

ΑΘ. ΚΟΜΙΝΗ

ΠΙΝΑΚΕΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΩΝ ΠΑΤΜΙΑΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ · 1968

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΚΟΜΙΝΗ
Ὑφηγητοῦ τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας
εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν

ΠΙΝΑΚΕΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΩΝ ΠΑΤΜΙΑΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΥ
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1968

ΠΙΝΑΚΕΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΩΝ ΠΑΤΜΙΑΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΕΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΩΝ ΠΑΤΜΙΑΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1968

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΚΟΜΙΝΗ
Ὑφηγητοῦ τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας
εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν

ΠΙΝΑΚΕΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΩΝ ΠΑΤΜΙΑΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΥ
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1968

ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ

Ἡ ἐν Πάτμῳ Ἱερά, Βασιλική, Σταυροπηγιακὴ καὶ Πατριαρχικὴ Μονὴ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου δοκιμάζει μεγάλην χαρὰν ἐγκαινιάζουσα, σὺν Θεῷ καὶ διὰ τῶν εὐλογιῶν τῶν Ἁγίων Ἐφόρων καὶ Προστατῶν αὐτῆς, σειρὰν ὅλην ἐπιστημονικῶν ἐκδόσεων ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ φυλαττομένων τοῦ πατρῴου ἡμῶν πολιτισμοῦ θησαυρῶν, συγγραφεισῶν ὑπὸ Ἑλλήνων ἐπιλέκτων ἐπιστημόνων ἐπὶ πολλὰ ἔτη φιλοξενηθέντων καὶ ἐργασθέντων ἐν αὐτῇ.

Διὰ τῶν ἐκδόσεων τούτων ἡ ἐν Χριστῷ ἡμῶν Ἀδελφότης ἐπιδιώκει, ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνατοτήτων αὐτῆς, νὰ συνεχίσῃ τὴν ἀπὸ ἐννέα αἰώνων παράδοσιν τῆς Μονῆς καὶ νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνευματικοῦ βίου τοῦ Ἔθνους διὰ τῆς προβολῆς ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον καὶ εἰς τὸ Διεθνὲς κοινὸν τῶν μυρίαις θυσίαις ὑπ᾿ αὐτῆς φυλαχθέντων κειμηλίων.

Ἡ παροῦσα ἔκδοσις «Πίνακες Χρονολογημένων Πατμιακῶν Κωδίκων», συγγραφεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθανασίου Δ. Κομίνη, Ὑφηγητοῦ τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, εἶναι μέρος τῶν καρπῶν τῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959 ἀρξαμένων ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην καὶ τὰ Ἀρχεῖα τῆς καθ᾿ ἡμᾶς Ἱ. Μονῆς ὑπὸ μελῶν τοῦ Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν τοῦ Βασιλικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν, ὅπερ λίαν εὐγενῶς καὶ προφρόνως ἀνέλαβε τὴν ἐπιστημονικὴν ἔκδοσιν τῶν Βυζαντινῶν ἐγγράφων τοῦ Ἀρχείου τῆς Μονῆς καὶ τὴν σύνταξιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ καταλόγου τῶν χιλίων περίπου χειρογράφων κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης.

Τὰ μέχρι τοῦδε ἀποτελέσματα τῶν εἰρημένων ἐρευνῶν εἶναι λίαν ἱκανοποιητικά, τὰ δὲ ἐπιστημονικὰ δημοσιεύματα, αἱ εἰς διεθνῆ Συνέδρια ἐπιστημονικαὶ ἀνακοινώσεις καὶ ἡ λοιπὴ δραστηριότης τοῦ Κέντρου προεκάλεσαν καὶ συνέχουν τὸ διεθνὲς ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον.

Δι᾿ ὃ καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ἡ Ἱ. ἡμῶν Μονὴ ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκφράσῃ τὰς ἀπὸ μέσης καρδίας ἀπείρους αὐτῆς εὐχαριστίας εἰς τὸν ἐλλογιμώτατον Ἀκαδημαϊκὸν κ. Διονύσιον Ζακυθηνόν, Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Διευθυντὴν τοῦ Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν, διὰ τὸ ζωηρὸν αὐτοῦ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς Μονῆς ἡμῶν καὶ διότι εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Β.Ι.Ε. τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν.

Ὡσαύτως θερμὰς εὐχαριστίας ἀπευθύνει πρὸς τὸν συγγραφέα τοῦ παρόντος κ. Ἀθανάσιον Κομίνην, τὸν ἀόκνως καὶ λίαν καρποφόρως ἐργασθέντα ἐν τῇ Βιβλιο-

θήκη καὶ ἐκπονήσαντα τὸ περισπούδαστον ἐπιστημονικὸν τοῦτο ἔργον, ὅπερ θέλει καλύψει μέγα κενὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς μικρογραμμάτου γραφῆς.

Ἡ Ἱ. Μονὴ παραδίδουσα εἰς τὴν δημοσιότητα τὴν ἀνὰ χεῖρας ἔκδοσιν διακαῶς εὔχεται ἵνα συντόμως ἴδωσι τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ ἕτεραι προγραμματισθεῖσαι παρεμφερεῖς ἐκδόσεις τιμῶσαι τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιστήμην καὶ προβάλλουσαι τὸ αἰωνόβιον αὐτῆς Καθίδρυμα.

Ὁ καθηγούμενος Πάτμου
ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΣ

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Ἡ ἀνακαίνισις τῶν φιλολογικῶν καὶ τῶν ἱστορικῶν σπουδῶν προβάλλει ὡς κύρια αἰτήματα τὸν πλουτισμόν, τὴν ἀναθεώρησιν καὶ τὴν ἀνερεύνησιν τῆς πρώτης ὕλης, δηλαδὴ τῶν γραπτῶν καὶ ἄλλων μνημείων τοῦ παρελθόντος. Τοῦτο ἀναγκαίως ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν βοηθητικῶν λεγομένων ἐπιστημῶν, ἰδίᾳ δὲ τῆς Παλαιογραφίας καὶ τῆς Διπλωματικῆς. Ἔναντι τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον παρήγαγον αἱ παλαιότεραι γενεαί, ὁ σημερινὸς ἐρευνητὴς τηρεῖ στάσιν ἐπιφυλακτικήν, ἂν μὴ στάσιν δυσπιστίας καὶ ἀρνήσεως. Ἡ σύνταξις νέων καταλόγων χειρογράφων καὶ ἐγγράφων, ἡ ἀναθεώρησις τῶν παλαιῶν, ἡ ἔρευνα τῆς παραδόσεως, ἡ ἐξέτασις τῆς γνησιότητος, ἡ χρονολόγησις, ἡ κριτικὴ ἀποκατάστασις τῶν κειμένων κατέχουν ἄρχουσαν θέσιν. Ἔρευναι, αἱ ὁποῖαι ἐθεωροῦντο κλεισταί, ἀναψηλαφῶνται. Πάντα ταῦτα ἀποβλέπουν εἰς τὸ νὰ φέρουν τὸν ἐρευνητὴν πλησιέστερον πρὸς τὰς πρώτας πηγάς. Εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἐγχείρημα ἐξόχως συμβάλλουν ἡ ἀνάπτυξις τῆς Τεχνικῆς, αἱ πρόοδοι τῆς φωτογραφίας, ἡ χρησιμοποίησις τῶν ὑπεριωδῶν ἀκτίνων, ἡ νέα ἐπιστήμη τῆς Παθολογίας τοῦ Βιβλίου κλπ.

Εἰς τὰς ἀξιώσεις ταύτας τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης ἀπέβλεψε τὸ «Βασιλικὸν Ἵδρυμα Ἐρευνῶν», ὅτε τῷ 1959 ἐχρηματοδότησε τὰ ἔργα τῆς ἐκ τῶν Μ. Μανούσακα, Ἰ. Καραγιαννοπούλου καὶ τοῦ ὑποφαινομένου καταρτισθείσης «Ἐπιτροπῆς διερευνήσεως, φωτογραφήσεως καὶ καταλογογραφήσεως τῶν ἐν δημοσίαις Βιβλιοθήκαις, μοναστηριακοῖς ἱδρύμασι καὶ ἰδιωτικαῖς συλλογαῖς ἀποκειμένων δημοσίων κλπ. ἐγγράφων τοῦ Βυζαντίου» καὶ ὅτε, ἀκολούθως, τῷ 1960, συνέστησε τὸ «Κέντρον Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν».

Ἐκ τῶν κυριωτέρων τομέων τῆς δραστηριότητος τοῦ Κέντρου τούτου ὑπῆρξεν ὁ τῶν παλαιογραφικῶν καὶ ἀρχειακῶν ἐρευνῶν. Ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἐν ἄλλαις μοναστηριακαῖς καὶ δημοσίαις βιβλιοθήκαις καθ' ἕκαστον ἔτος οἱ ἐπιστημονικοὶ συνεργάται προάγουν τὰς μελέτας των. Ἀλλ' ἡ κυρία αὐτῶν φροντὶς στρέφεται περὶ τὸν γραπτὸν πλοῦτον τῆς ἐν Πάτμῳ σεβασμίας βασιλικῆς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Μετὰ πολλῆς ἀκριβείας παρασκευάζονται δύο μείζονα ἔργα: ὁ νέος κατάλογος τῶν χειρογράφων κωδίκων καὶ ἡ κριτικὴ ἔκδοσις τῶν ἐγγράφων τοῦ ἀρχείου. Ἤδη ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῶν Σ υ μ μ ε ί κ τ ω ν (1966), ὀργάνου τοῦ ἡμετέρου Κέντρου, περιλαμβάνονται μελέται προάγουσαι τὴν λύσιν ἐπὶ μέρους παλαιογραφικῶν, διπλωματικῶν καὶ χρονολογικῶν προβλημάτων.

Εἴμεθα σήμερον εὐτυχεῖς παραδίδοντες εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν κοινὸν τὸν παρόντα τόμον: τοὺς Π ί ν α κ α ς χ ρ ο ν ο λ ο γ η μ έ ν ω ν Π α τ μ ι α κ ῶ ν κ ω δ ί κ ω ν. Ἡ ἔκδοσις αὐτοῦ ὀφείλεται εἰς τὴν πεφωτισμένην πρωτοβουλίαν καὶ τὴν οἰκονομικὴν χορηγίαν τῆς ἱερᾶς Μονῆς, ἥτις καὶ πάλαι καὶ νῦν μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας προήγαγε καὶ προάγει ἔργα πνευματικὰ καὶ τεχνικὰ γενναῖα καὶ ὠφέλιμα.

Τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐγχειρήματος ἀνέλαβεν ὁ ἡμέτερος συνεργάτης κύριος Ἀθανάσιος Δ. Κομίνης, ὑφηγητὴς παρὰ τῇ ἕδρᾳ τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν. Εἰς τοῦτον τὸ Κέντρον Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν ἔχει ἀναθέσει τὴν ἐκπόνησιν τοῦ νέου Καταλόγου τῶν χειρογράφων τῆς Μονῆς. Μετὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι σπουδάς του ὁ κ. Κομίνης ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ῥώμης ηὐτύχησε νὰ μαθητεύσῃ παρὰ τῷ διαπρεπεῖ καθηγητῇ Ciro Giannelli, τῷ προώρως ἀποθανόντι συναδέλφῳ, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἐπιστήμη ὀφείλει, πλὴν ἄλλων γενναίων συμβολῶν, ὑποδειγματικὸν κατάλογον τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης (κώδικες 1485 - 1744). Ἐπὶ μίαν τετραετίαν ἐν τῇ κλεινῇ ταύτῃ Βιβλιοθήκῃ εἰργάσθη ὁ κ. Κομίνης καὶ ἀπέκτησεν ἐπιστήμην καὶ πεῖραν, γενόμενος παρ' ἡμῖν εἰσηγητὴς τῆς ἀναλυτικῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου συντάξεως καταλόγων χειρογράφων κωδίκων.

Ἐν ἀναμονῇ τοῦ νέου Καταλόγου τῶν χειρογράφων τῆς Πάτμου, ὅστις μέλλει νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν Π α τ μ ι α κ ὴ ν Β ι β λ ι ο θ ή κ η ν, ἐκδοθεῖσαν μὲν τῷ 1890, συντελεσθεῖσαν δὲ τριάκοντα ἔτη ἐνωρίτερον, πρὸ ἑνὸς περίπου αἰῶνος, ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Σακκελίωνος, ὁ ἐρευνητὴς μετὰ χαρᾶς λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τοὺς Π ί ν α κ α ς τούτους, προοίμια ἐν ταὐτῷ καὶ συμπλήρωμα τοῦ ὅλου ἔργου. Ὁ τόμος περιλαμβάνει 178 φωτοτυπικοὺς πίνακας, εἰλημμένους ἐξ ἰσαρίθμων περίπου χρονολογημένων κωδίκων. Τὸ χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον καλύπτουν οὗτοι, ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 941 μέχρι τοῦ 1798. Ὀρθῶς ὁ συγγραφεύς, Ἕλλην αὐτός, περιέλαβε μέγαν σχετικῶς ἀριθμὸν κωδίκων τῶν μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς Τυπογραφίας χρόνων, διότι ἀποτελοῦν δείγματα τῆς ἐξελίξεως τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς καὶ συγχρόνως τεκμήρια τῆς παιδείας κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν. Συγγραφεῖς καὶ διδάσκαλοι τοῦ Γένους, κείμενα ἐκκλησιαστικὰ καὶ τῆς θύραθεν παραδόσεως, χρονικὰ καὶ ἐνθυμήσεις ἀποκαλύπτουν ἕνα κόσμον ἄγνωστον, τὸν ὁποῖον ἡ αἴγλη τῆς Ἀρχαιότητος καὶ τὸ διαφέρον τῆς Εὐρώπης διὰ τὰ Βυζαντινὰ πράγματα ἐκράτησαν καὶ κρατοῦν εἰσέτι μακρὰν τοῦ κύκλου τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἐρεύνης. Κατὰ τοῦτο ἡ παροῦσα συλλογὴ νεωτερίζει, περιλαμβάνουσα πίνακας χρονολογημένων κωδίκων τῶν μεταβυζαντινῶν καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ἡ ἐπιλογὴ τῶν πινάκων ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει πλειόνων κριτηρίων, διότι εἰς πλείονας σκοποὺς ἀποβλέπει ἡ κατάρτισις τοῦ ἔργου. Οὕτως ὁ συγγραφεὺς ἐπεδίωξε νὰ προβάλῃ κατὰ τρόπον ἀνάγλυφον πάντα τὰ παλαιογραφικὰ καὶ κωδικολογικὰ στοιχεῖα (τύπος γραφῆς, τίτλοι, σχόλια, ἀρχικὰ γράμματα, καλλιτεχνικὴ διακόσμη-

σις, χαρακώσεις, ὕλη χειρογράφου, βαθμὸς ἐπεξεργασίας, φθοραί, βιβλιοδεσία, τετράδια, ἀρίθμησις κλπ.), τῶν ὁποίων ἡ μελέτη καὶ ἐκτίμησις γενικῶς παρέχουν εἰς τοὺς παλαιογράφους τὴν δυνατότητα νὰ προβαίνουν εἰς ὀρθὰς διακριβώσεις τῆς ἡλικίας τῶν κωδίκων, τῆς προελεύσεως αὐτῶν, τῆς χειρὸς τοῦ γραφέως κλπ. Πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ παρουσία τῶν κωδικολογικῶν τούτων στοιχείων καθιστᾷ τοὺς μετὰ χεῖρας πίνακας ἐξαίρετον ἐγχειρίδιον διὰ τὴν ἐποπτικὴν διδασκαλίαν τῆς Παλαιογραφίας. Μέγας εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν παραδειγμάτων καὶ τῶν ἀσκήσεων. Οἱ πίνακες συνοδεύονται ὑπὸ συνοπτικοῦ ὑπομνήματος, ἐν τῷ ὁποίῳ μετὰ πληρότητος καὶ ἀκριβείας παρέχονται τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα τοῦ κώδικος: ἀριθμὸς καὶ χρονολογία, σύντομος ἐξωτερικὴ περιγραφή, βραχεῖα δήλωσις τοῦ περιεχομένου, βιβλιογραφικὰ σημειώματα, ποικίλα σημειώματα, χρονικὰ καὶ ἐνθυμήσεις, ἐν τέλει δὲ ἐπιλογὴ τῆς βιβλιογραφίας.

Τὸ ἔργον τοῦ Ἀθανασίου Κομίνη ἔρχεται νὰ προστεθῇ εἰς τὴν μακρὰν σειρὰν ὁμοειδῶν δημοσιευμάτων τῶν H. Omont (1891, 1902), Ch. Graux καὶ A. Martin (1891), P. Franchi de' Cavalieri καὶ I. Lietzmann (1910, 1929), V. Beneševič (1912), G. Cereteli καὶ Sobolevski (1913), L. Th. Lefort καὶ J. Cochez (1932), K. S. Lake (1934 κέ.) καὶ ἄλλων καὶ δὴ καὶ τοῦ Alexander Turyn, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον Codices Graeci Vaticani saeculis XIII et XIV scripti annorumque notis instructi (ἐν Βατικανῷ, 1964) ἀποτελεῖ ἐπιστημονικὸν καὶ τεχνικὸν ἆθλον. Μέχρι τοῦδε οἱ Ἕλληνες παλαιογράφοι (καὶ μεταξὺ αὐτῶν περιλαμβάνονται ἄνδρες ἐπιφανεῖς τῆς ἐπιστήμης, ὁ Ἰωάννης Σακκελίων, ὁ Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος Κεραμεύς, ὁ Σπυρίδων Λάμπρος, ὁ Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης, ὁ Νῖκος Βέης), ζήσαντες εἰς παλαιοτέρας ἐποχάς, δὲν ἐξέδωκαν ἔργα παρόμοια. Πρῶτος ὁ Κομίνης, σπουδάσας ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐν πάσῃ ἀνέσει τοὺς θησαυροὺς τῆς Πατμιακῆς Βιβλιοθήκης καὶ πρὸς τῇ εὐνοίᾳ τῆς ἱερᾶς κοινότητος τῆς Μονῆς χρησιμοποιήσας τὰς δυνατότητας τῆς ἀναπτυσσομένης ἐν Ἑλλάδι Τεχνικῆς, ἀνέλαβε τὸ ἐγχείρημα. Καὶ τὸ ἔργον του εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἄρτιον.

ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελὶς

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΑΙ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ

Aland, *Kurzgefasste Liste...*, = Kurt Aland, *Kurzgefasste Liste der griechischen Handschriften des Neuen Testamentes,* Berlin, 1963.

Devreesse, *Introduction...*, = R. Devreesse, *Introduction à l' étude des manuscrits grecs,* Paris, 1954.

Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., = Le trésor et la bibliothèque de Patmos au commencement du XIIIe siècle, *Byzantinische Zeitschrift,* 1 (1892), 488-525.

Ehrhard, *Überlieferung...*, = A. Ehrhard, *Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homiletischen Literatur der griechischen Kirche von den Anfängen bis zum Ende des 16. Jahrhunderts,* I-III *(Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, Bd. 50, 51, 52 I, 52 II),* Leipzig, 1936 - 1952.

Gregory, *Textkritik d. N. T.*, = C. R. Gregory, *Textkritik des Neuen Testamentes,* I - III, Leipzig, 1900 - 1909.

V. Guérin, *Description de l' île de Patmos...*, = V. Guérin, *Description de l' île de Patmos et de l' île de Samos*, Paris, 1856.

Halkin, BHG^3 = Fr. Halkin, *Bibliotheca Hagiographica Graeca,* 3e édition, Bruxelles, 1957

Καλλιμάχου, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, = Δ. Καλλιμάχου, Πατμιακῆς Βιβλιοθήκης Συμπλήρωμα, *'Εκκλησιαστικὸς Φάρος*, 10-17 (1912-1918).

Lake, *Dated Greek manuscripts,* = Kirsopp Lake and Silva Lake, *Dated Greek minuscule manuscripts to the year 1200,* vol. I (Manuscripts at Jerusalem, Patmos and Athens), Boston, Massachusetts, U.S.A., 1934.

Μαλανδράκη, *'Η Πατμιὰς Σχολή,* = Μ. Η. Μαλανδράκη, *'Η Πατμιὰς Σχολή,* ἐν 'Αθήναις, 1911.

G. Mercati, *Per la storia dei manoscritti greci...*, = G. Mercati, *Per la storia dei manoscritti greci di Genova, di varie Badie Basiliane d' Italia e di Patmo (Studi e Testi 68),* Città del Vaticano, 1935.

Migne, PG = J. P. Migne, *Patrologiae cursus completus, series graeca,* Parisiis, 1857-1866.

'Ι. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, = 'Ι. Σακκελίωνος, *Πατμιακὴ Βιβλιοθήκη...*, 'Αθήνησιν, 1890.

Soden, *Die Schriften d. N. T.*, = H. von Soden, *Die Schriften des Neuen Testamentes,* Berlin - Göttingen, 1902 - 1913.

Cl. Tsourkas, *La vie et l' oeuvre de Théophile Corydalée,* = Cl. Tsourkas, *Les débuts de l' enseignement philosophique et de la libre pensée dans les Balkans. La vie et l' oeuvre de Théoqhile Corydulée,* 2e édition, Thessalonique, 1967.

Vogel - Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, = M. Vogel - V. Gardthausen, *Die griechischen Schreiber des Mittelalters und der Renaissance,* Leipzig, 1909.

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΑ ΣΥΜΒΟΛΑ

.....	Τελεῖαι στιγμαὶ κάτωθι ἰσαρίθμων γραμμάτων μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων δηλοῦν ἀμφίβολον ἀνάγνωσιν.
.....	Τελεῖαι στιγμαὶ ἐν συνεχείᾳ μιᾶς λέξεως δηλοῦν παραλειπόμενον ἢ ἐξίτηλον κείμενον.
( )	Ὄρθιαι παρενθέσεις = κοιναὶ παρενθέσεις χρησιμοποιούμεναι ὑπὸ τοῦ συγγραφέως.
( )	Ἐντὸς πλαγίων παρενθέσεων ἀναπτύσσονται βραχυγραφημέναι συλλαβαὶ ἢ λέξεις ἐκδιδομένου κειμένου, προστίθενται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως αἱ ἀμέσως προηγούμεναι ἢ ἑπόμεναι φράσεις ἐκδιδομένου κειμένου μὴ ὑπάρχουσαι εἰς τὸν ἀντίστοιχον φωτοτυπικὸν πίνακα, τίθενται τέλος οἱ τίτλοι αὐτοτελῶν δημοσιευμάτων, ὁσάκις τὸ ἀπαιτεῖ ἡ τυπογραφικὴ οἰκονομία.
[ ]	Αἱ ὄρθιαι ἀγκύλαι χρησιμοποιοῦνται ἐντὸς μὲν ἐκδιδομένου κειμένου πρὸς διασάφησιν ἢ ἀνάπτυξιν ἐννοίας ἢ λέξεως τινός, ἀντὶ τῶν συνήθων δὲ παρενθέσεων ἐντὸς μεγαλυτέρας περιόδου περικλειομένης ὑπὸ παρενθέσεων.
[ ]	Ἐντὸς πλαγίων ἀγκυλῶν ἀνεπτύχθη ἐφθαρμένον ἐν τῷ κώδικι κείμενον.
[ ]	Ἐντὸς τῶν ἡμιμαύρων ἀγκυλῶν ἐδηλώθη ἡ ἡλικία τοῦ κυρίου σώματος τοῦ κώδικος ἐκ τοῦ ὁποίου ἐλήφθη ὁ πίναξ μὲ μεταγενεστέραν χρονολογημένην ἐνθύμησιν ἢ σημείωσιν.
〈 〉	Διὰ τῶν γωνιωδῶν ἀγκυλῶν ἐδηλώθησαν ὀνόματα συγγραφέων μὴ ὑπάρχοντα εἰς τοὺς κώδικας ἐξ ὧν ἐλήφθησαν οἱ ἀντίστοιχοι πίνακες καὶ προσθῆκαι εἰς ἐκδιδόμενον κείμενον.
|	Διὰ τῆς καθέτου γραμμῆς ἐδηλώθη ἡ ἐν τῷ κώδικι ἀλλαγὴ στίχου ἐκδιδομένου κειμένου.
/////	Διὰ πλαγίων γραμμῶν ἐδηλώθη ἀπεξεσμένον ἢ ἀπεσβεσμένον κείμενον.
/	Διὰ μιᾶς πλαγίας γραμμῆς ἐχωρίσθησαν τὰ διαδοχικὰ σωτήρια ἔτη, ἅτινα προκύπτουν ἐκ τῆς ἀπὸ κτίσεως κόσμου χρονολογίας τῆς ὁποίας δὲν παραδίδεται ὁ μήν.
——	Διὰ μιᾶς ὁριζοντίας γραμμῆς ἐδηλώθη ὁ ὑπὸ τοῦ γραφέως ἄγραφος καταλειφθεὶς χῶρος ἔν τινι κειμένῳ.
+	Διὰ τοῦ σταυροῦ τούτου ἐδηλώθησαν οἱ παντὸς εἴδους σταυροὶ προτασσόμενοι ἢ ἐπιτασσόμενοι ὀνομάτων, λέξεων καὶ κειμένων γενικῶς.
*	Ἀστερίσκος ἐπὶ ὀνομάτων συγγραφέων δηλοῖ ὅτι τὸ ἀποδιδόμενον εἰς αὐτοὺς ἔργον εἶναι νόθον ἢ ψευδεπίγραφον.

ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

ἁγ.	= ἁγίου
αἰ.	= αἰών, —ῶνος, —ῶνες κλπ.
ἀρ.	= ἀριθμός, —οἰ
ἄρχ.	= ἄρχεται
βλ.	= βλέπε
ca	= circa
εἰκ.	= εἰκὼν —όνες
ἔκδ.	= ἔκδοσις
ἦχ.	= ἦχος
Ἱ.	= Ἱερά, —ᾶς
κ.ἀ.	= καὶ ἀλλαχοῦ
κ.ἄ.	= καὶ ἄλλα, —οι, —αι, —α κλπ.
κ.ἄ.π.	= καὶ ἄλλα, —οι, —αι, —α πολλὰ
κ.ἀ.π.	= καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ
κἑ.	= καὶ ἑξῆς
ΚΠ.	= Κωνσταντινουπόλεως
κλπ.	= καὶ λοιπὰ
Μαθ. Πατμ.	= Μαθηματάριον Πατμιάδος
πιν.	= πινακίς, —δες
πίν.	= πίναξ, —κες
πλ.	= πλάγιος, —ου
πρβλ.	= παράβαλλε
πτρχ.	= πατριάρχης, —ου
σελ.	= σελίς, —δες
στ.	= στήλη, —αι
στίχ.	= στίχος, —οι
sup. lin.	= super lineam
τελ.	= τελευτᾷ
τόμ.	= τόμος, —οι
φύλ.	= φύλλον, —α
v	= verso

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Σελὶς 23, πίναξ 38, στίχος 3,	ἀντὶ	*Γεδεὼν.* | *πόνος* |	νὰ γραφῇ	*Γεδεὼν* | *πόνος.* |
Σελὶς 25, πίναξ 43, στίχος 4,	ἀντὶ	*Κ(ύριον)*	νὰ γραφῇ	*Κ(ύριο)[ν]*
Σελὶς 35, πίναξ 65, στίχος 9,	ἀντὶ	374ᵛ	νὰ γραφῇ	274ᵛ
Σελὶς 44, πίναξ 87, στίχος 8,	ἀντὶ	μοναχὸν	νὰ γραφῇ	ἱερομόναχον
Πίναξ 20,	ἀντὶ	243ᵛ-244	νὰ γραφῇ	243ᵛ
Πίναξ 24,	ἀντὶ	24	νὰ γραφῇ	12Α
αὐτόθι,	ἀντὶ	1262	νὰ γραφῇ	1156/7
Πίναξ 35,	ἀντὶ	φύλ.	νὰ γραφῇ	σελ.
Πίναξ 36,	ἀντὶ	44ᵛ	νὰ γραφῇ	45
Πίναξ 39,	ἀντὶ	140ᵛ-141	νὰ γραφῇ	140ᵛ
Πίναξ 48,	ἀντὶ	48	νὰ γραφῇ	64Α
αὐτόθι,	ἀντὶ	1524, φύλ. 222	νὰ γραφῇ	1594, φύλ. 292
Πίναξ 131,	ἀντὶ	31ᵛ	νὰ γραφῇ	31
Πίναξ 140,	ἀντὶ	130	νὰ γραφῇ	φύλ. 130

Σελὶς 9, πίναξ 13, κῶδιξ 265, εἰς τὴν ἐπιλογὴν βιβλιογραφίας καὶ εἰς τὰ περὶ τοῦ κτητορικοῦ ἐπιγράμματος τῆς Μονῆς τοῦ Προδρόμου νὰ προστεθῇ: Πρβλ. καὶ πρόσφατον μελέτην τῆς Ἑ. Δ. Κακουλίδη, Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς Προδρόμου-Πέτρας στὴν Κωνσταντινούπολη, *Ἑλληνικά,* 21(1968), 3-39 καὶ πίν. 1-5

Σελὶς 34, πίναξ 63, κῶδιξ 647, στίχος 12 νὰ προστεθοῦν τὰ ἀκόλουθα: Τὸν κώδικα ἀντέγραψεν ὁ γνωστὸς κωδικογράφος Ἰωάννης Σανκταμαύρας (ἢ Ἁγιομαύρας), ὅστις ἐν φύλλῳ 13, ἔνθα περατοῦται ἡ *Τάξις εἰς τὸ ἐνθρονιάσαι ἐπίσκοπον,* ἐσημείωσε τὰ ἀκόλουθα: *Joannes S(anc)ta Maura exemplavit à quodam libro | vetero D(omi)ni Germani gr(a)eci Cyprii | Rom(a)e anno 1583 die 17 mensis settembris ind(ictione) 12.*

Τοῦ αὐτοῦ ἀντιγραφέως φαίνεται νὰ εἶναι καὶ ἡ μετάφρασις τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, τὸ τέλος τῶν ὁποίων ὑπάρχει εἰς τὸν πίνακα 63, ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὰς συχνὰς ἰδιοχείρους διαγραφὰς καὶ προσθήκας λέξεων.

Ὁ παρὼν κῶδιξ τοῦ ἐν λόγῳ κωδικογράφου δὲν συμπεριλαμβάνεται εἰς τοὺς πίνακας τῶν ἀντιγραφέντων ὑπ' αὐτοῦ κωδίκων τοὺς συνταχθέντας ὑπὸ Vogel-Gardthausen, *Die griech. Schreiber...,* σελ. 193-196, Χ. Πατρινέλη, Ἕλληνες κωδικογράφοι τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως, *Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου,* 8-9 (1958 - 1959), 106-107 καὶ P. Canart, Scribes grecs de la Renaissance, *Scriptorium,* 17 (1963), 67,80. Πρβλ. ὡσαύτως τὸ σημείωμα τοῦ Ἰ. Κ. Χασιώτη, Ἕνα ἰδιότυπο εἰκονογραφημένο κείμενο τοῦ Ἰωάννου Ἁγιομαύρα (1578), *Ἑλληνικά,* 19 (1966), 108-113 καὶ πίν. Ι. Ἡ τοιαύτη παράλειψις ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ περιγράψας τὸν κώδικα Ἰ. Σακκελίων *(Πατμ. Βιβλ.,* σελ. 258*),* δὲν ἐπρόσεξε τὴν σημείωσιν τοῦ γραφέως.

Η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

1. **Κῶδιξ 33** **ἔτους 941**

Περγαμηνός, 0,435 (-0,440) × 0,330 (-0,340), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,340×0,255 (τῶν ἐν ταῖς ᾤαις σχολίων μὴ συμπεριλαμβανομένων), φύλλα 191, στῆλαι τρεῖς, στίχοι 50.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, Λόγοι καὶ ὁμιλίαι μετὰ βραχέων σχολίων.

Ὁ πίναξ 1 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 16ᵛ καὶ περιέχει τμῆμα τοῦ λόγου τοῦ θείου ἀνδρὸς τοῦ ἐπιγραφομένου: *Ἀπολογητικὸς τῆς εἰς Πόντον φυγῆς ἕνεκεν καὶ αὖθις ἐπανόδου ἐκεῖθεν διὰ τὴν τοῦ πρεσβυτέρου χειροτονίαν· ἐν ᾧ τί τὸ τῆς ἱερωσύνης ἐπάγγελμα καὶ ὁποῖον εἶναι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον* (Orat. 2 Apologetica [de fuga]: πρβλ. M i g n e, PG 35, 505B - 509A).

Ὁ κῶδιξ οὗτος, καθ' ἃ μᾶς πληροφορεῖ ἡ διὰ κεφαλαίων γραμμάτων μακρὰ σημείωσις τοῦ φύλλου 190: *Ἐγράφη κ(αὶ) πέρας εἴλη|φεν ..... διὰ χειρὸς | Νικολάου μο(να)χ(οῦ) κ(αὶ) Δανιὴλ υ(ἱο)ῦ αὐτοῦ .... ἐν τόπῳ Ῥηγίῳ τ(ῆς) Καλαβρίας ἐν τῷ ὀκτωβρίῳ μηνὶ τῇ εἰκά|δι δ', ἰνδ(ικτιῶνος) ιε', ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ͵ϛυν'* ......, δηλαδὴ τὸ 941 σωτήριον ἔτος. Παρουσιάζει παλαιογραφικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ὡραιοτάτην αὐτοῦ γραφήν, τὰς μικρογραφίας, τὰ ἐπίτιτλα, τὰ διὰ μεγαλογραμμάτου γραφῆς σχόλια καὶ τὰ ποικιλόσχημα ἀρχικά του γράμματα· ἕνεκα τούτου δὲ ἐγένετο ἀντικείμενον μελέτης καὶ περιεργείας πολλῶν ἐρευνητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξήτασαν τὴν γραφήν, τὰς μικρογραφίας, τὴν προέλευσιν αὐτοῦ κλπ. καὶ μετέγραψαν τὸ σημείωμα τῶν γραφέων, ἐξετύπωσαν πανομοιοτύπους πίνακας καὶ εἰκόνας ἢ ἄλλως πως τὸν ἐχρησιμοποίησαν εἰς τὰς ἐρεύνας των.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν ο ς, Περιγραφὴ λεπτομερὴς τῶν ὑπ' ἀρ. ΛΓ' καὶ ΡΟΑ' χειρογράφων τευχῶν τῆς Πατμιακῆς Βιβλιοθήκης, *Πρόοδος* (Σμύρνης), 1874, ἀρ. 321 καὶ 324.—Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 17-23.—D u c h e s n e et B a y e t, Mission au Mont Athos ..., *Archives des missions scientif. et litt.*, III, 3 (1876), 434.—V. G a r d t h a u s e n, *Spicilegium Patmiacum, (Catalogus codicum Graecorum Sinaiticorum)*, Oxonii, 1886, σελ. 262 κέ.—Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ, National-und Provinzialschriften, *Byz. Zeitschrift*, 15 (1906), 238-239.—Ch. D i e h l, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 502, 517.—V o g e l-G a r d t h a u s e n, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 98, 361. — I. S a j d a k, *Historia critica scholiastarum et commentatorum Gregorii Nazianzeni...*, Cracoviae, 1914, σελ. 20, 223, 298. — G. J a c o p i, Le miniature dei codici di Patmos, *Clara Rhodos*, VI-VII, (1932-1933), 573-574, tav. I-IV, fig. 1-27. — L a k e, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 14, pl. 28-34. — K. W e i t z m a n n, *Die byzantinische Buchmalerei des 9. und 10. Jahrhunderts*, Berlin, 1935, σελ. 82-84, Abb. 558-571. — E. C. C o l w e l l - H. R. W i l l o u g h b y, *The Four Gospels of Karahissar*, vol. II, Chicago, 1935, σελ. 63-65. — D e v r e e s s e, *Introduction...*, σελ. 290. — A. P e r t u s i, Bizanzio e l'irradiazione della sua civiltà in Occidente nell'alto medioevo (*Centri e vie di irradiazione della civiltà nell'alto medioevo*, 18-23 aprile 1963), Spoleto, 1964, σελ. 105 κέ. — Σ τ. Π α π α δ ο π ο ύ λ ο υ, *Πάτμος*, Ἀθῆναι, 1962, σελ. 32-33. — *Βυζαντινὴ Τέχνη, Κατάλογος τῆς 9ης Ἐκθέσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης*, Ἀθῆναι, 1964, σελ. 289, ἀρ. 343. — Ἀ. Δ. Κ ο μ ί ν η, Ὁ νέος κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (Μέθοδος καὶ προβλήματα), *Σύμμεικτα (Κέντρον Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν)*, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 17-34, ἔνθα παρέχεται ἀναλυτικὴ περιγραφὴ τοῦ κώδικος.

2. **Κῶδιξ 171, [Η' αἰ.]** **ἔτους 959**

Περγαμηνός, 0,365 (-0,372) × 0,255 (-0,258), γεγραμμένη ἐπιφάνεια (ἡ μείζων) 0,300 × 0,205 (μετὰ τῶν ἐν ταῖς ᾤαις σχολίων), φύλλα 247, μὲ ἀνακόλουθον σελιδαρίθμησιν, στίχοι 46 (τῶν σχολίων συμπεριλαμβανομένων).

ΙΩΒ, μετὰ Σειρᾶς βραχέων σχολίων ὑπομνηματιστῶν πατέρων.

Ἡ φωτογραφία τοῦ πίνακος 2 παρουσιάζει τὸ κάτω τμῆμα (στίχοι 13-27) τῆς τελευταίας σελίδος (516) τοῦ κώδικος μὲ ἄσχετα πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ μεταγενέστερα σημειώματα,

γεγραμμένα περὶ τὸ 959, ὡς ἐκ τῶν ἐναπομεινάντων ἰχνῶν τῆς γραφῆς ἀναγινώσκομεν. Ἡ ἐπιχειρουμένη ἐνταῦθα μεταγραφὴ ἄνευ πνευμάτων καὶ τόνων εἶναι ἐνδεικτικὴ μόνον τῶν διακρινομένων λέξεων καὶ οὐχὶ ἀντιγραφὴ πλήρης τῶν σημειωμάτων, τῶν ὁποίων πλήρη ἔκδοσιν ἑτοιμάζουν ἄλλοι μελετηταί, ἀναγνώσαντες ταῦτα δι' ὑπεριωδῶν ἀκτίνων ἐν Ἀθήναις, ὅπου εἶχε μεταφερθῆ ὁ κῶδιξ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 9ης Ἐκθέσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης τὸ 1964.

13 Ετερο(ν) εργαστηρ(ιν) το αγορασθεν απο ηλιου μεταξοπρατου
14 παρα ιωσηφ ασηκριτ(ις) εις χρυσου νομισματ(α) ϛ' ενοι(κιον) ν(ομισματα)...
15 τελει τω δημοσιω το τελος του αυτου δια το ειναι ....
16 εν τω μερει οπου τελει (και) ως τελεστ(ης) μ(ηνι) μαιω ινδ(ικτιωνος) ιε' ετους ,ϛυξε'
17 Ετερο(ν) εργαστηρ(ιν) .κλ..ν....αριο(ν) ... τω παρακειμε(νω) αυτω οικηματι...
18 ..... το αγορασθεν παρα σωφιας πατρι(κιας) απο μαριανου του επι της
19 οικιακης τραπεζης και της μοναχης συνεσιας της γεγονυιας
20 συμβιου αυτου και απο θεοφυλακτου (και) ιω(αννου) τ(ων) παιδ(ων) εις χρυσιου
21 λιτρας εξ ημισυ τελ(ει) δε επι το με(ρος) του οικονομιου
22 της μεγαλ(ης) εκκλησιας [ενοι(κιον) νο(μισματα) ξ' μι(λιαρησια) θ'] φ(ολλεις) θ' μ(ηνι) απρ(ιλιω) ινδ(ικτιωνος) ιε' ετους ,ϛυξε'
23 Ετερο(ν) εργαστηρ(ιν) εις τον φορο(ν) πρανδιοπρατι(κον) μετα και προβολων
24 βαταλαρικων ηγορασθ(η) απο ευσταθιου νοτ(αριου) του ασκα παρα
25 μιχ(αηλ) ασηκρητ(ις) εις χρυσιου λιτρας εξ τελ(ει) εις τον ξενωνα τ(ων) ευου(λου)
26 μι(λιαρησια) θ' (και) υποτελητ(αι) παρα του βαταλαρι(κου) εργαστηριου του ξυληνιτ(ου)
27 τ(ης) διακο(νιας) του λουσματ(ος) μι(λιαρησια) γ' μ(ηνι) ιανουαριω ινδ(ικτιωνος) β' ετους ,ϛυξζ'.

Ὁ ἀρχαῖος οὗτος κῶδιξ, διὰ μεγαλογραμμάτου γραφῆς γεγραμμένος, κοσμεῖται διὰ 42 μικρογραφικῶν παραστάσεων ἑλληνιζούσης τεχνοτροπίας, ἀναφερομένων εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἰώβ. Ἕνεκα τοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ ὁποῖον παρουσιάζει ἐμελετήθη ὑπὸ πολλῶν ἐρευνητῶν.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, Περιγραφὴ λεπτομερὴς τῶν ὑπ' ἀρ. ΛΓ' καὶ ΡΟΑ' χειρογράφων τευχῶν τῆς Πατμιακῆς Βιβλιοθήκης, *Πρόοδος* (Σμύρνης), 1874, ἀρ. 321 καὶ 324. — Τοῦ αὐτοῦ, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 90-92. — V. Guérin, *Description de l' île de Patmos...*, σελ. 104. — V. Gardthausen, *Spicilegium Patmiacum, (Catalogus codicum Graecorum Sinaiticorum)*, Oxonii, 1886, σελ. 262, ὅπου ἀνάγει τὴν ἡλικίαν τοῦ κώδικος εἰς τὰ μέσα τοῦ Ι' αἰ. — Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 502, 517. — G. Jacopi, Le miniature dei codici di Patmos, *Clara Rhodos*, VI-VII (1932-1933), 574-576, 584-591, tav. XV-XXII, fig. 91 - 128. — G. Mercati, *Per la storia dei manoscritti greci...*, σελ. 128. — K. Weitzmann, *Die byzantinische Buchmalerei des 9. und 10. Jahrhunderts*, Berlin, 1935, σελ. 49-51, Abb. 325-336. — J. R. Martin, *The Illustration of the Heavenly Ladder of John Climacus*, Princeton, 1954, σελ. 107 κέ. — Ἄ. Μαραβᾶ - Χατζηνικολάου, *Πάτμος*, Ἀθήνα, 1957, σελ. 33, εἰκ. 69-71. — Στ. Παπαδοπούλου, *Πάτμος*, Ἀθῆναι, 1962, σελ. 31-32, εἰκ. 40α. — *Βυζαντινὴ Τέχνη, Κατάλογος τῆς 9ης Ἐκθέσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης*, Ἀθῆναι, 1964, σελ. 261, ἀρ. 289.

3. — *Κῶδιξ 136* — *ἔτους 962*

Περγαμηνός, 0,317 (-0,320)×0,250 (-0,254), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,227 ×0,160, φύλλα 329, στῆλαι δύο, στίχοι 28.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ὁμιλίαι εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον.

Ὁ πίναξ 3 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 36ᵛ - 37 καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς ΝΒ' ὁμιλίας καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἑπομένης μετὰ παραθέσεως τῆς ἀναπτυσσομένης εὐαγγελικῆς περικοπῆς (Ματθ., ΙΕ', 32-38. Πρβλ. Migne, PG 58, 525-526).

Ἐν τέλει τοῦ κειμένου καὶ εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς β' στήλης τοῦ φύλλου 328ᵛ ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς σχετικῶς μὲ τὸν γραφέα, τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον τῆς γραφῆς τοῦ κώδικος: + *Ἐγράφη ἡ βίβλος | αὕτη Παύλῳ τῷ εὐ|λαβεστάτῳ μο(να)χ(ῷ) κ(αὶ) ἡγουμέ(νῳ) | λαύρας τοῦ||||||||||||*

////////// | χειρὶ Ἰλ[αρί]ωνος μο(να)χ(οῦ) κ(αὶ) ἡγουμ(ένου) λαύρας τοῦ Κα/////// μηνὶ ἀπρι(λίῳ) | ιη', ἰνδ(ικτιῶνος) ε', ἔτους ,ςυο' +. Ὁ Ἀθ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς (*Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη*, τόμ. Β', Πετρούπολις, 1894, σελ. 716), συμπληροῖ ὡς ἑξῆς τὰ δύο ἀπεξεσμένα σημεῖα τοῦ σημειώματος: α')... *λαύρας τοῦ [ἁγίου Σάβα διὰ χειρὸς] Ἰλ[αρί]ωνος* καὶ β')... *λαύρας τοῦ Κα[λαμῶνος]*. Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ ἀναγινώσκεται ὁ γνωστὸς στίχος: + *Χ(ριστ)ὲ δίδου τοῖς ἐμοῖς πόνοις χάριν* +, ἐν δὲ τῇ ἄνω ὤᾳ τοῦ αὐτοῦ φύλλου καὶ διὰ χειρὸς ὀλίγῳ μεταγενεστέρας τῆς τοῦ γραφέως τοῦ κώδικος: + *Μνήσθητι Κ(ύρι)ε τ(ὴ)ν ψυχὴν τοῦ δούλου σου Γρηγορίου τοῦ πανασώτου*+.

Ὁ κῶδιξ, ὡς δεικνύουν καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ πίνακος 3 διακρινόμενα ἴχνη, ἐχρησιμοποιήθη κατὰ τὸ παρελθὸν διὰ τὰς συνήθεις εἰς μοναστικὰς συγκεντρώσεις ἀναγνώσεις, εὐπαίδευτοι δὲ μοναχοὶ ἀνέγραψαν προτρεπτικὰ ἐπιγράμματα, ὡς τὰ ἀκόλουθα: φύλ. 256: *Ὄρθιος ἅπας καὶ ποσὶν καὶ καρδίᾳ | τῶν χριστολέκτων ἀκροάσθω ῥημάτων·* φύλ. 266ᵛ: *Ἐνταῦθα σαυτόν, ὦ φιλόχρυσε, σκόπει·* καὶ ἄλλοι ἄλλα.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 78.—Vogel-Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 163. — Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 14, pl. 35,44. — Devreesse, *Introduction...*, σελ. 291. — Ἀ. Δ. Κομίνη, *Τὸ βυζαντινὸν ἱερὸν ἐπίγραμμα καὶ οἱ ἐπιγραμματοποιοί*, ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 58.

4. *Κῶδιξ 39* *ἔτους 972*

Περγαμηνός, 0,370×0,260, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,290×0,180, φύλλα 357, στῆλαι δύο, στίχοι 40.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, Λόγοι καὶ ὁμιλίαι μετὰ βραχέων ἐν ταῖς ὤαις σχολίων.

Ὁ πίναξ 4 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου τοῦ κώδικος (357) καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς εἰς τὸν Ἐκκλησιαστὴν μεταφράσεως (Metaphrasis in Ecclesiasten) τῆς ἀποδιδομένης μὲν εἰς Γρηγόριον τὸν Θεολόγον καὶ μετὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ παραδιδομένης ἐν τοῖς χειρογράφοις, ὀφειλομένης δὲ μᾶλλον εἰς τὸν κάλαμον Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ· (πρβλ. Migne, PG 10, 1017).

Ἐν τέλει τοῦ κειμένου ἀναγινώσκεται ἐπίσης ἡ σημείωσις τοῦ γραφέως μετὰ τῆς χρονολογίας: + *ἐγράφη διὰ χηρὸς Δαμιανοῦ (μον)αχ(οῦ) | ἐπὶ Ἰω(άννου) Τζιμισ(κῆ) βασιλέ(ως) Ῥωμαίων | εἰς τὸ ἔτος ,ςυπ', ἰνδ(ικτιῶνος) ιε', μ(ηνὸς) αὐγούστου ιε'* +.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 31-32. — Vogel-Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 97. — I. Sajdak, *Historia critica scholiastarum et commentatorum Gregorii Nazianzeni...*, Cracoviae, 1914, σελ. 223. — Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 14, pl. 36, 44. — Devreesse, *Introduction...*, σελ. 291.

5. *Κῶδιξ 138* *ἔτους 988*

Περγαμηνός, 0,300 (-0,302)×0,230 (-0,234), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,245×0,183, φύλλα 170, στῆλαι δύο, στίχοι 36-40.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ὁμιλίαι εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον καὶ λόγοι περὶ ἱερωσύνης.

Ὁ πίναξ 5 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 57 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τμῆμα τῆς ΚΑ' ὁμιλίας εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον (In Matthaeum hom. 21) καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν περικοπήν: *Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν.... καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει* (Ματθ., ϛ', 24. Πρβλ. Migne, PG 57, 297-298).

Ἐν τέλει τῶν ὁμιλιῶν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον (φύλ. 143ᵛ) εὕρηται ἡ χρονολογία τοῦ κώδικος: *Ἐπληρώθη ἡ βίβλος αὕτη μηνὶ | ἀπριλλίῳ ἰνδ(ικτιῶνος) α' ἔτους ,ςυϟϛ'*: ἤτοι τὸ 988.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 78. — V. Guérin, *Description de l' île de Patmos...*, σελ. 111. — Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 502, 518. — Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 14, pl. 37. — Devreesse, *Introduction ...*, σελ. 292.

6. *Κῶδιξ 76* *ἔτους 1038*

Περγαμηνός, 0,270 × 0,210, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,190 × 0,140, φύλλα 266, στίχοι 19-20.

ΤΕΤΡΑΕΥΑΓΓΕΛΟΝ

Ὁ πίναξ 6 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 264ᵛ - 265 τοῦ κώδικος ἐν οἷς περιέχεται τὸ τέλος τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου (Ἰωάν., ΚΑ', 15-24).

Εἰς τὸ τέλος τοῦ εὐαγγελίου προσετέθη ὑπὸ τοῦ γραφέως ἡ χρονολογία τοῦ κώδικος: *ἐτελειώθ(η) μ(ηνὶ) ὀκτω(βρίω) ε' ἡμέ(ρα) ε' ὥρα η' ἰνδ(ικτιῶνος) ζ' ἔτους | ,ϛφμζ'.*

Μετὰ τὴν χρονολογίαν ἀνεγράφησαν ἐπὶ τῆς κάτω ᾤας καὶ εἰς ἐποχὴν πολὺ μεταγενεστέραν δύο ἀριθμητικαὶ πράξεις: α') Πρὸς εὕρεσιν τοῦ σωτηρίου ἔτους καὶ β') πρὸς εὕρεσιν τῶν διαρρευσάντων ἐτῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους τῆς γραφῆς τοῦ κώδικος μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ ὑπολογίζοντος. Ἐν δὲ τῇ κάτω ᾤᾳ τοῦ πρώτου φύλλου τοῦ κώδικος ὑπάρχει σημείωσις τοῦ ΙΑ' ἴσως αἰῶνος μοναχοῦ τινος *Γαβριὴλ* ἔχουσα οὕτως: *Ἐνθάδε ἀφιέρωσα σὺν ἐμαυτόν μου τη Θ(εοτό)κω | ἐγγυομένην μοι καλῶς καὶ προϊσταμένην θερμῶς | [ὁ ἐ]ν μοναχοῖς ἐλάχιστος ἐν τῇ μονῇ τοῦ Βατοπεδίου | [Γ]αβριὴλ ὁ ἀνάξιος οὗ πατρὶς τάφος·:· Ἀταρ δὲ ρὼς* (sic).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 54. — V. Guérin, *Description de l' île de Patmos...*, σελ. 110. — Soden, *Die Schriften d. N. T.*, ε 1100. — Gregory, *Textkritik d. N. T.*, σελ. 244, 1131, ἀρ. 1163. — Aland, *Kurzgefasste Liste ...*, σελ. 122. — Lake, *Dated Greek manuscripts ...*, σελ. 15, pl. 38. — E. C. Colwell - H. R. Willoughby, *The Four Gospels of Karahissar*, vol. I, Chicago, 1936, σελ. 231. — Devreesse, *Introduction ...*, σελ. 295.

7. *Κῶδιξ 140* *ἔτους 1056*

Περγαμηνός, 0,312 × 0,235, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,230 × 0,155, φύλλα 252, στῆλαι δύο, στίχοι 30.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ὁμιλίαι εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον.

Ὁ πίναξ 7 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 251ᵛ - 252, ἔνθα περιέχεται τὸ τέλος τῆς ΜΔ' ὁμιλίας (Hom. 44 in Johannem: πρβλ. Migne, PG 59, 250). Ὁ γραφεὺς τοῦ κώδικος, Ἱλάριος ὀνόματι, μοναχός, ἐν τέλει τοῦ ἔργου δηλοῖ τὴν ταυτότητά του εἰς κακοὺς δωδεκασυλλάβους στίχους καταλογάδην γεγραμμένους, ἐνῷ συγχρόνως παρέχει καὶ ἄλλας χρησίμους πληροφορίας. Ἰδοὺ ἡ σημείωσις τοῦ γραφέως:

Ὁ τὰ πάντα πληρῶν | τῇ κελεύσι σου λόγε.
Χ(ριστ)ὲ σ(ωτ)ήρ μου ἀρχήν τε | καὶ τὸ τέλος.
καὶ με|σότητα τῆς βίβλου | καὶ τὸν χρόνον.
ἄφε|σιν πέμψον τῶν ἐγκλη|μάτων πάντων
Μεθοδίω μοναχῶ | καὶ πρ(εσβ)υτ(έρω)
καθηγουμέ|νου τ(ε) μον(ῆς) τῶν Κιλληβάρω(ν).
ἅμα καὶ τῶ γράψαντι | Ἱλαρίω (μον)αχ(ῶ)
κ(αὶ) πρ(εσβ)υτ(έρω) μονῆς τ(ε) | τοῦ ἁγίου
Γε(ωργίου) τοῦ Σχυνῶνο(ς).

Διεντεύξεως τῆς ἀχρ(άν)|του μ(ητ)ρ(ό)ς σου
σὺν τῶ | Προδρόμω βαπτιστῆ | Ἰω(άννη).
καὶ τῶν πασόφων | ἁγίων ἀπο(στ)ό(λων)
ἱεραρχῶν τ(ε) | προφητῶν κ(αὶ) μαρτύρω(ν).
ἀσωμάτων τ(ε) κ(αὶ) παν(των) τ(ῶν) ἁγί(ων).

Ναὶ παρακαλῶ τοὺς πάν|τας ἐν Κ(υρί)ω.
μνήαν ποιεῖσθ(αι) | Μεθ(ο)δίου (μον)αχ(οῦ)
τοῦ προρηθ(έν)το(ς) | τελεσιουργ(οῦ) τ(ῆς) ἐντυχούσ(ης) βί|βλου,

ἅμα δὲ κ(αὶ) τῷ γράψαντ(ι).
ἵνα λυτρωθωμ(εν) φλογό(ς) αιωνιζούσ(ης).
κ(αὶ) ἀντιταχθωμ(εν) ἐν τ(ό)πω σεσωσμέ(νων).
ὅπου κατοικὴ ἄμνος ο τεθυμένο(ς). ἀμ(ὴν)+.

+ Ἐτελειώθ(η) σὺν Θ(ε)ῷ μη(νὶ) φε(βρουαρίω) ις΄ ἡμέ(ρα) παρασκε(υὴ) ὥρα γ΄ ἔτ(ους) ͵ϛφξδ΄ ἰνδ(ικτιῶνος) θ΄ +.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ Ἱλάριος, μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Σχυνῶνος, ἔγραψε διὰ λογαριασμὸν τοῦ καθηγουμένου τῆς μονῆς τῶν Κιλληβάρων μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου Μεθοδίου τὸν παρόντα κώδικα ἐν ἔτει 1056.

Ὁ κῶδιξ οὗτος συνεπῶς προέρχεται ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Λάτρου καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀνήκει εἰς τοὺς κώδικας ἐκείνους τοὺς ὁποίους ὁ ὅσιος Χριστόδουλος ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ὅτε ἦλθεν εἰς Πάτμον.

Ὁ γραφεὺς εἰς ἄλλα σημεῖα τοῦ κώδικος ἐπικαλεῖται τὴν ἐπιείκειαν τῶν ἀναγνωστῶν του. Οὕτως ἐν φύλλῳ 105ᵛ γράφει :

+ συγχωρήσατέ μοι πα|τέρ(ες) διὰ τ(ὸν) Κ(ύριο)ν.

Εἰς τὴν κάτω ᾤαν δὲ τοῦ αὐτοῦ φύλλου ἀνεγράφησαν ὑπὸ διαφόρου μᾶλλον χειρός, ὁπωσδήποτε ὅμως συγχρόνου τῆς τοῦ γραφέως, τὰ ἑξῆς :

+ ὢ πῶσα ὀκν(εῖ)ς Ἱλ(άριε) (μον)αχ(ὲ) διὰ τὸ κακὸν χαρτ(ίν).

Πράγματι δὲ ἡ ποιότης τῆς περγαμηνῆς τοῦ ἐν λόγῳ κώδικος εἶναι λίαν κακή.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 78-80 (διορθωτέα μετὰ τῶν ἄλλων μικρῶν ἀβλεπτημάτων καὶ ἡ χρονολογία, ἥτις ἐκ τυπογραφικοῦ προφανῶς λάθους ἐγράφη 1050, ἀντὶ 1056).— Vogel-Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 162, ὅπου κακῶς ὁ Ἱλάριος μοναχὸς θεωρεῖται καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σχυνῶνος.— Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 15, pl. 39.—Devreesse, *Introduction...*, σελ. 298.— Ἀ. Δ. Κομίνη, *Τὸ βυζαντινὸν ἱερὸν ἐπίγραμμα καὶ οἱ ἐπιγραμματοποιοί*, ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 68. — Π. Βοκοτοπούλου, Λάτρος, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 35 (1966-67), 83.

8. **Κῶδιξ 245** *ἔτους 1057*

Περγαμηνός, 0,334 × 0,262, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,220 × 0,155, φύλλα 216, (τὰ φύλλα 145-164 ἠριθμήθησαν δίς), στῆλαι δύο, στίχοι 28-30.

ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ, Βίοι ἁγίων τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου (καὶ ἕτερα σχετικὰ ἁγιολογικὰ κείμενα).

Ὁ πίναξ 8 εἶναι φωτογραφία τοῦ ὑπ' ἀριθ. 164 bis φύλλου τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τμῆμα τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, ἔργου τοῦ Μ. Ἀθανασίου (Vita S. Antonii: πρβλ. Migne, PG 26, 889C - 892B.— Halkin, BHG³, 140).

Ὁ κῶδιξ, καθ' ἃ μᾶς πληροφορεῖ τὸ ἐν τέλει (φύλ. 196) σημείωμα τοῦ γραφέως : *+ Ἐτελει(ώθη) διὰ χειρὸ(ς) Συμε(ὼν) (μον)αχ(οῦ) | τοῦ ἁμαρτωλοῦ + | μ(ηνὶ) ἰανουαρίω ιε΄ | ἰνδ(ικτιῶνος) ι΄, ἔ(τους) ͵ϛφξε΄ +.*

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ γραφεὺς Συμεὼν προσθέτει τὰ ἑξῆς σημαντικά : *+ οἱ ἀναγινώσκοντ(ες) εὔχεσθ(έ) μοι διὰ τὸν Κ(ύριο)ν· ἑπτὰ γὰρ ἀπήρ(τισα) | μέχρις ἄρ(τι) Θ(εο)ῦ βοηθ(οῦντος) βιβλία τῶν μεταφρά(σεων) τ(οῦ) Λογ(ο)θ(έτου) δόει (δὲ) λοιπ(ὸν) | ὁ Θ(εό)ς, καὶ τῶν λοιπ(ῶν) τριῶν τὸ τέλο(ς). + Εὔχε(σθε).......([δὲ καὶ]* Lake*) | τῷ διδοῦντι τὴν ἔξοδ(ον) | τῶν βιβλίων τούτ(ων) | ὅς ἐστι Πόθος π(ατ)ρίκιος | τῆς συγκλή(του) μέχρις ἄρτ(ι) | δέδωκε νο(μίσματα) ρν' +.*

Κατὰ ταῦτα ὁ μοναχὸς Συμεὼν ἀποκαλύπτεται σπουδαῖος ἀντιγραφεὺς τῶν μέσων τοῦ ΙΑ' αἰῶνος. Ὁ Σακκελίων καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτὸν ἀνέγνωσαν *ἐπεὶ γὰρ ἀπήρτισα... βιβλία τῶν μεταφράσεων* ἀντὶ *ἑπτὰ γὰρ ἀπήρτισα.... βιβλία τῶν μεταφράσεων.* Συμφώνως δὲ πρὸς τὴν σημείωσιν ὁ Συμεὼν ἐπιχορηγούμενος ὑπὸ τοῦ πατρικίου Πόθου ἐσκόπευε νὰ ἀντιγράψῃ καὶ ἄλλους τρεῖς τόμους μὲ βίους τοῦ Μεταφραστοῦ. Οἱ κώδικες οὗτοι — οἱ ἑπτὰ ὁπωσδήποτε, οἱ ἕτεροι τρεῖς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα — πρέπει νὰ εὑρίσκωνται μεταξὺ τῶν κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Πά-

τμου ἢ ἄλλων βιβλιοθηκῶν χειρογράφων, ἂν ἐν τῷ μεταξὺ δὲν ἔχουν ἀπολεσθῇ. Δὲν εἶναι ἀπίθανον ὁ Συμεὼν νὰ ἔχῃ πλουσιωτέραν ἀντιγραφικὴν δραστηριότητα· εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν αἱ ἐλπίδες ἀνευρέσεως περισσοτέρων χειρογράφων του αὐξάνονται. Θὰ ἄξιζε δὲ τὸν κόπον μία ἔρευνα πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 123. — V. Gardthausen, *Spicilegium Patmiacum, (Catalogus codicum Graecorum Sinaiticorum)*, Oxonii, 1886, σελ. 263. — Alb. Ehrhard, Symeon Metaphrastes und die griech. Hagiographie, *Röm. Quartalschr.*, 11 (1897), 541. — Vogel-Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 409-410.— Σ. Κουγέα, *Ὁ Καισαρείας Ἀρέθας*, ἐν Ἀθήναις, 1913, σελ. 99 κἑ.. (Πρβλ. καὶ *Byz. Zeitschrift*, 35 [1935], 169).— Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 15, pl. 40-41. — Devreesse, *Introduction...*, σελ. 48, 298.

9. *Κῶδιξ 77* *ἔτους 1069*

Περγαμηνός, 0,364×0,274, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,230 (-0,240)×0,175 (-0,180), φύλλα 335, στῆλαι δύο, στίχοι 24.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΡΙΟΝ, μετ' ἐκφωνητικῶν σημείων.

Ὁ πίναξ 9 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 44 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τὴν εὐαγγελικὴν περικοπὴν τὴν ἀναγινωσκομένην *τῇ ἐπαύριον μετὰ τὴν Πεντηκοστήν* (Ματθ., ΙΗ', 10-13).

Ἐν τέλει τοῦ κειμένου τοῦ κώδικος (φύλ. 234ᵛ) ὑπάρχει ὁ ἑξῆς δωδεκασύλλαβος στίχος:

Χ(ριστ)ῶ τελειῶσαν|τι δόξα | και | χαρις

καὶ εἶτα ἡ χρονολογία:

Ετελειώθ(η) τὸ εὐαγγέλ(ιον) | εις τ(οὺς) ,ςφοζ' : μη(νὸς) ἀπριλλίου ζ'.

Ὁ κῶδιξ εἶναι κεκοσμημένος διὰ πολυχρώμων ἐπιτίτλων (πύλη μὲ γεωμετρικὰ σχήματα ἐπιστεγάζει τὸ κείμενον τοῦ πίνακος 9) καὶ καλλιτεχνικῶν ἀρχικῶν γραμμάτων (εἰς τὸν αὐτὸν πίνακα βλέπομεν Ε μὲ χεῖρα εὐλογοῦσαν).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 54. — V. Guérin, *Description de l' île de Patmos...*, σελ. 110. — Gregory, *Textkritik d. N. T.*, ἀρ. 1 813.—Aland, *Kurzgefasste Liste...*, σελ. 251. — G. Jacopi, Le miniature dei codici di Patmos, *Clara Rhodos*, VI-VII (1932-33), 571-581, tav. VI, fig. 61. — Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 15, pl. 42, 44. — Devreesse, *Introduction...*, σελ. 300.

10. *Κῶδιξ 27* *ἔτους 1078/9*

Περγαμηνός, 0,372×0,285, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,255×0,160, φύλλα 436, στίχοι 30.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ, Λόγοι, ὁμιλίαι καὶ ἐπιστολαὶ μετὰ βραχέων σχολίων.

Ὁ πίναξ 10 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 53ᵛ - 54 καὶ περιέχει τμῆμα τῆς Ϛ' ὁμιλίας τοῦ Μ. Βασιλείου εἰς τὴν Ἑξαήμερον (Hom. 6 in Hexaemeron: πρβλ. Migne, PG 29, 133C-137A).

Ἐν τέλει τοῦ κειμένου (φύλ. 436), μετὰ τὸν κολοφῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον περατοῦται ἡ τελευταία ὁμιλία, ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθος ὑπογραφή: *Λεόντ(ιος) (μον)αχ(ὸς) τοῦ κυ(ροῦ) Παύλου.* Ἄγνωστον ἂν ὁ Λεόντιος οὗτος εἶναι ὁ γραφεὺς τοῦ κώδικος. Ἐν φύλ. 436ᵛ δὲ σημειοῦται ἡ χρονολογία: *Ἔτος ,ςφπζ', ἰνδ(ικτιῶνος) β' ἀπω κτί[σεως] | κόσμου.*

Ἐνδιαφέρουσα διὰ τὴν πρώιμον ἱστορίαν τοῦ κώδικος εἶναι ἡ σημείωσις τοῦ φύλ. 84ᵛ, ἐν τέλει δηλαδὴ τῶν ὁμιλιῶν εἰς τὴν Ἑξαήμερον, διὰ τῆς ὁποίας μανθάνομεν ὅτι ὁ κῶδιξ οὗτος ἦτο ἐν χρήσει εἰς τὴν λαύραν τοῦ *Καμελαυκᾶ*. Ἰδοὺ ἡ σημείωσις, ἥτις εἶναι ὀλίγῳ μεταγενεστέρα τῆς ἡλικίας τοῦ κώδικος: + *μνήσθητί μου Κ(ύρι)ε ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ | βασιλεία σου τῷ ἐλαχίστῳ καὶ εὐτε(λεῖ) | ἐν μοναχοῖς κ(αὶ) ταπεινῷ Μιχ(αὴλ) | πρε(σβυτέρῳ) | κ(αὶ) ἐκκλησιάρχῃ τῆς εὐαγοῦς*

λαύρ(ας) | τ(οῦ) Καμελαυκᾶ. Σημειωτέον τέλος ὅτι ὁ κῶδιξ κοσμεῖται δι' ἀριστουργηματικῶν πολυχρώμων ἐπιτίτλων.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 12-14. — Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 516.— Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 15, pl. 43-44. — Stig. Y. Rudberg, *Études sur la tradition manuscrite de Saint Basile,* Lund, 1953, σελ. 72. — Devreesse, *Introduction...*, σελ. 301. — Ἀ. Δ. Κομίνη, Σακκελίωνος παραλειπόμενα, *Σύμμεικτα (Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν)*, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 72.

11. *Κῶδιξ 20* *ἔτους 1081*

Περγαμηνός, 0,295×0,215, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,205 × 140, φύλλα 361, στίχοι 24.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ, Ἔργα ἀσκητικά.

Ὁ πίναξ 11 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 28ᵛ - 29 καὶ περιέχει μέρος τοῦ πίνακος τῶν *Κεφαλαίων τῶν κατὰ πλάτος ὅρων* (Capit. Regul. fusior. : πρβλ. Migne, PG 31, 901-905) καὶ *Πρόλογον ἕτερον ἀσκητικῶν διατάξεων τῶν κατὰ πλάτος ἐκτεθέντων παρ' αὐτοῦ κεφαλαίων* (Prooemia 3 et 4 in Regul. : πρβλ. Migne, PG 31, 1080 κἑ. καὶ 889-901). Ἐν τέλει τοῦ κώδικος (φύλ. 360ᵛ) ἐρυθροῖς γράμμασιν ἀνεγράφη ἡ ἑξῆς σημείωσις : + *ἐτελειώθ(η) αὕτ(η) ἡ δέλτο(ς) μη(νὶ) ὀκτω(βρίῳ) κβ' ἰνδ(ικτιῶνος) ε', ἔτους ,ϛφϙ', βασιλεύοντο(ς) Ἀλεξίου τοῦ Κομνιν(οῦ).*

Ὁ κῶδιξ, ὅστις παρουσιάζει καὶ σχετικὸν καλλιτεχνικὸν ἐνδιαφέρον, πιθανὸν νὰ ἀνῆκεν εἰς τὴν προσωπικὴν βιβλιοθήκην τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου. Θεωρεῖται σημαντικὸς διὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀσκητικῶν ἔργων τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ χρήζει ἰδιαιτέρας ἐξετάσεως.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 9. — Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 502, 518.—Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 16, pl. 45. — Stig. Y. Rudberg, *Études sur la tradition manuscrite de Saint Basile,* Lund, 1953, σελ. 130, 178. — J. Gribomont, *Histoire du texte des Ascétiques de S. Basile (Bibliothèque du Muséon, 32),* Louvain, 1953, σελ. 54-56. (Πρβλ. καὶ *Scriptorium,* 8 [1954], 302). — Devreesse, *Introduction...*, σελ. 301. — Ἀ. Δ. Κομίνη, Σακκελίωνος παραλειπόμενα, *Σύμμεικτα (Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν)*, ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 68–70. (Παρέχεται ἀναλυτικὸς πίναξ τῶν περιεχομένων τοῦ κώδικος).

12. *Κῶδιξ 192* *ἔτους 1082*

Περγαμηνός, 0,275×0,200, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,195×0,170, φύλλα 275, στίχοι 26.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ, Πρὸς Θαλάσσιον ὁσιώτατον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον περὶ διαφόρων ἀπόρων τῆς Ἁγίας Γραφῆς μετὰ σχολίων (Quaestiones ad Thalassium).

Ὁ Πίναξ 12 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου (273) περιέχοντος τμῆμα τοῦ διασαφητικοῦ ἐπιλόγου τοῦ ἔργου (πρβλ. Migne, PG 90, 268 - 773) καὶ ἐπιστολήν τινα περὶ τῶν κύκλων ἡλίου, σελήνης, νομικοῦ καὶ χριστιανικοῦ Πάσχα· (πρβλ. μεταγραφὴν ἐν Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 16, μετά τινων ἀβλεπτημάτων). Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην μνημονεύεται παρεμπιπτόντως δὶς τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐγράφη ὁ κῶδιξ : *...ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου τοῦ κ(α)τ(ὰ) τ(ὸν) ,ϛφϙ' ἀπὸ κτίσε(ως) π(αρα)τρέχοντος...* Καὶ περὶ τὸ τέλος : *...ἐπεὶ κ(αὶ) τὸ παρ(ὸν) πάσχ(α) τοῦ ,ϛφϙ' χρόνου πλανηθέντ(ες) κ(α)τ(ὰ) τ(ὴν) ιη' τοῦ μ(α)ρ(τίου) ἐτέλεσαν* +.

Σημειωτέον ὅτι τὸ κυρίως κείμενον ἔχει γραφῆ διὰ μεγαλυτέρων χαρακτήρων ἄνευ βραχυγραφιῶν καὶ συντμήσεων, ἐνῷ τὰ σχόλια καὶ ἡ ἐν τῷ πίνακι ἐπιστολὴ ἔχουν γραφῆ διὰ χειρὸς πολλὰ βραχυγραφούσης. Δὲν εἶναι εὔκολον νὰ εἴπωμεν ἂν αἱ δύο χεῖρες ταυτίζωνται ἢ ἂν ἀνήκουν εἰς δύο διαφορετικοὺς ἀλλ' ὅμως συγχρόνους γραφεῖς.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 112.—Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 502, 520.— Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 16, pl. 46-47.— G. Mercati, *Per la storia dei manoscritti greci...*, σελ. 146.— Devreesse, *Introduction...*, σελ. 301.

Περγαμηνός, 0,256×0,190, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,195 (-0,200)×0,135 (-0,140), φύλλα 243, στίχοι 51-52.

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΖΙΓΑΒΗΝΟΥ, Δογματικὴ πανοπλία.

Ὁ πίναξ 24 (γρ. 12A) εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 1 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τμῆμα τοῦ δευτέρου *τίτλου* τοῦ προμνημονευθέντος ἔργου (ἀπὸ: *ἔχομεν μόνην*—μέχρι: *ὑπ' ἀλλήλων γινώσκεται· νῦν δὲ*: πρβλ. Migne, PG 130, 64C-68B).

Ἐκ τῆς ἐμμέτρου σημειώσεως τοῦ φύλλου 240 μανθάνομεν ὅτι ὁ κῶδιξ οὗτος ἐγράφη ὑπό τινος γραφέως Ξενοφῶντος, ἐγένετο δὲ κτῆμα τοῦ ἐπισκόπου Δαμαλῶν Λουκᾶ. Τὸ σχετικὸν ἐπίγραμμα ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Πόνῳ τε πολλῷ κτισαμένῳ τὴν δέλτ(ον)
τὴν πεντάτευχον ὁπλοθήκην δογμάτ(ων)
Λουκᾶς τα|πεινὸς Δαμαλῶν ἀρχιθύτης:
γραφεὺς τῆς αὐτ[ῆς Ξε]νοφῶν ἀναγνώστης:|
ἔτ(ους) τρέχοντι χιλ(ι)άδων ἑξάδ(ι)
ἑκατοντάδων [τῆ]ς [ἑ]βδόμης τρεχούσης
καὶ τῆς δεκάδο(ς) | τῇ ἑξάδι πληρώ(σας)
κ(αὶ) παρ' ἥμυσυ φθάνων ἐν τῇ δεκάδ(ι)
(ἐπα)νατρέχ(ω) τῶν δεκάδων ἑπτάδι:—

Ἡ ἀσαφὴς αὕτη καὶ ἐξεζητημένη δήλωσις τῆς χρονολογίας παρεπλάνησε μετὰ τοῦ Σακκελίωνος πάντας τοὺς νεωτέρους τοὺς καθ' οἱονδήποτε τρόπον χρησιμοποιήσαντας τὸν κώδικα. Ὁ Σακκελίων ἀνέγνωσε 6770, ἤτοι 1262. Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ ὁ Σακκελίων παρεπλανήθη ἔκ τινος σημειώσεως τοῦ 1827, ἀναγεγραμμένης εἰς τὸ τελευταῖον χαρτῷον παράφυλλον τῆς σταχώσεως, ἥτις ἔχει ὡς ἑξῆς: *ἀπὸ κτίσεως κόσμου* | *(σήμερον ἀπὸ* | *Χ(ριστο)ῦ: 1827)* | *ἐγράφη ἡ παροῦσα* | *βίβλος ὡς ἄνωθεν φαίνετ(αι) (εἰς):* | *τὰς ἓξ χιλιάδας κ(αὶ) ἑπτακόσια* | *ἑβδομήκοντα: ὁποῦ γίνοντ(αι) σήμερον πεντακόσιοι ἑξήκοντα* (sic) *χρόνοι* | *ὡς ἄνω βλέπεις.*

Παραπλεύρως δὲ τοῦ σημειώματος τούτου ἐγένοντο δύο ἀριθμητικαὶ πράξεις: ἀρχικῶς ἡ 7335
6770
———
565

καὶ ἐν συνεχείᾳ ἑτέρα, ἥτις φέρει διωρθωμένον τὸ ἔτος 6770 εἰς 6720 (ἄγνωστον διὰ ποῖον λόγον):
7335
6720
———
615.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω πλάνης ἐξήγαγεν ἡμᾶς ὁ καθηγητὴς Δ. Ἀ. Ζακυθηνός (*Le despotat grec de Morée*, II, Athènes, 1953, σελ. 294), ὁδηγηθεὶς εἰς τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἐπιγράμματος ἐκ καθαρῶς ἱστορικῶν λόγων. Προφανῶς διότι δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ ὕπαρξις ὀρθοδόξου ἐπισκοπῆς Δαμαλῶν ἐν πλήρει Λατινοκρατίᾳ. Ἀναγινώσκει δὲ 6665, χωρὶς νὰ διορθώσῃ τὸ κατὰ Σακκελίωνα παρατιθέμενον κείμενον τοῦ ἐπιγράμματος. Ἡ κατὰ ἕνα αἰῶνα διαφορὰ τῆς νέας ἀναγνώσεως ὀφείλεται εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἕκτου στίχου: *ἑκατοντάδων τῆς ἑβδόμης τρεχούσης*, μὴ συμπληρωθείσης δηλ. εἰσέτι. Διὰ νὰ ἔχωμεν δὲ καὶ τῶν δεκάδων τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν πρέπει νὰ διορθωθῇ τὸ παρὰ Σακκελίωνι *[ἑπτάδι]* εἰς *ἑξάδι* εἰς τὸν ἑπόμενον στίχον 7. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην καὶ τῶν λοιπῶν στίχων ἡ ἀσάφεια διαλύεται.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 62.—L. Parmentier, Note sur deux manuscrits d'Euthyme Zigabénos conservés à la bibliothèque de Patmos, *Mélanges Paul Fredericq*, Bruxelles, 1904, σελ. 21-27.— Vogel - Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ., 368. — G. Mercati, *Per la storia dei manoscritti greci...*, σελ. 139-142. (Πιθανολογεῖται ἡ περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙϚ' αἰῶνος ἀντιγραφὴ τοῦ Vatic. gr. 1768 ἐκ τοῦ ἡμετέρου κώδικος). — Ἀ. Ὀρλάνδου, Ἡ «Ἐπισκοπὴ» τοῦ Δαμαλᾶ, *Ἀρχεῖον τῶν Βυζαντινῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος*, 5 (1939-1940), σελ. 22. — D. Zakythinos, *Le despotat grec de Morée*, II, Athènes, 1953, σελ. 294. — R. Janin, ἄρθρον: Damalas, ἐν *Diction. d'Hist. et Géogr. Ecclés.*, 14 (1960), 40. — V. Laurent, *Le Corpus des sceaux de l'Empire Byzantin*, tom. Vi,

Paris, 1963, σελ. 424. (Γνωρίζει καὶ δέχεται τὴν διόρθωσιν Ζακυθηνοῦ).— S. Krawczynski-U. Riedinger, Zur Überlieferungsgeschichte des Flavius Josephus und Klemens von Alexandreia im 4.-6. Jahrhundert, *Byz. Zeitschrift*, 57 (1964), 11. (Ἐκδίδεται κείμενον ἐκ τοῦ ἡμετέρου κώδικος. Ὁ δεύτερος τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων ἐχρησιμοποίησε τὸν ἡμέτερον κώδικα καὶ εἰς ἄλλην ἐργασίαν: πρβλ. U. Riedinger, Petros der Walker von Antiocheia als Verfasser der pseudodionysischen Schriften, *Salzburger Jahrbuch für Philosophie*, 5-6 [1961- 1962], 135-156).

13. *Κῶδιξ 265* *ἔτους 1161/2*

Περγαμηνός, 0,228×0,165, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,170×0,115, φύλλα 74, στίχοι 24.

ΤΥΠΙΚΟΝ τῆς σεβασμίας Μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Ἡλίου Βωμῶν ἤτοι τῶν Ἐλεγμῶν.

Ὁ πίναξ 13 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 3ᵛ - 4 τοῦ κώδικος, ἐν οἷς περιέχεται τὸ τέλος τοῦ πίνακος περιεχομένων τοῦ Τυπικοῦ καὶ τμῆμα τοῦ μακροσκελοῦς αὐτοῦ τίτλου· (πρβλ. ἔκδοσιν ἐν: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 136. — A. Dmitrievskij, *Opisanie liturgitseskich rukopisej*, τόμ. Α', Τυπικά, Κίεβον, 1895, σελ. 715, ἐν δὲ σελ. 715-769 ἡ ἔκδοσις ὁλοκλήρου τοῦ Τυπικοῦ ἐκ τοῦ ἡμετέρου κώδικος. — Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 16). Ἐν τέλει τοῦ τίτλου (φύλ. 4ᵛ) δηλοῦται ἡ χρονολογία τοῦ Τυπικοῦ, ἥτις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι καὶ χρονολογία τοῦ κώδικος: ...*γενόμενον κατὰ μῆνα —— ἰνδ(ικτιῶνος)——ἐν ἔτει τῷ ͵ϛχο'*: Ἐν τέλει δὲ τοῦ κειμένου τοῦ Τυπικοῦ (φύλ. 74ᵛ) ἀναγινώσκεται ἡ ἰδιόχειρος ὑπογραφὴ τοῦ διατυπώσαντος αὐτὸ ἔχουσα οὕτως: *ὁ δοῦλος τοῦ κρατ(αιοῦ) | κ(αὶ) ἁγ(ίου) ἡμῶν βασιλ(έως) | ὁ Μυστικὸς Νικηφ(όρος).*

Τὸν κώδικα τοῦτον, καθὼς ἐπίσης καὶ ἄλλους Πατμιακοὺς κώδικας, ἀντέγραψε τὸ 1887 ὁ μητροπολίτης πρώην Πηλουσίου Ἀμφιλόχιος, ἐδώρησε δὲ τὸ ἀντίγραφον εἰς τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱ. Μονὴν ἁγ. Παντελεήμονος (Ρωσικόν), ὅπου καὶ σήμερον εὑρίσκεται, ὑπ' ἀριθ. 6182 (675)· (πρβλ. Σπ. Λάμπρου, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων*, τόμ. Β', Cambridge, 1900, σελ. 412).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 136. — V. Guérin, *Description de l'île de Patmos...*, σελ. 116. — V. Gardthausen, *Spicilegium Patmiacum, (Catalogus codicum Graecorum Sinaiticorum)*, Oxonii, 1886, σελ. 264. — A. Dmitrievskij, *Ἔνθ' ἀνωτ.*, σελ. XCV-XCIX, 715-769. — Vogel - Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 340. — Κ. Ι. Δ(υοβουνιώτου), Τυπικὰ (ἐκ τοῦ ΟΕ' καταλοίπου τοῦ Σπ. Λάμπρου), *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 18 (1924), 3-5. Ἡ περιγραφὴ τοῦ κώδικος εἶχε γίνει κατὰ παράκλησιν τοῦ Λάμπρου ὑπὸ Σ. Κουγέα. — Ἀθαν. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Σύμμικτα. Ε', Σημειώσεις ἐκ Πάτμου, *Νέα Σιών*, 2 (1905), 848-9. Ἔκ τινος ἐπιγράμματος δυσκόλως ἀναγινωσκομένου ἐν ἀρχῇ τοῦ κώδικος ὁ Κεραμεὺς συνάγει ὅτι ὁ κῶδιξ προέρχεται ἐκ *τῆς Μονῆς τοῦ Προδρόμου | τῆς κειμένης ἔγγιστα τῆς Ἀετίου*... (Περὶ τοῦ γνωστοτάτου τούτου κτητορικοῦ ἐπιγράμματος πρβλ. Ἀ. Δ. Κομίνη, *Τὸ βυζαντινὸν ἱερὸν ἐπίγραμμα καὶ οἱ ἐπιγραμματοποιοί*, ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 40-41)· φαίνεται ὅμως ὅτι πρόκειται περὶ σημειώσεως μὴ ἐχούσης σχέσιν πρὸς τὸ ἀνωτέρω ἐπίγραμμα.— Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 16, pl. 48.—Devreesse, *Introduction...*, σελ. 57, 306.— Chr. Thodberg, *Der byzantinische Alleluiarionzyklus (Monumenta Musicae Byzantinae, Subsidia VIII)*, Copenhagen, 1966, σελ. 21, ἀρ. 6.

14. *Κῶδιξ 218* *ἔτους 1166*

Περγαμηνός, 0,305×0,230, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,228×0,175 (-0,180), φύλλα Α'-Β' +218, στίχοι 24.

ΣΤΙΧΗΡΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 14 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου Β' τοῦ κώδικος, ἐν ᾧ περιέχεται μέγα τμῆμα τοῦ ἀφιερωτικοῦ σημειώματος πρὸς τὴν Ἱ. Μονὴν ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εἰς Πάτμον ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Ἀθανασίου τοῦ τοῦ Παπίου. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ ἀφιερωτὴς δηλοῖ τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα ἐξώδευσεν ....*εἴς τε ἀγορὰν χαρ(τίων), ὑπὲρ γραψίματ(ος) | αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ ἀμφιάσματο(ς) καὶ ὅτι ὑπ(ὲρ) | μόνου γὰρ τοῦ τονισθῆναι τοῦτο | τὸ βιβλίον παρὰ τοῦ δομεστίκου | (μον)αχ(οῦ) Ἀρσενίου, ἓξ νομίσμ(α)τ(α) ἐξωδίασα | χωρὶς τῶν κανισκίων...*

Ἐν τέλει δὲ τοῦ σημειώματος δηλοῖ τὸν χρόνον τῆς ἀποστολῆς τοῦ κώδικος εἰς Πάτμον: *ἐστάλ(η) (δὲ) τὸ παρ(ὸν) | βιβλί(ον) ἐν τῇ μονῇ ὑμῶν, κ(α)τὰ τὸν σεπτ(έμβ)ρ(ιον) μῆνα | τ(ῆς)*

ιε΄ ἰνδ(ικτιῶνος) τοῦ ‚ςχοε΄ ἔτους. Μεθ' ὃ ἀκολουθεῖ ἡ ὑπογραφὴ τοῦ ἀφιερωτοῦ: + *ὁ μοναχὸ(ς) Ἀθα|νάσιο(ς), ὁ τοῦ Παπίου* +. Τὸ σημείωμα ὁλόκληρον ἐξέδωκαν οἱ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 119 καὶ Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 17.

Περὶ τοῦ κώδικος τούτου πλὴν τῶν Ἰ. Σακκελίωνος καὶ Lake, *Ἔνθ' ἀνωτ.*, σελ. 16-17, pl. 49-51, πρβλ. Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 502, 515. — Devreesse, *Introduction...*, σελ. 306.— Oliver Strunk, *Specimina Notationum Antiquiorum (Folia selecta ex variis codicibus saec. X,XI,XII), Monumenta Musicae Byzantinae VII*, Hauniae, 1966, pl. 113-115.

15. Κῶδιξ 221 ἔτους 1161-1180ca

Περγαμηνός, 0,205 × 0,148, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,144 × 0,105, φύλλα 187, στίχοι 13.

ΣΤΙΧΗΡΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 15 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 183v-184· περιέχονται δὲ εἰς τὸ φύλλον 183v τὸ τέλος ἀναστασίμου τροπαρίου (ὑπακοῆς) εἰς ἦχον πλ. δ΄ μετὰ τῶν μουσικῶν σημείων: *(Αἱ μυροφόροι τοῦ ζωοδότου ἐπιστᾶσαι... καὶ χαρᾶς εὐαγγέλια ἐκ τοῦ ἀγγέλου δεξάμεναι τοῖς ἀποστόλοις)| αἰμήνιων* (γρ. *ἐμήνυον*) *ἀνέστη Χριστὸς ὁ Θεὸς παρέχων τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος*· (πρβλ. *Παρακλητική*, ἐν Ρώμῃ, 1885, σελ. 623.— *Πεντηκοστάριον*, ἐν Ρώμῃ, 1883, σελ. 454 κ.ἀ.) καὶ ἡ σημείωσις τοῦ γραφέως ἔχουσα ὡς ἀκολούθως: *Πάντων τῶν καλῶν Χ(ριστὸ)ς ἀρχ(ὴ) | καὶ τέλος* +. *Εγράφη ἡ παρού(σα) | δέλτ(ος) διὰ χειρὸ(ς) Νίφου ἀνα(γνώστου). διὰ συνδρο|μ(ῆς) κ(αὶ) ἐξό- δ(ου) Ἰω(άννου) ἱερέ(ως) τοῦ Καλὸπλοΐμ(ου): βα|σιλεύοντο(ς) τῶν φιλοχρίστ(ων) ἡμῶ(ν) βασιλέ(ων) | Μανουὴλ καὶ Μαρί(ας)* + + +. | *εὔχεσθ(αι) αὐτ(ὸν) ὡς ἁμαρτ(ω)λ(όν)*+.

Τὸ ἀνωτέρω σημείωμα καὶ ἰδίᾳ τὸ ὄνομα τοῦ γραφέως ἔχει διαφοροτρόπως ἀναγνωσθῆ: *Νεοφύτου μοναχοῦ* (Σακκελίων, Vogel-Gardthausen), *Νικηφόρου Πρωτονοταρίου?* (Lake καὶ οἱ τοῦτον ἀκολουθοῦντες). Ἐπίσης διαφοροτρόπως ἔχει ὑπολογισθῆ ἡ χρονολογία τοῦ κώδικος. Τέλος εἰς τὸ φύλλον 184 περιέχονται ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ μηνολογίου τῶν μηνῶν Δεκεμβρίου καὶ Ἰανουαρίου.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 119 (1143-1179). — Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 502.— Vogel-Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 332 (1143-1179). —Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 17, pl. 52 (1168-1179). — J. Raasted, *Intonation formulas and modal signatures in Byzantine musical manuscripts (Monumenta Musicae Byzantinae, Subsidia VII)*, Copenhagen, 1966, σελ. 109, 111, 118 (1177) (πολυγραφημένον).— Chr. Thodberg, *Der byzantinische Alleluiarionzyklus (Monumenta Musicae Byzantinae, Subsidia VIII)*, Copenhagen, 1966, σελ. 20-21. (Προσπαθεῖ νὰ ταυτίσῃ τὸν γραφέα Νικηφόρον πρὸς ἄλλους ἄλλοθεν γνωστοὺς καὶ ἐξετάζει τὰς προταθείσας χρονολογίας). Ὁ Μανουὴλ Κομνηνὸς ἐνυμφεύθη τὴν Μαρίαν τῆς Ἀντιοχείας τὴν 25ην Δεκεμβρίου τοῦ 1161. Πρβλ. F. Chalandon, *Jean II Comnène et Manuel I Comnène*, Paris, 1912, σελ. 474. Συνεπῶς τὸ ἔτος τοῦτο δέον νὰ θεωρῆται ὡς terminus post quem διὰ τὴν χρονολόγησιν τοῦ ἡμετέρου κώδικος.

16. Κῶδιξ 175 ἔτους 1180

Περγαμηνός, 0,230 (-0,235) × 0,180 (-0,185), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,165 × 0,130 (-0,135), φύλλα 113, στίχοι 28-29.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΟΚΤΩΗΧΟΙ εἰς Θεοτόκον καὶ Ἰωάννην τὸν Θεολόγον καί τινα ἐγκώμια εἰς ἄλλους ἁγίους καὶ ἀκολουθίαι.

Ὁ πίναξ 16 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 72v καὶ περιέχει τὸ β΄ ἥμισυ βραχέος βίου τοῦ ὁσίου Ἀρσενίου τοῦ ἀναχωρητοῦ, οὗτινος ἡ μνήμη τελεῖται τὴν η΄ Μαΐου· (Ἀρχ. *Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀρσενίου τοῦ Ῥωμαίου, ὃς ἦν τῆς μεγάλης πόλεως γέννημα καὶ θρέμμα ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων καθαρὸν τηρηθὲν τῷ Θεῷ ἐνδιαίτημα*... Τελ. *καὶ αὐτίκα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τῷ Θεῷ ἐν εἰρήνῃ παρέθηκεν αὐτῷ καὶ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν)*.

Ὁ ἐν λόγῳ βίος δὲν εἶναι ἀκριβῶς ὅμοιος πρὸς τοὺς γνωστούς· (πρβλ. H. Delehaye, *Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae...*, Bruxelles, 1902, στ. 663-666 [Synaxaria Selecta] καὶ Halkin, BHG³, 167y-169c). Ὁ κῶδιξ οὗτος κατὰ τὸ πρῶτον αὐτοῦ μέρος (φύλ. 1-72v), καθ' ἃ μᾶς πληροφοροῦν διάφοροι σημειώσεις αὐτοῦ, ἐγράφη ὑπό τινος μοναχοῦ *Νείλου*. Οὕτως ὁ γρα-

φεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ πολλάκις: Ἐν φύλ. 1ᵛ ἔγραψεν ἀφιερωτικὴν ἐπιστολήν, δι' ἧς πολλὰ μανθάνομεν περὶ τῆς Μονῆς τῆς Πάτμου τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς βιβλιογραφικοῦ κέντρου : *Τὸ παρὸν βιβλιδ(ά)ρ(ιον) γραφὲν παρ' ἐμοῦ του χωρικοῦ πα|ράπαν καὶ ἁμαρτωλοῦ Νείλου, ἀφιέρωσα λόγω | μνημοσύνου δῆθεν, ἐν τῇ πανσέπτω ἁγία μονῇ | τῆς ἐν τῇ Πάτμω· οὐχ ὡς μὴ ἔχουσα τοιοῦτον | ἄπαγε· ποῦ γὰρ ἄλλη πλέον ἔχει καὶ γραμματι|κοὺς καὶ καλλιγράφους ἁγίους μονῇ σεβασμία, | ὡς ἡ θεόδμητο(ς) αὕτη μονῇ τοῦ ἠγαπημένου; | Ἀλλ' ὡς κἀγὼ πολυαμάρτητος ὤν, καὶ ἡ ὑπ' ἐμὲ | τοῦ ἀναξίου εὐτελὴς μονῇ καὶ ἀδιόρθωτο(ς) Ἀρταμυτ(η)νη | ἐνθυμούμενοι καὶ πρὸς βραχὺ μνημονευόμενοι | παρ' ὑμῶν, τολμηρῶς ἐγράφ(η), καὶ ἀφιερώθ(η). | Καὶ μακάριοι εἰσὶν οἱ δια Θ(εὸ)ν ταπεινωθέντες | καὶ οὕτως τοῦτο ψάλλοντες αὐτοὶ ἀμφὶ ε' ἑσπ(έ)ρ(ας) | εἰς δόξαν τῆς ὑπεραγίας παρθ(έ)ν(ου) κ(αὶ) υἱῶ παρθένω | καὶ μαθητῇ ἠγαπημένῳ· πλὴν κἂν οὕτως | ψάλλοντες τόδε, κἂν μὴ ψαλλοντ(ες), ὁ Θ(εὸ)ς συγχωρ(ήσει) | ὑμᾶς κατὰ χάριν ·:· ὁ δὲ βουληθεὶς τοῦτο | στερῆ(σαι) τὴν ἁγίαν μονὴν τῆς Πάτμου, κἂν δι [εὔ]λογον ἢ ἀνεύλογον πρόφασιν, ἐπικατάρατο(ς) | ἔστω, καὶ ἀναθεματισμένος. γένοιτο, ἀμὴν | Νείλου πόνημα, ἀλιτροῦ τὸ παράπαν·* (πρβλ. ἔκδοσιν ἐν Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 97 - 98). Ἐν φύλ. 34ᵛ (κάτω ᾤα) ἔγραψε τὸν βυζαντινὸν δωδεκασύλλαβον στίχον: ***Δέχου τὸν πόθον θεολόγε τοῦ Νείλου.*** Ἐν φύλ. 53 ὡσαύτως ἐσημείωσε τὰ ἀκόλουθα : *Τὴν μετάφρασ(ιν), ὦ θεῖοι π(ατέ)ρες, κ(αὶ) τ(ὰς) περιόδους τοῦ ἠγαπημ(έ)ν(ου) | κ(αὶ) λοιπὰ διάφορα ἐγκώμ(ια) διαφόρ(ων) ποιητ(ῶν) οἶδα ὅτι δαψιλέστερ(ον) | τοῖς ἄλλοις πᾶσι κεκτεῖσθαι κ(αὶ) διὰ τοῦτο οὐκ ἔγραψα. Ἐπεὶ | καὶ ταῦτα τοῦ ἐγνωσμένου φιλοσόφου τολμηρῶς ἔγραψα | κ(αὶ) συγχωρήσατέ μοι τὸν ἁμαρτωλὸν κ(αὶ) ἀνθρωπάρεσκον + | + Ν˜ Λ˜ Α″ +.*

Τέλος εἰς τὸν παρατιθέμενον πίνακα (φύλ. 72ᵛ) ἀναγινώσκομεν μετὰ τῆς συντετμημένης ὑπογραφῆς τοῦ γραφέως τὴν χρονολογίαν: *Ἐπληρώθ(η) σὺν Θ(ε)ῷ, τὸ παρ(ὸν) βιβλιδάρ(ιον), μη(νὶ) ἰανου(α)ρ(ίῳ) ια' ἰνδ(ικτιῶνος) ιγ' | ἔτους ͵ϛχπη' + | + Ν' Λ˜ Α″ +.* Αἱ μετὰ τὴν σημείωσιν ταύτην ἀριθμητικαὶ πράξεις ἀφοροῦν εἰς τὴν εὕρεσιν τοῦ σωτηρίου ἔτους καὶ εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς χρονικῆς περιόδου ἀπὸ τοῦ ἔτους τοῦ κώδικος μέχρι τοῦ ἔτους τοῦ ὑπολογίζοντος (1754). Ὑπὸ τοῦ Νείλου τούτου ἐγράφη τὸ αὐτὸ ἔτος καὶ ὁ Πατμιακὸς κῶδιξ 743· (πρβλ. ἑπόμενον πίνακα).

Τέλος τὸν γραφέα Νεῖλον ἐπανευρίσκομεν ἓν ἔτος βραδύτερον εἰς Εὐαγγελιστάριον ἀποκείμενον ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τῆς κοινότητος Ἀπολλώνων Ρόδου. Ἐκεῖ ὁ ρηθεὶς γραφεύς, προϊστάμενος τῆς Μονῆς *«τοῦ Ἀρταμίτου»*, ἐν εἴδει διαθήκης, κατὰ τὸ προσφιλὲς εἰς αὐτὸν σύστημα, ἐσημείωσεν εἰς τὴν σελ. 227 τοῦ κώδικος *Διάταξιν περὶ τῶν ἐν Πατάροις ἁγίων ἐκκλησιῶν·* (πρβλ. Μητροπολίτου Ρόδου Σπυρίδωνος, Κῶδιξ Ἀπολλώνων, *Εὐχαριστήριον* (τιμητικὸς τόμος) ***Ἀμίλκα Σ. Ἀλιβιζάτου***, Ἀθῆναι, 1958, σελ. 439 - 448). Ἐκ δύο προσηρτημένων εἰς τὴν μελέτην φωτοτυπικῶν πινάκων συνάγεται ὅτι ἡ γραφὴ τοῦ σημειώματος εἶναι μεταγενεστέρα τῆς τοῦ κώδικος, οὔσης ἄκρως καλλιγραφικῆς, ἡ δὲ χρονολογία πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ ὡς ἑξῆς : *μη(νὶ) μ(αΐω;).. ἰνδ(ικτιῶνος) | ιδ', ἔτους ͵ϛχπθ'* (ἤτοι 1181).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 95-96. (Ὁ Σακκελίων ἀνέγνωσε *͵ϛχπβ'* ἀντὶ *͵ϛχπη'* καὶ ἑπομένως 1174 ἀντὶ 1180).— Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 502, 519.— Οἱ Vogel-Gardthausen *(Die griech. Schreiber...*, σελ. 327*)*, ἀκολουθοῦντες τὸν Σακκελίωνα χρονολογοῦν τὸν κώδικα τὸ 1174. — Lake, *Dated Greek manuscripts...*, Indices, σελ. 181. Δὲν περιελήφθη πίναξ, ἐπανελήφθη δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ Σακκελίωνος παρεχομένη χρονολογία. — A. Ehrhard, *Überlieferung...*, III, σελ. 970.— Σπ. Λάμπρου, *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 5 (1908), 277 (περὶ τῆς λέξεως *χωρικός*. Ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν ἀκολουθεῖ τὸν Σακκελίωνα). — Μητροπολίτου Ρόδου Σπυρίδωνος, Κῶδιξ Ἀπολλώνων, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 445 κέ.. (Μεταξὺ τῶν ἀβλεπτημάτων διορθωτέος καὶ ὁ ἀριθμὸς τοῦ κώδικος *ΤΟΑ'* εἰς *ΡΟΕ'*).

17. *Κῶδιξ 743* *ἔτους 1180*

Περγαμηνός, 0,164 (-0,170) × 0,125 (-0,130), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,110 (-0,120) × 0,080 (-0,090), φύλλα 36, στίχοι 15-19.

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ ΜΙΚΡΟΝ

Ὁ πίναξ 17 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 31ᵛ - 32 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει μέρος τῆς *τάξεως τῶν ὡρῶν τῆς Μ. Παρασκευῆς*. Ἐν τέλει δὲ ἐδηλώθη ἡ χρονολογία καὶ τὸ ἐκ τοῦ προηγουμένου πίνακος γνωστὸν ὄνομα τοῦ ἀντιγραφέως : *Ἐπληρώθ(η) σὺν Θ(ε)ῷ κ(αὶ) τὸ παρόν, | μη(νὶ) ἰανου(α)ρ(ίῳ) κα', ἰνδ(ικτιῶνος) ιγ' | ἔτους ͵ϛχπη' + | + Ν' Λ Α' +* [=Νεῖλος ἁμαρτωλός].

῾Ο Νεῖλος, ὡς καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ κώδικι εἴδομεν, ἀρέσκεται νὰ δηλοῖ τὸ ὄνομά του καὶ εἰς ἄλλας σελίδας τοῦ κώδικος. Οὕτως ἐν τέλει τοῦ φύλ. 26 ἀναγινώσκομεν τὸν ἑξῆς στίχον: *Τὸν ἀκάθαρτ(ον) πλύνον Δέ|σποτα Νεῖλον*, ἐνῷ εἰς τὸ φύλ. 35 τὸν ἀκόλουθον: *Μνήσθητι Χ(ριστ)ὲ κ(αὶ) Νεῖλον πεπτωκότα.* Πρὸ δὲ τῆς δηλώσεως τῆς χρονολογίας (βλ. πίνακα 17) αἰτεῖται τὴν συγγνώμην τῶν μοναχῶν ἀναγνωστῶν του. Τέλος (φύλ. 35ᵛ) ἐξηγεῖ διατὶ ἔγραψε τὸν κώδικα, ὃν ἀφιεροῖ, ὡς καὶ τὸν προηγούμενον, εἰς τὴν ῾Ι. Μονὴν τῆς Πάτμου: *῎Ηδη πάλιν ὡς μωρὸ(ς) ἔγραψα κ(αὶ) τ(ὰς) εὐχ(ὰς) | οὐχ ὡς μὴ ἔχετε π(ατέ)ρες ἅγιοι· τίς | γὰρ ταύτας οὐκ ἔχει; εἰ γὰρ κ(αὶ) | ἔχουν, ἀλλὰ πολλοὶ καθ' ἡμέραν | οὐ λέγουν· κ(αὶ) ζημία ψυχικὴ πολλή. | ὑμεῖς δὲ Χ(ριστο)ῦ χάριτι, οὐ μόνον | αὐτοὶ λέγετε μετὰ κατανύξεως, | ἀλλὰ κ(αὶ) τ(ῶν) μετοχίων αἱ ἅγιαι ἐκκλη(σίαι). | ἐγὼ δὲ σκοπήσας μὴ παλαιω|θέντες ἠμβλύθησαν, θαρρήσ(ας) | ἐν τῇ ἀγάπῃ ἔγραψα ταύτας κἂν χω|ρικόγραφ(ας) κ(αὶ) σφαλτὰς ὡς ἀγράμματο(ς). Καὶ μακάριοι εἰσὶν οἱ ταύτας | καθ' ἡμέραν ὡς ἀντιφάρμακα | τῶν ψυχῶν κ(αὶ) τ(ῶν) σωμάτ(ων) εὐχόμενοι | ἀναγινώσκουσιν. ὁ δὲ στερήσ(ας) αὐτ(ὰς) | τὴν ἐνδοξοτάτην μονὴν τῆς | Πάτμου, ἐπικατάρατος ἔστω. + Ν' Λ Α' +* [=Νεῖλος ἁμαρτωλός].

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Καλλιμάχου, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *᾿Εκκλ. Φάρος,* 10 (1912), 312-315.— Σπ. Λάμπρου, *Νέος ῾Ελληνομνήμων,* 10 (1913), 343. Πρβλ. ἐπίσης τὸν προηγούμενον πίνακα.

18. *Κῶδιξ 9* *ἔτους 1192*

Περγαμηνός, 0,225×0,185, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160×0,128, φύλλα 116, στίχοι 21-24.

ΒΙΟΣ καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παχωμίου.

῾Ο πίναξ 18 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 115ᵥ-116 καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Παχωμίου· (πρβλ. Fr. Halkin, *Sancti Pachomii vitae graecae (Subsidia Hagiographica 19),* Bruxelles, 1932, σελ. 405-406· πρβλ. καὶ τοῦ αὐτοῦ, BHG³, 1400c). ῾Ο βασικὸς οὗτος κῶδιξ ἐχρησιμοποιήθη κατὰ τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν ἔκδοσιν τοῦ βίου. ᾿Εν τέλει δὲ τοῦ κειμένου ἀναγράφεται καὶ τὸ χρονολογικὸν σημείωμα, ἔχον οὕτως: + *᾿Ετελειώθ(η) τὸ παρὸν βιβλιδάριον, μηνὶ αὐ(γού)στω | εἰς τ(ὰς) ζ'. ἡμέρα ἕκτη. ἰνδικτιῶνο(ς) δεκάτ(ης) | ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ.* Τοῦ σημειώματος τούτου προηγοῦνται οἱ ἑξῆς στίχοι, οἵτινες ἀποδίδουν ἐμμέτρως τὴν συνήθη λῆξιν τῶν ἁγιολογικῶν κειμένων: *ᾧ προσκύνησις δόξα καὶ κράτος μόνῳ | σὺν πατρὶ καὶ πνεύματι τῷ παναγίῳ | αἰῶνας εἰς ἅπαντας οὐ μετρουμένους.* Εἰς τὰς ᾤας τῶν φύλλων τοῦ πίνακος 18 ἀναγινώσκονται μεταγενέστεραι μονοκονδυλιαὶ διὰ χειρὸς *᾿Ιωακεὶμ ἀρχιερέως:* φύλ. 115ᵛ, ἄνω ᾤα: + *ἁμαρτωλὸς ᾿Ιωακείμ.* Αὐτόθι, κάτω ᾤα: + *ἁμαρτωλὸς ᾿Ιωακεὶμ τάχα καὶ ἀρχιερεὺς | μακαρίζω εἰς αἰῶνας αἰώνων* | (ἡ συνέχεια εἰς φύλ. 116, ἄνω ᾤα:) *Παχώμιον καὶ Θεόδωρον ἡγιασμένους.*

᾿Εκ τοῦ κώδικος τούτου ἀντέγραψε τὸν βίον ὁ μητροπολίτης πρώην Πηλουσίου ᾿Αμφιλόχιος τὸ 1890, τὸ δὲ χειρόγραφον αὐτοῦ κεῖται σήμερον εἰς τὴν ἐν ῾Αγίῳ ῎Ορει ῾Ι. Μονὴν τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος (Ρωσικὸν) ὑπ' ἀριθ. 6174 (667)· (πρβλ. Σπ. Λάμπρου, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ ῾Αγίου ῎Ορους ῾Ελληνικῶν κωδίκων,* τόμ. Β', Cambridge, 1900, σελ. 412).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: ᾿Ι. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.,* σελ. 5.— V. Guérin, *Description de l' île de Patmos...,* σελ. 115.— Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 502, 515.— F. Halkin, *῎Ενθ' ἀνωτ.,* passim.— L. T. Lefort-J. Cochez, *Palaeographisch Album...,* 1932, pl. 96.— Lake, *Dated Greek manuscripts...,* σελ. 17, pl. 54, 55.— Ehrhard, *Überlieferung...,* III, σελ. 958.— E. C. Colwell-H. R. Willoughby, *The Four Gospels of Karahissar,* vol. I, Chicago, 1936, σελ. 256.— Devreesse, *Introduction...,* σελ. 308. —Μελετίου (Μαργιόλου) ἱερομονάχου, Περιγραφικὸς πίναξ τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης τῆς ἐν Πάτμῳ ῾Ιερᾶς Μονῆς ᾿Ιωάννου τοῦ Θεολόγου, *῾Η Φωνὴ τῆς ᾿Αποκαλύψεως,* ἔτος Α', ἀριθ. φύλ. 7, Δεκέμβριος 1956, σελ. 6.

19. *Κῶδιξ 262* *ἔτους 1192*

Περγαμηνός, 0,334×0,248, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,230×0,160 (-0,165), φύλλα 275, στῆλαι δύο, στίχοι 28.

ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ τῶν μηνῶν Μαρτίου-Αὐγούστου.

Πρόκειται περὶ τοῦ Β' τόμου συνοπτικοῦ Συναξαρίου τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ. ῾Ο Α' τόμος ἂν περιεσώθη πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ μεταξὺ τῶν χειρογράφων τῆς Μονῆς ἢ εἰς ἄλλας βιβλιοθήκας.

Ὁ πίναξ 19 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 274^{v} καὶ περιέχει τὸν βίον τοῦ ἁγίου Φιλωνίδου (Αὐγούστου λ'), πλὴν τῆς ἀρχῆς, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ συναξαρίου τῆς λα' Αὐγούστου, καθ' ἣν ἑορτάζεται ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας ζώνης τῆς Θεοτόκου· (πρβλ. H. Delehaye, *Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae...*, Bruxelles, 1902, στ. 934-938).

Ἐν τῷ ἑπομένῳ φύλλῳ (275), τελευταίῳ τοῦ κώδικος, καὶ ἐν τέλει τοῦ εἰς τὴν τιμίαν ζώνην τῆς Θεοτόκου ὑπομνήματος εὕρηνται οἱ συνήθεις στίχοι καταλογάδην:

Τῶ συντελεστῆ τῶν | καλῶν Θ(ε)ῶ χάρις | ὅς ἐστιν ἀρχὴ καὶ | μέσης δ' αὖ καὶ τέλο(ς) | νοουμένων πάν|των τε καὶ ὁρωμένων | + + +.

Ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐδηλώθη ὁ χρόνος γραφῆς τοῦ κώδικος διὰ τῶν ἑξῆς: *Ἐτελειώθη ἡ παροῦ|σα βίβλος μηνὶ ἰουλ(ίω) | κζ', ἡμέρα δευτέρα | ἰνδικτιῶνος δεκάτ(ης), | ἔτει ἑξακισχιλιο|στῶ ἑπτακοσιοστῶ, | μνήμης τελουμένης | τοῦ μεγάλου ἐν μάρ|τυσι καὶ θαυματουρ|γοῦ ἀναργύρου Παν|τελεήμονος.*

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 126. — Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 502, 515. — V. Gardthausen, *Griechische Palaeographie*, II, Leipzig, 1913, σελ. 362-363. — Lake, *Dated Greek manuscripts...*, σελ. 17, pl. 52, 53. — E. C. Colwell - H. R. Willoughby, *The Four Gospels of Karahissar*, vol. I, Chicago, 1936, σελ. 256. — Devreesse, *Introduction...*, σελ. 308.

20. *Κῶδιξ 93* *ἔτους 1205*

Περγαμηνός, 0,307×0,240, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,215×0,155, φύλλα 252, στῆλαι δύο, στίχοι 24.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΡΙΟΝ, μετ' ἐκφωνητικῶν σημείων.

Ὁ πίναξ 20 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 243^{v} καὶ περιέχει εὐαγγελικὰς περικοπὰς ἀναγινωσκομένας τὴν ια' Μαΐου, ὁπότε τελεῖται ἡ μνήμη *τοῦ γενεθλίου τῆς Πόλεως καὶ τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Μωκίου καὶ τοῦ ὁσίου Παχωμίου*· (πρβλ. Ἰωάν., ΙΕ', 10-16 καὶ ΙΔ', 15-17).

Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ σώζεται μικρὸν τμῆμα σβεσθείσης σημειώσεως, ἔνθα ἀναγινώσκεται ἡ κάτωθι χρονολογία: *μηνὶ ἀπριλ(ίω) ἰνδ(ικτιῶνος) η', ἔτ(ους) ,ςψιγ'*. Δὲν διακρίνεται σαφῶς ἂν ἡ χρονολογία ὀφείλεται εἰς τὸν γραφέα τοῦ κώδικος ἢ οὔ. Ὁπωσδήποτε ὅμως ἡ γραφὴ τοῦ κώδικος, καὶ εἰς ἣν περίπτωσιν τὸ σημείωμα εἶναι ἄλλης χειρός, εἶναι τῆς αὐτῆς περίπου ἐποχῆς. Ἐκ τοῦ κώδικος τούτου ἐλήφθη καὶ ὁ πίναξ 45, ἔνθα σημείωμα τοῦ ἔτους 1476 καί τινες στίχοι τῆς ἀρχικῆς γραφῆς αὐτοῦ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 59. — Aland, *Kurzgefasste Liste...*, σελ. 252, ἀρ. l 822 (ΙΒ' αἰ.).

21. *Κῶδιξ 219* *ἔτους 1219*

Περγαμηνός, 0,240 (-0,250) × 0,180 (-0,185), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,190 × 0,135, φύλλα 330, στίχοι 18-19.

ΣΤΙΧΗΡΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 21 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 184 καὶ περιέχει στιχηρὰ τῆς λ' καὶ λα' Αὐγούστου. Τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἀναφερόμενον εἰς τὸν Πρόδρομον (Ἀρχ. *Πρόδρομε τοῦ Σωτῆρος, εἰ καὶ φόνῳ διέλυσεν ὁ Ἡρώδης...*) εὕρηται ἐκδεδομένον εἰς τὴν συνήθη ἀκολουθίαν τῶν Μηναίων, τὴν λ' Αὐγούστου· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Ϛ', ἐν Ρώμῃ, 1901, σελ. 549). Τὸ δεύτερον ἀναφέρεται εἰς τὴν Θεοτόκον (Ἀρχ. *Ὡς* [ὁ κῶδιξ παρέχει *Φς* ἐκ λάθους προφανῶς τοῦ ἐρυθρογράφου] *στέφανον ὑπέρλαμπρον, πανάχραντε Θεοτόκε...*) εὕρηται δὲ εἰς τὴν συνήθη ἀκολουθίαν τῶν Μηναίων τῆς λα' Αὐγούστου· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 560). Τέλος εἰς τὴν κάτω ᾤαν προσετέθη καὶ τρίτον στιχηρὸν τῆς Θεοτόκου (Ἀρχ. *Μήτηρ ὑψίστου Θεοῦ, υἱοῦ συνανάρχου πατρός...*), ὅπερ εὕρηται ἐκδεδομένον παρὰ Ph. Vitali, *Ἀνθολόγιον...*, τόμ. III, Roma, 1738, σελ. σμε'.

Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ (322^{v}) ἐσημειώθη ὑπὸ τοῦ γραφέως ἡ χρονολογία, καθ' ἣν ἐτελειώθη ὁ κῶδιξ. Ἡ σημείωσις, ἐξίτηλος γενομένη ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῆς χρήσεως, ἔχει ὡς ἑξῆς: *(Ἐτ)ελειώθ(η) ἡ βίβλος..... τοῦ θῦ..... καὶ η..... | μην(ὶ) ὀκτωβ(ρίω) ἡμέρ(α) ε', ἰνδ(ικτιῶνος) ζ', ἔτους ,ςψκζ'.*

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 119. — J. Raasted, *Intonation formulas and modal signatures in Byzantine musical manuscripts (Monumenta Musicae Byzantinae, Subsidia VII)*, Copenhagen, 1966, σελ. 12, 14, 16, 133, 135 καὶ Appendix B.

22. *Κῶδιξ 220* *ἔτους 1223*

Περγαμηνός, 0,280 (-0,285) × 0,210 (-0,215), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,200 (-0,205) × 0,145 (-0,150), φύλλα XX (χαρτῷα) + 306, στίχοι 18.

ΣΤΙΧΗΡΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 22 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 150 καὶ περιέχει τὸ τέλος στιχηροῦ τῆς κε΄ Αὐγούστου εἰς τὸν ἀπόστολον Τίτον (Ἄρχ. *Ἀποστολικοῖς ἀγῶσι σαυτὸν κατακοσμήσας συνόμιλος γέγονας*...[ἀνέκδοτον;]) καὶ ἕτερον στιχηρὸν εἰς τὸν αὐτὸν ἅγιον (Ἄρχ. *Τῆς ἐκλογῆς τοῦ σκεύους φοιτητὴς γενόμενος*...: πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Ϛ΄, ἐν Ρώμῃ, 1901, σελ. 493).

Ἐν τέλει τοῦ πίνακος ἀναγινώσκεται ἡ σημείωσις τοῦ γραφέως καὶ ἡ χρονολογία: + *Ἐτελειώθ(η) τὸ παρ(ὸν) στιχ(ηρά)ριον διὰ χειρό(ς) Ἰωάννου | κ(αὶ) πρωτοψάλτ(ου) τ(ῆς) ἁγιωτ(ά)τ(ης) μ(ητ)ροπόλ(εως) Ρόδ(ου) τοῦ Κασιανοῦ | καὶ ὅσοι ψάλλεται αὐτῷ, εὔχεσθαι ἡμῖ(ν) τῷ ἁμαρτ(ω)λ(ῷ) διὰ τ(ὸν) Κ(ύριο)ν. | Μην(ὶ) φεβρουαρ(ίῳ) ἰνδ(ικτιῶνος) ια΄, τῷ ͵ϛψλα΄ ἔτι* +.

Ἐν τέλει τοῦ β΄ μέρους τοῦ κώδικος (φύλ. 301) ὁ γραφεὺς ἔγραψεν ἀνάλογον σημείωμα ἔχον ὡς ἀκολούθως: + *Μην(ὶ) ἰαννουα(ρίῳ) ἰνδ(ικτιῶνος) ια΄ τῷ ͵ϛψλα΄ ἔτι ἐτελειώθ(η) τὸ παρ(ὸν) | στιχηράρ(ιον) διὰ χειρὸς Ἰω(άννου) εὐτ(ε)λ(οῦς) πρωτ(ο)ψάλτ(ου) τ(ῆς) ἁγιωτ(ά)τ(ης) μ(ητ)ροπόλ(εως) | Ρόδ(ου) [τοῦ Κασιανοῦ* sup. lin*]. καὶ ὅσοι ἔχετ(ε) γνῶσιν εἰς αὐ(τὸ) εὔχεσθέ μ(ου) τοῦ ἁμαρτ(ω)λ(οῦ) διὰ τ(ὸν) Κ(ύριο)ν.*

Κατὰ ταῦτα τὸ β΄ μέρος τοῦ κώδικος, ὅπερ περιέχει τὰ στιχηρὰ τῶν κινητῶν ἑορτῶν ἐγράφη ἐνωρίτερον τοῦ α΄ μέρους, τοῦ περιέχοντος στιχηρὰ τῶν ἀκινήτων ἑορτῶν, κατὰ ἕνα μῆνα περίπου. Συνεπῶς οἱ κώδικες ἦσαν ἀρχικῶς δύο συνεσταχώθησαν δὲ λίαν ἐνωρὶς εἰς ἕνα, δοθέντος ὅτι ἡ κατὰ τετράδια ἀρίθμησις οὖσα μεταγενεστέρα προϋποθέτει τὴν τοιαύτην σειράν.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 119.—Vogel - Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 173.— J. Raasted, *Intonation formulas and modal signatures in Byzantine musical manuscripts (Monumenta Musicae Byzantinae, Subsidia VII)*, Copenhagen, 1966, σελ. 13, 15-16, 33 καὶ Appendix B.

23. *Εἱλητὸν 709* *ἔτους 1260*

Περγαμηνόν, 3,530 × 0,230, ἄγραφοι ᾤαι: ἀριστερὰ 0,045, δεξιὰ 0,040 (-0,045).

ΘΕΙΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Προηγιασμένων.

Ὁ πίναξ 23 εἶναι φωτογραφία τοῦ β΄ κολλήματος τοῦ εἱλητοῦ, περιέχει δὲ τὸ τμῆμα τῆς θείας λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς εὐχῆς τοῦ γ΄ ἀντιφώνου (*... τὴν ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀλη)|θείας καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ζωὴν αἰώνιον χαριζόμενος*..., μέχρι τῆς μυστικῆς εὐχῆς τοῦ τρισαγίου ὕμνου· (πρβλ. Π. Τρεμπέλα, *Αἱ τρεῖς λειτουργίαι*, Ἀθῆναι, 1935, σελ. 36 κέ.—Πρβλ. ἐπίσης: *Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου*, ἐν Ρώμῃ, 1950, σελ. 27-29).

Τὸ εἱλητόν, ὡς καὶ ἐν τῷ παρατιθεμένῳ πίνακι φαίνεται, κοσμεῖται δι᾿ ἐγχρώμων μεγαλοσχήμων ζῳομόρφων κλπ. ἀρχικῶν γραμμάτων μετρίας τέχνης. Ἐν τέλει δὲ τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς αὐτοῦ ἀναγινώσκεται ἡ χρονολογία ἀντιγραφῆς του ἔχουσα οὕτω: *Μη(νὶ) φευ(ρουαρίῳ) κζ΄, ἰνδ(ικτιῶνος) γ΄, ἔτ(ους), ͵ϛψξη΄, ἀμήν. ἀμήν.*

Τὸ εἱλητὸν περιγράφει διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 276.

24.

Βλέπε πρόσθεν σημείωσιν τοῦ πίνακος 12Α. Τοῦ πίνακος 24 ἡ θέσις εἶναι μετὰ τὸν πίνακα 12. Παρετοποθετήθη ὅμως προεκτυπωθεὶς τῶν σημειωμάτων ὑπὸ χρονολογίαν 1262, ἀντὶ τῆς ὀρθῆς 1156/7. Σημειωτέον ὅτι μόνη ἡ γραφὴ τοῦ κώδικος τούτου λίαν τυποποιημένη δὲν παρέχει δυνατότητας σαφοῦς χρονολογήσεως.

25. *Κῶδιξ 14* *ἔτους 1280*

Περγαμηνός, 0,307×0,227, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,223×0,150, φύλλα 253, στῆλαι δύο, στίχοι 23.

ΠΡΑΞΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Ὁ πίναξ 25 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 12^{v} - 13 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τμῆμα τοῦ *Περὶ τῆς ἀποδημίας καὶ τὸ μαρτύριον Παύλου τοῦ ἀποστόλου* (πρβλ. Migne, PG 85, 649-652.—Soden, *Die Schriften d. N. T.*, σελ. 367) καὶ *Ἱππολύτου τοῦ Θηβαίου ἐκ τῶν χρονικῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων* περὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου· (πρβλ. Halkin, BHG^{3}, 766h-766i).

Ὁ κῶδιξ καίτοι δὲν φέρει τὴν συνήθη χρονολογικὴν σημείωσιν τοῦ γραφέως δύναται μετ' ἀκριβείας νὰ χρονολογηθῇ ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῆς χρονολογίας ὑπὸ τοῦ γραφέως εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τοῦ μαρτυρίου Παύλου τοῦ ἀποστόλου. Ἰδοὺ τὸ σχετικὸν χωρίον : *...ἐτελειώθη ὁ ἅγιος ἀπό|στολο(ς) τῷ κατ' αὐτὸν μαρτυρίῳ | ἑξηκοστῷ καὶ ἐννάτω ἔτει τ(ῆς) | τοῦ σ(ωτῆ)ρ(ο)ς ἡμῶν Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ πα|ρουσίας. παρήλθοσαν | οὖν ἀφοῦπερ ἐμαρτύ|ρησεν ὁ ἀπόστολο(ς) μέχρι* | (φύλ. 13) *τοῦ νῦν ἑξάκισχιλιοστοῦ | ἑπτακοσιοστοῦ πθ' ἔτους | ἰνδικτιῶνος ἐννάτης καὶ | μηνὸς σεπτεβρίου ἐνι|σταμέν(ων), ἔτη χίλια διακόσι|α δεκαπέντε* + + + +. Κατὰ ταῦτα ὁ κῶδιξ ἐγράφη κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ ,ϛψπθ' ἔτους, ἰνδικτιῶνος θ', ἤτοι τὸ 1280 σωτήριον ἔτος. Ἡ ὑπὸ τοῦ Σακκελίωνος (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 6), παρεχομένη χρονολογία ,ασι', ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τυπογραφικὸν σφάλμα.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 6.— Soden, *Die Schriften d. N.T.*, σελ. 228, α 350.— Gregory, *Textkritik d. N. T.*, σελ. 291, 1131, ἀρ. 1161 (χρονολογεῖ 1210).—Μελετίου (Μαργιόλου) ἱερομονάχου, Περιγραφικὸς πίναξ τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, *Ἡ φωνὴ τῆς Ἀποκαλύψεως*, ἔτος Β', φύλλον 8, (Ἰαν. Φεβρ.) 1957, σελ. 7 (χρονολογία 1215). — Aland, *Kurzgefasste Liste...*, σελ. 122 (ἀκολουθῶν τοὺς Σακκελίωνα καὶ Gregory ἐπαναλαμβάνει τὴν χρονολογίαν 1210). — Ἀ. Δ. Κομίνη, Σακκελίωνος παραλειπόμενα, *Σύμμεικτα (Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν)*, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 44. Πρβλ. καὶ κατωτέρω πίνακα 144.

26. *Κῶδιξ 275* *ἔτους 1282*

Περγαμηνός, 0,148×0,104, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,115×0,075 (-0,080), φύλλα 295, στίχοι 24.

ΤΕΤΡΑΕΥΑΓΓΕΛΟΝ

Ὁ πίναξ 26 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 134^{v} - 135 τοῦ κώδικος, ἅτινα περιέχουν τὸ τέλος τοῦ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγελίου (ΙϚ', 13-20) καὶ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον τὴν φερομένην ὑπὸ τὸ ὄνομα Κοσμᾶ τοῦ Ἰνδικοπλεύστου· (πρβλ. Soden, *Die Schriften d. N.T.*, σελ. 319-320.— Halkin, BHG^{3}, 991a). Ὁ κῶδιξ, καθ' ἃ ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ (295) ἀναγινώσκομεν, ἐγράφη ὑπὸ Θεοδούλου τινὸς τὸ 1282. Ἰδοὺ τὸ σημείωμα πλῆρες:+ *Ἐπληρώθει τὸ παρὸν εὐάγγελι(ον) δια | χειρος ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ κ(αὶ) χορι|κοῦ Θεοδούλου τοῦ Καταλεκτὶ ἐκ | θέματος Ῥακλόβου, ἀπὸ κόμης | λεγωμένης τὸ Στροβίστζη. κ(αὶ) οἱ ἀνα|γινόσκωντ(ες) αὐτ(ῶ) εὔχεσθαι διὰ τ(ὸν) Κ(ύριο)ν | τῆ ψυχή μου τῆ ἁμαρτωλῆ ὅτι χορι|κος ὕμῖν τοῦ γράφιν:* + *Ἐπληρώθ(η) (δὲ) | εἰς τ(ὰς) κη' τοῦ μαΐου: ἐπὶ ἔτους ,ϛψϟ'*. Καὶ ἀμέσως κατόπιν πασχάλια τῶν ἐτῶν ,ϛψϟα' - ,ϛωδ' ἐκτεινόμενα καὶ εἰς τὴν ἑπομένην σελίδα.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 141-142.—Soden, *Die Schriften d. N.T.*, σελ. 181, ἀρ. ε 1306.— Gregory, *Textkritik d. N.T.*, σελ. 205, 1132, 1133, ἀρ. 1179.— Aland, *Kurzgefasste Liste...*, σελ. 123.— Σπ. Λάμπρου, *Byz. Zeitschrift*, 1 (1892), 200 καὶ *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 7 (1910), 488.— Vogel-Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 134.

27. *Κῶδιξ 790* *ἔτους 1297*

Περγαμηνός, 0,275 (-0,280)×0,203 (-0,210), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,195×0,150, φύλλα 232, στῆλαι δύο, στίχοι 23.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 27 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 118 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς κατὰ Λουκᾶν περικοπῆς τῆς ἀναγινωσκομένης *τῇ Δευτέρᾳ τῆς ι' ἑβδομάδος* (Λουκ., ΙΖ', 23 - 25) καὶ μέγα

τμῆμα τῆς κατὰ Λουκᾶν ἐπίσης περικοπῆς τῆς ἀναγινωσκομένης *τῇ Τρίτῃ τῆς ι' ἑβδομάδος* (Λουκ., ΙΖ', 26-33).

Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ (232ᵛ) ὁ ἀμαθὴς γραφεὺς τοῦ κώδικος Χορίκιος (;) ἀνέγραψε μακρὰν ἔμμετρον(!) σημείωσιν ἔχουσαν οὕτω :

Τῷ τελειοτῆ πάντ(ων) Θ(ε)ῷ δό(ξα) | :.......
Δέξου τὸ δῶρο(ν). ἐκ πένυ|χρ(ῶν) ἰκέτον.
ὦ πανύμνητ(ε) | παρθ(ε)ν(ε) μ(ητ)ροκόρη [vel *μ(ητ)ρ(ὸ)ς Κόρη*].
τ(οὺς) πολλ(ά) σοι | πτέσαντ(ας) ἐν τ(ῷ)δε βίῳ.
ν(ῆν) (δὲ) | κράζω σώσον μ(ε) παναγ(ία) παρθ(ε)ν(ε) |
σὲ οἰκτρὸ(ς) Μιχ(αὴλ) ὁ Λουκ(ί)ν(ας) [vel *Λουκ(ί)ν(ης)*]
(σὺν) τὴ | πανευγεν(ε)στάτ(η) (συν)ζύγ(ῳ) Ζωῆ. |
εἰ τ(ῶν) σ(ὸν) ναὸν ἀνεγείρασι | ἐν κόπ(ῳ) τε
κ(αὶ) μόχθ(ῳ). εἰς λύτρ(ον) κ(αὶ) ἄ|φεσι(ν).
τ(ὸν) ἐμ(ῶν) ἐγκλημάτ(ων):

Ἐγρά(φ)η (δὲ) τὸ ἅγι(ον) κ(αὶ) θεῖ(ον) εὐα(γγέλιον) ἐξε | συνεργί(ας) κ(αὶ) κόπ(ου) τ(ὸν) προδ(η)λωθ(έντων) ἀοιδήμον κτιτ(όρων), κ(αὶ) ἐπεδ(ό)θ(η) τὸ π(αν)|σέπτω ναῷ. τ(ῆς) ὑπ(ὲρ)-ἄγνουμου | δεσποίν(η)ς. ἐν τ(ῇ) τοποθ(ε)σία τ(ῆς) Χρυ|σσόβης ἐνέτι ͵ϛωε' : | + εὔχεσθ(ε) τὸ γρά(ψαντι) δι' αὐτ(ὴν)(;) Χορικ(ίῳ):

Εἰς τὴν κάτω δὲ ᾤαν διὰ μεταγενεστέρας χειρὸς ἡ χρονολογία ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως: *C. 1297.*

Τέλος διὰ νεωτάτης χειρὸς ἐσημειώθη εἰς τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ κώδικος : *ὑπάρχει αὐτῶ τῷ ἱερῶ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ | τῆς μεγάλης πόρτας.*

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Καλλιμάχου, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος,* 13 (1914), 262.— Gregory, *Textkritik d. N.T.,* σελ. 1290, ἀρ. l 1540.— Aland, *Kurzgefasste Liste...,* σελ. 290.

27A. **Εἰλητὸν 890** *ἔτους 1302*

Περγαμηνόν, 1,730×0,135, γεγραμμένον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων, ἄγραφοι ᾦαι : ἀριστερὰ 0,030, δεξιὰ 0,025, κολλήματα θ'.

ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΙΑΣΜΕΝΩΝ

Ὁ πίναξ 27Α εἶναι φωτογραφία τοῦ ϛ' κολλήματος τῆς προσθίας ὄψεως τοῦ εἰλητοῦ καὶ περιέχει τὸ τμῆμα τῆς λειτουργίας τῶν προηγιασμένων, ὅπερ ἄρχεται ἀπὸ τῆς ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων δεήσεως: *(... Ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν στηρίξῃ) | αὐτοὺς καὶ ἐνδυναμώσῃ...* καὶ περατοῦται εἰς τὴν μυστικὴν εὐχὴν *ὑπὲρ τῶν πρὸς τὸ ἅγιον φώτισμα εὐτρεπιζομένων·* (πρβλ. Π. Τρεμπέλα, *Αἱ τρεῖς λειτουργίαι,* Ἀθῆναι, 1935, σελ. 210-211).

Ἐν τέλει τῆς ὀπισθίας ὄψεως τοῦ εἰλητοῦ εἶχε γραφῆ διὰ κινναβάρεως ἡ σημείωσις τοῦ γραφέως, τῆς ὁποίας μόνον ἐλάχιστα ἴχνη διακρίνονται: + *τέλος ἤληφε τὸ παρὸν | κοντάκιον διὰ χειρὸς κἀ|μοῦ Μιχαὴλ ἱερομονάχου | τοῦ καλυβίτου (;) τ... τῇ κβ' μηνὶ μαρτίῳ) ͵ϛωι'...* Οἱ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Μιχαὴλ* γνωστοὶ γραφεῖς τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΔ' αἰῶνος εἶναι πολλοί. Ἄγνωστον ἂν ὁ ἡμέτερος γραφεὺς δύναται νὰ ταυτισθῇ πρός τινα τούτων ἢ ἂν πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς τὸν κατάλογον τῶν γραφέων ὡς νέος.

Τὸ εἰλητὸν περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Καλλίμαχος (Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος,* 17 [1918], 23), ἐχρονολόγησε δ' αὐτὸ τὸν ΙΓ' αἰ. χωρὶς νὰ ἀναγνώσῃ τὸ σημείωμα.

28. **Κῶδιξ 891** *ἔτους 1310*

Περγαμηνός, 0,190 (-0,193)×0,130 (-0,135), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,135 (-0,145)×0,085 (0,090), φύλλα 290, στίχοι 22-24.

ΤΕΤΡΑΕΥΑΓΓΕΛΟΝ (τροποποιηθὲν ἐκ τῶν ὑστέρων εἰς Εὐαγγελιστάριον διὰ τῆς ἐπισημάνσεως τῶν ἀρχοτελειῶν τῶν ἀναγινωσκομένων περικοπῶν καὶ ἀναγραφῆς ἐν ταῖς ᾤαις τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ἑβδομάδων καθ' ἃς αὗται ἀναγινώσκονται).

Ὁ πίναξ 28 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 43ᵛ-44 καὶ περιέχει περικοπὴν τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου (ΙΕ', 16-29).

'Εν τέλει τοῦ κατὰ 'Ιωάννην εὐαγγελίου (φύλλον 289ᵛ) ἀναγινώσκεται τὸ ἀκόλουθον σημείωμα τῶν γραφέων ἀδελφῶν Μιχαὴλ καὶ Κωνσταντίνου 'Ατουέμη 'Εφεσίων. + *τέλος εἴληφ(εν), τετρὰς εὐαγγελίων* + | *'Ετελειώθ(η) τὸ παρ(ὸν) τετραευά(γγελον) διὰ χειρὸ(ς) | ἐμοῦ Μιχ(αὴλ) ἀναγνώστου τοῦ 'Ατουέμη: κ(αὶ) τοῦ ἀδ(ελφοῦ) | αὐτοῦ Κω(ν)στα(ντίνου) αἰχμάλωτοι ὄντες ἀπὸ τὴν Ἔ|φεσον. εὑρισκόμεν(οι) εἰς τὴν Κρήτ(ην) εἰς τὸ χωρίον | Βολιόν(ων). ἐν μινὴ σεπτευρίῳ ιη', ἰνδ(ικτιῶνος) θ' | τοῦ ,ϛωιθ' ἔτους ἐπὶ τῆς βασιλεί(ας) [τοῦ] | μεγ(ά)λ(ου) βασιλέ(ως) τοῦ κυροῦ 'Ανδρονίκου: κ(αὶ) τοῦ αὐθ(έντ)του | τῆς Κρήτ(ης) κυροῦ 'Αλεξίου τοῦ Καλέργ(η).*

Τὸ ἀνωτέρω σημείωμα εἶναι σημαντικόν, καθ' ὅτι σχετίζεται μὲ ἱστορικὸν γεγονός, ὡς εἶναι ἡ ἅλωσις τῆς 'Εφέσου, καὶ ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν· (πρβλ. Κ. 'Α μ ά ν τ ο υ, *Σχέσεις 'Ελλήνων καὶ Τούρκων*, τόμ. Α', ἐν 'Αθήναις, 1955, σελ. 62 σημ.—S i l v a n o B o r s a r i, *Il dominio Veneziano a Creta nel XIII secolo*, Napoli, 1963, σελ. 64, ἀρ. 114)[1].

'Επειδὴ δὲ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἕτερος γραφεὺς 'Εφέσιος Μιχαήλ, ἀναγνώστης καὶ αὐτός, γράφει παρόμοια σημειώματα ἐν Κρήτῃ, γνωστὸς ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν *Λουλλούδης*, καὶ ἐπειδὴ ὁ Καλλίμαχος ἐν τῷ Καταλόγῳ του δὲν ἀνέγνωσε πλήρως τὸ ἐπώνυμον *'Ατουέμης* ἀλλὰ μόνον *Ατου*, ἐνομίσθη ὅτι καὶ τὸν παρόντα κώδικα ἔγραψε Μιχαὴλ ὁ Λουλ(λ)ούδης· (πρβλ. P. L e m e r l e, *L'émirat d'Aydin. Byzance et l'Occident*, Paris, 1957, σελ. 20-21, ἀρ. 4).

Τὸ χωρίον *Βολιόνες*, τοῦ ὁποίου τὴν ἀρχαιοτέραν μνείαν εὑρίσκομεν εἰς τὸ σημείωμα τῶν ἀδελφῶν 'Ατουέμη, ὑπάρχει καὶ σήμερον ἐν Κρήτῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν 'Αμαρίου τοῦ νομοῦ Ρεθύμνης. Μνείαν αὐτοῦ εὑρίσκομεν καὶ ἐν ποιήματι τοῦ Λεονάρδου Ντελλαπόρτα κατὰ τοὺς πρὸ τῆς 'Αλώσεως χρόνους· (πρβλ. Μ. Μ α ν ο ύ σ α κ α, Περὶ ἀγνώστου Κρητὸς ποιητοῦ πρὸ τῆς 'Αλώσεως. 'Ο Λεονάρδος Ντελλαπόρτα καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, *Πρακτικὰ τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν*, 29 [1954], 34). Τὸ δὲ ἐπώνυμον *'Ατουέμης* καὶ *'Ατούμης* συναντᾶται εἰς ἔγγραφα καὶ φιλολογικὰς πηγὰς τῆς ἐποχῆς συχνάκις.

Τέλος ὁ κῶδιξ 891, θεωρούμενος ἀπὸ πολλοῦ ὡς ἀπολεσθείς, εὑρέθη εἰς τὴν Γυναικείαν Μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Πάτμου, ἔνθα ἀπόκειται τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὡς ὁ συντηρήσας καὶ συμπληρώσας αὐτὸν ἱερομόναχος Νικόδημος δηλοῖ εἰς τὸ προτασσόμενον σημείωμά του· (πρβλ. Κ α λ λ ι μ ά χ ο υ, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *'Εκκλ. Φάρος*, 17 [1918], 232-233, ἔνθα διορθωτέα ἡ ὕλη τοῦ κώδικος, γραπτέον δηλονότι ἀντὶ τοῦ χαρτῷος περγαμηνός).

29. *Κῶδιξ 514* *ἔτους 1322*

Χαρτῷος, 0,316×0,225, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,220×0,140 (-0,145), φύλλα 488, στῆλαι δύο, στίχοι 27.

ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ 'Ιανουαρίου μηνός.

'Ο πίναξ 29 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 83ᵛ-84 καὶ περιέχει τὰς τελευταίας λέξεις τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου καὶ τμῆμα ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μαρκιανοῦ· (πρβλ. M i g n e, PG 114, 429. — H a l k i n, BHG³, 1034).

'Ο κῶδιξ ἐγράφη ὑπό τινος μοναχοῦ Γαλακτίωνος διὰ λογαριασμὸν Γεωργίου τοῦ Παντιμήτου, ὡς δηλοῖ τὸ ἐν τέλει τῶν βίων σημείωμα (φύλ. 488): + *τέλος δέδοται σὺν Θ(εῷ)| τῷ βιβλίῳ: χερσὶ | Γ[α]λακτίωνος μονα|χοῦ τάχα ·:· | 'Ετελειώθη ἡ παροῦσα ἱε|ρὰ βίβλος συνδρομῇ | κ(αὶ) ἐξόδῳ σὺν πάσῃ | προθυμίᾳ ψυχῆς, τοῦ | φιλολόγου κ(αὶ) φιλοβί|βλου κυροῦ Γεω[ργ]ίου | τοῦ Παντιμήτου : | κατὰ μῆνα μάϊον, τ(ῆς) νῦν | ἐνισταμ(ένης) ε' ἰνδ(ικτιῶνος) τοῦ ,ϛω | τριακο[στοῦ] ἔτους : ἱκετεύομ(εν) | οὖν πάντας τοὺς ἐντυγχά|νοντας ταύτῃ, εὔχεσθαι διὰ | τὸν Κ(ύριο)ν:*

Εἰς τὴν κάτω ᾦαν τοῦ αὐτοῦ φύλλου χειρὶ τοῦ ΙϚ' ἴσως αἰῶνος ἀνεγράφησαν τὰ ἀκόλουθα: + *ἡ παροῦσα βίβλος ὑπάρχ(ει) τῆς ἁγί(ας) Αἰκατερίν(ης) | τῶν Σιναΐτῶν, κ(αὶ) εἴ τις αὐτὴν ὑστερίσ(η) τῆς |||| | νὰ ἔχει τὰς ἀρὰς τῶν τιη' ἁγί(ων) π(ατέ)ρων... ||||*

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: 'Ι. Σ α κ κ ε λ ί ω ν ο ς, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 218-219. (Διορθωτέον τὸ ἐκ τυπογραφικοῦ σφάλματος ἔτος 1329 εἰς 1322). — V o g e l - G a r d t h a u s e n, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 136.— I. S a j d a k, *Historia critica scholiastarum et commentatorum Gregorii Nazianzeni...*, Cracoviae, 1914, σελ. 276.

1. Περὶ τοῦ κώδικος τούτου καὶ ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ σημειώματος ἐνδιεφέρθη ὁ καθηγητὴς κ. Alexander Turyn, ὁ ὁποῖος λίαν εὐγενῶς διέθεσεν ἡμῖν τὰς εἰς χεῖράς του βιβλιογραφικὰς ἐνδείξεις. Αἰσθανόμεθα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκφράσωμεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐντεῦθεν τὰς θερμοτάτας μας εὐχαριστίας.

30. **Κῶδιξ 81** **ἔτους 1334/5**

Περγαμηνός, 0,220×0,161, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,132×0,090, φύλλα 302, στίχοι 23-24.

ΤΕΤΡΑΕΥΑΓΓΕΛΟΝ

Ὁ πίναξ 30 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 298^{v} - 299 τοῦ κώδικος ἐν οἷς περιέχεται τὸ τέλος τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου (ΚΑ', 18-25). Ἐν τέλει τοῦ κειμένου, ὅπερ εἶναι ἔργον καλλιγράφου χειρός, ἐσημειώθησαν τὰ ἑξῆς : *Δόξα τῷ Θ(ε)ῷ ἡμῶν. ἀμήν·* εἶτα δὲ σταυροειδῶς καὶ διὰ καλλιτεχνικῶν γραμμάτων αἱ λέξεις *ΖΩΗ* καὶ καθέτως *ΦΩΣ.* (Ὁ Ἰ. Σακκελίων [*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 56], ἀνέγνωσεν *Ἰ(ησοῦ)ς* ἀντὶ *Φῶς*). Ἕπεται ἡ γνωστὴ σημείωσις περὶ τῆς *ἐκδόσεως* τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου καὶ ἐν τέλει σημειοῦται τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐγράφη ὁ κῶδιξ: *ἔτους ,ϛωμγ':*

Ὁ κῶδιξ κοσμεῖται δι' ἀριστουργηματικῶν πολυχρώμων καλλιτεχνικῶν σχεδίων καὶ δι' ὁλοσελίδων μικρογραφιῶν τῶν εὐαγγελιστῶν. Ἡ στάχωσις αὐτοῦ, ἐπίσης καλλιτεχνική, εἶναι βυζαντινή.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 55-57. (Διορθωτέα ἡ ἐκ τυπογραφικοῦ ἀβλεπτήματος ἀναγραφεῖσα χρονολογία 1345 εἰς 1335).— Soden, *Die Schriften d. N.T.*, σελ. 197, ἀρ. ε 484.— Gregory, *Textkritik d. N.T.*, σελ. 244, 1131, ἀρ. 1165.— Aland, *Kurzgefasste Liste...*, σελ. 122.— G. Jacopi, Le miniature dei codici di Patmos, *Clara Rhodos*, VI-VII (1932-1933), 578 κἑ., tav. XI-XIV, fig. 71-75. Περὶ τῶν ἐπιγραμμάτων, ἅτινα περιθέουν τὰς εἰκόνας τῶν εὐαγγελιστῶν, πρβλ. Ἀ. Δ. Κομίνη, Συναγωγὴ ἐπιγραμμάτων εἰς τοὺς τέσσαρας εὐαγγελιστάς, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 21 (1951), 254-279 καὶ E. Follieri, Epigrammi sugli Evangelisti, *Bollettino della Badia Greca di Grottaferrata*, 10 (1956), 61-80, 135-156.— Στ. Παπαδοπούλου, *Πάτμος*, Ἀθῆναι, 1962, σελ. 33, εἰκ. 1, 19, 27.— *Βυζαντινὴ Τέχνη, Κατάλογος τῆς 9ης Ἐκθέσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης*, Ἀθῆναι, 1964, σελ. 282-283, εἰκ. ἀρ. 329.

31. **Κῶδιξ 759** **ἔτους 1339**

Περγαμηνός, 0,195×0,135 (-0,140), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,135 (-0,140)×0,095 (-0,100), φύλλα 298, στίχοι 26-27.

ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ (μετά τινων τροπαρίων ἐν τέλει καὶ μηνολογίου).

Ὁ πίναξ 31 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 292^{v}-293 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τροπάρια τῶν μακαρισμῶν διαφόρων ἤχων, ψαλλόμενα κατὰ τὰς Κυριακὰς εἰς τὴν λειτουργίαν. Ἐκ τούτων τὸ μὲν πρῶτον, *Ὄντως ἀνέστη ὁ Χριστός...*, μετὰ τοῦ προηγουμένου αὐτοῦ στίχου εὕρηται ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ· (πρβλ. *Πεντηκοστάριον*, ἐν Ρώμῃ, 1884, σελ. 231). Τὰ ἀκολουθοῦντα τέσσαρα, *Τὸν ἀναστάντα...*, *Τὸ χειρόγραφον...*, *Τὸν πατέρα...*, *Τὴν μητέρα σου, Χριστέ...*, εὕρηνται πολλαχοῦ ἐκδεδομένα· (πρβλ. προχείρως *Παρακλητική*, ἐν Ρώμῃ, 1885, σελ. 289). Ὁμοίως καὶ τὰ ἐφ' ἑξῆς πέντε τροπάρια, *Ὁ λῃστὴς ἐν τῷ σταυρῷ...*, *Τὸν ἐκ τοῦ ξύλου τοῦ σταυροῦ...*, *Σταυρωθέντος σου, Χριστέ...*, *Τῷ θανάτῳ σου, Χριστέ...*, *Ἐπὶ τὸ μνῆμα σου, Χριστέ...*, εὕρηνται καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἐκδεδομένα καὶ εἰς τὴν Παρακλητικήν (πρβλ. *Παρακλητική*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 379), ἐνῷ τὸ τελευταῖον, *Πᾶσαν ἐπλήρωσε τὴν γῆν τῶν ἀποστόλων σου ὁ φθόγγος..*, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν ἂν εἶναι ἐκδεδομένον καὶ ποῦ.

Ἐν τέλει τῶν προμνημονευθέντων τροπαρίων, εἰς τὴν κάτω ᾤαν, ἐσημειώθη καὶ ἡ χρονολογία τοῦ τμήματος αὐτοῦ τοῦ κώδικος ἔχουσα οὕτως : + *ἔτους ,ϛωμζ'.*

Κατά τινα δὲ σημείωσιν τοῦ φύλλου 5^{v} ὁ παρὼν κῶδιξ ἀνῆκε ποτὲ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῆς Πάτμου· (πρβλ. Καλλιμάχου, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 10 [1912], 400).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Καλλιμάχου, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 396-400.— Gregory, *Textkritik d. N.T.*, ἀρ. 2466.— Aland, *Kurzgefasste Liste...*, σελ. 191.

31Α. **Κῶδιξ 381** **ἔτους 1349**

Χαρτῷος, 0,271×0,189, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,220×0,147, φύλλα 385, στίχοι 30-34.

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΚΕΦΑΛΟΥ, Εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου βιβλίον δεύτερον (εἰς λόγους εἴκοσιν).

Ὁ Μακάριος Χρυσοκέφαλος ἔγραψε, κατὰ τὴν ἐν τέλει τοῦ πίνακος περιεχομένων ἰδίαν αὐτοῦ μαρτυρίαν, τρία βιβλία μὲ ἐξηγήσεις εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται

ἐξ εἴκοσι λόγων: *Ἐν τρισὶ γὰρ ὅλοις βιβλίοις τὴν τοῦ εὐαγγελίου τούτου ποιούμεθα διατράνωσιν...* (πρβλ. καὶ Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 175). Ἐκ τούτων τὸ μὲν πρῶτον σώζεται εἰς τὸν αὐτόγραφον κώδικα Baroccianus 156 τοῦ ἔτους 1344. Τούτου τοῦ κώδικος συνέχεια δέον νὰ θεωρῆται ὁ ἡμέτερος κῶδιξ κατὰ πάντα ὅμοιος πρὸς ἐκεῖνον καὶ αὐτόγραφος ὡσαύτως. Τοῦ τρίτου βιβλίου ἀγνοεῖται ἡ τύχη.

Ὁ πίναξ 31Α εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 384^{v} καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ εἰκοστοῦ λόγου τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν περὶ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος περικοπήν (Ματθ., ΙΖ', 1-13).

Εἰς τὸ τέλος τοῦ πίνακος ἀναγινώσκεται ἡ χρονολογία καθ' ἣν ἐπερατώθη ὁ κῶδιξ: *Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βίβλος, κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμέραν· ἥτις ἐστὶ πα|ρασκευὴ τῆς τῶν μυροφόρων ἑβδομάδος, πρώτη τοῦ μαΐου μηνός, | τῆς νῦν τρεχούσης δευτέρας ἰνδικτιῶνος, τοῦ ,ϛωνζ' ἔτους* +. Μετὰ ταῦτα ἕπονται ὀκτὼ δωδεκασύλλαβοι ἰαμβικοὶ στίχοι εἰς τέσσαρα δίστιχα, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἀναφέρεται εἰς τὸν προφήτην Ἱερεμίαν, τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη τελεῖται τὴν α' Μαΐου, ἡμέραν δηλαδὴ καθ' ἣν ἐτελειώθη ὁ κῶδιξ. Ὁ τύπος τοῦ διστίχου εἰς Ἱερεμίαν ἐπιγράμματος ὁμοιάζει πρὸς τὰ ἰαμβικὰ δίστιχα Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου εἰς τοὺς ἁγίους τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, πλὴν ὅμως δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην. Ἴσως καὶ αὐτό, ὡς καὶ τὰ ἑπόμενα τρία, εἶναι σύνθεσις τοῦ Μακαρίου, ὅστις ἐθεράπευε καὶ τὴν εὐκαιριακὴν στιχουργίαν. Ἰδοὺ οἱ στίχοι :

Τὸν ἱερὸν μέλπω σε Ἱερεμία,
ἐν κοιλίᾳ χρισθέντα κ(αὶ) πρὸ τοῦ τόκου +

Ἔδωκε λῆξιν δεξιᾶς ἐμῆς πόνω,
μάϊος μὴν πρώτην ἄγων νῦν ἡμέραν +

Σεπτὴ Τριὰς ἄναρχε πανσθενεστάτη,
αἰώνιον φῶς, σοὶ πρέπει δόξα μόνη +

Μακαρίου ταῦτεστι (sic) *Φιλαδελφείας,*
τοῦ οἰκέτου τῆς μακαρίας Τριάδος +.

Περὶ τῶν δύο τελευταίων στίχων, οἵτινες εὕρηνται καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ κώδικος δὶς (φύλ. 1 καὶ 7) ἀμέσως μετὰ τὸν τίτλον, πρβλ. Ἀ. Δ. Κομίνη, *Τὸ βυζαντινὸν ἱερὸν ἐπίγραμμα καὶ οἱ ἐπιγραμματοποιοί*, ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 58, σημ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 134-175. Εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ Σακκελίωνος ἡ ἀνωτέρω σημείωσις, ὥστε νὰ χρονολογήσῃ οὗτος τὸν κώδικα *περὶ φθίνουσαν τὴν ΙΔ' ἑκατονταετηρίδα.* Τὸ πρῶτον ἐπεσημάνθη ὅτι ὁ κῶδιξ εἶναι χρονολογημένος ὑπὸ J. Armitage Robinson, Two mss. at Patmos, *The Classical Review,* 1 (1887), 281. Τὴν πληροφορίαν ταύτην περιέλαβεν ὁ Krumbacher εἰς τὴν *Ἱστορίαν τῆς Βυζ. Λογοτεχνίας* (Β' γερμ. ἔκδοσις, σελ. 216, μετάφρασις Σωτηριάδου, τόμ. Α', σελ. 434), ὅθεν ἤντλησαν οἱ μεταγενέστεροι, ἐξ ὧν ὁ L. Petit (Macaire Chrysoképhalos, *Dictionnaire de Théologie Catholique,* IX [1926], 1445-1449), συνέταξε περισπούδαστον περὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἀνδρὸς ἄρθρον, ἐν ᾧ ἐπισημαίνει καὶ ἄλλους αὐτογράφους κώδικας ἄλλων ἔργων τοῦ Χρυσοκεφάλου. Ἐκ τῶν νεωτέρων ἐρευνητῶν ὁ V. Laurent (*Lexikon für Theologie und Kirche*[2], 6 [1961], 1311), παρέχει καὶ τὴν νεωτέραν περὶ τοῦ ἀνδρὸς βιβλιογραφίαν, προσφάτως δὲ ὁ καθηγητὴς Μ. Μανούσακας (Μακαρίου Φιλαδελφείας τοῦ Χρυσοκεφάλου ἀνέκδοτα χρονικὰ σημειώματα [1344-1346] εἰς δύο αὐτογράφους Μαρκιανοὺς κώδικας, *Θησαυρίσματα,* 4 [1967], 7-19 καὶ 223-224), ἐξέδωκεν αὐτόγραφα σημειώματα τοῦ Μακαρίου καὶ προέβη εἰς χρονολογικὰς παρατηρήσεις περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς σταδιοδρομίας αὐτοῦ. (Τὴν ὑπόδειξιν ὅτι ὁ Πατμιακὸς κῶδιξ 381 εἶναι χρονολογημένος καθὼς ἐπίσης καὶ τὰς βιβλιογραφικὰς ἐνδείξεις ὀφείλομεν εἰς τὸν διαπρεπῆ καθηγητὴν κ. Alexander Turyn, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐκφράζομεν καὶ ἐντεῦθεν τὰς θερμοτάτας μας εὐχαριστίας).

32. **Κῶδιξ 334** *ἔτους 1368*

Χαρτῷος, 0,224 × 0,140, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150 × 0,090, φύλλα 365, στίχοι 20.

ΤΕΤΡΑΕΥΑΓΓΕΛΟΝ (τροποποιηθὲν καὶ χρησιμοποιηθὲν ὡς Εὐαγγελιστάριον).

Ὁ πίναξ 32 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 349^{v} - 350 καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου (ΚΑ', 18 - 25).

Ὁ γραφεὺς ἐδήλωσεν ἐν τέλει τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου (φύλ. 350^{v}) τὸ ὄνομά του καὶ τὴν χρο-

νολογίαν : *ὁ Χ(ριστὸ)ς αὐτός ἐστιν ἀρχὴ καὶ τέλος. Τῷ | ἔχοντι καὶ γράψαντι Χ(ριστ)έ μου σῶσον. ἐτελειώθ(η) τὸ παρὸν τετραευάγγ(ε)λ(ον), διὰ χει|ρὸς κἀμοῦ ἁμαρτωλοῦ, Νεοφύτου τάχα | κ(αὶ) ἱερομονάχου, ἐν ἕκτη χιλιᾶς, ἑκα|τοντὰς ὀγδόη. ἔχοντα ἀρχὴν ἑκα|τοντὰς ἐννάτη, ἑβδομηκοστὸν κ(αὶ) | ἕκτον ἔτος νῦν περιάγει· ἔστι δὲ | καὶ ἔνδικτος ἕκτη : ὁ μὴν δε ἔστι | μάϊος ἔχων ἡμέρας ἒξ κ(αὶ) δεκάτ(η) | ἡμέρ(α) τρίτ(η) ὥρ(α) ἕκτη:* +. Εἰς τὴν κάτω δὲ ᾤαν ἐγράφη ὑπὸ ἄλλης μᾶλλον χειρός, πάντως οὐχὶ πολὺ ἀπεχούσης τῆς τοῦ γραφέως: *Ἔτ(ους) ,ϛωοϛ'*. Εἰς τὸ ἔσω μέρος τῶν πινακίδων ἀνεγράφησαν διάφοροι σημειώσεις, ἐξ ὧν μεταγράφομεν τὰς ἀκολούθους: Πιν. Αᵛ : *,αυλβ' μηνὶ μαΐῳ | ἐγεννήθη ἡ Μαρία.* Πιν. Βᵛ : + *ἐκοιμήθ(η) ἡ Θεοδώρα | ἡ γυναῖκα τοῦ Δημητρίου | ,αυλθ' δεκεμβρίω κβ' | κ(αὶ) ὁ σύμβιος αὐτῆς | ἐκοιμήθην ,αυμ' | ἀπριλλ(ίω) κθ'*.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν ο ς, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 158 - 159.—V o g e l - G a r d t h a u s e n, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 332.—E. C. C o l w e l l - H. R. W i l l o u g h b y , *The Four Gospels of Karahissar*, II, Chicago, 1935, σελ. 256.—S o d e n, *Die Schriften d. N.T.*, σελ. 197-198, ἀρ. ε 485.— G r e g o r y, *Textkritik d. N. T.*, σελ. 245, 1133, ἀρ. 1181. — A l a n d , *Kurzgefasste Liste...*, σελ. 123. Τὸν κώδικα ἐχρησιμοποίησεν εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν εἰς εὐαγγελιστὰς ἐπιγραμμάτων ὁ Ἀ. Δ. Κ ο μ ί ν η ς, Συναγωγὴ ἐπιγραμμάτων εἰς τοὺς τέσσαρας εὐαγγελιστάς, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 21 (1951), 254 - 279. Πρβλ. καὶ E. F o l l i e r i, Epigrammi sugli Evangelisti, *Bollettino della Badia Greca di Grottaferrata*, 10 (1956), 61 - 80, 135 - 156.

33. *Κῶδιξ 49* *ἔτους 1391*

Περγαμηνός, 0,220 × 0,145, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140 × 0,080, φύλλα 112, στίχοι 20.

ΔΙΑΤΑΞΙΣ τῆς τοῦ πατριάρχου λειτουργίας, πῶς γίνεται ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ καὶ ἡ τάξις τῶν χειροτονιῶν, πότε καὶ πῶς γίνεται ἑκάστη, συντεθεῖσα παρὰ τοῦ πρωτονοταρίου τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κυροῦ Δημητρίου τοῦ Γεμιστοῦ.

Ὁ πίναξ 33 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 70ᵛ - 71 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς διατάξεως τῆς λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Δημητρίου Γεμιστοῦ σώζεται εἰς δύο μορφάς. Τῆς ἐκτενεστέρας μορφῆς ἔκδοσις ἐγένετο ὑπὸ I. H a b e r t (*Ἀρχιερατικὸν Liber Pontificalis Ecclesiae Graecae*, Parisiis, 1676), ἐνῷ τῆς συντετμημένης μορφῆς, ἥτις σώζεται εἰς τὸν Ἱεροσολυμιτικὸν κώδικα 607, φύλ. 50ᵛ κέ. (πρβλ. Ἀ θ α ν. Π α π α δ ο π ο ύ λ ο υ - Κ ε ρ α μ έ ω ς, *Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη*, τόμ. Β', Πετρούπολις, 1894, σελ. 611), ἔκδοσις ἐγένετο ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς «Ἀναπλάσεως» : *Διάταξις τῆς τοῦ Πατριάρχου λειτουργίας, πῶς γίνεται ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ*, ἐν Ἀθήναις, 1890.

Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα χειρόγραφα τῆς Διατάξεως, περὶ ὧν βλ. F a b r i c i u s - H a r l e s, *Bibliotheca Graeca*, XI, σελ. 606. Ἀντίγραφον δὲ τοῦ Πατμιακοῦ κώδικος ἀποτελεῖ ὁ Ἀθωνιτικὸς 6184 (Παντελεήμονος 677) διὰ χειρὸς τοῦ μητροπολίτου πρώην Πηλουσίου Ἀμφιλοχίου τοῦ ἔτους 1890· (πρβλ. Σ π. Λ ά μ π ρ ο υ, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων*, τόμ. Β', Cambridge, 1900, σελ. 413).

Ὁ Δημήτριος Γεμιστὸς ἦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα συγγενὴς τοῦ Γεωργίου Γεμιστοῦ Πλήθωνος (πρβλ. A. D i l l e r, The autographs of Georgius Gemistus Pletho, *Scriptorium*, 10 (1956), 27, σημ. 2), ἴσως πατήρ, πάντως οὐχὶ ἀδελφός· εἶναι ἤδη νοτάριος τὸ 1368· (πρβλ. M i k l o s i c h - M ü l l e r, *Acta et Diplomata...*, τόμ. A', Vindobonae, 1860, σελ. 497).

Εἰς τὸ τέλος τοῦ παρατιθεμένου πίνακος ἀναγινώσκεται τὸ ἀκόλουθον σημείωμα, ὅπου ἀναφέρεται καὶ ἡ χρονολογία τοῦ κώδικος: *ἔτους ,ϛωϞθ' ἰνδ(ικτιῶνος) ιδ' μηνὶ ἰουλ(ίῳ) | κζ' ἡμέρ(ᾳ) πέμπτη ἐν ᾗ | κ(αὶ) ὁ πανιερώτ(α)τος μ(ητ)ροπολίτ(ης) | Πενταπόλεω(ς) κ(αὶ) ὑπέρτιμος | κῦρ Ναθ(α)ναὴλ εὐδοκίᾳ | Θ(εο)ῦ πρὸς τ(ὴν) ἐκκλησί(αν) αὐτοῦ | ἐξεπορεύετο :* (πρβλ. Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν ο ς, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 39. — Σ π . Λ ά μ π ρ ο υ , Ἐνθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη, *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 7 [1910], 145, ἀρ. 94. Διορθωτέον τὸ ἔτος ἀπὸ 1383 εἰς 1391).

Πρὸς τούτοις δὲ ὁ γραφεὺς τοῦ κώδικος ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν φύλλῳ 69 παρεμβαλὼν αὐτὸ εἰς τὸ κείμενον τὸ ὁποῖον λήγει εἰς σταυροειδῆ κολοφῶνα : *Θ(εο)ῦ τὸ δῶρον | κ(αὶ) Ἰωάσαφ | πόνος*.

Γραφεῖς φέροντες τὸ ὄνομα Ἰωάσαφ εἶναι πολλοί. Εἰδικώτερον τὴν περὶ τὸ 1391 ἐποχὴν ἱκανοὶ

κώδικες φέρουν τὴν ὑπογραφὴν ταύτην· (πρβλ. Vogel - Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 217 - 218). Φαίνεται λοιπὸν ὅτι πολλοὶ κώδικες ἐξ αὐτῶν ἐξῆλθον ἐκ τῆς αὐτῆς γραφίδος· (πρβλ. L. Politis, Jean - Joasaph Cantakuzène fut-il copiste?, *Rev. Étud. Byzant.*, 14 [1956], 195 - 199. — Τοῦ αὐτοῦ, ἐν *Byz. Zeitschrift*, 51 [1958], 31, ὅπου μνημονεύεται καὶ ὁ ἡμέτερος γραφεύς).

34. *Κῶδιξ 433* *ἔτους 1421*

Χαρτῷος, 0,215 × 0,140, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140 × 0,105, φύλλα 101, στίχοι 14 - 15 (τῆς διαστίχου ἐξηγήσεως μὴ συμπεριλαμβανομένης).

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ, Ἑκάβη καὶ Ὀρέστης.

Ὁ πίναξ 34 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 43ᵛ - 44 καὶ περιέχει τμῆμα τῆς Ἀριστοφάνους τοῦ Γραμματικοῦ ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου δράματος ἀπό: *(ἡ δὲ διασκευὴ τοῦ) | δράματος ἔστι τοιαύτη· πρὸς τὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος βασίλεια ὑπὸ μανίας ἐπὶ κλινιδίου* (sic)... μέχρι τέλους καὶ τοὺς στίχους 1-14 τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου.

Ἐν φύλλῳ 98, ἔνθα περατοῦται τὸ δρᾶμα, καὶ δὴ καὶ εἰς τὸ κάτω μέρος ὁ γραφεὺς τοῦ κώδικος ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν χρονολογίαν:

Ἐτελειώθη μηνὶ σεπτεμβρίῳ ιζ' ἰνδ(ικτιῶνος) η' | τοῦ ,ς^{οῦ}ϡ^{οῦ}λ^{οῦ} ἔτους ὑπὸ Γεωργίου Δούκ[α...]. Τὸ φύλλον εἶναι ἐφθαρμένον εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς σημειώσεως καὶ εὐθὺς ἀμέσως ἐπιμελῶς ἀποκεκομμένον εἰς βάθος ἑνὸς περίπου στίχου. Λανθασμένη ἐπίσης εἶναι ἡ ἀναγραφομένη ἰνδικτιών. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1421 πίπτει ιε' ἰνδικτιών.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 196.— A. Turyn, *The Byzantine Manuscript Tradition of the Tragedies of Euripides*, Urbana, 1957, σελ. 150.— K. A. de Meyier, Scribes grecs de la Renaissance, *Scriptorium*, 18 (1964), 259, ἔνθα διορθωτέον τὸ ὄνομα *Δύκας* εἰς τὸ ὀρθὸν *Δούκας*.

35. *Κῶδιξ 440* *ἔτους 1421*

Χαρτῷος, 0,270 × 0,210, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,205 × 0,135 (- 0,140), φύλλα 180, στῆλαι δύο, στίχοι 28.

ΙΩΣΗΦ ΒΡΥΕΝΝΙΟΥ, Ἔργα.

Ὁ πίναξ 35 εἶναι φωτογραφία τῆς σελίδος 359 τοῦ κώδικος (διορθωτέον τὸ φύλ. 359 εἰς σελ. 359) καὶ περιέχει τὸ τέλος μικρᾶς τινος πραγματείας τοῦ Βρυεννίου ἐπιγραφομένης: *Ἐρώτησις τῶν ἀπὸ Κρήτης τινῶν ἱερέων περὶ τῆς τοῦ παντὸς προελεύσεως καὶ ἀπόκρισις* ἀπὸ τῶν λέξεων: *(...τούτου ἐν τῇ «εἰς τοὺς ψαλμοὺς) | ἐξηγήσει» λέγει πρὸς τὸν Θ(εὸ)ν...* μέχρι τέλους· (πρβλ. ἔκδοσιν ἐκ τοῦ ἡμετέρου κώδικος ὑπὸ Ν. Β. Τωμαδάκη, Ἰωσὴφ Βρυεννίου ἀνέκδοτα ἔργα Κρητικά, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 19 [1949], 138 - 139, στίχ. 85 - 100).

Ἐν τέλει τοῦ κειμένου ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ: *Θ(εο)ῦ τὸ δῶρον, Μιχ(αὴ)λ θύτου τε πόνος | Καλοφρενὰς ἐπίθετ(ον) τοῖς πᾶ(σι) διάγνῶ(...)ος (;).* (Πρβλ. ἐν ἄλλῳ κώδικι: ... *Μιχαὴλ θύτης τε· παράσχου ῥῶσιν, Χριστέ μου, Καλοφρενᾶς ἐπίκλειον ἐγνώρισμαι τοῖς πᾶσιν...* Ἱεροσολυμ. κῶδιξ 255, ἔτους 1449, φύλ. 171. Ἀθ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, *Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη*, τόμ. Α', Πετρούπολις, 1891, σελ. 223).

Ἕπονται οἱ στίχοι: *Ἔληξαν αὐχήν, δάκτυλοι | τρεῖς καὶ γόνυ* κ. λ. π. Ἀκολουθεῖ ἡ εὐχή: *ὑγιαίνοιτε· εὐθυμοίητε | σώζοισθε* + καὶ τέλος ἡ χρονολογία: *ἔτους ,ςϡκθ' | ἰαννουαρ(ίου) δ'* +.

Ὁ Μιχαὴλ Καλοφρενᾶς εἶναι γνωστὸς κωδικογράφος ἱερεὺς δράσας ἐν Κρήτῃ. Ἀρχικῶς ἐνομίσθη Ἀθηναῖος· (πρβλ. Σπ. Λάμπρου, Ἀθηναῖοι βιβλιογράφοι καὶ κτήτορες κωδίκων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, *Ἐπετηρὶς Παρνασσοῦ*, 6 [1902], 176, 218, ἀρ. 7.— Τοῦ αὐτοῦ, Συμπληρώματα εἰς τοὺς Ἀθηναίους βιβλιογράφους καὶ κτήτορας κωδίκων..., *Ἐπετηρὶς Παρνασσοῦ*, 8 [1904], 49 - 50.— Τοῦ αὐτοῦ, Μιχαὴλ Καλοφρενᾶς καὶ ὁ Πατριάρχης Μητροφάνης Β', *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 1 [1904], 43 - 56). Ὅτι δὲ ὁ ἡμέτερος γραφεὺς ἦτο Κρὴς ὑπεστήριξεν ὁ Ν. Β. Τωμα-

δ ά κ η ς , Μιχαὴλ Καλοφρενᾶς Κρής, Μητροφάνης Β' καὶ ἡ πρὸς τὴν Ἕνωσιν τῆς Φλωρεντίας ἀντίθεσις τῶν Κρητῶν, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 21 (1951), 110-144 (ἰδία σελ. 111-117)· προσεπεκυρώθη δὲ δι' ἐγγράφων τὰ ὁποῖα ἐξέδωκεν ὁ Μ. Ἰ. Μ α ν ο ύ σ α κ α ς , Μέτρα τῆς Βενετίας ἔναντι τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπιρροῆς τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως..., *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 30 (1960-1961), 85-144. Περὶ τοῦ ἀνδρὸς διέλαβον καὶ ἄλλοι, περὶ ὧν βλ. Ν. Β. Τ ω μ α δ ά κ η, *Μεταβυζαντινὰ Φιλολογικά,* Ἀθῆναι, 1965, σελ. 1-35.—Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ, *Σύλλαβος Βυζαντινῶν μελετῶν καὶ κειμένων,* ἐν Ἀθήναις, 1961, σελ. 556-558 (Ἰωσὴφ Βρυέννιος καὶ Μιχαὴλ Καλοφρενᾶς).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν ο ς , *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 199.— V o g e l - G a r d t h a u s e n, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 312-313. Πρβλ. ὡσαύτως τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας μελέτας.

36. *Κῶδιξ 775* *ἔτους 1421*

Χαρτῷος, 0,265 × 0,195, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,180 × 0,120, φύλλα 300, στίχοι 20.

ΤΕΤΡΑΕΥΑΓΓΕΛΟΝ

Ὁ πίναξ 36 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 45 (διορθωτέον τὸ 44ᵛ εἰς 45) καὶ περιέχει περικοπὴν ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου (ΚΑ', 27-33). Ὁ κῶδιξ, προκειμένου νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὰ ἐπ' ἐκκλησίαις ἀναγνώσματα, διερρυθμίσθη ἐξ ἀρχῆς εἰς Εὐαγγελιστάριον διὰ δηλώσεως τῶν μὲν ἀρχοτελειῶν τῶν περικοπῶν ἐντὸς τοῦ κειμένου, τῶν δὲ ἡμερῶν καθ' ἃς αἱ περικοπαὶ δέον νὰ ἀναγινώσκωνται καὶ τῆς στιχομετρίας εἰς τὰς ᾤας.

Ἐν τέλει τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου (φύλ. 275ᵛ) ὁ γραφεὺς μετὰ τῆς χρονολογίας ἐδήλωσε καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ : + *ἐγράφη τὸ παρὸν ἅγιον εὐαγγέλιον,* | *παρ' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου ἐν ἱερο|μονάχοις, Νεοφύτου :* | *ἐτελειώθη δέ, κ(α)τ(ὰ) τὸ ,ϛϡκθ' ἔτος,* | *ἰνδικτιῶνος β' ἐνισταμένης.* | *ἀπριλλίῳ τρίτῃ καὶ δεκάτῃ.* | *τέλος.* Ἡ ἀναγραφομένη ἰνδικτιὼν δὲν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἰνδικτιῶνα τοῦ Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1421, ἥτις εἶναι ἡ ιδ'.

Ὁ κῶδιξ κοσμεῖται διὰ μικρογραφιῶν τῶν εὐαγγελιστῶν, φέρει δὲ καὶ τὰ γνωστὰ εἰς αὐτοὺς ἐπιγράμματα, περὶ ὧν βλ. Ἀ. Δ. Κ ο μ ί ν η, Συναγωγὴ ἐπιγραμμάτων εἰς τοὺς τέσσαρας εὐαγγελιστάς, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 21 (1951), 254-279 καὶ E. F o l l i e r i, Epigrammi sugli Evangelisti, *Bollettino della Badia Greca di Grottaferrata,* 10 (1956), 61-80, 135-156.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Κ α λ λ ι μ ά χ ο υ , Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος,* 12 (1913), 390-394. — G r e g o r y , *Textkritik d. N. T.,* ἀρ. 2467.—A l a n d , *Kurzgefasste Liste...,* σελ. 191.

37. *Κῶδιξ 330* *ἔτους 1427*

Χαρτῷος, 0,295 × 0,251, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,190 × 0,120, φύλλα 282, στίχοι 19.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 37 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 280ᵛ καὶ περιέχει περικοπὴν ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν (γρ. κατὰ Μᾶρκον) εὐαγγελίου ἀναγιγνωσκομένην εἰς σεισμόν (Μάρκ., Δ', 35-38).

Ἐν τέλει τοῦ κειμένου (φύλ. 282) ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπερατώθη ὁ κῶδιξ:

Θ(εοῦ) τὸ δῶρον, κ(αὶ) Ἱερανθηγόρου | *πόνος : ἔτους ,ϛϡλέ ἰνδ(ικτιῶνος) ε' :*

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν ο ς , *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 158-159.— G r e g o r y , *Textkritik d. N. T.,* σελ. 446, 1244, ἀρ. 1825.—A l a n d, *Kurzgefasste Liste...,* σελ. 252.— V o g e l - G a r d t h a u s e n, *Die griech. Schreiber...,* σελ. 160.

38. *Εἰλητὸν 708* *ἔτους 1429*

Περγαμηνόν, 8,180 × 0,275, ἄγραφοι ᾤαι : ἀριστερὰ 0,065, δεξιὰ 0,060 (- 0,070).

ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Θεία Λειτουργία.

Ὁ πίναξ 38 εἶναι φωτογραφία τοῦ β' κολλήματος τοῦ εἰλητοῦ καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς θ. λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου· (πρβλ. Π. Τ ρ ε μ π έ λ α , *Αἱ τρεῖς λειτουργίαι,* Ἀθῆναι, 1935, σελ. 161 κέ.).

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κειμένου ἐντὸς πλαισίου διακρίνεται μικρογραφία τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἐν τέλει δὲ τοῦ κειμένου ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν χρονολογίαν τοῦ εἰλητοῦ : *Θ(εο)ῦ τὸ δῶρον κ(αὶ) τοῦ Γεδεών. | πόνος | Ἔτους ,ϛϡλζ'. ἰνδ(ικτιῶνος) ζ' | μηνὶ ἰουνίῳ ε'*: +

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 275 - 276.—Vogel - Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 64.

39. *Κῶδιξ 332* *ἔτους 1443*

Χαρτῷος, 0,280 × 0,205, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,178 × 0,125, φύλλα 333, στίχοι 22.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 39 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 140ᵛ (νὰ διαγραφῇ τὸ 141) καὶ περιέχει τὴν περικοπὴν τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου τὴν ἀναγινωσκομένην *τῇ ε' τῆς η' ἑβδομάδος* (Λουκᾶ, ΙΒ', 48 - 57).

Τὸ κείμενον, καθ' ἃ δηλοῦται ἐν φύλ. 332ᵛ, *Ἐτελειώθη κ(α)τ(ὰ) μῆνα | σεπτέβριον τοῦ | ,ϛϡνβ' ἔτους: | γραφὲν χειρὶ Μανουὴλ | εὐτελοῦς ἱερέως | τοῦ Τραπεζουντίου.*

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 159.— Gregory, *Textkritik d. N. T.*, σελ. 446, 1244, ἀρ. l 827.—Aland, *Kurzgefasste Liste...*, σελ. 252.—Vogel - Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 282.

40. *Κῶδιξ 808* *ἔτους 1444*

Χαρτῷος, 0,275 × 0,195, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,215 × 0,140 (- 0,145), φύλλα 317, στῆλαι δύο, στίχοι 30.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 40 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου σιςᵛ τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τὰς ἀρχοτελείας τῶν εὐαγγελίων τῶν ἀναγινωσκομένων εἰς διαφόρους περιστάσεις.

Ἐν τέλει τῆς β' στήλης τοῦ παρατιθεμένου πίνακος μετὰ τῆς χρονολογίας ἐδηλώθη καὶ τὸ ὄνομα τοῦ γραφέως: *ἐτελειώθει τὸ παρ(ὸν) εὐαγγέλι(ον) | ἐν ἔτει ,ϛϡνβ', ἰνδ(ικτιῶνος) ζ' | ἡ(λίου) κύκλος η' (σελήνης) κύ(κλος) ιζ'*: *| πόνημα χειρός, τάλανος | Ἀντωνίου Φιλιανοῦ τε τάχα | καὶ θύτου : δόξα σοι ὁ Θ(εό)ς* : Διὰ νεωτέρας δὲ χειρὸς ἐγράφη κάτωθι τῆς σημειώσεως ταύτης τὸ ἔτος 1414.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Καλλιμάχου, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 15 (1916), 361.— Gregory, *Textkritik d. N. T.*, σελ. 1290, ἀρ. l 1539 (ἐπαναλαμβάνει τὴν λανθασμένην χρονολογίαν 1414).— Aland, *Kurzgefasste Liste...*, σελ. 290 (ἐπαναλαμβάνει ὁμοίως τὴν λανθασμένην χρονολογίαν 1414).

41. *Κῶδιξ 57, [Γ' αἰ.]* *ἔτους 1456*

Περγαμηνός, 0,215 × 0,155 (- 0,160), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,165 × 0,125, φύλλα 309, στίχοι 28 - 31.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, Ἐπιστολαί.

Ὁ πίναξ 41 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 306 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει ἀξιόλογον ἱστορικὴν ἐνθύμησιν περὶ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Τούρκων μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως: Ἀρχ. + *ἔτους ἀπὸ κτήσεως κόσμου ,ϛϡξδ', μην(ὶ) μαΐῳ· τρίτῳ ἔτει τῆς ὑπὸ τῶν | Τουρκῶν ἁλώσεως τῆς μεγάλης πόλεως τοῦ Κωνσταντίνου, ἐφάνη ἀστὴρ | ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς καπνίζων ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐφ' ὅλας ἡμέρας λ'* ... Τελ. *,ϛϡξε' ἔτει ἐγένετο καρδηνάλλιος | τῶν ὑπὸ τῆς Ῥώμης εἰς εἰς τὴν Ῥόδον, μην(ὶ) δεκεμβρίῳ, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τριήρης δέκα καὶ τέσσα(ρας) | ἐπὶ βοηθεία τῆς Ῥόδου πρὸς τῇ μάχει τῶν ἀσεβῶν κ(αὶ) ἀθεοτάτ(ων) Τουρκ(ῶν)*· (πρβλ. πλήρη καὶ ὑπομνηματισμένην ἔκδοσιν τοῦ σημειώματος ὑπὸ Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 44 - 45. — Σπ. Λάμπρου, Ἐνθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη, *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 7 [1910], 162 - 163· διορθωτέος ὁ ἀριθμὸς τοῦ κώδικος *ΝΗ'* εἰς *ΝΖ'*).

Μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ τὸ ἑξῆς σημείωμα : *Μνήσθητι Κ(ύρι)ε τοῦ δούλου σου Γρηγορίου διακόνου κ(αὶ) μοναχοῦ, τοῦ καὶ Χίου, τοῦ ἔχοντος ταύτην τ(ὴν) | βίβλον.*

Ὁ αὐτὸς Γρηγόριος ἐσημείωσε καὶ ἐν φύλλῳ 306 τὰ ἑξῆς:

ἡ βίβλος αὕτη ἐστὶ μὲν καὶ τυγχάνει Γρηγορίου τλήμωνος καὶ διακόνου | καὶ ὅσοι ταύτη ἐντυγχάνεται πάντες λίσην ἐτεῖται τῶν ἐμῶν ὀφλημάτ(ων).

Ὁ κτήτωρ τῆς βίβλου Γρηγόριος ἴσως εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Γρηγόριον μονότροπον, Χῖον ἐπίσης, τοῦ περιφήμου Πατμιακοῦ Κώδικος 50· (πρβλ. κατωτέρω πίνακα 43).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 43 - 45.—G. Mercati, *Per la storia dei manoscritti greci...*, σελ. 136 - 137. (Περὶ τοῦ κώδικος Vat. Gr. 1780, ὅστις ἀντεγράφη ἐκ τοῦ ἡμετέρου κώδικος περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙϚ' αἰ.).—P. Gallay, *Les manuscrits des lettres de Saint Grégoire de Nazianze,* Paris, 1957, σελ. 55 - 62.— Y. Courtonne, *Saint Basile, Lettres*, tom. I, Paris, 1957, σελ. XVIII. —Ἔ. Λ. Βρανούση, *Τὰ ἁγιολογικὰ κείμενα τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου,* Ἀθῆναι, 1966, σελ. 180 - 181.

42. *Κῶδιξ 75, [ΙΒ' αἰ.]* *ἔτους 1460*

Περγαμηνός, 0,320 × 0,240, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,225 × 0,160, φύλλα 294, στῆλαι δύο, στίχοι 23.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 42 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλ. 39 τοῦ κώδικος ἐν ᾧ περιέχονται τμήματα εὐαγγελικῶν περικοπῶν ἀναγινωσκομένων τὴν Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς (Ἰωάν., Η', 12) καὶ τὴν Δευτέραν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Ματθ., ΙΗ', 10-12). Αἱ ἐν λόγῳ περικοπαὶ εἶναι τῆς γραφῆς τοῦ κώδικος τοῦ ΙΒ' αἰ. Εἰς τὸν ἀφεθέντα ἄγραφον χῶρον τοῦ φύλλου ἀνεγράφη ἐνδιαφέρουσα ἀφιέρωσις τὸ 1460. Ἰδοὺ αὕτη: + *ἔτει ,ϛϡξθ' μηνὶ σεπτευρίῳ λ', ἰνδ(ικτιῶνος) θ' | ἡ ταπεινότ(ης) ἡμῶν ἐξ οἰκί(ας) βουλῆς ἡμῶν καὶ θελήσεως | κ(αὶ) γνώμ(ης) αὐθερέτου ἐπιδίδωμοι* (sic) *κ(αὶ) ἀφιερώνω εἰς τὴν | ἁγί(αν) κ(αὶ) σε(βασμίαν) καὶ ἱερὰν μονὴν τοῦ ἁγίου μου ἐνδόξου πανευφήμου ἀποστόλου | κ(αὶ) εὐαγγελιστοῦ Ἰω(άνν)ου τοῦ θεολόγου τῆς διακειμένης ἐν τῇ | νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ. τὸ παρὸν ἱερὸν κ(αὶ) ἅγιον εὐα(γγέλι)ον | κεκοσμημένον ὡς ὡρᾶται κ(αὶ) βλέπεται κ(αὶ) ἀμνὸν ἕνα | ἐκ χρυσοῦ σιρματηρὸν ὀξὺν καὶ ἀέραν ἐκ χρυσοῦ | καὶ αὐτὸς σιρματηρὸς* **εἰς** (sup. lin.) *κάμπον κόκκινον, ἕνα καὶ τριώδιον | βιβλίον ἓν βεμβήκινον, καὶ πεντηκοστάριν βιβλίον | ἓν βεμβήκυνον χάριν* ***κ(αὶ)*** (sup. lin.) *ψυχικῆς ἕνεκα σ(ωτη)ρί(ας) ὡς ἂν εἶναι | ἀναφαίρετα ταῦτα ἀπὸ τοῦ νῦν κ(αὶ) εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος | μὴ ἔχωντάς τις ἄδειαν ἢ ἐξουσίαν ἢ ἐκποιῆσαι ἢ ἀνταλλάξαι. | ἢ πολῆσαι. ἢ χαρῖσαι κἂν ὁπωσδήπωτε ἢ καθ' οἷον|δή τινα καιρόν, ἢ χρόνον, ἢ τρόπον, ὅ δε* (ταῦτα διαγεγραμμένον) *βου|ληθείη κἂν ὁπωσδήποτε ὑστερῆσαι ταῦτα | τῇ λεγομένῃ μονῇ, ἔστω κατάκριτος ως ὁ προδώσ(ας) τὸν Κ(ύριο)ν Ἰ|ούδας κ(αὶ) ἡ ψυχὴ αὐτοῦ κατάκριτος μετὰ τ(ῶν) δαιμόν(ων) | οἱ ἀδελφοὶ δὲ τῆς μον(ῆς)ς ἔστωσαν, ὡς κ(αὶ) συνέθεντο, κεκρα|τημένοι, ἵνα καθ' ἑκάστην ἱερουργίαν μερίδα μίαν | αἴρειν ὑπὲρ τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, χάριν δὲ ἀσφαλεί(ας) κ(αὶ) τὰ παρόντα διεγραψάμην κ(αὶ) ἀπέγραψα | κ(αὶ) βεβαιώσας δι' αὐτῆς ἀπαράφηκα. μην(ὶ) καὶ χρόνῳ τοῖς ἄνωθεν γεγραμμένοις:* Ἕπεται δὲ ἡ μονοκονδυλιά: *Ὁ ταπεινὸς μ(ητ)ροπολίτης Μύρ(ων) κ(αὶ) καθηγούμενος Πάτμου Ματθαῖος.*

Τὸ σημείωμα ὁλόκληρον ἐξέδωκεν ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 53-54.

Ὁ κῶδιξ κοσμεῖται διὰ μικρογραφιῶν τῶν εὐαγγελιστῶν, ἄλλων καλλιτεχνικῶν ἐπιτίτλων, ἀρχικῶν γραμμάτων καὶ λοιπῶν διακοσμητικῶν στοιχείων. Τὸ κείμενον τῶν εὐαγγελικῶν περικοπῶν φέρει καὶ ἐκφωνητικὰ σημεῖα.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 53 - 54.— Gregory, *Textkritik d. N.T.*, ἀρ. 1812.—Aland, *Kurzgefasste Liste...*, σελ. 251.— G. Jacopi, Le miniature dei codici di Patmos, *Clara Rhodos*, VI - VII (1932 - 1933), 577, tav. VIa, fig. 55 - 60.—Στ. Παπαδοπούλου, *Πάτμος,* Ἀθῆναι, 1962, σελ. 33, εἰκ. 18.

43. *Κῶδιξ 328, [ΙΒ'-ΙΓ' αἰ.]* *ἔτους 1462*

Χαρτῷος, 0,314 × 0,235, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,245 × 0,180, φύλλα 449, στίχοι 33.

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΖΙΓΑΒΗΝΟΥ, Δογματικὴ Πανοπλία (περιέχονται καί τινων ἄλλων συγγραφέων ἐλάσσονα ἀντιρρητικὰ ἔργα).

Ὁ πίναξ 43 περιλαμβάνει φωτογραφίας τριῶν σημειωμάτων εἰλημμένων ἐκ τριῶν διαφορετικῶν κωδίκων. Τὸ πρῶτον σημείωμα ἀναφέρεται εἰς τὴν δωρεὰν τοῦ κώδικος: Ἰδοὺ τὸ σημείωμα: + *δεδώρρηταί μοι ἡ τοιαύτη θεία καὶ ἁγία καὶ ἱερὰ βίβλος ἐν τῇ νήσῳ Κρήτ(η) παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς κ(αὶ) φιλο|λοχρίστου* (sic) *περιφανοῦς κ(αὶ) λαμπρωτάτου ἄρχοντος κ(αὶ) καβαλλάρου κυρ(οῦ) Ἰω(άνν)ου*

*τοῦ Τρουτζέλου χάριν | ψυχηκῆς σ(ωτη)ρί(ας) αὐτοῦ : κ(αὶ) τῆς συμβίου αὐτοῦ Ἄννης κ(αὶ) τ(ῶν) τέκνων αὐτῶν καὶ τῶν γεννητόρ(ων) αὐτοῦ | κῦρ (Παχᾶ διαγεγραμμένον) **Μανουὴλ*** (sup. lin.) *κ(αὶ) Ἑλέν(ης). κ(αὶ) διὰ..... κ(αὶ) οἱ ἐντυγχάνωντες ταύτην μετὰ τ(ὴν) ἀποβίωσιν κἂν οἷοι κ(αὶ) ἐσταὶ εὔχεσθ(αι) | αὐτοῖς ταύτης χάριν. πρ(ὸς) Κ(ύριον)(;) σὺν ἡμῖν: Μην(ὶ) Μαρ(τίῳ) ιγ' ἰνδ(ικτιῶνος) ια', ͵αυξβ':*

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 158.— G. Mercati, *Per la storia dei manoscritti greci...*, σελ. 137 - 138. (Ἀντεγράφη ἐκ τοῦ ἡμετέρου κώδικος ὁ Vat. gr. 1707 περὶ τὸ 1585. Διορθωτέος ὁ ἀριθμὸς τοῦ κώδικος ἀπὸ 228 εἰς 328).— C. Giannelli - P. Canart, *Codices Vaticani Graeci (codices 1684 - 1744)*, in Bybliotheca Vaticana, 1961, σελ. 69.

43. *Κῶδιξ 174, [ΙΑ' αἰ.]* *ἔτους 1464*

Περγαμηνός, 0,320 × 0,240, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,230 × 0,175, φύλλα 287, στίχοι 25.

ΚΑΝΟΝΕΣ ἁπασῶν τῶν ἁγίων Συνόδων οἰκουμενικῶν τε καὶ τοπικῶν.

Ἐκ τῶν τριῶν σημειωμάτων τοῦ πίνακος 43 τὸ δεύτερον ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Α' πινακίδος τῆς σταχώσεως τοῦ κώδικος, ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:

+ *μνήσθητ(ι) Κ(ύρι)ε τοῦ δούλ(ου) σου Ἰωακεὶμ μοναχοῦ τοῦ Σιριάνου:*

Εἰς χρόνους ͵αυξδ', μην(ὶ) ἀπριλλ(ίῳ) κβ', ἡμέρ(α) κυρ(ιακὴ) ἐπαρεδόκαμ(εν) τὸν Σιμονέλλ(ον) τὸν ἀνεψιὸν τοῦ μ(ητ)ροπολ(ί)τ(ου) | τοῦ πρε (=πάδρε) Νικολ(άου) Τελέντα διὰ ὄνομα τῆς Εὐδωκίας τῆς Μητιλινέ(ας) τ(ῆς) σκλάβας αὐτοῦ, διὰ τ(ὴ)ν τιμὴν τῆς ἐλευθερί(ας) αὐτ(ῆς) ὑπ(έρπυρα) (νομίσματα) ζ' :

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 94 - 95 (καὶ ἔκδοσις τῆς ἐνθυμήσεως).—Σπ. Λάμπρου, Ἐνθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη, *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 7 (1910), 164, ἀρ. 143.

43. *Κῶδιξ 50, [Ι' αἰ.]* *ἔτους 1466*

Περγαμηνός, 0,260 × 0,196, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,205 × 0,130, φύλλα 307, στίχοι 32.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ, Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη.

Τοῦ πίνακος 43 τὸ τρίτον σημείωμα ἐλήφθη ἐκ τοῦ σημαντικοῦ Πατμιακοῦ κώδικος 50 καὶ ἔχει σχέσιν μὲ τὴν τύχην αὐτοῦ : Τὸ σημείωμα ἐγράφη τὸ 1466 ἐν Νάξῳ, ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς: *Θ(εο)ῦ συναιρωμένου πᾶσ(αν) τήνδ(ε) βίβλον περιελθὼν ὧδ' ἔληξα | ὥρα τῇδε νυκτέρα α^{η} νοε(μβρίου) η' ἰνδ(ικτιῶνος) ιε' τ(ῆς) τοῦ Λόγου οἰκονομί(ας) | ἔτη ͵αυξς' ἐν Νάξῳ νήσῳ Γρηγόριος μονότροπο(ς) τάχα γε θύτ(ης) | ἁμαρτωλὸς πατρόνυμον ἔχων Ἀνδρέ(ας) καὶ Χῖος τὸ π(άτ)ριον :*

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 39 - 40.— Τοῦ αὐτοῦ, *Νέα Πανδώρα*, 1866, σελ. 165. (Περὶ τοῦ Γρηγορίου).— R. Bergmann, Diodorus Siculus, Libri XI, cap. 1-12 e codice Patmio, *Gymn. Progr.*, Brandeburg, 1867.—*Diodori Bibliotheca Historica*, editionem priman curavit Im. Bekker, alteram Lud. Dindorf, recognovit Fr. Vogel, vol. II, Lipsiae (Teubner), 1890, σελ. XI κἑ. — G. Mercati, *Per la storia dei manoscritti greci...*, σελ. 131, σημ. 48. — Vogel - Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 92. (Λαμβάνουν ἐκ τοῦ Fr. Vogel καὶ θεωροῦν τὸν Γρηγόριον γραφέα τοῦ κώδικος, τοῦ ὁποίου δὲν γνωρίζουν τὸν ἀριθμόν).

44. *Κῶδιξ 418* *ἔτους 1463*

Χαρτῷος, 0,220 × 0,145, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,155 × 0,085, φύλλα 136, στίχοι 30.

ΡΙΚΑΡΔΟΥ (ἀδελφοῦ τοῦ ἐκ τῆς τάξεως τῶν πρεδικατόρων), Σύνθεσις κατὰ τοῦ νόμου τῶν Σαρακηνῶν καὶ ἄλλα κείμενα).

Ὁ πίναξ 44 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 41^{v}-42 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς ρηθείσης πραγματείας τοῦ Ριχάρδου (πρβλ. Migne, PG 154, 1149B-1152A) καὶ μικρὸν ἐγκώμιον τοῦ Δημητρίου Κυδώνη πρὸς τὸν συγγραφέα· (πρβλ. ἔκδοσιν Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 185).

Τὸν κώδικα (κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ τμῆμα, διότι ἀπὸ τοῦ φύλλου 120 κέ. ἡ γραφὴ εἶναι διάφορος), ἔγραψεν ὁ ἱερεὺς Γεώργιος Τζαγγαρόπουλος Κρής, ὡς ἐπανειλημμένως ἐδήλωσε τοῦτο :

(φύλ. 110^{v}) : *Ταῦτα τὰ ἑπτὰ ἅγια μυστήρια, τῆς ἁγίας τοῦ Θ(εο)ῦ | ἐκκλησίας, ἐγράφησαν διὰ χειρὸς κἀμοῦ | ἀναξίου ἱερέως Γεωργίου τοῦ Τζαγγαροπούλου:* καὶ πάλιν ἐν φύλ. 111^{v} : *+ ὑπάρχουσι ταῦτα τὰ ἑπτὰ μυστήρια | τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος κῦρ Μιχαὴλ | τοῦ Σπανιόλου καὶ εἴρηκεν ὁ εὐλαβέστα|τος ἱερεὺς κῦρ Μιχαὴλ Ξύλινος, τοῦ προ|γεγραμμένου ἀναξίου ἱερέως, καὶ ἔγραψεν αὐτά. εἰς ͵αυξγ΄ ἐν μηνὶ ἀπριλλί(ῳ) | ἐν τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ σαββάτῳ :*

Ἐν τέλει ἐπίσης τοῦ κειμένου τοῦ παρατιθεμένου πίνακος (φύλ. 42) ἀναγινώσκεται ἡ ὑπογραφὴ τοῦ γραφέως: *+ ἐλαχίστου ἱερέ(ως) Γεωργίου τοῦ Τζαγγαροπ(ού)λου γρα(φ)ή:*

Τέλος εἰς τὴν ἄνω ᾤαν τοῦ φύλ. 132 ἀναγινώσκομεν: *Γραφεὺς ταπεινὸς Γεώργιος Γουδέλης.* Πιθανώτατα πρόκειται περὶ τοῦ γραφέως τοῦ β΄ τμήματος τοῦ κώδικος (φύλ. 120 κέ.).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 184 - 185.—Vogel - Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 84 - 85 (καὶ ἄλλοι κώδικες γεγραμμένοι ὑπὸ Γ. Τζαγγαροπούλου).—Χ. Πατρινέλη, Ἕλληνες κωδικογράφοι τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως, *Ἐπετ. τοῦ Μεσαιων. Ἀρχείου*, 8 - 9 (1958 - 1959), 115 (προσθήκη τριῶν νέων κωδίκων γεγραμμένων ὑπὸ Γ. Τζαγγαροπούλου εἰς τὸν πίνακα τῶν Vogel - Gardthausen).

45. *Κῶδιξ 93, [ἔτους 1205]* *ἔτους 1476*

Περγαμηνός, 0,307 × 0,240, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,215 × 0,155, φύλλα 252, στῆλαι δύο, στίχοι 24.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΡΙΟΝ, μετ᾽ ἐκφωνητικῶν σημείων.

Ὁ πίναξ 45 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 170^{v} καὶ περιέχει ἐκ μὲν τῆς παλαιᾶς γραφῆς (τοῦ 1205 δηλ.) ἐνδείξεις περὶ τῶν καθ᾽ ἡμέραν ἀναγινωσκομένων εὐαγγελικῶν περικοπῶν, κάτωθι δ᾽ αὐτῶν, εἰς χῶρον ἀρχικῶς ἄγραφον καταλειφθέντα, κατεχωρίσθη τὸ 1476 ἡ ἀκόλουθος πρᾶξις δωρεᾶς:

φανερ(ὸν) εστῆν τ(οῖς) πάσ(ιν) ανθ(ρώπ)οις. το π(ῶς) ἦλθεν | ονόματι Αυγουστῆς με την συμβίον του αυτοῦ Καλῆν | κ(αὶ) δίδουσ(ὴν) υκιμαν ἕνα υς τ(ὸν) μέγαν Γεῶργ(ιον) δια τ(ὴν) | ψυχῆν τος έμπροσθ(εν) υς μαρτιρες κυροῦ παπ(α) | Νικολάου του πν(ευματ)ικοῦ. κ(αὶ) κυροῦ Νικόλα του Καρά | κ(αὶ) κυροῦ Ἰω(άννου) τοῦ Μαστροιανίτζι, κ(αὶ) κυροῦ Γεωργίου του | Καλομέλι. κ(αὶ) παρεμοῦ Μιχαῆλ του Πολίτι του | ψάλτι. ης έτος ͵αυος΄ φευρ̣γαρίο | κζ΄ ἐτοῦτο το σπίτ(ὴν) το δίδου υς τ(ὸν) μέγαν Γεῶργ(ιον) | έτι ζόντος τ(ὸν) νὰ έχουν υς τ(ὴν) ζοῆν τ(ὸν) κ(αὶ) τὸ πεδιῶ τ(ὸν) | τὸ πίραν διὰ τὴν ψυχῆν τος, νὰ τὸ έχι κ(αὶ) εκῆνο έος | τ(ὴν) ζοῆν του κ(αὶ) ἀποθανόντος του να στρέφι υς τ(ὸν) μέγαν | Γεῶργι(ον).

Τὴν σημείωσιν δὲν μνημονεύει ὁ Σακκελίων. Περὶ τοῦ κώδικος πρβλ. ὅσα ἀνωτέρω ἐγράφησαν διὰ τὸν πίνακα ὑπ᾽ ἀριθ. 20.

46. *Κῶδιξ 851* *ἔτους 1488*

Χαρτῷος, 0,200 × 0,135, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,148 × 0,090, φύλλα 48+226, στίχοι 30.

ΤΥΠΙΚΟΝ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίας Λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάβα.

Ὁ πίναξ 46 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 210^{v} -211 καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ Τυπικοῦ. Σημειωτέον ὅτι τὸ Τυπικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Σάβα ἔχει ποικιλοτρόπως προσαρμοσθῆ καὶ ὑπάρχει μέγας ἀριθμὸς κωδίκων χρησιμοποιηθέντων εἰς τὰ μοναστικὰ κέντρα τῆς Ἀνατολῆς· (πρβλ. A. Dmitrievskij, *Τυπικά*, τόμ. Γ΄, Πετρούπολις, 1917, σελ. 1 κέ. —R. Janin, Le monachisme byzantin au moyen âge. Commende et typica [X^{e} - XIVe siècle], *Rev. Étud. Byz.*, 22 [1964], 18).

Ὁ κῶδιξ ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του γέμει σημειώσεων τοῦ τε γραφέως τοῦ κώδικος καὶ μεταγενεστέρων, τινὰς τῶν ὁποίων ἐδημοσίευσεν ὁ περιγράψας αὐτὸν Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17 (1918), 117-119.

Ἐκ τούτων μεταγράφομεν τὰς ἀκολούθους δύο σημαντικάς:

α') Ἐν φύλ. 211ᵛ: *Δόξα τῷ ἁγίῳ Θ(ε)ῷ τῷ δόντι ἀρχὴν | κ(αὶ) τέλος | ἀμήν· καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὔχεσθαί μοι κ(αὶ) μὴ κ(α)τ(α)ρᾶσθαι· | ὅτι ἀμαθὴς τυγχάνω τῆς αὐτῆς τέχνης. | Ἐτελιώθ(η) ἡ παροῦσα δέλτος ἐν μηνὶ ἰουλλί(ῳ) λα' | ἐπὶ ἔτους ,ς϶ϡκς'.*

β') Ἐν φύλ. 212 (διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ οὐχὶ διὰ νεωτέρας, ὡς ὁ Καλλίμαχος, ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 118, γράφει):

Τὸ παρὸν βιβλίον ἐπικτηθὲν πρὸς ὠφέλειαν τῶν | διέρχεσθαι τοῦτο βουλομένων ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου | τοῦ ὁσιωτάτου ἐν ιερομονάχοις, καὶ πν(ευματ)ικοῖς | κυρ(οῦ) Θεοδούλου καὶ καθηγουμένου Πάτμου | ἀνετέθη δὲ τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθίμασι τοῦ | ταύτοις σεβασμίου ναοῦ ὅς καὶ διορίζεται | ὡς εἴ της τῶν μεθ' ἡμᾶς βουλ(η)θῆ πώποτε ἐν οἱω|δήποτ(ε) χρόνω καθ' οἱονδίτινα τρόπον, τὸ τοι|οῦτον ἢ ἐκποιήσασθαι ἢ χαρίσαι ἢ ἀνταλλά|ξαι. [ἢ ἑ]τέρως ὁπωσδήποτε ἀπόξενῶσαι | τῶν λοιπῶν ἀναθεμάτων (sic) *ἕξει τὴν ἀρὰν | τῶν τιη' θεοφόρων ἁγί(ων) π(ατέ)ρων καὶ οἱ με|ρῆς αὐτοῦ ἐστι μετὰ τῶν ὑπῶντων ἆρον ἆρον | στ(αύ)ρωσον τὸν Κ(ύριο)ν. καὶ ἕξει τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ: τέλος τέλος τέλος θξβν θξβν (= ἀμὴν ἀμήν).*

Πρβλ. καὶ τὸν ἑπόμενον πίνακα 47.

47. *Κῶδιξ 788, [ΙΔ' αἰ.]* *ἔτους 1494*

Χαρτῷος, 0,300 × 0,218, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,190 × 0,110, φύλλα 305, στίχοι 30.

ΤΡΙΩΔΙΟΝ, μετὰ τυπικοῦ τῶν κινητῶν ἑορτῶν καὶ τριαδικῶν ὕμνων.

47. *Κῶδιξ 853, [ΙΕ' αἰ.]* *ἔτους 1494*

Χαρτῷος, 0,270, × 0,195, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,200 × 0,150, φύλλα 343, στῆλαι δύο, στίχοι 30.

ΣΥΝΑΞΑΡΙΑ

Ὁ πίναξ 47 περιλαμβάνει φωτογραφίας ἐκ δύο κωδίκων, τῶν 788 καὶ 853. Αἱ φωτογραφίαι ἐλήφθησαν ἐκ τῶν φύλλων 301ᵛ καὶ 343 ἀντιστοίχως, περιέχουν δὲ ἀφιερωτήρια σημειώματα τοῦ 1494, δι' ὧν ὁ ἡγούμενος τῆς Πάτμου Θεόδουλος ἀφιερώνει τοὺς εἰρημένους κώδικας εἰς τὴν Μονὴν ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Κῶδιξ 788, φύλ. 301ᵛ: *Ἔτους ,ζγ' ἰνδ(ικτιῶν)ος ιγ', ὀκτωβρίω ια' ἀφιερώθ(η) η παροῦσα βήβλος τὸ λεγόμενον Δ* (sic) (καὶ ἄνωθεν) *(Τρι)ώδ(ιον) εἰς τ(ὸν) | ναὸν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου κ(αὶ) πανευμφήμου* (sic) *αποστόλου τοῦ ἐν τῇ νήσσω Π(ά)τμω. παρὰ τοὺ | τιμιωτάτου εν ἱερομον(ά)χοις κυρ(οῦ) Θεοδούλου καὶ καθηγουμένου καὶ ὅσοι αναγινό|σκαιται αὐτήν, εὔχεσθαι αὐτῶ ιδώστις βουλ(η)θεῖ, εξώσαι αὐτῶ ἀπὸ τ(ὴν) σεβασμί(αν) μονῆν τοῦ αγίου | Ἰω(άννου) τοῦ θεολόγου ἢ εἰς μάθησιν παιδοίοις αὐτὴν εκδοῦν(αι) εις κατάλησιν καὶ ἀφανὴσ|μὸν τῆς βήβλου, νὰ εξει τὰς ἀρὰς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ οκτῶ θεοφόρ(ων) ἁγίων π(ατέ)ρων | καὶ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου π(ατ)ρ(ὸ)ς ἡμῶν Χριστοδούλου καὶ τ(ὴν) λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ ἡ μερεῖς | αὐτοῦ μετὰ τῶν στ(αυ)ρωσάντ(ων) τὸν Κ(ύριο)ν καὶ εἰπο(ν)τ(ων) ἆρον ἆρον στ(αύ)ρωσον αὐτόν:*

Κῶδιξ 853, φύλ. 343:

Ἔτ(ους) ,ζγ' ἰνδ(ικτιῶν)ος ιγ' οκτωβρίω δ' αφιερώθ(η) ἡ παροῦσα βῆβλος εἶτις | (ἐστὶ) συναξάριον εξαμηναῖον ἀρχίζοντ(α) ἀπὸ τὸν μαρτιον, παρα τοῦ ε|ν ιερομον(άχοις) τιμιωτάτου κυρ(οῦ) Θεοδούλου καὶ καθηγοῦμ(έν)ου τῆς αγίας κ(αὶ) ιερ(ὰς) | μόνῆς τοῦ ἁγίου Ἰω(άννου) τοῦ θεολόγου τοῦ ἐν τη Πάτμω καὶ ταύτ(ην) αφιερών(ει) εις τὴν παροῦσαν αγίαν κ(αὶ) ιερὰν μονήν, εἰς μνημόσυνον αἰῶνιον. | καὶ ψυχηκὴν αὐτοῦ σ(ωτη)ρίαν καὶ οποιος εἶθελ(ε) βουληθ(ὴν) πρὸς αὐτὴν κλο|πὴν ποιῆσαι καὶ εξῶσαι παρα τὴν μον(ῆν) τοῦ αγιου Ἰω(άννου) τοῦ θεολόγου, ἢ ιδιο|ποιηθῦναι, ἢ τοῖς παιδίοις τοῖς ἐν μαθημασυν δοῦναι εἰς κα|καταλησιν καὶ αφανησμὸν τῆς βίβλου, ἕξει τὰς ἀρὰς τῶν τρι|ακοσίων αγί(ων) θεοφόρ(ων) π(ατέ)ρω(ν) τῶν ε(ν) Νηκαία κ(αὶ) τ(ὴν) λέπραν τοῦ Γιεζῆ | ἕξει (δὲ) καὶ τὸν μεγαν Ἰω(άννην) τὸν θεολόγον κ(αὶ) τὸν ὅσιον π(ατέ)ρα ἡμῶν Χριστό|δουλον εν ἡμέρα κρίσε(ως), ἀντιδίκους. ὅτι διὰ ιδίου κόπου καὶ εξόδου αυτου ἐγέ|νετο κ(αὶ) ὅσοι ανάγινώσκεται ἐν αὐτῆ, εὔχεσθαι δι' αὐτοῦ πρὸς τ(ὸ)ν Κ(ύριο)ν.

Τοῦ αὐτοῦ περίπου περιεχομένου ἦτο καὶ τὸ σημείωμα τοῦ προηγουμένου πίνακος 46, τοῦ κώδικος 851. Τὰ δύο σημειώματα, γεγραμμένα διὰ τῆς αὐτῆς καλλιγράφου χειρὸς ἀμαθοῦς ἀντιγραφέως, ἐξέ-

δωκε μετά τινων ἀβλεπτημάτων ὁ περιγράψας τοὺς κώδικας Κ α λ λ ί μ α χ ο ς, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 13 (1914), 260-261 καὶ 17, (1918), 120-121.

Τὸ σημείωμα τοῦ κώδικος 853 μέχρι τῶν λέξεων: *τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου ἐπανέλαβεν* ὀλίγῳ νεωτέρα χεὶρ ἀκριβῶς κάτωθι αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς μνείας τοῦ σημειώματος τοῦ προηγουμένου πίνακος *διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου* καὶ τοῦ σημειώματος τοῦ κώδικος 853 *ὅτι διὰ ἰδίου κόπου καὶ ἐξόδου αὐτοῦ ἐγένετο*... μανθάνομεν ὅτι ὁ Θεόδουλος ἐδαπάνησε διὰ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἐν λόγῳ κωδίκων ἴσως δὲ καὶ ὁ ἴδιος ἀντέγραψε τινὰ ἐξ αὐτῶν. Τέλος ὁ αὐτὸς Θεόδουλος φέρεται ἀφιερώσας εἰς τὴν Μονὴν καὶ τὸν κώδικα 736· (πρβλ. Κ α λ λ ι μ ά χ ο υ, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 10 [1912], 257).

48.

Πρβλ. σημείωσιν πίνακος 64Α. Προεξετυπώθη ὁ πίναξ μὲ ἐσφαλμένην χρονολογίαν 1524.

49. *Κῶδιξ 671* *ἔτους 1532*

Χαρτῷος, 0,210×0,155, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,154×0,095, φύλλα 324, στίχοι 25.

ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ (ἁγιολογικά, λειτουργικά, ἑρμηνευτικά, ἱστορικὰ κ.λ.π.).

Ὁ πίναξ 49 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 217 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Μαρτινιανοῦ (Φεβρουαρίου ιγ'). Ὁ βίος περιέχεται εἰς τὰ φύλλα 217-234ᵛ, ἔχει δὲ διάφορον τέλος τῶν παρεχομένων ὑπὸ τοῦ H a l k i n, BHG³, 1177-1179e. Τελευτᾷ ἐν φύλλῳ 234ᵛ ὡς ἑξῆς: *ἐπεδείξατο καὶ τῶν... νων κατηξιώθη· οὕτως οἶδε δοξάζειν Θεὸς τοὺς δοξάζοντας αὐτόν· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.* Ἐν φύλλῳ 31 ὑπάρχει ἀναγεγραμμένη ἡ χρονολογία: *͵αφλβ' ὀκτωβρίῳ ιθ' | εἰς τ(ὴν) Σιτεί(αν).* Ἡ χρονολογία αὐτὴ εὕρηται ἐν τέλει ἐπιστολῆς *Ἀντωνίου μοναχοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας* πρὸς τὸν Κρῆτα λόγιον *Γεώργιον Καλύβαν*.

Ἐκ τῶν περιεχομένων τοῦ κώδικος, τῆς διατάξεως τῆς ὕλης καὶ ἔκ τινος ἐπιγράμματος ἀκροστιχίζοντος *Ἀντώνιος* φαίνεται ὅτι ὁ κῶδιξ εἶναι αὐτόγραφος τοῦ Ἀντωνίου ἢ πάντως προέρχεται ἐκ τοῦ κύκλου αὐτοῦ. Περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ πρβλ. Χ. Γ. Π α τ ρ ι ν έ λ η, Οἱ μεγάλοι ρήτορες Μανουὴλ Κορίνθιος, Ἀντώνιος, Μανουὴλ Γαλησιώτης καὶ ὁ χρόνος τῆς ἀκμῆς των, *Δελτίον τῆς Ἱστορ. καὶ Ἐθνολογ. Ἑταιρ. τῆς Ἑλλάδος*, 16 (1962), 17-38 καὶ τὴν αὐτόθι σημειουμένην βιβλιογραφίαν.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν ο ς, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 264-265.— Μ. Μ α ν ο ύ σ α κ α, Παρατηρήσεις εἰς «Κρητικὰ παλαιογραφικά», *Κρητικὰ Χρονικά*, 6 (1952), 424, 437.— Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ, Ἀρσενίου Μονεμβασίας τοῦ Ἀποστόλη ἐπιστολαὶ ἀνέκδοτοι (1521-1534), *Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου*, 8-9 (1958-1959), 48.— Χ. Γ. Π α τ ρ ι ν έ λ η, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 29.—*Scriptorium*, 18 (1964), 157 ἀρ. 341.—Τ. Γ ρ ι τ σ ο π ο ύ λ ο υ, *Ἡ Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή*, τόμ. Α', Ἀθῆναι, 1966, σελ. 84 κέ. (περὶ τοῦ Ἀντωνίου ἐκτενῶς).

50. *Κῶδιξ 632* *ἔτους 1542*

Χαρτῷος, 0,194×0,140, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160×0,100, φύλλα 304, στίχοι 24-25.

ΘΗΚΑΡΑ, Εὐχαὶ διάφοροι.

Ὁ πίναξ 50 εἶναι φωτογραφία τῶν τελευταίων φύλλων τοῦ κώδικος 303ᵛ-304 καὶ περιλαμβάνει εὐχὰς ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῆς Μεταλήψεως.

Τὸ φύλ. 303ᵛ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ μέσου ἐμμέτρου εὐχῆς εἰς βυζαντινοὺς δωδεκασυλλάβους στίχους ἀποδιδομένης ἐν τοῖς λειτουργικοῖς βιβλίοις εἰς Συμεῶνα τὸν Μεταφραστήν:

(δεῖξόν) | με σοῦ σκήνωμα Πνεύματος μόνου
καὶ μηκέτι σκήνωμα τῆς ἁμαρτίας

. . . .

Τελ. *δόξαν ἅπαντες πέμπομεν καθ' ἡμέραν.*

Μεθ' ὃ ἀκολουθεῖ πεζὴ καταληκτήριος εὐχὴ καὶ πάλιν ἔμμετρος εὐχή: Ἀρχ. *Μέλλων φαγεῖν, ἄν-*

θρωπε, σῶμα Δεσπότου..., ἐν τέλει δὲ εὐχὴ πρὸς τὴν Θεοτόκον: *Παναγία Δέσποινα Θεοτόκε...* (πρβλ. *Ὡρολόγιον τὸ Μέγα*, ὑπὸ Βαρθ. Κουτλουμουσιανοῦ, Βενετία, 1870, σελ. 465, 478-479.—*Ὡρολόγιον*, ἐν Ρώμῃ, 1937, σελ. 965-966).

Μετὰ ταῦτα ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομά του καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ κώδικος διὰ τῶν ἑξῆς:

δόξα σοι τὸ δόσαντι τὴν ἀρχήν, καὶ τὸ τέλος. | Ἰωσήφ, γράψαντι ἴδε τέλμα ,αω φω μβω | μὴν μαΐω ιγ' + | ταύτην τὴν βίβλον ἀφιερῶ τῆς ἁγί(ας) μονῆς τοῦ μ(ε)γ(ά)λου εὐα|γγελιστοῦ καὶ εἴ τις ἐξέλη ταύτην ἐκ τῆς ἁγί(ας) μονῆς ἔστω | ἐπικατάρατος ἐν τῶ νῦν καὶ ἐν τῶ μέλλοντι.

Ἕνα αἰῶνα περίπου βραδύτερον κάτωθι τῆς σημειώσεως ἀνεγράφη βραχεῖα ἐνθύμησις: *1633 ἀπριλίου εἰς τὴν πρότην ἦλθαν | τὰ Παλουζόπουλα εἰς τὸ σκολίων.*

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 254 (βραχυτάτη περιγραφή). V. Guérin, *Description de l'île de Patmos...*, σελ. 117, ἀρ. 203. — Vogel-Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 223. Πρβλ. ἐπίσης τοὺς πίνακας 51 καὶ 56.

51. *Κῶδιξ 687* *ἔτους 1543*

Χαρτῷος, 0,184 × 0,147, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150 × 0,095, φύλλα 103, στίχοι 22.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΙ

Ὁ πίναξ 51 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 92v - 93 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τμῆμα τῆς η' ᾠδῆς καὶ ὁλόκληρον τὴν θ' ᾠδὴν τοῦ κανόνος εἰς ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον· (πρβλ. *Analecta Hymnica Graeca e codicibus eruta Italiae Inferioris*, tom. I, Canones Septembris, ὑπὸ Ada Debiasi Gonzato, Roma, 1966, σελ. 337-339).

Ἐν τέλει τῆς θ' ᾠδῆς ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε μετὰ τοὺς γνωστοὺς στίχους τὸ ὄνομα καὶ τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ ὡς καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ κώδικος:

+ *εἰ μὲν χεὶρ ἡ γράψασα σήπεται τάφω. ἡ δὲ | γραφὴ μένει εἰς χρόνους πληρεστάτους: ἐγράφη δια χειρὸς Ἰωσήφ, τάχα καὶ ἱερο|μονάχου ἐκ νήσσου Νισσούρου καὶ οἱ ἀνα|γινώσκοντες εὔχεσθε καὶ μὴ καταράσθαι. δι|ὰ τῶν πολλῶν μου σφαλμάτ(ων) ὅτι ἀδαὴς ὑπάρχ(ω)|. Ἐτελειώθη ἐν ,αω φω μγω μὴν μαρτίω γ'.*

Ὁ γραφεὺς Ἰωσὴφ τοῦ παρόντος κώδικος εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸν Ἰωσὴφ τοῦ προηγουμένου κώδικος, ὡς ἐπίσης καὶ μὲ τὸν γραφέα τοῦ κώδικος 909· (πρβλ. πίνακα 56). Τοῦτο καθίσταται σαφὲς καὶ ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῆς γραφῆς ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὁμοίου τρόπου τῆς συντάξεως τῶν ἐν τέλει σημειωμάτων.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 269.—I. Sajdak, *Historia critica scholiastarum et commentatorum Gregorii Nazianzeni*, Cracoviae, 1914, σελ. 272. — Vogel-Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 221.

52. *Κῶδιξ 380* *ἔτους 1544*

Χαρτῷος, 0,295 × 0,185 (- 0,190), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,215 × 0,145, φύλλα 443, στῆλαι δύο, στίχοι 29.

ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Ὁ πίναξ 52 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων ΣΙΒv - ΣΙΓ' τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ *εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ* λόγου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (;) (Ἀρχ. *Ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος ἀνέτειλεν*...(πρβλ. Halkin, BHG³, 1908p) καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ εἰς τὴν Θεοτόκον ἐγκωμίου τοῦ Πρόκλου Κωνσταντινουπόλεως· (πρβλ. Migne, PG., 65, 680-681B).

Ἐν φύλλῳ 443 τοῦ κώδικος, ὅπερ εἶναι μεταγενεστέρα προσθήκη εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἐκπεσόντος τελευταίου φύλλου, νεωτέρα χεὶρ ἀντέγραψε τὸ μετὰ τοῦ ἐκπεσόντος φύλλου ἀπολεσθὲν κείμενον, ὅπερ ἦτο τὸ τέλος ἑνὸς λόγου καὶ ἡ σημείωσις τοῦ γραφέως: Προηγοῦνται οἱ γνωστοὶ στίχοι *Ὥσπερ ξένοι...* καὶ *Ἡ μὲν χεὶρ ἡ γράψασα...* καὶ ἕπεται τὸ ἀκόλουθον σημείωμα: *Ἡ παροῦσα βίβλος τετύπωται πόνω καὶ κόπω Νικολά|ου, τάχα δὲ και ἀναγνώστου ἐν τω ἅγίο μοναστιρίω τοῦ | ἁγίου Ἰωάνου τοῦ θεολόγου ἐκ Πάτμου. πέρας δὲ | συν Θεῶ εἴληφεν ἔτι απο τῆς Χ(ριστο)ῦ γεννήσεως | ,αφμδ' μηνη σεπτευρίω | κζ'.* Τέλος διὰ μικροτέρων χαρακτήρων εἰς τὸν ἐναπομείναντα χῶρον τῆς σελίδος

προσετέθησαν: καὶ εὐχεσθαι μοι δια τον Κ(ύριο)ν ὅ|τι ἄπειρος ειμὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς. | *Τῷ ἔχοντι καὶ γράψαντι Χ(ριστ)έ μου* | *σῶσον. Σωθῆ ὁ γράψας, ἐλε|ηθή ὁ ἔχων:*

Σημειωτέον ὅτι ὁ Ἱεροσολυμιτικὸς κῶδιξ 81 τοῦ ἔτους 1542 φέρεται γραφεὶς ὑπὸ Νικολάου Ἀναγνώστου, ὅστις δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν ἡμέτερον γραφέα. Ἰδοὺ τὸ σχετικὸν σημείωμα (φύλ. 288v): *Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα θεία καὶ ἱερὰ βίβλος αὕτη, ἡ ἐπονομαζομένη τοῦ Θηκαρᾶ, διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ ὁσιωτάτου κυροῦ Μεθοδίου ἱερομονάχου καὶ ἐμοῦ διδασκάλου, καὶ ὑπὸ χειρὸς ἐμοῦ ἁμαρτωλοῦ Νικολάου, τάχα καὶ ἀναγνώστου, καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὔχεσθαι ἀμφοτέρων διὰ τὸν Κύριον. Ἔτους ͵ζν' μὴν ἰαννουάριος λ'. Τὸν δακτύλοις γράψαντα, τὸν κεκτημένον,* | *τὸν ἀναγινώσκοντα σὺν προθυμίᾳ,* | *τοὺς τρεῖς φύλαττε, ὦ τριὰς τρισολβία·* (πρβλ. Ἀθ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, *Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη*, τόμ. Β', Πετρούπολις, 1894, σελ. 151).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 173 - 174 (ἔνθα γραπτέον τὸ Ἀναγνώστης δι' α διότι δὲν εἶναι ἐπώνυμον).—Ehrhard, *Überlieferung...*, II, σελ. 125 κέ. — H.-G. Beck, *Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich,* München, 1959, σελ. 458. — F. J. Leroy, S.J., *L'Homilétique de Proclus de Constantinople..., (Studi e Testi 247),* Città del Vaticano, 1967, σελ. 56, 80, 174 — 183, 268. (Περιγραφὴ καὶ ἔκδοσις κειμένου ἐκ τοῦ ἡμετέρου κώδικος).— Émile de Strycker, S. J., De Griekse Handschriften van het Protevangelie van Jacobus, *(Mededelingen ..., Klasse der Letteren — Jaargang XXX — 1968 — nr 1),* Brussel, 1968, σελ. 37,44.

53. **Κῶδιξ 623, [ΙϚ' αἰ.]** ἔτους 1549

Χαρτῷος, 0,218 × 0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,144 × 0,090(- 0,095), φύλλα 296, στίχοι 21.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Ὁ πίναξ 53 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 295v καὶ περιέχει τὸν τελευταῖον οἶκον τοῦ Ἀκαθίστου (*Ὦ πανύμνητε μῆτερ...*), ὡς ἐπίσης σημείωμα τοῦ 1549 διὰ χειρὸς τοῦ κτήτορος τοῦ κώδικος ἱερομονάχου Μύρωνος: *͵αφμθ', μὴν ἰανουάριος θ',* | *αὕτη ἡ βίβλος ὑπάρχει* (**εν** sup. lin.) *τοῦ ἱερομονάχου* | *Μύρωνος, καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες, εὔ|χεστέ μοι διὰ τὸν Κ(ύριο)ν ἡμῶν Ἰ(ησοῦ)ν Χ(ριστό)ν:*

Μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων κειμένων χεὶρ τοῦ ΙΗ' αἰ. ἐσημείωσε: *καὶ αὕτη ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ μεγά(λου)* | *θεολόγου.* Ἐν φύλ. 297 ἀνεγράφησαν κατὰ καιροὺς διάφοροι σημειώσεις, ἐξ ὧν μεταγράφομεν τὴν ἀκόλουθον: *ἐν ἔτει ἀπὸ τῆς ἡμῶν σ(ωτη)ρίας. ͵αφο'...* | *ἐν τῇ Κυδωνίᾳ, ἰν-δ(ικτιῶνος) ιγ'.*

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 252.—*Περ. Ἑβδομάς,* 5 (1888), ἀρ. 20.—Σπ. Λάμπρου, Ἐνθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη, *Νέος Ἑλληνομνήμων,* 7 (1910), 190-191.—Σπ. Λάμπρου - (Κ. Ἀμάντου), *Βραχέα Χρονικά,* ἐν Ἀθήναις, 1932, σελ. 94. Πρβλ. καὶ πίνακα 93.

54. **Κῶδιξ 865** ἔτους 1552

Χαρτῷος, 0,290 × 0,202, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,220 × 0,140, φύλλα 220, στῆλαι δύο, στίχοι 33.

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 54 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 220v καὶ περιέχει τὰ τελευταῖα τροπάρια τοῦ Πεντηκοσταρίου τὰ ἀναγινωσκόμενα τὴν Κυριακὴν τῶν ἁγίων Πάντων κατὰ τὴν λειτουργίαν· (πρβλ. *Πεντηκοστάριον,* ἐν Ρώμῃ, 1883, σελ. 471-472. Πρβλ. ἐπίσης *Παρακλητικὴ ἤτοι Ὀκτώηχος ἡ Μεγάλη,* ἐν Ρώμῃ, 1885, σελ. 633). Ἐκ τῶν τροπαρίων τὸ γ' (*Ὡς ἐν οὐρανῷ τὰ πλήθη τῶν ἀγγέλων...*), δὲν φέρεται ἐκδεδομένον.

Εἰς τὴν β' στήλην ὁ γραφεὺς ἔγραψε τὸ ἀκόλουθον σημείωμα: + *τὸ παρὸν βιβλίον γέγονε* | *διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου **Γερμανοῦ ἱερομ(ο)ν(ά)χου*** | ***κ(αὶ)*** (προσθήκη ἐν τῇ ᾤᾳ) *Ματθαίου μοναχοῦ, καὶ ἀ|φιέρωσε* (διωρθωμένον εἰς *ἀφιέρω**σαν***) *τοῦτο τῇ βασιλικῇ* | *κ(αὶ) σεβασμίᾳ μονῇ τοῦ ἁγίου* | *ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀ|ποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰω|άννου τοῦ θεολόγου ἐν Πά|τμῳ. καὶ ὁποῖος βουληθῇ ἐπά|ραι τοῦτο, ἢ μετοικῆσαι ἀπὸ* | *τῆς παρούσης μονῆς ἐν ἑτέρᾳ* | *ἢ ἀλλαχοῦ, να ἔχη τὰς ἀρὰς τ(ῶν)* | *τριακοσί(ων) δέκα καὶ ὀκτὼ θεο|φόρων π(ατέ)ρων τῶν ἐν Νικαίᾳ κ(αὶ)* | *τοῦ με-*

γάλου θεολόγου, καὶ τοῦ | ὁσίου Χριστοδούλου. | ἔτει ,ζφ ξω'. Ἀκολουθοῦν δύο ἀριθμητικαὶ πράξεις γενόμεναι τὸ 1873 πρὸς εὕρεσιν τοῦ σωτηρίου ἔτους καθ' ὃ ἐγράφη ὁ κῶδιξ καὶ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

Τὸν κώδικα περιέγραψε δι' ὀλίγων ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17 (1918), 122.

55 — Εἰλητὸν 886 — ἔτους 1558

Χαρτῷον, 2,850 × 0,265, ἄγραφοι ᾦαι: ἀριστερὰ 0,060, δεξιὰ 0,060, κολλήματα ἑπτά, ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν γεγραμμένα.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Θεία Λειτουργία.

Ὁ πίναξ 55 εἶναι φωτογραφία τοῦ β' κολλήματος καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς θείας λειτουργίας ἀπὸ τῶν *εἰρηνικῶν* μέχρι τῆς εὐχῆς τοῦ β' ἀντιφώνου· (πρβλ. Π. Τρεμπέλα, *Αἱ τρεῖς λειτουργίαι...*, Ἀθῆναι, 1935, σελ. 25-32).

Ἐν τέλει τοῦ κειμένου ὁ καλλιγραφικώτατος ἀντιγραφεὺς ἐδήλωσε τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ εἰλητοῦ καὶ τὸ ὄνομά του:

ἔτους ,ζξς' | ἰνδ(ικτιῶν)ος αης | ἀπριλλ(ίου) κς' | Ἰωάσαφ | (μον)αχ(ός).

Τὸ εἰλητὸν περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17 (1918), 29 (ἔνθα δέον νὰ διορθωθοῦν αἱ διαστάσεις τοῦ εἰλητοῦ καὶ ἡ χρονολογία).

56. — Κῶδιξ 909 — ἔτους 1560

Χαρτῷος, 0,210 × 0,140, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,135 (- 0,140) × 0,090 (- 0,095), φύλλα 65, στίχοι 18.

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ (ἤτοι Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, τῶν Προηγιασμένων καὶ ἀποστολοευαγγέλια).

Ὁ πίναξ 56 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 56ν - 57 καὶ περιέχει: α') τὴν ἐν τέλει τῆς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων *εὐχὴν λεγομένην ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ* (πρβλ. Π. Τρεμπέλα, *Αἱ τρεῖς λειτουργίαι...*, Ἀθῆναι, 1935, σελ. 220), β') εὐαγγελικὴν περικοπὴν ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου (Ι', 38-42 καὶ ΙΑ', 27-28) ἀναγινωσκομένην τὴν ιε' καὶ λα' Αὐγούστου καὶ γ') τὴν ἀκόλουθον σημείωσιν τοῦ γραφέως μετὰ δηλώσεως τῆς χρονολογίας τοῦ κώδικος, ἥτις ἕπεται τῆς εὐχῆς: *,αω φω ξω μὴν φευρουάριος ις' | τοὺς ἔχοντα, καὶ γράψαντι Χ(ριστ)έ μου σῶσον | καὶ τῷ μοχθήσαντι, τῷ εὐτελῇ Ἰω-* **σὴφ** (ἐκ διορθώσεως) *Κ(ύρι)έ μου | μὴ παρίδης: | τοὺς τρεῖς φωστῆρας | ποιητάς, ὑμνωλογῶ δοξάζω: | τῆς ἄνωθεν ἀρωγῆς, τριφεγγεῖ αἷ θείαις πρεσ|βείαις μὴ ἐκλήψουν ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων | τοὺς π(ατέ)ρας μου, καὶ ἀδελφούς, τοὺς ἱερωτελε|τοῦντας, δέομαι μὴ ἐπιλάθεσθαί μου: | τῶν λαθασμάτ(ων) μου, μὴ μέμφεσθαι, δέομαι ὅτι | γηρεὸς ὑπάρχω: ἄλλο, ἔρρωσον, ἔρρωσον, ἀδελφοί μου:*

Προσεκτικὴ μελέτη τοῦ παρόντος κώδικος πείθει ὅτι ὁ γραφεὺς Ἰωσὴφ εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸν Ἰωσὴφ ἐκεῖνον ἐκ Νισύρου, ὅστις ἔγραψε καὶ τοὺς κώδικας 632 τὸ 1542 καὶ 687 τὸ 1543· (πρβλ. καὶ πίνακας 50 καὶ 51).

Ὁ κῶδιξ δὲν περιλαμβάνεται εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ Σακελίωνος καὶ Καλλιμάχου .ἀνήκει εἰς τὰς νέας προσκτήσεις τῆς Μονῆς· πρβλ. Περιληπτικὴ ἀναγραφὴ τῶν νέων κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, *Ἐπετηρὶς (Βασιλικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν)*, 6 (1964), Ἀθῆναι, 1965, σελ. 77.

57. — Κῶδιξ 450 — ἔτους 1568

Χαρτῷος, 0,220 × 0,160, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,145 × 0,090, φύλλα 264, στίχοι 28.

ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ

Ὁ πίναξ 57 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 168ν - 169 καὶ περιέχει τὸ τέλος κεφαλαίου περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν Ἀρμενίων ἐπιγραφομένου: *Ἐκ τῶν ἁγίων συνόδων ἐκλεξάμενος πρὸς ἀντιλογίαν ἵνα γινώσκεις πῶς ἐξέπεσον οἱ αἱρετικοί, οἱ κακόδοξοι Ἀρμένιοι. Περὶ τῆς συνόδου*: (Ἀρχ. *Ἐγένετο πρώτη σύνοδος ἐπὶ βασιλέως Κωνσταντίνου...*) καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνωνύμως ἐπίσης φερομένης πραγματείας *Περὶ τῆς σατανικῆς αἱρέσεως τῶν κακοδόξων Ἀρμενίων...* (Ἀρχ. *Μετὰ τὸ διαχωρισθῆναι τὸ γένος τῶν κακοδόξων Ἀρμενίων...*).

Ἡ χρονολογία τοῦ κώδικος ἐδηλώθη εἰς φύλλον 262ᵛ μετὰ τῶν στίχων τοῦ γραφέως ὡς ἑξῆς: *[ἡ] μὲν χεὶρ ἡ γράψασα σήπετε τύμβῳ, ἡ δὲ γραψαμένη* (sic) *ἔτεσι πλείστ(οις) | [Θ(εο)ῦ τ]ὸ δῶρον καὶ Σουμελίτου πόνος. ναύσι* (sic) *μεν εἴδης ἐκ πελάγους | [...]λοῦχος, γραφεῦσι δὲ θέαμα γλυκὺ τὸ τέλος. | + ἔτους ,ζος' ἰνδ(ικτιῶνος) ια' ἰουν(ίου) κη' | ἡμέρα δευτέρα|...*

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 203 - 204. Πρβλ. καὶ Μ. Γεδεών, ἐν *Ἐκκλ. Ἀληθ.*, 3 (1883), 533 - 537.

58. *Κῶδιξ 390* *ἔτους 1569*

Χαρτῷος, 0,318 × 0,220, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,225 × 0,130, φύλλα 214, στίχοι 40.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Ὁ πίναξ 58 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 104ᵛ καὶ περιέχει τὸ τέλος κεφαλαίου ἐπιγραφομένου: *Τοῦ μακαρίου Αὐγουστίνου θεωρητικαὶ καὶ ἐρωτικαὶ εὐχαί, αἳ καλοῦνται μονολόγιστοι.* Ἀρχ. *[Ἐ]πιγνοίην σε Κύριε τὸν ἐπιγινώσκοντά με...* (πρβλ. τὸ κείμενον ἐν ἄλλῃ μεταφράσει : *Τὸ Κεκραγάριον τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ Αὐγουστίνου*, ἐν Λειψίᾳ, 1804, σελ. 93 κἑ.).

Ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ καθὼς καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ κώδικος ἑκατέρωθεν καὶ κάτωθι τοῦ κολοφῶνος, εἰς ὃν περατοῦται τὸ κείμενον τοῦ παρατιθεμένου πίνακος: *Ἱερόθεος ἱερομ(ό)ν(α)χος | ὁ ἀρχιμανδρίτ(η)ς τῆς μεγ(ά)λης | Ἐκκλησίας. | ἐν ἔτει ,ζοηῳ ἰνδ(ικτιῶν)ος ιγης κατὰ μῆναν νοέμβριον γ' ἐν τῷ Γαλατᾷ ἐν| τῷ ναῷ τῆς Παναγίας μου τῆς Καστελιωτίσσης*: Κάτωθι δὲ τῆς σημειώσεως ταύτης ὑπάρχει ἡ συνήθης ἀριθμητικὴ πρᾶξις πρὸς εὕρεσιν τοῦ σωτηρίου ἔτους. Εἰς τὴν κάτω δὲ ᾤαν τοῦ φύλ. 1 ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς: *Ἐκ τῶν τοῦ Ἰωάννου ἱερέως τοῦ Λικινίου, οἰκονόμου Μονεμβασίας| νῦν δὲ Γερασίμου τοῦ Βυζαντίου.* Εἰς δὲ τὴν κάτω ᾤαν τοῦ φύλ. 89 τὰ ἀκόλουθα: *Οἰκονόμου Μονεμβασί(ας) κ(αὶ) π(ατ)ριαρχικοῦ ἐξάρχου | Ἰω(άννου) ἱερέως τοῦ Λικινίου*:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 176 - 177.— Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 505.— Vogel-Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 161. — Σπ. Λάμπρου - (Κ. Ἀμάντου), *Βραχέα Χρονικά*, ἐν Ἀθήναις, 1932, σελ. ιθ', 63 - 64, (ἀρ. 36).— L. Petit - X. Siderides - M. Jugie, *Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου Ἅπαντα τὰ εὑρισκόμενα*, τόμ. IV, Paris, 1935, σελ. 236. — G. Moravcsik, *Byzantinoturcica*, τόμ. I², Berlin, 1958, σελ. 237.

59. *Κῶδιξ 776* *ἔτους 1572*

Χαρτῷος, 0,210 × 0,154, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,144 × 0,090, φύλλα 329, στίχοι 20.

ΘΗΚΑΡΑ, Ὕμνοι διάφοροι.

Ὁ πίναξ 59 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 328ᵛ - 329 τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τὸ τέλος εὐχῆς τινος, ἥτις φαίνεται ἐρανισθεῖσα ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ τῆς Μεταλήψεως ἀναγινωσκομένων εὐχῶν, τῶν φερομένων ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Μ. Βασιλείου, Ἐφραίμ, Ἰ. Δαμασκηνοῦ, Συμεῶνος Μεταφραστοῦ καὶ ἄλλων. Ἐν τέλει δ' αὐτῆς ἀναγινώσκονται τὰ ἀκόλουθα, ἐν οἷς καὶ ὁ χρόνος ἀντιγραφῆς τοῦ κώδικος: *Τέλος | κ(αὶ) τῷ Θ(ε)ῷ χάρις. | + οὐδεὶς ὁ γράφων καὶ ὁ παραγρά|φειν. Κ(ύριο)ς διαφυλάξει τοὺς γρά|φοντας, καὶ τοὺς μὴ γράφοντας. | +ἔτους ,ζπ' ἰνδ(ικτιῶν)ος ιε'.*

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 12 (1913), 394 - 396, ἔνθα καὶ αἱ μεταγνέστεραι ἐπὶ τοῦ κώδικος σημειώσεις.

60. *Κῶδιξ 429* *ἔτους 1573*

Χαρτῷος, 0,308 (- 0,310) × 0,200 (-0,205), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,200 (- 0,210) × 0,130 (- 0,135), φύλλα 219, στίχοι 27 - 28.

ΦΙΛΟΘΕΟΥ (Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως), Λόγοι ΝΖ' εἰς τὰ κατὰ Κυριακὴν ἀναγινωσκόμενα εὐαγγέλια. Ἕπονται ἕτερα κατὰ Λατίνων κείμενα.

Ὁ πίναξ 60 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 211ᵛ καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς ΝΖ' ὁμιλίας εἰς τὸ εὐαγ-

γέλιον τὸ ἀναγινωσκόμενον τὴν Κυριακὴν μετὰ τὰ Φῶτα, περὶ βαπτίσματος καὶ τοῦ ἀνακαινισμοῦ τῶν ψυχῶν. (Ἡ ὁμιλία αὕτη τοῦ Φιλοθέου εἶναι ἀνέκδοτος). Ἀρχ. *Εἰ καὶ ἑορτὴ παρῆλθεν ἡμᾶς, ἀλλὰ τὸ περὶ ταύτης λέγειν οὐδέποτε παρελεύσεται...*

Ἐν τέλει τοῦ κειμένου καὶ ἐν φύλ. 1 ἐπίσης ὑπάρχει τὸ ἑξῆς κρυπτογράφημα :*αελςς'Ϡλχ ψΓϞϠϞ'ζς* (= Θεοδώρου Τζιρίγω), ὅπερ ἀσφαλῶς δηλοῖ τὸν κτήτορα· ἐν συνεχείᾳ δὲ τὰ ἑξῆς : + *Δόξα τῷ Θ(ε)ῷ μου τῷ ἐν τριάδι ὑμνουμ(έν)ω· τῷ δόντι ἀρχ(ὴν) καὶ τέλος τ(ῆσ)δε τ(ῆς) δέλτου* | *ὅτι αὐτὸς ὁ Χ(ριστὸ)ς ἐστὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἀμήν:* | *ἐν ἔτει ,α$^{\varphi}$ φ$^{\varphi}$ ογ' νοεμβρίου ιζ'.* | *τέλος*. Διὰ νεωτέρας δὲ χειρός : + *Παναρέτου ἱερομονάχου Κῴου καὶ τῶν φίλων ἐκ τῶν τοῦ* | *Θεοδώρου Τζηρίγου:* Ἐν δὲ τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φύλλου 1 : + *Παναρέτου ἱερομονάχου Κώου* | *καὶ τῶν φίλων.* ***1676.***

Ἀντίγραφον τοῦ ἡμετέρου κώδικος διὰ χειρὸς τοῦ πρώην Πηλουσίου Ἀμφιλοχίου ἀπόκειται σήμερον ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ὑπ' ἀρ. 6179 (Ἱ. Μ. Παντελεήμονος, ὑπ' ἀρ. 671)· (πρβλ. Σ π. Λ ά μ π ρ ο υ, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων*, τόμ. Β', Cambridge, 1900, σελ. 412).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ : Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν ο ς, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 195.—G. M e r c a t i, *Opere Minori*, II *(Studi e Testi 77)*, Città del Vaticano, 1937, σελ. 453.

61. *Κῶδιξ 633* *ἔτους 1588*

Χαρτῷος, 0,240 × 0,175, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160 × 0,110, φύλλα 120, στίχοι 23.

ΜΗΝΑΙΟΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

Ὁ πίναξ 61 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 220^{v} καὶ περιέχει τὰ τελευταῖα τροπάρια τῆς θ' ᾠδῆς τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Γρηγόριον τῆς μεγάλης Ἀρμενίας (Σεπτεμβρίου λ') κανόνος Ἰωσὴφ τοῦ Ὑμνογράφου· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Α', ἐν Ρώμῃ, 1888, σελ. 302).

Ἐν τέλει τοῦ κειμένου ὁ ἀντιγραφεὺς ἐσημείωσε τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ : *Μὴν ὁ σεπτέβριος εἴληφεν ὧδε τέρμα: ,αφπη'* | *ἐν μηνὶ ἰουνίῳ κη'*. Ἡ γραφὴ ὅμως ὁμοιάζει πρὸς τὴν γραφὴν τοῦ κώδικος τοῦ ἑπομένου πίνακος, ἔνθα ὁ γραφεὺς ὀνομάζεται· εἶναι δὲ ὁ ἱερεὺς Νικήτας Πάγκαλλος, ὅστις ἔγραψε διὰ τὴν Μονὴν ὁλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν Μηναίων καὶ ὅστις ἐχρησιμοποιήθη ἐπίσης ὡς ἀντιγραφεὺς τῆς ἐκ Ρώμης ἀποστολῆς πρὸς ἀντιγραφὴν Πατμιακῶν χειρογράφων περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙϚ' αἰῶνος. Οἱ κώδικες οἱ φέροντες τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Παγκάλλου εἶναι οἱ Vatic. gr. 1773, 1775 καὶ 1782, ἐγράφησαν τὸ 1584, αἱ δὲ σημειώσεις αὐτῶν εἶναι διαφωτιστικαί: Ἰδοὺ ἡ σημείωσις τοῦ Vatic. gr. 1782, φύλ. 374^{v} : *Τέλος καὶ τῷ Θ(ε)ῷ δόξα: ,αφπδ' μηνὶ ἰουνίῳ ις' :* | *Νικήτ(ας) εὐτελεῖς τῶν ἱερέ(ων) Μινδρίνος ὁ καὶ Πάγκαλλ(ος) ἐκ Πάτμου* | *τῆς νήσου ὁ γράψας πρωτοπ(α)πὰς π(ατ)ριαρχικός. δι' ἐξό|δου κ(υρίο)υ Σάντου Πασχαλίγου Κριτός. ἄρχωντος Βενέτου:* (πρβλ. G. M e r c a t i, *Per la storia dei manoscritti greci...*, σελ. 139, 147 καὶ πίνακα IVc). Ἡ ὑπὸ Vogel (ἐν V o g e l - G a r d t h a u s e n, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 336), ἀνάγνωσις τῆς σημειώσεως τοῦ Vatic. gr. 1782 παραλλάσσει τῆς ὀρθῆς ὡς πρὸς τὴν λέξιν *ἱερέ(ων)* (ἀνεγνώσθη ψρ^{χ}) καὶ ὡς πρὸς τὸ ὄνομα Πάγκαλλος (ἀνεγνώσθη Παγκανῆς). Ὁμοίως καὶ ἡ καθ' ὑπόθεσιν διόρθωσις τῆς ἀνωτέρω ἀναγνώσεως ὑπὸ Σ π. Λ ά μ π ρ ο υ (*Νέος Ἑλληνομνήμων*, 6 [1909], 513), εἰς *Ψυχεινῶν μανδρῶν* εἶναι ἐσφαλμένη. Τέλος πρβλ. J. K o d e r, Die Hymnen Symeons, des Neuen Theologen, *Jahrb. Öst. Byzant. Gesellschaft*, 15 (1966), 159, ἔνθα γίνεται λόγος περὶ τοῦ Vatic. gr. 1782 καὶ τοῦ γραφέως Νικήτα Παγκάλλου.

Ὁ Νικήτας Πάγκαλλος εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸν Νεκτάριον Πάγκαλλον τὸν ἀντιγράψαντα τοὺς Πατμιακοὺς κώδικας 615 καὶ 857 (πρβλ. πίνακας 65 καὶ 66) τὸ 1598. Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματός του ἐγένετο προφανῶς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀπὸ ἱερέως εἰς μοναχὸν μετονομασίας του. Τὸ δὲ Μινδρίνος, προφανῶς προσωνυμία, τὸ ὁποῖον συναντῶμεν τὸ 1584 δὲν τὸ ἐπανευρίσκομεν ἀργότερον εἰ μὴ μόνον ἅπαξ ὡς ἀνάμνησιν *τοῦ λεγομένου....δρινοῦ* (πρβλ. πίνακα 66) ἐν σημειώσει ξένης χειρός. Οὗτος, καθ' ἃ ἀναγινώσκομεν ἐν τῷ Βραβείῳ τῆς Μονῆς (= Πατμ. κῶδιξ 784, φύλ. 12), *ἐκοιμήθη μαΐῳ* ***16*** τοῦ ἔτους 1600.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 254.

62. *Κῶδιξ 858* *ἔτους 1588*

Χαρτῷος, 0,220 × 0,165 (- 0,170), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160 × 0,110, φύλλα 148, στίχοι 23.

ΜΗΝΑΙΟΝ ΜΑΡΤΙΟΥ

῾Ο πίναξ 62 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 137 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου, ἱδρυτοῦ τῆς ἐν Πάτμῳ ῾Ιερᾶς Μονῆς ἁγίου ᾿Ιωάννου τοῦ Θεολόγου. ῾Η ἀκολουθία τοῦ ὁσίου δὲν ἔχει περιληφθῆ εἰς τὰ ἔντυπα Μηναῖα, εὕρηται ὅμως ἐκδεδομένη μεμονωμένως πολλάκις· (πρβλ. τὴν πρόσφατον ὑπὸ τῆς Μονῆς γενομένην ἔκδοσιν: *᾿Ακολουθία ἱερὰ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Χριστοδούλου τοῦ θαυματουργοῦ...*, ᾿Αθῆναι, 1957, σελ. 61).

᾿Εν φύλλῳ 136ᵛ ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε μετὰ τῆς χρονολογίας καὶ τὸ ὄνομά του: *Τέλος τοῦ μαρτίου μηνός. ͵αφπη' ἐν μηνὶ μαρτ(ίῳ) ιη' | γραφὲν παρὰ Νικήτ(α) εὐτελοὺς ἱερέως τοῦ Παγκάλλου :*

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *᾿Εκκλ. Φάρος,* 17 (1918) 123 - 124. Πρβλ. ἐπίσης ὅσα περὶ τοῦ γραφέως ἐσημειώθησαν εἰς τὸν προηγούμενον πίνακα 61.

63. *Κῶδιξ 647, [ἔτους 1583]* *ἔτους 1591*

Χαρτῷος, 0,212×0,160, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150×0,095, φύλλα 73, στίχοι 19.

ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΟΝ

῾Ο πίναξ 63 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 73 καὶ περιέχει τὸ τέλος περικοπῆς ἐκ τῶν Πράξεων τῶν ᾿Αποστόλων (Η', 39-40) εἰς ἁπλοελληνικὴν μετάφρασιν, καὶ μίαν ἐνθύμησιν πράξεως γάμου ἔχουσαν οὕτως: *͵αφϞα' | ἐγὼ ᾿Ιωακεὶμ ἱερο(μόν)αχ(ος) βιώσιμος, κ(α)ὶ ἐφυμέριος τῆς ἁγίας | Μαρίνας τῶν Γραικῶν, ἀραβώνησα κ(αὶ) ἐστεφάνωσα | τὸν κυρ Βιτζέντζον ῾Ραουζέον Δεπιάζιον, καλαφάτον | με τὴν κυράτζαν Μαροῦλλαν Δισκαιοποῦλλαν Κριτικὴν | ἀπε τα Χανιὰ τοὺς ὁποίους τοὺς ἐποντιάρησα, τρεῖς βο|λαῖς, εἰς ταῖς ιβ', κ(αὶ) εἰς ταῖς ιθ', κα(ὶ) εἰς ταῖς κϛ' τοῦ μαι[;] | καθῶς ὁρίζει ἡ ἁγία τοῦ Θ(εο)ῦ ἐκκλησία*: Εἰς τὸ φύλλον 73ᵛ ὑπάρχουν καὶ ἕτεραι τέσσαρες πράξεις τοῦ αὐτοῦ ἐφημερίου, δύο γάμου καὶ δύο βαπτίσεως, γενόμεναι ἀπὸ ιε' Σεπτεμβρίου 1591 μέχρι τῆς κ' Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Περὶ τοῦ παρόντος κώδικος πρβλ. πρόσθεν προσθήκας καὶ διορθώσεις.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ ᾿Ι. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 258.

64. *Κῶδιξ 768* *ἔτους 1592*

Χαρτῷος, 0,210×0,154, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,142×0,100, φύλλα 180, στῆλαι δύο, στίχοι 20.

ΒΡΑΒΕΙΟΝ τῆς ἐν Πάτμῳ ῾Ιερᾶς Μονῆς ῾Αγ. ᾿Ιωάννου τοῦ Θεολόγου.

῾Ο πίναξ 64 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 10 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τοῦ *Βραβείου,* ὡς τοῦτο ἀντεγράφη ἐκ παλαιοτέρου περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙϚ' αἰῶνος. Τὴν χρονολογίαν 1592 εὑρίσκομεν ἐν φύλλῳ 2 τοῦ κώδικος : *εἰς δόξαν Χ(ριστο)ῦ 1592 ἰανουαρίου 6 | τὸ ἀδελφάτον τῆς Μονῆς Πάτμου...*

Τὰ ἐν τῷ πίνακι ἀναγραφόμενα ὀνόματα *τῶν προκοιμηθέντων πατέρων καὶ ἀδελφῶν τῆς Μονῆς,* τοὐλάχιστον τὰ πρῶτα ἐξ αὐτῶν, ἴσως ἀντιπροσωπεύουν τὴν τάξιν τῶν ἡγουμένων τῆς Μονῆς. ῎Ανωθι τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐπιτίτλου ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς:

+ *οἱ ἀπὸ τ[ῆς] πανευδαίμ(ονος) μ(ε)γ(α[λουπόλεως] (;) τοῦ μ(ε)γ(ά)λ(ου) δουκός :*

῾Ο κῶδιξ ἐν συνεχείᾳ ἐπληρώθη σημειώσεων καὶ ὀνομάτων κατὰ διαφόρους ἐποχὰς γεγραμμένων.

᾿Ενδείξεις τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ εὑρίσκει τις ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ Καλλιμάχου, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *᾿Εκκλ. Φάρος,* 11 (1913), 158 - 160.

64A. *Κῶδιξ 635* *ἔτους 1594*

Χαρτῷος, 0,210×0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140×0,085 (- 0,090), φύλλα 296, στίχοι 23.

ΤΕΤΡΑΕΥΑΓΓΕΛΟΝ

῾Ο πίναξ 48 (γρ. 64Α) εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 292 καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ κατὰ ᾿Ιωάννην εὐαγγελίου (ΚΑ', 21-24). ᾿Εν τῇ ἑπομένῃ σελίδι (φυλ. 292ᵛ) κάτωθι τῆς στιχομετρίας ὁ γραφεὺς

ἐδήλωσε τὴν ταυτότητά του καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπερατώθη ἡ ἀντιγραφὴ τοῦ κώδικος: *[Τ]έρμα ἔλαβε: τὸ θεῖον καὶ ἱερ(ὸν) ἅ(γιον) εὐα(γγέλιον) | : διὰ χειρὸς καμοῦ τοῦ ἁμαρτολοῦ | ἱερέως Μανουὴλ: Κοντογεωρ(γίου): ἐν τῷ | χωρίω Αὔδου: εἰς τ(ὸν) ναὸν τοῦ μεγάλ(ου) | Γεωργίου: καὶ ὅποιη πιασοῦν καὶ | διαβάσουν ἔσωθεν: παρακαλῶ αὐτούς: | να μου συμπαθοῦν εἰς τὰ πολλά μου σ|φάλματα διότι ἀμαθεὶς ἤμι τῆς | θείας καὶ ἱερὰς γραφῆς: | ,αφϟδ' ἐν μηνὴ ὀκτοβριω | εἰς τὰς κη', ἡμέρα β^α^.*

Μεταγράφων ὁ Σακκελίων τὸ ὡς ἄνω σημείωμα παρέλειψε τὸ ἐπώνυμον τοῦ *ἱερέως Μανουὴλ Κοντογεωργίου*, τὴν δὲ χρονολογίαν ἀνέγνωσε ,αφκδ' (= 1524).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 255.—Gregory, *Textkritik d. N. T.*, σελ. 461, 1187, ἀριθ. 1901 (1053). Ἐσημείωσε τὴν ὑπὸ τοῦ Σακκελίωνος παράλειψιν τοῦ ἐπωνύμου καὶ τὸ συνεπλήρωσε.— Aland, *Kurzgefasste Liste..*, σελ. 160.— Vogel - Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 275, 283. (Μνημονεύουν δὶς τὸ ὄνομα τοῦ γραφέως ἐκλαβόντες αὐτὸν ὡς δύο διάφορα πρόσωπα. Κατὰ τὴν πρώτην μνείαν (σελ. 275) ὁ κῶδιξ κακῶς λέγεται *Συναξάριον*). Πάντες οἱ ἀνωτέρω ἐπαναλαμβάνουν τὴν ὑπὸ τοῦ Σακκελίωνος δοθεῖσαν χρονολογίαν.

65. *Κῶδιξ 615* *ἔτους 1598*

Χαρτῷος, 0,205 × 0,135, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,144 × 0,090, φύλλα 275, στίχοι 22.

ΜΗΝΑΙΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Ὁ πίναξ 65 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 273^v^ - 274 καὶ περιέχει τροπάριά τινα ἐκ τῆς θ' ᾠδῆς τοῦ κανόνος εἰς ἁγίους Ἀναργύρους Κῦρον καὶ Ἰωάννην (Ἰανουαρίου λα') καί τινα ἕτερα στιχηρά, ἐξαποστειλάρια καὶ θεοτοκία· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Γ', ἐν Ρώμῃ, 1896, σελ. 453-454, 577.—*Παρακλητικὴ ἤτοι Ὀκτώηχος ἡ Μεγάλη*, ἐν Ρώμῃ, 1885, σελ. 348). Τὸ θεοτοκίον: *Ἡ τῶν παθῶν ταράττει με καταιγὶς καὶ ὁ κλύδων....* δὲν εὕρομεν ἐκδεδομένον.

Ἐν φύλ. 374^v^ ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε μετὰ τῆς ταυτότητος αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐτελειώθη ἡ βίβλος αὕτη:

Ετελιώθ(η) ὁ παρ(ὸν) μὴν ἰαννουάριος, τῷ ,α^ω^ φ^ω^ | ϟ^ω^ η' ἔτι. ἐν μηνὶ ἰουνίω ια' | παρὰ Νεκταρίου (μον)αχ(οῦ) κ(αὶ) πρεσβυτέρου τοῦ Πα|γκάλλου. Κ(ύριο)ς ὁ Θ(εὸ)ς δώει μοι ἰσχύν. καὶ διὰ | τὰ ἑξῆς: - ἀμήν.

Μετὰ τὴν σημείωσιν ταύτην ἀνεγράφησαν ὑπὸ διαφόρων χειρῶν δοκίμια κονδυλίου καὶ τὰ ἑξῆς σχέσιν ἔχοντα μὲ τὸν ἡμέτερον γραφέα: *Νακταριος Πανκαλος κ(αὶ) καλιγράφος.*
+ | *Νέκτάριος ὁ Πάγκαλος ὕληφεν | τόν δε τὸν βίων.*

Τὸν κώδικα διὰ βραχέων περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 250. Πρβλ. καὶ Vogel - Gartdhausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 330. Πρβλ. ὡσαύτως ὅσα ἐσημειώθησαν περὶ τοῦ γραφέως Νικήτα - Νεκταρίου Παγκάλλου εἰς τὸν πίνακα 61.

66. *Κῶδιξ 857* *ἔτους 1598*

Χαρτῷος, 0,205 × 0,135, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140 × 0,085, φύλλα 200, στίχοι 22.

ΜΗΝΑΙΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Ὁ πίναξ 66 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 10^v^ - 11 καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας τῆς α' Φεβρουαρίου καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκολουθίας τῆς β' Φεβρουαρίου, καθ' ἣν ἑορτάζεται ἡ Ὑπαπαντή· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Γ', ἐν Ρώμῃ, 1896, σελ. 467, 475). Ἐν φύλλῳ 200 ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον περατώσεως τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ κώδικος:

Μὴν ὁ φευρουάριος εἴλιφεν ὧδε τέρμα | Θ(εο)ῦ τὸ δῶρον καὶ πόνος Νεκταρίου (μον)αχ(οῦ) καὶ πρεσ|βυτέρου τοῦ Παγκάλλου: ,αφϟη' | ἐν μηνὶ ἀπριλλίω ε'.

Κατωτέρω δὲ δι' ἄλλης χειρός, τῆς γραψάσης παρόμοια καὶ εἰς τὸν κώδικα 615 (πίναξ 65): *Εταιληὄθη ο παρὸν μὴν παρὰ Νεκτα|ρίου τοῦ Παγγάλλου, τοῦ λεγομένου /// /// δρινοῦ: 1598.* Καὶ μετὰ ταῦτα: *Νεκτάριος ὁ Πάγγαλλος | ὕληφεν τόνδε τὸν βήον.*

Ὁ παρὼν κῶδιξ εἶναι τὸ τέταρτον Μηναῖον τὸ φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Νικήτα-Νεκταρίου Παγκάλλου. Εἰς τὰ ἀνωτέρω δέον νὰ προστεθοῦν μετὰ βεβαιότητος καὶ ἕτεροι δύο Πατμιακοὶ κώδικες, Μηναῖα

ὡσαύτως τοῦ Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου, ἀντιστοίχως οἱ 859 καὶ 860. Πιστεύεται δὲ ὅτι καὶ ἄλλοι κώδικες λανθάνουν εἰς τὴν Πατμιακὴν Βιβλιοθήκην, ἀντίγραφα τοῦ Παγκάλλου, ὥστε, προστιθεμένων καὶ τῶν τριῶν Βατικανῶν, ἡ ἀντιγραφικὴ αὐτοῦ δραστηριότης νὰ θεωρῆται σημαντική.

Διὰ βραχέων περιέγραψε τὸν κώδικα ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17 (1918), 123. Πρβλ. ἐπίσης ὅσα ἀνωτέρω περὶ Παγκάλλου ἐσημειώθησαν εἰς τὸν πίνακα 61.

67. *Κῶδιξ 396* *ἔτους 1601 - 1603ca*

Χαρτῷος, 0,280 (- 0,285) × 0,200, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,225 × 0,130 (- 0,135), φύλλα α' - β' + 250, στίχοι 27.

ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΤΟΥ ΠΗΓΑ, Ἐπιστολαί.

Ὁ πίναξ 67 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 208 καὶ περιέχει τμῆμα τῆς ΤΙΔ' καὶ ὁλοκλήρους τὰς ΤΙΕ' καὶ ΤΙϚ' ἐπιστολάς, ἀπευθυνομένας τῆς μὲν ΤΙΔ': *τοῖς μεγαλοπρεπεστάτοις ἄρχουσι Ἀνδρέᾳ καὶ Ἀλεξάνδρῳ Ζακοροβάσκιε*, τῆς ΤΙΕ': *Πάνῃ Χόσκᾳ Θεοδωροβαγίᾳ* καὶ τῆς ΤΙϚ': *Βουλετζέμσκι Στοβολίνῃ*. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται φαίνονται ἀνέκδοτοι.

Ὁ κῶδιξ δὲν φέρει οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ ἀντιγραφέως οὔτε τὸ ἔτος καθ' ὃ οὗτος ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφήν. Ἕνεκα ὅμως τῆς σπουδαιότητος τοῦ περιεχομένου ὁ Πατμιακὸς οὗτος κῶδιξ ἐμελετήθη πολλαπλῶς ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν, οἱ ὁποῖοι καὶ προσδιώρισαν σὺν τοῖς ἄλλοις τὸ ὄνομα τοῦ γραφέως καὶ κατὰ προσέγγισιν τὸ ἔτος ἀντιγραφῆς. Κατὰ ταῦτα τὸν κώδικα ἀντέγραψεν ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου Ἱέρακος Ἀλέξανδρος μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1600/1, ὁπότε χρονολογοῦνται αἱ τελευταῖαι ἐπιστολαὶ τοῦ Πηγᾶ, καὶ 1603 ὁπότε ἀπέθανεν ὁ ἐν λόγῳ ἀντιγραφεύς.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 178 - 179. Ἀναλυτικωτέρα ἐξέτασις τοῦ περιεχομένου καὶ τῶν προβλημάτων μετὰ ἐκτενοῦς βιβλιογραφίας καὶ μνείας πάντων τῶν διαλαβόντων περὶ τοῦ ἡμετέρου κώδικος ἐγένετο ἐσχάτως ὑπὸ Π. Γ. Νικολοπούλου, Γραφεῖς καὶ πρότυπα τοῦ Πατμιακοῦ ἐπιστολαρίου Μελετίου τοῦ Πηγᾶ (ὁ Πατμιακὸς κῶδιξ 396 καὶ ὁ Θεόφιλος Λιβύης), *Σύμμεικτα (Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν)*, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 163 - 183.

68. *Κῶδιξ 288* *ἔτους 1609*

Χαρτῷος, 0,215 × 0,115, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150 × 0,090, φύλλα 144, στίχοι 20.

⟨ΙΩΑΝΝΟΥ Ε' ΟΞΕΙΤΟΥ, Πατριάρχου Ἀντιοχείας⟩, Ἐκλογὴ κεφαλαίων ἀθροισθέντων ἐκ διαφόρων βιβλίων..., περὶ θανάτου..., περὶ εὐχῆς καὶ δεήσεως καὶ περὶ τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Ὁ πίναξ 68 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 28ᵛ - 29 καὶ περιέχει ἀπόσπασμα *Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐου* (Ἄρχ. *Ὅταν προσεγγίσῃς τῇ στρωμνῇ σου...*) καὶ τὴν ἀρχὴν ἑτέρου κεφαλαίου ἐκ τοῦ *Θεοδωρήτου*, *Εἰς τὸ δράξασθε παιδείας...* (Ἄρχ. *Ἐν τῷ τῆς κρίσεως καιρῷ...*). Τὸ ἔργον φαίνεται εἰσέτι ἀνέκδοτον. Ὁ κῶδιξ εἶναι γεγραμμένος τὸ 1609, καθ' ἃ μαρτυρεῖ ὁ Σακκελίων. Ἡ χρονολογία αὕτη δὲν σώζεται, καθ' ὅτι ἐκ τοῦ κώδικος ἔχουν ἐκπέσει σήμερον τὰ τρία τελευταῖα φύλλα.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 148.—Πρβλ. καὶ M. Richard, *Bulletin d' Information de l' Institut de Rech. et d'Hist. des Textes* 7 (1958), Paris, 1959, σελ. 41.

69. *Κῶδιξ 751* *ἔτους 1611*

Χαρτῷος, 0,215 × 0,138, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140 × 0,085, φύλλα 21, στίχοι 23.

ΕΞΟΔΙΑΣΤΙΚΟΝ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

Ὁ πίναξ 69 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου (21ᵛ) καὶ περιέχει στιχηρά τινα καὶ τυπικὰς ὁδηγίας διὰ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν τῶν μοναχῶν· (πρβλ. *Ἁγιασματάριον [Ἀκολουθίαι νεκρώσιμοι]*, τεῦχ. Β', ἐν Ρώμῃ, 1955, σελ. 176 - 180).

Ἐν τέλει ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε τὰ ἀκόλουθα: *οἱ ἀναγινόσκων(τες)* | *εὔχησθαί μοι* | *τέλος κ(αὶ) τῷ Θ(ε)ῷ δόξα.*

'Ετελε[ιώ]θ(η) ἡ παροῦσα δέλτος ὑπὸ χειρὸς Σταματίου ἱερέ(ως) | τοῦ ζωγράφου :-,αχια' ὀκτωβρίου κβ' ἰνδ(ικτιῶν)ος θης. Κάτωθι δὲ τῆς χρονολογίας διὰ νεωτέρας χειρὸς ἐγράφη δι' ἀραβικῶν ἀριθμῶν *1611.*

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *'Εκκλ. Φάρος,* 10 (1912), 338.

70. *Κῶδιξ 821* *ἔτους 1612*

Χαρτῷος, 0,210 × 0,146, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,145 × 0,095, φύλλα 42, στίχοι 19.

⟨ΣΥΜΕΩΝΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ⟩, Βίος καὶ Πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου καὶ καθηγητοῦ τῆς ἐρήμου ('Ιανουαρίου κ') (εἰς τὴν ἁπλοελληνικήν).

'Ο πίναξ 70 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 1ᵛ - 2 καὶ περιέχει τμῆμα ἐκ τοῦ εἰς ἁπλοελληνικὴν βίου τοῦ Μεγάλου Εὐθυμίου. ("Αρχ. *'Από κάθε γενεὰς ἄλλον πράγμα, καὶ δίχος παράδειγμα...* Τελ. *εἶναι ὠφέλεια χρήσημος εἰς πάντας τοὺς ἀκούοντας, εἰς δόξαν πατρὸς καὶ υἱοῦ... ἀμήν...*). (Τὸ πρωτότυπον βλ. ἐν Migne, PG 114, 596 κέ. Πρβλ. ἐπίσης Halkin, BHG[3], 649).

'Η χρονολογία ἐσημειώθη ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ ὡς ἑξῆς : *,αω χω ιβω μηνὶ νοεμβρίου δωδεκάτη | τέλος καὶ τῶ Θ(ε)ῶ ἡμῶν χάρις.*

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Καλλίμαχος (Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *'Εκκλ. Φάρος,* 16 [1917], 101), ἔνθα παρέχεται ἡ πληροφορία ὅτι ἐν ἀρχῇ ὑπῆρχον ἕτερα ὀκτὼ φύλλα περιέχοντα τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὁσίου. 'Ο κῶδιξ ἐθεωρεῖτο ἀπολεσθείς, ἀλλ' εὑρέθη ἐσχάτως καὶ περιελήφθη μεταξὺ τῶν νέων προσκτήσεων τῆς Μονῆς· (πρβλ. Περιληπτικὴν ἀναγραφὴν τῶν νέων κωδίκων τῆς 'Ιερᾶς Μονῆς ἁγ. 'Ιωάννου τοῦ Θεολόγου, *'Επετηρὶς (Βασιλικοῦ 'Ιδρύματος 'Ερευνῶν),* 6 (1964), 'Αθῆναι, 1965, σελ. 79, ἀρ. 945.

71. *Κῶδιξ 763* *ἔτους 1612/3*

Χαρτῷος, 0,155 × 0,100, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,100 × 0,060, φύλλα 231, στίχοι 15.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ - ΝΟΜΟΚΑΝΩΝ

'Ο πίναξ 71 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 37ᵛ - 38 καὶ περιέχει τὸ τέλος *εὐχῶν τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος λεγομένων εἰς κῆπον ἢ χωράφιον βλαπτόμενα ὑπὸ ἑρπετῶν.* Τὸ *Νομοκάνονον πάνυ πλούσιον,* ἔχει κεφάλαια ρϞε' καὶ ἀρχ.: *'Ο δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων...*

'Εν τέλει διὰ τῆς χειρὸς τοῦ ἀντιγραφέως ἐσημειώθη ἡ χρονολογία : *,ζω ρκαω*, τῆς ὁποίας προηγοῦνται τὰ γράμματα *γΓρο* ἄγνωστον τί σημαίνοντα. 'Η γραφὴ ὁμοιάζει πρὸς τὴν γραφὴν τῶν πινάκων 73, 74, 78 καὶ 81, ὅπου ἴδε. Περὶ τοῦ τύπου τοῦ Νομοκάνονος τούτου πρβλ. κατωτέρω πίνακα 142.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *'Εκκλ. Φάρος,* 11 (1913), 149 - 150.

72. *Κῶδιξ 770* *ἔτους 1630*

Χαρτῷος, 0,204 × 0,145, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,135 × 0,080, φύλλα 84, στίχοι 17

ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΛΩΝ ΚΑΙ ΣΙΓΙΛΛΙΩΝ (ὁ κῶδιξ τῆς κατὰ τὴν Σωζόπολιν 'Ι. Μονῆς τοῦ Προδρόμου).

'Ο πίναξ 72 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 69ᵛ - 70 καὶ περιέχει τὸ τέλος σιγιλλίου τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Β' καὶ τὸ σημείωμα τοῦ γραφέως, ἔχον οὕτω :

+ *τὰ θεῖα ταῦτα κ(αὶ) ἱερᾶ τῶν ἀοιδίμ(ων) αὐτοκρατόρ(ων) | σεπτὰ χρυσόβουλλα. τά τε π(ατ)ριαρχικὰ σιγίλ|λια τῶν ἁγιωτάτ(ων) π(ατ)ριαρχῶν. ἐγράφησαν | παρ' ἐμοῦ Θεοδοσίου μοναχοῦ τάχα κ(αὶ) | ἱερομονάχου. ἐν τῇ σε(β)α(σμίᾳ) βασιλικῇ κ(αὶ) π(ατ)ρι|αρχικῇ μονῇ τοῦ τιμίου μου Προδρόμου· τοῦ | ἐν τῇ μαύρῃ θαλάσσῃ· ἐν τῇ νήσῳ πλησίον | Σωζοπόλεως. εὑρὼν γὰρ αὐτὰ ἄλλα μὲν ἐκ τ(ῆς) | παλαιότητος σεσαθρωμ(έν)α κ(αὶ) εἰς παντελῆ ἀφα|νισμ(ὸν) ἐλθεῖν κινδυνεύοντ(α). ἕτερα δὲ νέα ἁγί(ων) π(ατ)ριαρ|χῶν, [ἐν τῇ ῴᾳ : ἐμεμ|βράν(αις)] ἀντίγραψα αὐτὰ κατὰ τὸ ὅμοιον κ(αὶ) | ἴσον ὡς ἐμοὶ δυνατόν. προμυθία τοῦ πα|νοσιωτ(ά)τ(ου) ἁγίου μου καθηγουμ(έν)ου κυροῦ Μ(ητ)-*

ροφάνους. | *οἱ οὖν ἐντυχόν(τες) κ(αὶ) ταῦτα ἀναγνῶντες εὔχεσθέ μοι διὰ | τὸν Κ(ύριο)ν. τ(ῆς) νῦν τρεχούσ(ης) ια' ἰνδ(ικτιῶν)ος τοῦ ‚ζ^ου^ρκα^ου^ ἔτους, κ(α)τ(ὰ) μῆνα ἀπρίλλ(ιον).* Καὶ ἐν τῇ ᾤᾳ νεωτέρᾳ χειρί: *σωτ. 1613.*

Ὁ κῶδιξ οὗτος ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ Σακκελίωνος ἐν Παλαιοπωλείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως (πρβλ. Ἰ. Σακκελίωνος, Ἰωάννου Ε' καὶ Ἰωάννου Ζ' τῶν Παλαιολόγων χρυσόβουλλον καὶ ἀργυρόβουλλον περὶ τῆς κατὰ τὴν Σωζόπολιν Μονῆς τοῦ Προδρόμου, *Δελτ. Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἑταιρείας*, 2[1885], 612), ἀφαιρεθεὶς προφανῶς ἐκ Χάλκης, ὅπου εἶχε μεταφερθῆ ἱκανὸς ἀριθμὸς κωδίκων μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς εἰρημένης Μονῆς τοῦ Προδρόμου· (πρβλ. Ἀ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Ἡ ἐν τῷ νησίῳ Σωζοπόλεως βασιλικὴ Μονὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ ἡ τύχη τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς, *Vizant. Vremen.*, 7[1900], 663). Ἔκτοτε ἠγνοεῖτο ἡ τύχη του καὶ ἐφέρετο ὡς ἀπολεσθεὶς (πρβλ. Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα, Περιγραφικὸς κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Παναγίας, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 10[1933], 238.—Fr. Dölger-P. Wirth, *Regesten der Kaiserurkunden des Oströmischen Reiches, [1341-1453]*, München, 1965, σελ. 53, ἀρ. 3096, 124, ἀρ. 3473).

Ἀντίγραφον τοῦ ἐν λόγῳ κώδικος, τοὐλάχιστον κατὰ τὸ πρῶτον αὐτοῦ μέρος, εἶναι ὁ Ἱεροσολυμιτικὸς κῶδιξ 276, ὁπόθεν ὁ Ἀθαν. Παπαδόπουλος-Κεραμεὺς (ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 661 - 695), ἐξέδωκε πατριαρχικὰ σιγίλλια· (πρβλ. ἐπίσης τοῦ αὐτοῦ, *Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη*, τόμ. Α', Πετρούπολις, 1891, σελ. 333 κέ. περιγραφὴν τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ κώδικος 276).

Ὁ ἱερομόναχος τῆς Μονῆς τοῦ Προδρόμου Θεοδόσιος, γραφεὺς τοῦ ἡμετέρου κώδικος, ἀνέπτυξεν ὡς φαίνεται ἱκανὴν ἀντιγραφικὴν δραστηριότητα· (πρβλ. ἀναγραφὴν ἑτέρων κωδίκων αὐτοῦ ἐν Ἀθαν. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Ἡ ἐν τῷ νησίῳ Σωζοπόλεως..., σελ. 675, 677, 679, ἀριθ. κδ', λδ' καὶ μγ').

Τὸν κώδικα καταλειφθέντα ὑπὸ τοῦ Σακκελίωνος εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Μονῆς Πάτμου περιέγραψεν ἐκτενῶς ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 11 (1913), 244-251.

73. Κῶδιξ 435 ἔτους 1616/7

Χαρτῷος, 0,200 × 0,148, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,145 × 0,100, φύλλα 120, στίχοι 20.

ΑΣΚΗΤΙΚΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ

Ὁ πίναξ 73 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 71ᵛ - 72 καὶ περιέχει εἰς μὲν τὸ φύλ. 71ᵛ τὸ τέλος ὠφελίμου τινὸς διηγήσεως (Ἀρχ. *Παρέβαλέ τις ἀδελφὸς τινὶ τῶν πατέρων καὶ λέγει αὐτῷ· τί ἔνι πάτερ, πῶς ἔχεις...*) καὶ ἑτέραν διήγησιν πλήρη (Ἀρχ. *Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα λέγων· πάτερ ἡ γενεὰ ἡμῶν οὐ δύναται κρατῆσαι τὴν ἄσκησιν...*), εἰς δὲ τὸ φυλ. 72 τὴν ἀρχὴν πραγματείας: *Τοῦ Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντίας τῆς Κύπρου περὶ χριστιανικῆς πολιτείας καὶ διαγωγῆς* (Ἀρχ. *Ὅσοι θέλουσιν εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ...*).

Ἐν τέλει τοῦ κώδικος (φύλ. 119ᵛ) ὁ γραφεὺς ἐσημείωσεν: *ἐγράφ(η) χειρὶ Παρθενίου ἱερο(μον)άχ(ου) ‚ζρκε'.*

Τὸν κώδικα διὰ βραχέων περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 196 - 197. Πρβλ. ἐπίσης πίνακας 71 74, 78 καὶ 81, τοὺς ἀντιστοίχους κώδικας τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι ἔγραψεν ὁ αὐτὸς ἀντιγραφεὺς Παρθένιος.

74. Κῶδιξ 797 ἔτους 1618/9

Χαρτῷος, 0,205 × 0,145, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150 × 0,090, φύλλα 272, στίχοι 20.

ΜΑΝΟΥΗΛ ΜΑΛΑΞΟΥ, Νομοκάνων (εἰς υκ' κεφάλαια).

Ὁ πίναξ 74 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 26ᵛ - 27 καὶ περιέχει τμῆμα τοῦ κδ' καὶ τὰ κε' καὶ κς' κεφάλαια, ἅτινα ἔχουν ὡς θέμα: (*κδ': Περὶ ἀρχιερέως χειροτονοῦντος ἐκτὸς τῆς ἕδρας αὐτοῦ). κε': Περὶ ἀρχιερέως ἐὰν ἀφήσῃ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ λείψει ἓξ μῆνες... κς': Ὅτι οὐδένας τῶν ἱερωμένων ὁποὺ δὲν ἔχει γυναῖκα νὰ μὴ δὲν κατοικεῖ μετὰ ἄλλης...*

Τὰ κεφάλαια ταῦτα ἀντιστοιχοῦν πρὸς τοῦ κεφ. ιγ' - ιε' τῆς Ρουμανικῆς ἐκδόσεως τοῦ Νομοκά-

νονος τοῦ Μαλαξοῦ· (πρβλ. *Indreptarea Legii 1652* [Editura Academiei Republicii Populare Romîne, 1962], σελ. 670 - 672).

Ἐν τέλει τοῦ φύλλου 272 ὁ γραφεὺς εἶχε δηλώσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ κώδικος, ἴσως δὲ καί τινας ἄλλας πληροφορίας. Ἡ σημείωσις αὕτη ἐσβέσθη μεταγενεστέρως. Τὸ 1890 κάτωθι ἀκριβῶς τῆς σβεσθείσης σημειώσεως ἐγένετο ἡ ἀκόλουθος πρᾶξις πρὸς εὕρεσιν τῆς ἡλικίας τοῦ κώδικος: 7398—7107=291. Κατὰ ταῦτα ὁ ὑπολογίσας ἀνέγνωσε προφανῶς μετὰ κόπου τὸ ἔτος ,ζρζ' καὶ δὲν εὗρε ἄθικτον τὴν σημείωσιν ὡς πιστεύει ὁ Καλλίμαχος χρονολογῶν τὸν κώδικα τὸ 1599· (πρβλ. κατωτέρω). Ἡμεῖς ἀνεγνώσαμεν ,ζρκζ', ἤτοι 1619. Συγκρίνοντες δὲ τὴν γραφὴν τούτου μὲ τὴν γραφὴν τοῦ προηγουμένου πίνακος 73 (κῶδιξ 435) εὑρίσκομεν ὅτι αὗται ὁμοιάζουν καταπληκτικῶς. Ὅθεν πιστεύομεν ὅτι ὁ κῶδιξ ἐγράφη ὑπὸ Παρθενίου ἱερομονάχου τὸ 1619, ἤτοι δύο ἔτη μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ προηγουμένου κώδικος 435.

Ὁ κῶδιξ περιεγράφη ὑπὸ Καλλιμάχου, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 13 (1914), 269 - 270.— Πρβλ. καὶ Δ. Γκίνη, *Κείμενα βυζαντινοῦ καὶ μεταβυζαντινοῦ δικαίου εἰς χειρογράφους ἐν Ἑλλάδι κώδικας*, Ἀθῆναι, 1963, σελ. 43 (χρονολογεῖ 1599, λαμβάνων ἐκ τοῦ Καλλιμάχου). Πρβλ. ἐπίσης κώδικα 696 (πίνακα 78), ὅστις ἐξῆλθε πιθανῶς ἐκ τῆς γραφίδος τοῦ αὐτοῦ ἀντιγραφέως καὶ τὸν κώδικα 761Α (πίνακα 81). Πρβλ. ὡσαύτως καὶ τοὺς πίνακας 71 καὶ 74.

75. *Κῶδιξ 537* *ἔτους 1621*

Χαρτῷος, 0,200 × 0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,146 × 0,090 (- 0,095), φύλλα 236, στίχοι 21.

⟨ΜΑΝΟΥΗΛ ΜΑΛΑΞΟΥ⟩, ΝΟΜΙΜΟΝ ἐκλελεγμένον εἰς πεζὴν φράσιν (εἰς τβ' κεφάλαια).

Ὁ πίναξ 75 εἶναι φωτογραφία τῶν τελευταίων φύλλων (235ᵛ - 236) τοῦ κώδικος καὶ περιέχει τύπον πράξεως διαζυγίου, ὅστις ἐν τῷ Νομοκάνονι τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ ἀποτελεῖ τὸ τελευταῖον (=τβ') κεφάλαιον : *(Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον*... Ἀρχ. *Προκαθημένου τῆς ἡμῶν ταπεινότητος*...)· (πρβλ. ἔκδοσιν Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας: *Indreptarea Legii 1652*, [Editura Academiei Republicii Populare Romîne 1962], σελ. 929).

Ἐν τέλει δὲ (φυλ. 236) ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε: *τέλος εἴληφε ἐν ἔτει ,αχκα*ᵚ | *ἰνδ(ικτιῶν)ος δ' ἰουνίῳ 13* | *χάριν παράσχου Χ(ριστ)ὲ τοῖς ἐμοῖς [πό]νοις·* | *χάριν*.

Κάτωθι τῆς σημειώσεως μεταγενεστέρα χεὶρ ἐσχεδίασε πλοῖον τῆς ἐποχῆς.

Τὸν κώδικα διὰ βραχέων περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 233.

76. *Κῶδιξ 402* *ἔτους 1625-6*

Χαρτῷος, 0,195 × 0,130(- 0,135), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,145 × 0,045 (- 0,100), φύλλα 358, στίχοι 21.

⟨ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΟΡΥΔΑΛΕΩΣ⟩, Ὑπομνήματα εἰς τὰ Δ' περὶ φυσικῆς ἀκροάσεως βιβλία τοῦ Ἀριστοτέλους.

Ὁ πίναξ 76 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 355ᵛ - 356 καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ *Ὑπομνήματος εἰς τὸ δέλτα τῶν περὶ φυσικῆς ἀκροάσεως βιβλίων*. Ἡ ὅλη πραγματεία ἐξεδόθη ἐν Βενετίᾳ τὸ 1779.

Ἐν τέλει τοῦ παρατιθεμένου πίνακος (φύλ. 356) ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθος σημείωσις:

*Τέλος τοῦ δέλτα τῶν φυσικῶν κ(α)τ(ὰ) τὸ ,αχκς*ᵒᵛ *ἔτος τὸ* | *σ(ωτή)ριον ἐν μηνὶ ἰουλλίῳ 30.* | *Παρ[εδό]θ[η]σαν τὰ βιβλία ταῦτα ἐμοὶ Βενεδίκτῳ ἱερομονάχῳ Τζαγκαρόλλῳ* | *τῷ ἐκ Μ[ή]λου, ὑπὸ τοῦ πανοσιωτάτου σοφωτάτου κ(αὶ) λογιωτάτου κυρίου κυρίου* | *Μελετίου Συρίγου κ(αὶ) καθηγουμένου τῆς σεβασμίας μονῆς τῶν Ἀπεζω|νῶν ἐν Κρήτῃ· ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ· κ(αὶ) εἰλήφασι πέρας·* | *εἰς τὸ ἄνωθεν ἔτος.*

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀντιγραφὴ τοῦ ἔργου εἶχεν ἀρχίσει, καθ' ἃ δηλοῦται ἐν φύλλῳ 1 τοῦ κώδικος, τὴν πρώτην Ὀκτωβρίου τοῦ 1625. Τὴν πρώτην δὲ Μαΐου τοῦ 1626 (πρβλ. φύλλον 232) ὁ ἀντιγραφεὺς ἤρχισε τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ δ' βιβλίου, τὴν ὁποίαν ἐπεράτωσε κατὰ τὰ ἀνωτέρω τὴν λ' Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Τὸ ἀντιγραφικὸν ἐργαστήριον τῆς Μονῆς Ἀπεζωνῶν ἐλειτούργει καὶ πρίν· μαρτυρεῖται δὲ ἀντιγραφεὺς τὸ 1566 ὁ Ἰωάννης-Ἰωάσαφ Δορυανός, περὶ οὗ βλ. Vogel-Gardthausen, *Die griech. Schreiber...*, σελ. 170, 215, 471. — Χρ. Πατρινέλη, Ἕλληνες κωδικογράφοι τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως, *Ἐπετ. τοῦ Μεσαιων. Ἀρχείου*, 8-9 (1958-9), 80.—P. Canart, Scribes grecs de la Renaissance.., *Scriptorium*, 17 (1963), 61. — Πρβλ. καὶ *Byz. Zeitschrift*, 55(1962), 322. Ἐπίσης Σπ. Λάμπρου (-Κ. Ἀμάντου), *Βραχέα Χρονικά*, ἐν Ἀθήναις, 1932, σελ. ιβ', 11 κέ.— Πρβλ. ὡσαύτως Ν. Β. Τωμαδάκη, Ἀπεζανῶν Μονή, ἐν *Θρησκ. καὶ Ἠθικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ*, τόμ. 2 (1963), 1048-9.

Ὡς πρὸς τὸν συγγραφέα τῶν ὑπομνημάτων, ἐπειδὴ οὗτος δὲν ἀναγράφεται ἐν τῷ κώδικι, ὁ μὲν Ἰ. Σακκελίων (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 179-180), περιγράφων τὸν Πατμιακὸν κώδικα εἰκάζει ὅτι αὐτὸς ὁ Μελέτιος Συρῖγος ὁ ἐν τῷ σημειώματι μνημονευόμενος εἶναι καὶ συγγραφεὺς τῆς φιλοσοφικῆς ταύτης πραγματείας. Μεταγενέστεροι ὅμως μελετηταὶ δὲν φαίνεται νὰ εὐνοοῦν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην· (πρβλ. I. Pargoire, *Échos d'Orient*, 12 [1909], 282.—Κ. Ι. Δυοβουνιώτου, *Μελέτιος Συρῖγος*, ἐν Ἀθήναις, 1914, σελ. 41-42, ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ *Ἱεροῦ Συνδέσμου*. — Ν. Β. Τωμαδάκη, Ὁ Μελέτιος Βλαστὸς ἐπιγραμματοποιὸς καὶ ὑμνογράφος, *Ἀθηνᾶ*, 53 [1949], 90-91.—Τοῦ αὐτοῦ, *Μεταβυζαντινὰ Φιλολογικά*, Ἀθῆναι, 1965, σελ. 54-55). Περὶ τοῦ Συρίγου βλ. καὶ Τ. Γριτσοπούλου, *Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή*, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 187-191, (μετὰ βιβλιογραφίας). Τὸ σημείωμα τοῦ Πατμιακοῦ κώδικος ἐν σελ. 188.

Τὸ ἔργον ἀπέδωκεν εἰς τὸν Κορυδαλέα ὁ Κλεόβουλος Τσούρκας, παρατηρήσας ὅτι τοῦτο ἄρχεται ἀπὸ τοῦ γ' κεφαλαίου, ὅπερ παρεπλάνησε τὸν Σακκελίωνα· (πρβλ. Cl. Tsourkas, *La vie et l'oeuvre de Théophile Corydalée*, σελ. 104-105).

77. *Κῶδιξ 305* *ἔτους 1626*

Χαρτῷος, 0,190×0,138, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150×0,100, φύλλα 180, στίχοι 24.

ΓΑΒΡΙΗΛ ΣΕΒΗΡΟΥ, Μητροπολίτου Φιλαδελφείας, Ἐναντίον ἐκείνων οἱ ὁποῖοι λέγουσι... ὅτι ἡμεῖς οἱ Ῥωμαῖοι ἤμεθα σχισματικοί.

Τὸ ἔργον ἐξεδόθη μετ' ἄλλων πραγματειῶν Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, Γεωργίου Κορεσσίου, Νείλου Θεσσαλονίκης κ.ἄ. ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1627· (πρβλ. E. Legrand, *Bibliographie Hellénique du XVIIe siècle*, τόμ. 1, σελ. 240-243).

Ὁ Πίναξ 77 εἶναι φωτογραφία τῶν σελίδων 344-345 καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς ὡς ἄνω πραγματείας τοῦ Γαβριὴλ Σεβήρου καὶ τὸ ἀκόλουθον σημείωμα τοῦ γραφέως:

Ἀρχῆς καλίστης ἀγαθῶν δίεις τέλος ἡ τρισσοπαντέλιος ἀγαθαρχία.

Ἐτελειώθει τὸ παρὸν συνταγμάτιον, κατὰ τὸ ,αωχωκςω | ἔτει τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κ(υρίο)υ κ(αὶ) Θ(εο)ῦ κ(αὶ) σ(ωτῆ)ρος ἡ|μῶν Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ· ἐν μηνὶ ἰαννουαρίῳ κγω ἐν | τῇ μονὴ τοῦ ὁσίου κ(αὶ) θεοφόρου π(ατ)ρ(ὸ)ς ἡ|μῶν Ἀντωνίου τοῦ μεγάλου κ(αὶ) καθη|γητοῦ τῆς ἐρίμου τοῦ ἐπονομα|ζομένου Ἀπεζωναῖς εἰς τὴν | Κρήτην. Δια χειρὸς τοῦ | ταπεινοῦ κ(αὶ) εὐτελοὺς | κ(αὶ) ἀναξίου Νικοδήμου ἱεροδιακόνου ἁμαρ|τωλοῦ τοῦ Σπαθάρου κ(αὶ) οἱ ἀναγι|νώσκοντες εὔχεσθαί μοι διὰ | τὸν Κ(ύριο)ν. Δόξα σοι τῷ | ἀγαθῷ Θ(ε)ῷ τῷ διδόν|τι ἀρχὴν κ(αὶ) τέ|λος ἀμήν.—Κατωτέρω δὲ σύγχρονος χεὶρ ἀνέγραψε τοὺς στίχους: *αναρχος Θ(εὸ)ς καταβέβηκ(εν) κ(αὶ) ἐν τῇ παρθένῳ | κατοκ(η)σαι* : Κατὰ ταῦτα ὁ κῶδιξ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀντιγραφικοῦ ἐργαστηρίου τῆς Μονῆς Ἀπεζωνῶν Κρήτης, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθε καὶ ὁ κῶδιξ 402 κ.ἄ. (πρβλ. προηγούμενον πίνακα 76).

Τοῦτον περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 152-153. Πρβλ. ἐπίσης ὅσα ἐγράφησαν διὰ τὸν κώδικα 402 (πίνακα 76).

78. *Κῶδιξ 696* *1627/8*

Χαρτῷος, 0,200 (-0,205)×0,140 (-0,145), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,145×0,090, φύλλα 287, στίχοι 19.

ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Ὁ πίναξ 78 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 284v-285 καὶ περιέχει προοίμιον Θεοδώρου τοῦ Στου-

δίτου εἰς τὸν εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα λόγον Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· (πρβλ. *Roma e l'Oriente*, 1 [1910 - 1911], 370 κέ.). Ἐν τέλει τοῦ κειμένου τοῦ Στουδίτου καὶ δὴ καὶ εἰς τὸ κάτω μέρος (φύλ. 286ᵛ) ὁ γραφεὺς ἐσημείωσεν ἁπλῶς τὴν χρονολογίαν ὡς ἑξῆς: *ͅζρλς'* : —

Ὁ κῶδιξ εἶναι γεγραμμένος ὄχι ὑπὸ δύο χειρῶν, ὅπως γράφει ὁ Σακκελίων, ἀλλ' ὑπὸ τριῶν· μᾶλλον δὲ πρόκειται περὶ συσταχώσεως εἰς ἓν τριῶν ὁμοειδῶν τμημάτων διαφόρων ἀρχικῶς κωδίκων. Ἡ γραφὴ τοῦ παρατιθεμένου πίνακος εἶναι ἡ τῆς τρίτης χειρὸς τοῦ κώδικος καὶ φαίνεται ὁμοία πρὸς τὴν γραφὴν τοῦ κώδικος 435 γραφέντος *χειρὶ Παρθενίου ἱερομονάχου* τὸ 1616/7· (πρβλ. πίνακα 73 καὶ τὰ αὐτόθι περὶ τῆς ἀντιγραφικῆς δραστηριότητος τοῦ γραφέως σημειούμενα).

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν , *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 272 (μὴ δηλώσας τὴν ὕπαρξιν τῆς χρονολογίας). Πρβλ. ὡσαύτως κώδικα 797 (πίνακα 74), γραφέντα πιθανώτατα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀντιγραφέως καὶ τὸν κώ- 761Α (πίνακα 81).

79. *Κῶδιξ 637* *ἔτους 1629*

Χαρτῷος, 0,190 × 0,140, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140 × 0,100, φύλλα 268, στίχοι 20.

ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ

Ὁ πίναξ 79 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 255ᵛ - 256 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς ἁπλοελληνικὴν μεταφράσεως τοῦ βίου *τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Εὐφροσύνης τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ* (Σεπτεμβρίου κε') κατὰ Συμεῶνα τὸν Μεταφραστήν· (πρβλ. M i g n e , PG 114, 305 κέ. — H a l k i n , BHG³, 626).

Πρὸ τοῦ βίου ἀκριβῶς (φύλ. 255ᵛ) ὁ γραφεὺς τοῦ κώδικος, ἄγνωστον διατί θεωρήσας περατωθὲν τὸ ἔργον του, ἔγραψε τὸ ἀκόλουθον σημείωμα: *ͅαʷχʷκʷθʷ μηνὶ νοεμβρίου ις' ἐτελειό|θη τὸ παρὸν βιβλίον, ὑπὸ χειρὸς ἐμοῦ Ἀντωνί|ου ἱερέως, τοῦ ποτὲ Νικήτα Ροβίνθη εἰς | νῆσον Πάτμον. καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐ|χεσθέ μοι διὰ τὸν Κ(ύριο)ν.*

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 255 - 256.

80. *Κῶδιξ 761Α* *ἔτους 1629*

Χαρτῷος, 0,196 × 0,142, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150 × 0,090, φύλλα 144, στίχοι 20.

ΝΟΜΟΚΑΝΩΝ - ΛΟΓΟΙ ΠΑΤΕΡΩΝ

Ὁ πίναξ 80 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 91 καὶ περιέχει τὸ τέλος *ποιήματος εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον τὴν μητέρα τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἰησοῦ Χριστοῦ*, φερομένου ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· (φύλ. 84) Ἀρχ:

Πολλῷ, ἁγνὴ πανάχραντε, παρθένε Θεοτόκε...

Τελ... *Πατέρα σύνθρονον υἱόν, ὁμοούσιον πνεῦμα* *δοξάζοντες καὶ σέβοντες ἀπὸ μητρὸς κοιλίας*
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ πάντοτε εἰς αἰῶνας αἰώνων. *Ἀμήν, ἀμήν, ἀθάνατε, τριὰς δεδοξασμένη.*

Τὸ ψευδεπίγραφον τοῦτο ποιημάτιον δὲν μνημονεύεται οὔτε ἐν H a l k i n , BHG³, 1046 - 1161d, οὔτε ἐν J. A. D e A l d a m a , *Repertorium Pseudochrysostomicum*, Paris, 1965.

Ἐν τέλει τοῦ φύλλου 91 ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε τὰ ἀκόλουθα: *ἐτελειώθ(η) ἡ παροῦσα αὕτη φυλάδα ὑπὸ χειρὸς Σεραφὶμ | ἱερομονάχου· ἤγουν Σωφρονίου ἱερομονάχου· ἔτους ͅζρλζ' | μηνὶ μαΐω κ'*. Ἀκολούθως δὲ διὰ νεωτέρας χειρὸς (τὸ 1895) ἀνεγράφη τὸ σωτήριον ἔτος *1629* καὶ ἐγένετο καὶ ἡ ἑξῆς ἀριθμητικὴ πρᾶξις 7403—7137=266 πρὸς εὕρεσιν τῆς ἡλικίας τοῦ κώδικος. Σημειωτέον ὅτι ὁ κῶδιξ εἶναι γεγραμμένος ὑπὸ δύο συγχρόνων χειρῶν· (πρβλ. ἑπόμενον πίνακα 81).

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Κ α λ λ ί μ α χ ο ς , Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 10 (1912), 400 - 402.

81. *Κῶδιξ 761Α* *ἔτους 1629/30*

Χαρτῷος, 0,196 × 0,142, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150 × 0,090, φύλλα 144, στίχοι 20.

ΝΟΜΟΚΑΝΩΝ - ΛΟΓΟΙ ΠΑΤΕΡΩΝ

Ὁ πίναξ 81 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 54 καὶ περιέχει τύπους συμμαρτυρίας πνευματικοῦ ὑπὲρ

μέλλοντος νὰ δεχθῇ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα. Ἀρχ. (Ὁ δεῖνα παρὰ τὴν ἐμὴν ἀφικόμενος εὐτέλειαν...).

Ὁ ἀντιγραφεὺς εἰς τὸ σημεῖον τοῦ τύπου τῆς συμμαρτυρίας, ἔνθα θὰ ἔδει νὰ τεθῇ ἡ χρονολογία, ἀνέγραψε τὸ ἔτος, φαίνεται, τῆς ἀντιγραφῆς:

ἐν ἔτει ,ζρλη' ἰνδ(ικτιῶν)ος δδ(εῖ)ν(α).

Σημειωτέον ὅτι ὁ κῶδιξ ἔχει γραφῇ ὑπὸ δύο συγχρόνων χειρῶν ἡ γραφὴ δὲ τοῦ φύλλου τοῦ παρόντος πίνακος ὁμοιάζει πολὺ πρὸς ἐκείνην τῶν πινάκων 73, 74, 78 καὶ 80 καὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι ἔργον τοῦ αὐτοῦ ἀντιγραφέως Παρθενίου.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος,* 10 ((1912), 400 - 402. Πρβλ. καὶ προηγουμένους πίνακας καὶ τὰ αὐτόθι σημειωθέντα.

82. *Κῶδιξ 287* *ἔτους 1630*

Χαρτῷος, 0,205 (- 0,210) × 0,147 (- 0,150), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,155 × 0,110, φύλλα 147, στίχοι 28 - 30.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Ὁ πίναξ 82 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 96 (παλαιοτέρα ἀρίθμησις 95) καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τοῦ κεφαλαίου τοῦ ἐπιγραφομένου: *Πατριάρχου* (sic) *Κωνσταντινουπόλεως ἱστορία ἀπὸ Χριστοῦ ἔτους ,αυνγ'.* Πρόκειται περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Πατριαρχικῆς Ἱστορίας (πρβλ. ἔκδοσιν Βόννης, 1849, σελ. 78 - 81). Ὡς γνωστὸν ἡ Πατριαρχικὴ ἱστορία εἶναι ἐνσωματωμένη εἰς τὸν Χρονογράφον.

Ἐν τέλει τοῦ κώδικος (φύλ. 141v) ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν χρονολογίαν, καθ' ἣν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν τῆς χρονογραφίας: *ἐγράφη ἐν ἔτη ,αχλ' ἰνδ(ικτιῶν)ος ιγ' | ιουνίω ὑπὸ Μελετίου τοῦ Βλαστοῦ* (πρβλ. κατωτέρω πίνακα 85). Τὸ ἐπώνυμον τοῦ γραφέως δὲν εἶχε καλῶς ἀναγνωσθῇ καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν συνεδυάσθη πρὸς τὸν γνωστὸν λόγιον Μελέτιον τὸν Βλαστόν. Φυσικὰ δὲν εἶναι βέβαιον τίς ἀκριβῶς Βλαστὸς εἶναι ὁ ἡμέτερος γραφεὺς ἐκ τῶν φερόντων τὸ ὄνομα Μελέτιος, οὐδὲ ἔργον τοῦ παρόντος εἶναι ἡ διευκρίνησις τοῦ προβλήματος τούτου. Περὶ τοῦ κώδικος τοῦ παρόντος πίνακος διέλαβον πολλοὶ λόγῳ τοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπερ παρουσιάζει ἡ ἐμπεριεχομένη χρονογραφία.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.,* σελ. 148.— Ν. Β. Τωμαδάκη, Ἡ ἐν τῷ Πατμιακῷ κώδικι 287 μικρὰ χρονογραφία, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.,* 25 (1955), 28 - 37 (ἔνθα καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία).—Τοῦ αὐτοῦ, *Μεταβυζαντινὰ Φιλολογικά,* Ἀθῆναι, 1965, σελ. 181 - 190.—G. Moravcsik, *Byzantinoturcica,* τόμ. I², Berlin, 1958, σελ. 235.—Πρβλ. ἐπίσης κατωτέρω τὸν πίνακα 85.

83. *Κῶδιξ 295* *ἔτους 1637*

Χαρτῷος, 0,293 × 0,140, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,165 (- 0, 175) × 0,115 (- 0,125), φύλλα 359, στίχοι 34 - 39.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

Ὁ πίναξ 83 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 89 καὶ περιέχει τὸ τέλος ἀνωνύμου *Ὑπομνήματος εἰς τὸ Α' περὶ ψυχῆς βιβλίον τοῦ Ἀριστοτέλους.* Ἐκ τῆς ἐν τέλει φράσεως *....ὡς ἐν τῇ διὰ ζώσις φώνῆς ερμίνεία εμφυέστερον ἡμὶν ἑρμηνεύσωμεν,* φαίνεται ὅτι τὸ παρὸν Ὑπόμνημα προέρχεται ἐκ τοῦ κύκλου Σχολῆς τινος, ἴσως τῆς Πατριαρχικῆς, ἔνθα ἐδιδάσκοντο τὰ τοιαῦτα μαθήματα.

Ἡ χρονολογία δηλοῦται ἐν τέλει τοῦ αὐτοῦ φύλλου 89 διὰ τῶν ἑξῆς: *τέλος κ(αὶ) τῷ Θεῷ χάρης. Νοεμβρίῳ. ,αχλζ'.*

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.,* σελ. 150.

84. *Κῶδιξ 392* *ἔτους 1637*

Χαρτῷος, 0,420 (-0,424) × 0,275, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,310 × 0,190, φύλλα 406, στῆλαι δύο, στίχοι 32.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΟΥ, Ὁμιλίαι εἰς τὰς Κυριακὰς τῶν εὐαγγελίων τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ.

Ὁ πίναξ 84 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς ὁμιλίας εἰς τὴν εὐαγγελικὴν περικοπὴν τὴν ἀναγινωσκομένην *τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς ὑψώσεως* (Ἰωάν., Γ', 13).

Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ (406^{v}) ἀναγινώσκομεν τὴν ἀκόλουθον σημείωσιν τοῦ γραφέως, δι᾽ ἧς μανθάνομεν μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὸν χρόνον ἀντιγραφῆς τοῦ παρόντος κώδικος: *Τὸ παρὸν βιβλίον ἐγρά[φη πα]ρ᾽ ἐμοῦ [τοῦ ἐλαχίστου;] | τῶν ἱερομονάχων Ἀντωνίου. διὰ συνδ[ρομῆς τοῦ] κυρίου Ἡσαΐου κ(αὶ) δι᾽ ἐξόδου κ(αὶ) δαπάνης τοῦ | ὁσιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυρίου Καλλίστου | κ(αὶ) ἀφιερώθη παρ᾽ αὐτῶν ἐν τῇ βασιλικῇ | μονῇ τοῦ Δοχειαρίου, διὰ ψυχικὴν αὐτῶν | σ(ωτη)ρίαν. ὄντες τ(ῆς) αὐτῆς [μο]νῆς τίμιοι τῶν γερόντ(ων) | κ(αὶ) οἱ τοῦτο ἀναγινώσκοντες [εὔ]χεσθε ὑπὲρ | τῶν ἀμφοτέρων ἐν ἔτει ͵ζρμϛ^{ω} | μη(νὶ) νοεμβρίῳ β^{α} ἡμέρ(α) ε^{η}.*

Βραχεῖαν περιγραφὴν τοῦ κώδικος βλ. ἐν Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 177 - 178, ἄνευ μνείας τοῦ σημειώματος.

85. *Κῶδιξ 13, [ΙΓ' αἰ.]* *ἔτους 1638*

Περγαμηνός, 0,272×0,200, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,185×0,115, φύλλα α' - δ' + 267, στῆλαι δύο, στίχοι 19 - 20.

ΠΡΑΞΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Ὁ πίναξ 85 περιλαμβάνει φωτογραφίας ἐκ δύο κωδίκων ἐν αἷς περιέχονται σημειώσεις τῶν ἐτῶν 1630 καὶ 1638 ἀντιστοίχως. Εἰς τὴν φωτογραφίαν τοῦ κώδικος 287 (φύλ. 141^{v}), πλὴν τῆς σημειώσεως τοῦ γραφέως (περὶ ἧς βλ. ἀνωτέρω πίνακα 82), ὑπάρχει καὶ ἡ ἀκόλουθος δίστιχος κτητορικὴ σημείωσις: *Τὸ παρὸν νῦν καθ᾽ίστηκ(εν) Ἀχριδῶν Ἰγνατίου | ὅστις δ᾽ αὐτῷ συλλείσειεν εἴη ἀφωρησμ(έν)ος.*

Ἰγνάτιος Ἀχριδῶν μαρτυρεῖται τὰ ἔτη 1660, 1693 - 1695 καὶ τὸ 1703· (πρβλ. τὸ ἄρθρον τοῦ S. Vailhé, Achrida, ἐν *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie Ecclésiastiques*, τόμ. I, Paris, 1912, στ. 324.

Εἰς τὴν δευτέραν φωτογραφίαν τοῦ πίνακος 85 παρέχεται τὸ σημείωμα τοῦ σταχωτοῦ τοῦ κώδικος 13, ἀναγεγραμμένον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Β' πινακίδος, ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:

1638 σεπτεμβρίου ι' | ἐσταχόθην ὁ [πα]ρὸν ἀπόστολος | διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἀθανασίου ἱεροδια|κόνου, καὶ οἱ ἀναγεινόσκοντες | εὔχεσθέ μοι διὰ τῶν Κ(ύριο)ν. Ἀκολουθεῖ δὲ τὸ γνωστὸν ἐπίγραμμα: *Ἡ μὲν χεὶρ ἡ γράψασα...*

Περὶ τοῦ κώδικος 287 πρβλ. ἀνωτέρω πίνακα 82. Τὸν κώδικα 13 περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 6. Πρβλ. καὶ Ἀ. Δ. Κομίνη, Σακκελίωνος παραλειπόμενα, *Σύμμεικτα (Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν)*, ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 42 - 43.

86. *Κῶδιξ 284* *ἔτους 1638*

Χαρτῷος, 0,200×0,148, γεγραμένη ἐπιφάνεια 0,134×0,080, φύλλα 131, στίχοι 23.

ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΔΕΚΤΟΥ, Κεφάλαια μερικὰ περὶ ἡγουμένων.

Ὁ πίναξ 86 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 5^{v} - 6 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς περὶ ἡγουμένων πραγματείας τοῦ μοναχοῦ Ἀντιόχου (De praepositis: πρβλ. Migne, PG 89, 1773).

Εἰς τὸ φύλλον 5^{v} ὁ γραφεὺς τοῦ κώδικος ἱερομόναχος Συμεὼν ὁ Χαλκιόπουλος ἔγραψε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Χρυσοπηγῆς Νεόφυτον Σκορδίλην:

Τῷ πανοσιωτάτῳ καὶ αἰδεσιμωτάτῳ καθηγουμένῳ, καὶ ἡμε|τέρῳ π(ατ)ρὶ ἐν Χ(ριστ)ῷ, κυρίῳ κυρίῳ Νεοφύτῳ τῷ Σκορδηλίῳ ἀρί|στῳ ποίμενῄ (sic) *τῆς σεβασμί(ας) μονῆς τῆς κυρί(ας) Θ(εοτό)κου τῆς | Χρυσοπηγῆς, ἐν Κ(υρί)ῳ χαίρειν:*

Χρέος παλαιὸν ἐκπληρῶ καὶ μετὰ καιρὸν τῇ πανοσιότητί | σου, ὅτι οὐκ ἠδυνήθην ἐν ᾧ ἐπόθουν καιρῷ· λοιπὸν ἀ|ποβλέψασα ἡ αἰδεσιμότης σου καὶ εἰς τὸ ἀδύνατόν μου καὶ | εἰς τὸν πόθον μου, ὡς φρονιμωτάτη μὲ θέλει κρίνει | συγγνώμης ἄξιον· καὶ ὡς δικαιοτάτη θέλει ἀποδώσει | τὸ πταίσιμον εἰς τὴν ἀκαταστασίαν τῶν ἀνθρωπίνων | πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ταῖς πλέα φοραῖς μᾶς φέρου|σι μᾶλλον, ἢ φέρονται ἀπὸ ἡμᾶς· παρακαλῶ την | λοιπὸν νὰ τὸ δεχθῇ καὶ ὀψὲ καιροῦ χαριέντως καὶ ἀσπα|σίως, καὶ νὰ εὔχεται πρὸς Θ(εό)ν καὶ δι᾽ ἐμὲ τὸν εὐτελεῖ ἢ (sic) *| καὶ ἁμαρτωλόν. Ἔρρωσο ἐν Κ(υρί)ῳ πανοσιώτατε π(άτ)ερ· | ἐκ τῆς μονῆς τοῦ σ(ωτῆ)ρ(ο)ς Χ(ριστο)ῦ τοῦ Ἀρκαδίου ἰουλίου κβ' ͵αχλη' | ὁ τῆς σῆς πανοσιότητος γνησιότατος δοῦλος | καὶ ἐν ἱερομονάχοις ἐλάχιστος | Συμεὼν ὁ Χαλκιόπουλος.*

Περὶ τοῦ καλλιγράφου Συμεὼν καὶ τοῦ ἀντιγραφικοῦ ἐργαστηρίου τῆς Μονῆς 'Αρκαδίου πρβλ. Μ. Μανούσακα, "Αγνωστα κεφάλαια τῆς παλαιότερης ἱστορίας τοῦ 'Αρκαδίου, *Νέα Ἑστία*, 80 (1966), 1503 - 1518 (ἰδίᾳ σελ. 1511, 1516 - 7), ἔνθα καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 144 - 145), ὅπου ἐξέδωκε καὶ τὴν συνοδευτικὴν ἐπιστολήν. Τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Συμεὼν ἀνεδημοσίευσεν ὁ Στ. Ξανθουδίδης, Δουκικὰ διατάγματα, πατριαρχικὰ σιγίλλια καὶ γράμματα Χρυσοπηγῆς, *Χριστιανικὴ Κρήτη*, 2 (1913), 210 - 211.

87. **Κῶδιξ 638** **ἔτους 1639**

Χαρτῷος, 0,200×0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,145 (- 0,150)×0,085 (- 0,090), φύλλα 427, στίχοι 20.

ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Ὁ πίναξ 87 εἶναι φωτογραφία τῶν σελ. 662 - 663 καὶ περιέχει τὸ τέλος κατηχήσεως τοῦ Θεοδώρου Στουδίτου ἀναγινωσκομένης *τῇ Κυριακῇ τῆς Τυροφάγου* ("Αρχ. *'Αδελφοὶ καὶ πατέρες, ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν Θεός, ὁποῦ χαρίζει τὴν ζωήν μας*...) καὶ τὴν ἀρχὴν ἑτέρας ἀναγινωσκομένης *τῇ δ' τῆς α' ἑβδομάδος (Περὶ νηστείας καὶ ἀπαθείας)* εἰς γλῶσσαν ἁπλοελληνικήν. (Ἡ μετάφρασις αὕτη ὀφείλεται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς 'Ιγνάτιον μοναχόν· πρβλ. κατωτέρω πίνακα 97).

'Εν τελευταίᾳ σελίδι (854) τοῦ κώδικος ὑπάρχει ἡ ἑξῆς σημείωσις περὶ αὐτοῦ: *Τῶ παρὸν ἀφηερώνετ(αι) εἰς τ(οὺς) ἁγίους κ(αὶ) πανεφήμους | ἀποστόλ(ους) εἰς τ(ὴν) Πάρο εἰς τὴν "Αγουσα : ἔχει (δὲ) ἀγορᾶ | ἄσπ(ρα) ἑπτακόσια ν' ἡ κόλα τὸ γράψιμο ἀπὸ ἄσπ(ρα) ς' | κ(αὶ) μηδὴς τολμίσι ἀποξενόσι αὐτὸ ἀπὸ τ(οὺς) ἁγί(ους) ἀ|ποστόλ(ους) ἵνα μὴ λάβη τὰς ἀρᾶς τῶν τι' κ(αὶ) η' θεο|φόρ(ων) π(α)τέ|ρων κ(αὶ) τοῦ Γιέζῆ τ(ὴν) λέπρα. κ(αὶ) νὰ γράψης | δύο ὀνόματα εἰς τ(ὴν) ἁγί(αν) πρόθ(εσιν) Γαβριὴλ ἀρχιερέ(ως) κ(αὶ) Παγκρατίου ἱερο(μον)άχου. ,αχλθ' μαΐου ιε'.*

Κατωτέρω δὲ δι' ἄλλης χειρὸς σημειοῦται: *Νικόδιμος ἱερομόναχος Μοσκονας | κε ειγούμαινος τον ἁγίων ἀπο(στό)λον.*

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀνωτέρω σημείωσις δὲν φαίνεται γραφεῖσα διὰ τῆς χειρὸς τοῦ γραφέως, ἡ δήλωσις ὅμως τῆς ἀξίας τοῦ κώδικος καὶ εἰδικώτερον τῆς ἀντιγραφῆς αὐτοῦ μαρτυροῦν περὶ τοῦ συγχρόνου τῶν δύο χειρῶν. Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι καὶ ὁ κῶδιξ οὗτος ὡς καὶ ὁ 696 τοῦ πίνακος 78 εἶναι γεγραμμένος διὰ τριῶν χειρῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἡ τοῦ παρόντος πίνακος ταυτίζεται πρὸς τὴν β' χεῖρα τοῦ κώδικος 696.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 256), ὅπου ἐκδίδεται τὸ σημείωμα, ἀλλ' ἡ γραφὴ θεωρεῖται τοῦ ΙϚ' αἰῶνος.

88. **Κῶδιξ 852** **ἔτους 1640**

Χαρτῷος, 0,205×0,135, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,145×0,105, φύλλα 406, στίχοι 25.

ΤΥΠΙΚΟΝ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίας Λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα.

Ὁ πίναξ 88 εἶναι φωτογραφία τῶν σελίδων 798 - 799 καὶ περιέχει τὸ τέλος εὐχῆς τινος εἰς τὴν ζύμην καὶ ἐνδείξεις τῶν ἀναστασίμων ἀπολυτικίων, θεοτοκίων καὶ ὑπακοῶν. Μετὰ ταῦτα ἐγράφη ἡ ἀκόλουθος σημείωσις: *Ετελειώθη τὸ παρὸν τυπικὸν ὑπὸ χειρὸς | ἐμοῦ 'Ιακώβου τοῦ καὶ ἀναξίου ἱερομονάχ(ου) | υἱοῦ τοῦ π(α)πα 'Αδάμ, ἐν κόπῳ καὶ πόνῳ πολὺ | διὰ δὲ ἐξόδου Σάββα ἱερομονάχου καὶ κα|θηγουμένου τῆς ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς μονῆς | Πάτμου· τῷ ἐπίκλην Καλογερᾶς καὶ οἱ ἀναγι|νώσκοντες εὔχεσθε ὑπὲρ ἡμῶν διὰ τὸν Κύριον.* 'Εν συνεχείᾳ δὲ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης: *ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ,ζρμη' | ἀπὸ δὲ Χ(ριστο)ῦ καταβάσεως ,αω χω μω | ψέολω πθϞ' ψσ ασ σλ'μθ θξβ'ν:* ὅπερ νεωτέρα χεὶρ ἀπεκρυπτογράφησεν: *Τέλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα ἀμήν*, καὶ προσέθηκε: *Τὸ παρὸν τυπικὸν ὑπάρχει τ(ῆς) ἱερᾶς | κ(αὶ) βασιλικῆς μονῆς τοῦ μεγάλου θεολόγου | τῆς Πάτμου.* Τὸ δὲ 1798 ἑτέρα χεὶρ ἔκαμε τὴν συνήθη ἀριθμητικὴν πρᾶξιν πρὸς εὕρεσιν τῆς ἡλικίας τοῦ κώδικος.

Φαίνεται ὅτι τὸ παρὸν Τυπικὸν εἶναι ἀντίγραφον τοῦ κώδικος 851 τοῦ ἔτους 1488· (πρβλ. καὶ πίνακα 46).

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17 (1918), 119 - 120. Πρβλ. ἐπίσης πίνακα 95, ἔνθα μεταγενέστεραι προσθῆκαι εἰς τὸν παρόντα κώδικα καὶ σημείωσις τοῦ ἔτους 1649.

89. *Κῶδιξ 673* *ἔτους 1641*

Χαρτῷος, 0,190 × 0,135, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140 × 0,090, φύλλα 230, στίχοι 23.

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ (καί τινες ἄλλαι ἀκολουθίαι).

Ὁ πίναξ 89 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 210 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Δ', ἐν Ρώμῃ, 1898, σελ. 363).

Ἐν φύλλῳ 209ᵛ ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ κυρίου μέρους τοῦ κώδικος διὰ τῶν ἑξῆς: *Ἐτελειώθη καὶ ἀνεκενεώθη τῶ παρὸν Πεντηκοστάριον | ἐκ χειρὸς καὶ πόν(ων) δι' ἐμοῦ Ἱερεμίου ἱερομονάχου, τὸ κλήτος | ἡμῶν ἀπὸ π(ατ)ρὸς Ραμοῦ, ἐκ νήσου Κῶου | καὶ οἱ ἀναγηνόσκοντες τοῦτο καὶ ψά|λλοντες εὔχεσθέ μου τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἀμαθοῦς διὰ | τῶν Κ(ύριο)ν. 1641 | μηνὸς αὐγούστου.*

Σημειωτέον ὅτι ὁ κῶδιξ ἔχει γραφῇ ὑπὸ δύο διαφόρων χειρῶν.

Τοῦτον περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 266), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀνωτέρω σημείωμα.

90. *Κῶδιξ 503, [ΙϚ'-ΙΖ' αἰ.]* *ἔτους 1642*

Χαρτῷος, 0,100 × 0,075, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,065 × 0,040 (- 0,045), φύλλα 171, στίχοι 8.

ΚΕΚΡΑΓΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 90 εἶναι φωτογραφία τῆς ἐσωτερικῆς πλευρᾶς τῆς Β' πινακίδος, ὅπου ἀνεγράφη ἡ σημείωσις τοῦ ἀγοραστοῦ τοῦ κώδικος ἱερομονάχου Ἀθανασίου κατὰ τὸ 1642: *1642 μ(ηνὶ) ἰουνίω κ'(;) [ἠ]γώ-|ρασα τὸ παρὸν ψα[λτι]|κὸν ἀπὸ τὸν ὁσιότατον | ἱερομόναχον [κὺρ] Μι|τροφάνην τὸν Ζακηνθινέ|ον διὰ ρεάλλια 2 1/2 ἀπὸ τὸ μοναστήρην τοῦ | Διονισίου καὶ ἠπάρ|χη τανῦν ἐμοῦ Ἀθανασίου | ἱερομονάχ(ου) ἐκ νίσου Πάτμου | κ(αὶ) ὅποιος βουληθῆ νὰ τὸ ιστε|[ρεῖση ἀφ' ἐμοῦ νὰ ἔχη τὰς | ἀρᾶς τῶν τιη' ἁγίων π(ατέ)ρων]* (πάντα ταῦτα διαγεγραμμένα) εἰς τὸ *Κουσάτασι*.

Ὁ ἱερομόναχος Ἀθανάσιος εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸν ἱεροδιάκονον Ἀθανάσιον τοῦ 1638 σταχωτὴν τοῦ κώδικος 13· (πρβλ. ἀνωτέρω πίνακα 85).

Τὸ σημείωμα ἐξέδωκεν ὁ Ἰ. Σακκελίων (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 217), περιγράψας διὰ βραχέων τὸν κώδικα.

91. *Κῶδιξ 539* *ἔτους 1642*

Χαρτῷος, 0,207 × 0,152, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,132 × 0,080, φύλλα 79, στίχοι 21.

⟨ΜΑΝΟΥΗΛ ΜΑΛΑΞΟΥ⟩ ΝΟΜΟΚΑΝΩΝ (σϞγ' κεφαλαίων· σῴζονται μόνον τὰ κεφ. σγ'—σϞγ').

Ὁ πίναξ 91 εἶναι φωτογραφία τῶν τελευταίων φύλλων τοῦ κώδικος 78ᵛ - 79 καὶ περιέχει τὸ τέλος *εὐχῆς, ἥτις λέγεται ἐπὶ τὸν μέλλοντα κοινωνεῖν...*

Ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τέλει τοῦ κώδικος ὡς ἑξῆς: + *Θ(εο)ῦ τὸ δῶρρον καὶ Ἰωάννου Νεοπατρίτου | ἱερέως πόνος τάχα κ(αὶ) σακελαρίου : | τέλος καὶ το Θ(ε)ῷ : χάρις :* + *Ἰωάννου ἱερέος χεὶρ ὑπάρχι κ(αὶ) δουλος | πάντ(ων).* + *ἐτελιόθ(η) τὸ παρὸν βιβλίον το νόμιμον μηνὶ ἰουλλίω εἰς τὰς 28: ἐπὶ ἔτου(ς) 1642: ὕστερον ἐγὼ ὁ σακελάριος ἔγινα κ(αὶ) ἀρχιερεὺς Νέων Πατρῶν ὀνομασθέντας Ἰωσήφ.* Νεωτέρα δὲ χεὶρ προσέθηκε εἰς τὰ ἀνωτέρω τὰ κάτωθι: *ὕστερον τὼ παρὸν ὑπάρχη ἐμοῦ | ἁμαρτολοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, κ(αὶ) ἀνά|ξήου Ἐφραὶμ ἱερομονάχου κ(αὶ) ἠθθετός, υἱὸς τοῦ μακαρίτη κὺρ Ἰωσήφ.*

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 233), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀνωτέρω σημείωμα. Ὁ Ἰωσὴφ ἐξελέγη Νέων Πατρῶν τὸ 1644, Μαρτίου κζ'· (πρβλ. Κ. Σάθα, *Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη*,

τόμ. Γ', ἐν Βενετίᾳ, 1872, σελ. 577.—Β. Μ υ σ τ α κ ί δ ο υ, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 12 [1936], 207.—Ν. Ι. Γ ι α ν ν ο π ο ύ λ ο υ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι Θεσσαλίας, *Θεολογία*, 14 [1936], 149.—Μνεία περὶ αὐτοῦ καὶ ὑπὸ Σ π. Λ ά μ π ρ ο υ, *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 15 [1921], 330).

92. Κῶδιξ 684 ἔτους 1646

Χαρτῷος, 0,204×0,144, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150×0,110, φύλλα 72, στίχοι 18 - 19.

ΕΞΟΔΙΑΣΤΙΚΟΝ (ἤτοι νεκρώσιμος ἀκολουθία).

Ὁ πίναξ 92 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 27 καὶ περιέχει τροπάριά τινα τοῦ τέλους τῆς εἰς μοναχοὺς νεκρωσίμου ἀκολουθίας· (πρβλ. *Εὐχολόγιον τὸ Μέγα*, ἐν Βενετίᾳ, 1869, σελ. 421 - 437.—*Ἁγιασματάριον [Ἀκολουθίαι νεκρώσιμοι]*, τεῦχ. Β', ἐν Ρώμῃ, 1955, σελ. 161, 176, 180 κ.ἀ.).

Ἐν τῇ ἑπομένῃ σελίδι (φύλ. 27ᵛ) ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον περατώσεως τοῦ τμήματος τούτου τοῦ κώδικος: *ἐτελειώθη τὸ | παρὸν ὑπὸ χειρὸς ἐμοῦ Ἰακώβου ἱερομονά|χου ἐν ἔτει ,αχμϛ^ω, ἀπριλλίῳ ιζ'*.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 268), ἔνθα ἐξέδωκε μετὰ τοῦ ἀνωτέρω σημειώματος καὶ δύο ἄλλας ἐνθυμήσεις, ἐξ ὧν μίαν ἐπανεξέδωκε ὁ Σ π. Λ ά μ π ρ ο ς, Ἐνθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη, *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 7 (1910), 253.

93. Κῶδιξ 623, [ΙϚ' αἰ.] ἔτους 1646/7

Χαρτῷος, 0,218 × 0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,144 × 0,090 (- 0,095), φύλλα 299, στίχοι 21.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Ὁ πίναξ 93 εἶναι φωτογραφία τῶν τελευταίων φύλλων 298ᵛ - 299 καὶ περιέχει τρεῖς ἀξιολόγους ἐνθυμήσεις τῶν ἐτῶν 1646 - 1647.

α') φύλ. 298ᵛ: *[16]47 μηνὴ φευρουαρίῳ 2 ἠδοῦ βάνο | εἰσὲ θήμησιν, πῶς ἤτον πίνα μεγάλη καὶ τὸ ψομὴ ἐπίγενε δίο ἀσπλανία τὸ κιλὸ | καὶ ἤτὸν τρὶς χρόνι περασμένη ὁποῦ πο|λεμάτον ἠκρίτης, ἀπὸ τὰ ἄνομα ἔθνη | ἤγουν ἀπὸ τοὺς 1645 καὶ ἐπίγε καὶ ἐρι|βάρισε εἰς τὸ μέρος, τὸν Χανίον εἰς τόπον | λεγόμενον Γονία· καὶ ἐδεκεῖ ἐπίγε με κάτεργα | μπεηλίτικα, παρπαρέσικα, πολίτικα ὅλα | ἤτον 102 καὶ σάϊκες 400 καὶ εἰσὲ δίο ἠ|μέρες ἐπίρε τὸ νισὺ τὰ Θοδοροῦ μὲ δίο φορ|τέτζες· καὶ ἀπὸ δεκεὶ ἐσυκόθη καὶ ἐπίγε ἀ|πόξο ἀπὸ τὰ Χανία καὶ ἔκαμε τρία μητι|ρίζα καὶ ἐπολέμα μέρα καὶ νίκτα καὶ ἐχά|λασε ὅλα τὰ παλάτια καὶ σπίτια πολλὰ | καὶ εἰσὲ 58 ἠμέρες ἐπαράδοσε τὸ κάστρο | αὐγούστω 10. καὶ εἰς τὶς δεκαπέντ(ε) | ἤμπανε μέσα.*

β') (φύλ. 299): *+1646 ἐπίρε τὸ Ρέθεμνος τὸ ἄνοθεν ἔ[τος]|εἰς ταῖς μπέντ(ε) τοῦ ἰουναρίῳ τὴν ὥραν ὁποῦ φοτίζα ἔκαμε δίο μεγάλους συϋσμοὺς | τοὺς ὁπίους ἐλέγαμ(εν) πῶς θέλει νὰ χαθὴ | ὁ κόσμος. καὶ ἤκανε καθειμέραν συεισμόν | ἕως δίο μήν(αις). εἰς τὸ ἄνοθεν ἔτος | ἔπεσε μεγάλ(η) πανούκλα εἰς τὴν Κρίτ(ην) | καὶ ὕψε ἀπὸ τὴν μίαν μέραν ἕως τὴν | ἄλην τόσον ἐθέρισε τοὺς Τούρκους ὁσὰν | Φράνκους καὶ Ρομέους.*

γ') *1647 μαρτίῳ 17 | Ἐκάμασι ἠ πατέρες μας το μοναστίρι κοινώβιον | καὶ ἐπίγεναν ὅλοι ἠ πατέρ(αις) εἰς τ(ὴν) τράπεζον καὶ | ἔτρογαν ἀντάμα· καὶ ἐστέκετον ἕως τ(ὸν) αὐγώστου | δεκαπέντ(ε), καὶ ἀλάσοντας ὀ ἠγούμενος ὁ π(α)πὰ κὺρ Σάββας | εἶμπε ὀ δεσπότ(ης) καὶ ἐχαλασέντ(ο) παρευθείς.*

Τὼ αὐτῶ ἔτος νοέμβρίω α' ἐκεῖνισε τὸ σαντάλιμ(ας) νὰ πά|γει να βάλει τὸ σητάρι ἀπὸ τ(ὴν) Σάμ(ον) καὶ νὰ γοράσου 300 ρεάλ(ια) | σιτάρι, καὶ ἐ[β]άλαν το σιτάρι ὅλον μέσα, ἔπεσε τὸ ξύλο ὄξο | καὶ ἐχάθιν φορτωμένον +. Εἰς τὴν ἀριστερὰν δὲ ᾤαν τοῦ φύλλου ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω: *καὶ εἶτ(ον) ὁ π(α)π(ὰ) Νεοφιτος ὁ Τζικαλ(ὰς) παρτζινέ|βελος.* Εἰς τὴν κάτω δὲ ᾤαν τῆς προηγουμένης σελίδος, ἔνθα ὁδηγεῖ μία γραμμή, διότι δὲν ὑπῆρχε πλέον ἄγραφος χῶρος, συνεπληρώθη: *καὶ ἔμηνε τὸ μοναστήρι ἀζί|μοτον.*

Σημειωτέον ὅτι τὴν τελευταίαν ταύτην φράσιν ὁ ἐκδοὺς τὰ σημειώματα Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 252), συνῆψε πρὸς τὴν πρώτην ἐνθύμησιν καὶ ἐκλαβὼν προφανῶς τὸ *ἀζίμοτον* ὡς ἀζημίωτον ἐνόμισεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τοῦ Σιναϊτικοῦ μετοχίου ἐν Κρήτῃ. Πρβλ. ἐπίσης περ. *Ἑβδομάς*, 5 (1888), ἀρ. 20. Αἱ ἐνθυμήσεις ἀνεδημοσιεύθησαν αὐτούσιαι ὑπὸ τοῦ Σ π. Λ ά μ π ρ ο υ, Ἐνθυμήσεων ἤτοι

χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη, *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 7 (1910), 190 - 191 (ἀρ. 266). — Σπ. Λάμπρου (-Κ. Ἀμάντου), *Βραχέα Χρονικά*, ἐν Ἀθήναις, 1932, σελ. 94, ἀρ. 57 (μόνον τὰ δύο πρῶτα χρονικά). Πρβλ. ἐπίσης ἀνωτέρω πίνακα 53, ἔνθα σημείωσις τοῦ ἔτους 1549.

94. **Κῶδιξ 558** **ἔτους 1648**

Χαρτῷος, 0,308×0,205, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,192×0,120, φύλλα 134, στίχοι 23.

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ (μετὰ τῶν ἐννέα ᾠδῶν καὶ τῶν κατ' ἦχον τριαδικῶν καὶ φωταγωγικῶν).

Ὁ πίναξ 94 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 131 καὶ περιέχει τρία τροπάρια, ἐξ ὧν τὰ δύο πρῶτα τριαδικὰ τοῦ πλ. δ' καὶ τὸ τρίτον φωταγωγικὸν ἐπίσης τοῦ πλ. δ'· (πρβλ. *Παρακλητική*, ἐν Ρώμῃ, 1885, σελ. 715, 716). Μετὰ ταῦτα ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε:

+ *Δόξα τῷ ἁγίῳ Θ(ε)ῷ ἡμῶν·* εἶτα ἓν διακοσμητικὸν σύμπλεγμα, ὅπερ ἴσως πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ *ἀμ(ὴν)* καὶ τέλος + *ἐγράφ(η) χειρὶ Ἰωάσαφ, ἔτει ͵ζρνς', μη(νὶ) ἀπριλλ(ίῳ) ιθ.'*

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 236.

95. **Κῶδιξ 852, [ἔτους 1640]** **ἔτους 1649**

Χαρτῷος, 0,205×0,135, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,145×0,105, φύλλα 406, στίχοι 25.

ΤΥΠΙΚΟΝ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίας Λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα.

Ὁ πίναξ 95 εἶναι φωτογραφία τῶν σελίδων 808 - 809 καὶ περιέχει τὸ τέλος τῶν ἀναγνώσεων τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων μέχρι τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων, τὰς ὁποίας προσέθηκεν εἰς τὰ τελευταῖα φύλλα τοῦ Τυπικοῦ ἐννέα ἔτη μετὰ τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ κυρίως κώδικος ὁ ἱερομόναχος Γερμανός, ὅστις καὶ ἔγραψε τὸ ἀκόλουθον σχετικὸν σημείωμα:
+ *1649 ἐν μηνὴ νωεμβρίου 17· ετελήωθη ἡ παροῦσ(α) ἕρμηνεία | τὼν αναγνόσεων ἡπὸ χηρὸς ἐμοῦ ἐλαχήστου Γερμανοῦ ιερομονάχου | τοῦ Ληβάχη καὶ η αναγινόσκονταις εὐχαισθαί ὑπερ ιμὼν διὰ τὸν Κ(ύριο)ν·* κατωτέρω δὲ ἀναγινώσκονται δύο σημειώσεις τοῦ ἔτους 1712:

γουνήου 4 ηβαλε χέρα κ(αὶ) λητούρ|γα την Παναγία ὁ π(α)πὰ Νικόλας.

σεπτεβρίου 1 εβαλε χερα ο π(α)πὰ | νατόλιος τὸν (ἅ)γιον Νικόλαο.

Τὸν κώδικα περιέγραψε δι' ὀλίγων ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17(1918), 119 - 120. Πρβλ. ἐπίσης ἀνωτέρω τὸν πίνακα 88.

96. **Κῶδιξ 655** **ἔτους 1650**

Χαρτῷος, 0,145×0,100, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,106×0,070, φύλλα 91, στίχοι 16.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Ὁ πίναξ 96 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 51v - 52 καὶ περιέχει τὸ τέλος ὁμιλίας εἰς ἁπλοελληνικὴν ἐχούσης ὡς θέμα τὸ ψαλμικὸν *Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν...* (Ψαλμ., ΜΗ', 13) καὶ τὴν ἀρχὴν πραγματείας ἐπίσης εἰς ἁπλοελληνικήν: *Ὅτι ὁ κόσμος ἐκ τεσσάρων ἔγινεν καὶ στέκεται καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκ τεσσάρων στοιχείων ἐγένετο· καὶ διατί λέγεται ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος καὶ ὁ* Ἀδὰμ Ἀδάμ. *(κεφ. Α').* Ἀρχ.: *Ἀπὸ τεσσάρων στοιχείων στέκεται ὁ κόσμος. ἡλίου, ἀέρος, γῆς καὶ ὕδατος...*

Ὁ γραφεὺς ἐν φύλλῳ 51v ἐδήλωσε τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον ἀντιγραφῆς τοῦ κώδικος: *1650 ἐν μηνὶ μαΐῳ 4 ἐν χωρίῳ | Πέστερα.*

Τὸν κώδικα δι' ὀλίγων περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 260.

97. Κῶδιξ 693 ἔτους 1655

Χαρτῷος, 0,210×0,146, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,145×0,100, φύλλα 369, στίχοι 19.

ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Ὁ πίναξ 97 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 188ᵛ καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς εἰς τὴν Μ. Παρασκευὴν κατηχήσεως Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου εἰς ἁπλοελληνικήν. Ἄρχ. *Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες πάντοτε καὶ ἀεὶ ὅταν ἔλθωσιν εἰς ἐνθύμισιν τοῦ εὐλαβοῦς ἀνθρώπου*... Ἀκολούθως δὲ τὸ ἑξῆς ἀποκαλυπτικὸν σημείωμα τοῦ γραφέως μοναχοῦ Γαβριήλ: *+ αἱ παροῦσαι κατηχήσεις τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου | π(ατ)ρ(ὸ)ς ἡμ(ῶν) Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου μετεβλήθησ(αν) εἰς ἁπλῆν | φράσιν παρὰ Ἰγνατίου ἱερο(μον)άχ(ου), ἐν τῇ σεβασμίᾳ κ(αὶ) | ἱερᾷ μονῇ τοῦ κῦρ Διονυσίου, διὰ προτροπῆς τοῦ | ταύτ(ης) πανοσιωτάτου καθηγουμένου Μ(ητ)τροφάνους | ἱερο(μον)άχ(ου) — ἐν ἔτει ,ζρκϛʹ μηνὶ μαρτίῳ. οὕτως |+ ἐγρά(φ)η διὰ χειρὸς Γάυριὴλ μοναχ(οῦ) | ἐν ἔτει ,ζρξδʹ, μηνὶ σεπτέβριος ἰνδικτι(ῶνος) θʹ.* Ὁ αὐτὸς Γαβριὴλ ἐν ἀρχῇ τοῦ κώδικος ἐξηγεῖ διατί ἀνέλαβε τὸ ἔργον τῆς ἀντιγραφῆς καὶ αἰτεῖται τὴν ἐπιείκειαν τῶν ἀναγνωστῶν του διὰ τὴν ἀμάθειάν του· (πρβλ. Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 271).

Σημειωτέον ὅτι αἱ *εἰς ἁπλῆν φράσιν* μεταφράσεις τῶν κατηχήσεων τοῦ Θεοδώρου Στουδίτου ὑπὸ τοῦ μνημονευομένου ἐν τῷ ἀνωτέρω σημειώματι Ἰγνατίου ἱερομονάχου φαίνεται ὅτι ἔσχον εὐρυτάτην διάδοσιν, ἂν κρίνωμεν καὶ ἐξ ἄλλων κωδίκων περιεχόντων αὐτάς· (πρβλ. ἀνωτέρω κώδικα 638 καὶ πίνακα 87). Ὁ Ἰγνάτιος οὗτος εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸν κωδικογράφον τῆς Μονῆς Διονυσίου Ἰγνάτιον, ὅστις ἔγραψε περὶ τὸ 1620 πολλοὺς Ἁγιορειτικοὺς κώδικας· (πρβλ. N. Oikonomidès, *Actes de Dionysiou*, Paris, 1968, σελ. 14, σημ. 48).

Τὸν ἡμέτερον κώδικα περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 271 - 372.

98. Κῶδιξ 107, [ΙΑʹ αἰ.] ἔτους 1659

Περγαμηνός, 0,330×0,265, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,270×0,193, φύλλα 336, στῆλαι δύο, στίχοι 35.

ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ, Ἔργα.

Ἡ πρώτη φωτογραφία τοῦ πίνακος 98 παρέχει τὸ κάτω τμῆμα τοῦ φύλλου 30 τοῦ κώδικος 107, ἔνθα ἀναγινώσκονται αἱ ἀρχαὶ τοῦ προλόγου καὶ τοῦ λόγου εἰς τὸ *Πρόσεχε σεαυτῷ* (In Attende tibi: πρβλ. F. Asemani, *S. Ephraem Syri Opera omnia*, τόμ. Ι, Romae, 1732, σελ. 230), διὰ χειρὸς τοῦ ΙΑʹ αἰῶνος, εἰς τὴν κάτω δὲ ᾤαν τοῦ αὐτοῦ φύλλου ἡ ἀκόλουθος ἐνθύμησις:
,αχνθʹ —ηουνηου — ιηʹ — | ἤλθεν του Βενετζάνου ἡ αρμαδα κε γιαγούμισεν | τιν Πατινον ιμερα σαβάτο κε ἤτον γενεραλλις ὁ Φρα|ζεσκο Μοριζίνις ὁ Σγαρδελλις κε αναθεμαν τον.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 63 - 64), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὴν ἀνωτέρω ἐνθύμησιν. Πρβλ. ἐπίσης Σπ. Λάμπρου, Ἐνθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη, *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 7 [1910], 194, ἀρ. 281, ἔνθα διορθωτέος ὁ ἀριθμὸς τοῦ κώδικος ἀπὸ ΡΕʹ εἰς ΡΖʹ. Πρόσθες: Ch. Diehl, Le trésor et la bibliothèque de Patmos..., σελ. 516.

98. Κῶδιξ 582, [ΙΖʹ αἰ.] ἔτους 1680

Χαρτῷος, 0,220×0,160, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,195×0,105 (τῆς διαστίχου ἐξηγήσεως μὴ συμπεριλαμβανομένης), φύλλα 151, στίχοι 19 - 20 (τοῦ κειμένου μόνον).

ΜΑΘΗΜΑΤΑΡΙΟΝ (περιέχον ἐπιστολὰς Συνεσίου, ἔργα Λυκόφρονος κ. ἄ. μετὰ διαστίχου ἐξηγήσεως).

Ἡ δευτέρα φωτογραφία τοῦ πίνακος 98 περιέχει σημείωμα τοῦ 1680 γεγραμμένον ἐπὶ τοῦ φύλλου 7ᵛ τοῦ κώδικος, ὅπερ ἔχει ὡς ἀκολούθως: *κατὰ 1680 ἰανουαρίῳ 12 ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ τοῦ φροντιστη|ρίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διδάσκεσθαι τὰς ἐπιστολὰς Συνεσίου | παρὰ τοῦ καιρὸν χρηματίσαντος διδασκάλου κυρίου Σεβαστοῦ.* Ὀλίγῳ ἀνωτέρω τῆς σημειώσεως ταύτης εἶχε γραφῆ ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς ἄλλη σημείωσις σχεδὸν ὁμοία, ἥτις ὅμως ἀκολούθως διεγράφη.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 242), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀνωτέρω σημείωμα. Πρβλ. ἐπίσης Σπ. Λάμπρου, Ἐνθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη, *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 7 (1910), 199 (ἀρ. 304). Περὶ τοῦ Σεβαστοῦ Κυμινήτου, ὡς διδασκάλου τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς Κωνσταντινουπόλεως, πρβλ. Τ. Γριτσοπούλου, *Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή*, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 250 - 260. Περὶ τοῦ σημειώματος τοῦ Πατμιακοῦ κώδικος πρβλ. *αὐτόθι*, σελ. 253.

99. *Κῶδιξ 754* *ἔτους 1664*

Χαρτῷος, 0,205×0,138, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,156×0,090 (- 0,095), φύλλα 26, στίχοι 21.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΑΓΙΟΥ ΣΩΖΟΝΤΟΣ (Σεπτεμβρίου ζ').

Ὁ πίναξ 99 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 22v - 23 καὶ περιέχει τὴν εὐαγγελικὴν περικοπὴν τὴν ἀναγινωσκομένην κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου (Ματθ., Ι', 16 - 22).

Ἀκολούθως ὁ γραφεὺς (φύλ. 23) ἐσημείωσε: *ιχξδ'* (ἀντὶ *,αχξδ'*) *μηνὶ σεπτεβρείω λη | ἐτελειόθη ἡ παροῦσα ἀκολουθία, δι|ὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἰωσὴφ ἱερομονάχου.*

Κάτωθι τῆς δηλώσεως τοῦ ἔτους ἀνεγράφη ὑπὸ τοῦ γραφέως ἡμιτελὴς ἡ λέξις *ἐτελει(ώθη)* δευτέρα δὲ χεὶρ συνεπλήρωσε διὰ μολυβδίδος: *1664.*

Ὁ αὐτὸς κῶδιξ ἔχει καὶ ἄλλας μεταγενεστέρας σημειώσεις τοῦ 1730 καὶ 1770, ἃς ἐξέδωκεν ὁ Καλλίμαχος (Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 10 [1912], 390 - 391), περιγράφων τὸν κώδικα, ἔνθα ἀναγνωστέον τὸ ὄνομα τοῦ *Ἀθανασίου ἱερομονάχου τοῦ παπὰ Σάββα Χρυσοχόου*, γνωστοῦ κωδικογράφου τῆς Μονῆς περὶ τὸ 1730. (Πρβλ. κατωτέρω πίνακας 127, 132, 134, 135, 141, 148, 151 καὶ 152).

100. *Κῶδιξ 534, [ΙΖ' αἰ.]* *ἔτους 1664*

Χαρτῷος, 0,212×0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,145×0,095 (- 0,100), φύλλα 327, στίχοι 18.

ΝΟΜΟΚΑΝΩΝ (εἰς κεφάλαια υκβ').

Ὁ πίναξ 100 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 313v - 314 καὶ περιέχει τὸ τέλος *Θεσπίσματος τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου* (Ἄρχ. *Θεσπίζομεν πᾶσι τοῖς σατράπαις καὶ τῇ συγκλήτῳ...*) καὶ διαφόρων χειρῶν σημειώσεις γεγραμμένας εἰς διαφόρους ἐποχάς:

α') *τοῦ ἐλαχίστου ἱερομονάχου Ἰωακεὶμ Χονόγλου Πατ μίου τοῦ Θεολογίτου.*

β') Τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ἐνταῦθα χρονολογημένον σημείωμα τοῦ μητροπολίτου Φιλίππων καὶ Δράμας Γερμανοῦ: *+ ταπεινὸς μ(ητ)ρο(πο)λίτ(ης) Φιλίππων, καὶ Δράμας | Ζυχν(ῶν), καὶ Νευροκόπου Γερμανός, κ(αὶ) Ξανθηνοῦ | χώρας, ἐλθῶντος αὐτοῦ ἐπὶ ἔτους ,αχξδ' ἐν μηνὶ | φευρουαρίου 19.* Ὁ Γερμανὸς ἐποίμανε τὴν μητρόπολιν Φιλίππων καὶ Δράμας, εἰς ἣν ὁ πατριάρχης Διονύσιος προσήρτησε τὸ 1663 καὶ τὰς μητροπόλεις Νευροκοπίου καὶ Ζίχνης, μέχρι τοῦ 1673, ὁπότε παραιτηθεὶς ὡρίσθη εἰς τὴν μητρόπολιν Νεαπόλεως - Χριστουπόλεως· (πρβλ. Φ. καὶ Ν. [εἶτα δὲ Ἀθηνῶν] Χρυσοστόμου, [ἄρθρον] Φίλιπποι, ἐν *Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ*, τόμ. 23, σελ. 943).

γ') *ἐγῶρασα αυτὸ το βηβλὴό γι[ϰ'] ἄσπρ(α),αψλ'*. Τὸ *,αψλ'* πάντως φαίνεται νὰ δηλοῖ τὴν χρονολογίαν 1730 καὶ οὐχὶ τὴν τιμὴν τοῦ βιβλίου.

δ') *και το προσίλοσα εἰς τὴν μ(ητ)ρόπολιν Νευροκοπίου.* Ἀκολουθεῖ εἷς στίχος διαγεγραμμένος.

ε') *πάλιν ἀγώρασα αὐτό· να λογῆται ἡμέτερ(ος).*

ς') *1798 νοεμβρίου β' Πάτμος | γράφω Μεθόδιος ἱερομόνα|χος Φούντης.*

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 232), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὰ σημειώματα α' καὶ β'.

101. *Κῶδιξ 930* *ἔτους 1665*

Χαρτῷος, 0,150×0,100, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,110×0,065 (- 0,070), φύλλα 592, στίχοι 12.

ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΝΕΩΝ ΠΑΤΡΩΝ, Στιχηράριον τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ.

Ὁ πίναξ 101 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 424v - 425 καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ τελευταίου στιχηροῦ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς λ' Αὐγούστου εἰς Πρόδρομον (Ἄρχ. *Πρόδρομε τοῦ Σωτῆρος, εἰ καὶ φόβῳ....* πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Ϛ', ἐν Ρώμῃ, 1901, σελ. 549) καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐκτενοῦς

θεωρητικοῦ σημειώματος τοῦ συνθέτου περὶ τοῦ τί εἶναι ἡ μουσική, πότε, ποῦ καὶ διατί συνέθεσε τὸ μετὰ χεῖρας ἔργον. Ὁ κῶδιξ γέμει ἀνορθογραφιῶν καὶ ἀσυνταξιῶν, τὰς ὁποίας δὲν γνωρίζομεν εἰς ποῖον νὰ ἀποδώσωμεν, εἰς αὐτὸν τὸν Γερμανὸν ἢ εἰς τὸν ἀντιγραφέα, ἂν ὁ κῶδιξ δὲν εἶναι αὐτόγραφος, ἀλλὰ σώζει τὸ σημείωμα τοῦ συνθέτου αὐτούσιον, ὡς πολλοὶ νομοκάνονες σώζουν τὸ σημείωμα τοῦ Μαλαξοῦ. Μανθάνομεν λοιπὸν ἐκ τῆς συνεχείας τοῦ σημειώματος (φύλ. 425ᵛ)...ῆς (δηλ. τῆς μουσικῆς ἐπιστήμης) *κ(αὶ) οἱ πλήστοι του χρι|στονύμου πληρώματος τὰ πολλὰ ἐκκρε|μὸς ἔχουσι· τούτου χάριν κἀγὼ ὁ | ἐν ἀρχιερεῦσι ταπεινὸς Νέων Πατρῶν | Γερμανός, ἐνεγκαμένη τὸ καθελλά|δα Τύρναβον ἔχων τὸ ἀσματόμελη|ρρητοφθογκον τόδε στιχηραρομού|σιον κατεφικτὸν πονήσας συνέγρα-| ψα, ἐκ πολλῶν πρωτοτύπων, παλ|αιών τε καὶ νέων ἀναλεξάμενος· ἔνι|α καὶ παρ' ἐμαυτοῦ, ἔστιν ἃ προσθεῖς | καλλονῆς ἕνεκα οἶαπου πρὸς τῶν | ἐμοῦ καθηγητῶν. προκρίτως δὲ πρὸς | τοῦ λογιοτάτου καὶ μουσικοτάτου κυρίου | Χρυσάφου πρωτοψάλτου τῆς μεγάλης | ἐκκλησί(ας) ἐδιδάχθην....|....|.... τοῦ παναγιω|τάτου κ(αὶ) σοφοτάτου οἰκουμενικοῦ π(ατ)ρ(ὸ)ς | καὶ πατριάρχου κυρίου Διωνησίου πρῴην* | (φύλ. 426) *Λαρίσσης χρηματίσαντος, ἀνδρὸς φύ|σει καὶ προαιρέσι καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ | καὶ πάσης θεωρί(ας) καὶ πράξεως εἰς | ἄκρον ἀφικνουμένου...|....χρόνος τοιγάρ τοι καθόν, ἀπο μὲν τοῦ | κόσμου γεννέσίας, ,ζρ' ἀπὸ δὲ τῆς | τοῦ Θεοῦ λόγου ενανθρωπήσεως ,αχξε' | 1665 μηνὶ αὐγούστῳ. τῷ δὲ ἐν χρό|νῳ καὶ ἐν τόπῳ χρεῶν γεγονέναι· τό|πος δὲ ἐνῷ τὸ ταμίον τοῦ πανοσιω|τάτου καὶ λογιωτάτου ἀρχιδιακόνου | τοῦ αὐτοῦ παναγιωτάτου κυρίου Ἰωανι|κίου, ἐκ τῆς αὐτῆς ἐνεγκούσης...*

Ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω σημειώματος παρατηροῦμεν ὅτι ὁ μνημονευόμενος πατριάρχης εἶναι Διονύσιος ὁ Γ' (1662 - 1665), ἐκ δὲ τῶν δύο χρονολογιῶν ὀρθοτέρα φαίνεται ἡ δευτέρα, ἡ ἀπὸ ἐνανθρωπήσεως δηλαδὴ τοῦ Σωτῆρος 1665.

Ὁ κῶδιξ ἀνήκει εἰς τὰς νέας προσκτήσεις τῆς Μονῆς καὶ περιεγράφη διὰ βραχέων ἐν *Ἐπετηρίδι (Βασιλικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν)*, 6 (1964), Ἀθῆναι, 1965, σελ. 78 - 79.

102. **Κῶδιξ** *762* **ἔτους** *1669*

Χαρτῷος, 0,200×0,135 (- 0,140), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150× 0,085 (- 0,090), φύλλα 144, στίχοι 20.

ΠΟΙΚΙΛΑ κείμενα ἱερὰ καὶ θύραθεν εἰς δημώδη γλῶσσαν.

Ὁ πίναξ 102 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 32ᵛ - 33 καὶ περιέχει *προσευχὴν πρὸ τῆς ἱερᾶς μεταλήψεως* εἰς τὴν δημώδη. Σημειωτέον ὅτι ἡ παροῦσα εὐχὴ δὲν εἶναι μετάφρασις τῶν ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῆς Μεταλήψεως ἀναγινωσκομένων εὐχῶν.

Ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε ἐν τέλει (φύλ. 142) τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ παρόντος κώδικος:

Ἐτελιώθη τὸ παρ(ὸν) | βιβλίον ὑπὸ χειρὸς κἀμοῦ Ζα|χαρίου τοῦ ἐκ νύσσου Κῶ, ἐν χώρα Δρύστρ(ας) | ἐν ἔτη σ(ωτη)ρίω ,αχξθ' ἐν μηνὶ | ὀκτωβρίω ιβª :

Ὁ Καλλίμαχος (Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 11 [1913], 148 - 149), περιγράφων τὸν κώδικα ἐξέδωκε καὶ ἕτερα μεταγενέστερα σημειώματα Πατμίων κτητόρων αὐτοῦ.

103. **Κῶδιξ** *834* **ἔτους** *1678*

Χαρτῷος, 0,210 × 0,156, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,195×0,140 (μετὰ τῆς ἐν ταῖς ᾤαις παραφράσεως), φύλλα 91, στίχοι κειμένου 17, παραφράσεως 46.

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ (Ραψῳδίαι Α' - Ε' μετὰ διαστίχου ἐξηγήσεως καὶ παραφράσεως ἐν ταῖς ᾤαις).

Ὁ πίναξ 103 εἶναι φωτογραφία τοῦ προτελευταίου φύλλου (90ᵛ) καὶ περιέχει τοὺς στίχους τῆς Ἰλιάδος, Ε', 884 - 900. Εἰς τὸ ἑπόμενον φύλλον, μετὰ τὸ τέλος τῆς ραψῳδίας, ὁ ἀντιγραφεὺς ἐσημείωσε:

1678 ἀπριλλίῳ 26.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 16 (1917), 148.

104. *Κῶδιξ 559* *ἔτους 1690*

Χαρτῷος, 0,220 × 0,158, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,144 × 0,090, φύλλα 251, στίχοι 16.

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ, μετὰ τῶν θ' ᾠδῶν.

Ὁ πίναξ 104 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου (250) καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς ἐπιτασσομένης τῶν ἐννέα ᾠδῶν προσευχῆς Ζαχαρίου τοῦ πατρὸς τοῦ Προδρόμου (Λουκ., Α', 77 - 79).

Ἐν τέλει ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ἔτος περατώσεως τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ κώδικος:

+ *γραφεὺς πενιχρὸς μόλις ἦλθεν εἰς τέλος*
Ἀρσένιος τὸ ὄνομα τάχα κ(αὶ) ἱερε(ύς)· ἐν ἔτει ‚αχϞ'.

Μεθ' ὃ ἀκολουθεῖ ἡ ἑξῆς ἀφιέρωσις: + *Τὸ παρὸν ψαλτήριον ἀφιερώθη εἰς τὴν βασιλεικὴν μονὴν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ πανεφήμου ἀποστόλου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου | εἰς τὴν Μπάτμον· ὑπὸ τῶν δύο αὐταδέλφων καὶ ἱερομονάχων Σω|φρονίου καὶ Συμεὼν ἅμα κ(αὶ) παπ(ᾶ) Γαβριὴλ ἀνεψιῶ αὐτῶν* (καὶ ἐν τῇ κάτω ᾤᾳ: *τῶν Καλιμνέων*). *ὃς γοῦν ἰδιοποι|ήσῃ τοῦτο ἢ ἀποξενώσῃ τῆς εἰρημένης μονῆς στερηθήσεται τ(ῆς) δόξης | τοῦ Θεοῦ ὡς ἱερόσυλος καὶ θέλει ἔχειν κ(αὶ) τὸν μέγα θεολόγον ἀντίδικον | ἐν ἡμέραν κρίσεως:*

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 237), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὰ ὡς ἄνω δύο σημειώματα. Πρβλ. ὡσαύτως πίνακα 133, ἔνθα παρόμοιον ἀφιερωτικὸν σημείωμα.

105. *Κῶδιξ 454* *ἔτους 1696*

Χαρτῷος, 0,216 × 0,155, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,170 × 0,100, φύλλα 81, στίχοι 23.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΝΟΤΑΡΑ, Κιταΐα δουλεύουσα, ἤτοι βιβλίον περιέχον τὸν πόλεμον ὁποῦ οἱ Τατάροι τῆς Μπογδόας ἐσύκωσαν κατὰ τῶν Σινῶν, δηλαδὴ τῶν Κιταΐτῶν, καὶ ἐκυρίευσαν τὸ βασίλειον αὐτῶν...

Τὸ ἔργον ἐξεδόθη ὑπὸ E. L e g r a n d, *Bibliothèque grecque vulgaire*, τόμ. III, Paris, 1881, σελ. 337-441. Περὶ τούτου πρβλ. τὸ λίαν ἐνδιαφέρον ἄρθρον τοῦ ἀειμνήστου Μ. Θ. Λ ά σ κ α ρ ι, (Ὁ Χρύσανθος Νοταρᾶς καὶ ἡ Κίνα, *Ἑλληνικὴ Δημιουργία*, 6 [1950], 433 - 440), τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ ὁποίου ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐκδόσεις καὶ τὰ χειρόγραφα τοῦ ἔργου. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἡμέτερος κῶδιξ εἶναι παλαιότερος τοῦ ἐφ' οὗ ὁ Legrand ἐστήριξε τὴν ἔκδοσίν του, δὲν μνημονεύεται δὲ εἰς τὸ ἄρθρον τοῦ Μ. Λάσκαρι.

Ὁ πίναξ 105 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 70ᵛ καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ *περὶ τοῦ Γὼγ καὶ Μαγὼγ* κεφαλαίου. Μετὰ ταῦτα ὁ γραφεὺς ἀνέγραψε τοὺς ἑξῆς στίχους:

Χάρις Κ(υρί)ῳ τῷ μόνῳ εὐεργέτῃ,
Δι' οὗ τὰ πάντα συντετήρηται λόγῳ,
Κἀμὲ κυβερνῶν κ(αὶ) κτίζων κ(αὶ) συντρέφων,
Καὶ ἀνακαλῶν ἐκ ζόφου τῶν πταισμάτων.
Χ(ριστὸ)ς παράσχοι τὴν γνῶσιν τοῦ βιβλίου.
Χ(ριστὸ)ς παράσχοι τοῖς ἐμοῖς πόνοις χάριν.

Εἶτα δὲ ἐδήλωσε τὴν ταυτότητα αὐτοῦ καὶ ἄλλας χρησίμους πληροφορίας: *ἐν ἔτει σ(ωτη)ρίῳ ‚αχϞϛ', μηνὶ ἀπριλλ(ίῳ) κδῃ ἐγράφει τὸ | παρὸν ἐν Βουκουρεστίῳ, διὰ χειρὸς Μιχαὴλ τοῦ Βυζαντίου, τοῦ κ(αὶ) λογοθέτου τῶν οἰκιακῶν τῆς μεγάλης ἐκκλησί(ας) ἕνεκεν τοῦ | πανιερωτάτου μ(ητ)ροπολίτου Σεβαστεί(ας) κυρίου Νεοφύτου, χειροτονηθέντος | ἤδη κατὰ μῆνα ἰούλιον εἰς τὰς ἕξ.*

Τὸ πονημάτιον τοῦτο τοῦ Χρυσάνθου Νοταρᾶ, τοῦ μετέπειτα πατριάρχου Ἱεροσολύμων, συνετέθη κατὰ προτροπὴν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Οὐγγροβλαχίας Ἰωάννου Κωνστ. Βασαράβα, πρὸς ὃν ὁ συγγραφεὺς ἀφιέρωσεν ἐν ἀρχῇ ἑξάστιχον ἡρωελεγεῖον ἐπίγραμμα, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν χρόνων ἐκείνων. Ὁ Νεόφυτος Σεβαστείας εἶναι παρὼν τὸ 1707 ἐν Βουκουρεστίῳ εἰς ἱεροτελεστίαν τελουμένην ὑπὸ Χρυσάνθου Νοταρᾶ, πατριάρχου ἤδη Ἱεροσολύμων· (πρβλ. S. S a l a v i l l e, Deux Crétois établis à Venise au XVIIᵉ siècle, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 24 [1954], 360 - 361).

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 204 - 205), ὅστις ἐξέδωκε καὶ τὸ μνημονευθὲν ἐπίγραμμα.

106. **Κῶδιξ** *481* **ἔτους** *1696*

Χαρτῷος, 0,205×0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140×0,080, φύλλα 260, στίχοι 11.

ΣΤΙΧΗΡΑΡΙΟΝ, περιέχον τὰ στιχηρὰ τοῦ Τριῳδίου καὶ τοῦ Πεντηκοσταρίου.

Ὁ πίναξ 106 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 177^{v} - 178 καὶ περιέχει τροπάρια ψαλλόμενα *τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἑσπέρας: α') (Τάδε λέγει Κύριος...), β') Οἱ νομοθέται τοῦ Ἰσραὴλ..., γ') Δεῦτε χριστοφόροι λαοὶ κατίδωμεν...* (πρβλ. *Τριῴδιον...*, ἐν Ρώμῃ, 1879, σελ. 692 - 693.). Ἐν τέλει ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐτελειώθη ὁ κῶδιξ:

Ἐτελείῶθην τὸ παρῶν στιχηράρι(ον) | εἰς τα ,αχϟς' ἐν μηνὶ φεὺ|ρουάριω ια' παρὰ τοῦ τιμίωτᾶ|του καὶ μουσικωτᾶτου κυρίου κυ|ρίου κὺρ Κωνσταντίνου ἀναγνώστου· | ὢν δὲ ἐκ τῆς νίσου Χοΐου.

Ἐν τῷ β' παραφύλλῳ ὑπάρχει ἐπίσης ἐνθύμησις τοῦ 1764 περὶ ἐπιγενομένου λιμοῦ καὶ ἐκλείψεως σελήνης· πρβλ. Ἰ. Σακκελίωνος (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 213), ἔνθα διὰ βραχέων περιγράφεται ὁ κῶδιξ καὶ ἐκδίδονται τὰ δύο σημειώματα. Πρβλ. ὡσαύτως τὴν ἐνθύμησιν ἐν Σπ. Λάμπρου, Ἐνθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη, *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 7 (1910), 231, ἀρ. 441.

107. **Κῶδιξ** *354* **ἔτους** *1697*

Χαρτῷος, 0,305×0,200, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,205×0,125, φύλλα 229, στίχοι 23.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΟΡΥΔΑΛΕΩΣ, Ἔκθεσις συνοπτικὴ τῆς ὅλης λογικῆς πραγματείας.

Ὁ πίναξ 107 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 1 καὶ περιέχει *Σχολαστικὰς ἀποσημειώσεις εἰς τὴν τοῦ Πορφυρίου εἰσαγωγήν·* (πρβλ. ἔκδοσιν Βενετίας, 1729, σελ. 81).

Ὁ γραφεὺς τοῦ κώδικος, ὅστις ἐφιλοτέχνησε τὸ ἐξώφυλλον τοῦ κώδικος μιμούμενος τὰς ἐντύπους ἐκδόσεις, ἐσημείωσεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ τόπου ἐκδόσεως καὶ τῆς χρονολογίας τὰ ἑξῆς: *,αχϟζ' | Θ(εο)ῦ τὸ δῶρον κ(αὶ) Παναρέτου πόνος.* (Πρβλ. ἐπίσης Πανάρετον καλλιγράφον ἐν πίνακι 113).

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δὲ τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ κώδικος ὑπάρχει τὸ ἑξῆς τρίστιχον κτητορικὸν ἐπίγραμμα τοῦ Μακαρίου (Καλογερᾶ):

Μακαρίου πέφυκεν ἡ βίβλος αὕτη,
ὅστις (δὲ) ταύτην τοῦδε ἀποξενώσῃ
ἕξει τὰς ἀρὰς πατέρων τῶν ἁγίων.

Τὸν κώδικα περιέγραψε συνοπτικῶς μεθ' ἑτέρων δεκατεσσάρων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ὁ Ἰ. Σακκελίων (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 161), ἔνθα ἀνακριβῶς λέγεται (ὑποσημ. 2) ὅτι αἱ σχολαστικαὶ ἀποσημειώσεις δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς Βενετίας.

108. **Κῶδιξ** *405* **ἔτους** *1701*

Χαρτῷος, 0,220×0,165, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,185×0,125, φύλλα 112, στίχοι 27.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ, Ἐπιτομὴ τῆς Λογικῆς.

Ὁ πίναξ 108 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 86 καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς Λογικῆς τοῦ Βλεμμίδου· (πρβλ. Migne, PG 142, 1002C - 1004). Ἐν τέλει ὁ ἀνώνυμος γραφεὺς ἐδήλωσε: *τέλος λογικῆς Βλεμμίδου, φι(λοσό)φου: κατ(ὰ) ,αψα', μαρτίου ιςⁿ.*

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι περιλαμβάνεται καὶ ἑτέρα πραγματεία (φυλ. 91 κέ.) ἐπιγραφομένη: *Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Περὶ ὑποστάσεως, καὶ ἐνυποστάτου, καὶ ἀνυποστάτου.*

Ὁ κῶδιξ ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ Μακαρίου τοῦ Καλογερᾶ, ὡς δεικνύουν τὰ ἐν ταῖς ᾤαις ἰδιόχειρα αὐτοῦ σχόλια, περιεγράφη δὲ διὰ βραχέων ὑπὸ Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 181.

109. **Κῶδιξ 596** **ἔτους 1703**

Χαρτῷος, 0,210×0,157, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,145×0,100, φύλλα 230, στίχοι 20.

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

Ὁ πίναξ 109 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 1 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς *Ἑρμηνία(ς) θεωρητικῆς γραμματικῆς τοῦ δεινοῦ Ἀπολωνίου, ἥτις ἡρμήνευτο παρὰ τοῦ κυροῦ Σεβαστοῦ* [Κυμινήτου] *τοῦ Τραπεζουντίου, τοῦ κ(αὶ) χρηματίσαντος καθηγητοῦ τῆς νέας σχολῆς τῆς πόλε(ως) Κωνσταντίνου.* (Τὸ πόνημα εἶναι τύποις ἀνέκδοτον).

Ἐν φύλλῳ 205, ἔνθα δι' ἄλλης συγχρόνου χειρὸς παρέχεται *Ἐκλογὴ τῶν παρὰ τῷ Βυζαντίῳ Λάσκαρι ἐκφερομένων κανόνων...*, ὑπάρχει ἡ ἑξῆς χρονολογικὴ ἔνδειξις:

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αψγ', ἀνθεστηριῶνος φθίνοντος....

Ὁ κῶδιξ προέρχεται, ὡς καὶ ὁ τοῦ προηγουμένου πίνακος, ἐκ τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Πατμιάδος Σχολῆς Μακαρίου Καλογερᾶ, ὡς δεικνύουν αἱ ἰδιόχειροι αὐτοῦ παρασελίδιοι σημειώσεις.

Βραχεῖα περιγραφὴ αὐτοῦ εὕρηται ἐν Ἰ. Σακκελίωνος, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 246. Πρβλ. ἐπίσης Μαλανδράκη, *Ἡ Πατμιὰς Σχολή*, σελ. 140 - 141, 143.

110. **Μαθ. Πατμ. 22** **ἔτους 1706**

Χαρτῷος, 0,295×0,200, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,230×0,120, στίχοι 32.

ΜΑΘΗΜΑΤΑΡΙΟΝ, περιέχον θεματογραφίαν καὶ ἄλλα σχολικὰ κείμενα.

Ὁ πίναξ 110 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 1 καὶ περιέχει *θέματα τῶν οὐδετέρων ῥημάτων,* ἤτοι ἀσκήσεις μετατροπῆς θεμάτων ἐκ τῆς δημώδους *(Κοινὸν)* εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν *(Ἑλληνικὸν)* πρὸς ἐθισμὸν τῶν μαθητῶν καὶ ταυτοχρόνως πρὸς διδασκαλίαν ἑνὸς κεφαλαίου τῆς γραμματικῆς.

Ἐπὶ τῆς ἄνω ᾤας ἐσημειώθη καὶ ἡ χρονολογία τοῦ κώδικος: *,αψϛ', ἰανουαρίου λ':* Δεξιὰ δὲ τοῦ τίτλου ἀναγινώσκομεν: *παρὰ Ἀντωνίῳ διδασκάλῳ,* ὅπερ ἀσφαλῶς σημαίνει τὸν διδάσκαλον τῶν θεμάτων. Πιθανώτατα πρόκειται περὶ τοῦ διδασκάλου τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀντωνίου Σπαντωνῆ, ἀκμάσαντος περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. (Περὶ τοῦ ἀνδρὸς βλ. Τ. Γριτσοπούλου, *Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή,* τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 263 - 268).

Τὸ Μαθηματάριον δὲν ἔχει εἰσέτι περιγραφῆ.

111. **Κῶδιξ 432** **ἔτους 1707**

Χαρτῷος, 0,327×0,224, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,235×0,140, φύλλα 542, στίχοι 25.

ΦΩΤΙΟΥ, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Διαφόρων τῶν ἀπὸ τῆς ἁγίας Γραφῆς ζητημάτων καὶ ἀποριῶν λύσεις καὶ ἑρμηνεῖαι (ἤτοι τὰ Ἀμφιλόχια).

Ὁ πίναξ 111 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 6 καὶ περιέχει τὸν τίτλον τοῦ ἔργου καὶ αὐτόγραφον σημείωμα τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου, δαπάναις τοῦ ὁποίου μετεγράφη ὁ κῶδιξ. Τὸ σημείωμα ἔχει ὡς ἀκολούθως: *Κτῆμα ἐμοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου Κωνσταντινοπολίτου | μεταγραφὲν ἰδίαις δαπάναις ἔκ τινος ἀδιορθώτου βιβλίου, | τῇ δὲ πρὸς ἕτερα ἀντίγραφα παραθέσει διορθωθὲν ὁπωσοῦν, εἰ δέ ποτε Θεοῦ τὴν αἴτησιν πληροῦντος καὶ τὴν εὐχὴν | εἰς ἔργον προάγοντος τῷ ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει φυλαττομένῳ | παλαιῷ βιβλίῳ ἐπιτύχοιμι προσθήσω κ(αὶ) τὰ ἐλλείποντα κ(αὶ) | δι' ἀκριβοῦς ἐξετάσεως κ(αὶ) λιπαρᾶς ἐπιμελείας καταρτίσας τήνδε τὴν βίβλον οἷον θησαυρόν τινα παραπέμψω | τοῖς μετ' ἐμέ. 1707 ἰουνίου 20.*

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων *(Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 195 - 196*)*, ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀνωτέρω σημείωμα.

Χαρτῷος, 0,224×0,155, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160 (- 0,170)×0,095 (- 0,100), φύλλα 64, στίχοι 23 - 24.

ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΟΝ, ἤτοι ἀκολουθία ἐξοδιαστικοῦ καὶ μνημοσύνου ἱερέων.

Ὁ πίναξ 112 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 60 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς *ἀκολουθίας εἰς μνημόσυνον ἱερέων*. Ὁ ψαλλόμενος κανών, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: *Ὕμνον ⟨Ἱ⟩λαρίωνος Χ(ριστ)έ μου δέχου. ἀμήν*, δὲν φαίνεται ἐκδεδομένος· ἐν τῷ πίνακι φαίνονται τὰ τρία πρῶτα τροπάρια. Εἰς τὴν προηγουμένην ἀκριβῶς σελίδα (φύλ. 59v), ὅπου περατοῦται ἡ ἀκολουθία τοῦ ἐξοδιαστικοῦ, ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε τὰ ἑξῆς:

Τέλος τῷ Θ(ε)ῷ ἡμῶν δόξα: | *ἀμήν.* | *ἐν μηνὶ μαΐω ε' ,αψζ'.* | *Σύγγνωτέ μοι ἀδ(ελφ)οὶ τοῦ πλήθους τῶν σφαλμάτ(ων)* | *πάθος ἀν(θρώπ)ινον ἐστὶ τὸ λάθος τ(ῶν) γραμμάτ(ων)* | *ἀδ(ελφ)οί, κόρον οὐκ ἔχω ἀείποτε τοῦ γράφειν,* | *ἀλλ' αἱ αἰσθήσεις ἀδυνατοῦσιν ὅμως :* | *καὶ γ(ὰρ) ἐγκατελιπέ με ἡ ἰσχύς μου,* | *κ(αὶ) τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου κ(αὶ) αὐτὸ οὐκ ἔστιν* | *μετ' ἐμοῦ.* | *τλήμ(ων) ἱερεὺς Δημήτριος Σουρ(ού)μης.* Ὁ αὐτὸς ἀντιγραφεὺς ἔγραψε καὶ τὸν Ἁγιορειτικὸν κώδικα 762 (60) τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ξενοφῶντος τὸ 1694· (πρβλ. Σ π. Λ ά μ π ρ ο υ, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων*, τόμ. Α', Cambridge, 1895, σελ. 68, ἔνθα τὸ ὄνομα ἀνεγνώσθη *Σουμερίης*, διωρθώθη δὲ εἰς *Σουρούμης* ἐν σελ. 437). Ὁ ἱερεὺς Δημήτριος Σουρούμης συνέθεσε τὰ ἐν τέλει τοῦ προμνημονευθέντος Ἁγιορειτικοῦ κώδικος (φύλ. 59v - 60v) *Τροπάρια ἐγκωμιαστικὰ εἰς τὸν Τίμιον καὶ Ζωοποιὸν Σταυρὸν* (Ἀρχ. *Δυνάμει τῇ τοῦ σταυροῦ, Θεὲ καὶ κτίστα τῶν ὅλων*...), ἅτινα ἀκροστιχίζουν ὡς ἑξῆς: *Δημήτριος ἁμαρτωλὸς ἱερεὺς ὁ Σουρούμης*. Εἰς τὸν κατάλογον τοῦ Λάμπρου (*ἔνθ. ἀνωτ.*, σελ. 68), τὰ τροπάρια φέρονται ἀνωνύμως.

Ὁ Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 257), περιγράφων διὰ βραχέων τὸν κώδικα ἀναγινώσκει *Δημήτριος Σουρμελῆς* καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβάνων ὁ Σ π . Λ ά μ π ρ ο ς (*Ἀθηναῖοι βιβλιογράφοι καὶ κτήτορες κωδίκων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας*, ἐν Ἀθήναις, 1902, σελ. 51, ἀρ. 40, [ἀνάτυπον ἐκ τῆς *Ἐπετηρίδος τοῦ Παρνασσοῦ*]), τὸν περιλαμβάνει εἰς τὸν πίνακα τῶν Ἀθηναίων βιβλιογράφων, ἀμφιβάλλει ὅμως διὰ τὴν ἀθηναϊκήν του καταγωγήν.

113. ***Κῶδιξ 785*** ***ἔτους 1707***

Χαρτῷος, 0,290×0,208, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,195 (- 0,200)×0,115 (- 0,120), φύλλα 147, στίχοι 15.

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ (Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ τῶν Προηγιασμένων· ἕπεται τυπικὸν τῶν χειροτονιῶν).

Ὁ πίναξ 113 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 2v - 3 καὶ περιέχει μέρος τῆς εὐχῆς τῆς προθέσεως τῆς α' λειτουργίας· (πρβλ. Π. Τ ρ ε μ π έ λ α, *Αἱ τρεῖς λειτουργίαι*..., ἐν Ἀθήναις, 1935, σελ. 17 κέ).

Ὁ γραφεύς, ἄριστος καλλιγράφος καὶ ζωγράφος ὁ ἴδιος, ἐν τέλει τοῦ κώδικος (φύλ. 145v) καὶ ἐντὸς καλλιτεχνικοῦ πλαισίου ἐσημείωσεν ἐξ ὀνόματος Ἰγνατίου μητροπολίτου Ρόδου τὰ ἑξῆς : *Εἴληφε τέρμα, τὸ πα|ρὸν κοντάκιον, δαπά|νῃ μέν, κ(αὶ) ἀναλώμασι,* | *ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ μ(ητ)ροπολίτου* | *Ῥόδου Ἰγνατίου τοῦ Λεσβίου·* | *πόνῳ δέ, Παναρέτου ἱερομο|νάχου Κώου, τοῦ ζωγράφου· καὶ* | *ἡμετέρου πρωτοσυγκέ|λου :—,αψζ'* | *Σεπτεβρίῳ, λη.*

Ἐκ τῶν μνημονευομένων ἐνταῦθα προσώπων ὁ μητροπολίτης Ἰγνάτιος ἐποίμανε τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ρόδου ἀπὸ τὸ 1702 - 1722 διαδεχθεὶς τὸν θεῖον του Κωνστάντιον Μυτιληναῖον (1692 - 1702)· (πρβλ. Τ ρ. Ε ὐ α γ γ ε λ ί δ ο υ, Ἐκκλησία Ρόδου, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 6 [1929], 170 - 171). Πανάρετός τις Ρόδιος πρωτοσύγκελλος μνημονεύεται τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν ὡς κτήτωρ (ἴσως καὶ γραφεὺς) κωδίκων· (πρβλ. Ἀ θ . Π α π α δ ο π ο ύ λ ο υ - Κ ε ρ α μ έ ω ς, *Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη*, τόμ. Δ', Πετρούπολις, 1899, σελ. 504). Πρβλ. ἐπίσης πίνακα 107.

Τὸν κώδικα κοσμούμενον δι' ἀξιολόγων ἐγχρώμων ἐπιτίτλων καὶ ἀρχικῶν γραμμάτων περιέγραψε δι' ὀλίγων ὁ Κ α λ λ ί μ α χ ο ς, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 13 (1914), 256 - 257.

Χαρτῷος, 0,300×0,210, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,215×0,140, φύλλα 300, στῆλαι δύο, στίχοι 25.

ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ

Ὁ παρὼν κῶδιξ ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν Συναξαρίων τῆς οἰκογενείας Μ*· (πρβλ. H. Delehaye, *Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae...*, Bruxelles, 1902, στ. XXXVIII κἑ.).

Ὁ πίναξ 114 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου (299) καὶ περιέχει τὰ ἐπιγράμματα Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου εἰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου [Ἀρχ. (*Ἄσωτος εἴ τις, ὡς ἐγώ, θαρρῶν, ἴθι·*) | *θείου γὰρ οἴκτου πᾶσιν ἤνοικται θύρα*], μέχρι τῆς Τετάρτης τῆς μεσονηστίμου· (πρβλ. *Τριῴδιον* [ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας], ἐν Ἀθήναις, 1960, σελ. 15 κἑ.). Περὶ τῶν εἰς ἁγίους καὶ ἑορτὰς ἐπιγραμμάτων Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου καὶ τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν πρβλ. Ἀ. Δ. Κομίνη, *Τὸ βυζαντινὸν ἱερὸν ἐπίγραμμα καὶ οἱ ἐπιγραμματοποιοί,* ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ. 151 - 152, ὅπου καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

Ὁ γραφεὺς τοῦ κώδικος ἐδήλωσεν ἐν τέλει (φύλ. 299) τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τὸν χρόνον περατώσεως τῆς ἀντιγραφῆς καὶ τοὺς συμβαλόντας εἰς τὰ ἔξοδα αὐτῆς, προτάξας καὶ τοὺς ἑξῆς στίχους:

Τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν Θ(ε)ῷ χά|ρις.
Δόξα σοι ὁ Θ(εό)ς :
Τὸ πρῶτον ἑξάμηνον ἡ πρώτη βίβλος,
Αὕτη πέφυκε χειρὶ γραφεῖσα πόθῳ,
Διονυσίου τέ φημι τοῦ τρισαθλίου :
Εὐχὰς τὸ λοιπὸν πέμπεται Χ(ριστο)ῦ λάτραι,
Ἐπιστροφῆς τυχεῖν με καὶ σ(ωτη)ρίας :

Ὁ παρὼν συναξαριστὴς ὑπάρχει κτῆμα τῆς ἱερᾶς κ(αὶ) | βασιλικ(ῆς) μονῆς τοῦ ἁγίου κ(αὶ) ἐνδόξου ἀποστόλου κ(αὶ) εὐαγγελιστοῦ | Ἰω(άν)νου τοῦ θεολόγου· τοῦ ἐν τῇ περιφήμῳ νήσῳ Πάτμῳ· | ἐγράφ(η) (δὲ) χειρὶ Διονυσίου εὐτελοῦς ἐκ νήσου Κῷ· ἐν ἔτει ἀπὸ | Χ(ριστο)ῦ ͵αψθ΄· διὰ συνδρομ(ῆς) κ(αὶ) ἐξόδου τοῦ ὁσιωτ(ά)του ἐν μοναχ(οῖς) | κῦρ Νικηφόρου τοῦ | | | | | |[καὶ ἐν τῇ ᾤᾳ δι᾿ ἄλλης χειρός: *Γερμαν(οῦ)*] *κ(αὶ) τοῦ ὁσιωτ(ά)του ἐν ἱερο(μον)άχ(οις) παπ(ᾶ) κῦρ Γερμανοῦ. κ(αὶ) ἀφι-| ερώθ(η) ἐν τῇ βασιλικῇ μο(νῇ) ταύτῃ· κ(αὶ) οἱ ἀναγινώσκοντες εὔχε|σθε ὑπὲρ ἀμφοτέρων :* (κάτωθι δὲ τῆς α΄ στήλης τοῦ αὐτοῦ φύλλου προσετέθη ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρός:) *+ εἴ τι δὲ σφαλερὸν εὕρητε διορθώσαντες σύγγνω|τε· ἀν(θρώπ)ινον ἐστὶ τὸ σφάλειν :*

Σημειωτέον ὅτι τὰ ὀνόματα Διονύσιος, Νικηφόρος καὶ Γερμανὸς εἶναι συνήθη τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ δὲν εἶναι εὔκολον νὰ ταυτισθοῦν πρὸς ἄλλοθεν γνωστὰ πρόσωπα. Τὸν κώδικα 2549 (216) τῆς Ἱ. Μονῆς Ξηροποτάμου ἔγραψεν : *ἐν ἔτη ͵αψε΄ Ἰουνίῳ ια΄ χεὶρ Διονυσίου ἐκ νήσου Κῶ·* (πρβλ. Σπ. Λάμπρου, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων, τόμ. Α΄,* Cambridge, 1895, σελ. 215)· ἴσως πρόκειται περὶ τοῦ ἡμετέρου γραφέως.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος,* 17 (1918), 217.

115. ***Μαθ. Πατμ. 143*** ***ἔτους 1709***

Χαρτῷον, 0,225×0,165, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,185×0,115, στίχοι 28 - 29.

ΜΑΘΗΜΑΤΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 115 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει κατὰ τὴν ἐν τῷ τίτλῳ ἔνδειξιν: *Γεωργίου τοῦ Παρουσίου πόνημα ἐκδοθὲν [ἐν Κ]ωνσταντινουπόλει.* Ἀρχ. *Ἔρως μοι δεινὸς ἐξήφθη φιλτάτη κ(αὶ) ἠγαπημένη μου ψυχῇ...* Πρόκειται περὶ ἀσκήσεως συγγραφῆς διηγήσεως ἐπὶ συγκεκριμένου θέματος. Ἡ μετοχὴ *ἐκδοθὲν* δὲν σημαίνει ἀπαραιτήτως τὴν διὰ τοῦ τύπου ἔκδοσιν.

Μετὰ τοῦ τίτλου ἐδηλώθη καὶ ὁ χρόνος τῆς συγγραφῆς τοῦ πονήματος : *1709 μαΐου β^α^.* Ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει ὑπάρχουν καὶ ἕτερα πονημάτια τοῦ Παρουσίου, ἐν οἷς καὶ *Ἐγκώμιον εἰς τὸν διδάσκαλον Ἀντώνιον* (προφανῶς τὸν Σπαντωνῆν). Τοῦ Παρουσίου ἐπίγραμμα εἰς τὸν μεταφραστὴν βι-

βλου ἐπιγραφομένης *Παίγνια τῆς φαντασίας* Μαλάκην Καστρίσιον ἐδημοσιεύθη τὸ 1711, ἐν Βενετίᾳ· (πρβλ. E. Legrand, *Bibliographie Hellénique du XVIII*e siècle, τόμ. 1, Paris, 1918, σελ. 101).

Ὁ κῶδιξ δὲν ἔχει εἰσέτι περιγραφῆ.

116. *Κῶδιξ 309* *ἔτους 1713*

Χαρτῷος, 0,225×0,165, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,190×0,135, φύλλα 78, στίχοι 23 - 29.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΓΔΟΥΡΗ, Εἰς ἅπασαν τὴν λογικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους μέθοδον προδιοίκησις, ἤτοι εἰσαγωγή.

Ὁ πίναξ 116 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 1 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς πραγματείας τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων λογίου. Ἐξεδόθη ἐν Βιέννῃ τὸ 1792· (πρβλ. Κ. Σάθα, *Νεοελληνικὴ Φιλολογία,* Ἀθῆναι, 1868, σελ. 394).

Εἰς τὸ φύλλον 37v ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφήν: *ἔλαβε τέρμα κατὰ τὸ ͵αψιγ', ὀκτωβρίῳ ιθ' | ἐγράφη δὲ ὑπὸ Δημητρίου τοῦ ἐκ Λαίρνης:*

Ὁ γραφεὺς οὗτος ἔγραψε καὶ τὸν Ἁγιορειτικὸν κώδικα 5693 (186) τῆς Μονῆς ἁγ. Παντελεήμονος (Ρωσικόν), ὅπου ἐσημείωσε κατὰ τὰ ἔτη 1714 - 1731 πολλὰς ἐνθυμήσεις μὲ ἱκανὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα. Ἐκεῖθεν μανθάνομεν ὅτι ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Μακαρίου Καλογερᾶ καὶ συγγενὴς ἀρχιερέων· (πρβλ. Σπ. Λάμπρου, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων,* τόμ. Β', Cambridge, 1900, σελ. 315).

Εἰς τὰς ᾤας τοῦ κώδικος ὑπάρχουν σχόλια διὰ χειρὸς Μακαρίου τοῦ Καλογερᾶ, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Πατμιάδος Σχολῆς.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.,* σελ. 153.

117. *Κῶδιξ 296* *ἔτους 1718*

Χαρτῷος, 0,210×0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,175 (- 0,180)×0,125 (- 0,130), φύλλα 503, στίχοι 25 - 26.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ, Ἠθικὴ Φιλοσοφία.

Ὁ πίναξ 117 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 1 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου κεφαλαίου τοῦ πρώτου βιβλίου, ὅπερ ἔχει ὡς τίτλον: *Τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας τέλος καὶ οὐσία της [εἶναι] ἡ ἀν(θρώπ)ινος εὐδαιμονία κ(αὶ) τὸ ἄκρον ἀγαθόν.*

Τὸ ἔργον εἶναι μετάφρασις δυτικοῦ προφανῶς ἔργου εἰς τὴν δημώδη ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Εἰς τὴν ἄνω ἀριστερὰν ᾤαν τοῦ πρώτου φύλλου ἐσημειώθη διὰ μικρῶν γραμμάτων ἡ ἑξῆς χρονολογία: *νοεμβρίου 10 : 1718,* ἥτις πρέπει νὰ ἔχῃ σχέσιν μὲ τὸν χρόνον τῆς συντάξεως τῆς ἐν λόγῳ μεταφράσεως καὶ ἑπομένως καὶ τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ κώδικος.

Σημειωτέον ὅτι ἡ γραφὴ προδίδει τὴν χεῖρα Ἐμμανουὴλ Ρωμανίτου τοῦ Κρητός, τοῦ χρηματίσαντος καγκελλαρίου Πάτμου καὶ μεταγλωττίσαντος διάφορα ἔργα ἐκ τῆς Ἰταλικῆς εἰς *τὴν ἁπλῆν φράσιν τῶν Ρωμαίων·* (πρβλ. κατωτέρω πίνακας 120, 123 καὶ 124). Ἠθικὴν Φιλοσοφίαν φέρεται μεταφράσας ἐκ δυτικοῦ προτύπου καὶ ὁ λόγιος τοῦ κύκλου τῶν Ἰωαννίνων Ἀναστάσιος Παπαβασιλόπουλος· (πρβλ. Κ. Σάθα, *Νεοελληνικὴ Φιλολογία,* ἐν Ἀθήναις, 1868, σελ. 442.— Γ. Ζαβίρα, *Νέα Ἑλλὰς ἤτοι ἑλληνικὸν θέατρον,* Ἀθήνησι, 1872, σελ. 129.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.,* σελ. 150.

118. *Κῶδιξ 905* *ἔτους 1718*

Χαρτῷος, 0,195 × 0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,135 (- 0,140) × 0,100, φύλλα 266, στίχοι 21 - 22.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ.

Ὁ πίναξ 118 εἶναι φωτογραφία τῶν σελίδων 83 - 84 καὶ περιέχει τὴν θ' ᾠδὴν τῶν εἰς τὰ εἰσόδια τῆς Θεοτόκου κανόνων τῶν Μηναίων (Νοεμβρίου κα')· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ,* τόμ. Β', ἐν Ρώμῃ, 1889, σελ. 233 - 234).

Ὁ γραφεὺς τοῦ κώδικος, ἑρμηνεύων ἐν σελίδι 472 τὸν τρόπον εὑρέσεως τοῦ σωτηρίου ἔτους ἐκ τοῦ ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ τἀνάπαλιν, ἐδήλωσε τὸ ἔτος καθ' ὃ ἔγραψε τὸν κώδικα: ... *λοιπὸν ἂν θέλης νὰ εὕρης τὸ νέον ἔτος | εὐγάνεις ἀπὸ τὸ παλαιὸν 5508: κ(αὶ) ὅσα μένουσιν ἐκεῖνο | εἶναι τὸ νέον ἔτος. θετέον τὸν ἐνεστῶτα χρόνον, ἔ χομεν ἀπὸ τὸ παλαιὸν ἔτος 7226: εὐγάζομεν ἐξ αὐ|τῶν ταῖς 5508 κ(αὶ) μένουν 1718...*

Ὁ κῶδιξ δὲν ἔχει εἰσέτι περιγραφῆ, περιελήφθη ὅμως εἰς τὴν Περιληπτικὴν ἀναγραφὴν τῶν νέων κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. (Πρβλ. *Ἐπετηρίς [Βασιλικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν]*, 6 [1964], Ἀθῆναι, 1965, σελ. 76 - 77).

119. *Κῶδιξ 587* *ἔτους 1719*

Χαρτῷος, 0,220 × 0,165, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,195 × 0,125, φύλλα 186, στίχοι (κειμένου) 13.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ, Ὁμιλίαι.

Ὁ πίναξ 119 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς *Ὁμιλίας εἰς τὸν πρῶτον ψαλμόν* (Homilia in psalmum primum: πρβλ. Migne, PG 29, 209-212).

Τὸ κείμενον τῆς ὁμιλίας ἐγράφη ἐξ ἀρχῆς διὰ διδακτικοὺς σκοποὺς φέρει δὲ διάστιχον ἐξήγησιν. Εἰς τὴν ἄνω δεξιὰν ᾤαν, παρὰ τὸν τίτλον διὰ τῆς χειρὸς τῆς γραψάσης τὴν διάστιχον ἐξήγησιν, ἐγράφη ἡ ἑξῆς πληροφορία: *ἄρχησεν εἰς | τοὺς 1719 | δεκεμβρίου 13.* Εἰς δὲ τὴν κάτω ᾤαν προστίθεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ κτήτορος τοῦ κώδικος: *Καὶ τόδε ξὺν τοῖς ἄλλοις Ἰωακεὶμ ἱεροδιακόνου Κουταλινοῦ.*

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 244.

120. *Κῶδιξ 297* *ἔτους 1720*

Χαρτῷος, 0,210 (- 0,215) × 0,140 (- 0,145), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,175 (- 0,180) × 0,120 (- 0,125), φύλλα 430, στίχοι 28 - 29.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ, Ὁ ἀναπολόγητος δύσπιστος (εἰς δύο μέρη).

Ὁ πίναξ 120 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει ἀλφαβητικὸν *Πίνακα τῶν εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη τῆς βίβλου περιεχομένων ἐξαιρετωτέρων πραγμάτων.* Τὸ ἔργον εἶναι γεγραμμένον εἰς ἁπλοελληνικὴν γλῶσσαν.

Εἰς τὸ φύλλον 17 ἄρχεται τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ ἔργου, ὅπερ φέρει τὸν τίτλον: *Τέλος τοῦ συγγραφέως εἰς τοῦτο τὸ ἔργον καὶ ὁδὸς ὁποῦ κρατεῖ.* Ἀρχ. *Οὐδὲν ἄλλο μὲ περισσοτέραν σπουδὴν ἐπιμελοῦνται οἱ κηπωροί...*

Εἰς τὴν ἄνω ἀριστερὰν ᾤαν τοῦ αὐτοῦ φύλλου ἐδηλώθη ἡ ἑξῆς χρονολογία: *1720 μαρτίου 3,* ὡς διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς εἶχε δηλωθῆ καὶ εἰς τὸν κώδικα 296. Ἡ γραφὴ τοῦ παρόντος κώδικος ὁμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ Ἐμμανουὴλ Ρωμανίτου, περὶ οὗ βλ. ὅσα ἐγράφησαν διὰ τοὺς πίνακας 117, 123 καὶ 124.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 150.

121. *Κῶδιξ 357* *ἔτους 1721*

Χαρτῷος, 0,216 × 0,165, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,180 × 0,110 (- 0,115), φύλλα 107, στίχοι 23.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΟΡΥΔΑΛΕΩΣ, Ρητορικὴ τέχνη.

Ὁ πίναξ 121 εἶναι φωτογραφία τῶν προτελευταίων σελίδων 212 - 213, αἵτινες περιέχουν τὸ τέλος τῆς Ρητορικῆς τέχνης. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐξεδόθη τετράκις μετὰ τοῦ περὶ ἐπιστολικῶν τύπων ἔργου τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως· (πρβλ. Cl. Tsourkas, *La vie et l' oeuvre de Théophile Corydalée*, σελ. 98 - 99).

Εἰς τὴν σελίδα 214, ἔνθα περατοῦται εἰς κολοφῶνα ἡ Ρητορικὴ τέχνη, ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ κώδικος: *Εἴληφε πέρας ἡ παροῦσα τε δέλτος, ἐκ χειρὸς καμοῦ | Μεθοδίου εὐτελοῦς | ,αψκα' νοεμ|βρίου δεκάτη.*

'Εν δὲ τῷ α' παραφύλλῳ τῆς ἀρχῆς ἐκ τοῦ κύκλου τῶν μαθητῶν τῆς Πατμιάδος ἀνεγράφη ἡ ἑξῆς πληροφορία: *ἀρχίσαμεν τὴν Ρητορικὴν εἰς τοὺς 1768 | ἀπριλλίου ιη:*

Τὸν παρόντα κώδικα περιέγραψε διὰ βραχυτάτων μετ' ἄλλων δεκατεσσάρων κωδίκων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ὁ 'Ι. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.,* σελ. 161.

122. **Μαθ. Πατμ. 161** *ἔτους 1722*

Χαρτῷον, 0,220×0,170, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,170×0,120 (τῶν σχολίων μὴ συμπεριλαμβανομένων), στίχοι 14.

ΜΑΘΗΜΑΤΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 122 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου τοῦ Μαθηματαρίου καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ *Εἰς τὰ θεοφάνεια εἴτ' οὖν γενέθλεια τοῦ σωτῆρος,* μετὰ διαστίχου καὶ ἐν ταῖς ᾤαις ἐξηγήσεως (Orat. 38 in Theophania: πρβλ. Migne, PG 36, 312.— Halkin, BHG³, 1921).

Παρὰ τὸν τίτλον ἐσημειώθη καὶ ἡ ἑξῆς χρονολογία *,αψκ2* (sic).

Ὁ κῶδιξ δὲν ἔχει εἰσέτι περιγραφῆ.

123. **Κῶδιξ 564** *ἔτους 1724*

Χαρτῷος, 0,185×0,138, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160×0,110, φύλλα 152, στίχοι 26 - 27.

⟨ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΩΜΑΝΙΤΟΥ;⟩, Νουθεσίαι ὠφέλιμοι εἰς τὴν πνευματικὴν ζωήν.

Ὁ πίναξ 123 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τοῦ α' κεφαλαίου τοῦ ὡς ἄνω ἔργου: *Περὶ Χριστοῦ μιμήσεως καὶ περὶ καταφρονήσεως πασῶν τῶν τοῦ κόσμου ματαιοτήτων.* Ὁ 'Εμμανουὴλ Ρωμανίτης, Κρὴς τὴν καταγωγήν, καγκελλάριος Πάτμου, μετεγλώττιζε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην *ἐκ τῆς 'Ιταλικῆς φωνῆς εἰς τὴν ἁπλῆν φράσιν τῶν Ρωμαίων* διάφορα ἔργα· (πρβλ. 'Ι. Σακκελίωνος, *Πατμ.Βιβλ.,* σελ. 237 - 238. — *Νέος Ἑλληνομνήμων,* 3 [1906], 114 - 115). Συναντᾶται ἐπίσης συχνάκις εἰς τὰ ἔγγραφα τοῦ νεωτέρου 'Αρχείου τῆς Μονῆς.

Δύο τῶν ἔργων του ἐξεδόθησαν τὸ 1742 ἐν Βενετίᾳ· (πρβλ. ἑπόμενον πίνακα 124). Εἰς τὴν ἄνω ἀριστερὰν ᾤαν τοῦ πρώτου φύλλου παρὰ τὸν τίτλον ἐσημειώθη ἡ χρονολογία ὡς ἑξῆς: *ὀκτωβ: 2 | 1724.* Πιθανώτατα πρόκειται περὶ τῆς αὐτῆς χειρὸς τῆς γραψάσης καὶ τοὺς κώδικας 296, 297 καὶ 563· (πρβλ. πίνακας 117, 120 καὶ 124 ἀντιστοίχως).

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ 'Ι. Σακκελίων *(Πατμ. Βιβλ.,* σελ. 238*),* ὅστις ἀπέδωσε τὸ ἔργον εἰς 'Εμμανουὴλ τὸν Ρωμανίτην, τὸν γράψαντα καὶ τοὺς ἀχρονολογήτους κώδικας 560 - 562.

124. **Κῶδιξ 563** *ἔτους 1725*

Χαρτῷος, 0,206×0,148, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,185×0,120, φύλλα 96, στίχοι 25 - 27.

⟨ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΩΜΑΝΙΤΟΥ⟩, Ὁ μετανοῶν διδασκόμενος τοῦ καλῶς ἐξομολογεῖσθαι.

Ὁ πίναξ 124 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τοῦ ὡς ἄνω ἔργου, ἔνθα *Εἰσαγωγὴ πρὸς κατάληψιν τῶν λεχθησομένων.* Ἀρχ. *Δὲν αὐταρκήθη ἡ θεία πρόνοια κάμνουσα νὰ γεννηθῇ ὁ ἄνθρωπος....* Τὸ ἔργον ἐξεδόθη ἐν Βενετίᾳ τὸ 1742, ἔνθα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐξεδόθη καὶ *Ὁ πνευματικὸς διδασκόμενος* τοῦ αὐτοῦ Ρωμανίτου· (πρβλ. E. Legrand, *Bibliographie Hellénique du XVIII*ᵉ *siècle,* τόμ. 1, Paris, 1918, σελ. 296 - 297).

Εἰς τὴν ἄνω ἀριστερὰν ᾤαν τοῦ πρώτου φύλλου παρὰ τὸν τίτλον ἐσημειώθη ἡ χρονολογία ὡς ἑξῆς: *μαΐου 21: | 1725.* Ἡ γραφὴ τοῦ κώδικος ὁμοιάζει πρὸς τὴν γραφὴν τῶν κωδίκων 296, 297 καὶ 564· (πρβλ. πίνακας 117, 118 καὶ 123 ἀντιστοίχως).

Ὁ 'Ι. Σακκελίων *(Πατμ. Βιβλ.,* σελ. 237*),* περιγράφων διὰ βραχέων τὸν κώδικα καὶ ἀγνοῶν τὴν ἔκδοσιν ἀπέδωσε τὸ ἔργον εἰς τὸν 'Εμμανουὴλ Ρωμανίτην, τὸν γράψαντα πλὴν τῶν ἀνωτέρω καὶ τοὺς κώδικας 560 - 562.

125. *Κῶδιξ 960Β* *ἔτους 1726*

Χαρτῷος, 0,215×0,155, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,170×0,115, φύλλα 58, στίχοι 24 - 25.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ, Ἐπιστολικοὶ τύποι καὶ συντακτικὸν (εἰς γλῶσσαν δημώδη).

Ὁ πίναξ 125 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῶν *γυμνασμάτων* εἰς τοὺς ἐπιστολικοὺς τύπους, ἔνθα ὁ ἐπιστέλλων καλεῖται *Γεράσιμος* καὶ ὁμιλεῖ περὶ ἐπιστολῆς καὶ τῆς σημασίας αὐτῆς γενικῶς. Ἴσως πρόκειται περὶ τοῦ διδασκάλου τῆς Πατμιάδος Γερασίμου τοῦ Βυζαντίου.

Ἡ χρονολογία τοῦ κώδικος ἐδηλώθη εἰς τὴν ἄνω ἀριστερὰν ᾤαν τοῦ πρώτου φύλλου: *͵αψκϛ^{ω} μαΐου κ^{η}*.

Ὁ κῶδιξ περιεγράφη διὰ βραχυτάτων εἰς τὴν Περιληπτικὴν ἀναγραφὴν τῶν νέων κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἐν *Ἐπετηρίδι (Βασιλικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν)*, 6 (1964), Ἀθῆναι 1965, 80 - 81.

126. *Κῶδιξ 576* *ἔτους 1727*

Χαρτῷος, 0,265×0,185, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,220×0,150, φύλλα 45, στίχοι 32 - 38.

ΗΛΙΑ ΜΗΝΙΑΤΗ, Πέτρα σκανδάλου (καὶ ἄλλα συναφῆ κείμενα).

Ὁ πίναξ 126 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου γεγραμμένου φύλλου (σελ. 86) καὶ περιέχει *Καθολικὴν διδασκαλίαν Κλήμεντος πάπα Ρώμης* ἐκ τῶν Διαταγῶν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων περὶ τῆς θείας εὐχαριστίας.

Ἐν τέλει τοῦ κειμένου ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ κώδικος: + *ἐγράφην τὸ παρον παρ' ἐμου Φραζῆ Ἀτζαλῆ, ἐν Βενετείᾳ* | *ἔτει ͵αψκζ^{ω}* : ἀκολουθεῖ μονοκονδυλιά: *τοῦτο* [*τοῦ τα*(;)] *νῦν Πατριάρχου*(;). *Ἀλεξανδρείας* (;).

Ἐν σελίδι 42 ὁ αὐτὸς ἀντιγραφεὺς ἔγραψε τὰ ἀκόλουθα: *1727 ὀκτομβρίου 24.* | *Ἐγράφη παρ' ἐμοῦ Φραζὴ Ἀτζαλῆ ἐν Βενετίᾳ· εὑρίσκον|ται δὲ πολλαῖς ἀνορθωγραφίαις εἰς αὐτό· ὅμως ὁ ἀναγινόσκων* | *ἂς μήν με κατηγορᾷ μάλλιστα, ἀς διορθώνη μὲ ἐπιμέλειαν τὰ σφάλμα|τα· ὁ γὰρ προγράψας ἄμοιρος πάσης ὀρθωγραφίας.* Κάτωθι τοῦ σημειώματος ἀποτύπωμα σφραγῖδος μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ἑκατέρωθεν συμπλέγματα τῶν γραμμάτων: ἀριστερὰ *ΦΡΑ*, δεξιὰ *ΑΤΖΑ*.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 240.

127. *Κῶδιξ 350* *ἔτους 1730*

Χαρτῷος, 0,220×0,160, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160×0,100 (- 0,105), φύλλα 476, στίχοι 25 - 26.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΟΡΥΔΑΛΕΩΣ, Ὑπομνήματα εἰς τὰ περὶ φυσικῆς ἀκροάσεως ὀκτὼ τοῦ Ἀριστοτέλους βιβλία.

Περὶ τοῦ ἔργου τούτου τοῦ Κορυδαλέως, ὅπερ ἐξεδόθη ἐν Βενετίᾳ τὸ 1779, πρβλ. Cl. Tsourkas, *La vie et l' oeuvre de Théophile Corydalée*, σελ. 237 κέ.

Ὁ πίναξ 127 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου (476^{v}) καὶ περιέχει τὸ τέλος τῶν Ὑπομνημάτων, μεθ' ὃ ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε τὰ ἀκόλουθα:

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵αψλ' κατὰ μῆνα ἀπρίλλιον | *ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ* | *πόνος κ(αὶ) κτῆμα ἐμοῦ Ἀθανασίου ἱερομονάχου* | *υἱοῦ παπᾶ Σάββα Χρυσοχόου.* Κάτωθι δὲ τοῦ σημειώματος τούτου ἀντὶ σφραγῖδος τὸ μονόγραμμα τοῦ Ἀθανασίου. Ἐν τῇ κάτω ᾤᾳ ἐπίσης τοῦ πρώτου φύλλου ἀναγινώσκομεν: *ἐκ τῶν τοῦ Ἀθανασίου ἱερομονάχου Χρυσοχόου* | *τοῦ Πατμίου.*

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀντιγραφικὴ δρᾶσις τοῦ ἐν λόγῳ ἱερομονάχου καλύπτει δεκαετίας ὁλοκλήρους ἐν Πάτμῳ. Κατά τινα σημείωσιν τοῦ κώδικος τῆς Μονῆς 1015, φύλλα 203^{v} καὶ 412^{v}, *ἦλθαν καὶ ἔφεραν τὸν παπὰ Ἀθανάσιον τοῦ Χρυσοχόου ἀποθαμένον... τὸ 1763 Σεπτεμβρίου 23.* Ἡ αὐτὴ πληροφορία καὶ ἐν τῷ Βραβείῳ τῆς Μονῆς, ἀρ. 784, σελ. 43.

Ἐκ τῶν ἐν τῷ παρόντι τόμῳ μνημονευομένων κωδίκων πρβλ. τοὺς πίνακας 99, 132, 134, 135, 141, 148, 151 καὶ 152.

Τὸν κώδικα περιέγραψε μετὰ τῶν ἄλλων κωδίκων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 161.

128. **Κῶδιξ** *353* **ἔτους** *1730*

Χαρτῷος, 0,218×0,160, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,165×0,095, φύλλα 390, στίχοι 21.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΟΡΥΔΑΛΕΩΣ, Ἔκθεσις συνοπτικὴ τῆς ὅλης συλλογιστικῆς πραγματείας (=Εἰς ἅπασαν τὴν Λογικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους).

(Περὶ τοῦ ἔργου τούτου τοῦ Κορυδαλέως βλ. ἀνωτέρω κώδικα 354, πίνακα 107).

Ὁ πίναξ 128 εἶναι φωτογραφία τῆς σελίδος 777 καὶ περιέχει συμφωνίαν μαθητῶν τῆς Πατμιάδος μετὰ τῶν ἰδιοχείρων αὐτῶν ὑπογραφῶν :

‚αψλ' νοεμβρίου ιβ' ἐσυμφωνήσαμεν οἱ μαθηταὶ | πάντες νὰ διαβάσωμεν τὴν μικρὰν λογικήν, καὶ ὅποιος | ἀθετήσει τὴν συνομωσίαν νὰ μὴν εἶναι ἄνθρωπος· ὅ|θεν εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας ὑπογράφομεν ἕκαστος | ἰδίᾳ χειρὶ καὶ α^{ος} | Νεῖλος ἱερομόναχος στέργω τοῖς ἄνωθεν: συνᾴδω τῷ γράψαντι καὶ στέργω | Ἀρσένιος ἀποφαίνεται τοῖς ἄνωθεν | Γερμανὸς δισχυρίζομαι τὰ ἄνωθεν | Νεόφυτος ξυνάδω τοῖς ἄνωθεν | Μανουὴλ συντίθεμαι τοῖς ἄνωθεν | Βαφὲ σαϊτούρας Μεεμὲτ Σαρανάκη.

Μεθ' ὃ ἕπονται γνωμικὰ εἰς πέντε ἰαμβικοὺς τριμέτρους προερχομένους ἐκ τραγικῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Μενάνδρου.

Τὸν κώδικα φέροντα ἐν ταῖς ᾤαις σχόλια τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Πατμιάδος περιέγραψε συνοπτικῶς μετ' ἄλλων τοῦ Κορυδαλέως κωδίκων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 161.

129. **Κῶδιξ** *872* **ἔτους** *1730*

Χαρτῷος, 0,225×0,160, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150×0,110, φύλλα 41, στίχοι 17.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ τοῦ ἁγ. ὁσιομάρτυρος Παχωμίου.

Ὁ πίναξ 129 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 31ᵛ - 32 καὶ περιέχει τροπάριά τινα ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀκολουθίας, συμπιλήματα καὶ δάνεια ἐκ τῆς ὑμνολογίας τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τοῦ ἁγ. Μεθοδίου καὶ τοῦ ἁγίου Προκοπίου, τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ὄνομα ἔχει παντοῦ διορθωθῆ καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν τίτλον εἰς *Παχώμιος*. Ἐν φύλλῳ 28 σημειοῦνται τὰ ἀκόλουθα:

‚αψλ' μαΐου ζ' ἡμέρα τῆς Ἀναλήψεως ὥρα γ' | μαρτύριον τοῦ ἁγίου ὁσιομάρτυρος Παχωμίου εἰς χώραν | Οὐσάκιον, ἐπαρχίαν τῆς μητροπόλεως **Φιλαδελφείας** *εἰς Ἀσίαν.*

Σημειωτέον ὅτι ὁ κῶδιξ ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μεμονωμένων ἀκολουθιῶν εἰς ἓν συνεσταχωμένων· (πρβλ. καὶ πίνακας 163 καὶ 171). Εὕρηται δὲ ἐν τῇ Μονῇ καὶ ἰδίᾳ φυλλάδα ἀντίγραφον τῆς παρούσης ἀκολουθίας.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος,* 17 (1918), 218 - 219.

130. **Κῶδιξ** *910* **ἔτους** *1730*

Χαρτῷος, 0,215×0,155, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,155×0,100, φύλλα 81, στίχοι 21.

ΜΑΡΚΟΥ ΕΥΓΕΝΙΚΟΥ καὶ ἄλλων, Κανόνες παρακλητικοὶ καὶ εὐχαί.

Ὁ πίναξ 130 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 69ᵛ - 70 καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς ιδ' καὶ τὴν ιε' εὐχὴν εἰς Θεοτόκον. Τῶν ἐν λόγῳ εὐχῶν ἡ πρώτη Ἀρχ. *Ἀνεσπέρου φωτὸς ἡ γεννήτρια...* καὶ ἀποδίδεται εἰς Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν· (πρβλ. *Byz. Zeitschrift,* 14 [1905], 235). Ἐν τέλει τοῦ φύλλου 70 ὁ γραφεὺς ἐδήλωσεν εἰς δωδεκασυλλάβους στίχους τὴν ταυτότητά του:

Θ(εο)ῦ τὸ δῶρον, κ(αὶ) Νικηφόρου πόνος,
μελανείμονος, κ(αὶ) ἀλιτροῦ ἀνέρος,
ναιετάοντος τὸ ὄρος μονοτρόπων,
τὸ τοῦ Ἄθωνος λαχὸν προσηγορίαν,
μορφὰς σκοτοῦντος ψυχικῶν ἰνδαλμάτων,
στήλας δ' ἱστῶντος ὑλικῶν ἱδρυμάτων.

Ἐν ἔτει σ(ωτη)ρίῳ ‚αψλ' κ(α)τ(ὰ) μῆνα ἰούνιον.

Οἱ ἀνωτέρω στίχοι πρέπει νὰ ἔχουν σχέσιν μὲ τοὺς στίχους 8 - 13 τοῦ ἀντιστοίχου ποιήματος τοῦ κώ-

δικος 962 (πίναξ 139) ἢ νὰ ἔχουν κοινὸν πρότυπον. Τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπίγραμμα εὕρηται καὶ ἐν κώδικι 621, φύλ. 24, ἔνθα ὁ γραφεὺς ὀνομάζεται Λουκᾶς, ἀλλ' οἱ *στίχοι* εἶναι *Νικηφόρου μοναχοῦ τοῦ ἁγιαννανήτου*, τοῦ ἡμετέρου προφανῶς γραφέως. Ἡ γραφὴ ἀμφοτέρων τῶν κωδίκων, ὁ χάρτης καὶ ἡ ποιότης καὶ τὸ χρῶμα τῆς μελάνης προδίδουν τὸ αὐτὸ καλλιγραφικὸν ἐργαστήριον.

Ὁ κῶδιξ προέρχεται ἐκ τῶν νέων προσκτήσεων τῆς Μονῆς. Πρβλ. Περιληπτικὴν ἀναγραφὴν τῶν νέων κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, *Ἐπετηρίς (Βασιλικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν)*, 6(1964), Ἀθῆναι, 1965, σελ. 76 - 77.

131. **Κῶδιξ 913** *ἔτους 1730*

Χαρτῷος, 0,215 × 0,155, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160 × 0,105 (- 0,110), φύλλα 18, στίχοι 18.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ τῆς ἁγίας Θεοφανοῦς, βασιλίσσης Κωνσταντινουπόλεως (Δεκεμβρίου ιε').

Ὁ πίναξ 131 εἶναι φωτογραφία τῶν τελευταίων φύλλων (σελ. 31 - 32) καὶ περιέχει τὴν ἀναγινωσκομένην κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἁγίας εὐαγγελικὴν περικοπὴν (Ματθ., ΚΕ', 6 - 13) καὶ τὸ προφητικὸν ἀνάγνωσμα (Ἡσαΐου, ΜΓ', 9 - 14). Ἀκολουθία τῆς ἁγίας Θεοφανοῦς ἐξεδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 1808 καὶ τὸ 1857, ὁμοῦ μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῆς ἁγίας Εὐφημίας· (πρβλ. L. P e t i t , *Bibliographie des Acolouthies grecques (Subsidia Agiographica 16)*, Bruxelles, 1926, σελ. 79 - 80).

Ἐν τέλει τῆς σελίδος 31 ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ διὰ τῶν ἑξῆς: *Τέλος κ(αὶ) τῷ Θεῷ δόξα* | *μνήσθητι ἁγία Νεκταρίου κ(αὶ) τ(ῶν) γονέων, τοῦ γράψαντος τὸ παρ(ών).*

Εἰς τὸ ἐν ἀρχῇ τῆς ἀκολουθίας παράφυλλον Γ^ν ὑπάρχουν σημειώσεις διαφόρων χειρῶν, ἐξ ὧν καταγράφομεν τὰς ἀξιολογωτέρας : *͵αψλ' ὀκτωβρίου ιθ'* | *εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν Πάτμῳ.* | *Ἐγράφθη ἡ παροῦσα ἀκολουθία τῆς ἁγίας μεγάλης* | *βασιλίσσης κ(αὶ) θαυματουργοῦ Θεοφανώ, διὰ ἐξόδου* | *τοῦ πανοσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κ(αὶ) πνευματικοῖς* | *παπᾶ κὺρ Μελετίου Φασόλα· κ(αὶ) οἱ ἐντυγχάνοντες εὔχεσθε ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ Κ(υρί)ῳ :*

Τὸ αὐτὸ ὡς ἄνω σημείωμα ἐπαναλαμβάνεται ἐλλιπὲς ὑπὸ ἄλλης χειρὸς εἰς τὸ αὐτὸ φύλλον.

Αὐτόθι κτητορικὰ σημειώματα *Ἀθανασίου ἱερομονάχου* (καὶ ἐν φύλλῳ 1), *Ἰακώβου ἱερομονάχου* καὶ ἄλλων.

Καὶ ὁ παρὼν κῶδιξ ἀνήκει εἰς τὰς νέας προσκτήσεις τῆς Μονῆς. Πρβλ. Περιληπτικὴν ἀναγραφὴν τῶν νέων κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, *Ἐπετηρίς (Βασιλικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν)*, 6 (1964), Ἀθῆναι, 1965, σελ. 76-77.

132. **Κῶδιξ 649** *ἔτους 1731*

Χαρτῷος, 0,208 × 0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160 × 0,105 (- 0,110), φύλλα 65, στίχοι 21.

ΜΟΥΣΙΚΟΝ, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικήν.

Ὁ πίναξ 132 εἶναι φωτογραφία τῆς σελ. 129 καὶ περιέχει τὸ τελευταῖον κεφάλαιον πραγματείας περὶ μουσικῆς ἐπιγραφόμενον: *Περὶ τῶν συστημάτων καὶ τῶν μουσικῶν γενῶν.*

Ὁ κῶδιξ εἶναι ἔργον τοῦ γνωστοῦ καλλιγράφου Ἀθανασίου ἱερομονάχου τοῦ Χρυσοχόου, ὅστις ἐν τέλει (σελ. 129) ἐσημείωσε τὰ ἀκόλουθα :

Ταῦτα μὲν περὶ μουσικῆς ἀντεγράφθησαν παρ' ἐμοῦ ἔκ τινων κα|κογεγραμμένων τετραδίων ὡς οἷόν τε ἦ· οἱ ἐντυγχάνοντες δὲ | *τούτου κ(αὶ) εὖ εἰδότες ἐπανορθώσετε. ͵αψλα'* | *Ἀθανάσιος ἱερομόναχος Χρυσοχόος* | *ἐκ Πάτμου.* Ἀκολουθεῖ τὸ γνωστὸν μονόγραμμά του.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πινακίδος Α' ἀνεγράφη καὶ ἡ ἀκόλουθος κτητορικὴ σημείωσις τοῦ αὐτοῦ Ἀθανασίου: *Κ(αὶ) τόδε Ἀθανασίου ἱερομονάχου* | *παπᾶ Σάββα Χρυσοχόου* | *ἐν Πάτμῳ.*

Περὶ τῆς ἀντιγραφικῆς δραστηριότητος τοῦ Ἀθανασίου πρβλ. πίνακας 127, 134, 135, 141, 148, 151 καὶ 152.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν , *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 258. Πρβλ. καὶ Μ α λ α ν δ ρ ά κ η , *Ἡ Πατμιὰς Σχολή*, σελ. 91.

133. **Κῶδιξ 855, [ΙΖ' αἰ.]** **ἔτους 1731**

Χαρτῷος, 0,210×0,148, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140×0,090, φύλλα 36, στίχοι 18.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ τοῦ Ἐπιταφίου θρήνου καὶ τροπάρια ἀναστάσιμα.

Ὁ πίναξ 133 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 35ᵛ - 36 καὶ περιέχει ἐκ μὲν τῆς γραφῆς τοῦ κώδικος τῆς ἀπομιμουμένης γραφὴν τοῦ ΙΔ' αἰῶνος (φύλ. 35ᵛ) τὰ τρία τροπάρια τῆς θ' ᾠδῆς τοῦ ἀναστασίμου κανόνος Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (πρβλ. *Πεντηκοστάριον*, ἐν Ρώμῃ, 1883, σελ. 11), εἰς τὸ φύλλον δὲ 36 ἀφιερωτικὸν σημείωμα γεγραμμένον τὸ ἔτος 1731, ἔχον οὕτω:

Τὸ παρὸν βιβλίον ἀφηερώθη εἰς τὴν | βασιλεικὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ | θεολόγου, τῆς νίσουν Πάτμου ὑπὸ τὸν δίο | αὐτάδέλφων κ(αὶ) ἱερομονάχων Σωφρονίου καὶ | Συμεὼν ὀνώμα π(α)πὰ Γαυριὴλ ανεψιο αὐτῶν | τῶν Καλιμνέων, ὅστις λοιπὸν ἀποξενώση | αὐτῶ ἐκ τῆς μονῆς ξενωθήσει(τ)αι τῆς δόξης | τοῦ Θεοῦ καὶ θέλει ἔχει κ(αὶ) τὸν μέγα | θεολόγον ἀντίδικον ἐν ἡμέραν κρί|σεως· ,αψλα'.

Ὁ γράψας τὸ σημείωμα τοῦτο φαίνεται ὅτι ἀντιγράφει ἄλλοθεν, διότι λέξεις τινὰς δὲν φαίνεται νὰ τὰς ἀντελαμβάνετο ὀρθῶς. Τὸ αὐτὸ σημείωμα εὕρηται ἀναγεγραμμένον ὀρθότερον καὶ ἐν φύλλῳ 1ᵛ· Σημειωτέον ὅτι τὰ ὡς ἄνω σημειώματα κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον ἀναγεγραμμένα ὑπάρχουν καὶ εἰς τὸν κώδικα 559· (πρβλ. πίνακα 104). Εἰς τὴν κάτω ᾤαν τοῦ φύλλου 35ᵛ ὑπάρχει καὶ ἡ ἑξῆς σημείωσις: *ἐκ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ | θεολόγου τῆς Πάτμου : ,αψλα',* σύγχρονος τοῦ ἀνωτέρω σημειώματος.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος,* 17 (1918), 121.

134. **Κῶδιξ 517** **ἔτους 1732**

Χαρτῷος, 0,235×0,170, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,180×0,110, φύλλα 480, στίχοι 28.

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΑ καὶ ἄλλων διαφόρων, Λόγοι ἐκκλησιαστικοί.

Ὁ κῶδιξ εἶναι ἔργον πλειόνων τοῦ ἑνὸς ἀντιγραφέων. Ὁ πίναξ 134 εἶναι φωτογραφία τῆς σελίδος 81 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν λόγου ἀναγινωσκομένου τὴν *Κυριακὴν πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως,* ὅστις ἀποτελεῖ ἀνάπτυξιν τοῦ εὐαγγελικοῦ χωρίου : *τέξεται υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα... ἁμαρτιῶν αὐτῶν* (Ματθ., Α', 21).

Παρὰ τὸν τίτλον ἐσημειώθη καὶ ἡ χρονολογία *,αψλβ',* τὴν ὁποίαν ἐπανευρίσκομεν καὶ εἰς τὰς σελίδας 17, 229, 397, 489, 617 καὶ 638. Εἰς δὲ τὴν σελίδα 801 ὑπάρχει ἡ ἔνδειξις: *1731 ἐν Πάτμῳ.*

Ὁ κῶδιξ δὲν φέρει ὄνομα γραφέως· σύγκρισις ὅμως τῆς γραφῆς τοῦ παρόντος πίνακος πρὸς τὴν γνωστὴν ἐξ ἄλλων κωδίκων γραφὴν Ἀθανασίου τοῦ Χρυσοχόου (πρβλ. πίνακας 99, 127, 132, 135, 141, 148, 151 καὶ 152), πείθει ὅτι καὶ τὸν παρόντα λόγον καὶ ἄλλους πολλοὺς τοῦ ἐν λόγῳ κώδικος ἔγραψεν ὁ αὐτὸς Ἀθανάσιος.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.,* σελ. 220 - 221.

135. **Κῶδιξ 345** **ἔτους 1734**

Χαρτῷος, 0,230 (- 0,235)×0,165, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,180×0,100 (- 0,105), φύλλα 320, στίχοι 27.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΟΡΥΔΑΛΕΩΣ, Ὑπομνήματα εἰς τὰ περὶ ψυχῆς βιβλία τοῦ Ἀριστοτέλους.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἔχει ἐν μέρει ἐκδοθῆ. Περὶ αὐτοῦ βλ. Cl. Tsourkas, *La vie et l'oeuvre de Théophile Corydalée,* σελ. 101 καὶ 311 κέ.

Ὁ πίναξ 135 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου (320ᵛ) καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ προμνημονευθέντος ἔργου τοῦ Κορυδαλέως. Ἐν τέλει δηλοῦται ἡ χρονολογία : *Τέλος κ(αὶ) τῷ Θεῷ δόξα ἀμὴν | ,αψλδ' :* Τὸ ὄνομα τοῦ γραφέως δὲν δηλοῦται, ἀλλ' ἡ γραφὴ προδίδει τὴν χεῖρα Ἀθανασίου τοῦ Χρυσοχόου· (πρβλ. προηγούμενον πίνακα 134 καὶ τοὺς πίνακας 99, 127, 132, 141, 148, 151 καὶ 152).

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων μετ' ἄλλων δεκατεσσάρων κωδίκων περιεχόντων ἔργα τοῦ Κορυδαλέως ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.,* σελ. 161.

136. Κῶδιξ 809 ἔτους 1735

Χαρτῷος, 0,260×0,170, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,195×0,115, φύλλα 17 (22), στίχοι 17.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Θεία Λειτουργία.

῾Ο πίναξ 136 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 1 (ἀρχικῶς 4, διότι προηγοῦντο 3 λευκὰ φύλλα) καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς θείας λειτουργίας, ἤτοι τὴν *εὐχὴν τῆς προθέσεως*· (πρβλ. Π. Τ ρ ε μ π έ λ α, *Αἱ τρεῖς λειτουργίαι...*, ᾿Αθῆναι, 1935, σελ. 17 - 18).

῾Ο γραφεὺς ἐν τέλει [φύλ. 17(20)] ἐδήλωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον ἀντιγραφῆς τοῦ κώδικος: *͵αψλε΄ ἰουνίου κβ΄ | ἐγράφη διὰ χειρὸς καμοῦ Παρθενίου ἱερομοναχου κ(αὶ) ἁμαρτολοῦ | ἐκ της νήσου Μητυλήν(ης)· εὔχεσθαι δέ μη ἡ ἱερουργούντες | μετημπαρούσαν ὅς ἵνα τύχω μερίδος τὸν δικέ(ων): ἔγρά|φη δὲ εἰς Θυάτυρα*. ᾿Επίσης ἄνωθι τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐπιτίτλου τοῦ φύλλου 1(4) ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομά του : *Παρθενί[ου] ἱερομον[άχου ....]ου.....*, κάτωθι δ᾿ αὐτοῦ τὴν χρονολογίαν : *͵αψλε΄ : ἰουνίου ιε΄*. ῾Ο κῶδιξ κοσμεῖται δι᾿ ἀξιολόγων ἐπιτίτλων καὶ ἀρχικῶν γραμμάτων.

Βραχεῖαν περιγραφὴν αὐτοῦ βλ. ἐν Κ α λ λ ι μ ά χ ο υ , Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *᾿Εκκλ. Φάρος*, 15 (1916), 362.

137. Κῶδιξ 850 ἔτους 1736-7

Χαρτῷος, 0,340×0,230, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,320×0,220, στίχοι 43,
0,320×0,210, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,285×0,190, στίχοι 38, σύνολον φύλλων 162.

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΑ ΚΑΙ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ, ᾿Επιστολαί.

῾Ο πίναξ 137 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 155^v καὶ περιέχει τὸ τέλος τῆς ἀνεπιγράφου ια΄ καὶ ὁλόκληρον τὴν ιβ΄ ἐπιστολὴν Γερασίμου τοῦ Βυζαντίου, ἀπευθυνομένην πρὸς τὸν μητροπολίτην Χίου Δανιήλ, φέρουσαν δὲ ἐν τέλει τὴν χρονολογίαν : *͵αψλζ΄*.

῾Ο κῶδιξ ἀπηρτίσθη ἐκ τῶν αὐτογράφων ἐπιστολῶν τοῦ Μακαρίου καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Γερασίμου. ῾Η γραφὴ τοῦ παρατιθεμένου πίνακος ὀφείλεται εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Γερασίμου.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ἀναλυτικῶς ὁ Κ α λ λ ί μ α χ ο ς, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *᾿Εκκλ. Φάρος*, 16 (1917) 469-484.

138. Κῶδιξ 285 ἔτους 1736-8

Χαρτῷος, 0,215×0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,164×0,100, φύλλα 46+31, στίχοι 22.

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΑΡΤΗΣ, Χρονικὸν σύντομον.

῾Ο πίναξ 138 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τοῦ Χρονικοῦ ἀπὸ ᾿Αδάμ.

᾿Εν τῷ τίτλῳ τοῦ Χρονικοῦ δίδεται καὶ ἡ χρονολογία αὐτοῦ: *Χρονικὸν σύντομον ἐξ ἀνωνύμου τινὸς ἐπιμελείᾳ συντεθέν, ἐκ τοῦ πρώτου πλασθέντος ᾿Αδὰμ ἀρχόμενον, ἕως τοῦ νῦν τρέχοντος ἔτους ͵ζσμδ΄, ἀπὸ δὲ Χριστοῦ, ͵αψλζ΄*. ᾿Ακολούθως ὁ συγγραφεὺς αἰτεῖται τὴν ἐπιείκειαν τῶν ἀναγνωστῶν. ᾿Εντὸς δὲ τοῦ Χρονικοῦ παρενείρει γεγονότα καὶ πληροφορίας τῆς ἐποχῆς του, ἐξ ὧν ὁ Σακκελίων ἀνεγνώρισε τὸν Νεόφυτον πρώην ῎Αρτης ὡς συγγραφέα αὐτοῦ.

῾Ο δηλούμενος ἐν τῷ τίτλῳ χρόνος ἀπὸ κτίσεως κόσμου εἶναι τὸ 1736 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ καὶ ὄχι τὸ ἀναγραφόμενον 1737. ᾿Εν τέλει δὲ τοῦ φύλλου 46^v δηλοῦται ὡς τρέχον ἔτος τὸ 1738: *...ἀπὸ ͵αυνγ΄ διαρκεῖ ἔτι ἄχρι τοῦ νῦν τρέχοντος ͵αψλη΄ ἔτους...* ῾Επομένως τὸ Χρονικὸν ἐγράφη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1736 - 1738.

Εἰς τὴν κάτω ᾤαν τοῦ πρώτου φύλλου ὑπάρχει σημείωμα τοῦ Νεοφύτου πρώην ῎Αρτης τοῦ 1744: *᾿Εχαρίσθη μνήμ(ης) ἕνεκα τῷ ἐμῷ κατὰ πν(εῦμ)α υἱῷ ἱεροδιακόνῳ | ᾿Ιγνατίῳ τῷ ᾿Επιδαυρίῳ μέλλοντι ἀπιαίνε* (sic) *ἐν ᾿Ιωαννίνοις | εἰς ἐπίδοσιν, τῶν ὧν ἐφιετ(αι) ἐπιστημ(ῶν): ῾Ο Νεόφυτος πρώ(ην) ῎Αρ-(της) | 1744 αὐγού(στου) 1 +*. Εἰς τὴν κάτω ᾤαν ἐπίσης τοῦ φύλλου 46 ὑπάρχει τὸ ἀκόλουθον κτητορικὸν σημείωμα: *᾿Εκ τῶν τοῦ Νεοφύτου πρώ(ην) ῎Αρτης | Νεοφύτου Μαυρομάτη, κ(αὶ) τῶν φίλ(ων) αὐτοῦ:*

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ ᾿Ι. Σ α κ κ ε λ ί ω ν *(Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 145 - 146*)*, ὅστις ἐξέδωκε καὶ τὸ μέγιστον τμῆμα τοῦ Χρονικοῦ, *αὐτόθι*, σελ. 289 - 315. Πρβλ. ἐπίσης ῾Ε. Κ α κ ο υ λ ί δ η (Αὐτόγραφα σημειώματα τοῦ Νεοφύτου Ναυπάκτου καὶ ῎Αρτης. Συμβολὴ στὴ χρονολογία του, *῾Ελληνικά*, 20 [1967], 442 - 445), ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

139. **Κῶδιξ 862** ἔτους 1737

Χαρτῷος, 0,325 × 0,225, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,250 × 0,150 (- 0,155), φύλλα 171, στῆλαι δύο, στίχοι 34.

ΜΗΝΑΙΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Ὁ πίναξ 139 εἶναι φωτογραφία τῆς σελίδος 336 καὶ περιέχει τὰ τελευταῖα τροπάρια τοῦ Μηναίου, ἤτοι τῆς ἀκολουθίας τῆς λα´ τοῦ μηνός, καθ' ἣν ἑορτάζονται οἱ ἅγιοι Ἀνάργυροι Κῦρος καὶ Ἰωάννης· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Γ´, ἐν Ρώμῃ, 1896, σελ. 454 - 455, 591).

Εἰς τὰς ἑπομένας σελίδας τοῦ κώδικος (337 - 338) ὁ γραφεὺς ἐδήλωσεν εἰς μακρὸν ποίημα ἐκ πολιτικῶν στίχων τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τὴν καταγωγήν, τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ Μηναίου, τὸν παροτρύναντα αὐτὸν καὶ καταβαλόντα τὰς δαπάνας, τὴν καταγωγὴν τούτου καὶ τὴν πρὸς τὴν γενέτειράν του Πάτμον καὶ τὴν Ἱ. Μονὴν σχέσιν αὐτοῦ καὶ διάθεσιν κλπ. Ἰδοὺ οἱ ἐνδιαφέροντες ἡμᾶς στίχοι :

Δηλωτικοὶ πολιτικοὶ στίχοι μηνὸς καὶ ἔτους,
συνεργητοῦ τε καὶ αὐτοῦ τοῦ τῆς βίβλου γραφέως.

Ἐν μέν γε τῷ χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ τε,
τριακοστῷ ἑβδόμῳ τε σωτηρίῳ τῷ ἔτει,
τοῦ δ' ἰαννουαρίοιο μηνὸς εἰκάδι τρίτῃ,
τὴν δέλτον τήνδε τοῦ μηνός, τοῦ ἰαννουαρίου,
ἡ χεὶρ ἐμοῦ τοῦ ἀφυοῦς γέγραφεν, ὦ φιλότης,
ἀναλφαβήτου ἀλιτροῦ Σάμοθεν ὁρμωμένου,
οἰκτίστου ἀμονάχου τε Κοσμᾶ φέροντος κλῆσιν,
ἀκόσμου καλῆς πράξεως ἁπάσης κ(αὶ) παντοίας,
τοῦ Ἄθω ναιετάοντος ὄρος τῶν μονοτρόπων,
μορφὰς μὲν ἀμαυροῦντός γε ψυχικῶν ἰνδαλμάτων,
στήλας δὲ ἀνιστάοντος ὑλικῶν ἱδρυμάτων,
ζακόρου χρηματίσαντος ποτὲ τῆς κατὰ Πάτμον,
μονῆς εὐαγεστάτης μὲν βασιλικῆς τε, ἧσπερ
κτήτωρ ὁ ἐν ὁσίοις δὲ πέφυκε θεοφόρος,
Χριστόδουλος καλούμενος ὁ Χριστοῦ πιστὸς δοῦλος.
Διά γε μὴν τῆς συνδρομῆς, δαπάνης οὐ σμικρᾶς τε,
πνευματικοῦ ἀνέρος γε πάσαις κεκοσμημένου,
ταῖς ἀγαθοεργίαις τε, καὶ ἀρεταῖς παντοίαις,
πρὸς δὲ κ(αὶ) ἀξιώματι τῷ τῆς ἱερωσύνης,
ἐνασκουμένου Ἄθωνος ἔν γε τῇ ὑπωρείᾳ,
ἥτις Σκήτη ὠνόμασται προμήτορος Κυρίου·
ᾧπερ πατρὶς ἡ Πάτμος μέν, Γερμανὸς δὲ ἡ κλῆσις,
παρ' οὗ γ' ὡς φιλοπάτριδι ἡγμένου διαθέσει,
ἥδε προσαφιέρωται πυξὶς τῇ ἐν ἰδίᾳ,
πατρίδι σεβασμίᾳ μὲν βασιλικῇ μονῇ δε,
. . . .

Κατὰ ταῦτα τὴν παροῦσαν βίβλον ἔγραψε τὸ 1737 ὁ ἐκ Σάμου καταγόμενος Κοσμᾶς μοναχός, ὑπηρετήσας ποτὲ εἰς τὴν ἐν Πάτμῳ Μονήν, νῦν δὲ μονάζων ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Ἔγραψε δὲ ταύτην τῇ προτροπῇ καὶ δαπάναις τοῦ ἐκ Πάτμου καταγομένου Γερμανοῦ ἱερομονάχου, ἀσκοῦντος δὲ νῦν ἐν τῇ Σκήτῃ τῆς Ἁγίας Ἄννης τοῦ Ἁγιωνύμου Ὄρους, ὁπόθεν καὶ ἀφιέρωσε τὴν βίβλον εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν τῆς ἰδιαιτέρας του πατρίδος. Περὶ τῆς σχέσεως τῶν στίχων 8 - 13 τοῦ ποιήματος πρὸς ἄλλο ἐπίγραμμα ἀνάλογον πρβλ. ἀνωτέρω πίνακα 130.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος (Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17 [1918], 125 - 127), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ ποίημα τοῦ γραφέως ὁλόκληρον μετά τινων ἀβλεπτημάτων, δυναμένων νὰ δημιουργήσουν ἐσφαλμένας ἐκτιμήσεις.

140. *Κῶδιξ 474, [ΙΖ'-ΙΗ' αἰ.]* *ἔτους 1739*

Χαρτῷος, 0,255×0,190, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,210×0,135 (- 0,140), φύλλα 130, στίχοι 20.

ΣΤΙΧΗΡΑΡΙΟΝ τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ.

Ὁ πίναξ 140 ἀποτελεῖται ἐκ δύο φωτογραφιῶν : α') τῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς πινακίδος Α' καὶ β') τοῦ τελευταίου φύλλου τοῦ κώδικος. Εἰς τὴν πινακίδα Α^{v} ἀνεγράφησαν αἱ ἀκόλουθοι δύο ἐνθυμήσεις τοῦ ἔτους 1739 ὑπὸ δύο διαφόρων χειρῶν.

1. *Κατὰ τὸ ,αψλθ^{ω} μαρτίου ιη', κυριακῇ β^{α} τῶν νηστειῶν | σημεῖον πυρωειδὲς ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ κατὰ τὸ βόριον μέρος | περὶ τρίτην ὥραν τῆς νυκτός.*

2. *Κατά το ,αψλθ' μαρτίου κδ^{η} ἡμέρα παρασκευὴ | εἰς ταις δέκα ὅραις τῆς νικτὸς ἔγηνεν μεγάλος σισμὸς | τόσον ὁποῦ ἐβάσταξε στηγμὲς πέντε, κ(αὶ) ἐσχύστικαν ὅλα | τὰ ὀσπίτια τῆς Σμύρνης, τῇ αὐτῇ ὅρα ἐχάλασαν, κ(αὶ) οἱ Φόκαις | οἱ Παλεαῖς κ(αὶ) οἱ Νέαις, ἐσκοτόθηκαν κ(αὶ) εἰς τὸ Ψαρόχανον αἴως | δέκα τρῆς ἄνθρωποι, με τον ἴδιον σισμὸν ἦλθεν κ(αὶ) μεγάλη | βοὴ κ(αὶ) μεγάλη βρόμα, κ(αὶ) ἔστω εἰς ἐνθήμισιν.*

Εἰς τὸ φύλλον 130 ὑπάρχει ἐκ μὲν τῆς γραφῆς τοῦ κώδικος τὸ τέλος τοῦ τελευταίου στιχηροῦ τῆς λα' Αὐγούστου (Ἀρχ. *Ὡς στέφανον ὑπέρλαμπρον...*: πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Ϛ', ἐν Ρώμῃ, 1902, σελ. 560) καὶ ἡ ἑξῆς σημείωσις τοῦ 1739 :

τὸ παρὸν στιχηράριον ὑπάρχει τῆς βασιλικῆς μονῆς τοῦ μεγάλου | θεολόγου τῆς Πάτμου, καὶ ὅποιος ἤθελεν αὐτὸ ἀποξενῶσαι νὰ ἔχῃ | ἀντίδικον αὐτόν, καὶ τὸν ὅσιον Χριστόδουλον ἐν ἡμέρᾳ κρίσε(ως). | ἀρχιδιάκονος Μακάριος τοῦ ἁγίου Σμύρνης βεβαιοῖ | ,αψλθ' μαρτίῳ ιη'.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων *(Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 212*)*, ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὰς ἀνωτέρω ἐνθυμήσεις. Πρβλ. καὶ Σπ. Λάμπρου, Ἐνθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ πρώτη, *Νέος Ἑλληνομνήμων*, 7 (1910), 224, ἀρ. 410.

141. *Κῶδιξ 303* *ἔτους 1741*

Χαρτῷος, 0,216×0,152, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,170×0,120, φύλλα 89, στίχοι 27 - 28.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΓΟΡΔΙΟΥ καὶ ἄλλων, Χρησμολογικά.

Ὁ πίναξ 141 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 82^{v} καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ πονήματος τοῦ φερομένου ἐπ' ὀνόματι Ἀναστασίου τοῦ Γορδίου. Τοῦ ἔργου τούτου τὸ πρῶτον κεφάλαιον καὶ οὐχὶ ὁλόκληρον, ὡς πιστεύεται, φέρει τὸν ἀκόλουθον τίτλον : *Περὶ τοῦ ἐθνικοῦ Μωάμεθ τίς ἐστι, καὶ τίς ἡ βασιλεία αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν τεσσάρων βασιλειῶν τῶν μεγάλων ἀπὸ τοῦ προφήτου Δανιὴλ καὶ περὶ τῆς εἰκόνος τοῦ Ναβουχοδονόσορος.*

Τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τοῦ ἔργου (ρι') φέρει τὸν ἀκόλουθον τίτλον : *Περὶ τῆς κοπείσης κεφαλῆς τοῦ δράκοντος ἐκ τῶν ἑπτὰ μίας καὶ πάλιν ἰαθείσης, ὅτι πέρνεται διττῶς* (φύλ. 81).

Ἐν τέλει ἀνεγράφη ἡ ἑξῆς σημείωσις: *Τέλος τοῦ παρόντος βιβλίου. | Ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ ,αψμα' ἐν μηνὶ ἰουλίῳ | ἀντεγράφθη τὸ παρὸν μετὰ βίας ἔκ τινος κακογραμμέν(ου) | πρωτοτύπου, κ(αὶ) οἱ ἀναγινώσκοντες σύγγνωτε εἴ τι σφαλερὸν | εὕροιτε, κ(αὶ) διορθώσετε· πόνος γ(ὰρ) ἐστίν, ὡς λέγεται, (Ἀναστασίου τοῦ* sup. lin.*) Γορδίου | τοῦ διδασκάλου, ὅθεν ἔχει τὴν τιμὴν κ(αὶ) τὸ κῦρος διὰ τὸ αἰδέσιμον | τοῦ ἀνδρός.*

Ἐκ τῆς γραφῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀποτυπώματος τῆς σφραγῖδος ἀναγνωρίζεται ὡς γραφεὺς τοῦ κώδικος ὁ Ἀθανάσιος Χρυσοχόος, περὶ τῆς ἀντιγραφικῆς δραστηριότητος τοῦ ὁποίου πρβλ. τοὺς πίνακας 99, 127, 132, 134, 135, 148, 151 καὶ 152. Ἀντίγραφον τοῦ ἡμετέρου κώδικος εἶναι ὁ Ἁγιορειτικὸς κῶδιξ 6181 (673) τῆς Μονῆς τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος (Ρωσικὸν) διὰ χειρὸς τοῦ πρώην Πηλουσίου Ἀμφιλοχίου· (πρβλ. Σπ. Λάμπρου, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων*, τόμ. Β', Gambridge, 1900, σελ. 412).

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 151. Πρβλ. ὅμοιον κώδικα περιγραφόμενον ὑπὸ Ἀθ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, *Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη*, τόμ. Δ', Πετρούπολις 1899, σελ. 108 - 109.

142. **Κῶδιξ 547** **ἔτους 1747**

Χαρτῷος, 0,145×0,104, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,110 (- 0,115)×0,070 (- 0,075), φύλλα Α'—Ζ' + 174, στίχοι 14 - 15.

ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΟΝ πάνυ πλουσιώτατον (εἰς κεφάλαια σλα').

Ὁ πίναξ 142 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 1ᵛ - 2 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τοῦ πίνακος τῶν περιεχομένων τοῦ Νομοκάνονος καὶ τὴν σημείωσιν τοῦ γραφέως ἔχουσαν ὡς ἀκολούθως : *Τὸ παρὸν νομοκάνονον ὑπάρ|χει τοῦ αἰδεσιμοτάτου π(α)πὰ κὺρ | Ἱερεμία ἐκ τῆς ἁγίας μονῆς τῶν | Ἰβίρων ἐγραῦθη δὲ ἐξεμοῦ τοῦ | εὐτελοῦς Ἀναγνῶστου Ἀγοραστου | τοῦ Κριτός· εἰς τοῦς 1747· μαρ-|τίου 21.* Ἐπίσης ἐν φύλ. 151ᵛ ἀναγινώσκομεν ἕτερον ὅμοιον σημείωμα, τὸ ὁποῖον βλ. κατωτέρω εἰς τὸν πίνακα 144. Εἰς τὸ φύλλον δὲ Ε' ἀνεγράφη ἡ ἑξῆς ἐνθύμησις : *1771 εν μινι νοεβρίου 7 | ἐγιναν σισμι φόβεροι.*

Περὶ τῆς κατηγορίας εἰς ἣν ἀνήκει ὁ παρὼν Νομοκάνων πρβλ. Δ. Γκίνη, *Κείμενα Βυζαντινοῦ καὶ μεταβυζαντινοῦ δικαίου εἰς χειρογράφους ἐν Ἑλλάδι κώδικας*, Ἀθῆναι, 1963, σελ. 20-21. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ *Νομοκάνονος πάνυ ὠφελίμου καὶ πλουσιωτάτου* πρβλ. Σπ. Ν. Τρωϊάνου, (Νομοκάνων «πάνυ ὠφέλιμον καὶ πλουσιώτατον». Ὁ ὑπ' ἀριθμὸν 8 κῶδιξ τῆς Λίνδου, *Ἀρχεῖον Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου*, 23 [1968], 38 κέ., ἰδίᾳ σελ. 46 - 47), ἔνθα πίναξ περιεχομένων ὡς ὁ τοῦ ἡμετέρου κώδικος.

Τοῦτον περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων *(Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 235*)*, ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀνωτέρω σημείωμα.

143. **Κῶδιξ 598** **ἔτους 1749**

Χαρτῷος, 0,160×0,100, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,120×0,070 (- 0,075), φύλλα 110, στίχοι 17 - 18.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ, ἤτοι σημειώσεις περὶ συντάξεων καὶ μορίων διαφόρων.

Ὁ πίναξ 143 εἶναι φωτογραφία τῶν σελίδων 38 - 39 καὶ περιέχει τὸ κεφάλαιον *Περὶ τῶν χρόνου σημαντικῶν.* Ἐν ἀρχῇ τῶν σημειώσεων (σελ. 8) καὶ ὑπεράνω τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐπιτίτλου ἑκατέρωθεν τοῦ διακοσμητικοῦ σταυροῦ ἐσημειώθη ἡ χρονολογία *‚αψμθ'*.

Τὸν κώδικα, προερχόμενον προφανῶς ἐκ τοῦ κύκλου τῶν μαθητῶν τῆς Πατμιάδος, περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 247.

144. **Κῶδιξ 547** **ἔτους 1746/7**
Κῶδιξ 14, [ἔτους 1280] **ἔτους 1750**

Πρβλ. ἀνωτέρω πίνακας 142 καὶ 25 ἀντιστοίχως.

Ὁ πίναξ 144 περιλαμβάνει δύο φωτογραφίας: α') τοῦ φύλ. 151ᵛ τοῦ κώδικος 547, ἐν ᾧ περιέχεται ἡ σημείωσις τοῦ γραφέως τοῦ κώδικος ἔχουσα οὕτως : *ἐτελειώθι ἐξεμοῦ τοῦ Ἀνα|γνῶστον Ἀγοραστοῦ τοῦ Κριτὸς κ(αὶ) | ὑπάρχει τοῦ αἰδαισιμοτάτου | π(α)πὰ κὺρ Ἱερεμία τοῦ Ἰβίρων | ἔτος σοτύριον 1746/47 φευρου|βαρίου 3 + εἰς τὴν Σοτύρα* καὶ β') τοῦ φύλλου 253ᵛ τοῦ κώδικος 14, ἔνθα μετὰ τῶν ἄλλων σημειώσεων καὶ δοκιμίων κονδυλίου ὑπάρχει καὶ ἡ ἀκόλουθος ἐνθύμησις :

1750 Μηνῖ ὀκτοβριο | κ' ἡμέρα ἤλθεν | τὸ κάτεργων της Ἀξί(ας) | καὶ ἐπιρασ(ην) τ(ὸν) | ὑγοῦμενον εἶς τα | Παλατοια.

Περὶ τῶν κωδίκων τούτων πρβλ. ἀνωτέρω τοὺς πίνακας 142 καὶ 25 καὶ τὴν αὐτόθι ἀναγραφομένην βιβλιογραφίαν.

145. **Κῶδιξ 583** **ἔτους 1750-3**

Χαρτῷος, 0,210×0,160, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160×0,090 (τῶν ἐν ταῖς ᾤαις σχολίων μὴ συμπεριλαμβανομένων), φύλλα 242, στίχοι (κειμένου) 10.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΒΙΟΣ καί τινες λόγοι μετὰ διαστίχου ἐξηγήσεως.

Ὁ πίναξ 145 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 55ᵛ καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ *Βίου Γρηγορίου τοῦ Θεο-*

λόγου (τοῦ συγγραφέντος ὑπὸ Γρηγορίου πρεσβυτέρου) (Vita S. Gregorii: πρβλ. Migne, PG 35, 304.— Halkin, BHG³, 723).

Ἐν τέλει τοῦ φύλ. 55ᵛ ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον περατώσεως τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ μνημονευθέντος κειμένου: *εἴληφε πέρας ὧδε ὁ παρὼν λόγος, παρὰ Ἰωάννου | Νεγροπόντε, ἐν τῇ κατὰ Πάτμῳ σχολῇ, Βασιλείου προ|στατεύοντος, ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵αψνβ῾, Ἰουνίου | ὅστις οὖν ἀναγνώσῃ αὐτόν, εὐχέτω ὑπὲρ ἐμοῦ*: Ὁ αὐτὸς ἀντιγραφεὺς εἰς τὸ τέλος ἄλλων κειμένων τοῦ αὐτοῦ κώδικος ἐσημείωσε τὰ ἑξῆς: (φύλ. 189ᵛ): *Τέλος ὧδε ἔλαβεν ὁ παρὼν λόγος στηλι|τευτικὸς Ἰουλιανοῦ, ὅστις δὲ ἀναγνώσει αὐτὸν εὐ χέτω ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ Ἰωάννου Νεγροπόντε, υἱοῦ Πέτρου: | σωτήριον ἔτος ͵αψνγ῾ | μαρτίου ια῾*. — (φύλ. 230ᵛ): *Εἴληφε τέλος ὁ παρὼν λόγος ἐν ἔτει σ(ωτη)ρίῳ | ͵αψν῾, μηνὸς φεβρουαριῶνος δευτέρᾳ ἱσταμένου | διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου | Ἰωάννου ἐν Πάτμῳ Σχολῆς*. Ὁ ἀνωτέρω μνημονευόμενος *προστατεύων* εἶναι ὁ Βασίλειος Κουταληνός, διδάσκαλος τῆς Πατμιάδος (1740 - 1769)· (πρβλ. Μαλανδράκη, *Ἡ Πατμιὰς Σχολή*, σελ. 13 κἑ., 103 κἑ.).

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 243.

146. *Κῶδιξ 472* *ἔτους 1753*

Χαρτῷος, 0,300 × 0,205, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,205 × 0,130, φύλλα 373, στίχοι 18.

ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΜΑΘΗΜΑΤΑΡΙΟΝ, περιέχον μέλη τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ.

Ὁ πίναξ 146 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου (373) καὶ περιέχει τὸ τέλος ἑνὸς μέλους (Ἀρχ. *Ψυχή μου θρήνησον πικρῶς κλαῦσον ἀπὸ καρδίας...*: πρβλ. Πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρ. Εὐστρατιάδου, Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης ὁ Μαΐστωρ, καὶ ὁ χρόνος τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 14 [1938], 65 - 66) καὶ ὁλόκληρον τὸν οἶκον: *Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος...*, ψαλλόμενον τὸ ψυχοσάββατον· (πρβλ. *Πεντηκοστάριον*, ἐν Ρώμῃ, 1883, σελ. 377, 384).

Ἐν τέλει ἐσημειώθησαν τὰ ἑξῆς ἂν ὄχι ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ γραφέως πάντως ὑπὸ συγχρόνου χειρός: *Εἴληφε τέλος τὸ παρὸν ἐν ἔτει σωτηρίῳ χειλιοστῷ ἑπτακο|σιοστῷ πεντηκοστῷ τρίτῳ· κ(αὶ) περιέχει μαθήματα πεντακό|σια πενήντα τρία.*

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 211.

147. *Κῶδιξ 478* *ἔτους 1753*

Χαρτῷος, 0,202 × 0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,155 × 0,100, φύλλα 512, στίχοι 14.

ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΝΕΩΝ ΠΑΤΡΩΝ, Στιχηράριον τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ.

Ὁ πίναξ 147 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 501ᵛ - 502 καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ στιχηροῦ τοῦ ψαλλομένου *τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων πάντων* (Ἀρχ. *Δεῦτε πιστοὶ σήμερον χορείαν...*)· (πρβλ. *Πεντηκοστάριον*, ἐν Ρώμῃ, 1883, σελ. 447). Μεθ' ὃ ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὰ ἀκόλουθα:
1753 φευρουαρίου κγ' | μέμνησθε δὲ τοῦ γράψαντος Γερμανοῦ ἱερω μονάχου, τοῦ ἐκ τῆς μονῆς τῆς ἁγίας Τρι|άδος τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ· οἱ τοίνυν ἀναγινώσκον (φύλ. 502)*τες συν Θεῷ ἔρωσθε, διορθώνοντές τε καὶ | ἅπερ ὡς ἄνθρωπος ἥμαρτον, εἷς γὰρ μόνος | ὁ Θεὸς ἀναμάρτητος — ͵αψνγ' εἰς Κολυντρὸν | δὲν ἐγίνονταν κανένα μεγάλον ὁποῦ νὰ τὸ ἄφησα | ἄγραφον· ὅμως ἐκαύθησαν ὅλα τὰ βιβλία μου | 450 κόλαις ψαλτικά.*

εἰς τοὺς 1752 μαρτίου ἑπτὰ ἐκαη τὸ μοναστήριον | τοῦ ὁσίου Διονυσίου.

εἰς τοὺς 1675 ἐπῆρεν ὁ Φράγκος τὸν Μορέα. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ φύλλῳ (512ᵛ) ἐδηλώθη ἐκ νέου ἡ χρονολογία: *1753 ͵αψνγ'.*

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ τίτλῳ τοῦ παρόντος κώδικος δηλοῦται ὅτι τὸ *ἀρχέτυπον* ἦτο *ἰδιόχειρον* αὐτοῦ (δηλ. τοῦ Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν). Μήπως τὸ *ἀρχέτυπον* πρέπει νὰ τὸ ἀναζητήσωμεν εἰς τὸν κώδικα 930; (πρβλ. ἀνωτέρω πίνακα 101).

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 213.

148. **Κῶδιξ 600** *ἔτους 1753*

Χαρτῷος, 0,192×0,130, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160×0,105, φύλλα 181, στίχοι 24.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Ὁ πίναξ 148 εἶναι φωτογραφία τῆς σελίδος 348 καὶ περιέχει ὁδηγίας τοῦ ἀντιγραφέως πρὸς τὸν μέλλοντα νὰ ἀντιγράψῃ τὸν κώδικα καὶ τὸ σύνηθες ἐν τέλει σημείωμα, ἔνθα δηλοῦνται τὸ ὄνομα, ὁ χρόνος, ὁ τόπος καὶ αἱ συνθῆκαι ἀντιγραφῆς:

Ἀντεγράφη δὲ τὸ παρὸν κ(αὶ) ἐμεταφρά|σθη ὡς ἐστιν ἔκ τινος γραικολατίνου γραμ|ματικῆς παρ' ἐμοῦ Ἀθανασίου ἱερομο|νάχου τοῦ Πατμίου κ(α)τ(ὰ) τὸ ͵αψνγ^{ον} | ἔτος τὸ σωτήριον, ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ | τιμίου Προδρόμου, τῇ οὔσῃ ἐν τῇ περιοχῇ | τῶν Μοσχοννησίων κ(αὶ) Κηδονίων, μ(ε)τ(ὰ) τὴν | ἐκ τῆς Λέσβου μου ἀποδημίαν, βεβια|σμένως ὅμως κ(αὶ) συγκεχυμένως, τῆς πρω|τοτύπου δέλτου ἀπαιτουμένης παρὰ τῶν ἐ|χόντων· ὅθεν συγγνωθήτω ὑπὸ τῶν | ἀναγινωσκόντων, εἴ τι σφαλερὸν εὕρηται κ(αὶ) διορ|θούσθω· τὰ γ(ὰρ) ἐν βίᾳ οὐ καλὰ λίαν.

Ἀθανάσιος ἱερομόναχος Πάτμιος, ὁ καὶ ἄλλως τοῦ παπᾶ Σάββα Χρυσοχόου, εἶναι γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων κωδίκων· (πρβλ. πίνακας 99, 127, 132, 134, 135, 141, 151 καὶ 152)· φαίνεται ὅμως ὅτι ἐκτὸς τῆς Πάτμου εὑρισκόμενος (πρβλ. καὶ πίνακα 141) ἔγραψε παρὰ τὴν συνήθειάν του *βεβιασμένως* καὶ ἐπὶ χάρτου οὐχὶ καλῆς ποιότητος.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων *(Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 247*)*, ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀνωτέρω σημείωμα.

149. **Κῶδιξ 541** *ἔτους 1756*

Χαρτῷος, 0,208×0,155, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,155×0,100, φύλλα 79, στίχοι 21 - 22.

ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΟΝ πάνυ πλουσιώτατον (εἰς κεφάλαια ροα').

Ὁ πίναξ 149 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 4 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τοῦ πίνακος περιεχομένων. Περὶ τοῦ εἴδους τούτου τοῦ Νομοκάνονος πρβλ. ὅσα ἐγράφησαν ἀνωτέρω διὰ τὸν κώδικα 547 (πίνακα 142).

Ἐν τέλει τοῦ κώδικος (φύλλον 78^{v}) ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς : *Τέλος, κ(αὶ) τῷ τῶν καλῶν δοτῆρι Θεῷ χάρις : | ἡ μὲν χεὶρ γράψασα, σήπεται τάφῳ, | ἡ δὲ γραφὴ μένη αἰῶνας ἀπεράντους : Ἐτελειώθη τὸ παρὸν νομοκάνονι δια χει|ρὸς εμοῦ τοῦ εὐτελοῦς Γεοργίου εἰς Ληβα|δία κ(ατὰ) το ͵αψνς' ἔτος τὸ σωτήριον | κ(αὶ) οἱ ἐν τυγχάνωντες εὔχεσθαι ὑπὲρ ἐμοῦ | πρὸς τὸν Κύριον.*

Εἰς τὴν προηγουμένην σελίδα (φύλ. 78) ὁ αὐτὸς γραφεὺς ἔγραψε διαφόρους στίχους, ἐξ ὧν σημειοῦμεν τοὺς ἑξῆς :

Ὦ Χριστέ μου πρὶν γεράσω δός μου νοῦν νὰ σὲ δοξάσω·
δός μου καὶ ἀπὸ τὰ καλά σου νὰ ὑμνῶ τὸ ὄνομά σου.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων *(Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 234*)*, ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὴν σημείωσιν τοῦ γραφέως.

150. **Κῶδιξ 953Α** *ἔτους 1756*

Χαρτῷος, 0,170×0,110, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140×0,070, φύλλα 87, στίχοι 23.

ΕΠΙΣΤΟΛΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ, εἰς γλῶσσαν δημώδη.

Ὁ πίναξ 150 εἶναι φωτογραφία τῶν σελίδων 154-155 καὶ περιέχει συντόμους τύπους ἐπιστολῶν καὶ τὴν τάξιν τῶν μητροπόλεων. Εἰς τὴν σελίδα 155 ἀπολήγει εἰς κολοφῶνα ἡ σημείωσις τοῦ γραφέως, ἥτις ἐπαναλαμβάνει τὸν τίτλον τοῦ ὅλου ἔργου καὶ τὴν χρονολογίαν αὐτοῦ : *Ἑρμηνείαις συντομωτάταις πῶς | ἠμπορεῖ ἕνας ἀνήξευρος νὰ | γράφῃ γράμματα εἰς διά|φορα πρόσωπα συμμα|ζωμέναις καὶ ἑρμηνευμέ|ναις εἰς τοὺς νέους κ(αὶ) ἀρχαρίους | μαθητάς, κ(αὶ) εἰς καθ' ἕνα | ὀλιγογράμματον κ(αὶ) ἄπρα|κτον παρὰ τοῦ Βασιλείου | μοναχοῦ, ἐν Πάτμῳ | ͵αψνς'*. Προφανῶς πρόκειται περὶ τοῦ διδασκάλου τῆς Πατμιάδος Βασιλείου Κουταληνοῦ σχολαρχήσαντος κατὰ τὰ ἔτη 1740 - 1769· (πρβλ. Μαλανδράκη, *Ἡ Πατμιὰς Σχολή*, σελ. 13 κέ.).

Ὁ κῶδιξ περιεγράφη διὰ βραχέων εἰς τὴν Περιληπτικὴν ἀναγραφὴν τῶν νέων κωδίκων τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, *Ἐπετηρὶς (Βασιλικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν)*, 6(1964), Ἀθῆναι, 1965, σελ. 80 - 81.

151. *Κῶδιξ 865, [ΙϚ' αἰ.]* *ἔτους 1754*

Χαρτῷος, 0,200 × 0,135 (- 0,140), γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140 (- 0,145) × 0,100, φύλλα 297, στίχοι 18.

ΘΕΟΤΟΚΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 151 ἀποτελεῖται ἐκ δύο φωτογραφιῶν ἐν αἷς περιέχονται σημειώματα δύο διαφόρων κωδίκων. Ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου (297ᵛ) τοῦ κώδικος 865 καὶ περιέχει σημείωμα τοῦ βιβλιοδέτου - σταχωτοῦ Ἀθανασίου ἱερομονάχου : *ἀνακαινίσθη τὸ παρὸν βιβλίον παρὰ τοῦ κ(ατὰ) καιρὸν ἐκκλησιάρ|χου Ἀθανασίου ἱερομονάχου· κατὰ τὸ ͵αψνδ' ἔτος τὸ σ(ωτή)ριον· ἐν μ[ηνὶ] | ὀκτωμβρίῳ ιη^η. οἱ τυχόντες δὲ παρεκκλησιάρχαι μ(ετὰ) προσοχ[ῆς] | κ(αὶ) εὐλαβεί(ας) ἀναγινώσκετε τὸ ψυχοφελὲς τοῦτο θεοτοκάριον, μ[ε]|μνημένοι τοῦ πονήσαντος· τὸ γ(ὰρ) μ(ετ') ἀπροσεξίας κ(αὶ) ἀναιδεί(ας) ἅπτεσθαι | τῶν ἱερῶν βίβλων ἀσεβεί(ας) σημεῖον ἐστι. ἔῤῥωσθαι εἰς πολλοὺς ἡλίου | λυκάβαντας :*

151. *Κῶδιξ 402, [ἔτους 1625-6]* *ἔτους 1757*

Πρβλ. ἀνωτέρω πίνακα 76.

Ἡ δευτέρα φωτογραφία ἀπεικονίζει τὸ φύλλον Α' τοῦ κώδικος 402, ἔνθα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω σταχωτοῦ Ἀθανασίου ἱερομονάχου ἀνεγράφη ἀντίστοιχον σημείωμα ἀνακαινίσεως τοῦ κώδικος τούτου ἔχον ὡς ἀκολούθως : *Τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει ἐκ τῆς ἱερᾶς | μονῆς τοῦ μεγάλου θεολόγου τῆς Πάτμου | τὸ ὁποῖον ἀνακαινίσθη παρὰ τοῦ ἐκκλη|σιάρχου Ἀθανασίου εἰς τοὺς 1757 | μαΐω 15.*

Ὁ μνημονευόμενος ἐνταῦθα ἐκκλησιάρχης Ἀθανάσιος, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἑπομένου πίνακος 152, φαίνεται νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸν γνωστὸν καλλιγράφον Ἀθανάσιον τὸν Χρυσοχόον· (πρβλ. τὸν ἑπόμενον πίνακα 152).

Τὸν πρῶτον κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος (Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17 [1918], 214-215), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀνωτέρω σημείωμα, τὸ δεύτερον δὲ ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 179 - 180. Πρβλ. ἐπίσης ἀνωτέρω ὅσα ἐγράφησαν περὶ τοῦ πίνακος 76.

152. *Κῶδιξ 13, [ΙΓ' αἰ.]* *ἔτους 1758*

Περγαμηνός, 0,272 × 0,200, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,185 × 0,115, φύλλα α' - δ' + 267, στῆλαι δύο, στίχοι 19 - 20.

ΠΡΑΞΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, κατὰ τὴν τάξιν τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας.

Ὁ πίναξ 152 ἀποτελεῖται ἐκ δύο φωτογραφιῶν, ἐν αἷς περιέχονται σημειώματα ἐκ δύο διαφόρων κωδίκων. Ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 264ᵛ τοῦ κώδικος 13 καὶ περιέχει ἐνδείξεις ἀναγνωσμάτων εἰς διαφόρους ἡμέρας καὶ ἑορτάς. Εἰς τὴν δεξιὰν δὲ στήλην τοῦ φύλλου, ἄγραφον ἀρχικῶς καταλειφθεῖσαν, ἐγράφη τὸ ἀκόλουθον σημείωμα : *Τὸ παρὸν βιβλίον ἐστὶ | τῆς ἱερᾶς κ(αὶ) βασιλικῆς | μονῆς τοῦ μεγάλου θεολόγου | τ(ῆς) Πάτμου. ἀνακαινίσθη | δὲ κ(α)τ(ὰ) τὸ ͵αψνη^ον ἔτος | τὸ σ(ωτή)ριον· ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ : | οἱ ἀναγινώσκοντες δέ, εὔχεσθε ὑπὲρ τοῦ πο|νήσαντος.* Ἀκολουθεῖ ἡ γνωστὴ ἐξ ἄλλων κωδίκων μονογραφὴ Ἀθανασίου ἱερομονάχου τοῦ Χρυσοχόου. Ἐντεῦθεν ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ καλλιγράφος Ἀθανάσιος Χρυσοχόος, τοῦ ὁποίου ἡ ἀντιγραφικὴ δραστηριότης μαρτυρεῖται ἀπὸ τοῦ 1730, εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸν σταχωτὴν Ἀθανάσιον· (πρβλ. καὶ προηγούμενον πίνακα 151).

152. *Κῶδιξ 736, [ΙΔ' αἰ.]* *ἔτους 1759*

Περγαμηνός, 0,335 × 0,256, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,226 × 0,150, φύλλα 279, στῆλαι δύο, στίχοι 28.

ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ καὶ ἄλλα ἁγιολογικὰ κείμενα.

Ἡ δευτέρα φωτογραφία τοῦ πίνακος ἀπεικονίζει τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ κώδικος 736 καὶ περιέχει

τμῆμα ἐκ τοῦ ἀνεκδότου βίου τοῦ ἁγίου Θεοδότου (Μαρτίου β')· (πρβλ. Halkin, BHG³, 2436).

Εἰς τὴν κάτω ᾤαν τοῦ αὐτοῦ φύλλου εὑρίσκομεν τὴν ἑξῆς σημείωσιν τοῦ γνωστοῦ πλέον ἐκ τῆς μονογραφῆς του Ἀθανασίου ἱερομονάχου : *ἔλειπεν ἡ ἀρχὴ τοῦ παρόντος βιβλίου | κ(αὶ) ἐσταχόθη τὸ εὑρισκόμενον | ,αψνθ' ἰανουαρίου λ'.*

Τὸν πρῶτον κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 6. Πρβλ. καὶ Ἀ. Δ. Κομίνη, Σακκελίωνος παραλειπόμενα, *Σύμμεικτα (Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν)*, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις, 1966, σελ.42 - 43.— Μελετίου (Μαργιόλου) ἱερομονάχου, Περιγραφικὸς πίναξ τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, *Ἡ φωνὴ τῆς Ἀποκαλύψεως*, 2(1957), ἀρ. 8, σελ. 6 καὶ ἀρ. 9, σελ. 8-14. Τὸν δεύτερον δὲ ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 10 (1912), 246 - 257. Πρβλ. καὶ Halkin, BHG³, 2436.

153. *Μαθ. Πατμ. 17* *ἔτους 1764*

Χαρτῷον, 0,310×0,215, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,280×0,184, φύλλα Α' - Ε' (λυτά), στίχοι 34.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ, ὁμιλίαι εἰς διαφόρους Κυριακάς.

Ὁ πίναξ 153 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ Β' λυτοῦ φύλλου καὶ περιέχει ὁμιλίαν ἀναγινωσκομένην *τῇ α' Κυριακῇ τῶν νηστειῶν*, ἀποτελοῦσαν δὲ ἀνάπτυξιν τοῦ εὐαγγελικοῦ χωρίου : *Ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ* (Ἰωάν., Α', 50).

Ἀριστερὰ τοῦ τίτλου ἀναγράφεται διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς τῆς γραψάσης τὴν ὁμιλίαν ἡ χρονολογία *1764*, ἥτις ὑπολογίζεται ὅτι εἶναι καὶ ἡ χρονολογία ἀντιγραφῆς αὐτῆς. Κάτωθι δ' αὐτῆς καὶ ἀριστερὰ δι' ἄλλης χειρὸς σημειοῦται ἡ χρονολογία *1779*, ἥτις ὑπολογίζεται ὅτι εἶναι χρονολογία, καθ' ἣν ἀνεγνώσθη ἐκ νέου ἡ ἐν λόγῳ ὁμιλία.

Τὸ παρὸν Μαθηματάριον δὲν ἔχει εἰσέτι περιληφθῇ εἰς τοὺς ἐντύπους καταλόγους τῆς Μονῆς.

154. *Μαθ. Πατμ. 178* *ἔτους 1765*

Χαρτῷον, 0,215×0,155, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,155×0,100 (τῶν ἐν ταῖς ᾤαις σχολίων μὴ συμπεριλαμβανομένων), στίχοι 11.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ (καὶ ἄλλων), Λόγοι μετὰ διαστίχου ἐξηγήσεως.

Ὁ πίναξ 154 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 2 καὶ περιέχει τμῆμα ἐκ τῆς ἀρχῆς περίπου τοῦ λόγου *Εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα* (Orat. 45 in s. Pascha II: πρβλ. Migne, PG 36, 624 κἑ.).

Εἰς τὸ πρῶτον φύλλον ἀριστερὰ τοῦ καλλιτεχνικῶς κεκοσμημένου ἀρχικοῦ γράμματος Ε ἀνεγράφη ὑπὸ τοῦ ἀντιγραφέως ἡ ἑξῆς χρονολογία : *1765, ἀπρ(ι)λλίου 26.*

Ὁ κῶδιξ εἶναι συνεσταχωμένος μετ' ἄλλων Μαθηματαρίων γεγραμμένων δι' ἄλλων χειρῶν. Κοσμεῖται δι' ἐπιτίτλων καὶ ἀρχικῶν γραμμάτων ἐξησκημένης χειρὸς καὶ δὲν ἔχει εἰσέτι περιληφθῇ εἰς τοὺς ἐντύπους καταλόγους τῆς Μονῆς.

155. *Κῶδιξ 755* *ἔτους 1770*

Χαρτῷος, 0,230×0,165, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,185×0,130 (- 0,135), φύλλα 6, στίχοι 22 - 24.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΑΓΙΟΥ ΣΩΖΟΝΤΟΣ (Σεπτεμβρίου ζ').

Ὁ πίναξ 155 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου 6ᵛ καὶ περιέχει τὴν ἀναγινωσκομένην κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου εὐαγγελικὴν περικοπὴν (Ματθ., Ι', 16 - 22).

Μετὰ ταῦτα ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε τὰ ἀκόλουθα :

,αψοω μηνὶ σεπτεβρίῳ ις', Πάτμος. | ἐγράφθη ὑπὸ χειρὸς ἐμοῦ Σάββα ἀναγνώστου, τοῦ κ(αὶ) | προσκυνητοῦ, υἱοῦ π(α)πᾶ Λογίζου Πατμίου, χάριν τοῦ πα|νοσιωτάτου κυρίου Χριστοφόρου τοῦ|πίκλην Κόκκινου | κ(αὶ) ἐφημερέου τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου· ὅστις δὲ | ἀποξενώση αὐτήν, ἐχέτω τὰς ἀρὰς τῶν τιη' | [θεο]φόρων πατέρων κ(αὶ) πάντων τῶν ἁγίων ἀμῖν.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος (Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 10 [1912], 391), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀνωτέρω σημείωμα.

156. *Κῶδιξ 959* *ἔτους 1770*

Χαρτῷος, (σελ. 1 - 76) : 0,200×0,140, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,160×0,100 (- 0,105), στίχοι 22,
(σελ. 77-384) : 0,215 (- 0,220)×0,155, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,170×0,120 (- 0,125), στίχοι 24.

ΒΙΚΕΝΤΙΟΥ ΔΑΜΟΔΟΥ, Τέχνη Ρητορική.

Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Δαμοδοῦ ἐξεδόθη ἐν Βενετίᾳ τὸ 1759· (πρβλ. E. Legrand, *Bibliographie Hellénique du XVIII*ème *siècle*, τόμ. 1, Paris, 1918, σελ. 498-499).

Ὁ πίναξ 156 εἶναι φωτογραφία τῶν σελίδων 104 - 105 καὶ περιέχει τὸ τέλος ιγ' κεφαλαίου *Περὶ τῶν ἐναντίων* καὶ μέγα τμῆμα ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ ιδ' κεφαλαίου *Περὶ τῶν μαχομένων*.

Ἐν σελίδι 1 τοῦ κώδικος ἀναγράφεται καὶ ἡ χρονολογία τῆς ἀντιγραφῆς αὐτοῦ μετὰ τοῦ τίτλου, ἔχοντος οὕτω : *Τέχνη ῥητορικὴ εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ παραδείγματα εἶναι ἀπὸ ταῖς διδαχαῖς τοῦ ἱεροδιδασκάλου Μηνιάτη· συντεθεῖσα παρὰ Βικεντίου τοῦ Δαμοδοῦ, δαφνοφόρου ἐν ἀμφοτέροις τοῖς νόμοις, ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αψοῳ, κατὰ μῆνα μάϊον 14 : 1770.* Ὅμοιον χειρόγραφον τῆς Ρητορικῆς Τέχνης τοῦ Δαμοδοῦ, γεγραμμένον τὸ 1729 εὕρηται ἐν τῇ Μονῇ Δοχειαρίου τοῦ Ἁγ. Ὄρους, ἀρ. 2957 (283)· (πρβλ. Σπ. Λάμπρου, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων*, τόμ. Α', Cambridge, 1895, σελ. 265).

Ὁ κῶδιξ περιελήφθη εἰς τὴν Περιληπτικὴν ἀναγραφὴν τῶν νέων κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, *Ἐπετηρὶς (Βασιλικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν)*, 6(1964), Ἀθῆναι, 1965, σελ. 80 - 81.

157. **Fragm. *Μαθ. Πατμ.*** *ἔτους 1771*

Χαρτῷον, 0,225×0,165, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,175×0,125 (τῶν ἐν ταῖς ᾤαις σχολίων μὴ συμπεριλαμβανομένων), φύλλα 8, στίχοι 12.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ, Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων (μετὰ διαστίχου ἐξηγήσεως).

Ὁ πίναξ 157 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου τοῦ σπαράγματος Πατμιακοῦ Μαθηματαρίου καὶ περιέχει τμῆμα τοῦ ἔργου τοῦ προμνημονευθέντος συγγραφέως· (πρβλ. ἐκδ. Loeb, τόμ. III, London, 1960, σελ. 424). Ἡ χρονολογία τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ κώδικος ἐδηλώθη ὑπεράνω τοῦ ἐπιτίτλου τοῦ πρώτου φύλλου : *,αψοα' ἰουνίου α'.*

Τὸ ἐν λόγῳ σπάραγμα δὲν ἔχει εἰσέτι περιληφθῇ εἰς τοὺς ἐντύπους καταλόγους τῆς Μονῆς.

158. *Κῶδιξ 487* *ἔτους 1772*

Χαρτῷος, 0,190×0,135, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150×0,100 (- 0,105), φύλλα 139, στίχοι 15.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, περιέχον τὰ κεκραγάρια, τὰ δοξαστικὰ καὶ τὰ ἑωθινά.

Ὁ πίναξ 158 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 106v - 107 καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ ι' ἑωθινοῦ (Ἀρχ. *Μετὰ τὴν εἰς Ἅδου κάθοδον...*) καὶ τὸ ια' ἑωθινόν· (πρβλ. *Παρακλητική*, ἐν Ρώμῃ, 1885, σελ. 712).

Ἐν τέλει τοῦ φύλλου 107 ὁ γραφεὺς μετὰ ἓν ἐπίγραμμα (Ἀρχ. *Τὴν ἀσματοδόψαλμον σύνθετον βίβλον...*), ὅπερ ἀπαντᾶται συχνάκις εἰς τὰ χειρόγραφα ψαλτήρια, ἐσημείωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπερατώθη ἡ ἀντιγραφὴ τῆς βίβλου : *Ἐγράφθη ὑπὸ χειρὸς Μακαρίου Παλαιολόγου, Πατμίου | κ(αὶ) οἱ ἀναγινώσκοντες εὔχεσθε ὑπὲρ αὐτοῦ· κ(αὶ) εἰ εὕ|ρητε τὶ σφάλμα πατρικῶς διορθώσατε, ἀνθρώπινον γάρ· | ,αψοβῳ μαΐου κθη* . Κατὰ ταῦτα ὁ κῶδιξ ἐγράφη τὸ 1772, παρὰ τὸ ἐν τέλει (φύλ. 139v) ἔμμετρον σημείωμα ὅτι :

Ἐτελειώθη τὸ παρόν, χρόνους εἰς τοὺς χιλίους
εἰς τοὺς ἑξήντα τέσσαρους, [*μὲ τοὺς ἑξακοσίους*
διαγεγραμμένον καὶ διωρθωμένον] *μὲ τοὺς ἑπτακοσίους*
εἰς τὰς ὀκτὼ κ(αὶ) εἴκοσι, μηνὸς τοῦ σεπτεμβρίου
μὲ κόπον κ(αὶ) πολὴν σπουδὴν αὐτοῦ τοῦ /////
[διαγεγραμμένη λέξις καὶ συμπληρωμένη] *Μακαρίου.*

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο δὲν εἶναι τῆς χειρὸς τοῦ γραφέως τοῦ κώδικος, ἀλλὰ τῆς γραψάσης καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ (φύλ. 1) σημείωμα: *ἐρωτὰς ἐσὺ ὁ φίλος τίνος εἶναι αὐτοὶ ἡ βίβλως | τοῦ Μακάριου Παλαιολόγου, καὶ ἐξευρέτω, καὶ ὁσὰν | τὸ πιάνης ἀφινέτο.*

Τὰ σημειώματα ταῦτα πιθανὸν νὰ προέρχωνται ἐκ κώδικος τοῦ Μακαρίου Παλαιολόγου κατά τι ἀρχαιοτέρου. Παλαιολόγος ἱερεὺς ἐξ Ἀθηνῶν εἶναι ὁ γραφεὺς τοῦ Ἁγιορειτικοῦ κώδικος 2252 (239) τῆς Ἱ. Μονῆς Ἐσφιγμένου, μουσικοῦ Στιχηραρίου τοῦ ἔτους 1780· (πρβλ. Σ π. Λ ά μ π ρ ο υ, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων*, τόμ. Α', Cambridge, 1895, σελ. 193). Δὲν φαίνεται ὅμως νὰ ὑπάρχῃ σχέσις μεταξὺ τῶν δύο γραφέων.

Τὸν κώδικα περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 241), ἔνθα ἐξέδωκε τὰ τελευταῖα δύο σημειώματα οὐχὶ δὲ καὶ τὸ τοῦ ἔτους 1772.

159. *Μαθ. Πατμ. 103* *ἔτους 1772*

Χαρτῷον, 0,200 × 0,140, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,175 × 0,120 (- 0,130), στίχοι 18.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΤΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ, Λόγος πρεσβευτικὸς δεύτερος, καὶ ἐξηγητὴς τούτου Ἀθανάσιος ῥήτωρ ὁ ἐκ τῆς Πάρου.

Ὁ πίναξ 159 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 9ᵛ - 10 καὶ περιέχει τὴν μετάφρασιν τμήματος τοῦ β' πρεσβευτικοῦ· (πρβλ. *Libanii Opera*, τόμ. V, ed. R. Foerster [Teubner], Lipsiae, 1909, σελ. 228. κἑ.).

Ἐν τῷ πρώτῳ φύλλῳ καὶ παρὰ τὸν τίτλον ἐσημειώθη ἡ χρονολογία: *͵αψοβ' Ν(οεμβρ)ίου ιβ'*. Δὲν ἀποκλείεται ὁ κῶδιξ νὰ εἶναι αὐτόγραφος Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, δοθέντος ὅτι ἔχει πολλὰς διορθώσεις διὰ τῆς αὐτῆς χειρός. Ἐπίσης σύγκρισις τῆς πρωΐμου γραφῆς τοῦ παρόντος πίνακος πρὸς μεταγενέστερα αὐτόγραφα τοῦ Ἀθανασίου ἐνισχύουν τὴν ἄποψιν αὐτήν· (πρβλ. αὐτόγραφον τοῦ 1803 ἐν Κ. Θ. Δ η μ α ρ ᾶ, Ἀθανάσιος Πάριος, *Ὁ Ἐρανιστής*, 5 [1967], 57 - 63, πίν. 1).

Ὁ κῶδιξ δὲν ἔχει εἰσέτι περιληφθῆ εἰς τοὺς ἐντύπους καταλόγους τῆς Μονῆς.

160. *Κῶδιξ 477* *ἔτους 1773*

Χαρτῷος, 0,230 (- 0,235) × 0,165, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,140 × 0,100 (- 0,110), φύλλα 475, στίχοι 14.

ΣΤΙΧΗΡΑΡΙΟΝ καλόφωνον.

Ὁ πίναξ 160 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει τὸν μακρὸν τίτλον τοῦ κώδικος καὶ τὸ πρῶτον στιχηρὸν εἰς ὅσιον Συμεὼν τὸν Στυλίτην (Σεπτεμβρίου α')· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Α', ἐν Ῥώμῃ, 1888, σελ. 4).

Εἰς τὸ φύλλον 474 ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὸ ὄνομά του καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφήν: *Τὸ παρὸν ἐγράφη παρ' ἐμοῦ Γρηγορίου | ἱερομονάχου Πελοποννησίου, ἐν ἔτει | ͵αψογ' Ἰαννουαρίου κα'.*

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Ἰ. Σ α κ κ ε λ ί ω ν (*Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 212 - 213), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀνωτέρω σημείωμα.

161. *Κῶδιξ 954* *ἔτους 1774*

Χαρτῷος, 0,202 × 0,154, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,130 (- 0,150) × 0,095 (τῶν ἐν ταῖς ᾤαις σχολίων μὴ συμπεριλαμβανομένων), φύλλα 296, στίχοι 6 - 11.

ΣΥΝΕΣΙΟΥ, ἐπισκόπου Κυρήνης, Ἐπιστολαί (μετὰ διαστίχου ἐξηγήσεως καὶ παρασελιδίων σχολίων), καὶ ἑτέρων λόγοι διάφοροι.

Ὁ πίναξ 161 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς πρὸς Νίκανδρον ἐπιστολῆς· (πρβλ. M i g n e , PG 66, 1321). Εἰς τὴν ἄνω ᾤαν ὑπάρχει ἡ περὶ Συνεσίου *ἀνάγνωσις (κς')* ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Φωτίου (ἔκδ. R. Henry, τόμ. I, Paris, 1959, σελ. 15 - 16) καὶ ἡ ἑξῆς κτητορικὴ σημείωσις διὰ μεταγενεστέρας χειρός: *ἐκ τῶν τοῦ Νικολάου Κοκκινάκη.*

Εἰς τὴν τελευταίαν σελίδα τοῦ πρώτου μέρους τοῦ κώδικος (392) ὁ γραφεὺς ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς περὶ ἑαυτοῦ, τοῦ κώδικος καὶ τοῦ χρόνου ἀντιγραφῆς του : *Τέλος καὶ τῷ Θ(ε)ῷ δόξα ἀμήν :—νοεμβρίου κθ^{η}. Ἐγράφθησαν αὗται αἱ τοῦ Συνεσίου ἐπιστολαί, χειρὶ | ἐμοῦ Μιχαὴλ ἀναγνώστου Σκοπελιότη | τοῦ ἀπὸ Καλύμνου, καὶ οἱ | ἀναγινώσκοντες | μέμνησθέ μου | ἀεὶ τοῦ ἀνα|ξίου : ͵αψοδ' - 1774: | Δανιὴλ ἐκέκλητο ὁ ταύτας παραδούς μοι.*

Βραχεῖαν περιγραφὴν τοῦ κώδικος πρβλ. ἐν Περιληπτικῇ ἀναγραφῇ τῶν νέων κωδίκων τῆς ἱερᾶς Μονῆς ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, *Ἐπετηρὶς (Βασιλικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν)*, 6 (1964), Ἀθῆναι, 1965, σελ. 80-81.

162. **Κῶδιξ** *878* **ἔτους** *1778*

Χαρτῷος, 0,210 × 0,155, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150 × 0,100 (- 0,105), φύλλα 40, στίχοι 21.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου ψαλλομένη κατὰ Πέμπτην ἑσπέρας.

Ὁ πίναξ 162 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 38^{v} - 39 καὶ περιέχει δύο τροπάρια ἐκ τῆς η' καὶ ὁλόκληρον τὴν θ' ᾠδὴν τοῦ κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἀκολουθίαν ψαλλομένου κανόνος, τύποις ἀνεκδότου, πλὴν τοῦ α' τροπαρίου τῆς θ' ᾠδῆς ὅπερ εὕρηται ὡς θεοτοκίον εἰς κανόνα τῆς γ' Αὐγούστου· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Ϛ', ἐν Ρώμῃ, 1901, σελ. 311).

Ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν χρονολογίαν καθ' ἣν ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν τῆς ἀκολουθίας ἐν τέλει τοῦ φύλλου 39 : *Ἐγράφθη τὸ παρὸν βιβλίον παρ' ἐμοῦ Παϊσίου | ἱερομονάχου ὁ ἐκ τῆς Βουλγαρίας, κ(αὶ) παρακαλῶ | ἐὰν εὕρηται ἀνορθογραφίας, ἢ κ(αὶ) ἄλλα σφάλ|ματα μή με μέμφεσθε, ὅτι εἰμὶ ἀμέτοχος τ(ῆς) | ἑλληνικῆς φράσεως, ἀλλὰ διορθώσαντες συ|γχωρήσατέ μοι, καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ. | ἐν ἔτει, ͵αψοη' ἐν | μηνὶ μαΐῳ κα^{η}.* Νεωτέρα χεὶρ ἐσημείωσε παραπλεύρως δι' ἀραβικῶν ἀριθμῶν τὴν χρονολογίαν δίς. Ἑτέρα δὲ χεὶρ προσέθηκε τὸν γνωστὸν στίχον:

τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν Θεῷ χάρις.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος (Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17 [1918], 225), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ σημείωμα τοῦ γραφέως. (Διορθωτέος ὁ ἀριθμὸς τοῦ κώδικος *ΩΛΘ'* εἰς *ΩΟΗ'*).

163. **Κῶδιξ** *872* **ἔτους** *1780*

Χαρτῷος, 0,220 × 0,160, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,185 × 0,120, φύλλα 41, στίχοι 18.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Γερασίμου τοῦ χρηματίσαντος διδασκάλου τῆς κατὰ τὴν Πάτμον ἱερᾶς Σχολῆς τοῦ Βυζαντίου (Ἀπριλίου ζ').

Ὁ πίναξ 163 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 15^{v} - 16 καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκολουθίας. Αὕτη ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις τὸ 1967 ἐκ τοῦ ἀνωτέρω κώδικος ὑπὸ τῆς Ἱ. Μονῆς ἁγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου τῆς Πάτμου μετὰ προλόγου τοῦ καθηγουμένου αὐτῆς κυρίου Θεοδωρήτου. Καθ' ἃ ἐκ τῆς συνεχείας τοῦ τίτλου τῆς ἀκολουθίας μανθάνομεν (φύλ. 15) αὕτη εἶναι ἔργον *τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἐν διδασκάλοις κυρίου | Ἰωάννου ἱερομονάχου Ἱεροσολυμ(ίτου) | τοῦ Κεφαληνιέως.* | ἐποιήθη δὲ *ἐν Κωνσταντινουπόλει | ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵αψπ^{ω} ἐν μηνὶ αὐγούστῳ.* Μετὰ τὰ ἀνωτέρω νεωτέρα χεὶρ προσέθηκε περὶ τοῦ Γερασίμου: *μεταστάντος πρὸς Κύριον τῷ ͵αψμ' ἔτει· | ἦν δὲ ἱερομόναχος.*

Περὶ τοῦ ἀνδρὸς πρβλ. ὅσα διέλαβεν ὁ Μαλανδράκης, *Ἡ Πατμιὰς Σχολή*, σελ. 11 κἑ. καὶ 101 κἑ. Οὗτος γνωρίζει τὴν ὕπαρξιν τῆς χειρογράφου ἀκολουθίας, ἐκ τῆς ὁποίας λαμβάνων ἐκδίδει τὸ μετὰ τὴν ϛ' ᾠδὴν τοῦ κανόνος ἐπίγραμμα· (πρβλ. Μαλανδράκη, *ἔνθ' ἀνωτ.*, σελ. 102). Τοῦ Γερασίμου εἴδομεν ἀνωτέρω (πρβλ. πίνακα 137) αὐτόγραφον ἐπιστολήν. Τῆς ἀκολουθίας τοῦ Γερασίμου ὑπάρχει ἀντίγραφον ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Μονῆς γενόμενον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἡμετέρου κώδικος.

Τὸν κώδικα, συγκείμενον ἐκ τριῶν μερῶν, περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17(1918), 218 - 219. Πρβλ. καὶ πίνακας 129 καὶ 171, τῶν ὁποίων αἱ φωτογραφίαι προέρχονται ἐκ τῶν ἑτέρων δύο τμημάτων τοῦ αὐτοῦ κώδικος.

164. **Κῶδιξ 589** **ἔτους 1781**

Χαρτῷος, 0,238×0,168, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,190×0,125, φύλλα 319, στίχοι 22.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ (καὶ ἄλλων), Λόγοι, ὁμιλίαι καὶ ἐπιστολαί.

Ὁ πίναξ 164 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει τὸν *Εἰς τὰ ἅγια Φῶτα* λόγον (Orat. 39 in Sancta lumina : πρβλ. Migne, PG 36, 336 κέ.— Halkin, BHG³, 1938).

Ἄνωθι τοῦ τίτλου ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ ἐσημειώθη ἡ χρονολογία καθ' ἣν ἀντεγράφη ὁ κῶδιξ : *Οὕτωσὶ δ' αὖ ἦρχθαι κατὰ τὸ ͵αψπα^ον σωτήριον ἔτος κατὰ μῆνα σεπτέμβριον | ἡμέραν κδ^ην*.

Τὸν κώδικα περιέγραψε δι' ὀλίγων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 244.

165. **Μαθ. Πατμ. 180** **ἔτους 1782**

Χαρτῷον, 0,215×0,150, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,165×0,100 (τῶν ἐν ταῖς ᾤαις σχολίων μὴ συμπεριλαμβανομένων), στίχοι 10 - 12.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ (καὶ ἄλλων), Ἔργα.

Ὁ πίναξ 165 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 2 καὶ περιέχει τμῆμα ἐκ τῆς ἀρχῆς περίπου τοῦ *Περὶ πένθους* ἔργου τοῦ Λουκιανοῦ· (πρβλ. ἔκδ. Loeb, τόμ. IV, London, 1961, σελ. 112 - 114).

Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ ὁ γραφεὺς μετὰ τοὺς γνωστοὺς στίχους : *Ὥσπερ ξένοι χαίροντες*... καὶ *Ἡ μὲν χεὶρ ἡ γράψασα*... ἀναγράφει τὸ ἔτος ͵αψπα^ῳ διωρθωμένον ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς εἰς ͵αψπβ^ῳ *μαΐου 20 : κ'*. Κάτωθι δ' αὐτοῦ, ἴσως ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρός, ἐσημειώθησαν τὰ ἑξῆς: *νῦν δὲ ͵αψπε^ῳ ἀπριλλίου 5 : ε'*.

Ὁ κῶδιξ δὲν ἔχει εἰσέτι περιληφθῆ εἰς τοὺς ἐντύπους καταλόγους τῆς Μονῆς.

166. **Μαθ. Πατμ. 10** **ἔτους 1783**

Χαρτῷον, 0,310×0,220, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,250×0,200, στίχοι 29.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ τοῦ ἁγίου Ἀντίπα, ἐπισκόπου Περγάμου (Ἀπριλίου ια').

Ὁ πίναξ 166 εἶναι φωτογραφία τοῦ φύλλου 6 καὶ περιέχει τὸ θεοτοκίον τῆς ε' ᾠδῆς, ὁλόκληρον τὴν ϛ' ᾠδὴν τοῦ κανόνος Ἰωσὴφ τοῦ Ὑμνογράφου εἰς τὸν ἅγιον Ἀντίπαν καὶ τοὺς γνωστοὺς εἰς τὸν αὐτὸν ἅγιον στίχους Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Δ', ἐν Ρώμῃ, 1898, σελ. 292 - 293). Τὸ *κοντάκιον* καὶ ὁ *οἶκος* εἶναι σχεδὸν ὅμοια πρὸς τὰ ἀντίστοιχα κείμενα, ἅτινα εὕρηνται εἰς τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς θέσιν ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Α', ἐν Ρώμῃ, 1888, σελ. 300).

Ὁ κῶδιξ δὲν περιελήφθη εἰσέτι εἰς τοὺς ἐντύπους καταλόγους τῆς Μονῆς.

167. **Κῶδιξ 843** **ἔτους 1785**

Χαρτῷος, 0,190×0,140, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,130×0,095, φύλλα 197, στίχοι 11.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑΤΑΡΙΟΝ

Ὁ πίναξ 167 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 166^v - 167 καὶ περιέχει τὸ γνωστὸν τροπάριον τῆς Ἀναστάσεως *Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν*... μετὰ τερερισμῶν.

Ἐν τέλει (φύλλον 167) ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε τὰ ἀκόλουθα σχετικῶς μὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον ἀντιγραφῆς τοῦ κώδικος : *εἴληφε τέλος τὸ παρὸν ἀνα|στασιματάριον, μέ τινα ἀναγκαῖα | τῆς παπαδικῆς συλλεγμένα παρὰ διαφόρων ποι|ητῶν, διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Κυρίλλου | ἱερομονάχου τοῦ κ(αὶ) πρωτοσυγκέλλου τοῦ μακαριωτ(ά)του κ(αὶ) σοφωτ(ά)του | ἁγίου Ἀλεξανδρεί(ας) κυρίου, κυρίου Γερασίμου, ἐν ͵αψπε^ῳ φευρουαρίου | ζ^η*. Ὁ ἐν τῷ σημειώματι μνημονευόμενος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας εἶναι ὁ ἐκ Λέρου καταγόμενος Γεράσιμος (Γηράρης) ὁ Γ'.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος (Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 16 [1917], 159 - 161), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀνωτέρω σημείωμα, ὡς ἐπίσης καὶ ἄλλα μεταγενέστερα.

168. **Μαθ. Πατμ. 174** **ἔτους 1786**

Χαρτῷον, 0,200×0,140, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,175 (- 0,180)×0,110 (- 0,115), στίχοι 19 - 29.

ΠΟΙΚΙΛΑ (ὑπὸ διαφόρων χειρῶν).

Ὁ πίναξ 168 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 1ᵛ - 2 καὶ περιέχει τμῆμα τῆς διαδικασίας ἐπιστροφῆς λατίνου εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Ὁ τίτλος ἐν φύλλῳ 1: *Ὅπως δέον προσδέχεσθαι τοὺς ἀπὸ λατίνων προσερχομένους καὶ πῶς ἐξετάζειν καὶ τίνα ζητεῖν παρ' αὐτῶν:* (Ἀρχ. *Πρῶτον δέον ἐρευνᾶν μήπως ἐξ ἀνάγκης τινός...*). Τοῦ βοηθήματος τούτου ὑπάρχει πλῆθος χειρογράφων· ὑπάρχει ἐπίσης εἰδικὴ ἀκολουθία συντεθεῖσα ὑπὸ Συμεὼν τοῦ Τραπεζουντίου τοῦ καὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως (1470 - 1472, 1478 - 1481) καὶ πολλάκις τυπωθεῖσα· (πρβλ. Γ. Ράλλη - Μ. Ποτλῆ, *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων...*, τόμ. Ε', Ἀθήνησιν, 1855, σελ. 143 - 147).

Ἡ χρονολογία καὶ ὁ τόπος ἀντιγραφῆς τοῦ παρόντος τμήματος τοῦ Μαθηματαρίου ἀνεγράφησαν ἄνωθι τοῦ τίτλου (φύλλον 1).

1786 = ἀπρηλλήου = Σμύρνι

Ὁ κῶδιξ δὲν ἔχει εἰσέτι περιληφθῆ εἰς τοὺς ἐντύπους καταλόγους τῆς Μονῆς.

169. **Κῶδιξ 876** **ἔτους 1787**

Χαρτῷος, 0,304×0,205, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,230×0,155, φύλλα 15, στίχοι 25.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ Νιπτῆρος.

Ὁ πίναξ 169 εἶναι φωτογραφία τῆς σελίδος 16 καὶ περιέχει τμῆμα μακροῦ σημειώματος τοῦ Σεβαστείας Δανιὴλ (Πάντουβα), ἔνθα ἀναγράφονται διάφοροι πρὸς τὴν Μονήν, τὴν Πατμιάδα καὶ ἄλλα τῆς νήσου ἱδρύματα δωρεαὶ διαφόρων ἡγεμόνων καὶ ἰδιωτῶν· (πρβλ. ἔκδοσιν ὑπὸ Καλλιμάχου, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17 [1918], 222 - 225· τὸ ἐν τῷ πίνακι περιλαμβανόμενον κείμενον ἐν σελ. 222 - 223). Ἐν τέλει τοῦ σημειώματος (σελ. 20) ὑπάρχει ἡ χρονολογία καὶ ἡ ὑπογραφὴ τοῦ γράψαντος: *1787 Ἰανουαρίου ς'* | *+ ὁ Σεβαστεί(ας) Δανιὴλ κ(αὶ) ἐν Χ(ριστ)ῷ ἀδελφός.*

Ἡ ἀκολουθία εἶναι συνεσταχωμένη μὲ ἔντυπον Ἀρχιερατικὸν τυπωθὲν ἐν Βενετίᾳ τὸ 1714 *παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι*, ἐξεδόθη δὲ ἐκ νέου τὸ 1965 ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ ἡμετέρου κώδικος ὑπὸ τῆς Ἱ. Μονῆς ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς Πάτμου, μετὰ προλόγου τοῦ καθηγουμένου αὐτῆς κυρίου Θεοδωρήτου. Περὶ τοῦ μητροπολίτου Σεβαστείας Δανιήλ, Πατμίου τὴν καταγωγήν, μαθητοῦ δὲ τῆς Πατμιάδος καὶ εἶτα προστάτου αὐτῆς, πρβλ. Μαλανδράκη, *Ἡ Πατμιὰς Σχολή*, σελ. 35, 51-2 καὶ 117.

Τὸν κώδικα περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 221 - 225.

170. **Μαθ. Πατμ. 86** **ἔτους 1787**

Χαρτῷον, 0,215×0,155, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,165 (- 0,175)×0,105 (- 0,110), στίχοι 20 - 25.

ΣΥΝΕΣΙΟΥ, ἐπισκόπου Κυρήνης, Ἐπιστολαί, ἑρμηνευθεῖσαι παρὰ τοῦ ἐν διδασκάλοις σοφολογιωτάτου καὶ ἀρίστου ἐν πάσῃ ἑλληνικῇ μαθήσει Δανιὴλ μοναχοῦ Κεραμέως τοῦ Πατμίου, ἐν τῇ κατὰ Πάτμον πατριαρχικῇ σχολῇ εἰσηγητοῦ (πρβλ. φύλλον 1).

Ὁ πίναξ 170 εἶναι φωτογραφία τοῦ πρώτου φύλλου καὶ περιέχει τὴν ἀρχὴν τῆς πρώτης πρὸς Νίκανδρον ἐπιστολῆς· (πρβλ. Migne, PG 66, 1321 - 1324).

Ἐν τῷ τέλει τῆς ἑρμηνείας τῶν ἐπιστολῶν ὁ γραφεὺς εἶχε σημειώσει τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐπεράτωσε τὴν ἀντιγραφὴν καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Νεωτέρα ὅμως χεὶρ ἀπέσβεσε ταῦτα ἐπιμελῶς. Ὁπωσδήποτε ἀναγινώσκομεν μετὰ δυσκολίας τὰ ἀκόλουθα: *1787 φευρουαρίου/////* | *Πάτμος* εἶτα δὲ: *χεὶρ Βασιλείου ///// τοῦ Πατμίου.*

Μεταξὺ τῶν κωδίκων τῶν περιεχόντων τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Συνεσίου ἑρμηνευθείσας παρὰ τοῦ Δανιὴλ Κεραμέως μνημονευτέοι οἱ δύο Πατμιακοὶ 593 καὶ 594. Περὶ τοῦ Δανιὴλ καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ βλ.

Μ α λ α ν δ ρ ά κ η , *Ἡ Πατμιὰς Σχολή*, σελ. 21 κέ., 106 κέ. καὶ Ν. Λ. Φ ο ρ ο π ο ύ λ ο υ, Ὁ διδάσκαλος τῆς Πατμιάδος Δανιὴλ Κεραμεὺς καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 33 (1964), 279 - 298.

Ὁ κῶδιξ δὲν ἔχει εἰσέτι περιληφθῆ εἰς τοὺς ἐντύπους καταλόγους τῆς Μονῆς.

171. *Κῶδιξ 872* *ἔτους 1789*

Χαρτῷος, 0,225×0,160, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,190×0,115, φύλλα 41, στίχοι 21.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ τοῦ ἁγίου Ἀντίπα, ἐπισκόπου Περγάμου (Ἀπριλίου ια′).

Ὁ πίναξ 171 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 7ᵛ - 8 καὶ περιέχει τὴν α′ καὶ γ′ ᾠδὴν τοῦ κανόνος τοῦ Ἰωσὴφ εἰς τὸν ἅγιον καὶ τὰ μετὰ τὴν γ′ ᾠδὴν δύο καθίσματα· (πρβλ. *Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Δ′, ἐν Ρώμῃ, 1898, σελ. 291 - 292). Τοῦ κανόνος προηγεῖται τυπικὴ διάταξις τῆς ἀκολουθίας. Ἐκ τῆς ἀρχῆς δὲ τοῦ κώδικος (φύλ. Γ′), ἔνθα ὁ τίτλος πλήρης, μανθάνομεν τὰ ἑξῆς περὶ τῆς ἀκολουθίας: (ὅτι) *ηὐξύνθη τε καὶ ἐκαλλωπίσθη παρὰ τοῦ λογιωτάτου | ἐν ἱεροδιακόνοις κυρίου Γαβριὴλ τοῦ ἐκ νήσου Κῶ· | τῇ προτροπῇ κ(αὶ) ἀδείᾳ τοῦ σοφολογιωτάτου διδασκάλου | τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς σχολῆς κυρίου κυρίου Δανιὴλ | τοῦ Πατμίου, κ(αὶ) διδασκάλου αὐτοῦ· | σπουδῇ δὲ κ(αὶ) ἐπιμελείᾳ τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἐν ἱερο|μονάχοις κυρίου κυρίου Παρθενίου (Νεγροπόντε* sup. lin.*) τοῦ Πατμίου,| τοῦ οἰκονόμου ἤδη τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ κουτίων τῆς ἐν | τῇ Πάτμῳ ἱερᾶς μονῆς τοῦ μεγάλου θεολόγου. | ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ ἐννάτῳ κατὰ μῆνα αὔγουστον | ἐν τῇ Πάτμῳ.* Τῆς ἀκολουθίας ταύτης ὑπάρχει ἀντίγραφον ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Μονῆς, γενόμενον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἡμετέρου κώδικος. Περὶ τοῦ Γαβριήλ, τοῦ μετέπειτα γενομένου ἀρχιεπισκόπου Ἀγαθουπόλεως, πρβλ. Μ α λ α ν δ ρ ά κ η , *Ἡ Πατμιὰς Σχολή*, σελ. 52 - 53. Ἰωάννην Νεγροπόντε γραφέα τοῦ κώδικος 583 εὕρομεν ἀνωτέρω ἐν πίνακι 145.

Τὸν κώδικα συγκείμενον ἐκ τριῶν μερῶν, περιέγραψεν ὁ Κ α λ λ ί μ α χ ο ς , Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17(1918), 218 - 219. Πρβλ. ἐπίσης τοὺς πίνακας 129 καὶ 163 τῶν ὁποίων αἱ φωτογραφίαι προέρχονται ἐκ τῶν δύο ἄλλων τμημάτων τοῦ κώδικος μὲ ἀκολουθίας ὡσαύτως.

172. *Μαθ. Πατμ. 168* *ἔτους 1789*

Χαρτῷον, 0,155×0,110, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,120×0,085 (τῶν ἐν ταῖς ᾤαις σχολίων μὴ συμπεριλαμβανομένων), στίχοι 8.

ΚΑΝΟΝΕΣ, μετὰ διαστίχου ἐξηγήσεως.

Ὁ πίναξ 172 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 8ᵛ - 9 καὶ περιέχει τὰ τελευταῖα τροπάρια τοῦ εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ ψαλλομένου κανόνος Ἰωάννου Μοναχοῦ· (πρβλ. *Πεντηκοστάριον*, ἐν Ρώμῃ, 1883, σελ. 54).

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐξηγήσεως (φύλ. 9) ὁ γραφεὺς ἐσημείωσε τὰ ἑξῆς: *Ἐτελειώθη ὁ παρων κανὼν | διὰ χειρὸς κἀμοῦ Ἰσιδόρου Μελιγι|άνη, ἐνέτη 1789 | μαρτίου ζ′ | τέλος κ(αὶ) τῷ δοτῆρι τῶν ἀγα|θῶν Θ(ε)ῷ χάρις κ(αὶ) δό|ξα, εἴθε γένητο.*

Ὁ κῶδιξ δὲν ἔχει εἰσέτι περιληφθῆ εἰς τοὺς ἐντύπους καταλόγους τῆς Μονῆς.

173. *Κῶδιξ 568* *ἔτους 1791*

Χαρτῷος, 0,205×0,105, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,165×0,080, φύλλα α′ - ι′ + 58, στίχοι 19.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ θρησκευτικῶν καὶ ἠθικοδιδακτικῶν εἰς πολιτικοὺς δεκαπεντασυλλάβους στίχους.

Ὁ πίναξ 173 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων ϛᵛ - ζ′ καὶ περιέχει τὸ τελευταῖον τμῆμα τοῦ *Περὶ τοῦ Ἰωσὴφ* ποιήματος (Ἀρχ. ἐν φύλ. δ′):

Πετῶ πηγαίνω τὸ λοιπόν, θωρῶ πλῆθος ἀνθρώπων,
κείτον(ται) κακοροίζικοι, μέσα εἰς ἕνα τόπον......

καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὁμοίου ἐπίσης στιχουργήματος *Περὶ τοῦ Ἰώβ*, ἔχουσαν ὡς ἀκολούθως:

Πετῶ πηγαίνω τὸ λοιπόν, καὶ βλέπω μίαν πόλιν,
δὲν ξεύρω πῶς τὴν λέγουσι, κατοικημένην ὅλην......

Ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ρίμα προδίδουν κρητικὸν κλῖμα. Τινὰ τῶν ποιημάτων ἴσως εἶναι παραλλαγαὶ τῶν περὶ Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης ἐκτενεστέρων συνθέσεων, ἐνῷ ἕτερα εἶναι ἔμμετροι παραφράσεις γνωστοτάτων ὠφελίμων διηγήσεων.

Τὸν κώδικα, περιέγραψε διὰ βραχέων ὁ Ἰ. Σακκελίων, *Πατμ. Βιβλ.*, σελ. 238.

174. *Κῶδιξ 836, [ΙΗ' αἰ.]* *ἔτους 1793*

Χαρτῷος, 0,210×0,164, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,150 (- 0,155)×0,110, φύλλα 93, στίχοι 16 - 17.

ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΟΝ, ἐκλελεγμένον ὑπὸ πολλῶν θείων πατέρων θεοφόρων.

Ὁ πίναξ 174 ἀποτελεῖται ἐκ δύο φωτογραφιῶν ἐξ ὧν ἡ πρώτη ἀπεικονίζει τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πινακίδος Α' τοῦ κώδικος 836, ἔνθα εἶναι ἀναγεγραμμένη ἡ ἀκόλουθος σημείωσις: *ενέτη 1793—ἰουνουαρίου 2 νωμουκάνονας | τοῦ π(α)παναγιώτη π(α)παμιχαείλου ἐκ τὶς επαρχια[ς] | Διμιτριάδος κ(αὶ) Ζαγορά. ἐκ χορίον Ρέτζανις | κ(αὶ) όπιως τουπάρι ίνα το κλεψι ναέχι τας αρὰς | πάντον των αγίον τρίακοσίον θεοφόρον πα|τέρων των αγίον σινόδων κ(αὶ) ει μερὶς αυτοὺ με|τατοὺ προδότου Ιούδα ιπέτρε κ(αὶ) ο σιδερος λιθίσοντε | αυτι δε ουδαμός. σχίσθί ει γὴς κ(αὶ) καταπίει αὐτὸν | ος τὼν Δαθὰν κ(αὶ) Αβιρόν. οργι Κιρίου ἐκλεκμίσι | τα ειπάρχοντα αυτὸν οσιάλονος κ(αὶ) οργὶ Κιρίου επι | τας κ(αι)φαλὰς αυτὸν εὸς σου του αποστρέψι κ(αὶ) τότε | σινχορισθίσοντ(ε)—παπᾶ Παναγηότη.*

174. *Κῶδιξ 871* *ἔτους 1793*

Πρβλ. τὸν ἑπόμενον πίνακα 175.

Ἡ δευτέρα φωτογραφία ἀπεικονίζει τὸ κάτω τμῆμα τοῦ φύλλου 86ᵛ τοῦ κώδικος 871 καὶ περιέχει τὸ βιβλιογραφικὸν σημείωμα τοῦ γραφέως Μακαρίου Κορίνθου: *Γέγραπται τὸ παρὸν διὰ χειρὸς Μακαρίου τοῦ ἐν ἐλαχί|στοις ἀρχιερέως Κορίνθου, κ(αὶ) ἀφιέρωται τῇ Ἱερᾷ μονῇ τοῦ | θεολόγου· κ(αὶ) οἱ ἐντυγχάνοντες εὔχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ: | ͵αψϞγ^ῳ μαρτίου ιε^η: ͵αψϞγ^ῳ μαρτίου | ιε^η.*

Τοὺς κώδικας ἀμφοτέρους περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος (Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 16 [1917], 149 - 150 καὶ 17 [1918], 217 - 218 ἀντιστοίχως), ἔνθα ἐξέδωκε καὶ τὰ ἀνωτέρω σημειώματα.

175. *Κῶδιξ 871* *ἔτους 1793*

Χαρτῷος, 0,290×0,195, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,210×0,125, φύλλα 86, στίχοι 26.

ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ εἰς ἅγ. Ἰωάννην τὸν θεολόγον καὶ τὸν ὅσιον Χριστόδουλον.

Ὁ πίναξ 175 εἶναι φωτογραφία τοῦ τελευταίου φύλλου (86) καὶ περιέχει τὸ τέλος τοῦ ἐγκωμίου καὶ τῆς διηγήσεως τῶν θαυμάτων τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου γεγραμμένων ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Βυζαντίου· (πρβλ. Κυρίλλου Βοΐνη, *Ἀκολουθία ἱερὰ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Χριστοδούλου τοῦ θαυματουργοῦ*, Ἀθήνησιν, 1884, σελ. 207 - 208.— Halkin, BHG³, 305).

Τὸν κώδικα ἔγραψεν ὁ Μακάριος Κορίνθου (Νοταρᾶς), ὁ μετέπειτα ἅγιος, ὅτε εὑρίσκετο ἐν Πάτμῳ· (πρβλ. σημείωσίν του εἰς τὸν προηγούμενον πίνακα 174).

Τοῦτον περιέγραψεν ὁ Καλλίμαχος, Πατμ. Βιβλ. Συμπλήρωμα, *Ἐκκλ. Φάρος*, 17 (1918), 217 - 218. Πρβλ. καὶ Ἔ. Λ. Βρανούση, *Τὰ ἁγιολογικὰ κείμενα τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου*, Ἀθῆναι, 1966, σελ. 38 - 39 (περὶ τοῦ κώδικος) καὶ 67 κέ. (περὶ τοῦ ἐγκωμίου εἰς τὸν ὅσιον Χριστόδουλον ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Βυζαντίου).

Χαρτῷος, 0,164×0,115, γεγραμμένη ἐπιφάνεια 0,135×0,090 (- 0,095), φύλλα 23, στίχοι 19.

ΑΣΚΗΤΙΚΑ

Ὁ πίναξ 176 εἶναι φωτογραφία τῶν φύλλων 13ᵛ - 14 καὶ περιέχει τὸ τέλος *Διηγήσεως τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου* (Ἀρχ. *Πορευόμενος ποτέ τις τῶν ἁγίων ἐν τῇ ἐρήμῳ...*· (πρβλ. Halkin, BHG³, 899 r) καὶ *Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ λόγον πρὸς ἀρχαρίους μεταφρασθέντα πεζῇ γλώσσῃ παρὰ Διονυσίου ἱερομονάχου τοῦ Στουδίτου καὶ ῥήτορος*. Περὶ τοῦ ἱερομονάχου Διονυσίου πρβλ. Κ. Ι. Δυοβουνιώτου, Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ εἰδήσεις τῶν βραχέων χρονικῶν τοῦ Σπ. Λάμπρου, *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 11 (1935), 10-11· πρβλ. καὶ *Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ.*, 30 (1960-1961), 463-464, 470 καὶ 520.

Ὁ κῶδιξ, καθ' ἃ πληροφορούμεθα ἐκ δύο σημειωμάτων (φύλ. 1 καὶ φύλλον 23ᵛ), *ἐγράφη παρὰ Βασιλείου | Γρημάνη τοῦ Πατμίου 1798 μαΐου 4* ἐν Πάτμῳ, ἀντὶ σταχώσεως δὲ φέρει φύλλον περγαμηνῆς ἐκ Πεντηκοσταρίου τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἀποσπασθέν.

Βραχεῖα μνεία αὐτοῦ ἐγένετο ἐν τῇ Περιληπτικῇ ἀναγραφῇ τῶν νέων κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, *Ἐπετηρὶς (Βασιλικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν)*, 6 (1964), Ἀθῆναι, 1965, σελ. 78 - 79.

ΓΕΝΙΚΑ ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

Α'. ΚΩΔΙΚΕΣ ΕΞ ΩΝ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΤ' ΑΥΞΟΝΤΑ ΑΡΙΘΜΟΝ

(Οἱ δι' ἀστερίσκου σημειούμενοι ἀριθμοὶ δηλοῦν τὰς χρονολογίας τῶν σημειώσεων καὶ οὐχὶ τὴν ἡλικίαν τῶν κωδίκων, ἐξ ὧν ἐλήφθησαν οἱ ἀντίστοιχοι πίνακες).

Αὔξων ἀριθ. Κώδικος	Ἔτος	Πίναξ	Αὔξων ἀριθ. Κώδικος	Ἔτος	Πίναξ
9	1192	18	296	1718	117
13	1638*	85	297	1720	120
13	1758*	152	303	1741	141
14	1280	25	305	1626	77
14	1750*	144	309	1713	116
20	1081	11	328	1462*	43
27	1079	10	330	1427	37
33	941	1	332	1443	39
39	972	4	334	1368	32
49	1391	33	345	1734	135
50	1466*	43	350	1730	127
57	1456*	41	353	1730*	128
75	1460*	42	354	1697	107
76	1038	6	357	1721	121
77	1069	9	380	1544	52
81	1335	30	381	1349	31A
93	1205	20	390	1569	58
93	1476*	45	392	1637	84
103	1156/7	12A	396	1601-1603	67
107	1659*	98	402	1625-1626	76
136	962	3	402	1757*	151
138	988	5	405	1701	108
140	1056	7	418	1463	44
171	959*	2	429	1573	60
174	1464*	43	432	1707	111
175	1180	16	433	1421	34
192	1082*	12	435	1617	73
218	1166*	14	440	1421	35
219	1219	21	450	1568	57
220	1223	22	454	1696	105
221	1161-1180	15	472	1753	146
245	1057	8	474	1739*	140
262	1192	19	477	1773	160
265	1162	13	478	1753	147
275	1282	26	481	1696	106
284	1638	86	487	1772	158
285	1736-1738	138	503	1642*	90
287	1630	82	514	1322	29
287	1630	85	517	1732	134
288	1609	68	534	1664	100
295	1637	83	537	1621	75

Αὔξων ἀριθ. Κώδικος	Ἔτος	Πίναξ
539	1642	91
541	1756	149
547	1747	142
547	1746	144
558	1648	94
559	1690	104
563	1725	124
564	1724	123
568	1791	173
576	1727	126
582	1680*	98
583	1752	145
587	1719	119
589	1781	164
596	1703	109
598	1749	143
600	1753	148
615	1598	65
623	1549*	53
623	1646-1647*	93
632	1542	50
633	1588	61
635	1594	64A
637	1629	79
638	1639	87
646	1707	112
647	1583 καὶ 1591*	63
649	1731	132
655	1650	96
671	1532	49
673	1641	89
684	1646	92
687	1543	51
693	1655	97
696	1628	78
708 Εἰλητὸν	1429	38
709 Εἰλητὸν	1260	23
736	1759*	152
743	1180	17
751	1611	69
754	1664	99
755	1770	155
759	1339	31
761A	1629	80
761A	1630	81
762	1669	102
763	1613	71
768	1592	64
770	1613	72
775	1421	36
776	1572	59
785	1707	113
788	1494*	47
790	1297	27
797	1619	74
808	1444	40
809	1735	136
821	1612	70
834	1678	103
836	1793*	174
843	1785	167
850	1736-1737	137
851	1488	46
852	1640	88
852	1649*	95
853	1494*	47
855	1731*	133
856	1552	54
857	1598	66
858	1588	62
862	1737	139
865	1754*	151
870	1709	114
871	1793	174
871	1793	175
872	1730	129
872	1780	163
872	1789	171
876	1787	169
878	1778	162
886 Εἰλητὸν	1558	55
890 Εἰλητὸν	1302	27A
891	1310	28
905	1718	118
909	1560	56
910	1730	130
913	1730	131
930	1665	101
946	1798	176
953A	1756	150
954	1774	161
959	1770	156
960B	1726	125
Μαθ.Πατμ.10	1783	166
Μαθ.Πατμ.17	1764	153
Μαθ.Πατμ.22	1706	110
Μαθ.Πατμ.86	1787	170
Μαθ.Πατμ.103	1772	159

Αὔξων ἀριθ. Κώδικος	Ἔτος	Πίναξ
Μαθ. Πατμ. 143	1709	115
Μαθ. Πατμ. 161	1722	122
Μαθ. Πατμ. 168	1789	172
Μαθ. Πατμ. 174	1786	168
Μαθ. Πατμ. 178	1765	154
Μαθ. Πατμ. 180	1782	165
Fragm. Μαθ. Πατμ.	1771	157

Β'. ΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΤΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ

Ἔτος	Κῶδιξ	Πίναξ
941	33	1
959*	171	2
962	136	3
972	39	4
988	138	5
1038	76	6
1056	140	7
1057	245	8
1069	77	9
1079	27	10
1081	20	11
1082*	192	12
1156/7	103	12A
1162	265	13
1166*	218	14
1161-1180	221	15
1180	175	16
1180	743	17
1192	9	18
1192	262	19
1205	93	20
1219	219	21
1223	220	22
1260	Εἱλητὸν 709	23
1262 (γρ. 1156/7)	103	24
1280	14	25
1282	275	26
1297	790	27
1302	Εἱλητὸν 890	27A
1310	891	28
1322	514	29
1335	81	30
1339	759	31
1349	381	31A
1368	334	32
1391	49	33
1421	433	34
1421	440	35
1421	775	36
1427	330	37
1429	Εἱλητὸν 708	38
1443	332	39
1444	808	40
1456*	57	41
1460*	75	42
1462*	328	43
1463	418	44
1464*	174	43
1466*	50	43
1476*	93	45
1488	851	46
1494*	788	47
1494*	853	47
1524 (γρ. 1594)	635	48
1532	671	49
1542	632	50
1543	687	51
1544	380	52
1549*	623	53
1552	856	54
1558	Εἱλητὸν 886	55
1560	909	56
1568	450	57
1569	390	58
1572	776	59
1573	429	60
1583	647	63
1588	633	61
1588	858	62
1591*	647	63
1592	768	64
1594	635	64A

Ἔτος	Κῶδιξ	Πίναξ	Ἔτος	Κῶδιξ	Πίναξ
1598	615	65	1707	432	111
1598	857	66	1707	646	112
1601-1603	396	67	1707	785	113
1609	288	68	1709	870	114
1611	751	69	1709	Μαθ. Πατμ. 143	115
1612	821	70	1713	309	116
1613	763	71	1718	296	117
1613	770	72	1718	905	118
1617	435	73	1719	587	119
1619	797	74	1720	297	120
1621	537	75	1721	357	121
1625-1626	402	76	1722	Μαθ. Πατμ. 161	122
1626	305	77	1724	564	123
1628	696	78	1725	563	124
1629	637	79	1726	960B	125
1629	761A	80	1727	576	126
1630	761A	81	1730	350	127
1630	287	82	1730*	353	128
1630	287	85	1730	872	129
1637	295	83	1730	910	130
1637	392	84	1730	913	131
1638*	13	85	1731	649	132
1638	284	86	1731*	855	133
1639	638	87	1732	517	134
1640	852	88	1734	345	135
1641	673	89	1735	809	136
1642*	503	90	1736-1737	850	137
1642	539	91	1736-1738	285	138
1646	684	92	1737	862	139
1646-1647*	623	93	1739*	474	140
1648	558	94	1741	303	141
1649*	852	95	1746-1747	547	144
1650	655	96	1747	547	142
1655	693	97	1749	598	143
1659*	107	98	1750*	14	144
1664	754	99	1752	583	145
1664	534	100	1753	472	146
1665	930	101	1753	478	147
1669	762	102	1753	600	148
1678	834	103	1754*	865	151
1680*	582	98	1756	541	149
1690	559	104	1756	953A	150
1696	454	105	1757*	402	151
1696	481	106	1758*	13	152
1697	354	107	1759*	736	152
1701	405	108	1764	Μαθ. Πατμ. 17	153
1703	596	109	1765	Μαθ. Πατμ. 178	154
1706	Μαθ. Πατμ. 22	110	1770	755	155

Ἔτος	Κῶδιξ	Πίναξ	Ἔτος	Κῶδιξ	Πίναξ
1770	959	156	1785	843	167
1771	Fragm. Μαθ. Πατμ.	157	1786	Μαθ. Πατμ. 174	168
1772	487	158	1787	876	169
1772	Μαθ. Πατμ. 103	159	1787	Μαθ. Πατμ. 86	170
1773	477	160	1789	872	171
1774	954	161	1789	Μαθ. Πατμ. 168	172
1778	878	162	1791	568	173
1780	872	163	1793*	836	174
1781	589	164	1793	871	174
1782	Μαθ. Πατμ. 180	165	1793	871	175
1783	Μαθ. Πατμ. 10	166	1798	946	176

Γ'. ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΠΙΝΑΞ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΩΔΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΟΡΩΝ

(Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουν εἰς τοὺς Πίνακας)

Δ'. INITIA ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ Ἢ ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΓΝΩΣΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Σελὶς

Ε'. ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

(Οἱ δι' ἁπλῶν στοιχείων ἀριθμοὶ παραπέμπουν εἰς τὰς σελίδας τοῦ παρόντος τόμου· οἱ δι' ἡμιμαύρων δηλοῦν τοὺς ἀριθμοὺς τῶν εἰς οὓς ἀναφέρονται κωδίκων.
ἀφ. = ἀφιερωτής. β. = βιβλιογράφος, γραφεύς. κτ. = κτήτωρ. σ. = συγγραφεύς. χορ. = χορηγός).

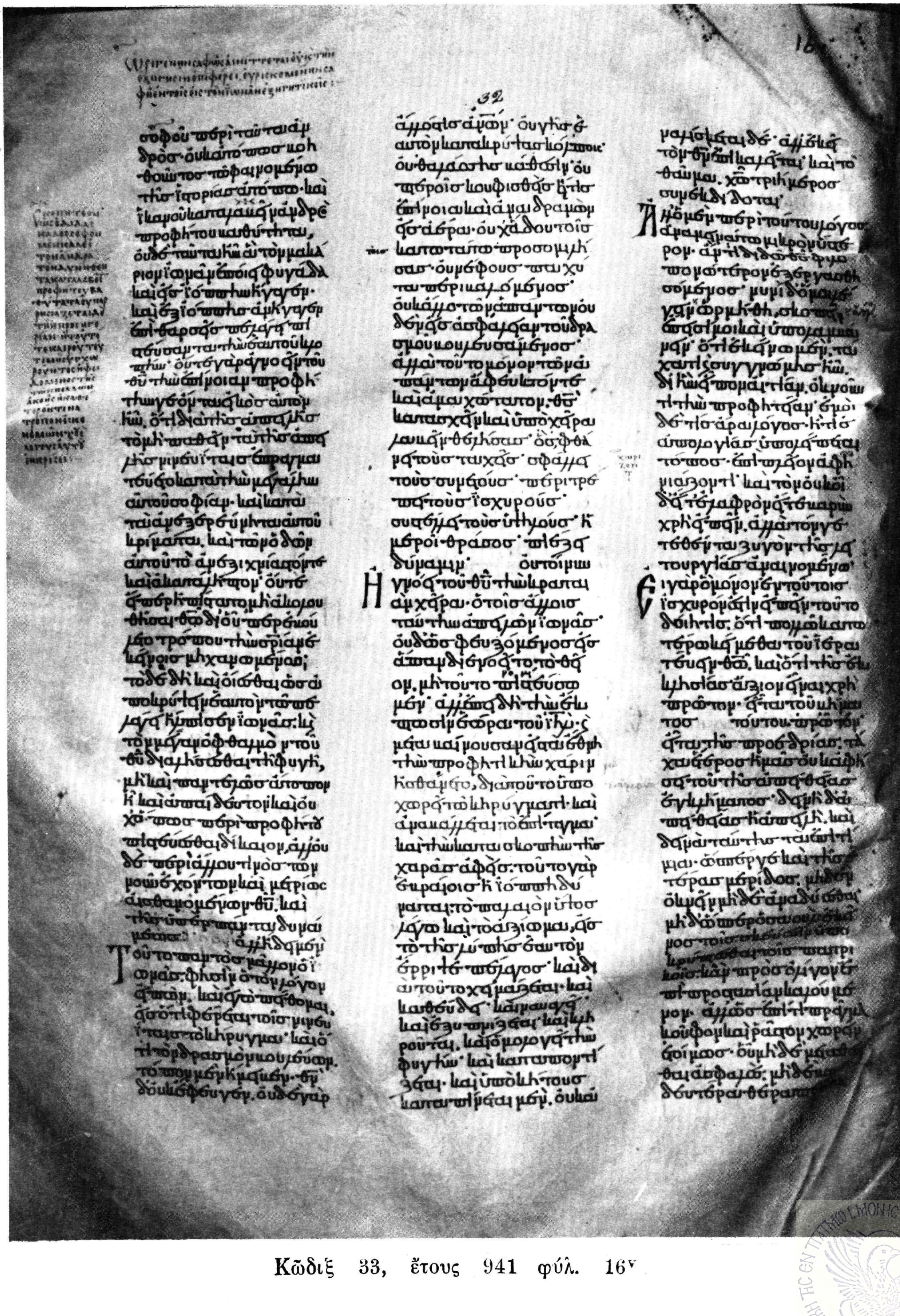
ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΙΣ:	ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΑΝΑΝΙΑΔΗΣ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:	ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ ΑΦΩΝ ΓΕΩΡΓΑΝΤΑ
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ OFFSET:	ΖΗΣΙΜΟΣ ΒΙΡΒΙΛΛΗΣ
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:	ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ «ΠΕΤΡΑΙΝΑ»

Ἡ στοιχειοθεσία καὶ ἐκτύπωσις τοῦ παρόντος τόμου ἐπερατώθησαν κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1968 εἰς τὸ τυπογραφεῖον

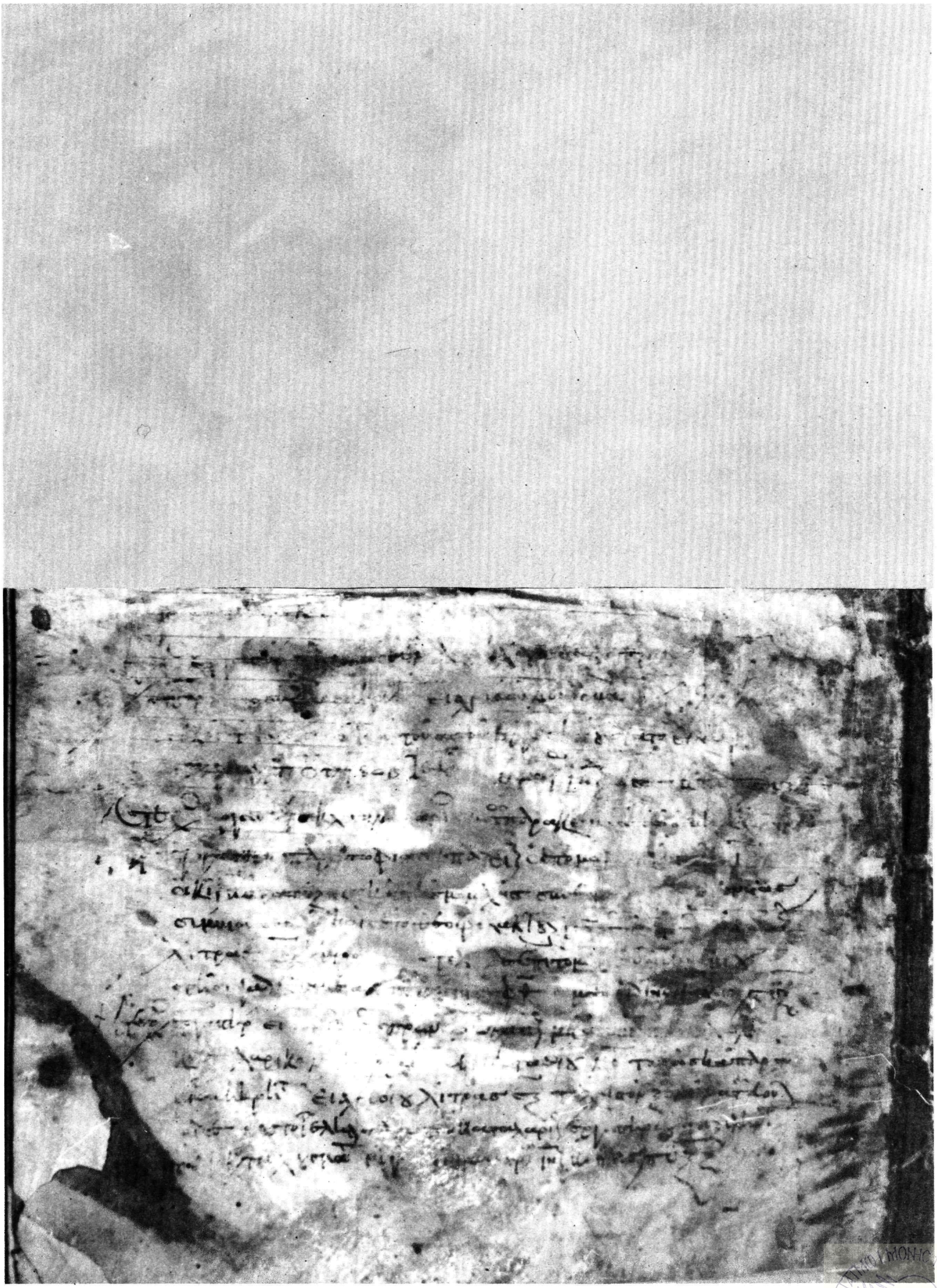
Μ. Α. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ρήγα Παλαμήδου 5, Τηλ. 319-306, Ἀθῆναι Τ. 112

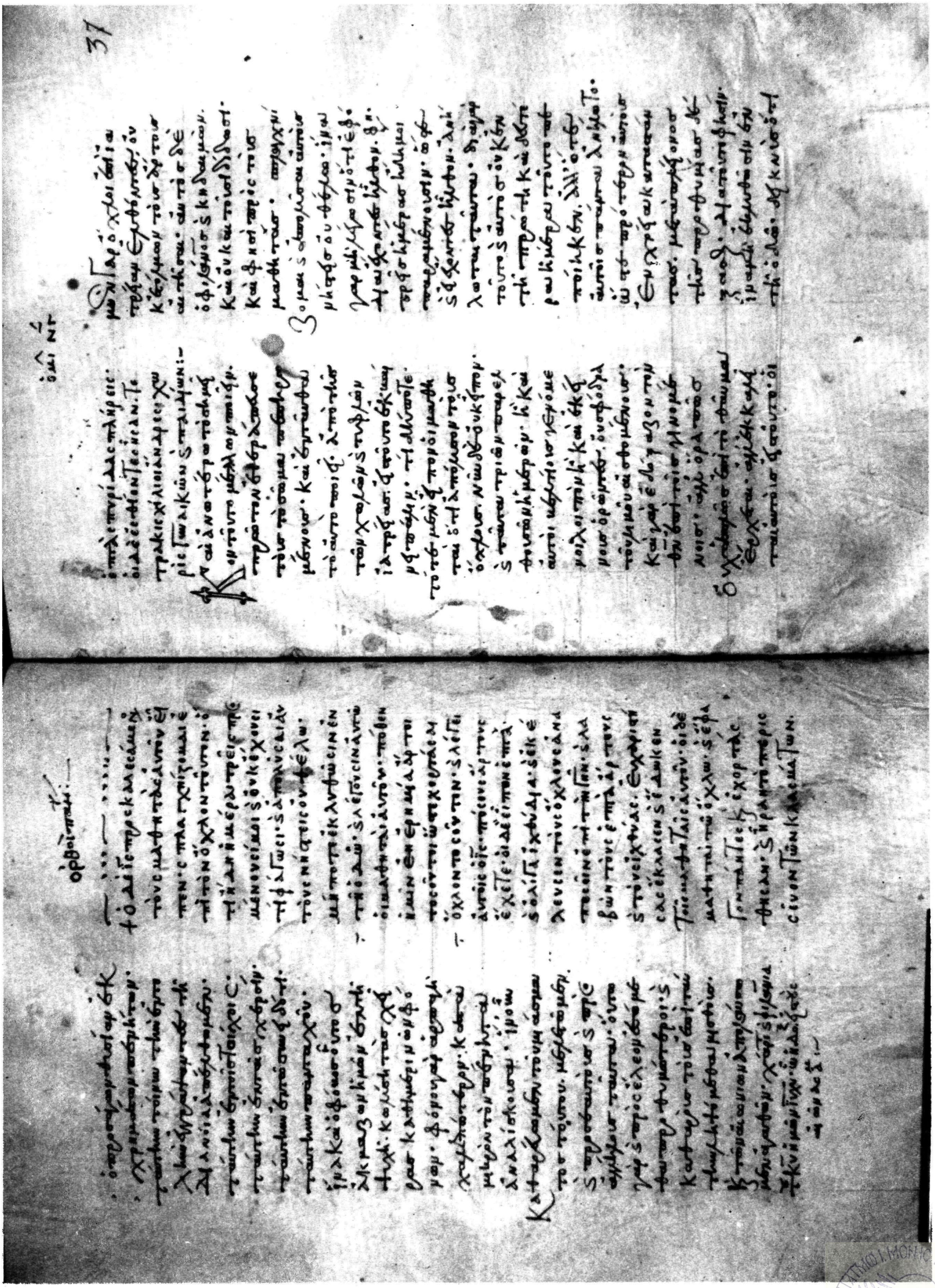
ΑΙ ΦΩΤΟΤΥΠΙΑΙ ΤΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

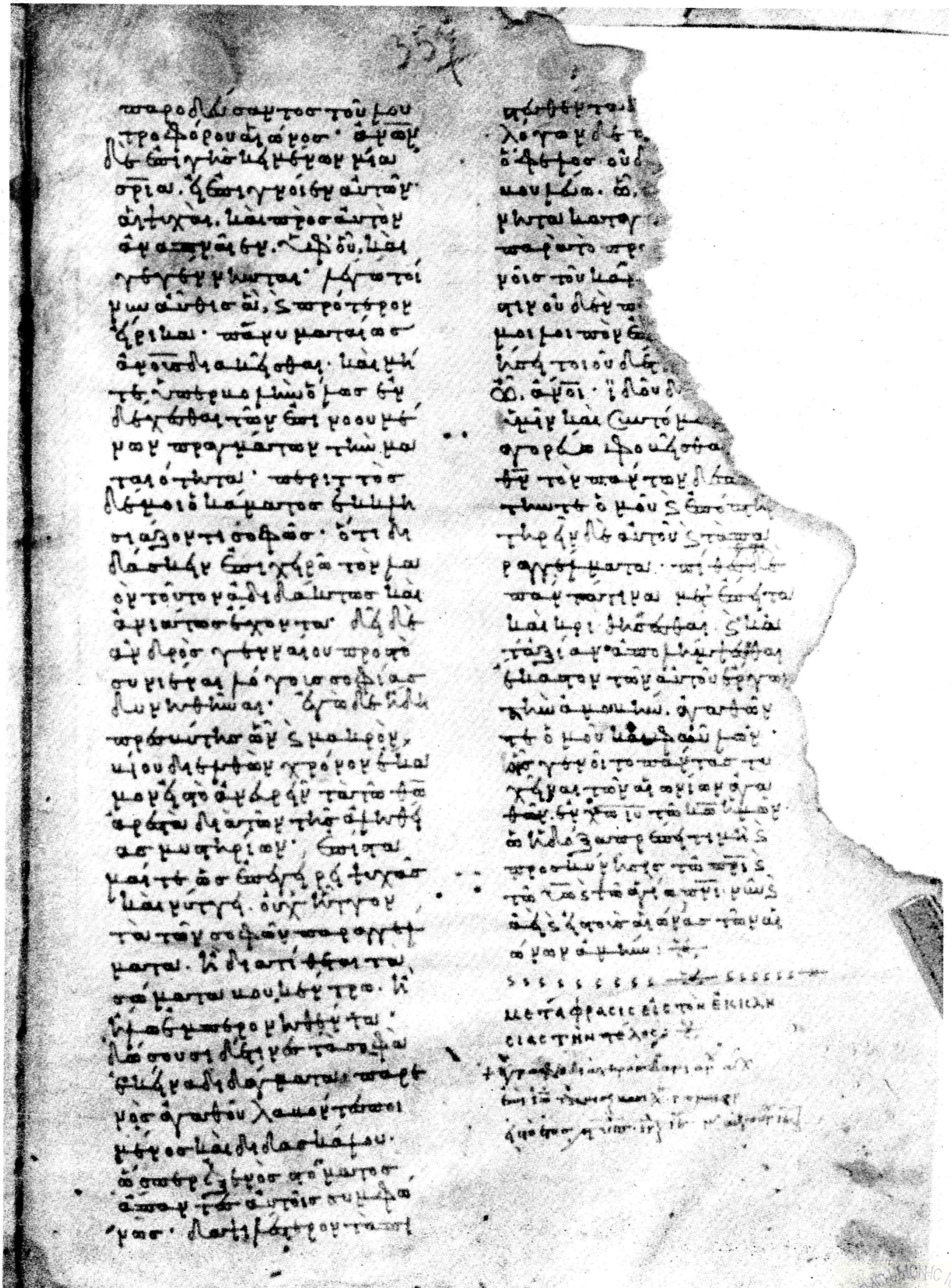
Κῶδιξ 33, ἔτους 941 φύλ. 16^{v}

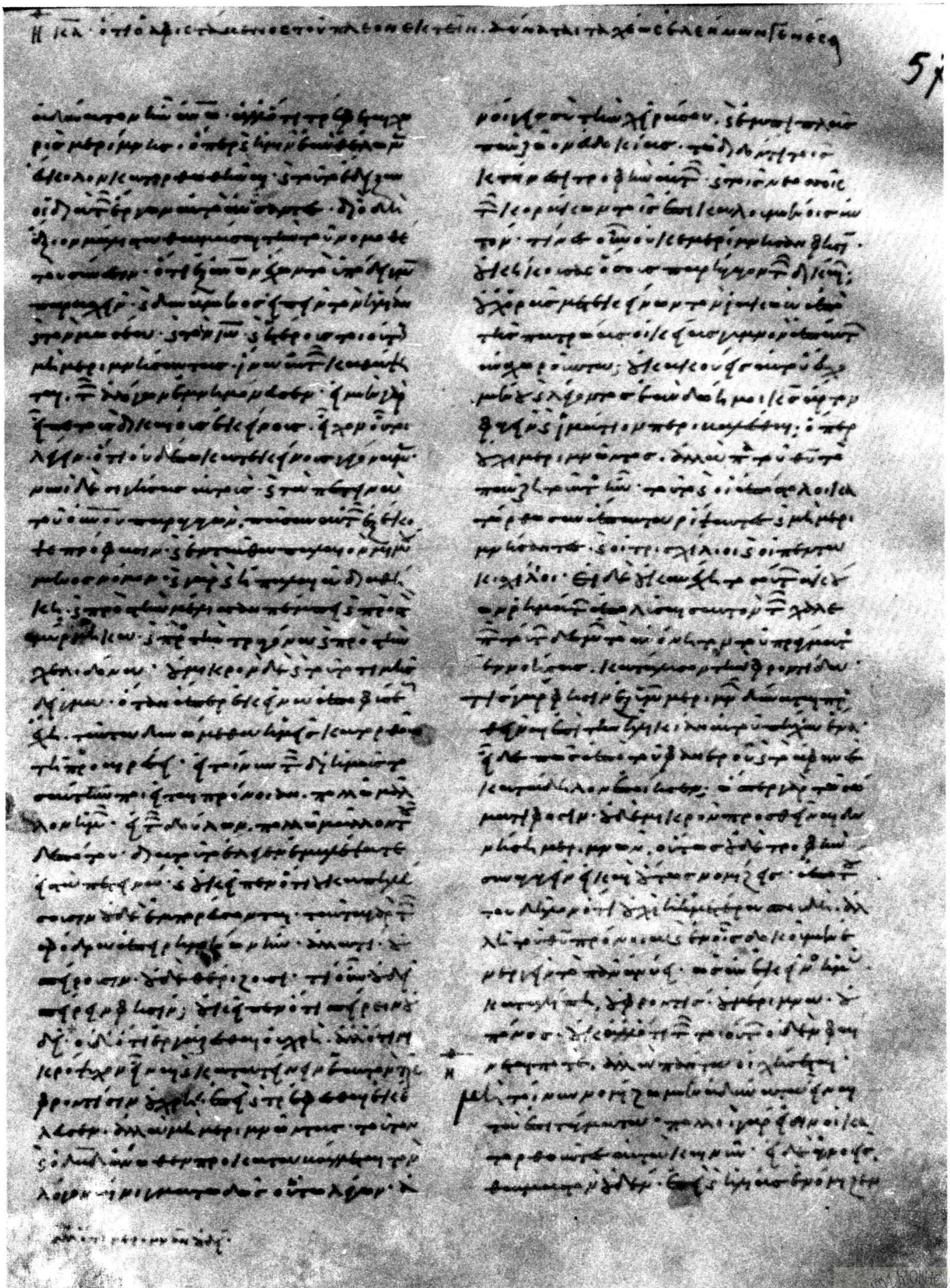
Κῶδιξ 171, ἔτους 959, σελ. 516

Κῶδιξ 136, ἔτους 962, φύλ. 36^{v} - 37

Κῶδιξ 39, ἔτους 972, φύλ. 357

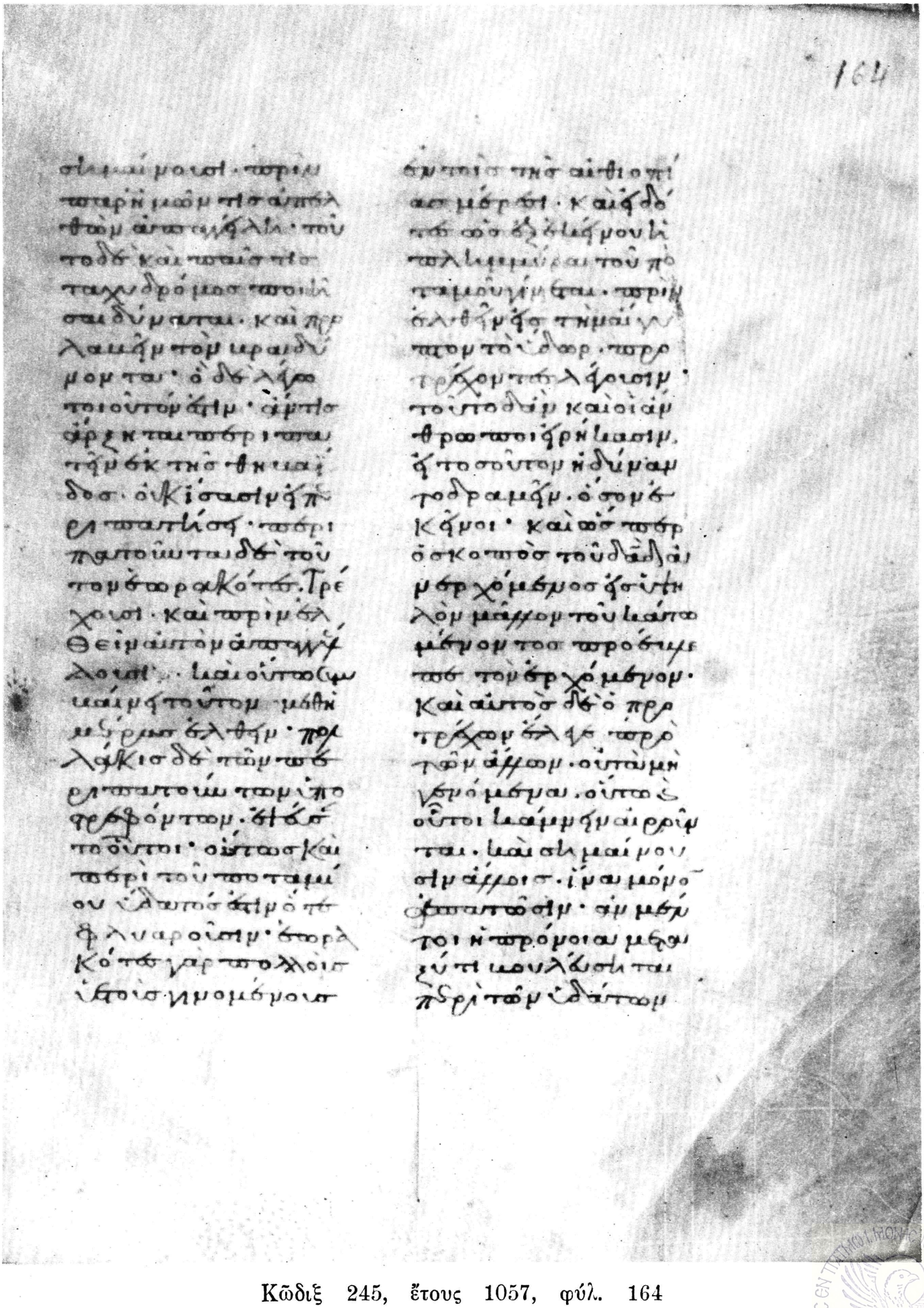
Κῶδιξ 138, ἔτους 988, φύλ. 57

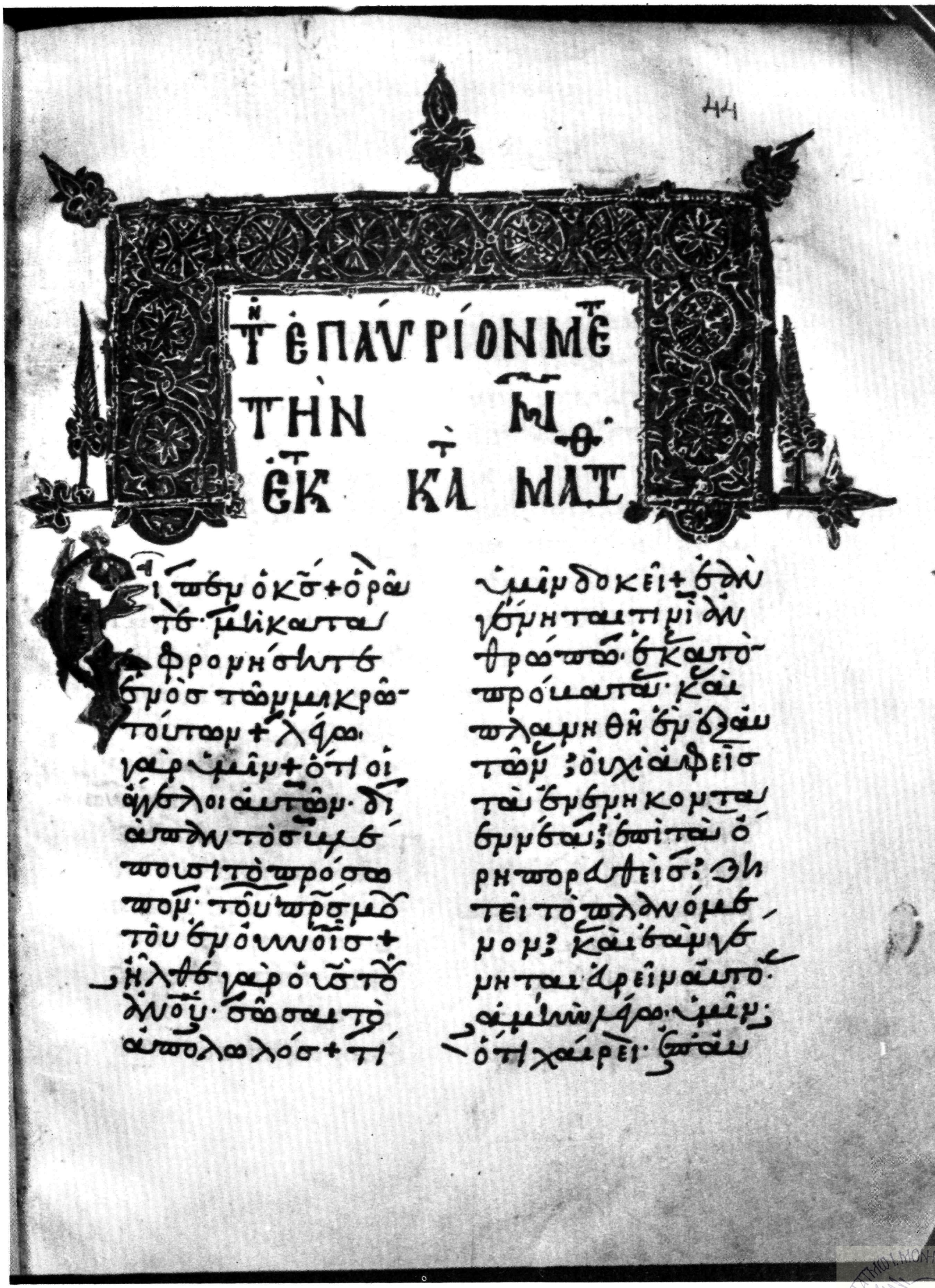
Κῶδιξ 76, ἔτους 1038, φύλ. 264v - 265

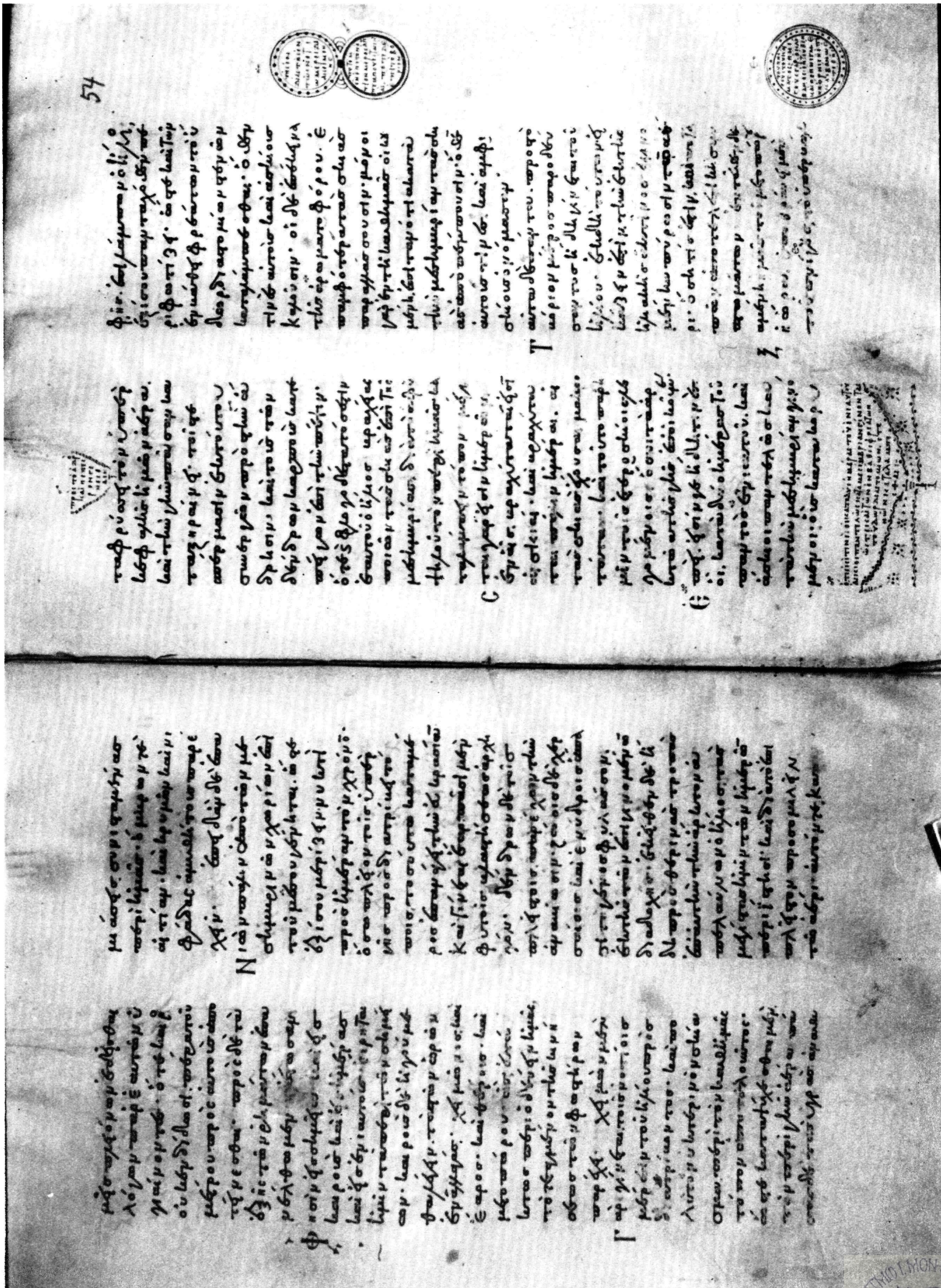
Κῶδιξ 140, ἔτους 1056, φύλ. 251^{v} - 252

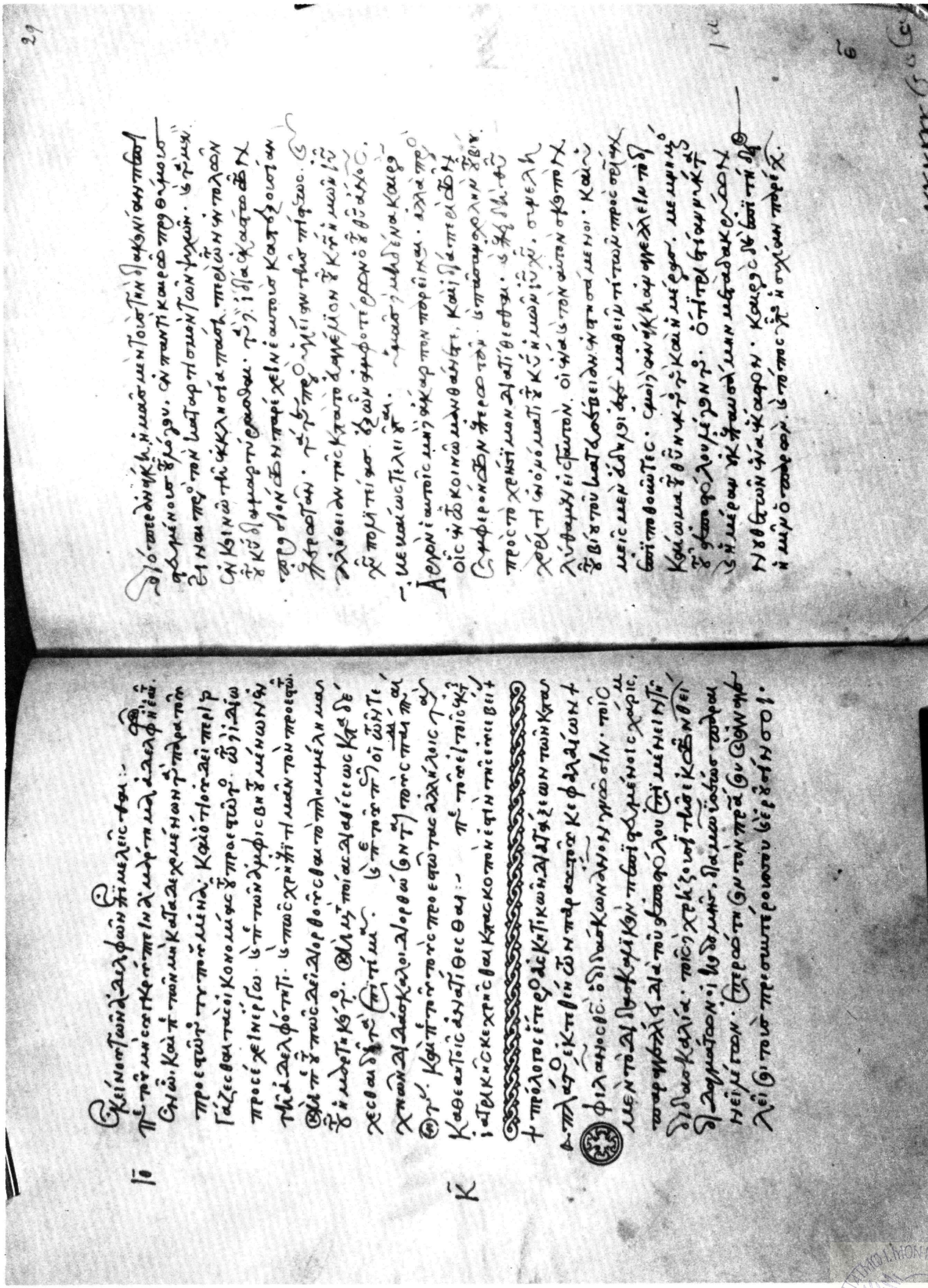
Κῶδιξ 245, ἔτους 1057, φύλ. 164

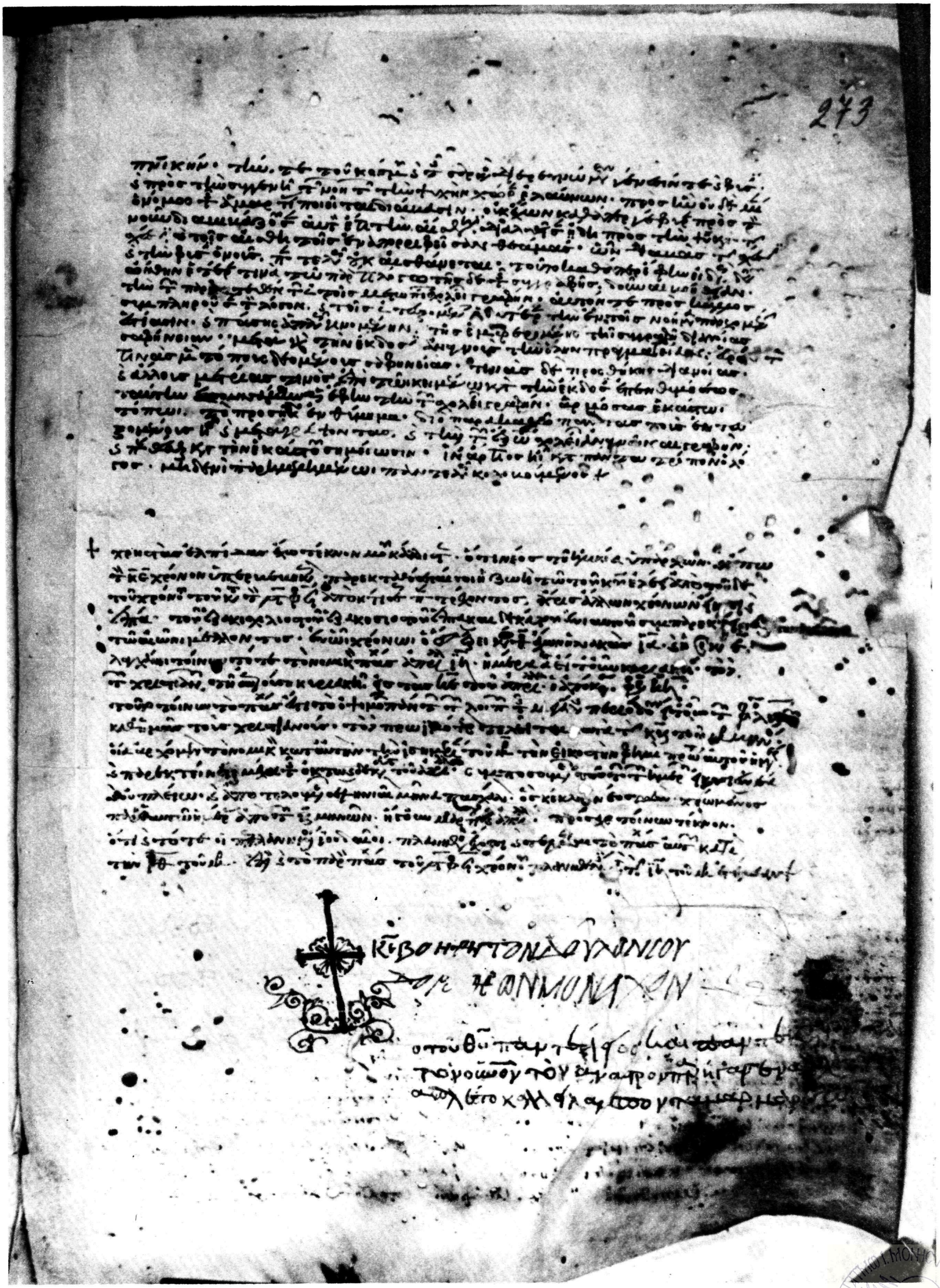
Κῶδιξ 77, ἔτους 1069, φύλ. 44

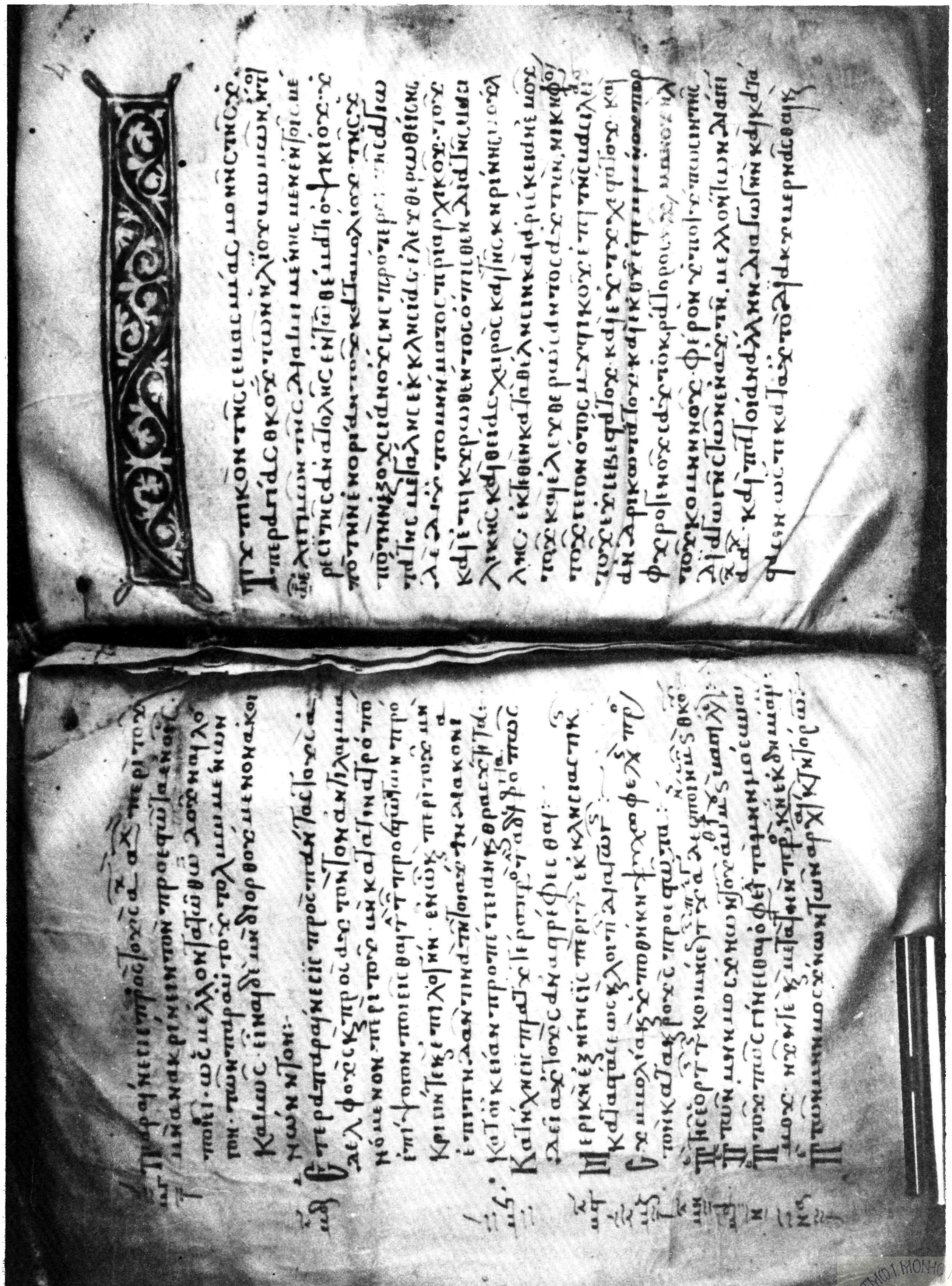
Κῶδιξ 27, ἔτους 1079, φύλ. 53ᵛ - 54

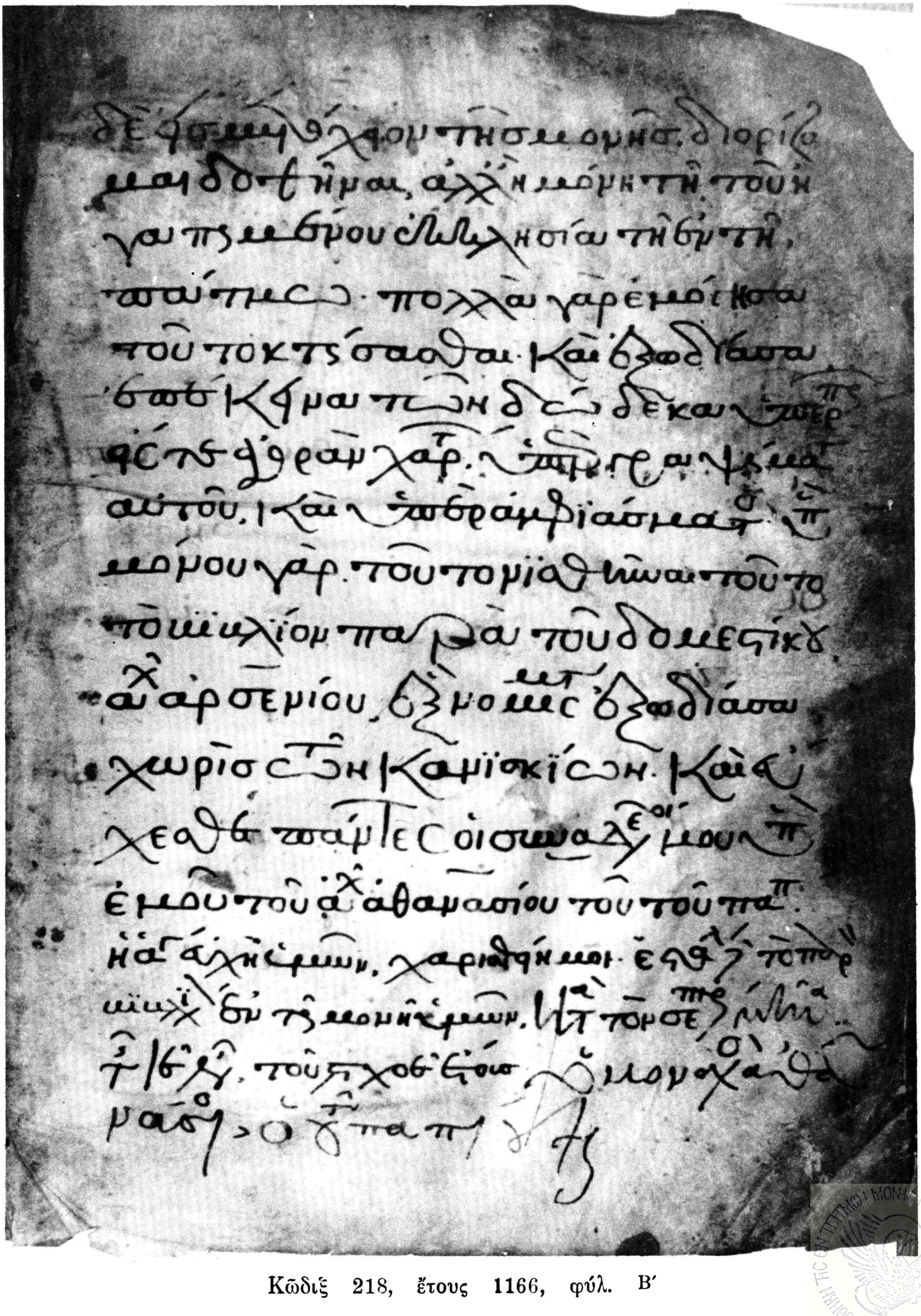
Κῶδιξ 20, ἔτους 1081, φύλ. 28ᵛ - 29

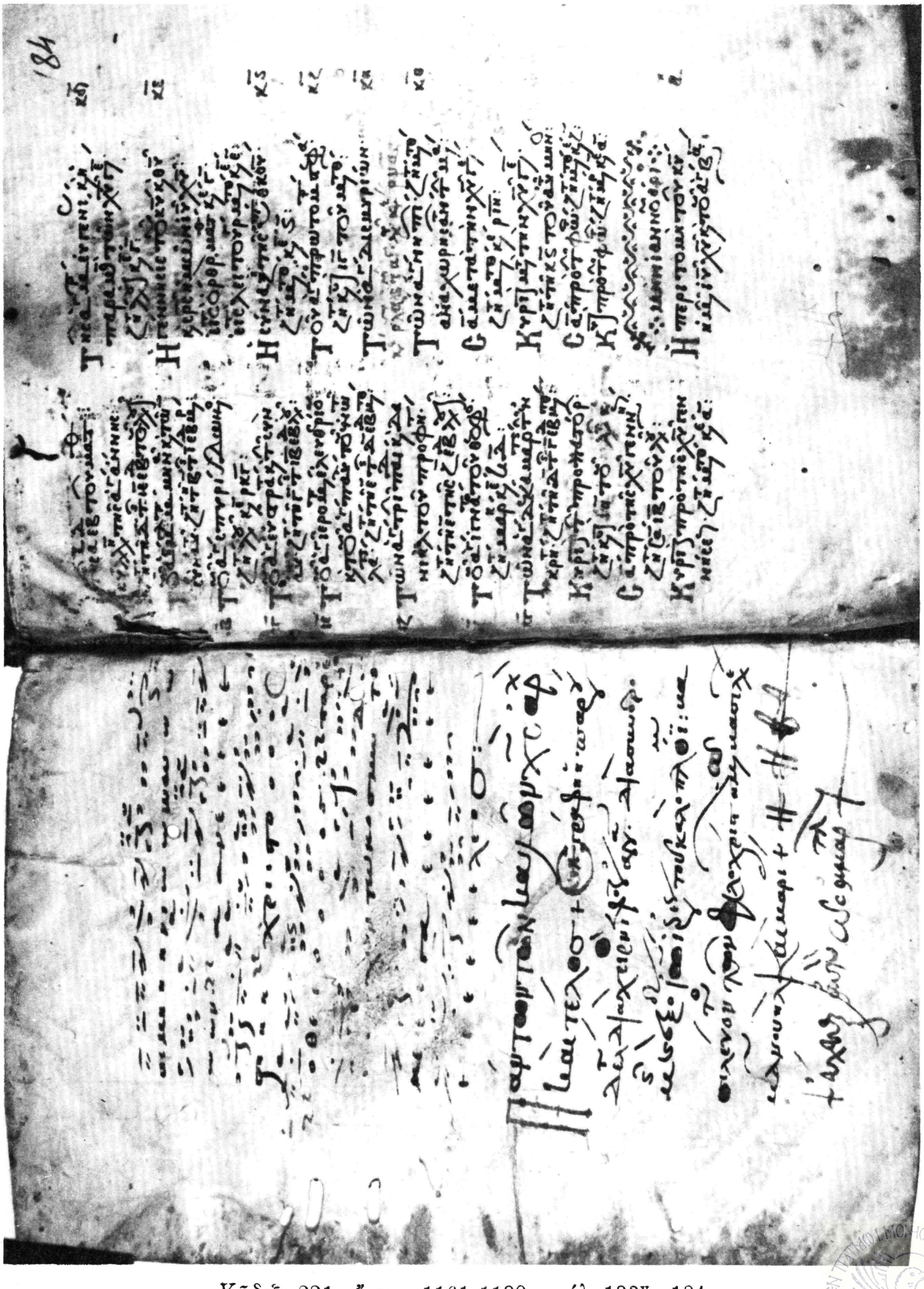
Κῶδιξ 192, ἔτους 1082, φύλ. 273

Κῶδιξ 265, ἔτους 1162, φύλ. 3ᵛ - 4

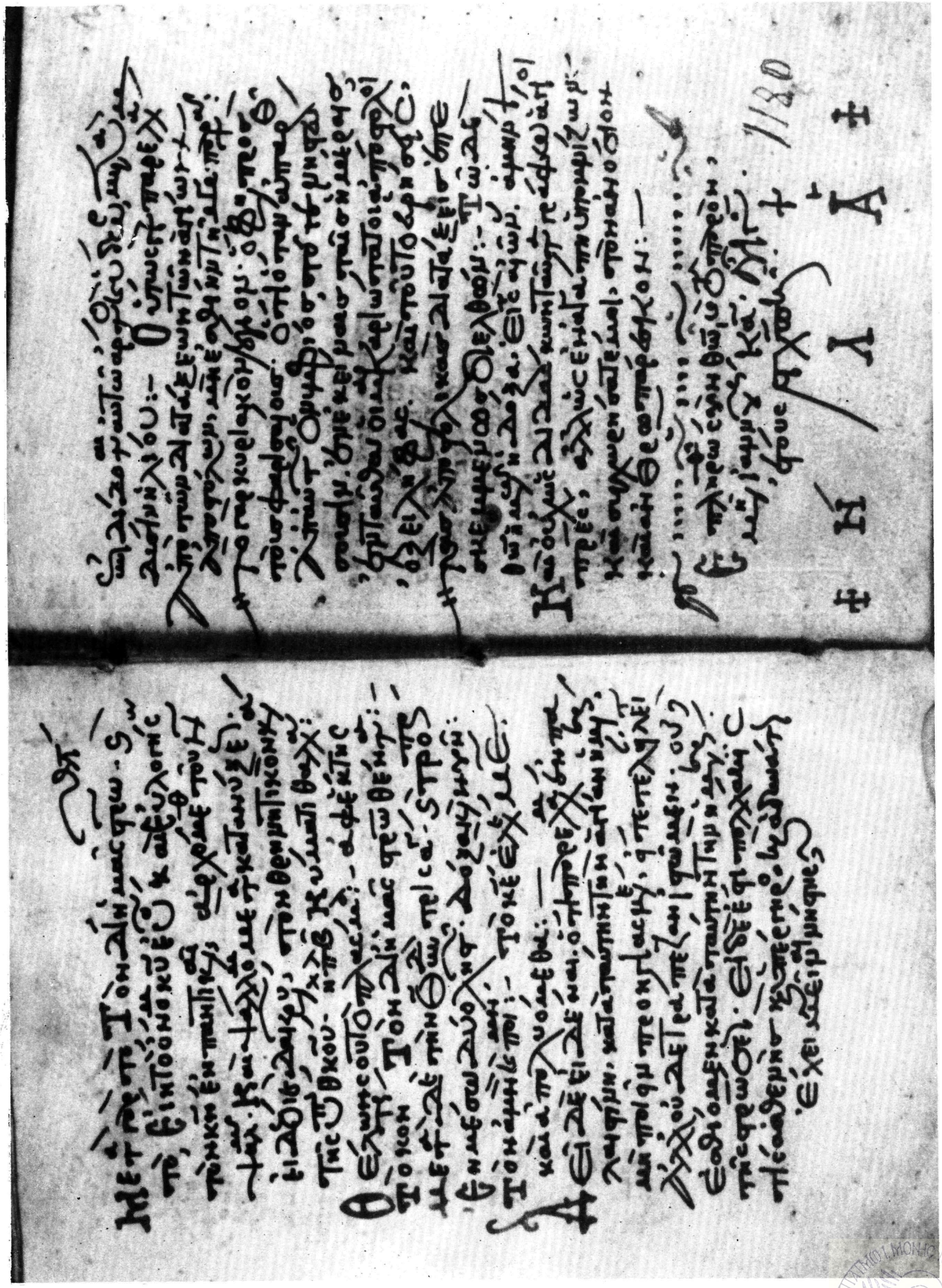
Κῶδιξ 218, ἔτους 1166, φύλ. Β΄

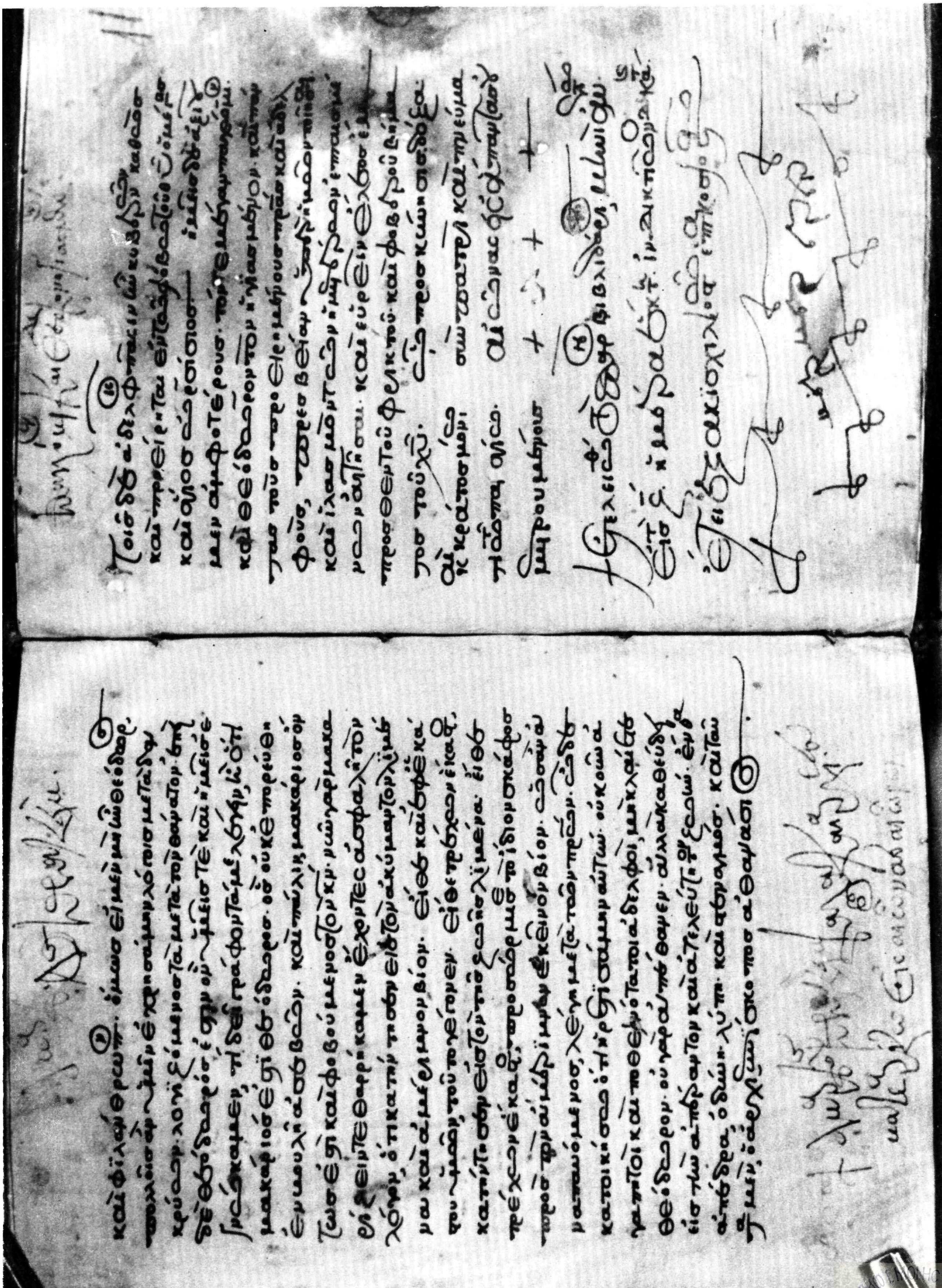
Κῶδιξ 221, ἔτους 1161-1180, φύλ. 183ᵛ - 184

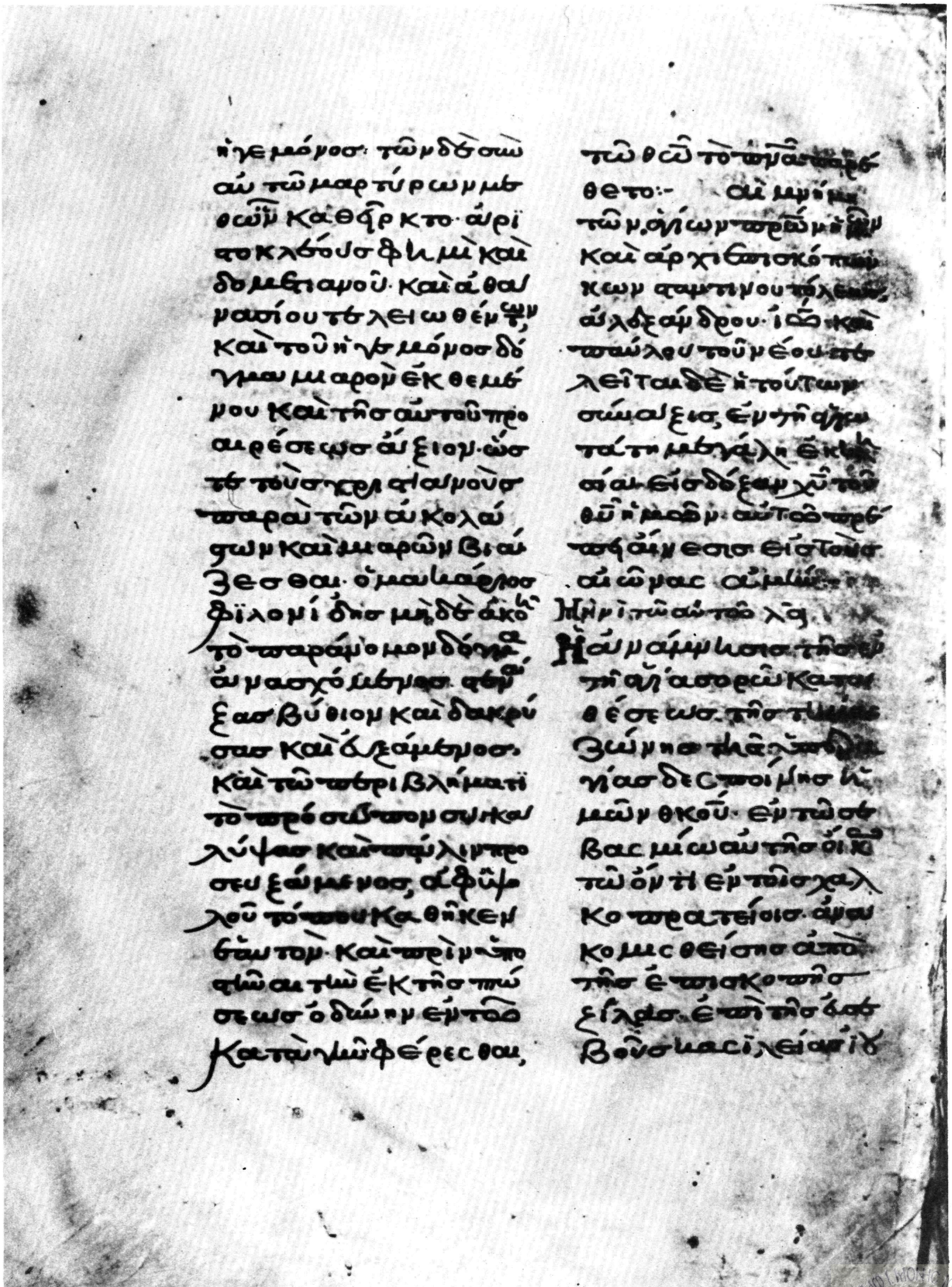
Κῶδιξ 175, ἔτους 1180, φύλ. 72v

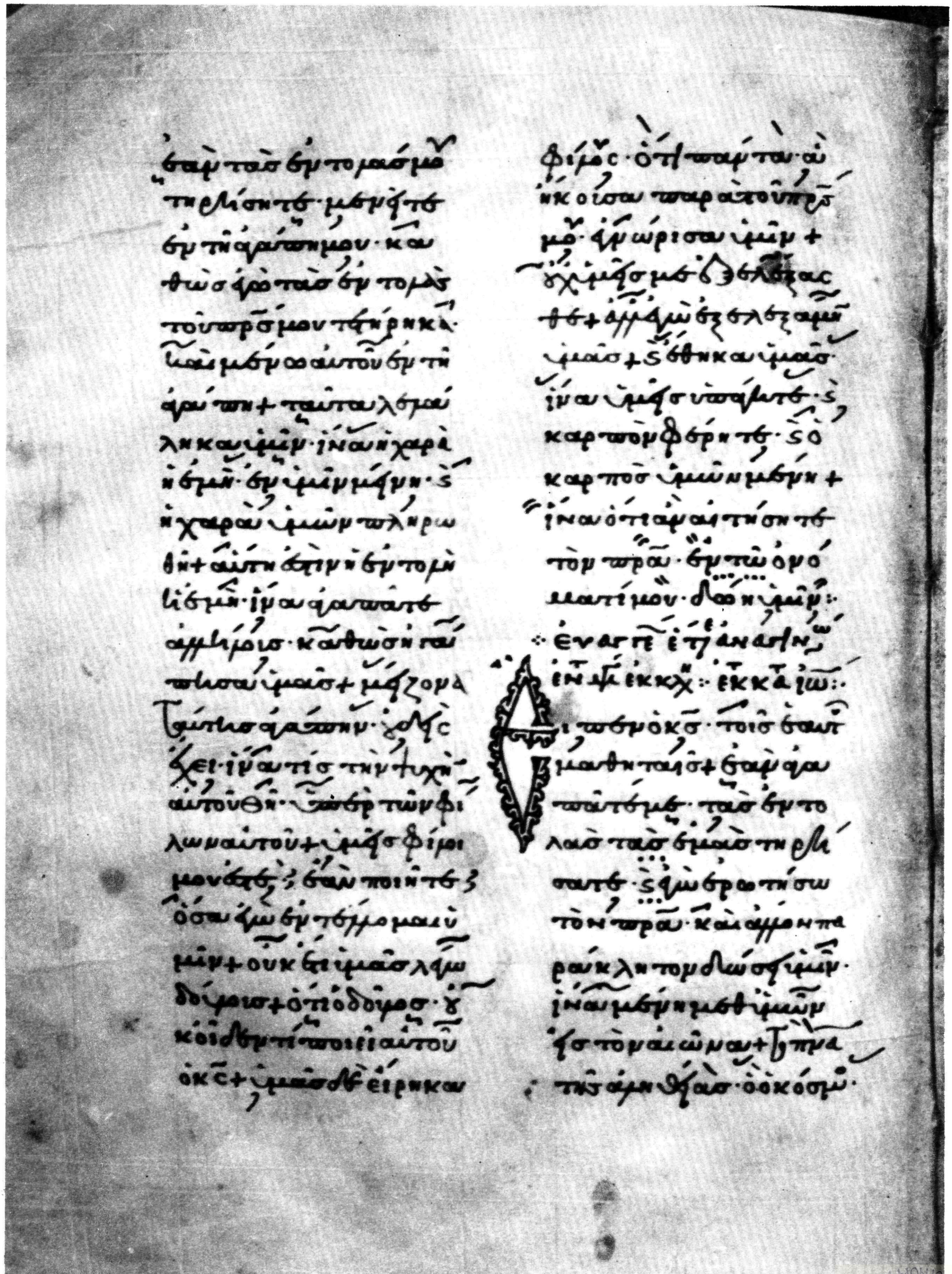
Κῶδιξ 743, ἔτους 1180, φύλ. 31ᵛ - 32

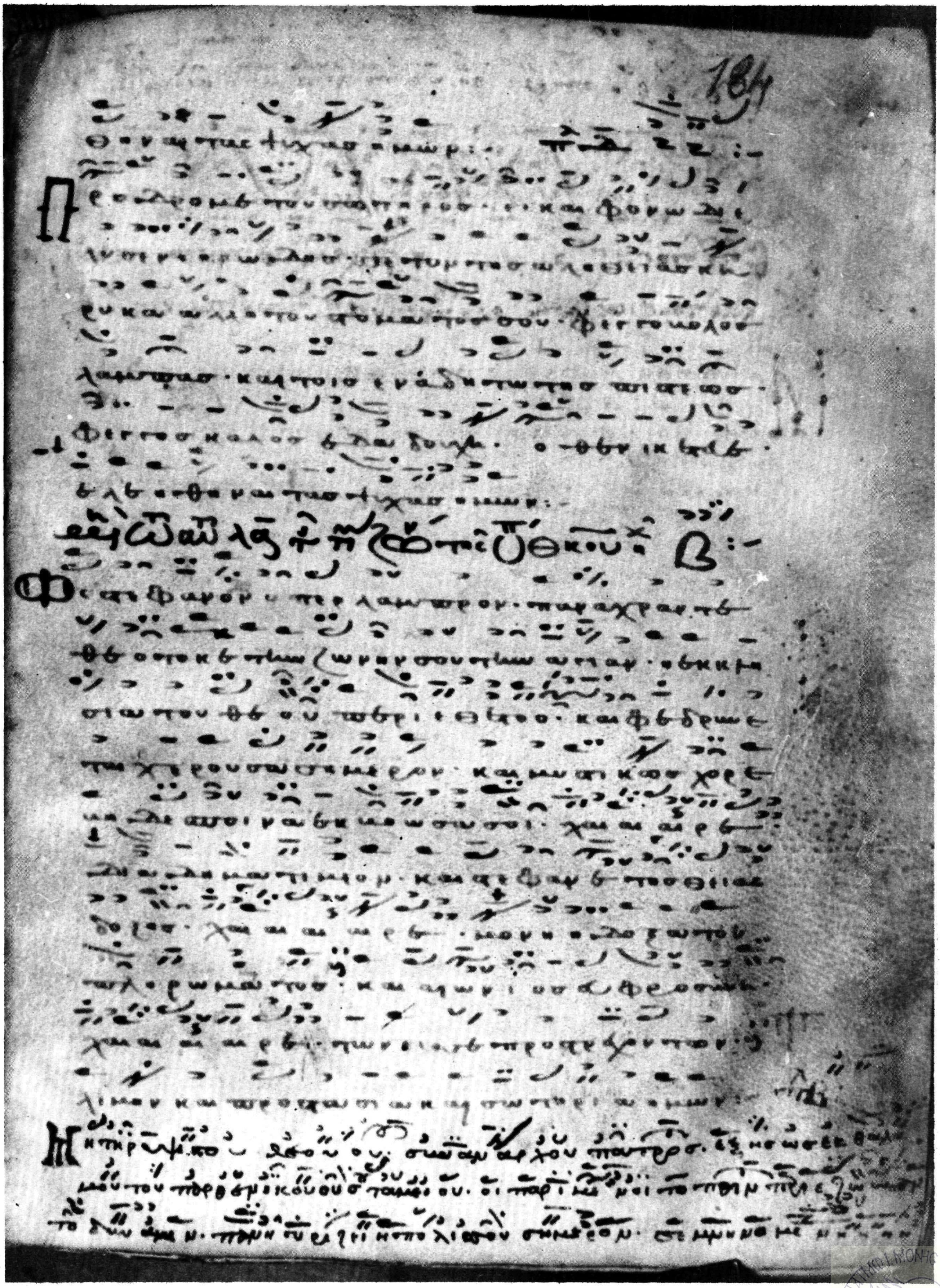
Κῶδιξ 9, ἔτους 1192, φύλ. 115v - 116

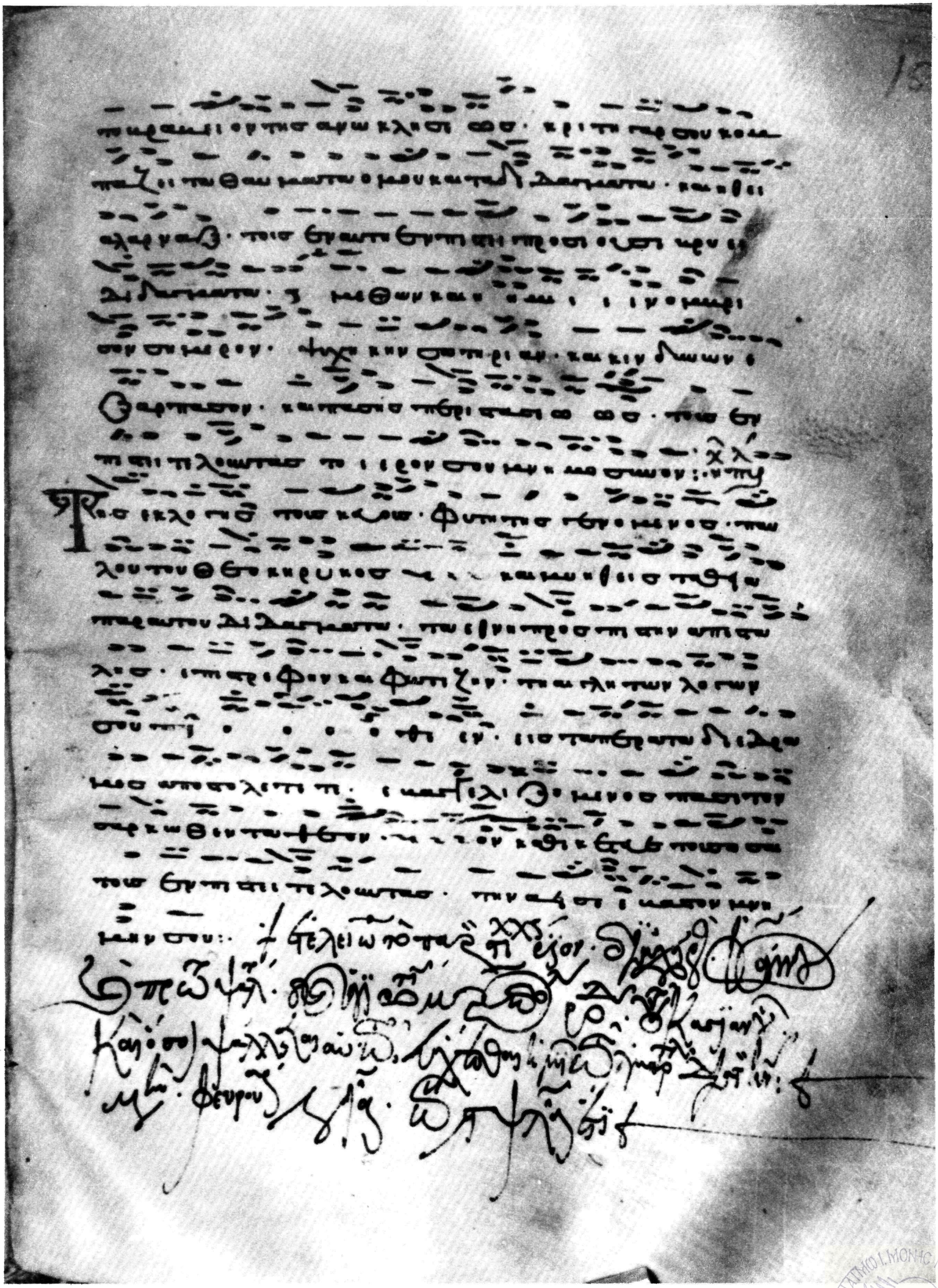
Κῶδιξ 262, ἔτους 1192, φύλ. 274^{v}

ἐὰν τὰς ἐντολάς μου
τηρήσητε, μενεῖτε
ἐν τῇ ἀγάπῃ μου· κα-
θὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς
τοῦ πατρός μου τετήρηκα·
καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ
ἀγάπῃ. ταῦτα λελά-
ληκα ὑμῖν· ἵνα ἡ χαρὰ
ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ· καὶ
ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρω-
θῇ. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ
ἡ ἐμή· ἵνα ἀγαπᾶτε
ἀλλήλους· καθὼς ἠγά-
πησα ὑμᾶς. μείζονα
ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς
ἔχει· ἵνα τις τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φί-
λων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι
μού ἐστε· ἐὰν ποιῆτε
ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑ-
μῖν. οὐκ ἔτι ὑμᾶς λέγω
δούλους· ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ
οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ
ὁ κ(ύριο)ς. ὑμᾶς δὲ εἴρηκα
φίλους· ὅτι πάντα ἃ
ἤκουσα παρὰ τοῦ π(ατ)ρ(ό)ς
μου ἐγνώρισα ὑμῖν.
οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασ-
θε· ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην
ὑμᾶς· καὶ ἔθηκα ὑμᾶς·
ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε· καὶ
καρπὸν φέρητε· καὶ ὁ
καρπὸς ὑμῶν μένῃ·
ἵνα ὅ τι ἂν αἰτήσητε
τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνό-
ματί μου δῷ ὑμῖν:
ἐναρξ [illegible]
[illegible] ἐκ κ(ατὰ) Ἰω(άννην):
Εἶπεν ὁ κ(ύριο)ς τοῖς ἑαυτοῦ
μαθηταῖς· ἐὰν ἀγα-
πᾶτέ με· τὰς ἐντο-
λὰς τὰς ἐμὰς τηρή-
σατε· κἀγὼ ἐρωτήσω
τὸν πατέρα· καὶ ἄλλον πα-
ράκλητον δώσει ὑμῖν·
ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν
εἰς τὸν αἰῶνα· τὸ πν(εῦμ)α
τῆς ἀληθείας· ὃ ὁ κόσμος

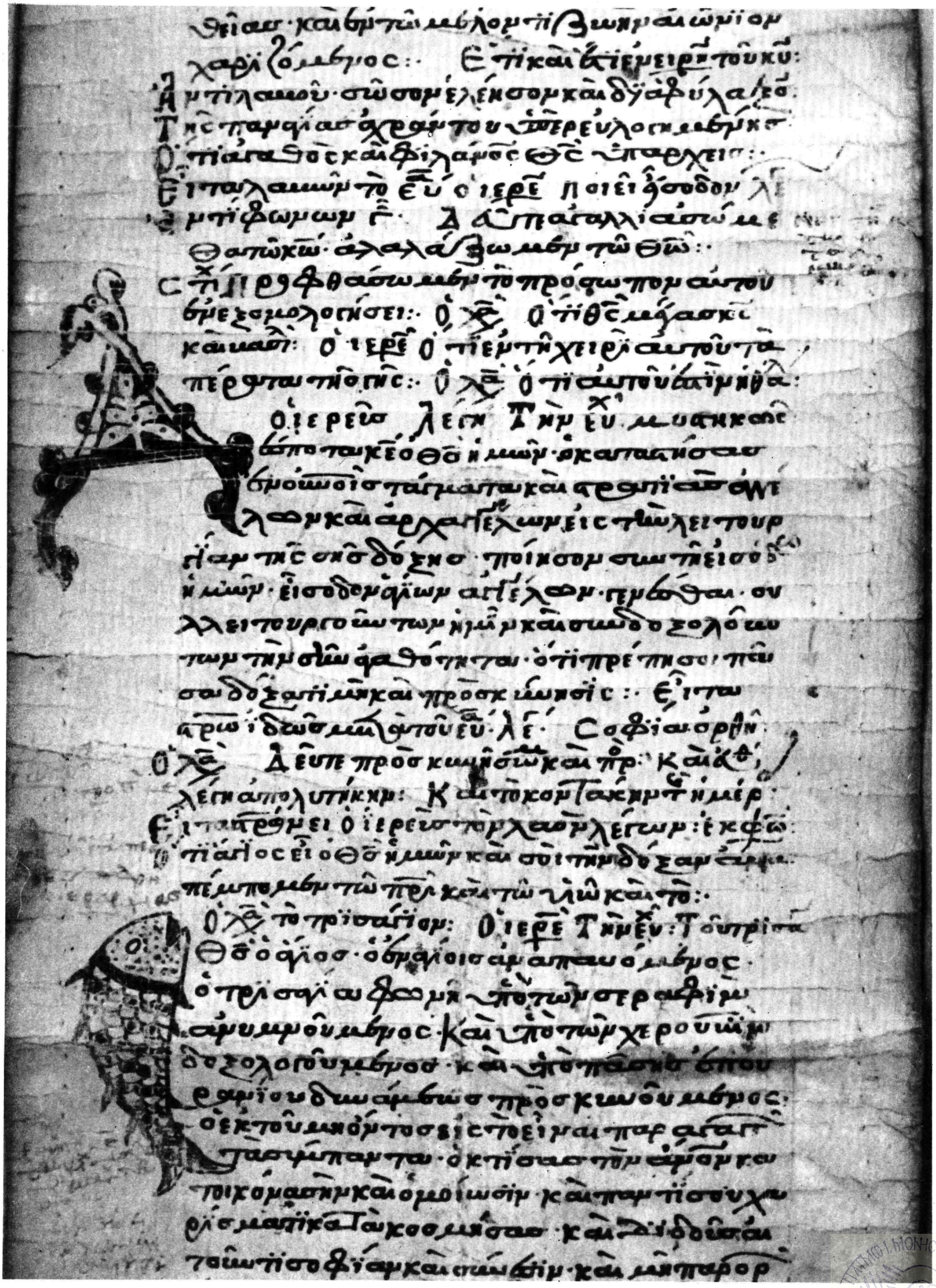
Κῶδιξ 93, ἔτους 1205, φύλ. 243ᵛ - 244

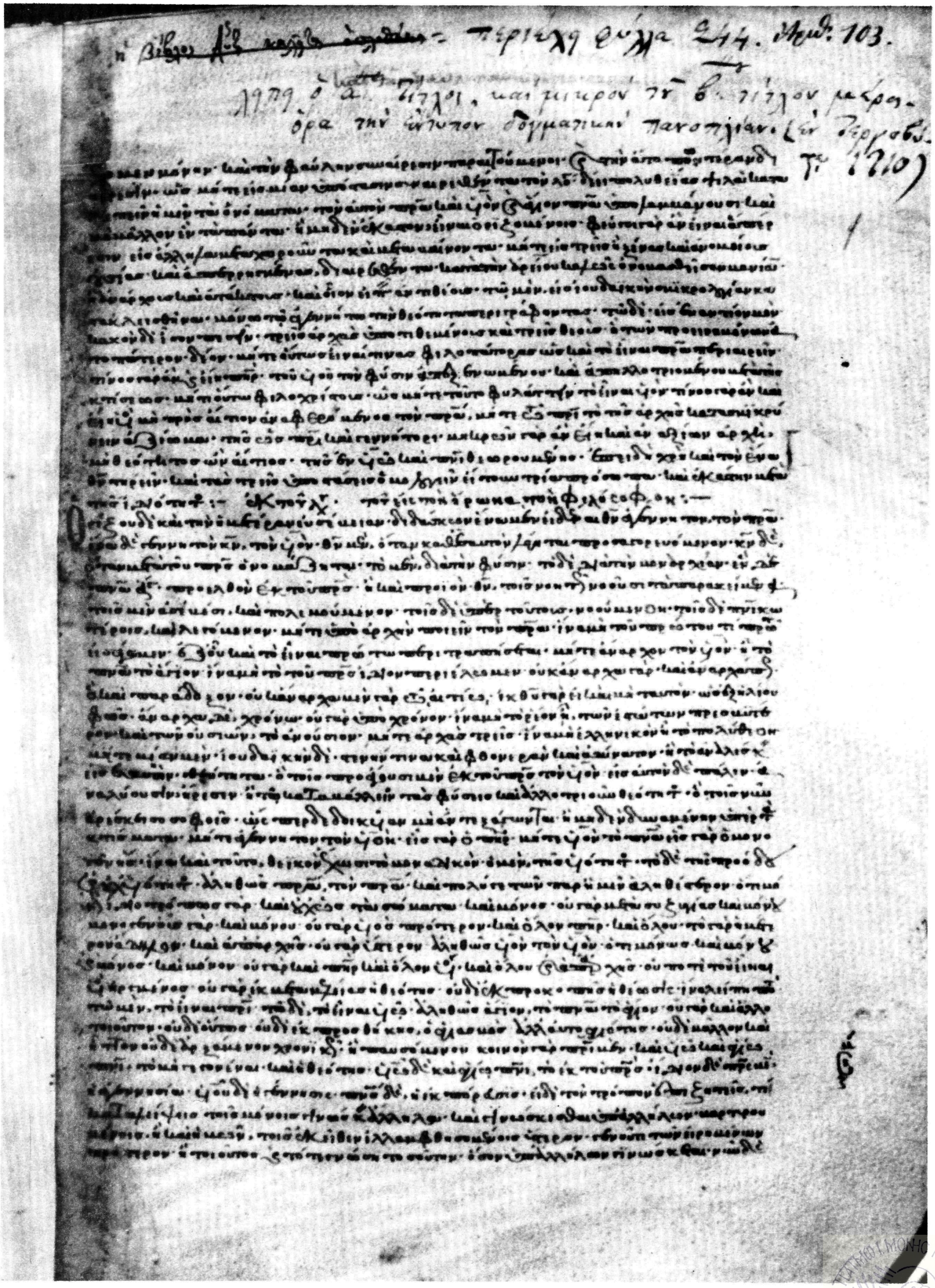
Κῶδιξ 219, ἔτους 1219, φύλ. 184

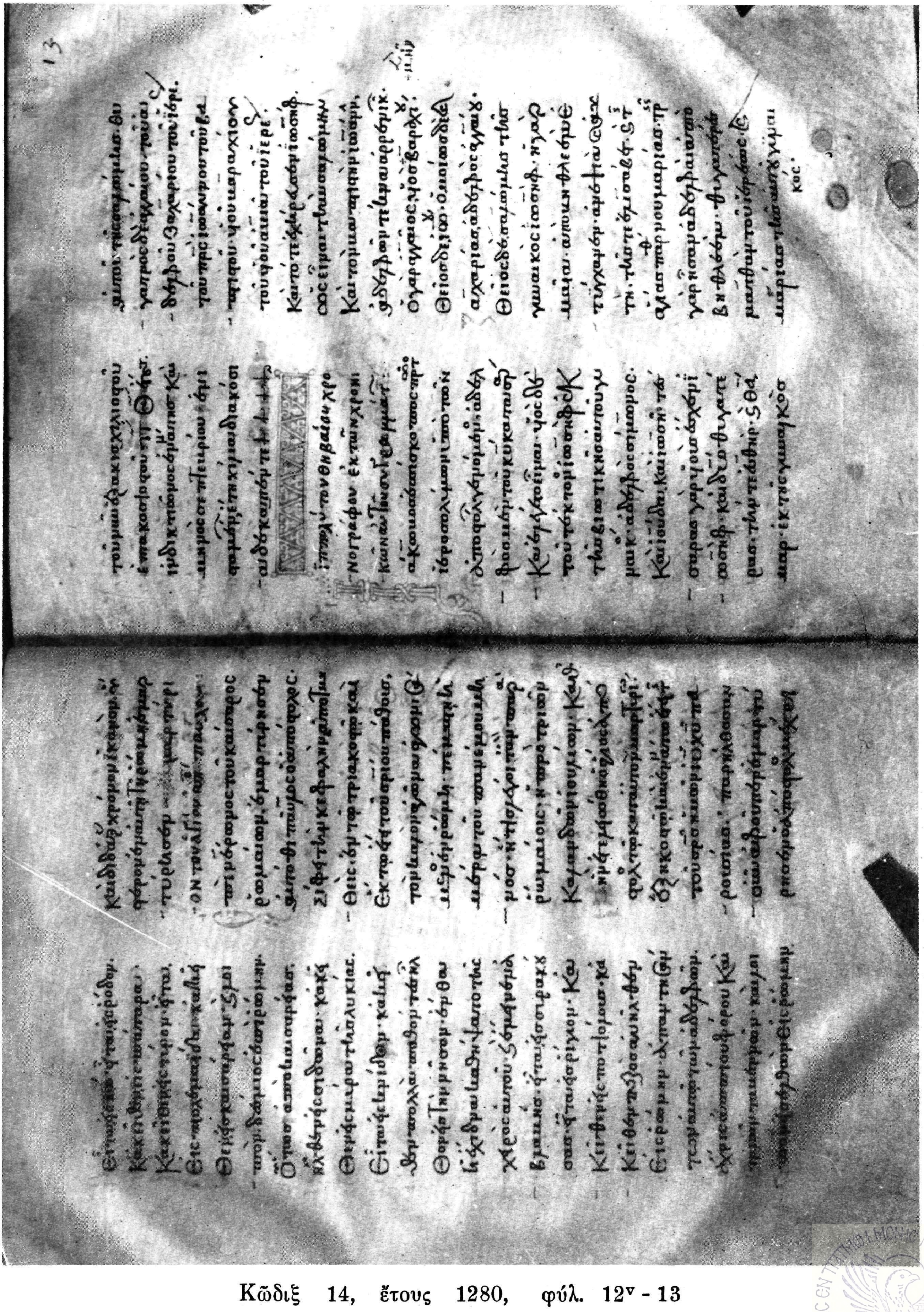
Κῶδιξ 220, ἔτους 1223, φύλ. 150

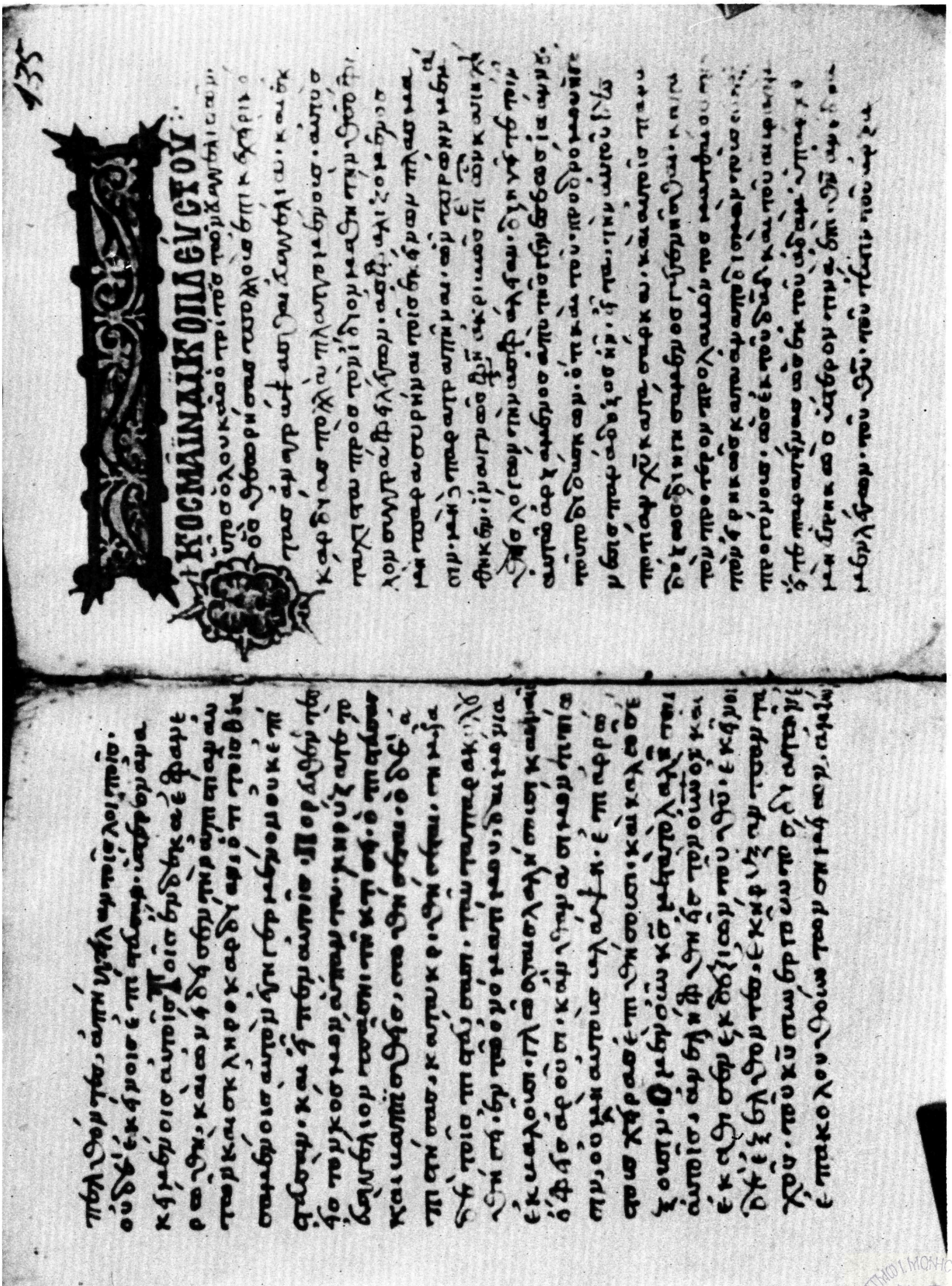
Εἰλητὸν 709, ἔτους 1260, β' κόλλημα

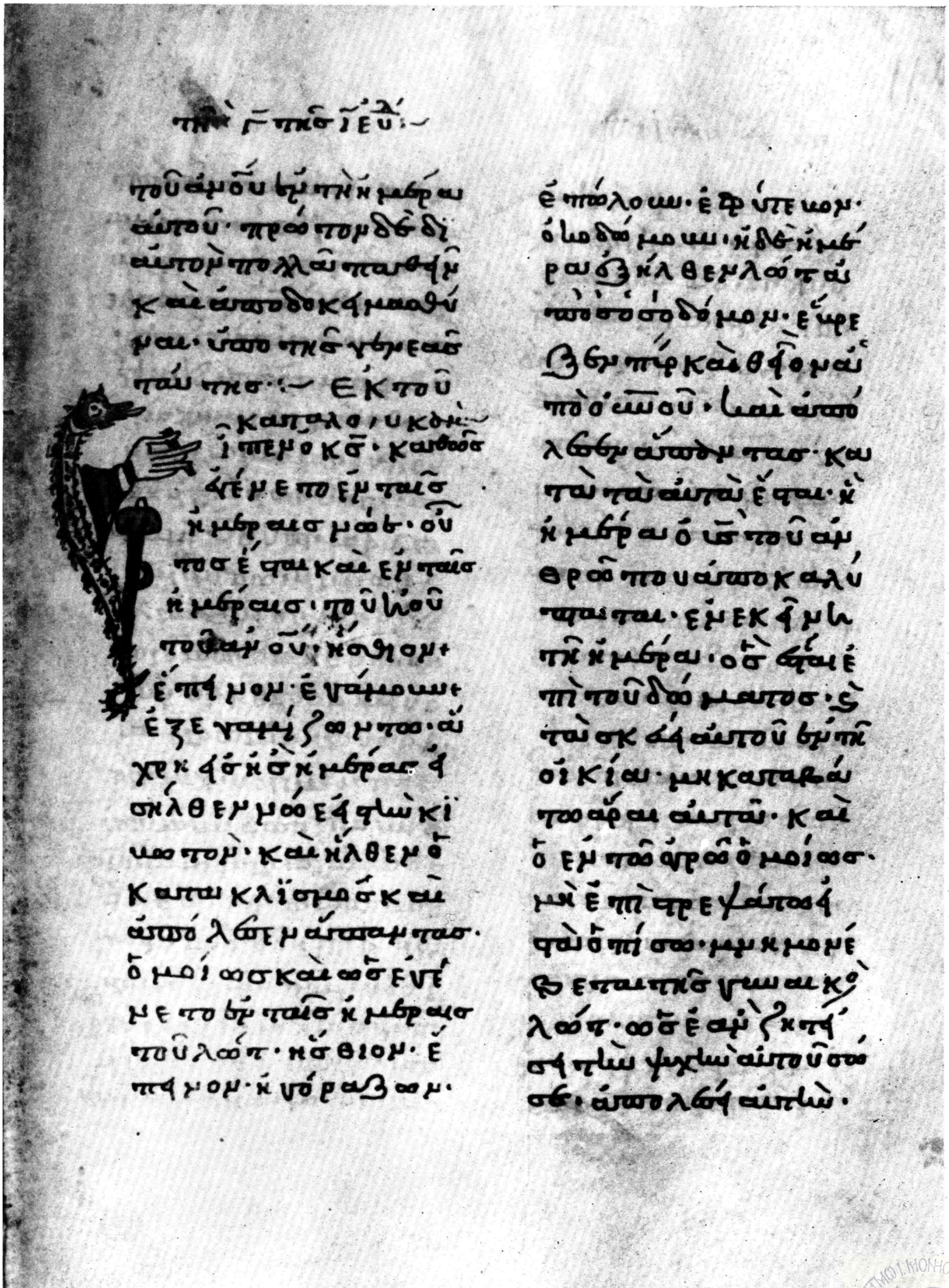
Κῶδιξ 103, ἔτους 1262, φύλ. 1

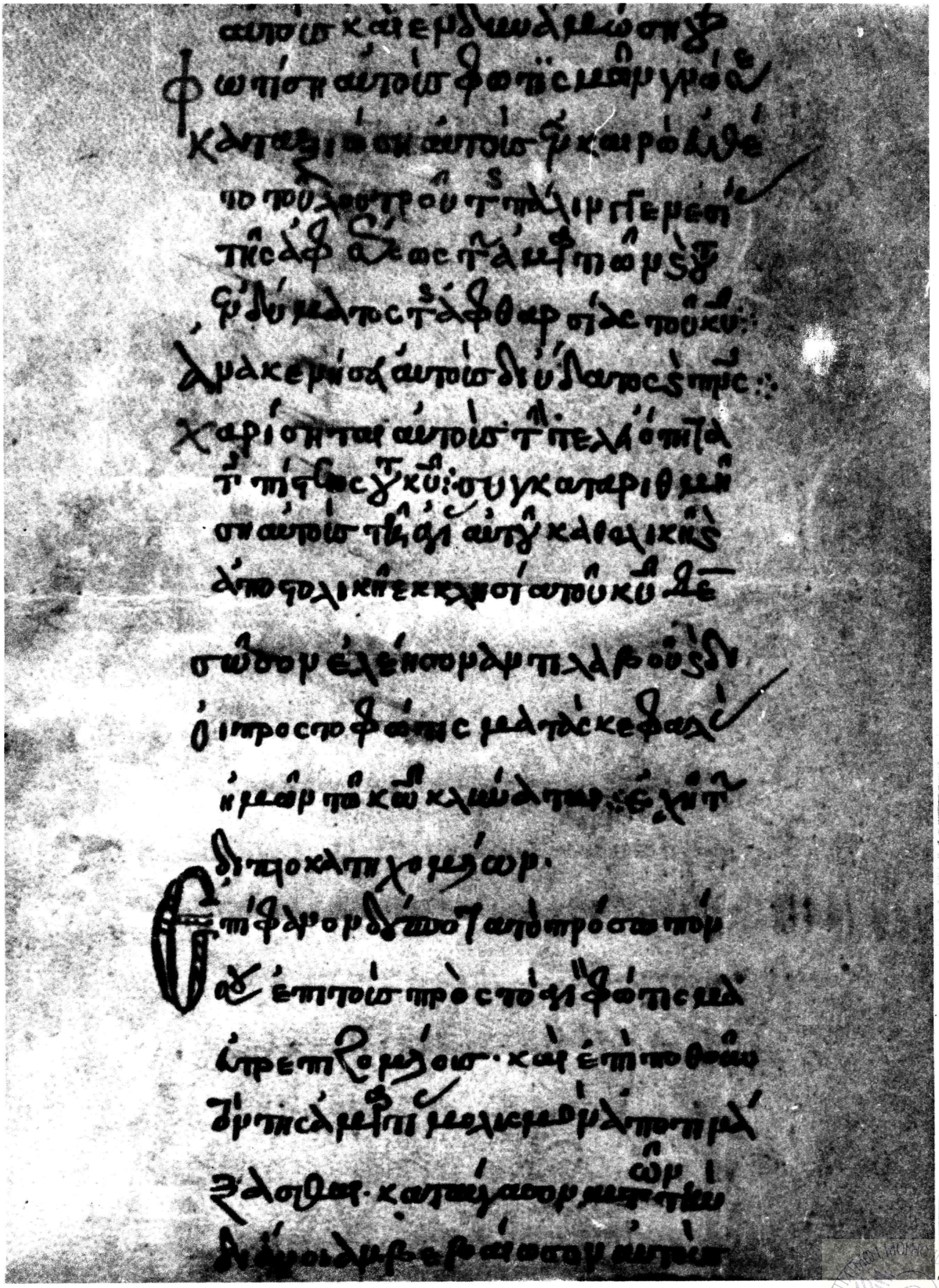
Κῶδιξ 14, ἔτους 1280, φύλ. 12v - 13

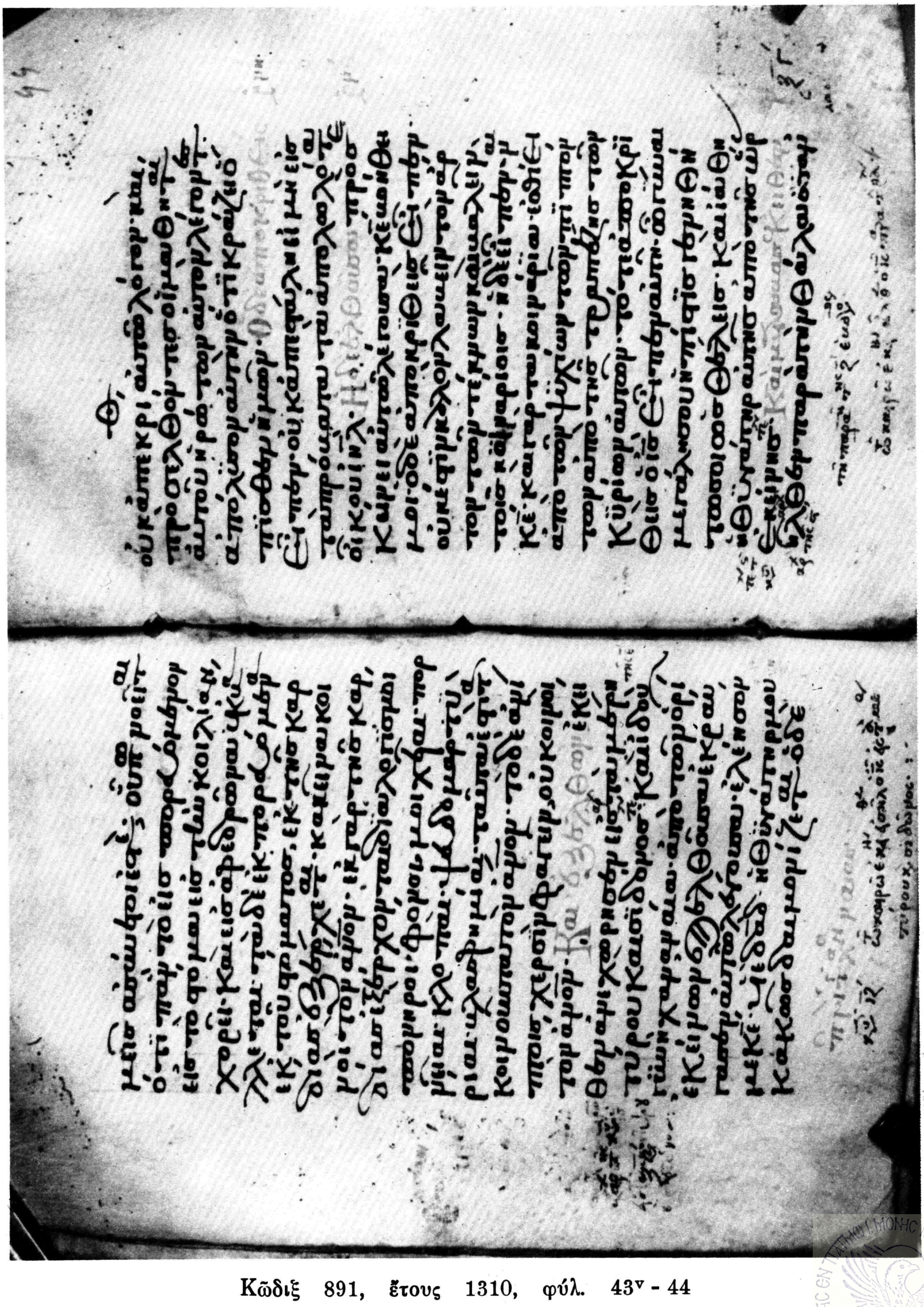
Κῶδιξ 275, ἔτους 1282, φύλ. 134ᵛ - 135

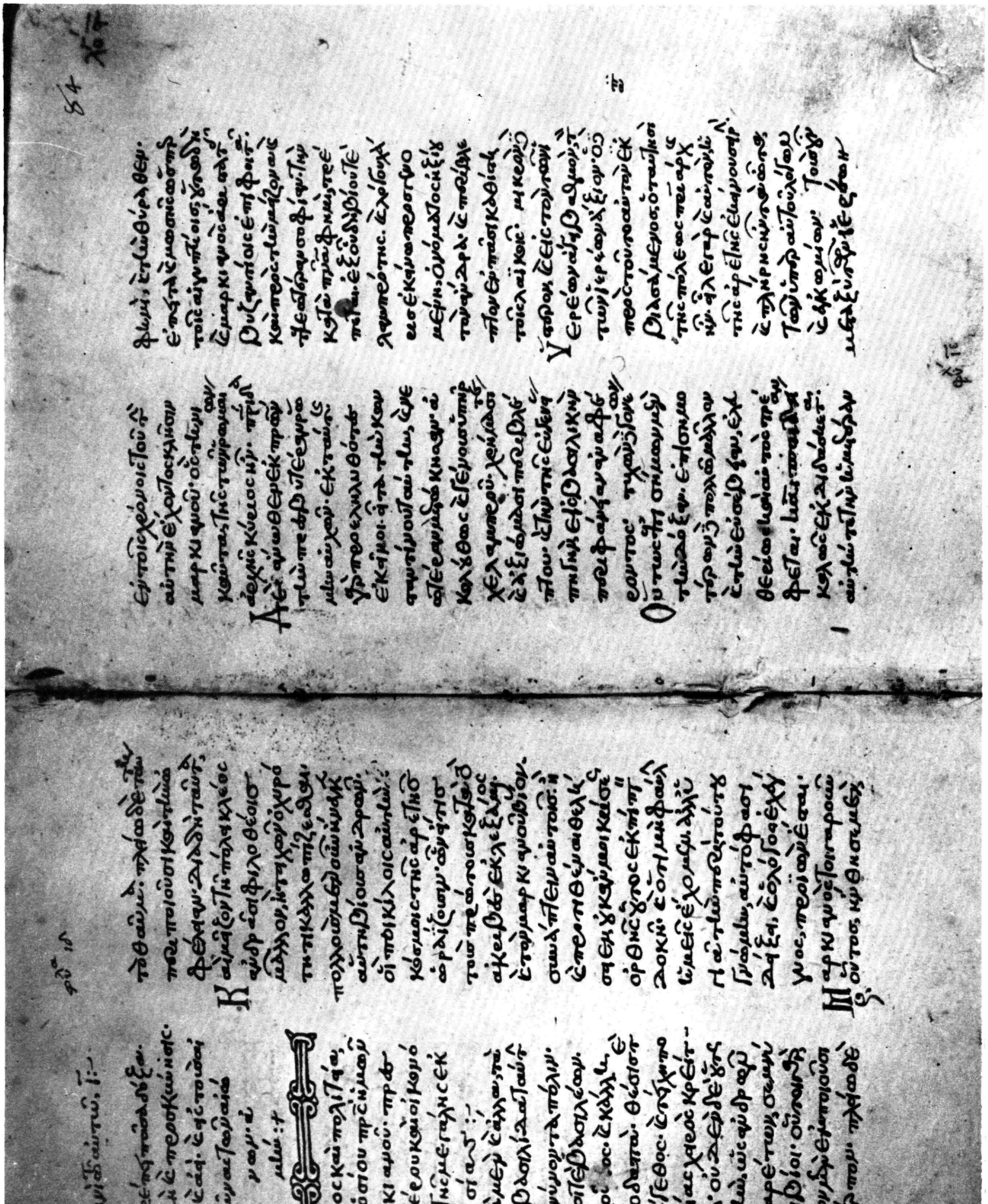
Κῶδιξ 790, ἔτους 1297, φύλ. 118

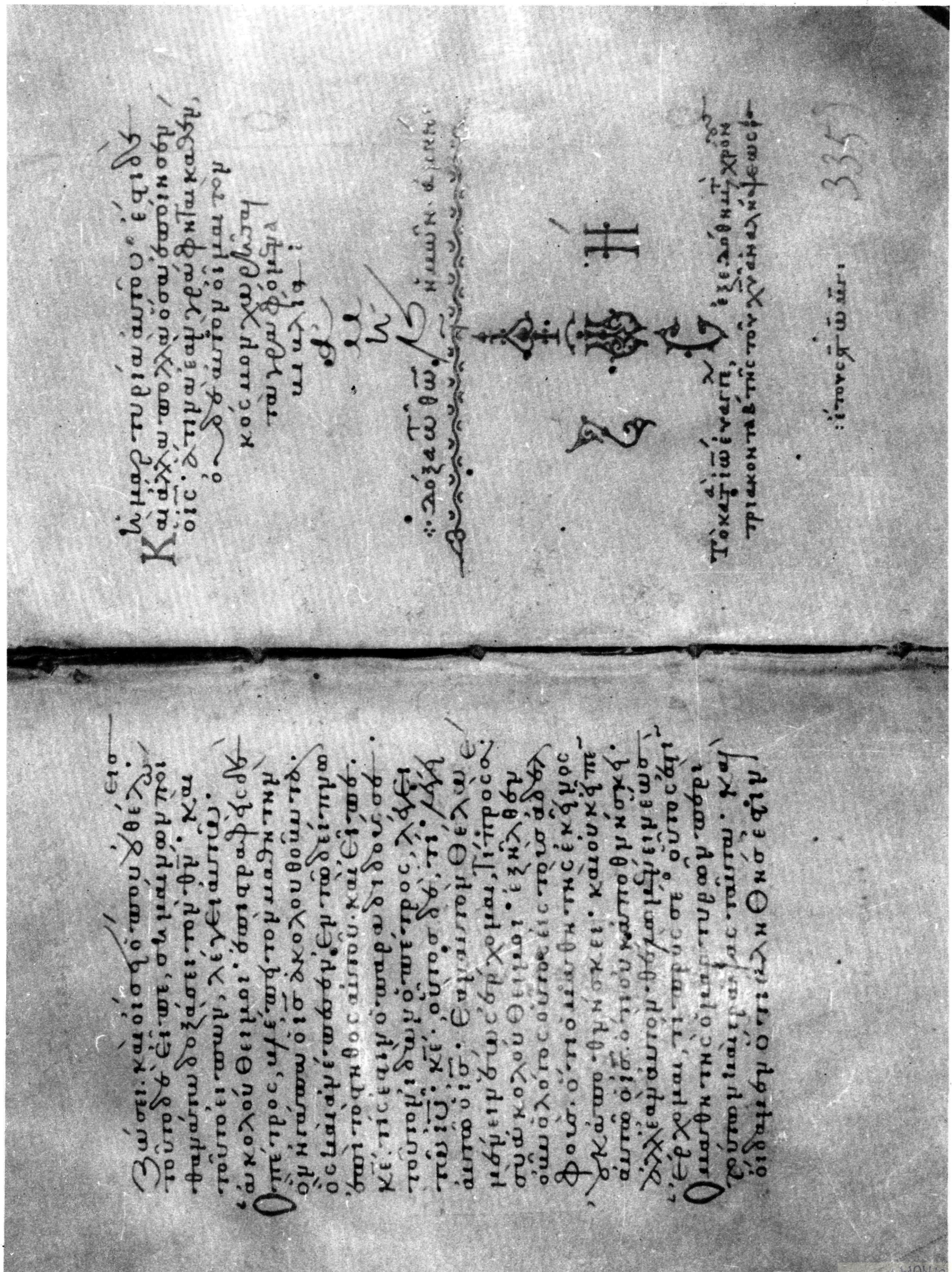
Εἰλητὸν 890, ἔτους 1302, ϛ΄ κόλλημα

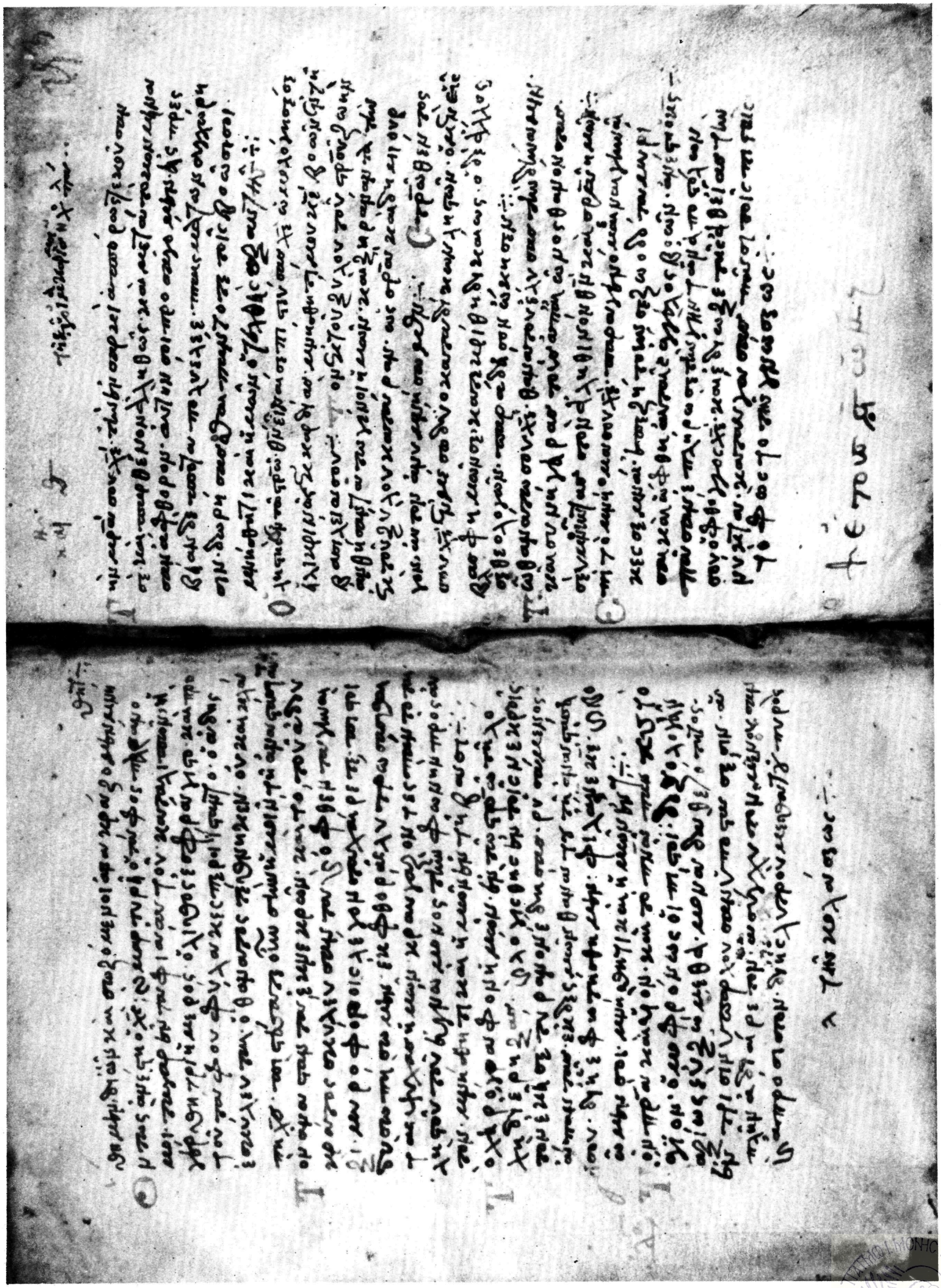
Κῶδιξ 891, ἔτους 1310, φύλ. 43v - 44

Κῶδιξ 514, ἔτους 1322, φύλ. 83ᵛ - 84

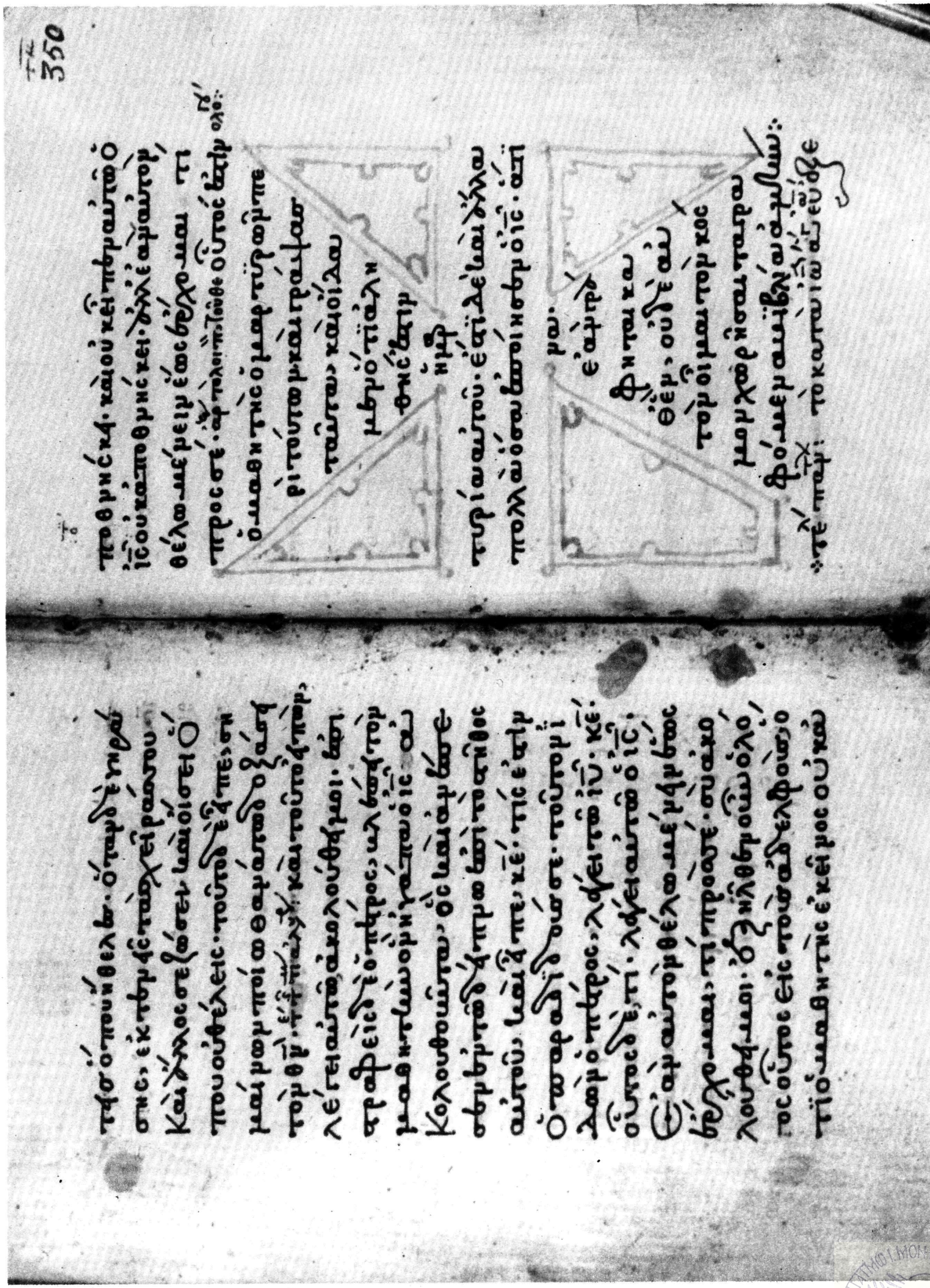
Κῶδιξ 81, ἔτους 1335, φύλ. 298ν - 299

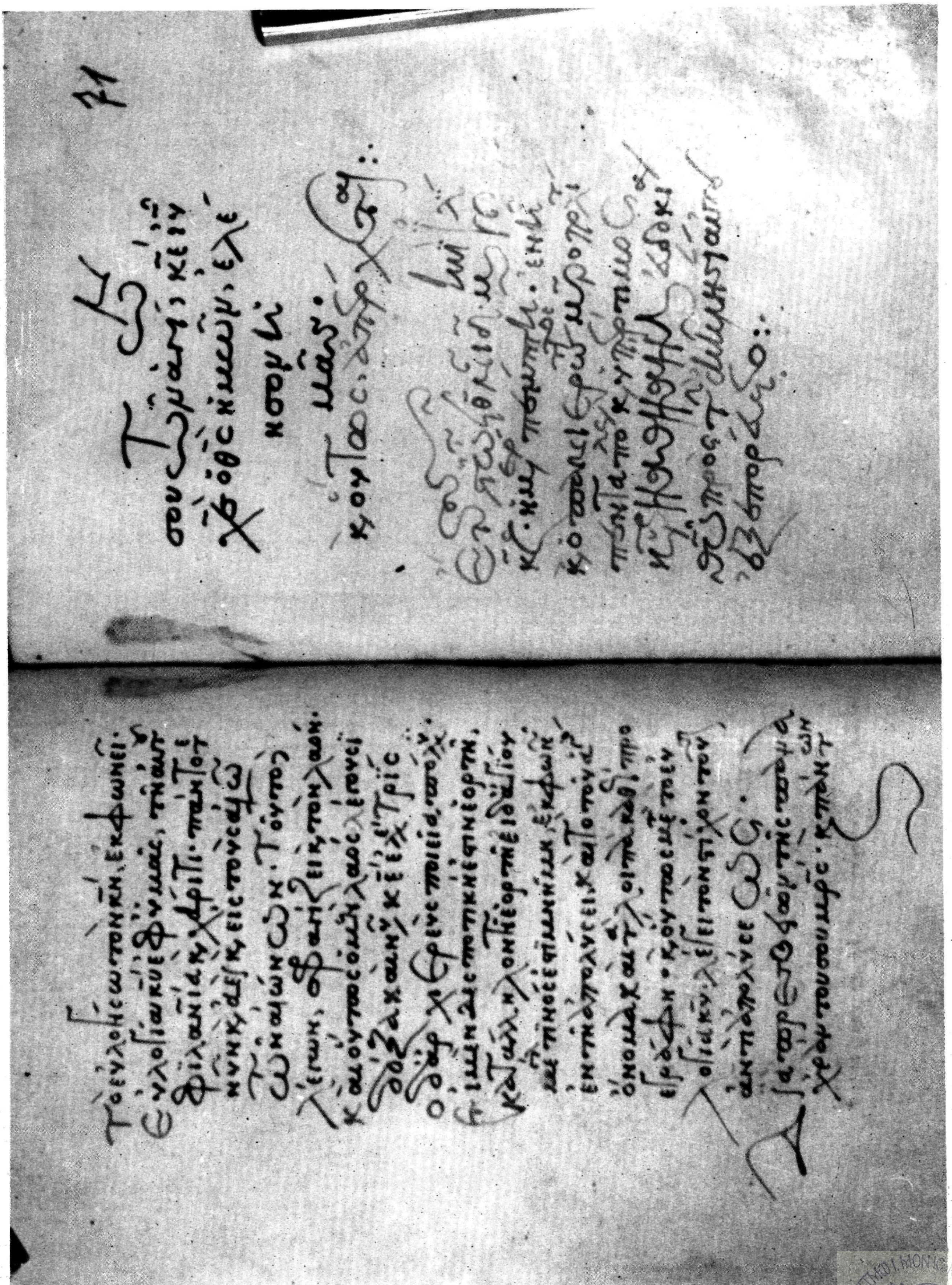
Κῶδιξ 759, ἔτους 1339, φύλ. 292ᵛ - 293

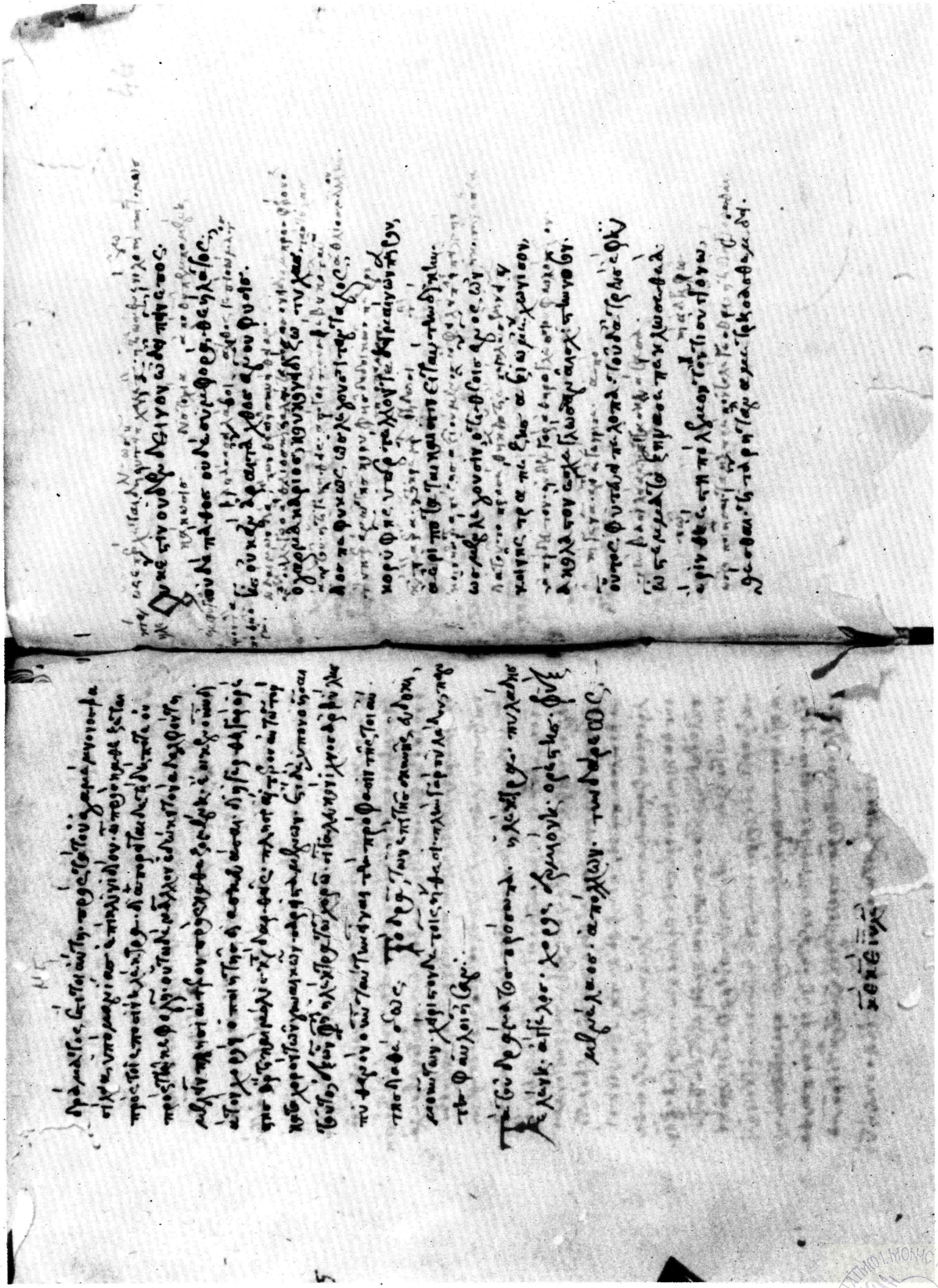
Κῶδιξ 381 ἔτους 1349, φύλ. 384ᵛ

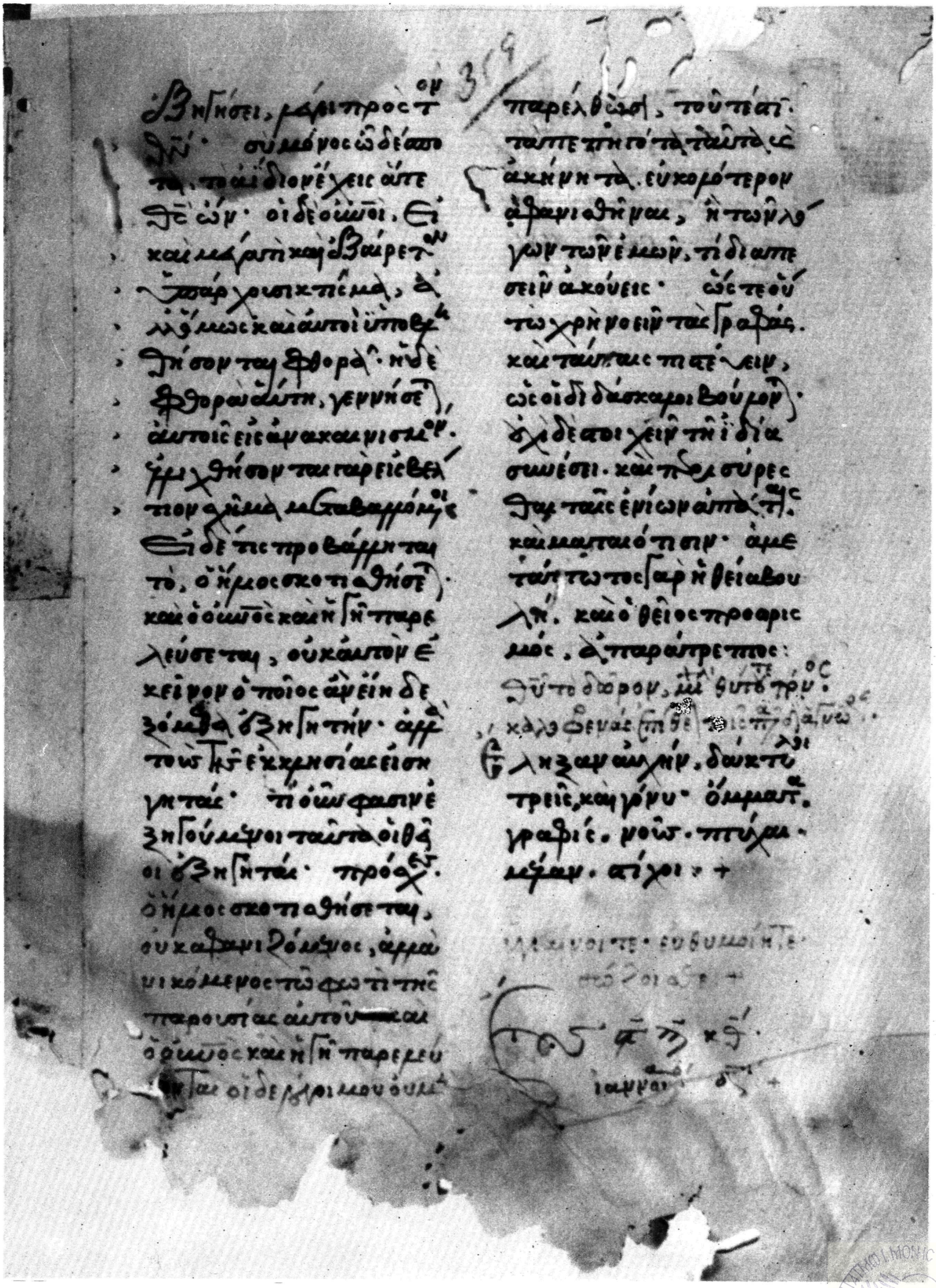
Κῶδιξ 334, ἔτους 1368, φύλ. 349^{v} - 350

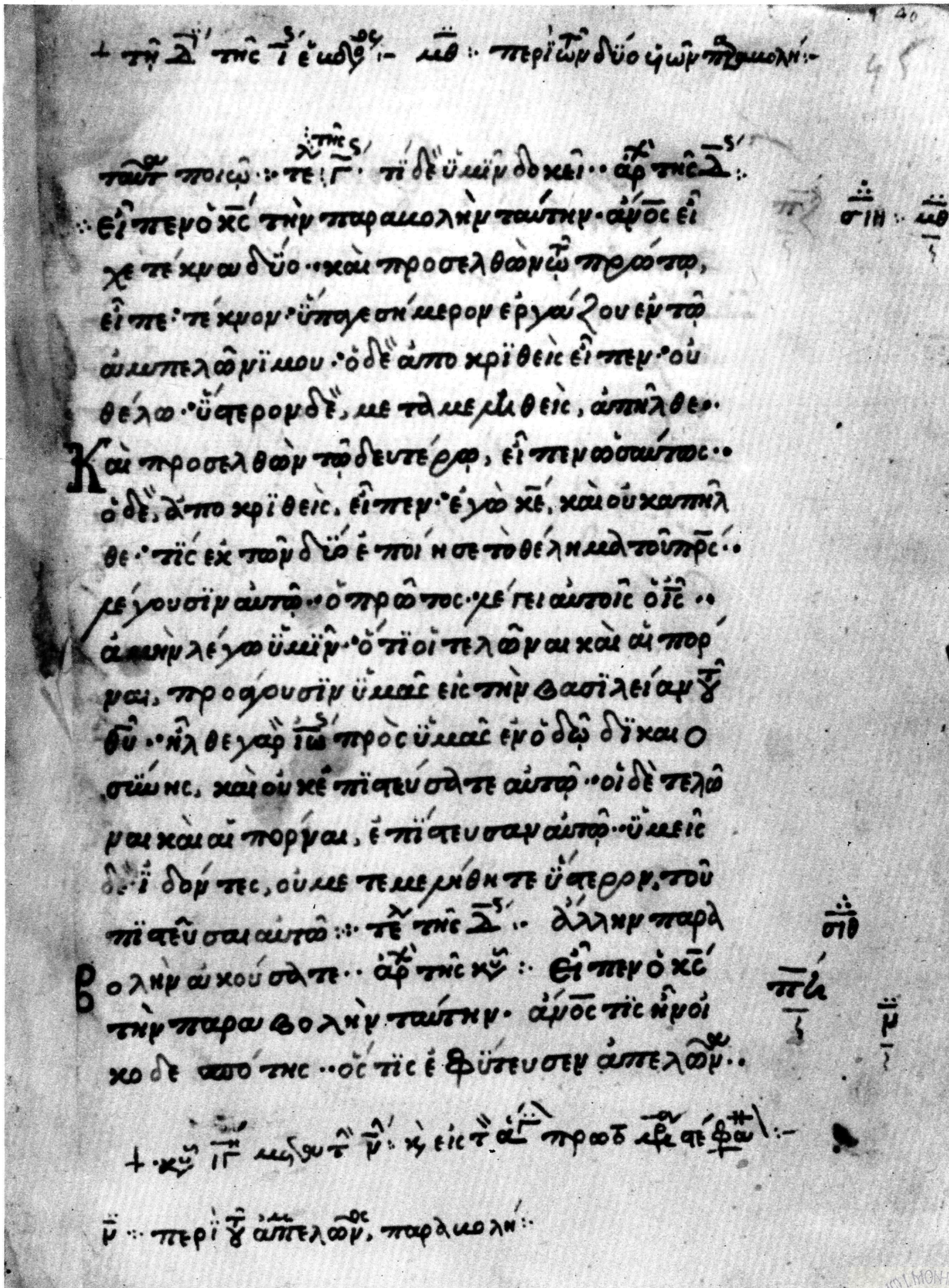
Κῶδιξ 49, ἔτους 1391, φύλ. 70^{v} - 71

Κῶδιξ 433, ἔτους 1421, φύλ. 43ᵛ - 44

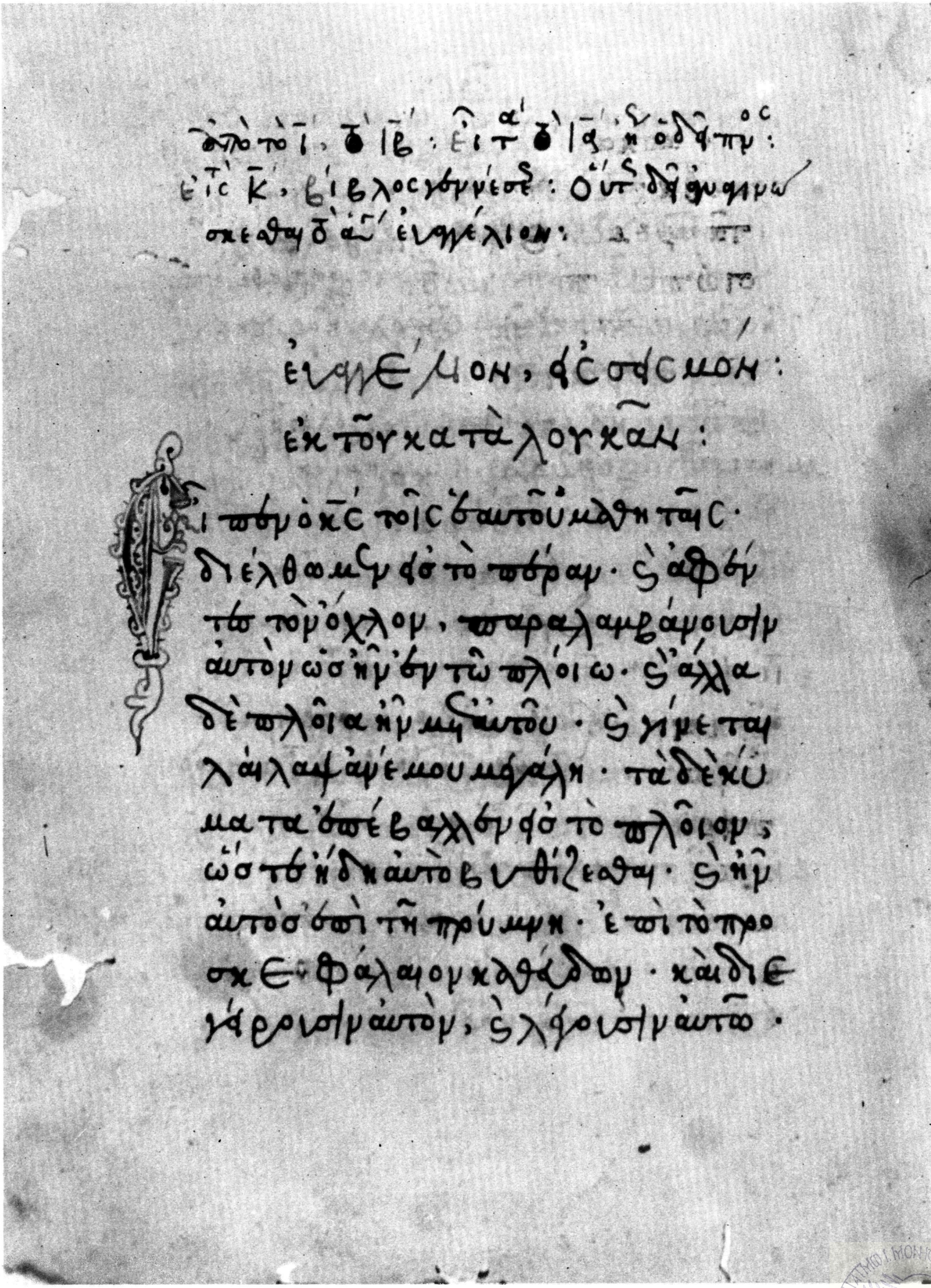

Κῶδιξ 440, ἔτους 1421, φύλ. 359

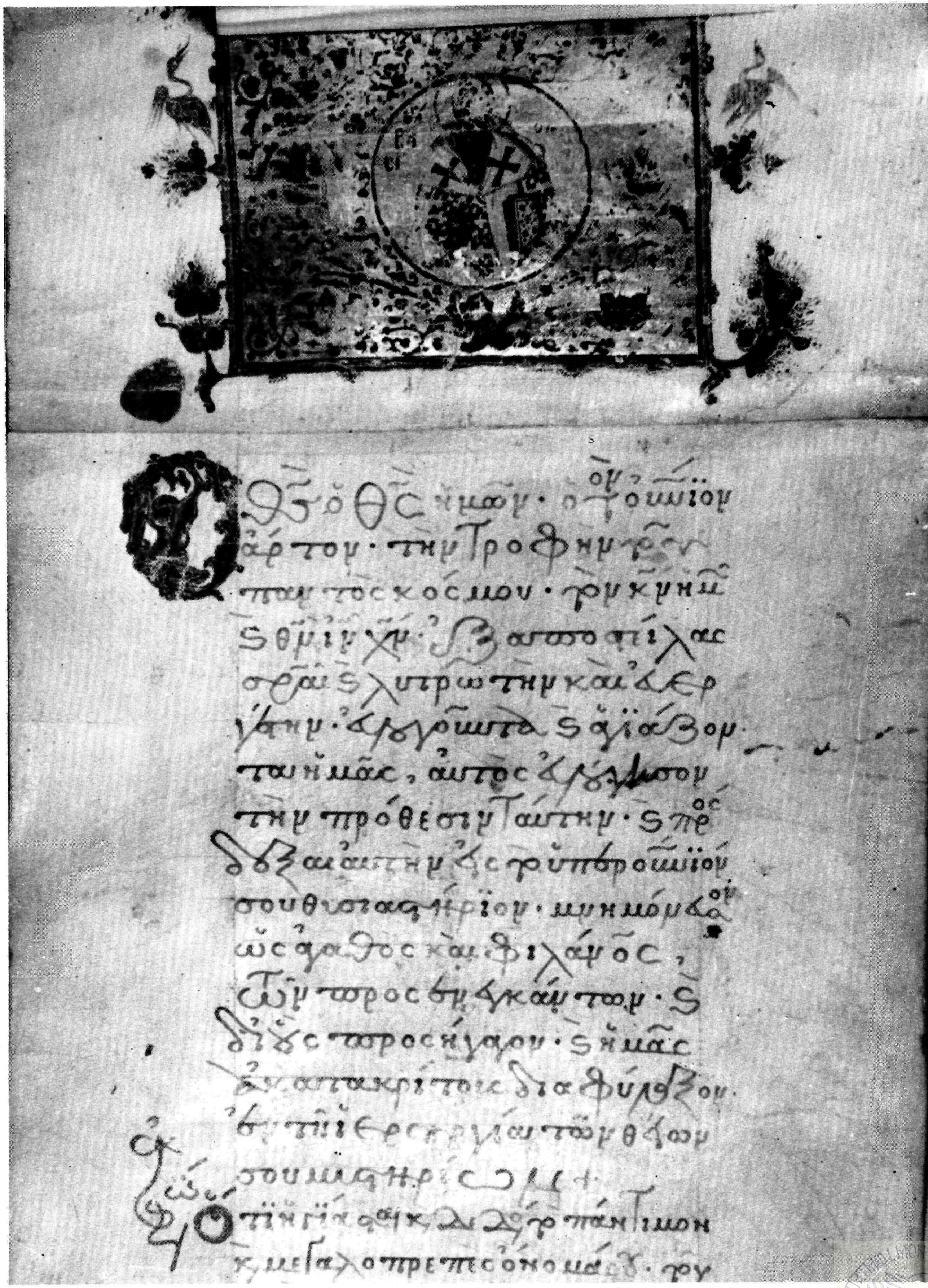
ταῦτα ποιῶ· τέλ. τῆς Γ΄· τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ· ἀρχ. τῆς Δ΄·
εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωπός τις εἶ-
χε τέκνα δύο· καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ,
εἶπε· τέκνον· ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ
ἀμπελῶνί μου· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐ
θέλω· ὕστερον δὲ, μεταμεληθεὶς, ἀπῆλθε·
Καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ, εἶπεν ὡσαύτως·
ὁ δὲ, ἀποκριθεὶς, εἶπεν· ἐγὼ Κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλ-
θε· τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ πατρός·
λέγουσιν αὐτῷ· ὁ πρῶτος· λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρ-
ναι, προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ· ἦλθε γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιο-
σύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶ-
ναι καὶ αἱ πόρναι, ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς
δὲ ἰδόντες, οὐ μετεμελήθητε ὕστερον, τοῦ
πιστεῦσαι αὐτῷ· τέλ. τῆς Δ΄· ἄλλην παρα-
βολὴν ἀκούσατε· ἀρχ. τῆς Κυρ.· εἶπεν ὁ Κύριος
τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωπός τις ἦν οἰ-
κοδεσπότης· ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα·

Κῶδιξ 775, ἔτους 1421, φύλ. 44ᵛ

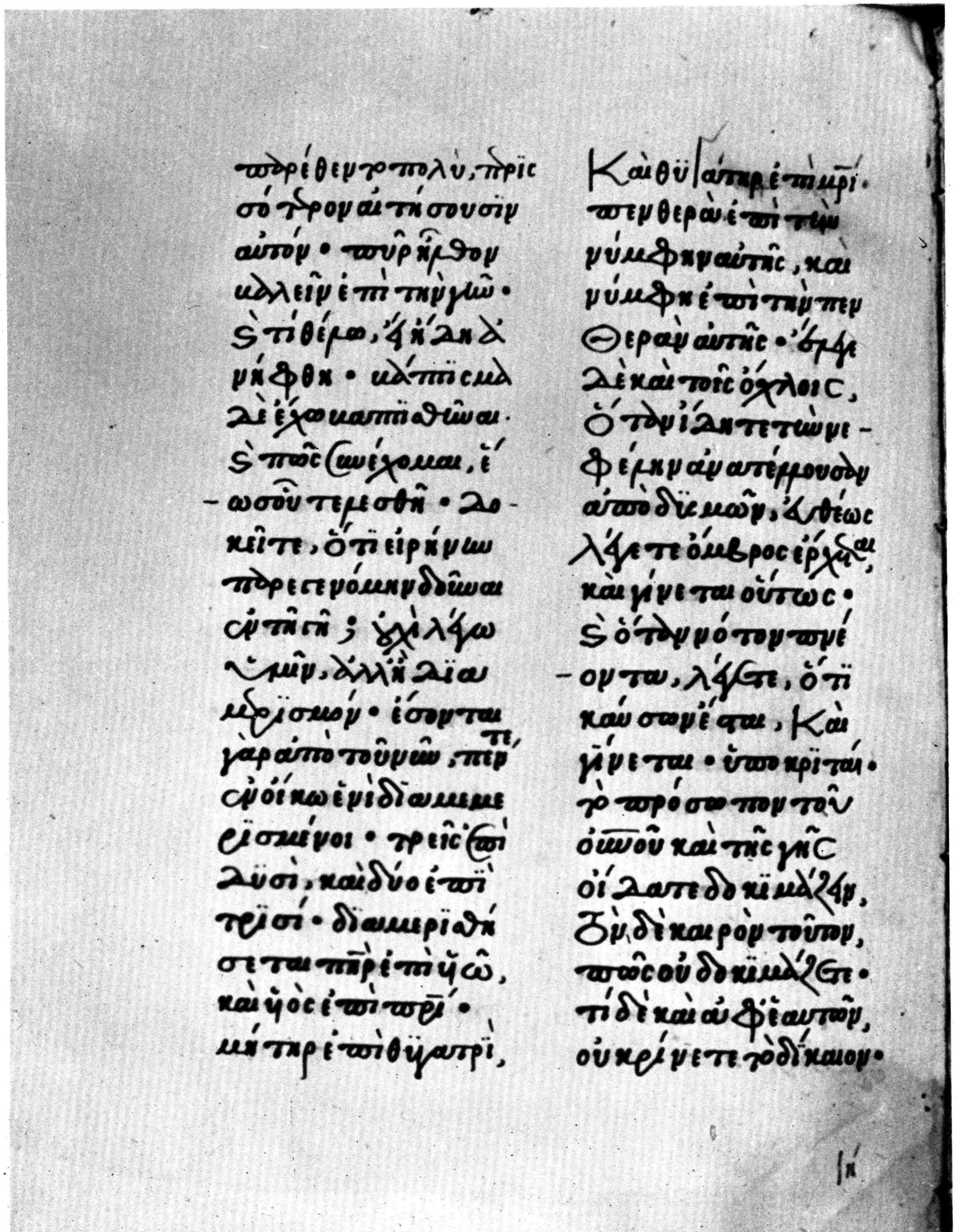

ἀπὸ τὸ ι̅. ὁ ι̅β̅ · εἰς τὸ ... ι̅α̅ ...
εἰς τὸ κ̅, βίβλος γενέσεως · ...
... εὐαγγέλιον·

εὐαγγέλιον, ἀσπασμὸν:
ἐκ τοῦ κατὰ λουκᾶν:
Εἶπεν ὁ κ(ύριο)ς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς·
διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν· καὶ ἀφέν
τες τὸν ὄχλον, παραλαμβάνουσιν
αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ· καὶ ἄλλα
δὲ πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ· καὶ γίνεται
λαῖλαψ ἀνέμου μεγάλη· τὰ δὲ κύ
ματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον,
ὥστε ἤδη αὐτὸ βυθίζεσθαι· καὶ ἦν
αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ· ἐπὶ τὸ προ
σκεφάλαιον καθεύδων· καὶ διε
γείρουσιν αὐτόν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ·

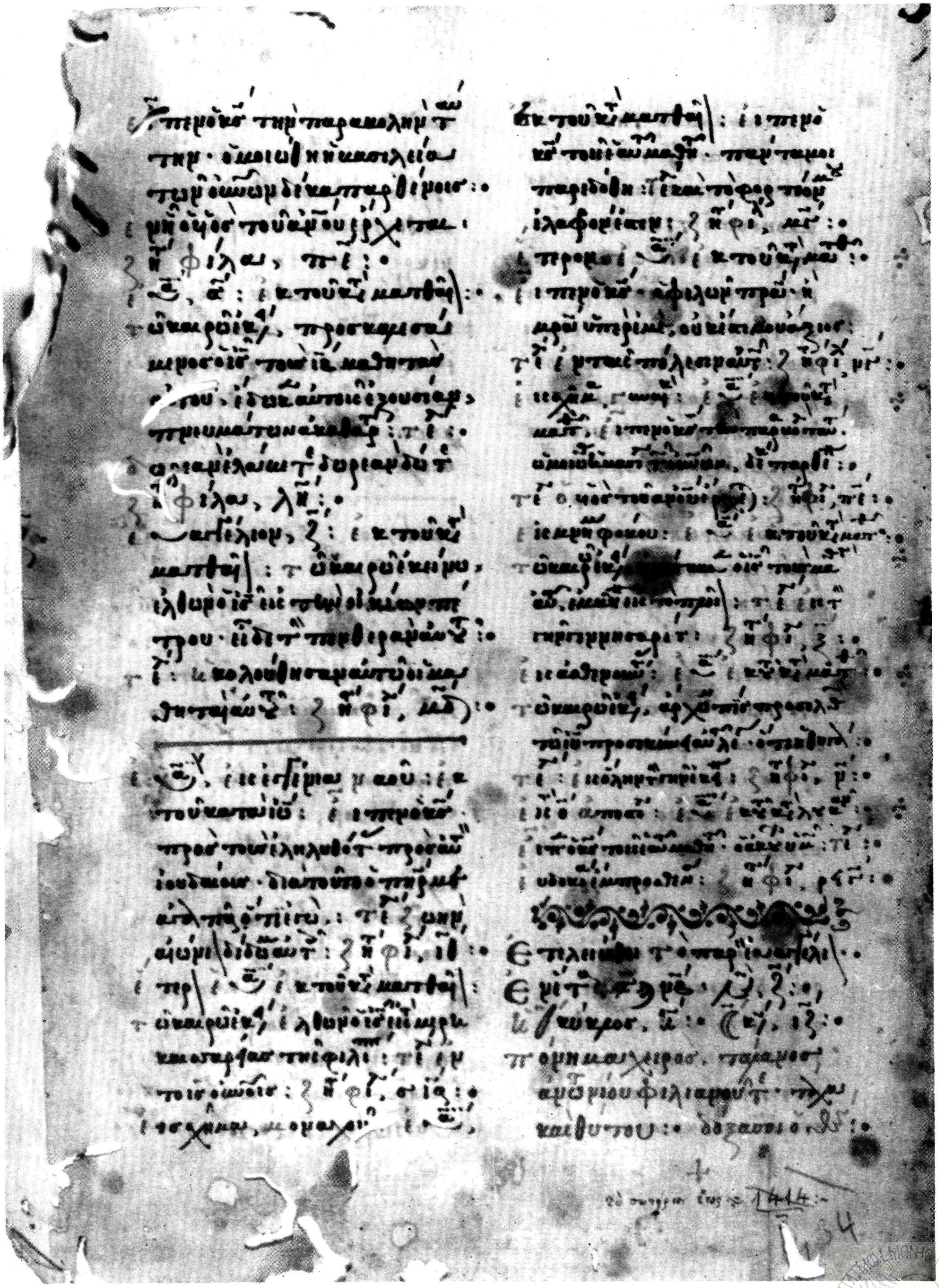
Κῶδιξ 330, ἔτους 1427, φύλ. 280ᵛ

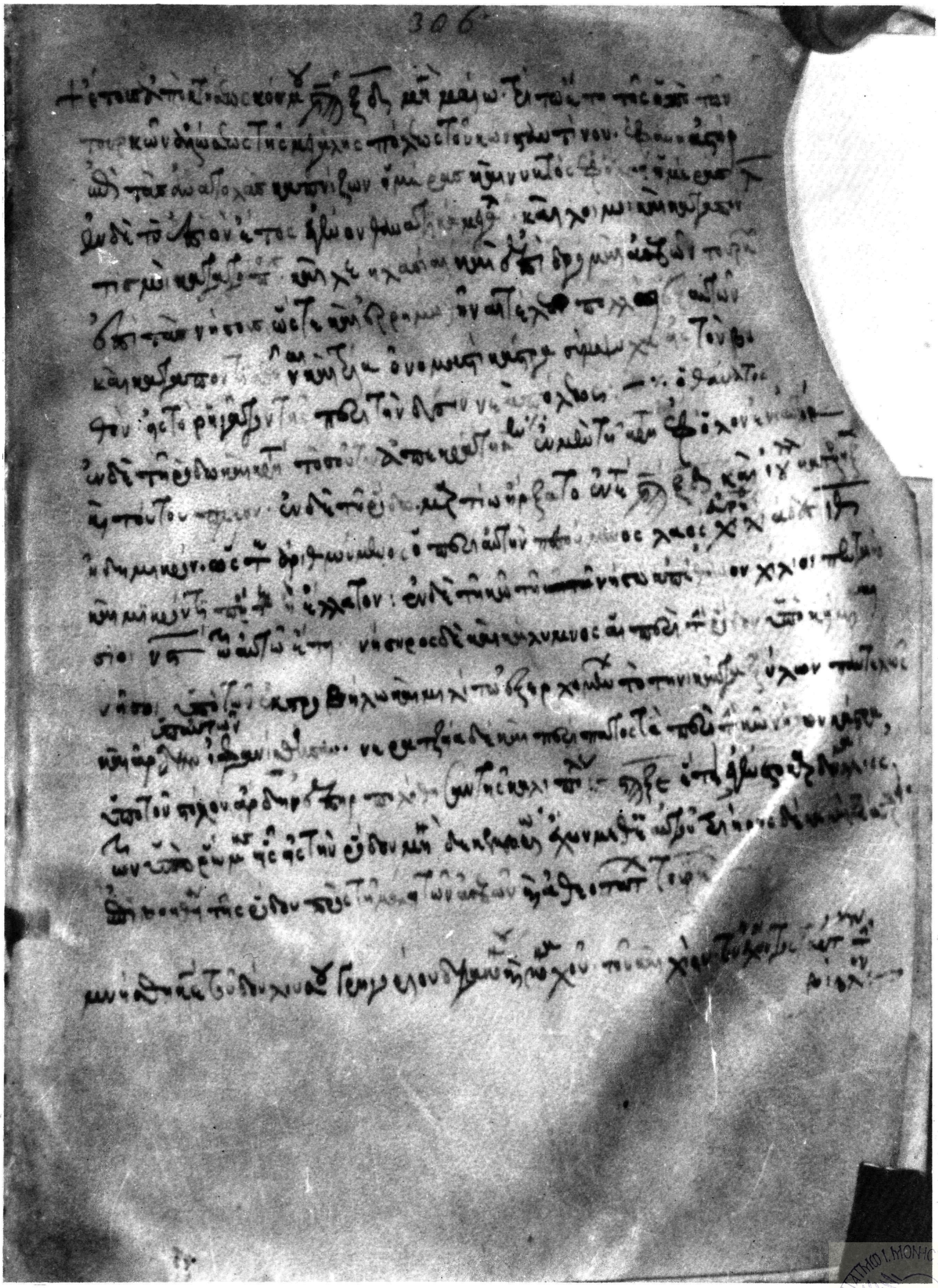
Εἰλητὸν 708, ἔτους 1429, β΄ κόλλημα

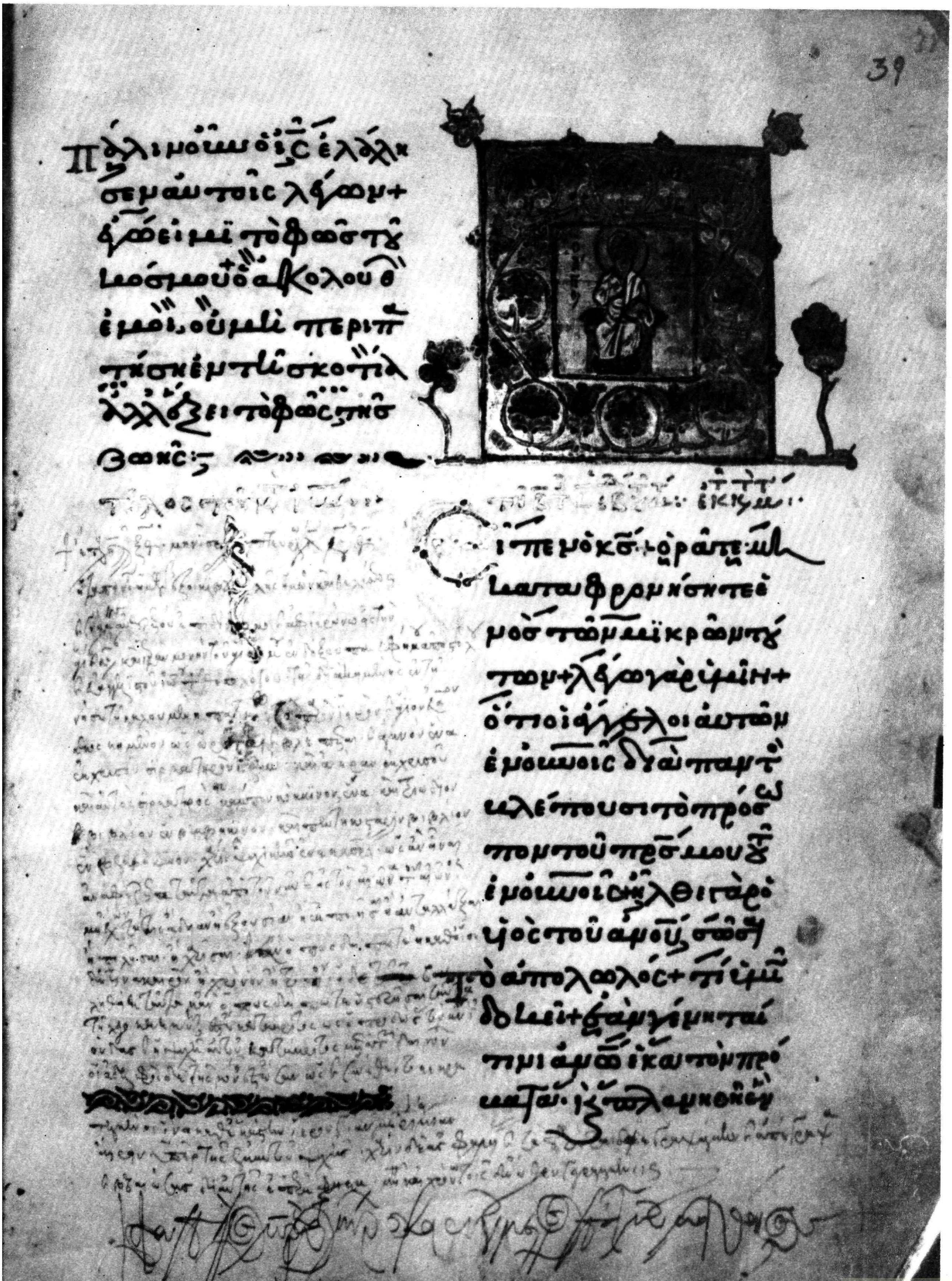
Κῶδιξ 332, ἔτους 1443, φύλ. 140ᵛ - 141

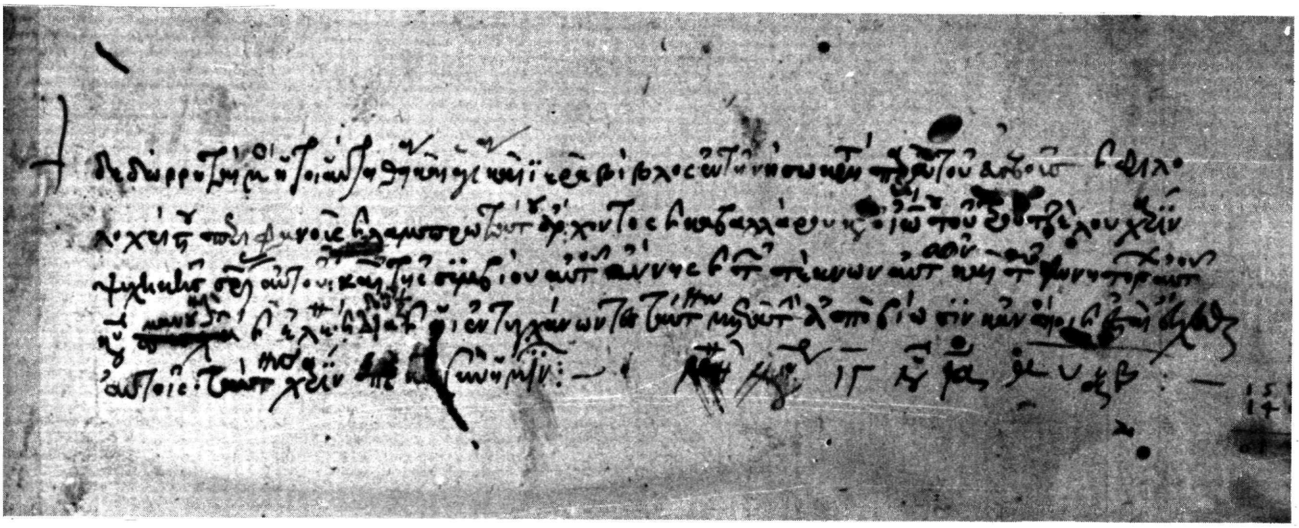
Κῶδιξ 808, ἔτους 1444, φύλ. σις[v]

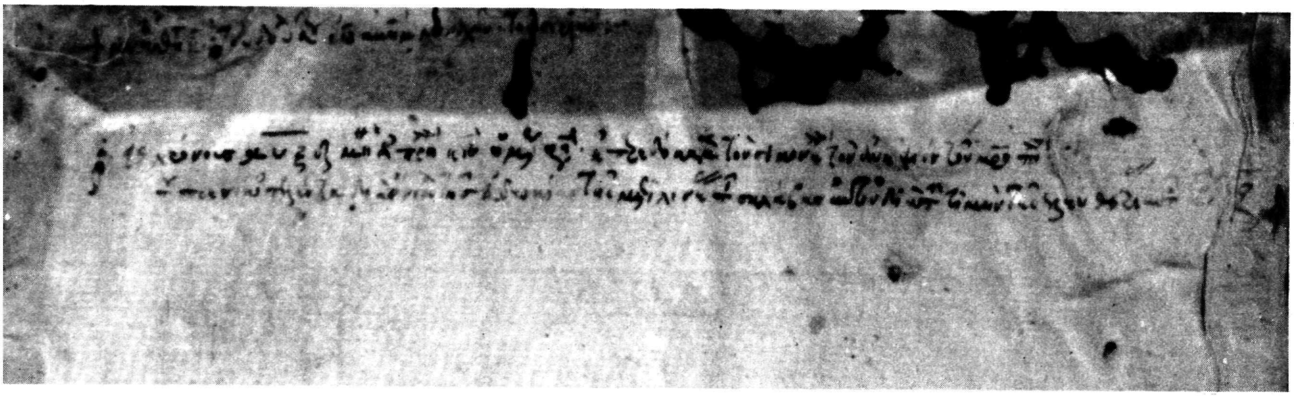
Κῶδιξ 57, ἔτους 1456, φύλ. 306

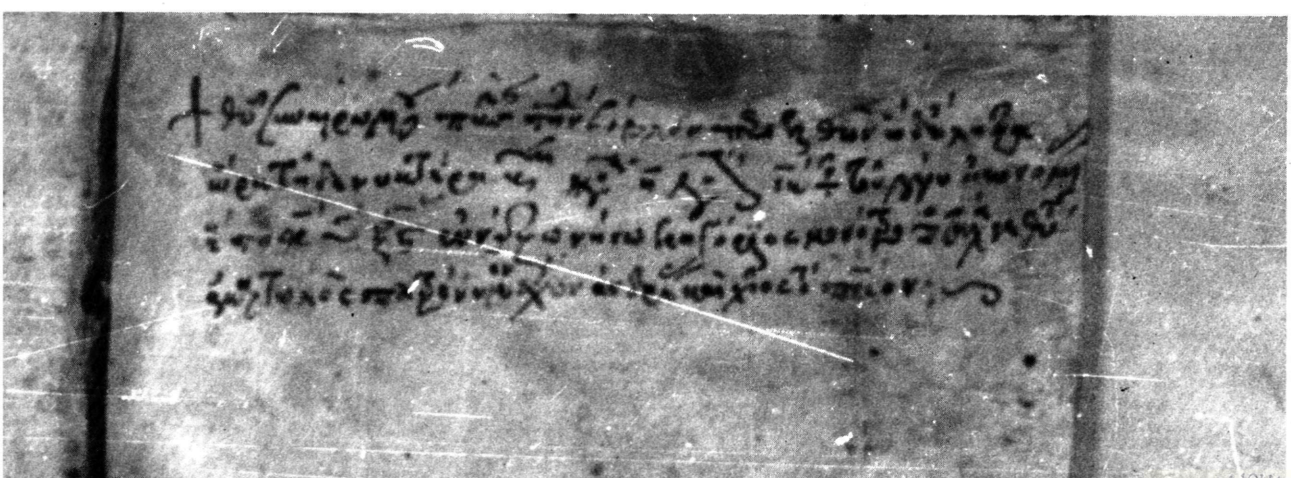
Κῶδιξ 75, ἔτους 1460, φύλ. 39

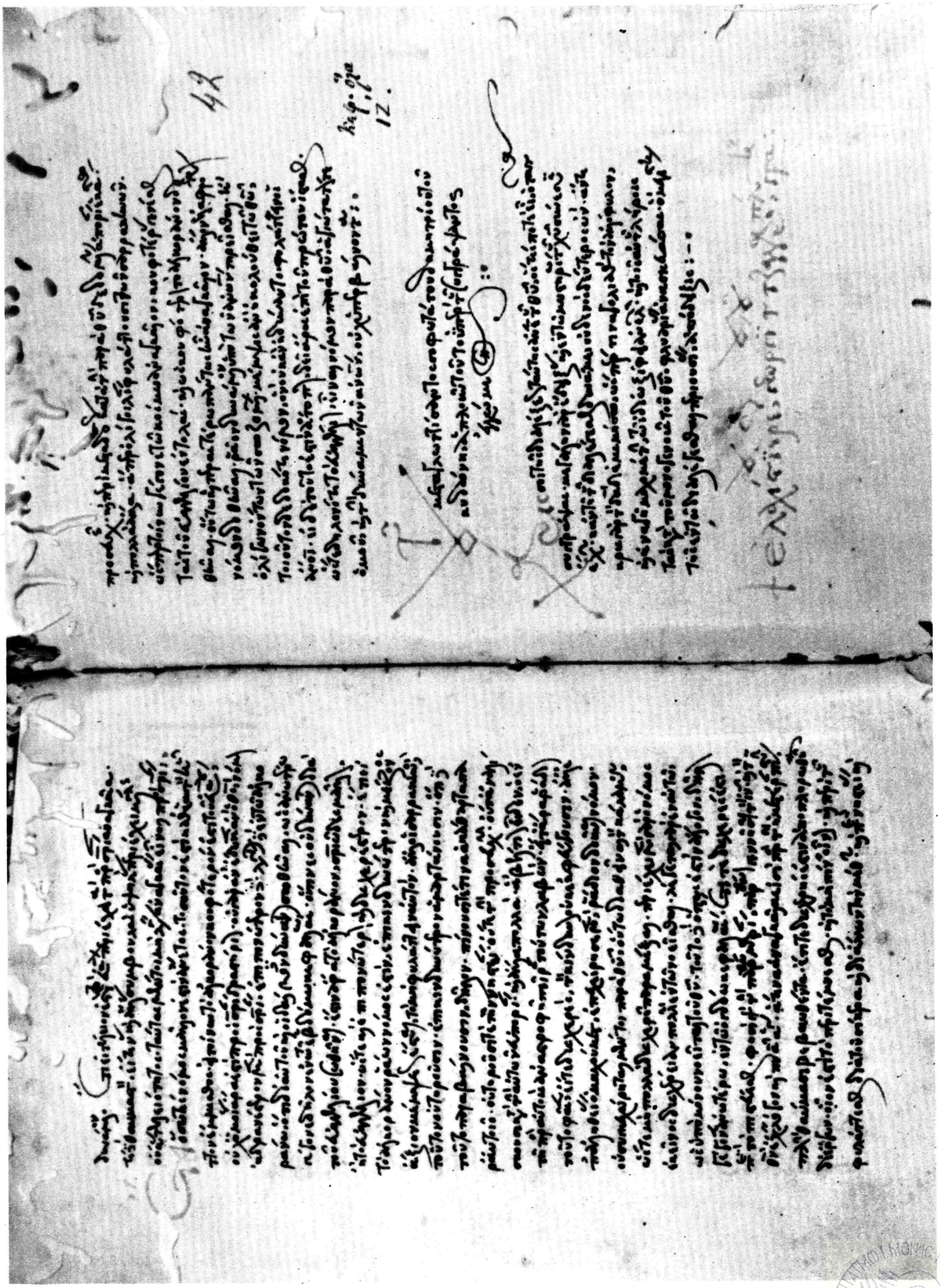
Κῶδιξ 328, ἔτους 1462, φύλ. 449

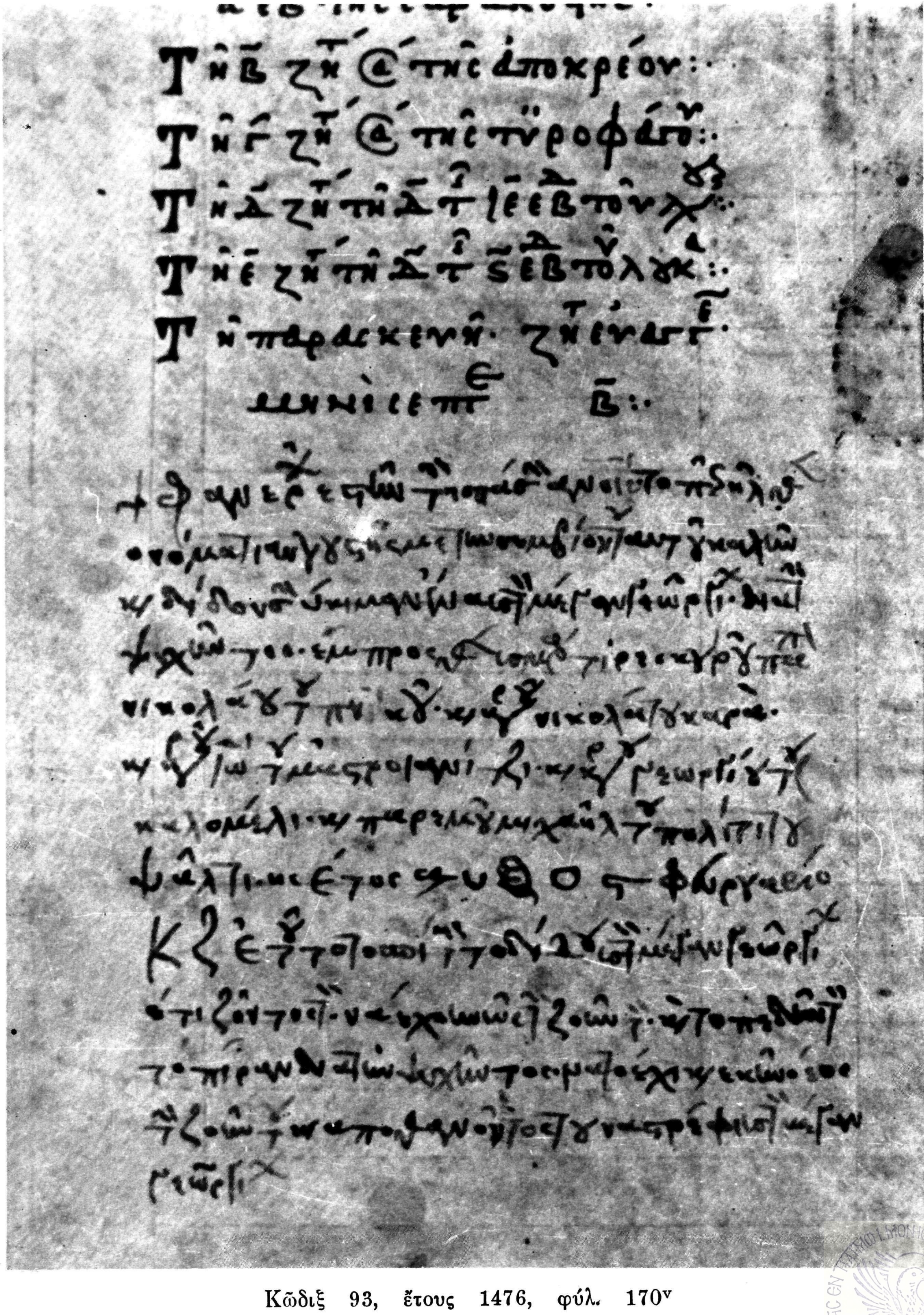
Κῶδιξ 174, ἔτους 1464, πιν. A^v

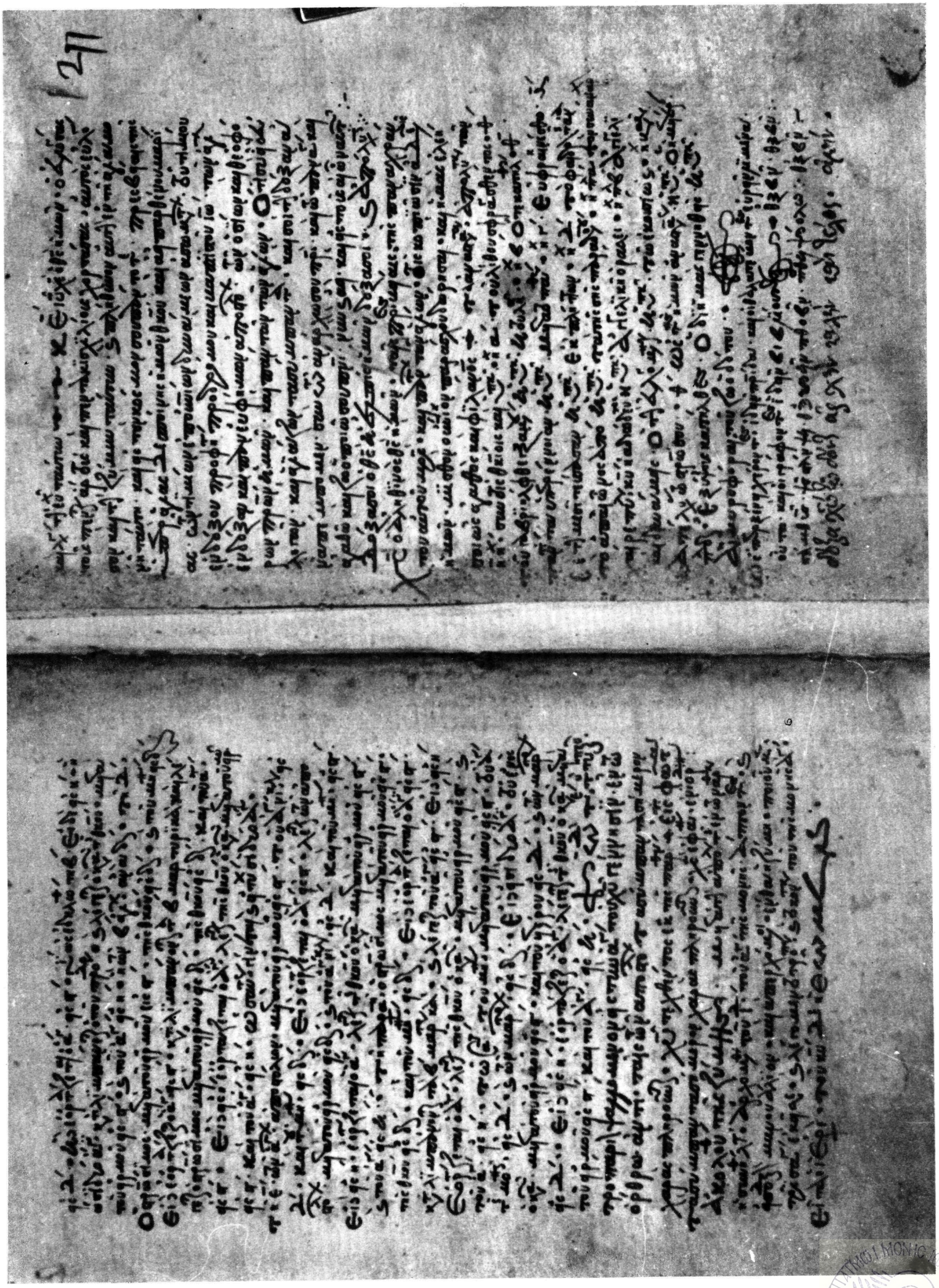
Κῶδιξ 50, ἔτους 1466, φύλ. 310

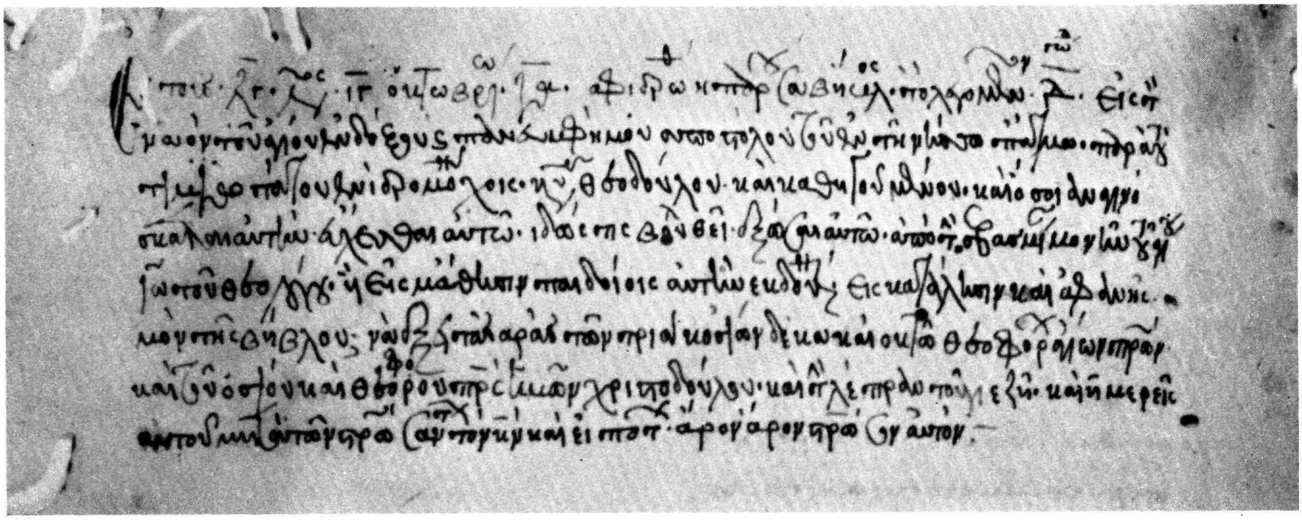
Κῶδιξ 418, ἔτους 1463, φύλ. 41ᵛ - 42

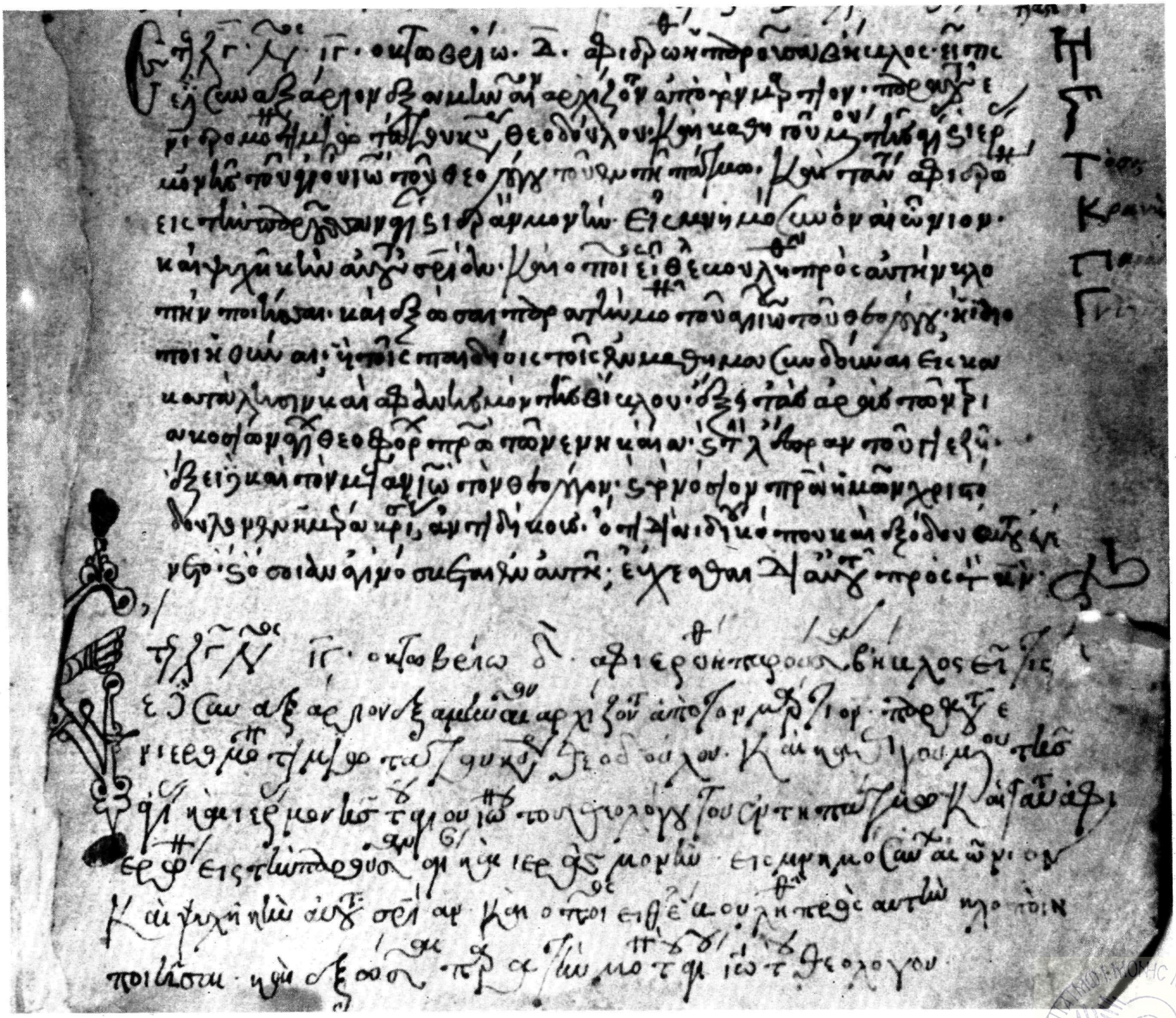
Κῶδιξ 93, ἔτους 1476, φύλ. 170v

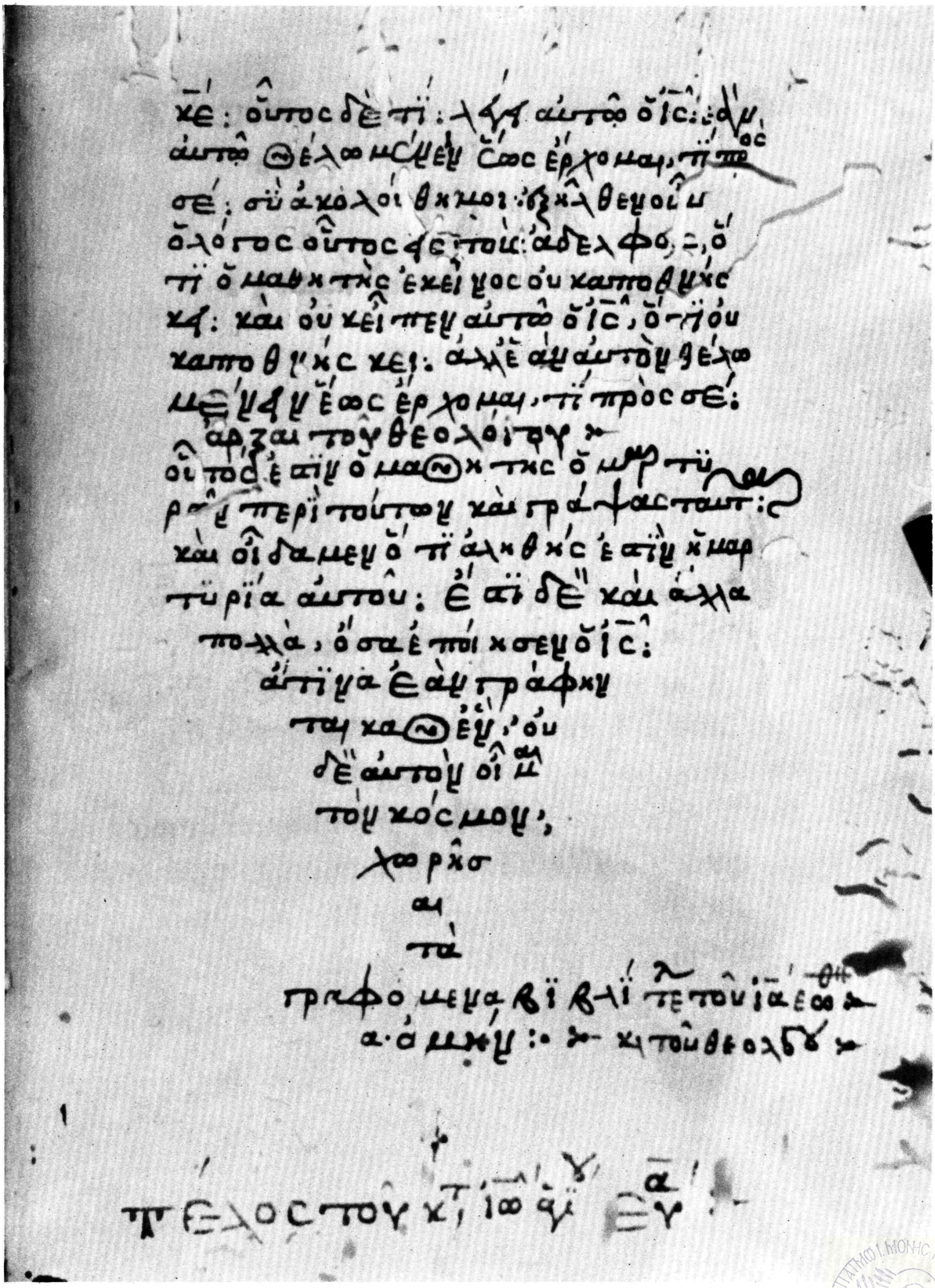
Κῶδιξ 851, ἔτους 1488, φύλ. 210ᵛ-211

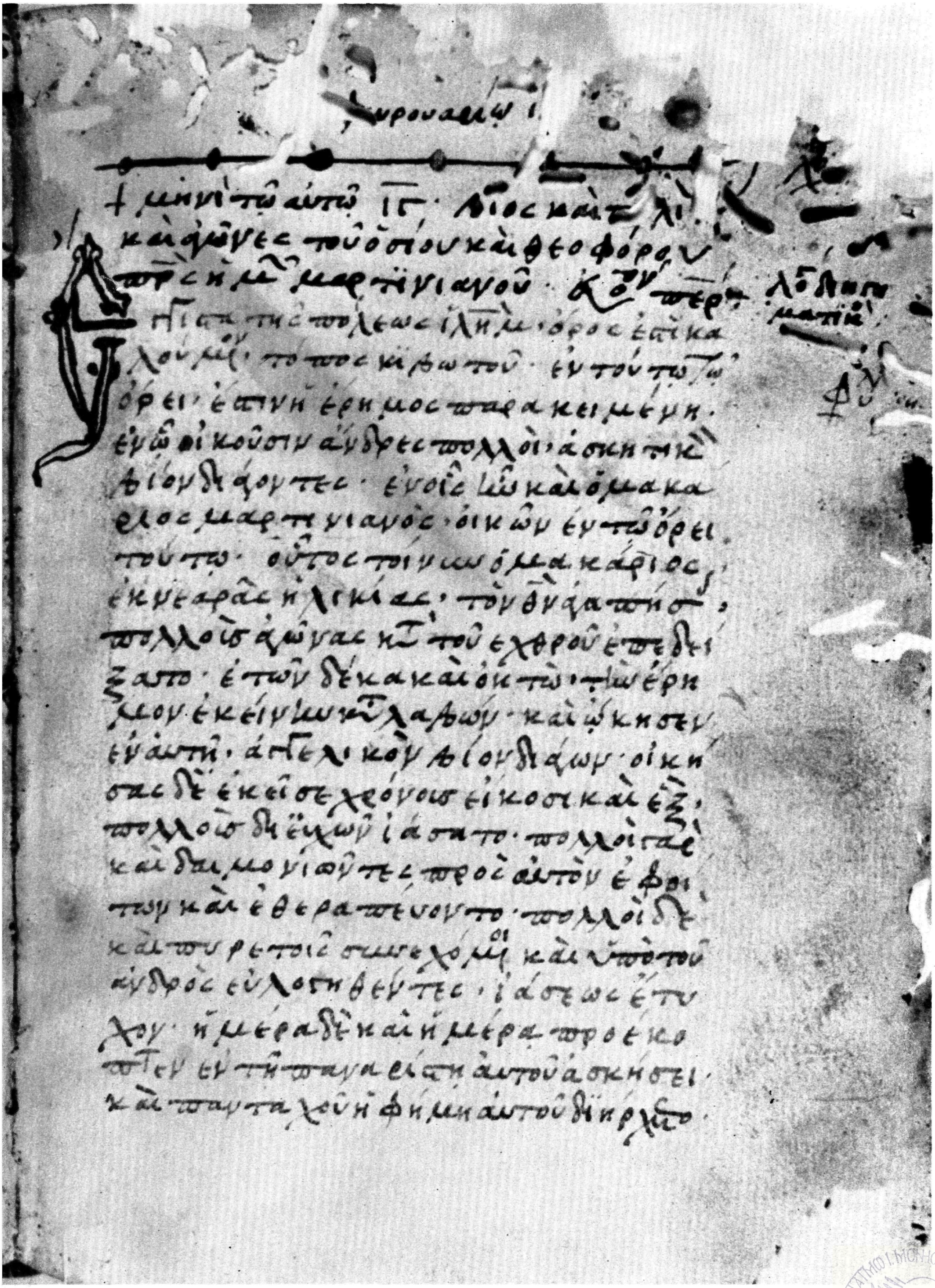
Κῶδιξ 788, ἔτους 1494, φύλ. 301v

Κῶδιξ 853, ἔτους 1494, φύλ. 343

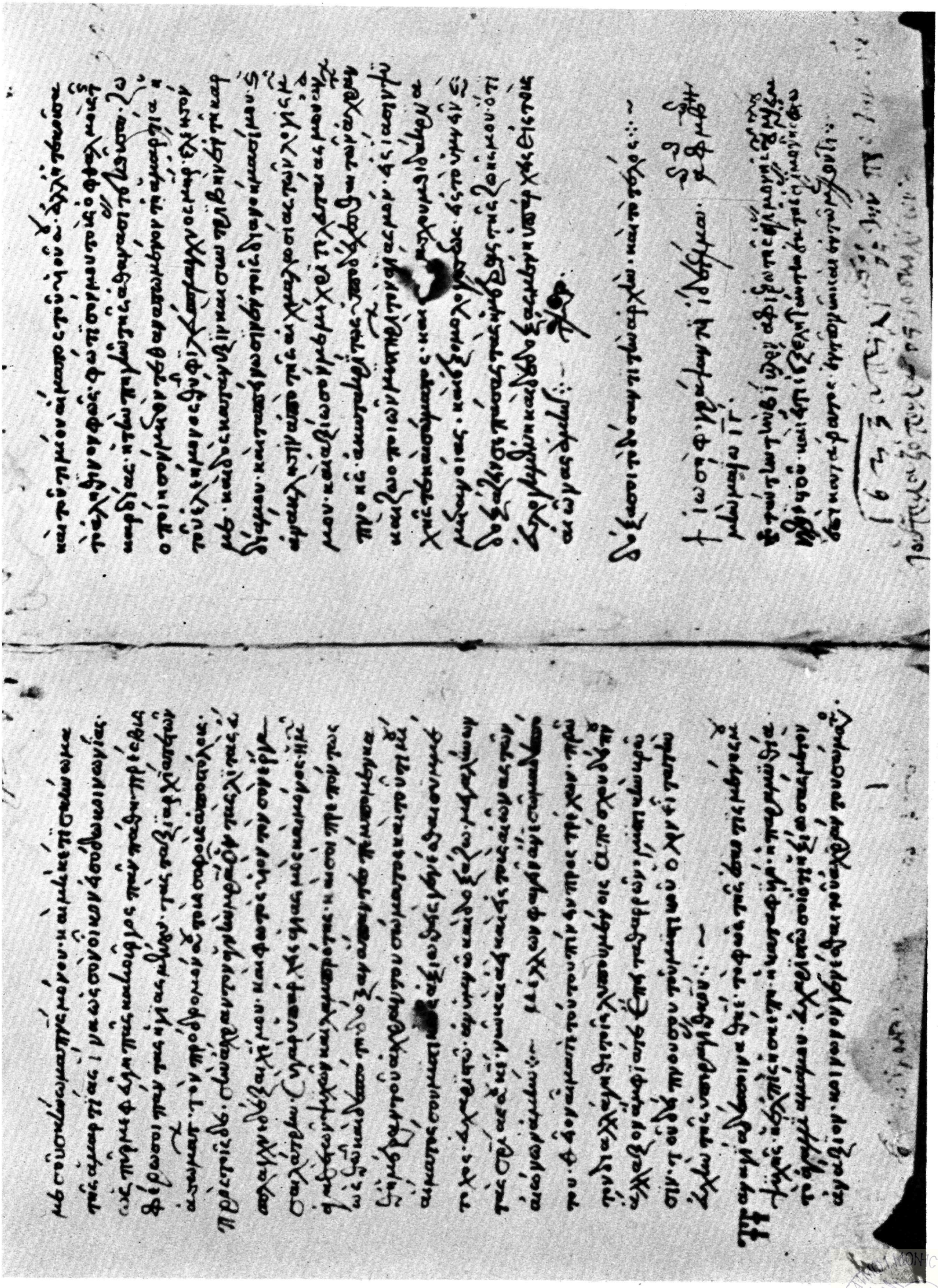

Κῶδιξ 635, ἔτους 1524, φύλ. 222

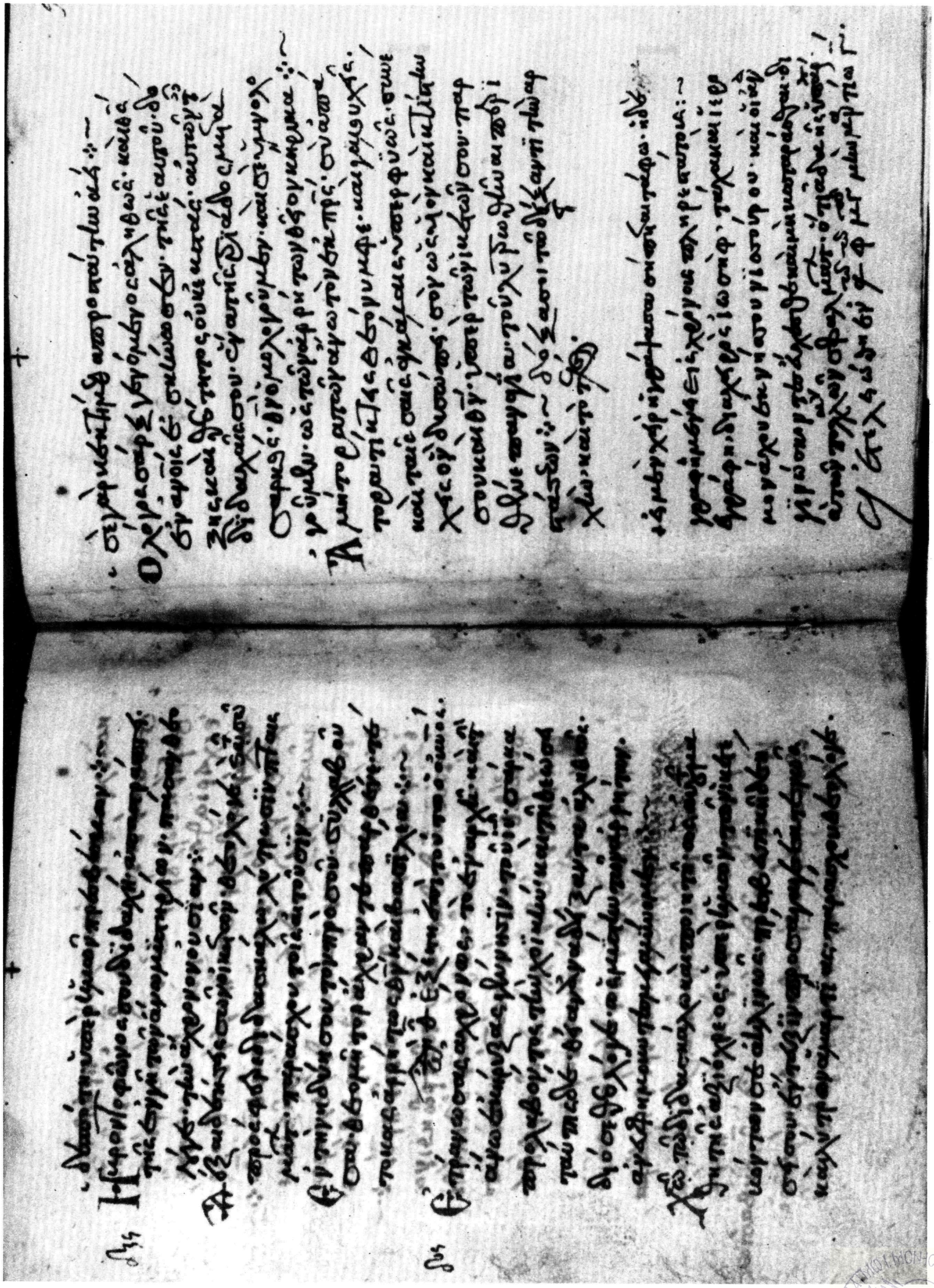

+ μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ΄· βίος καὶ
καὶ ἀγῶνες τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου
πρς ἡμ(ῶν) μαρτινιανοῦ· εὐλόγησον πάτερ
Πλησίον τῆς πόλεως
ἐν τούτῳ τῷ
ὄρει ἐστὶν ἔρημος παρακειμένη
ἐν ᾧ οἰκοῦσιν ἄνδρες πολλοὶ ἀσκητικὸν
βίον διάγοντες· ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ μακά-
ριος μαρτινιανὸς οἰκῶν ἐν τῷ ὄρει
τούτῳ· οὗτος τοίνυν ὁ μακάριος
ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας· τὸν θεὸν ἀγαπήσ-
πολλοὺς ἀγῶνας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπεδεί-
ξατο·
ἐν αὐτῇ·
οἰκήσας δὲ ἐκεῖσε χρόνοις εἴκοσι καὶ ἕξ,
πολλοὺς δὲ ἐχόντων ἰάσατο· πολλοὶ γὰρ
καὶ δαιμονιῶντες πρὸς αὐτὸν ἐφοί-
των καὶ ἐθεραπεύοντο· πολλοὶ δὲ
καὶ πυρετοῖς συνεχόμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ
ἀνδρὸς εὐλογηθέντες· ἰάσεως ἔτυ-
χον· ἡμέρα δὲ καὶ ἡμέρα προέκο-
πτεν ἐν τῇ αὐτοῦ ἀσκήσει·
καὶ πανταχοῦ ἡ φήμη αὐτοῦ διήρχετο·

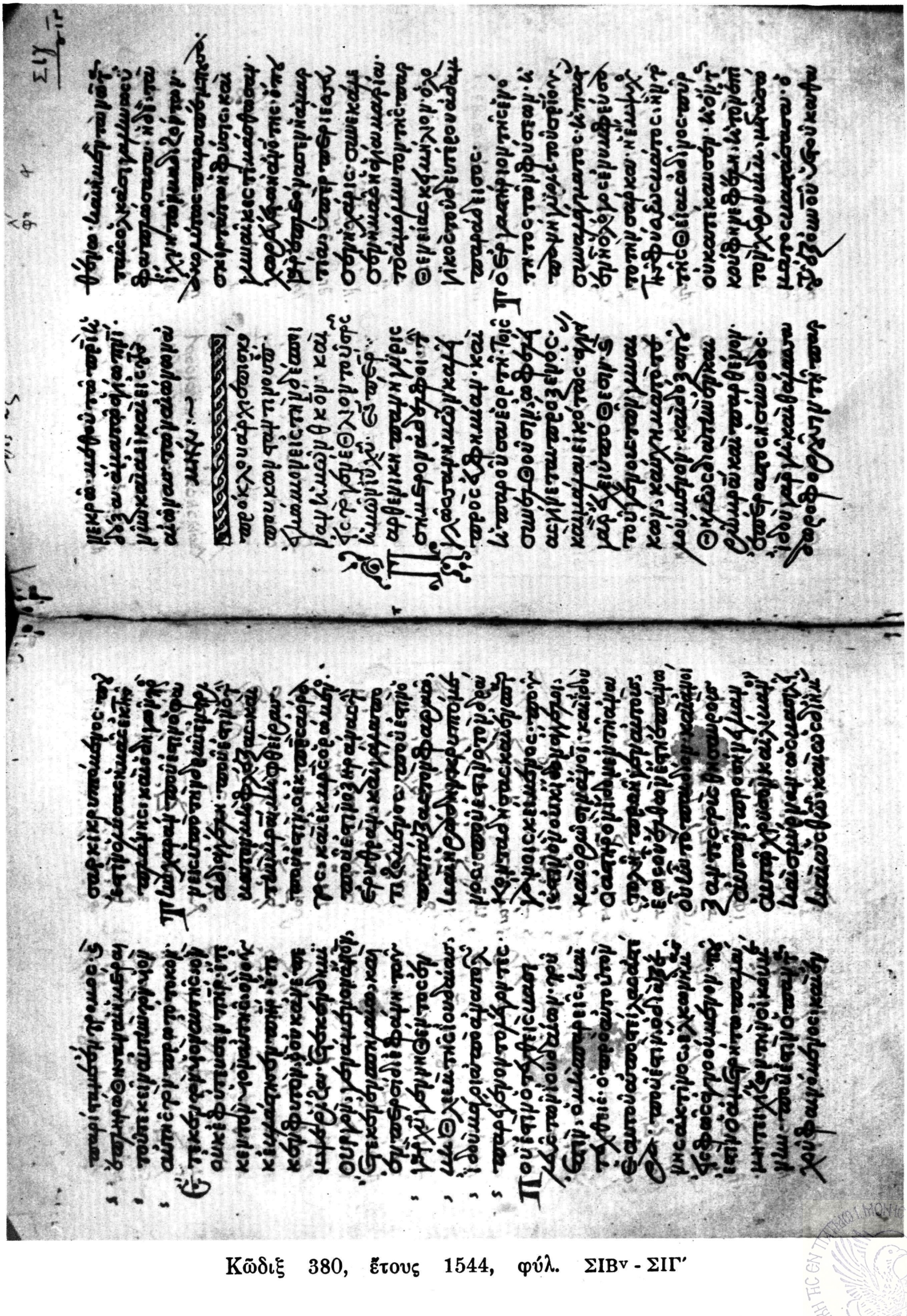
Κῶδιξ 671, ἔτους 1532, φύλ. 217

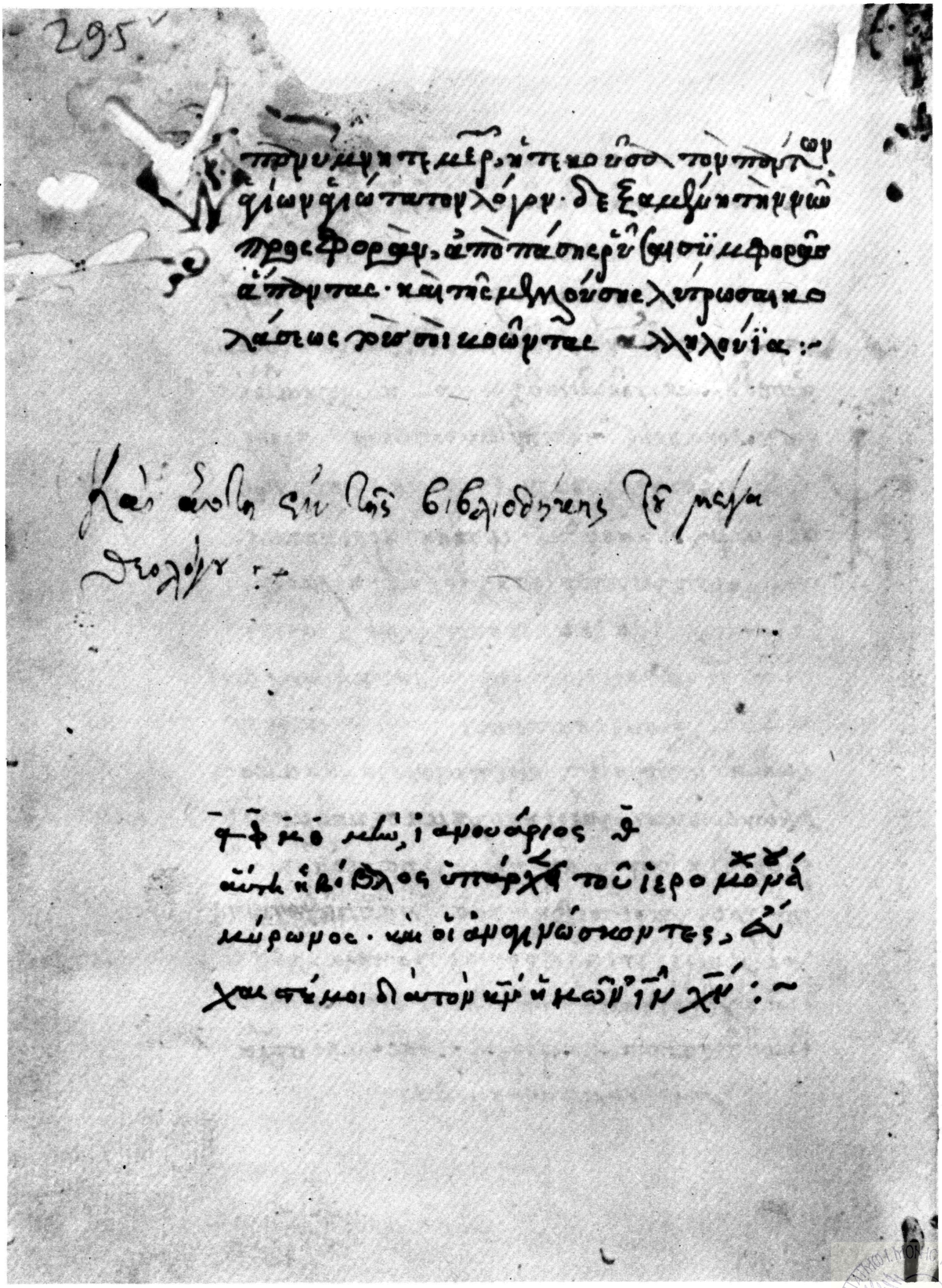
Κῶδιξ 632, ἔτους 1542, φύλ. 303ᵛ - 304

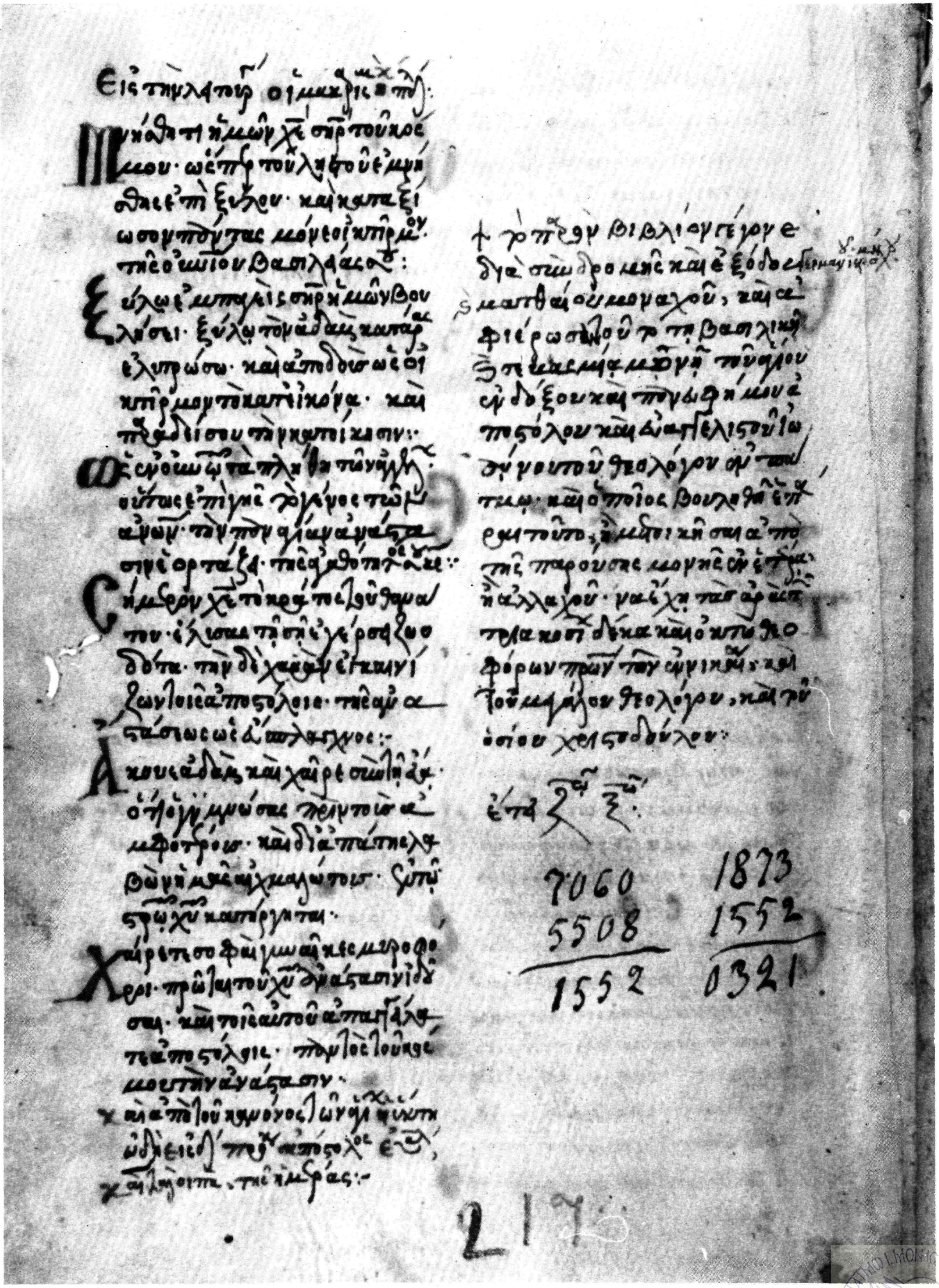
Κῶδιξ 687, ἔτους 1543, φύλ. 92ν - 93

Κῶδιξ 380, ἔτους 1544, φύλ. ΣΙΒv - ΣΙΓ'

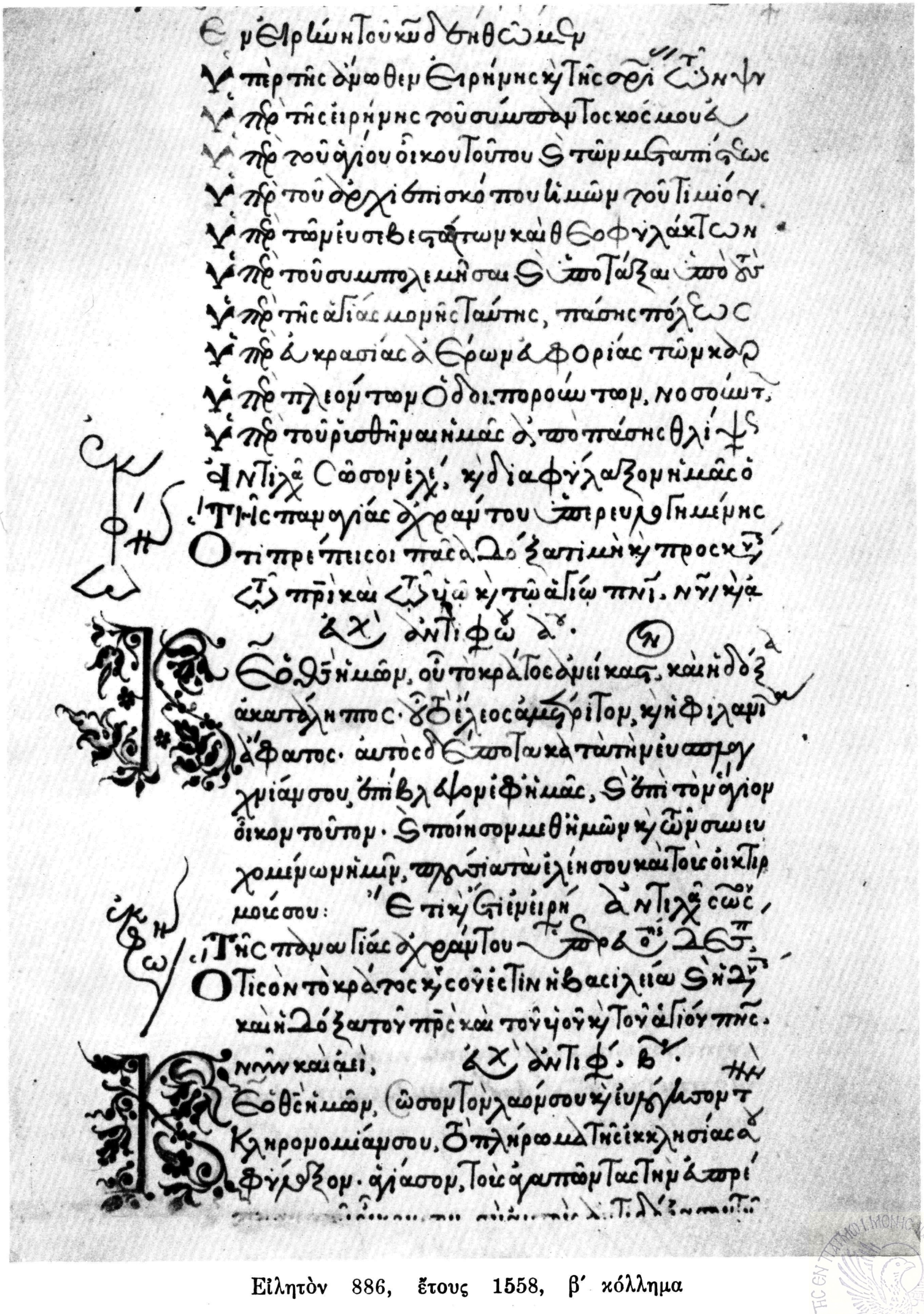
Κῶδιξ 623, ἔτους 1549, φύλ. 295ᵛ

7060 5508 1552

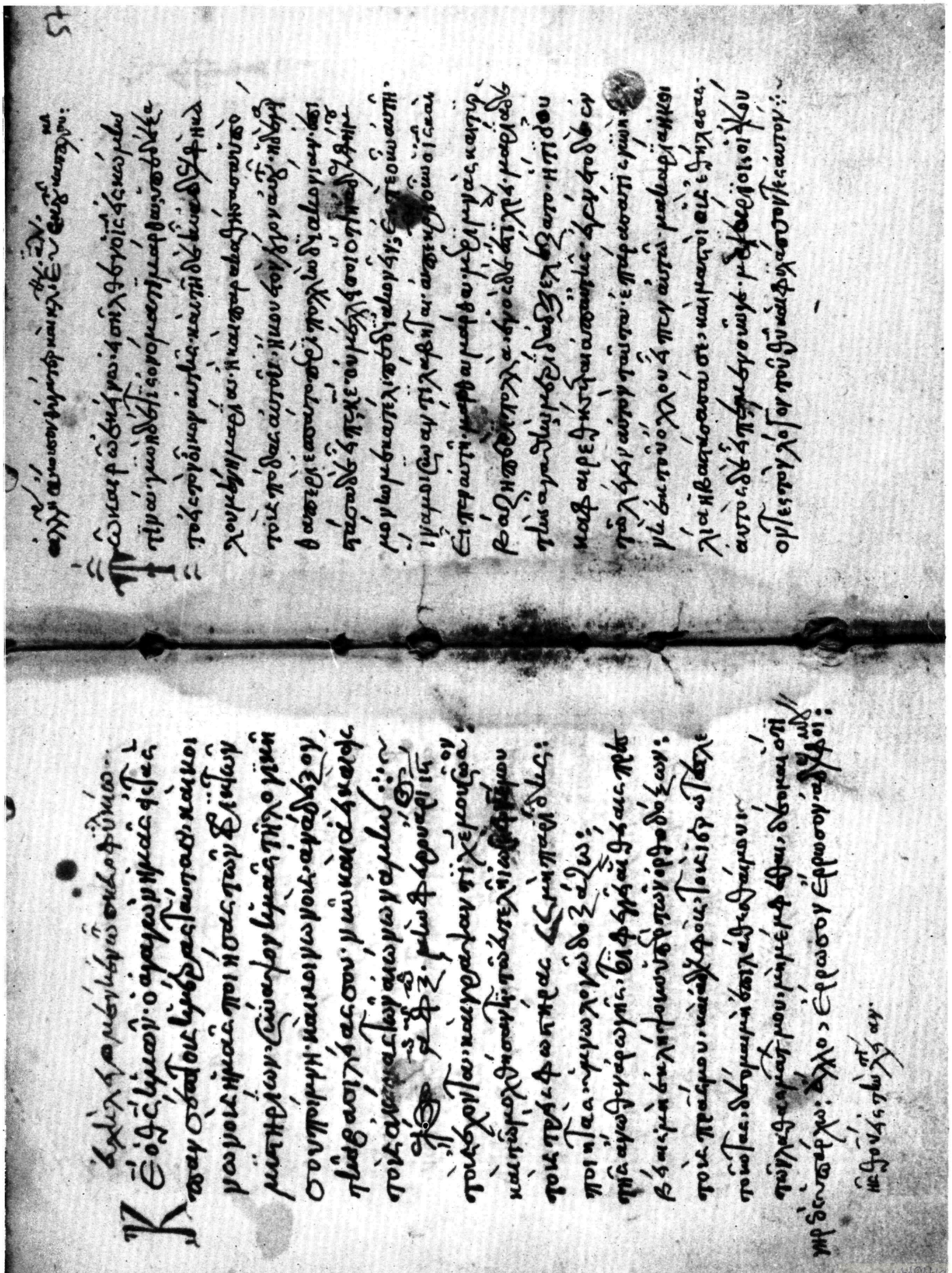
1873 1552 0321

217

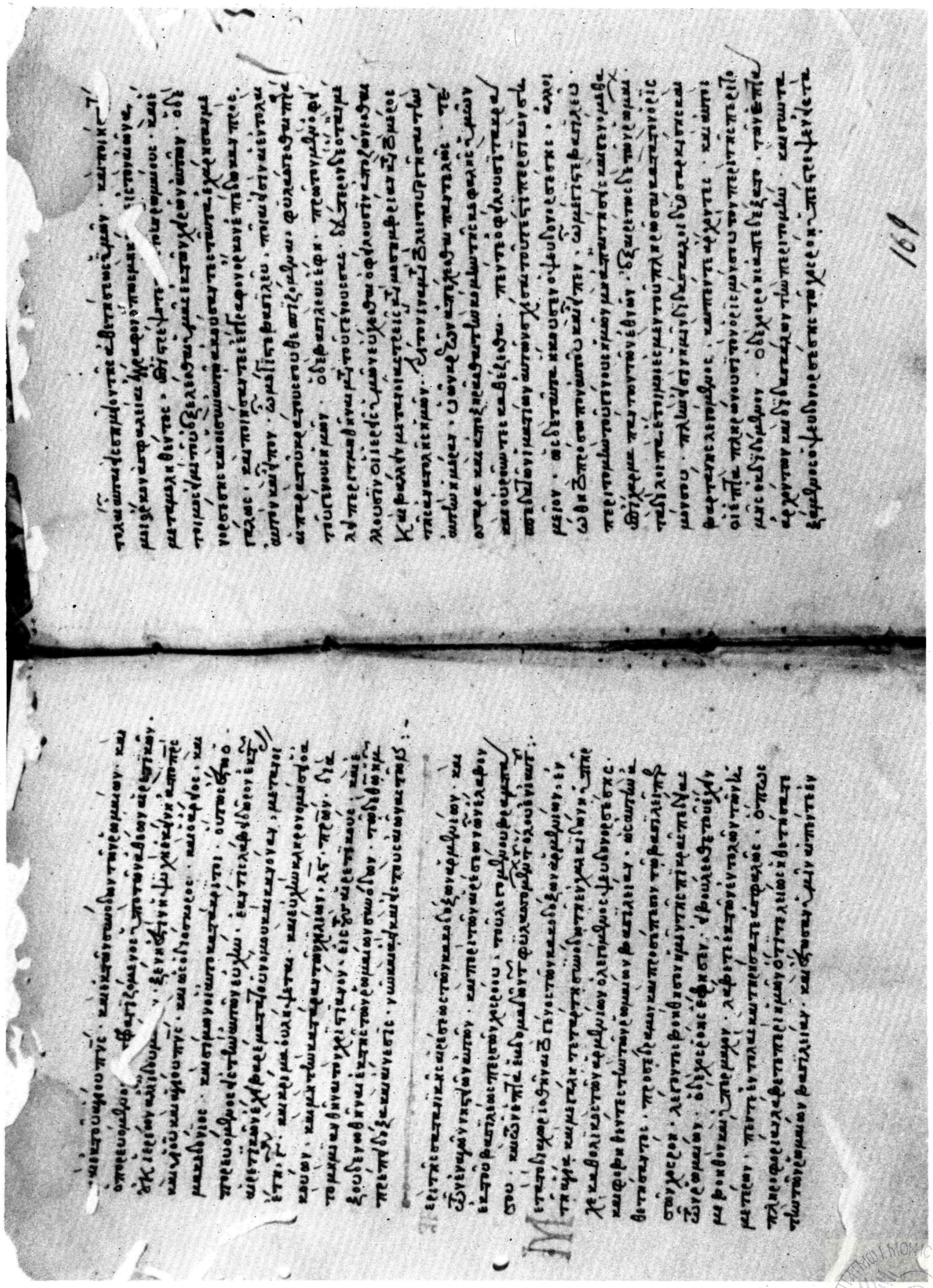
Κῶδιξ 856, ἔτους 1552, φύλ. 220v

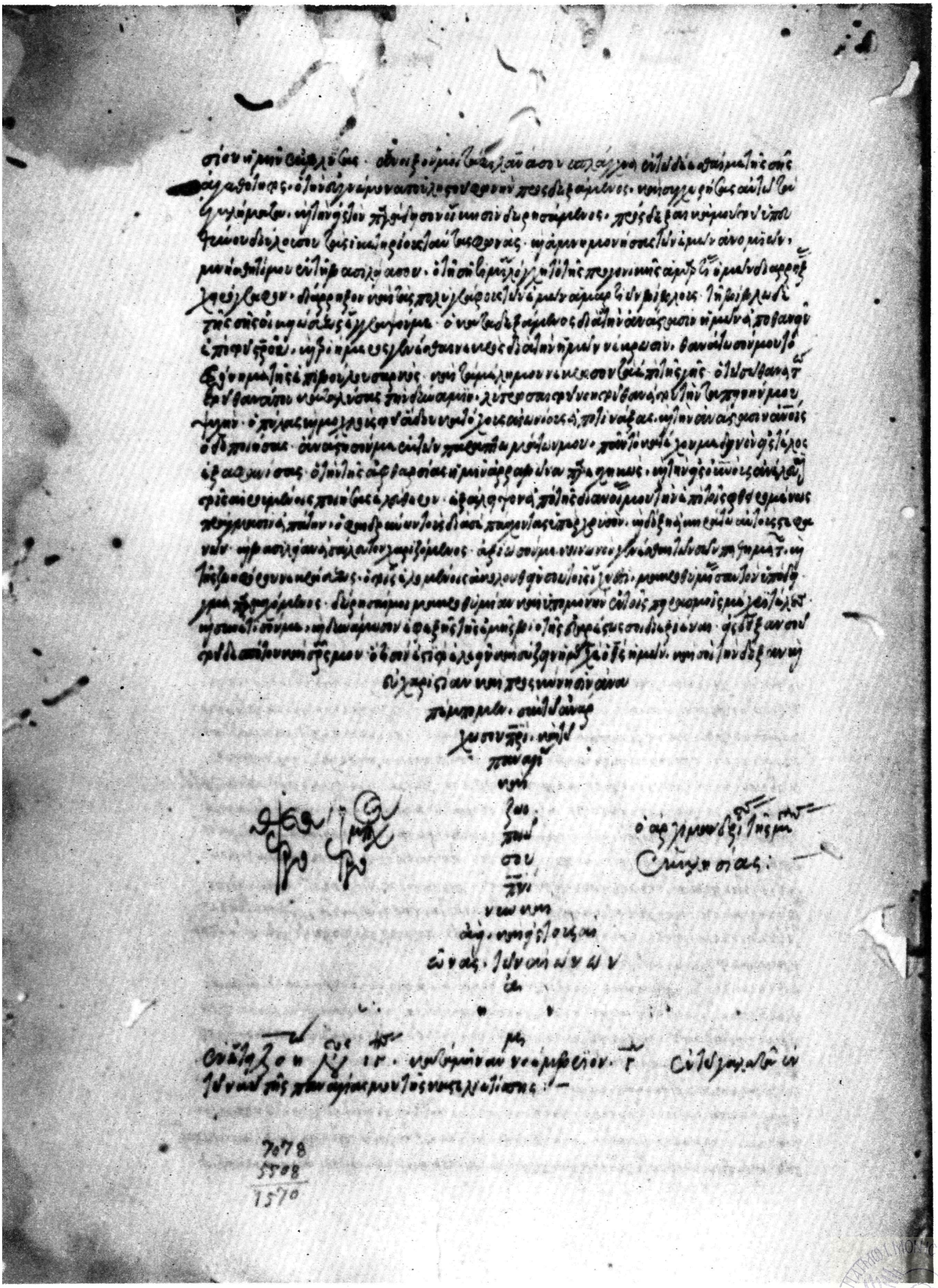
Εἰλητὸν 886, ἔτους 1558, β΄ κόλλημα

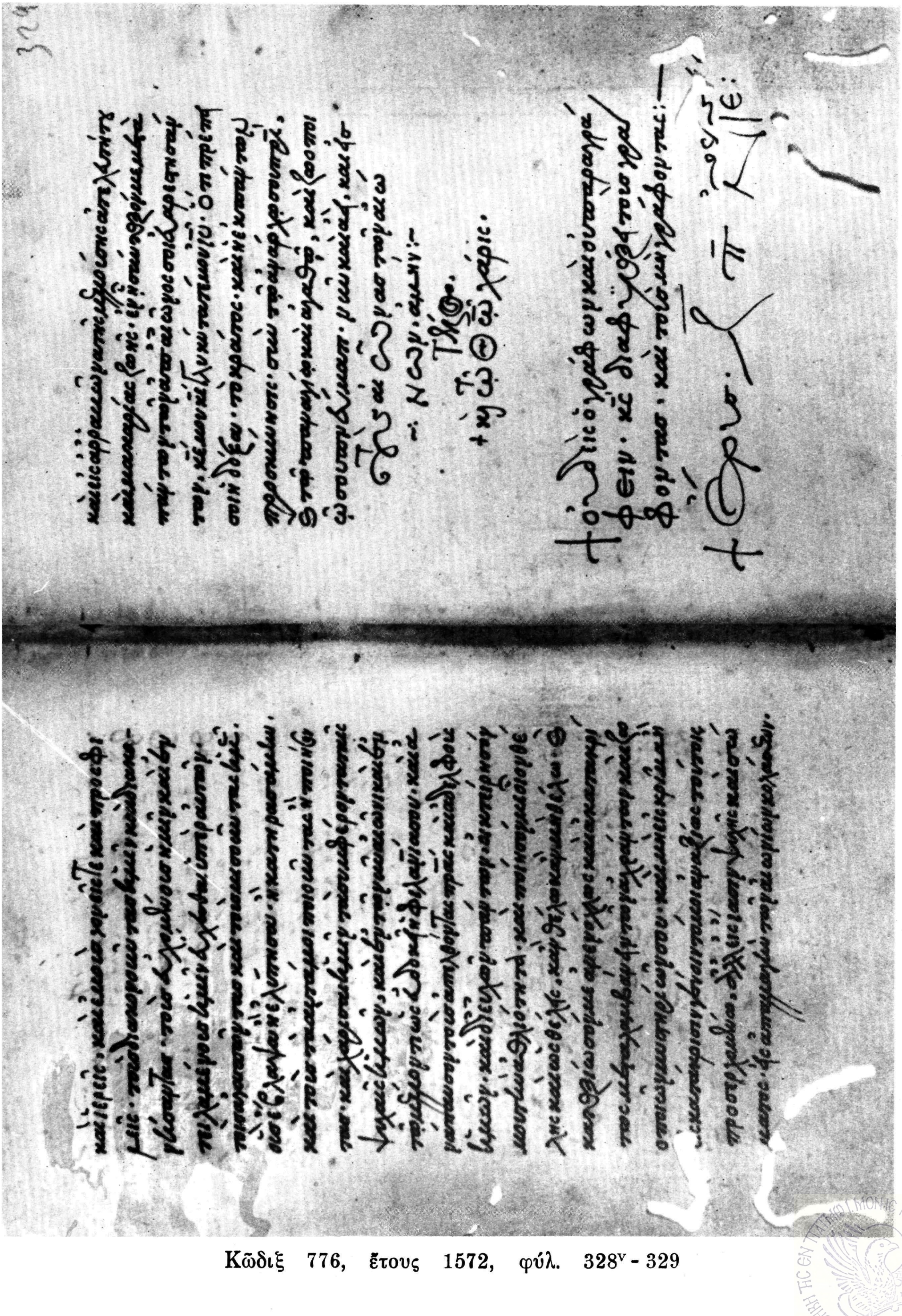
Κῶδιξ 909, ἔτους 1560, φύλ. 56ᵛ - 57

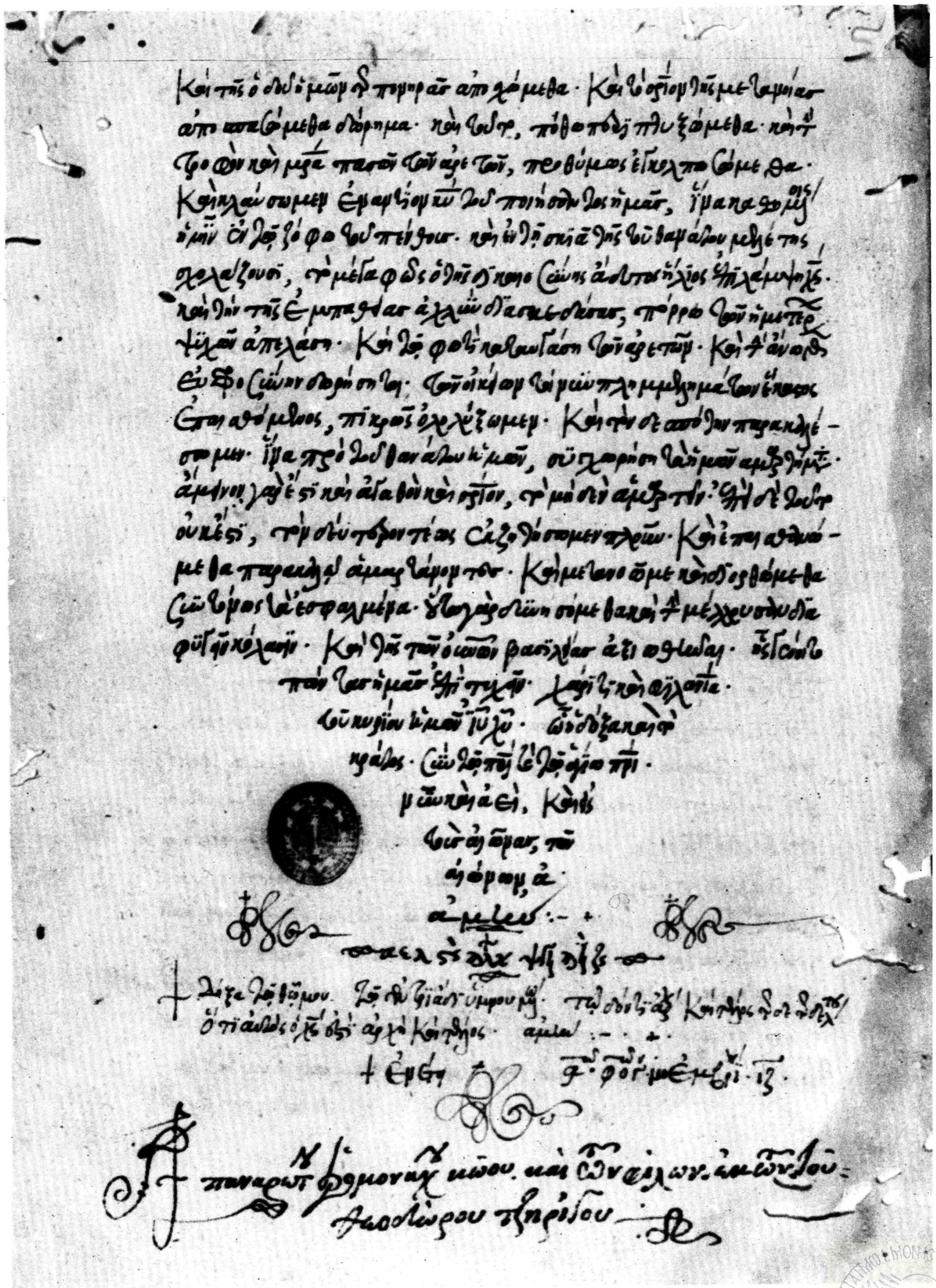
Κῶδιξ 450, ἔτους 1568, φύλ. 168ᵛ - 169

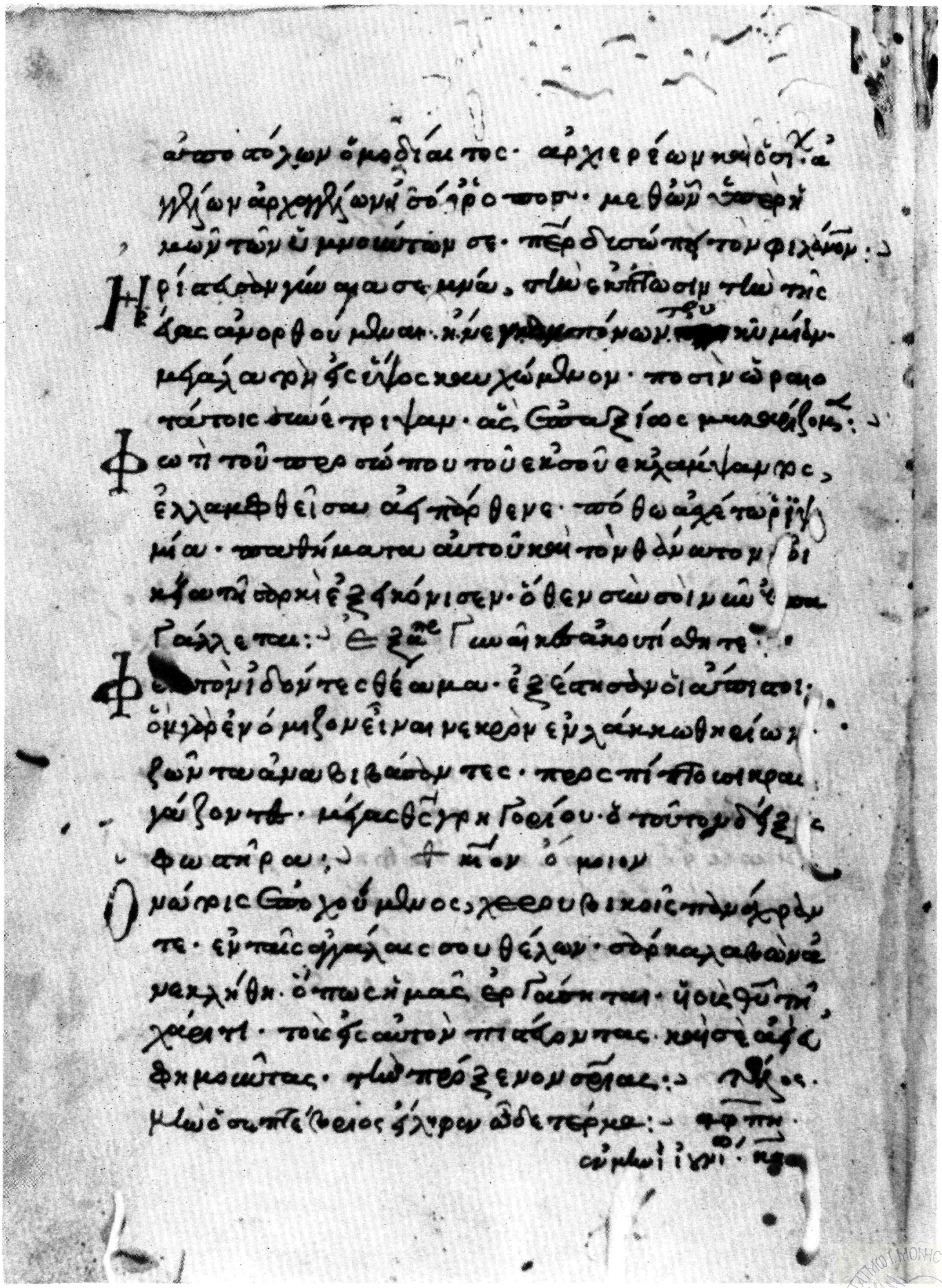
Κῶδιξ 390, ἔτους 1569, φύλ. 104ᵛ

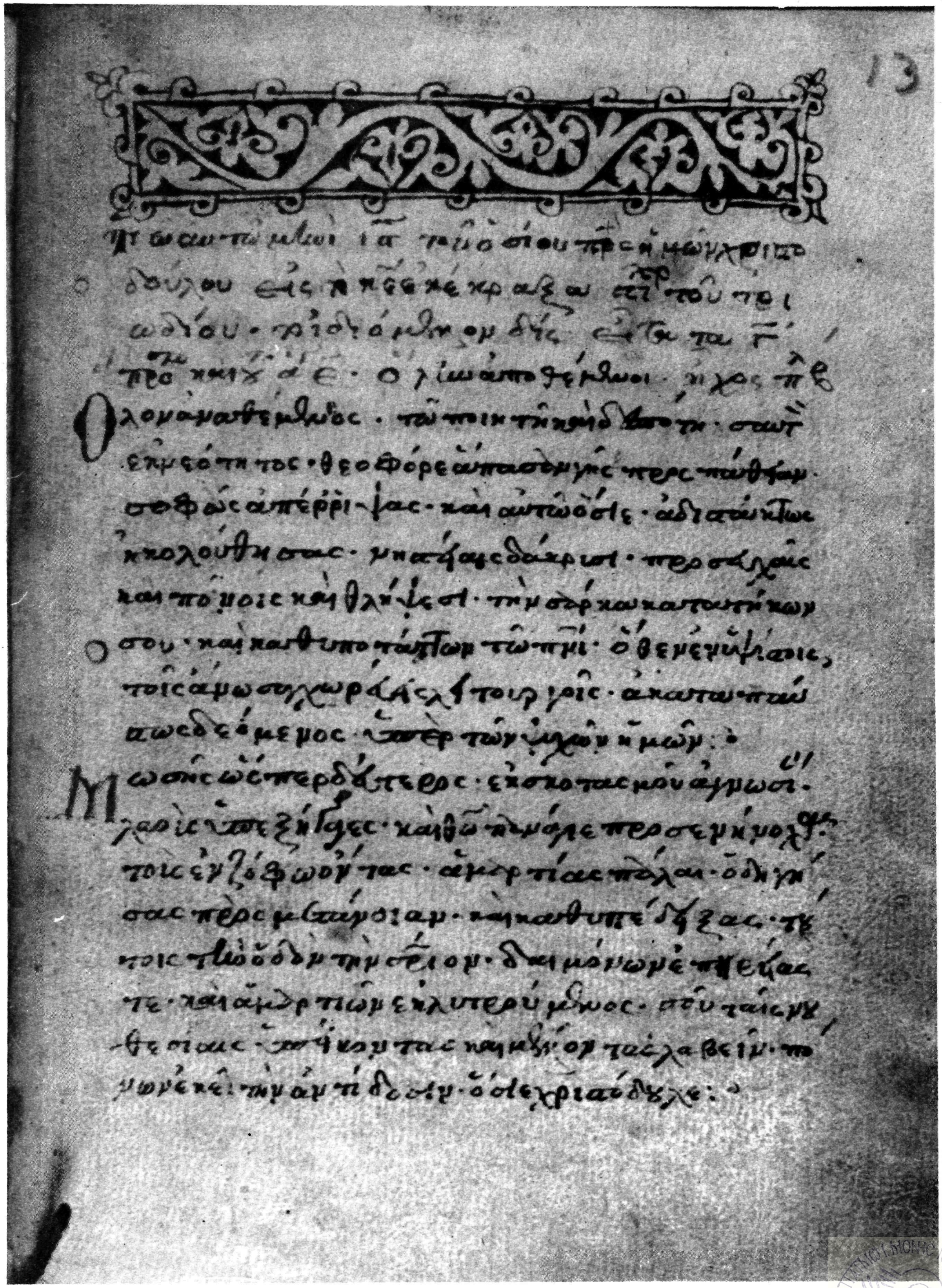
Κῶδιξ 776, ἔτους 1572, φύλ. 328ᵛ - 329

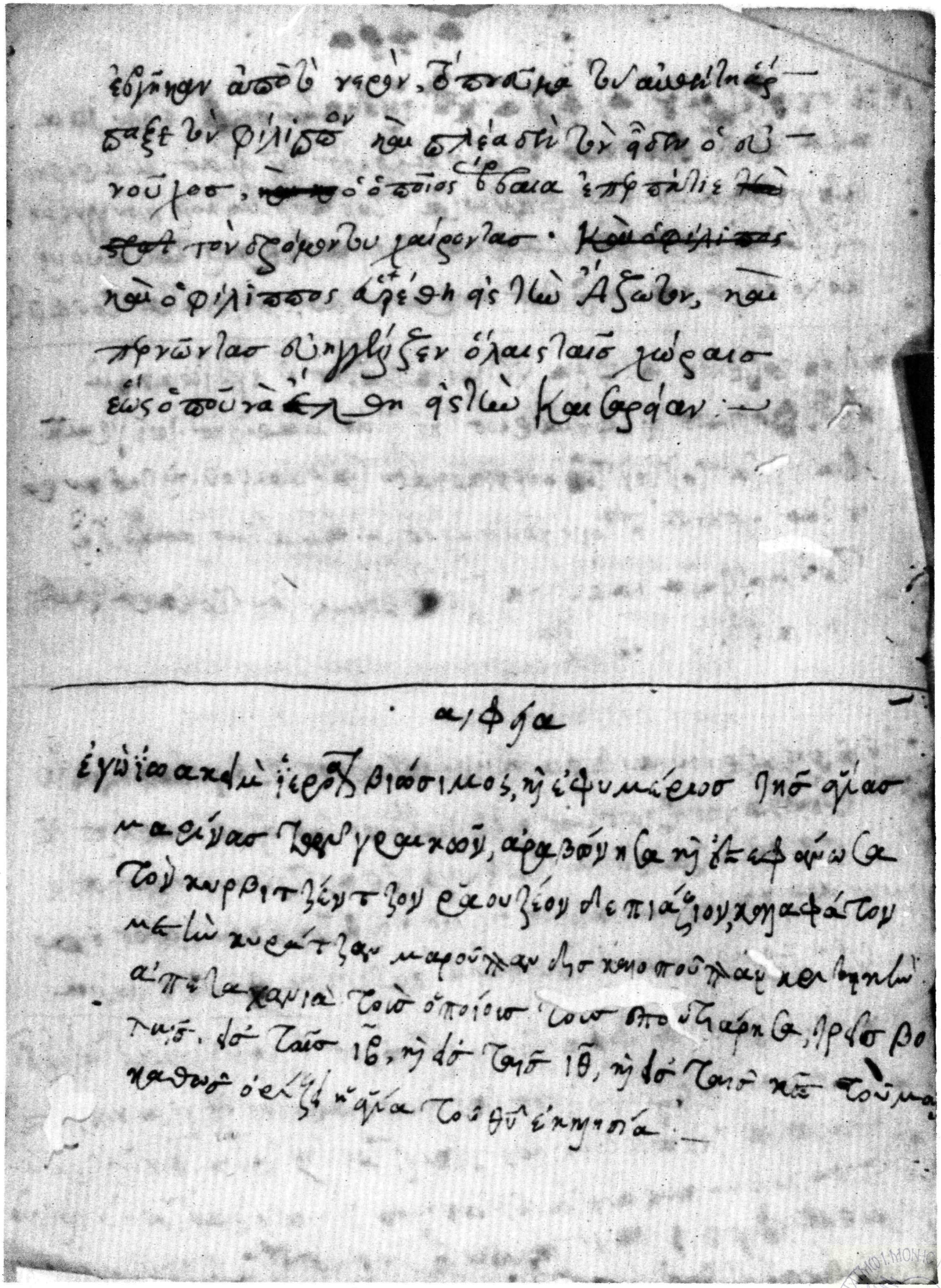
Κῶδιξ 429, ἔτους 1573, φύλ. 211ᵛ

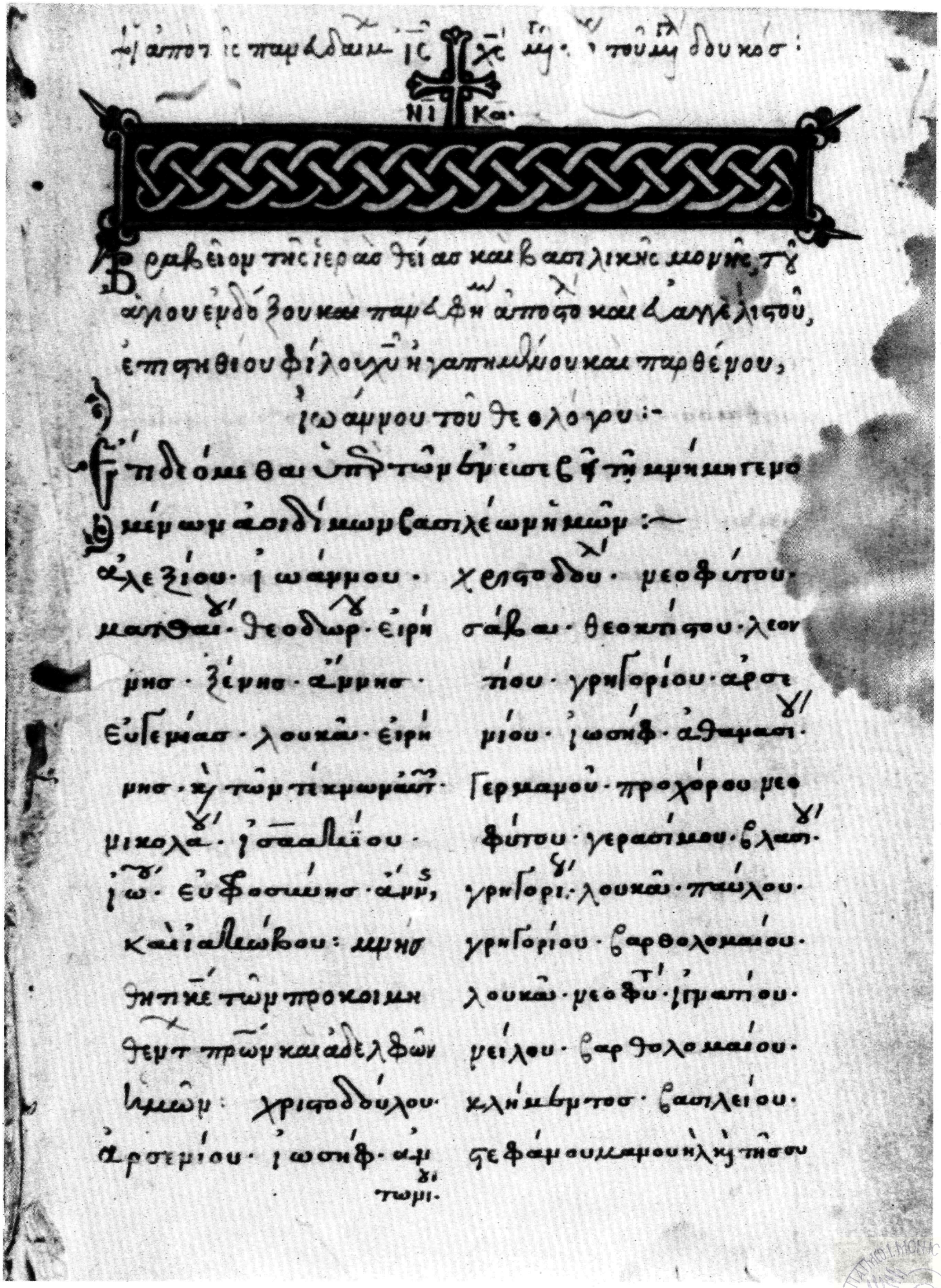
Κῶδιξ 633, ἔτους 1588, φύλ. 220ᵛ

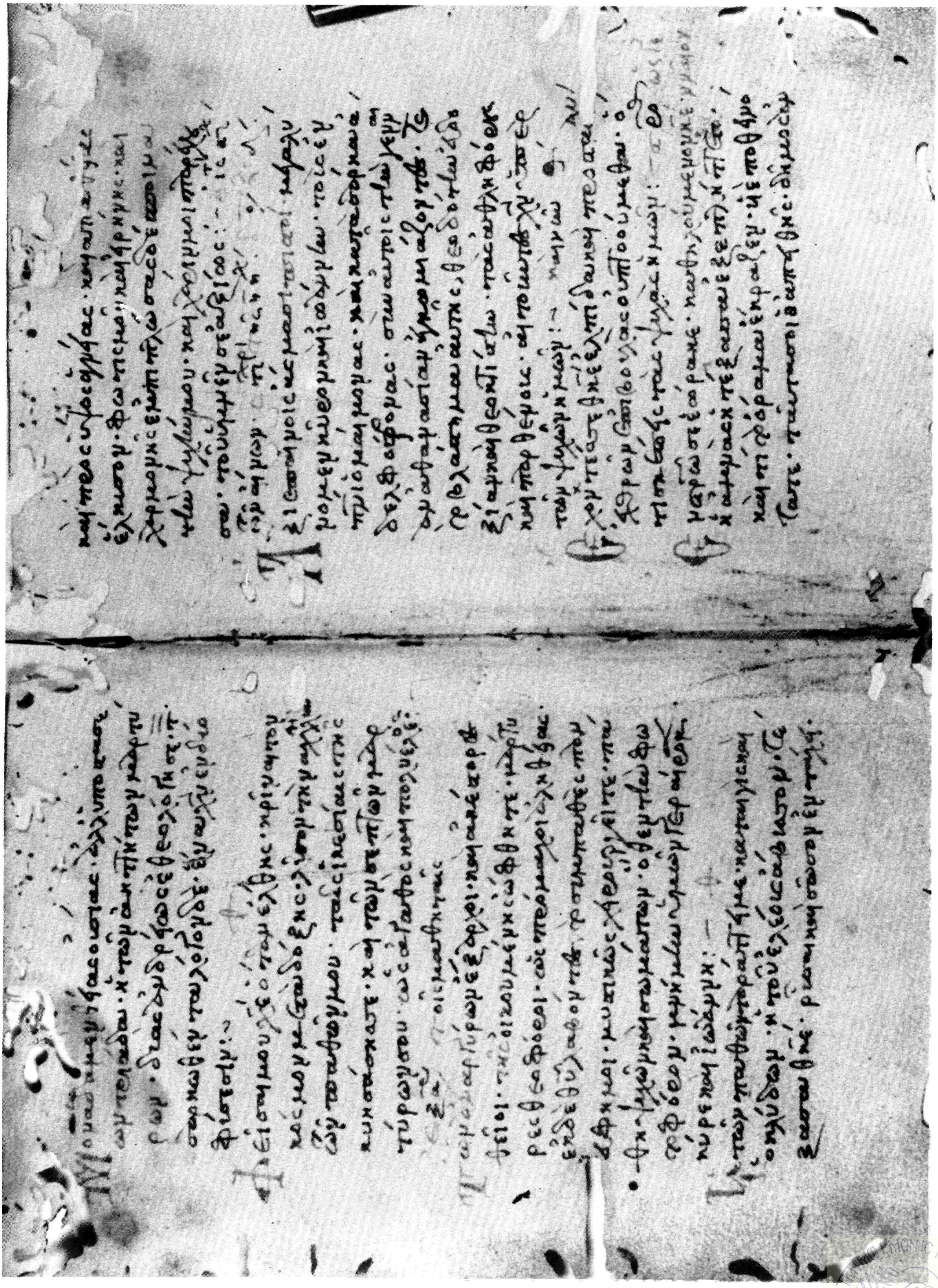
Κῶδιξ 858, ἔτους 1588, φύλ. 137

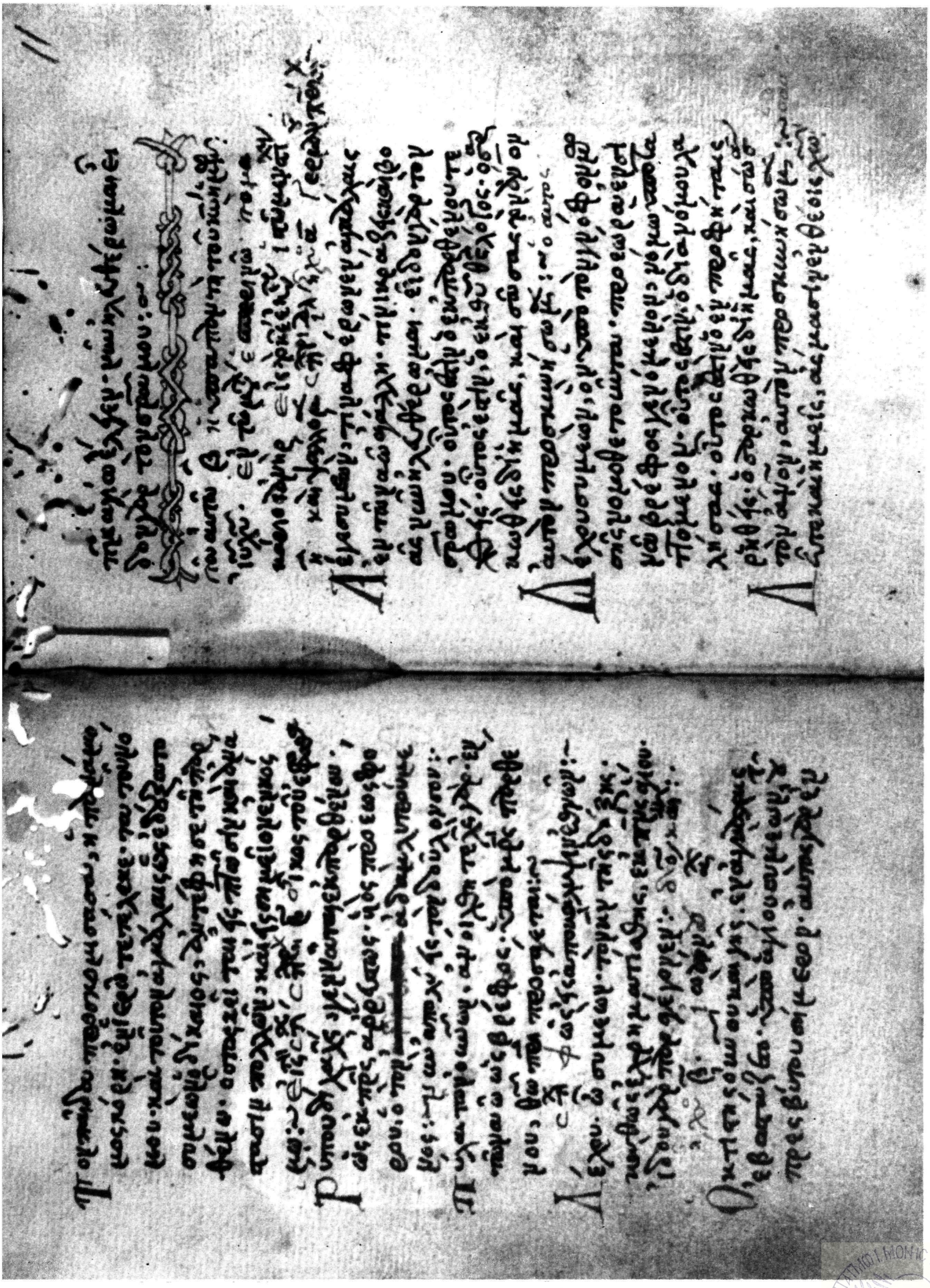
Κῶδιξ 647, ἔτους 1591, φύλ. 73

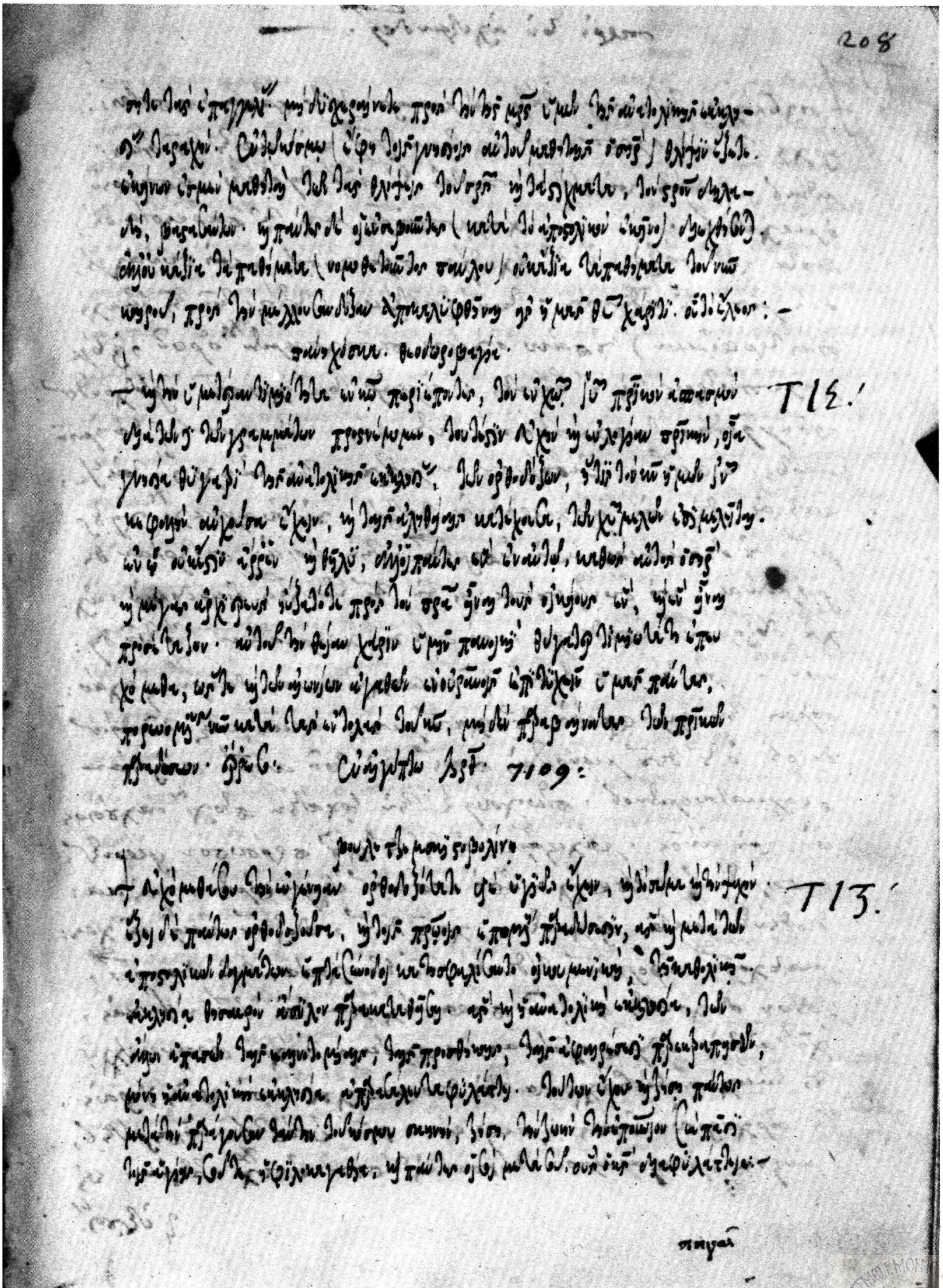
Κῶδιξ 768, ἔτους 1592 φύλ. 10

Κῶδιξ 615, ἔτους 1598, φύλ. 273ᵛ - 274

Κῶδιξ 857, ἔτους 1598, φύλ. 10ᵛ - 11

208

T15.

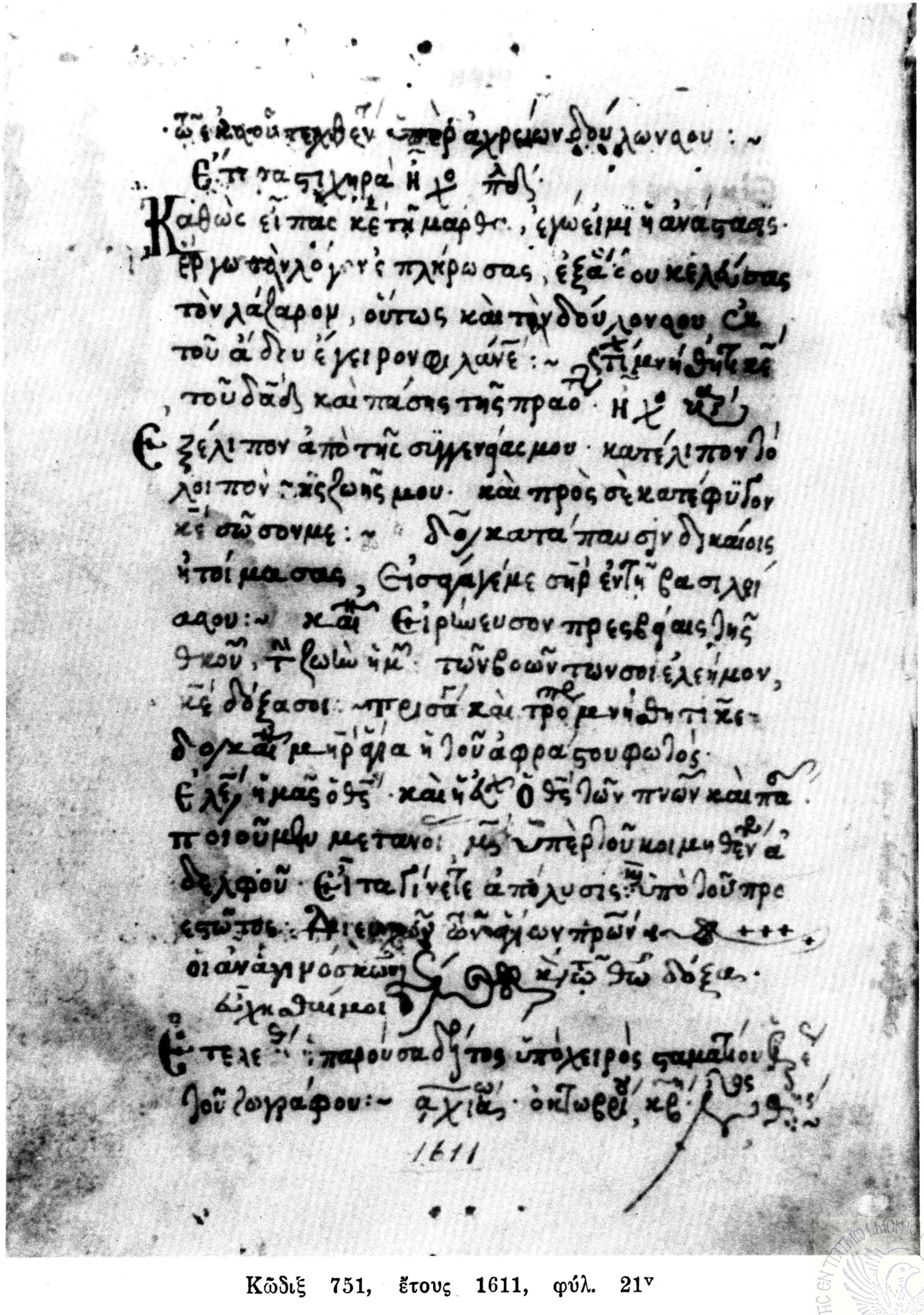
... 7109 :

T13.

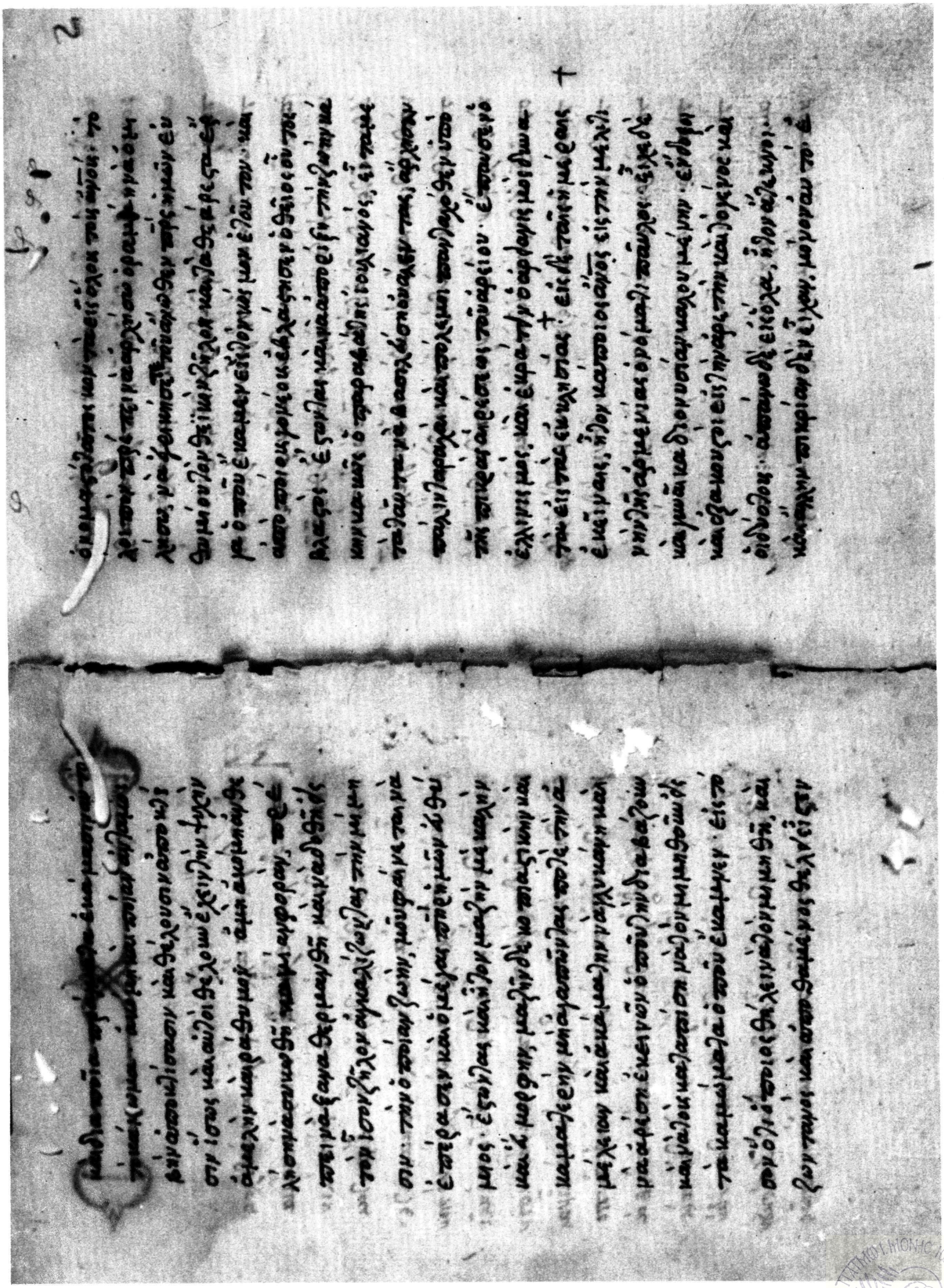
Κῶδιξ 396, ἔτους 1601 - 1603, φύλ. 208

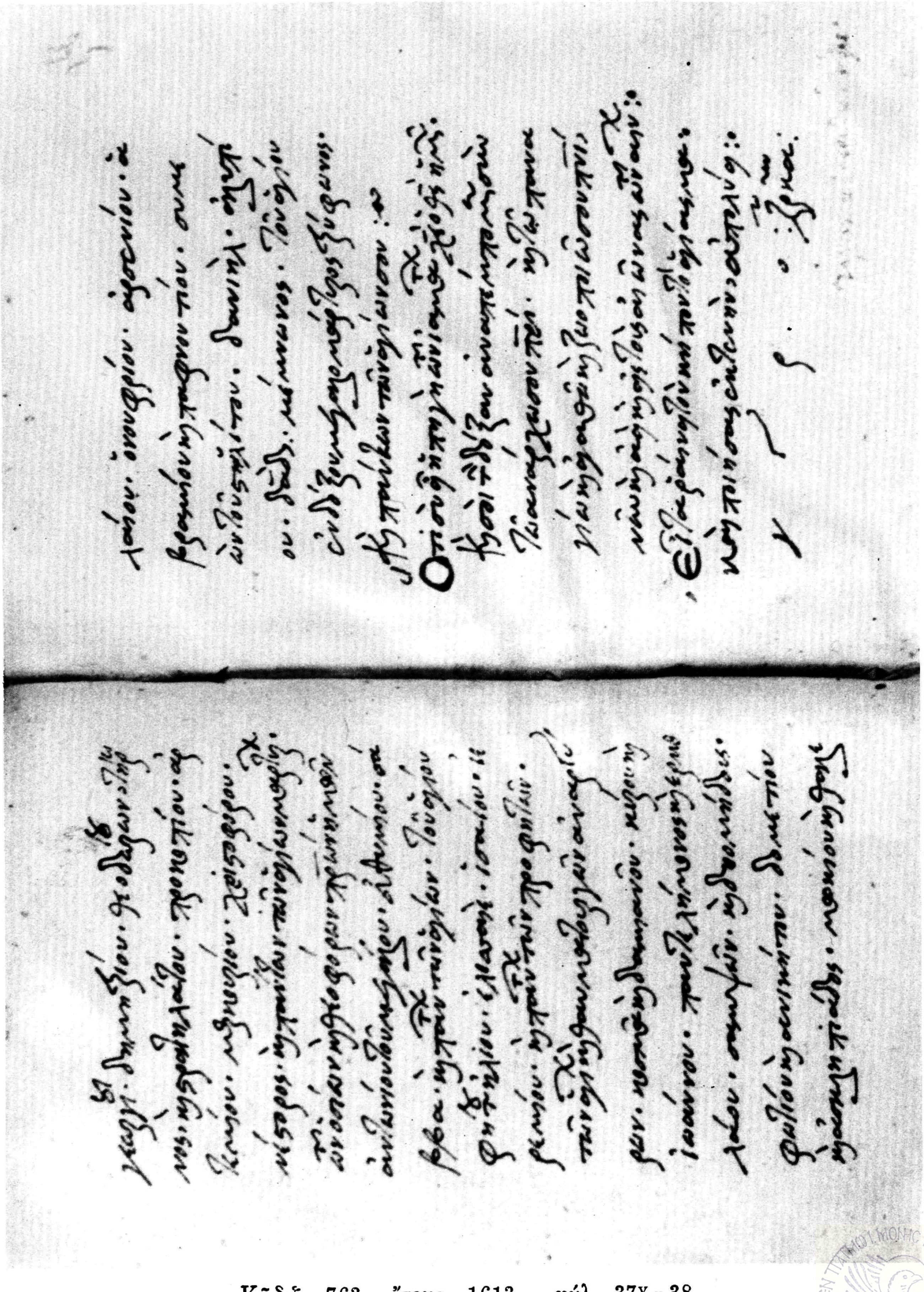
Κῶδιξ 288, ἔτους 1609, φύλ. 28ᵛ - 29

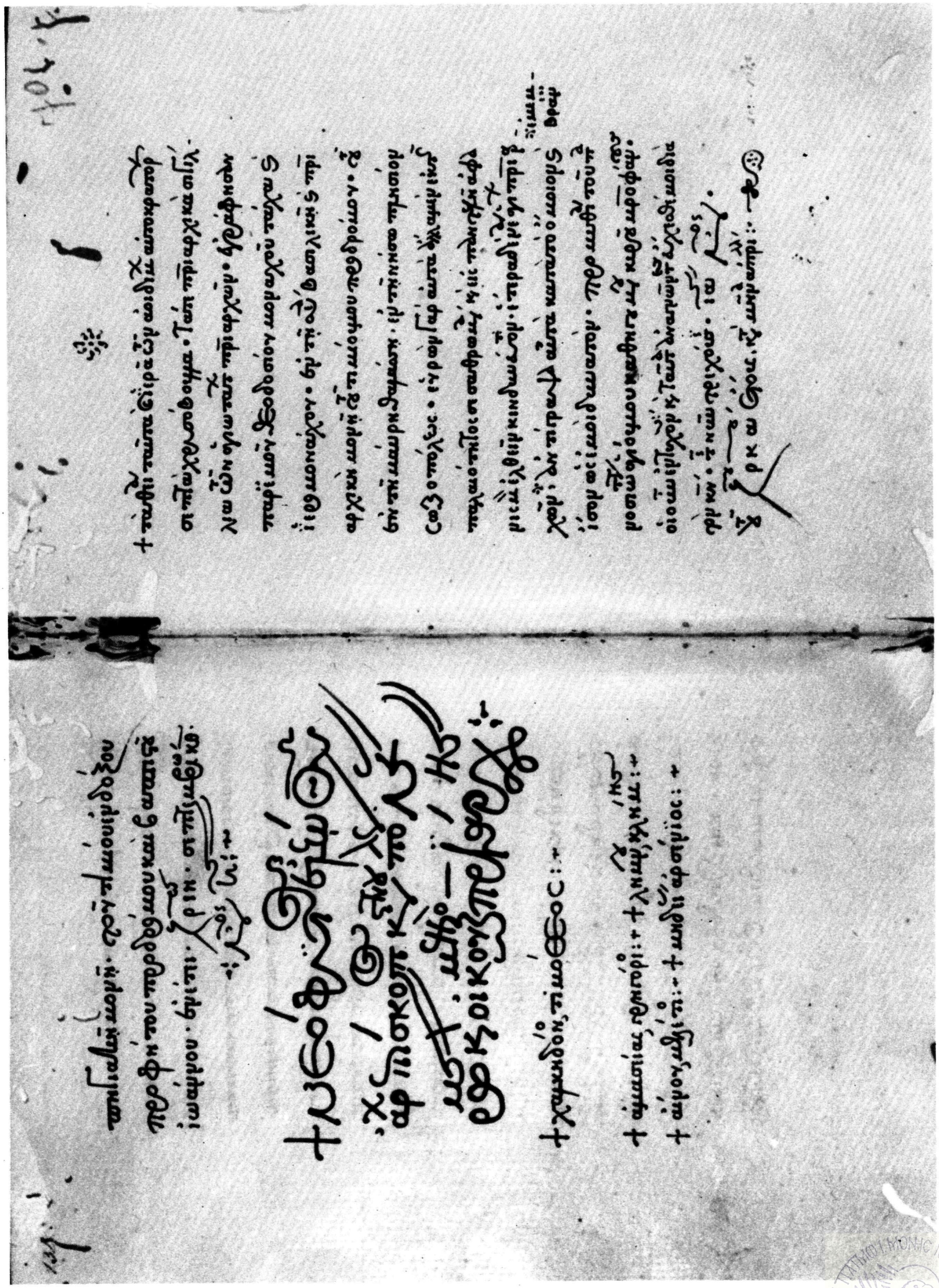
Κῶδιξ 751, ἔτους 1611, φύλ. 21ᵛ

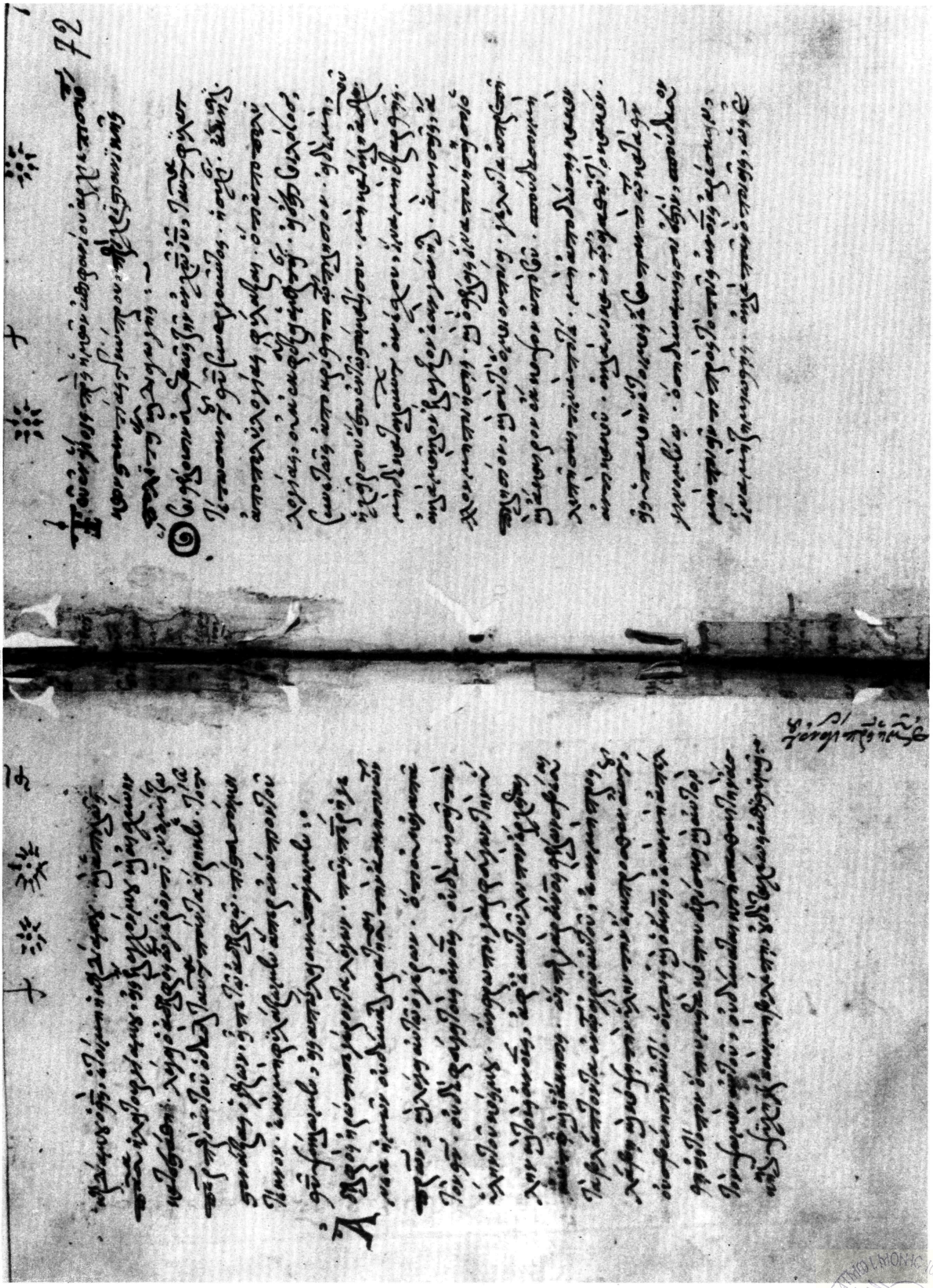
Κῶδιξ 821, ἔτους 1612, φύλ. 1v - 2

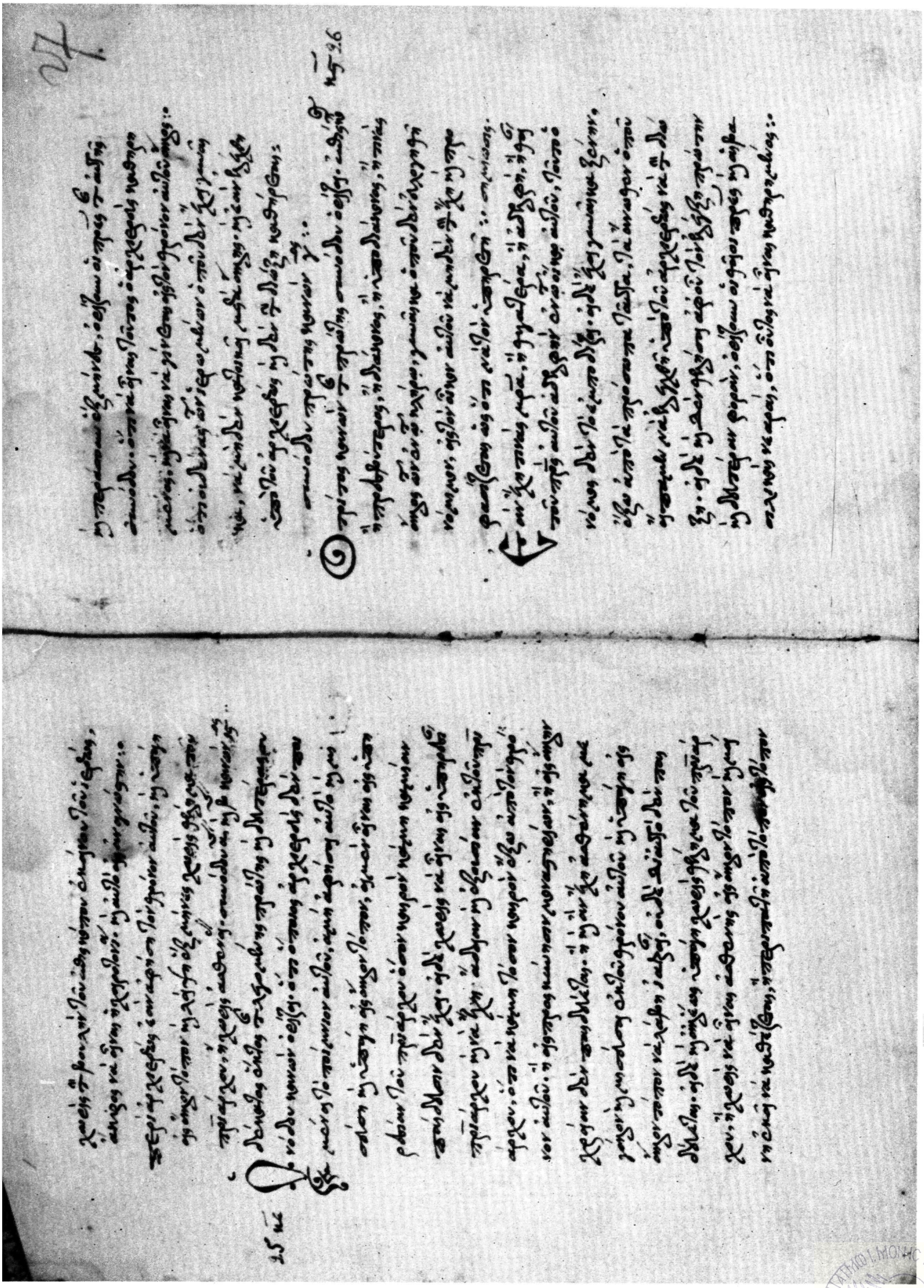
Κῶδιξ 763, ἔτους 1613, φύλ. 37ᵛ - 38

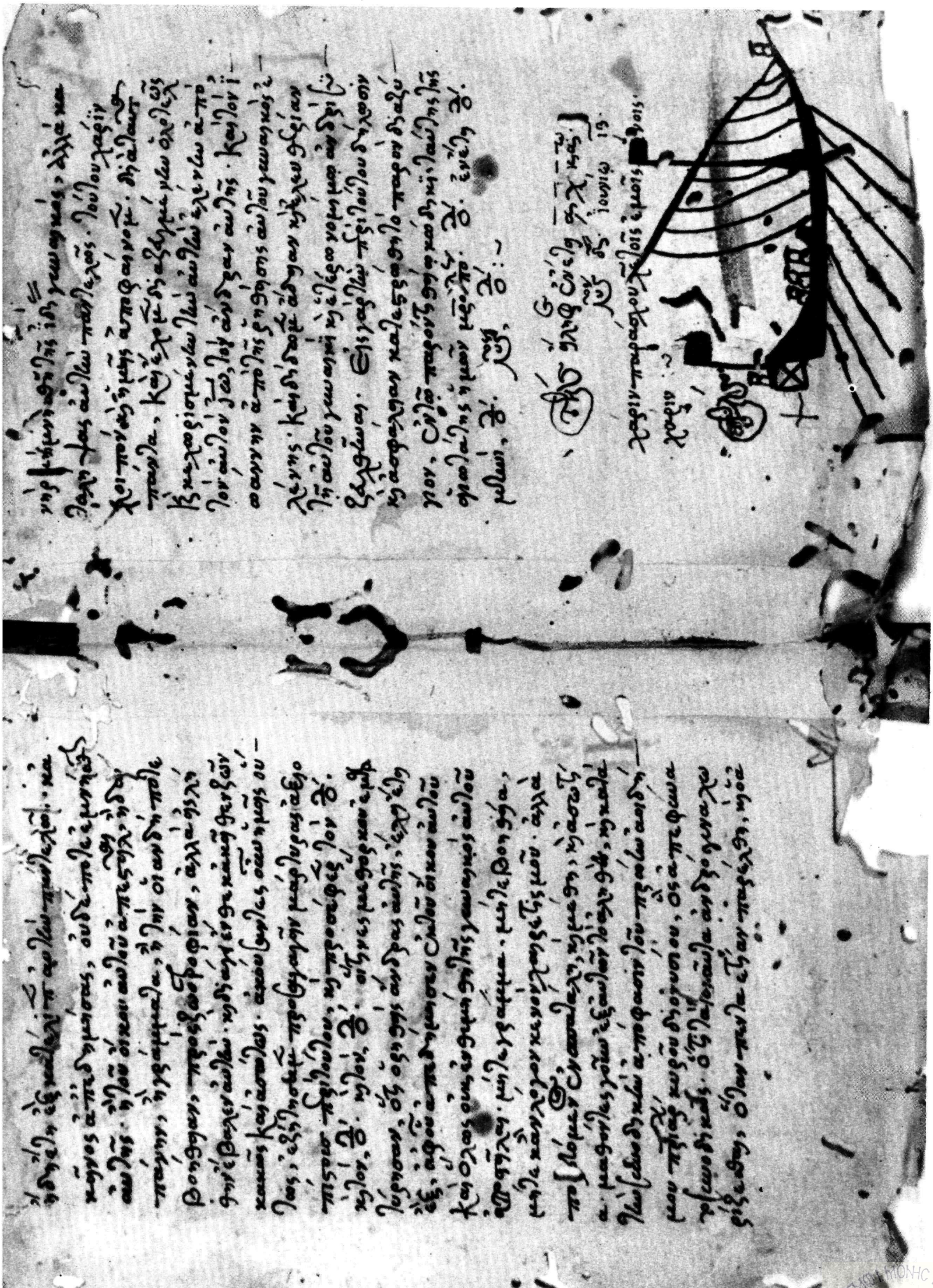
Κῶδιξ 770, ἔτους 1613, φύλ. 69ᵛ - 70

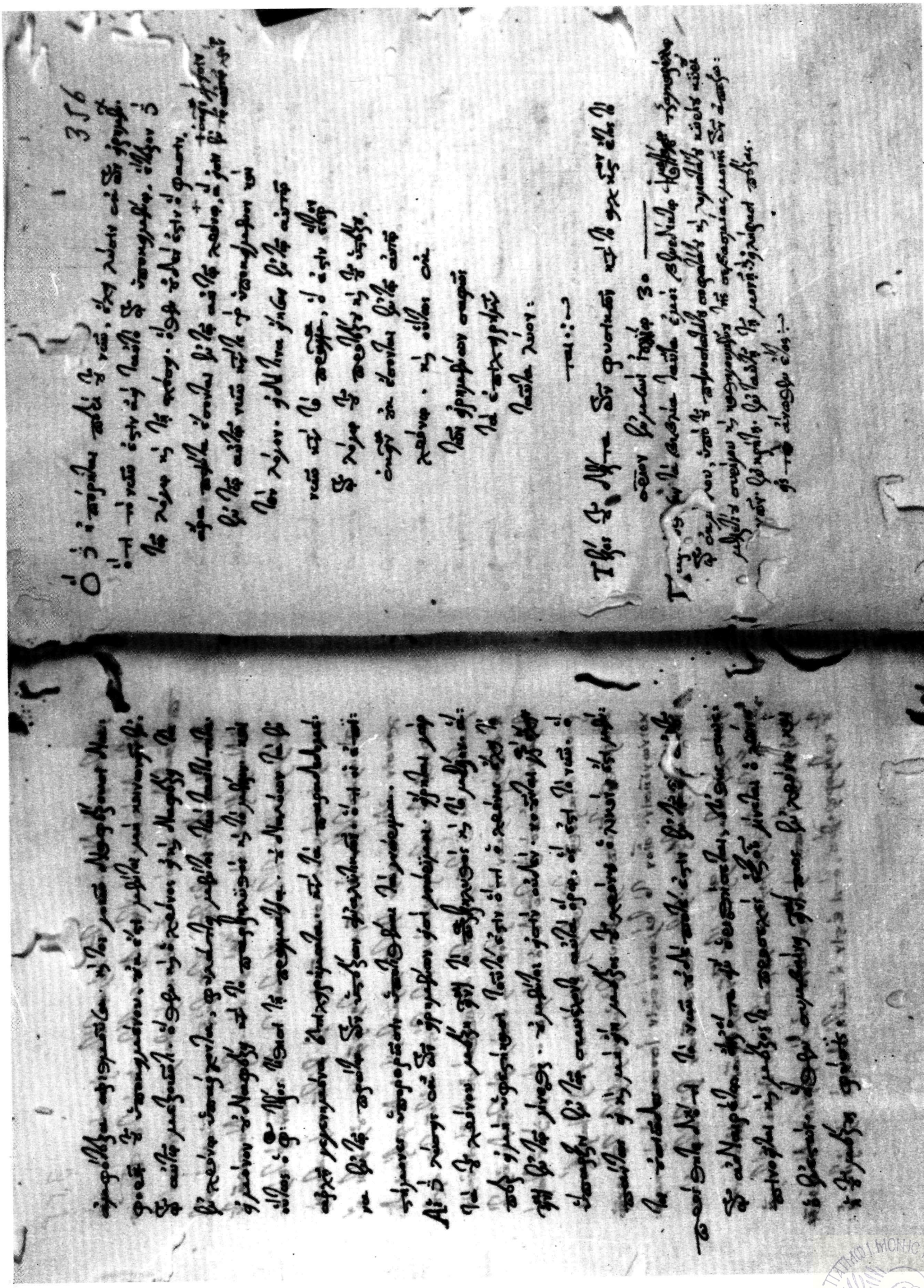
Κῶδιξ 435, ἔτους 1617, φύλ. 71v - 72

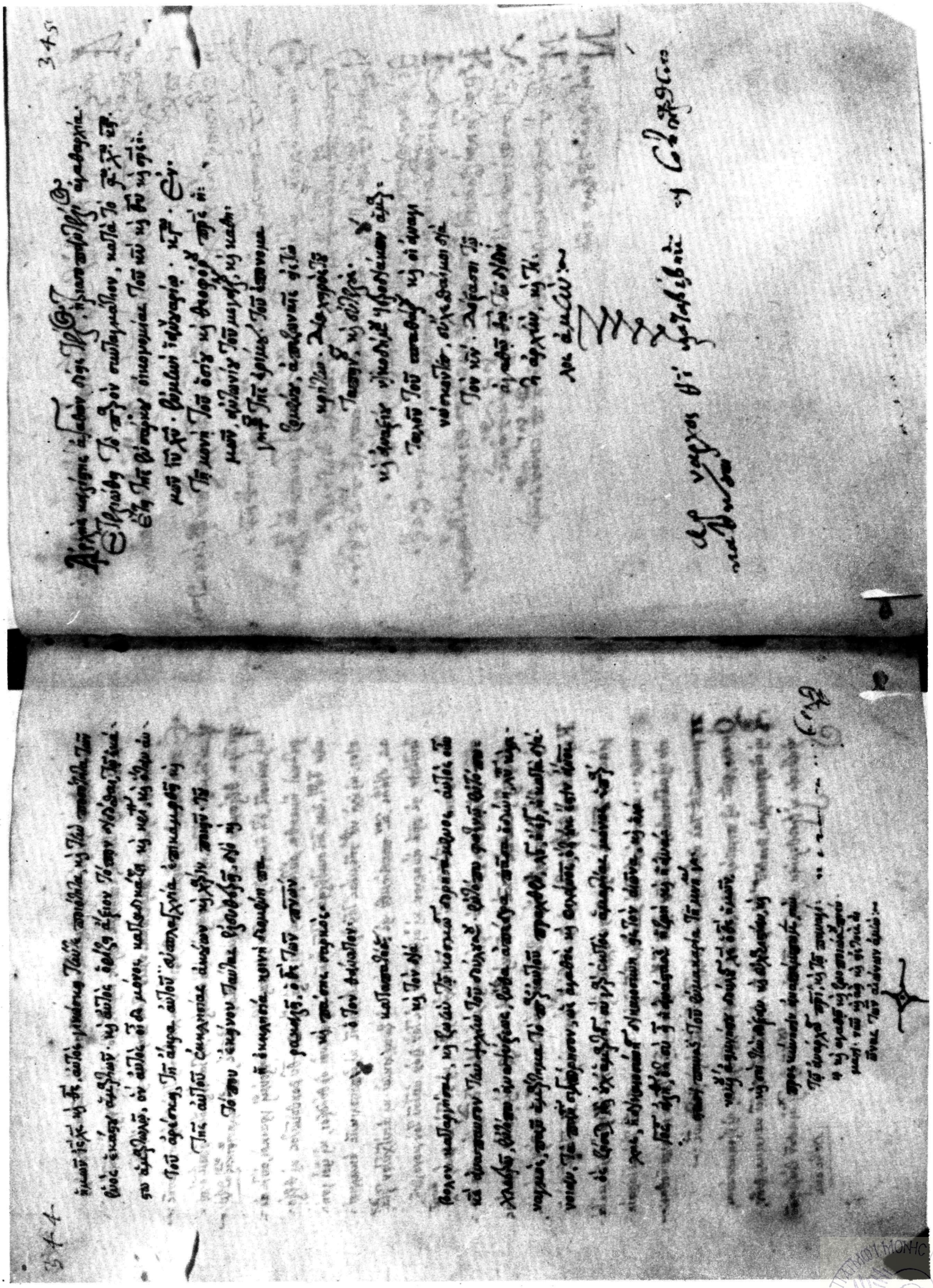
Κῶδιξ 797, ἔτους 1619, φύλ. 26ᵛ - 27

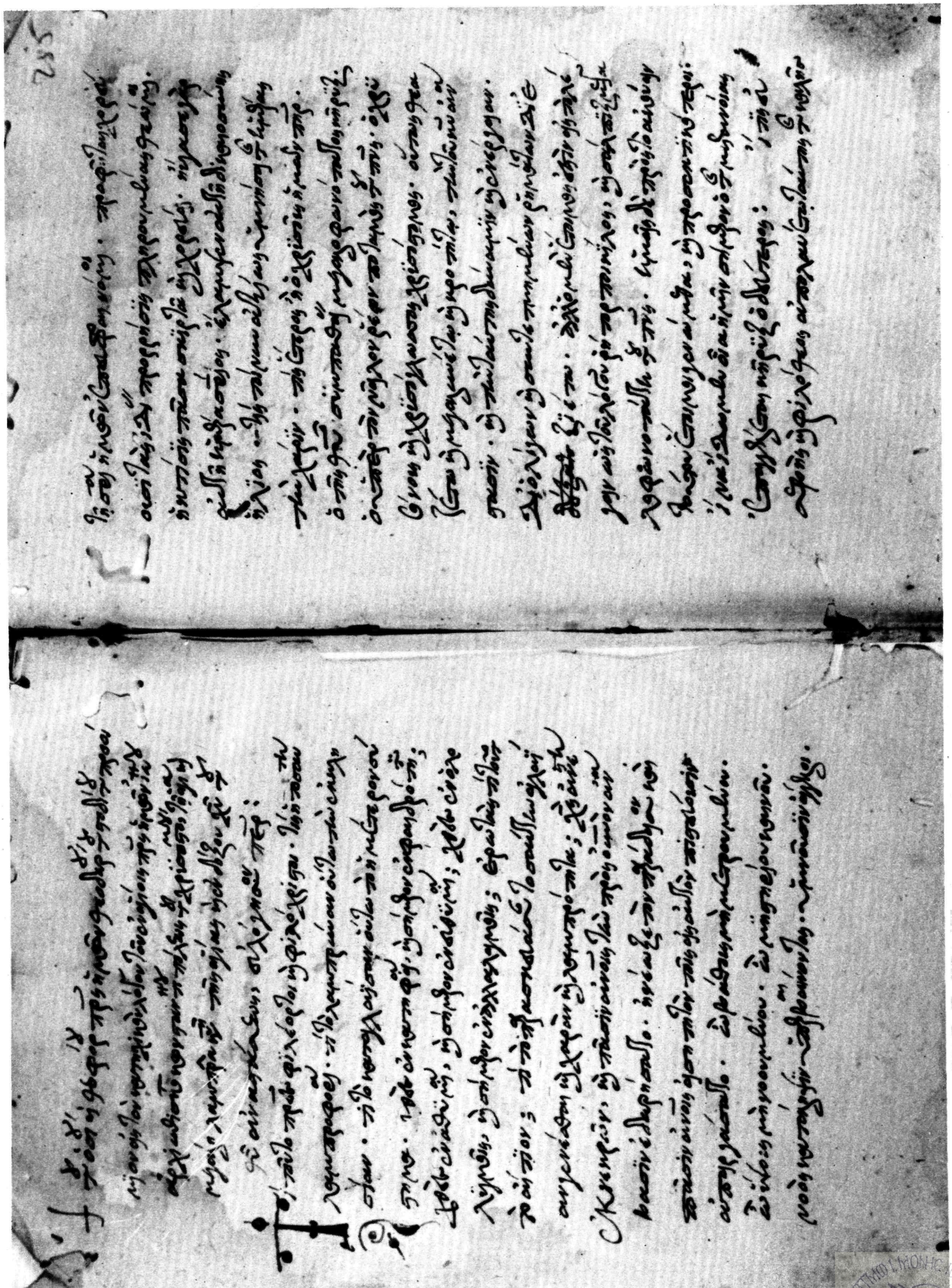
Κῶδιξ 537, ἔτους 1621, φύλ. 235ᵛ - 236

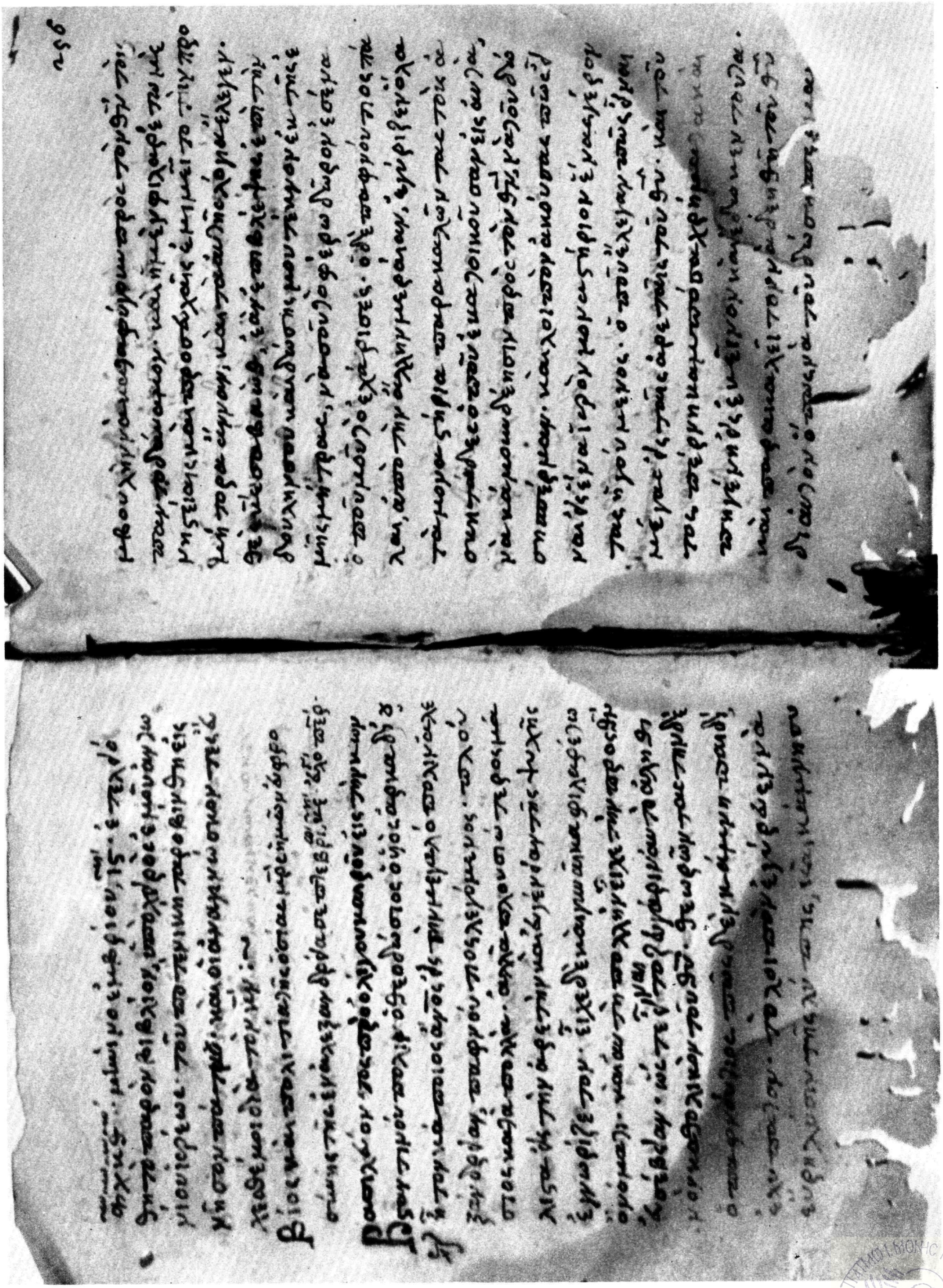
Κῶδιξ 402, ἔτους 1625-6, φύλ. 355v - 356

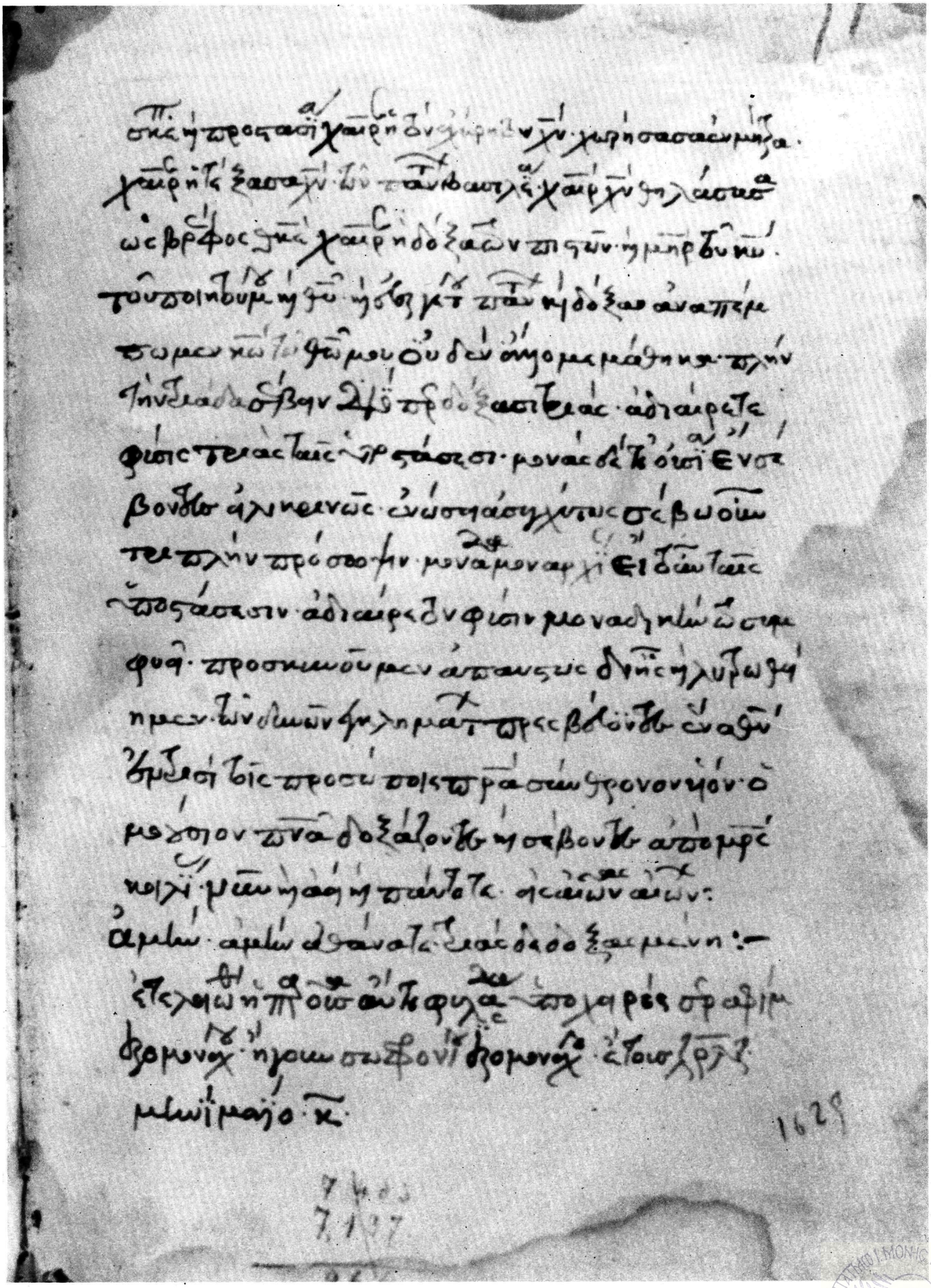
Κῶδιξ 305, ἔτους 1626, σελ. 344 - 345

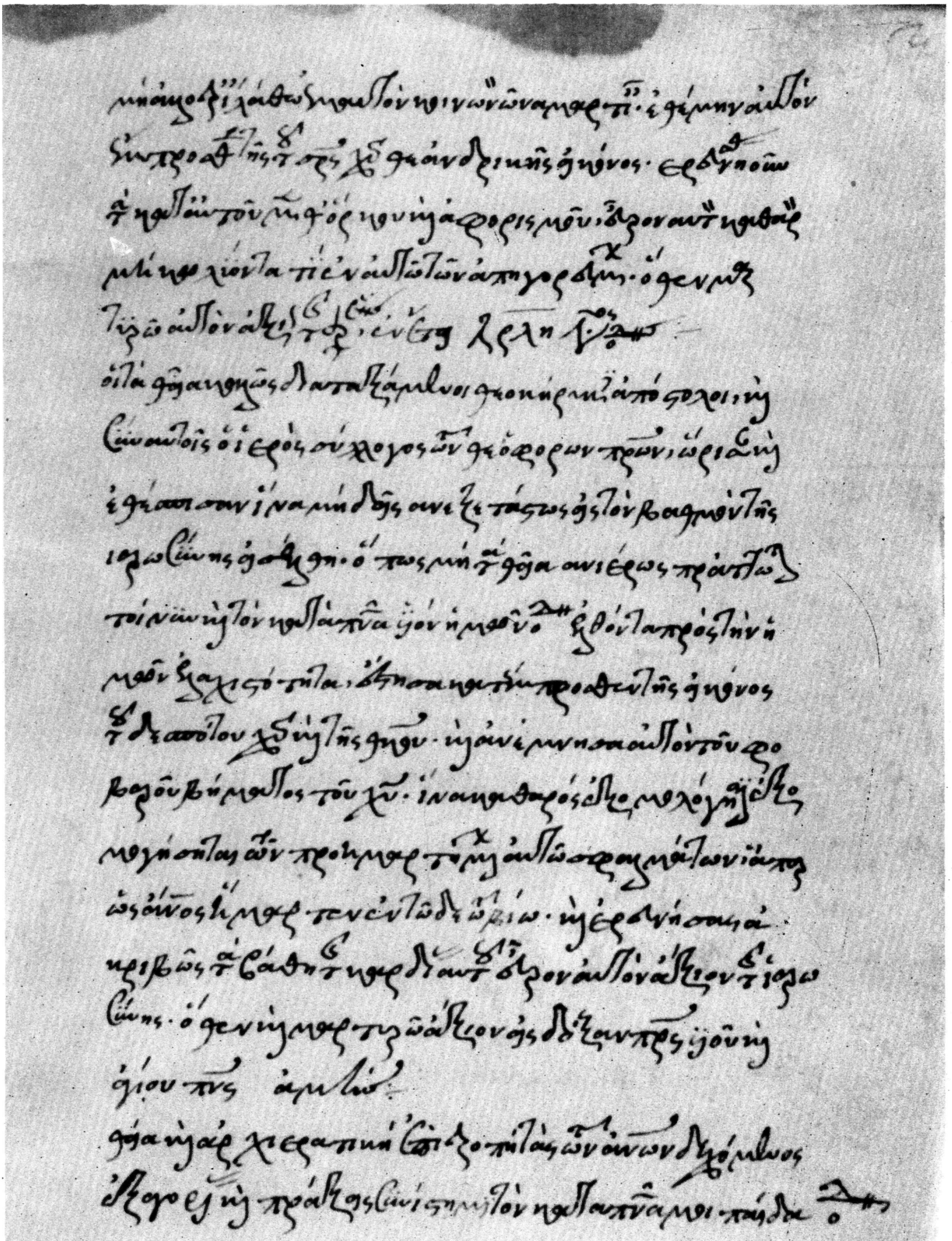
Κῶδιξ 696, ἔτους 1628, φύλ. 284v - 285

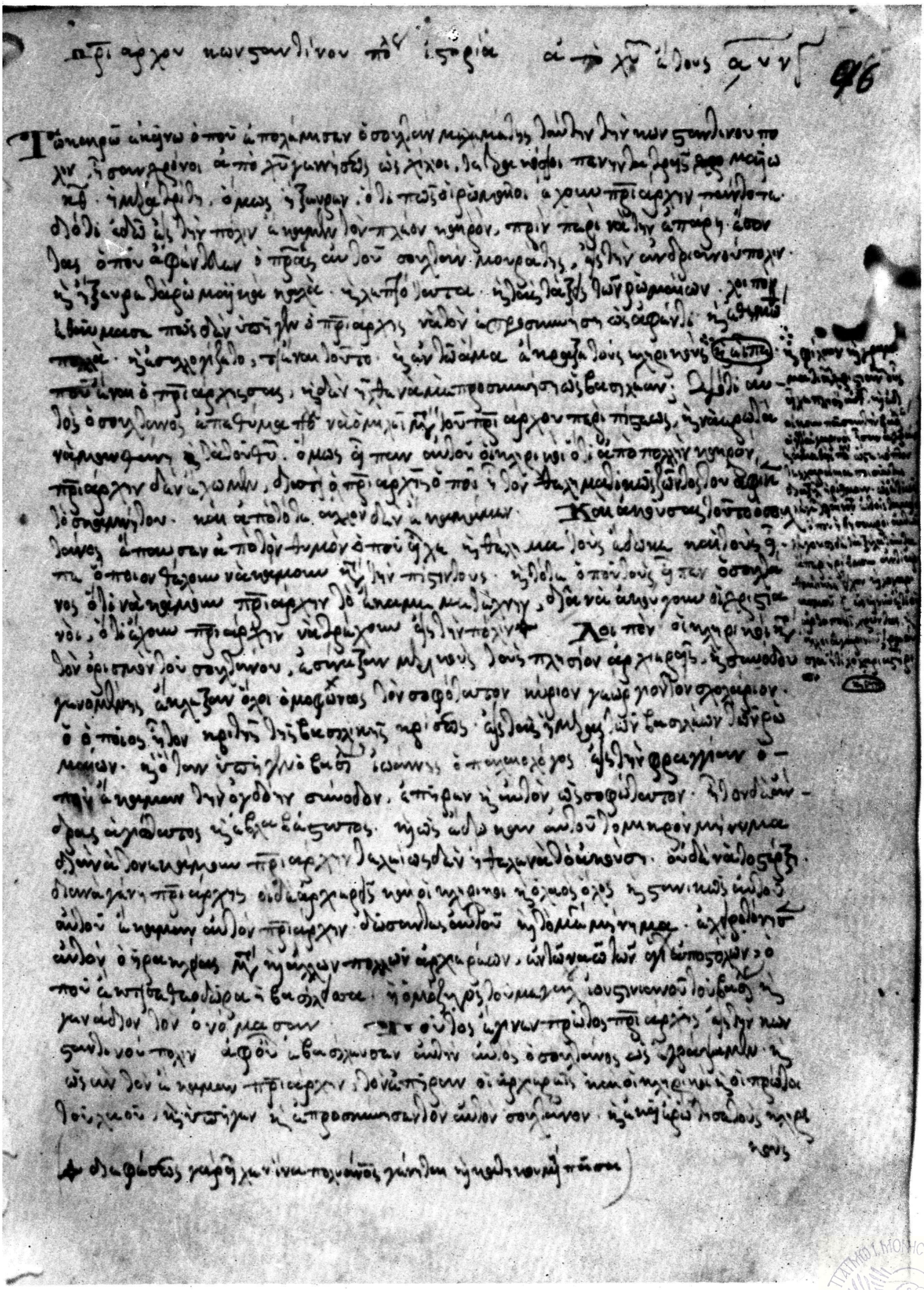
Κῶδιξ 637, ἔτους 1629, φύλ. 255ᵛ - 256

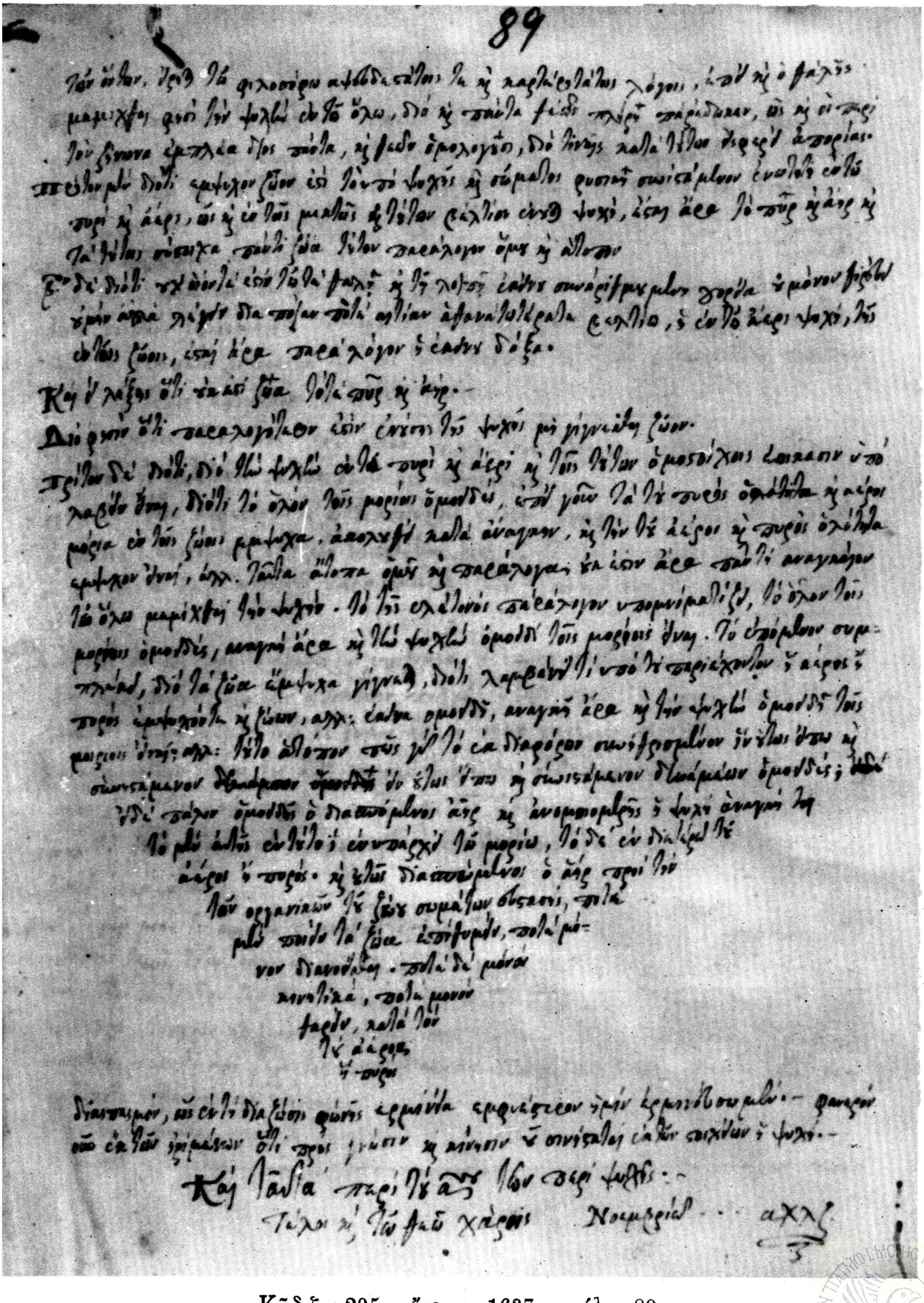
Κῶδιξ 761Α, ἔτους 1629, φύλ. 91

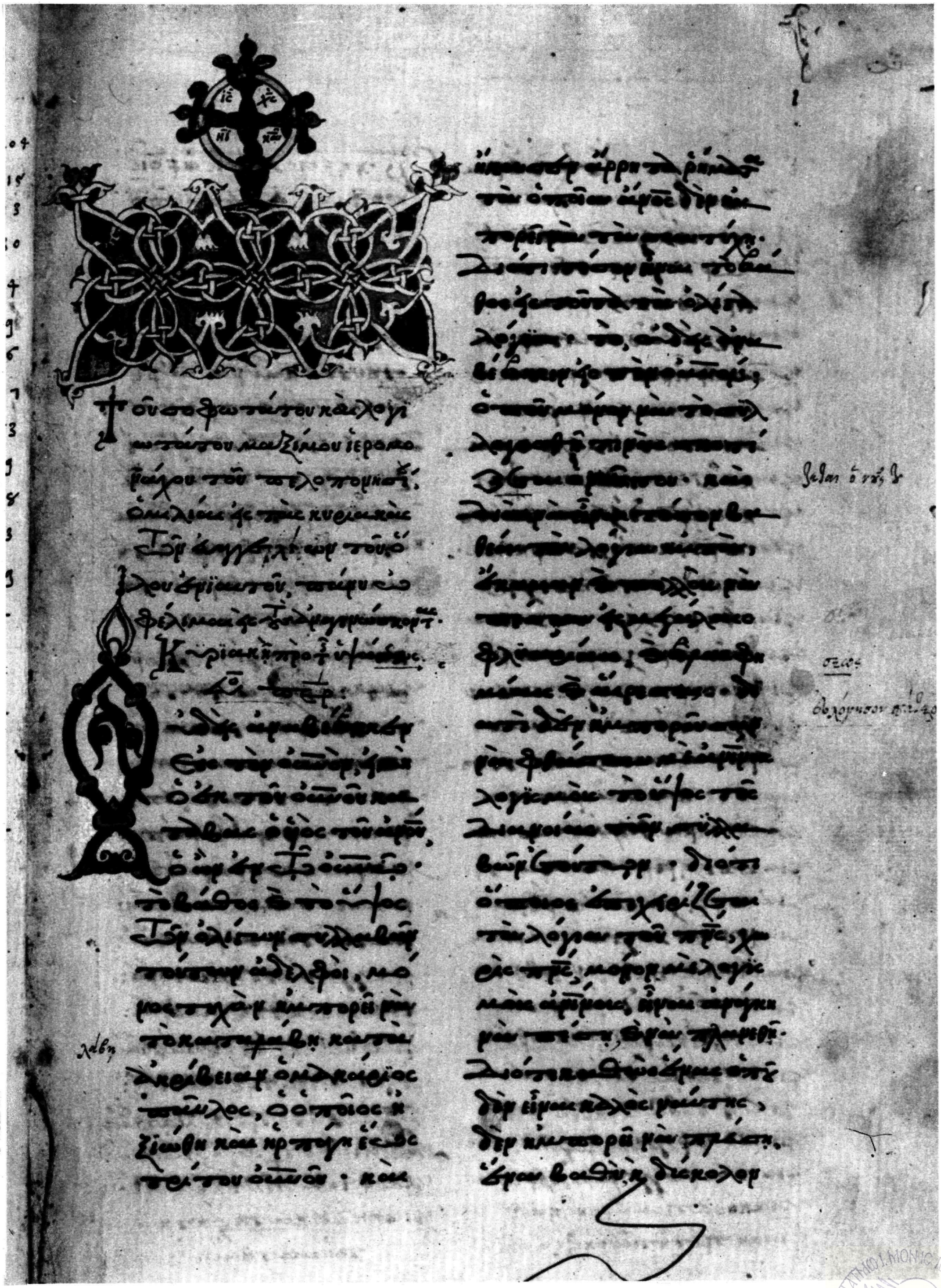
Κῶδιξ 761Α, ἔτους 1630, φύλ. 54

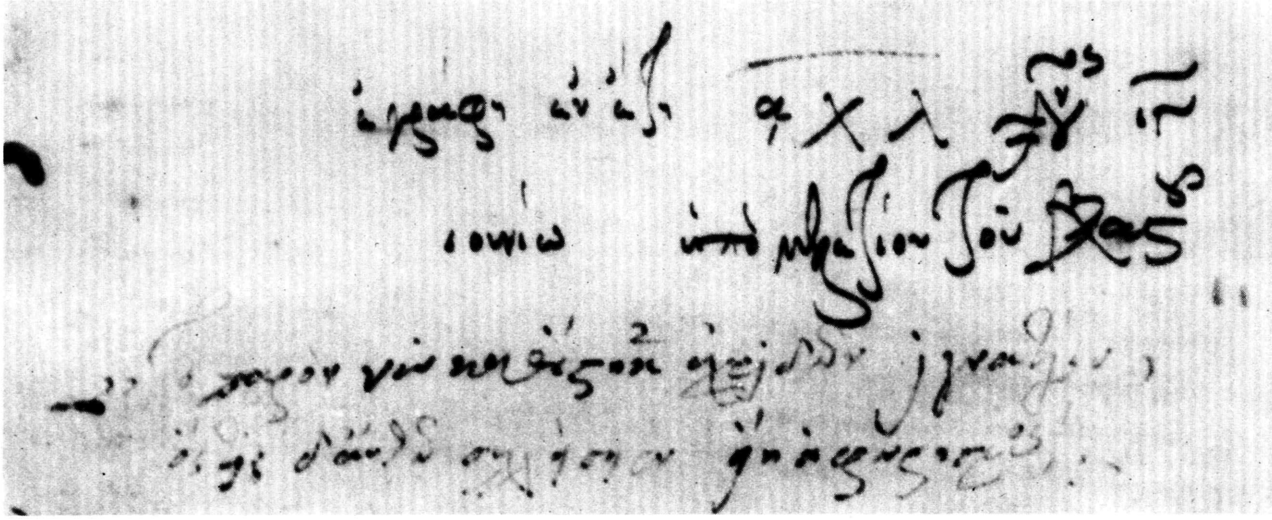
Κῶδιξ 287, ἔτους 1630, φύλ. 96

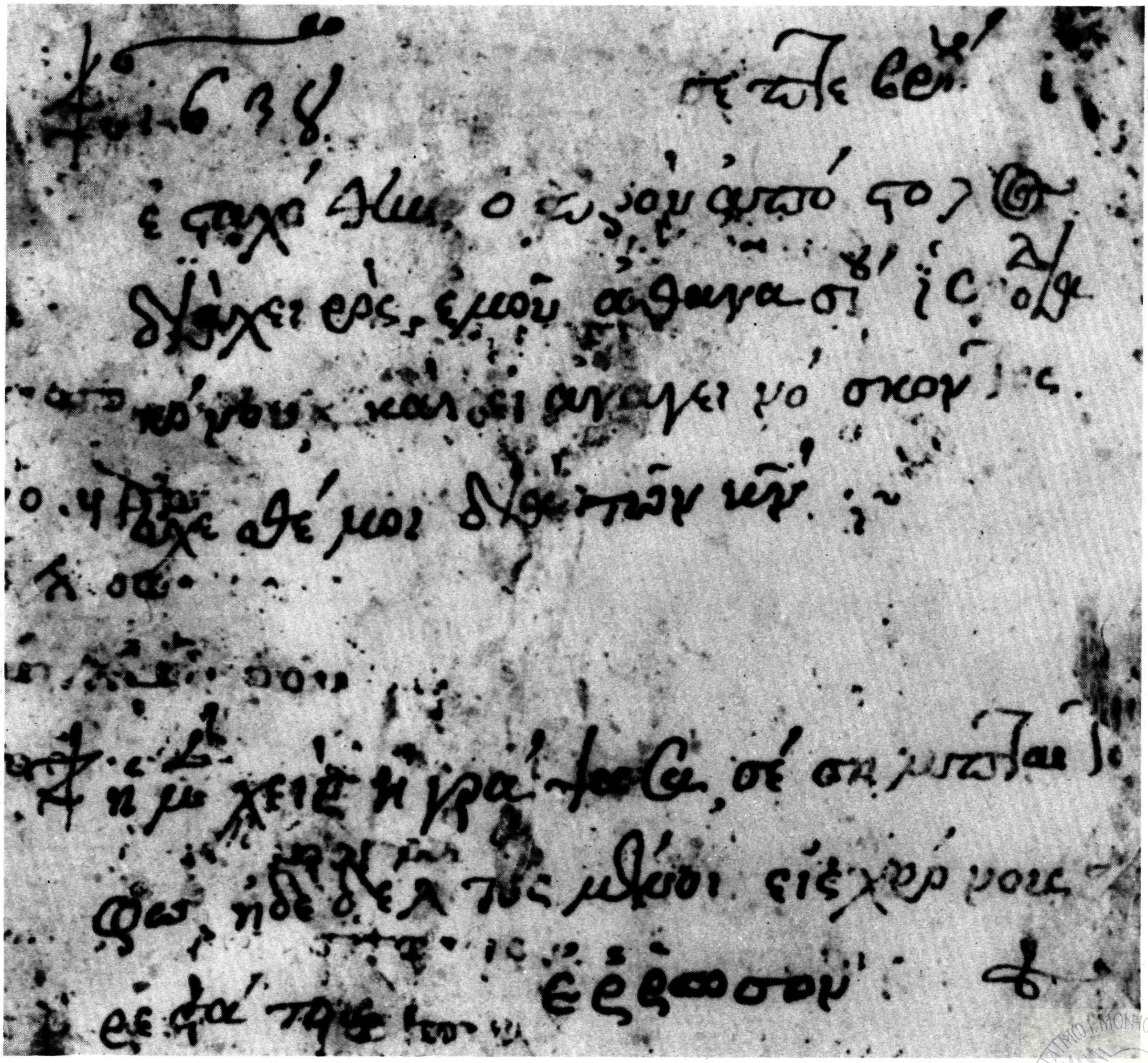
Κῶδιξ 295, ἔτους 1637, φύλ. 89

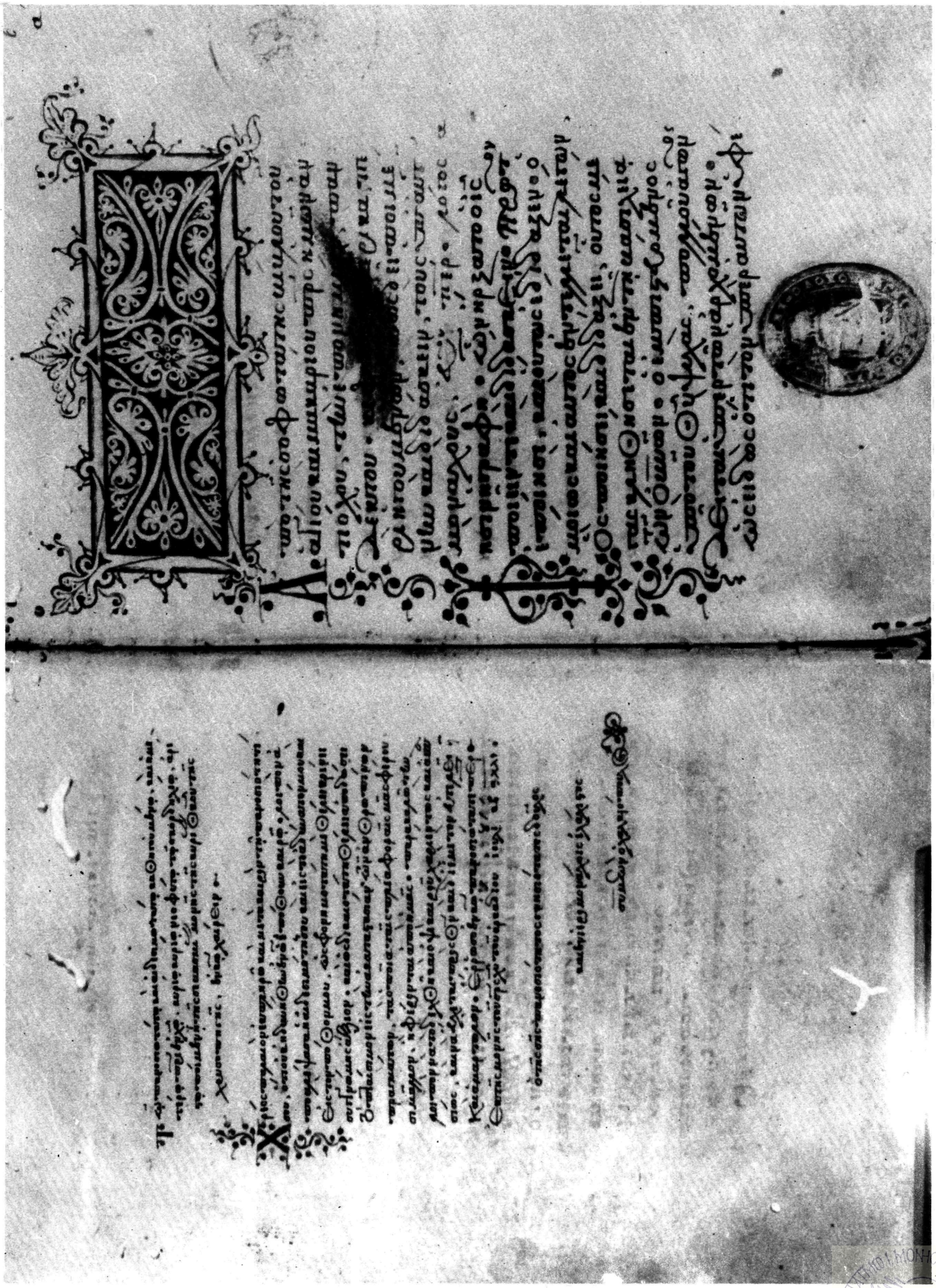
Κῶδιξ 392, ἔτους 1637, φύλ. 1

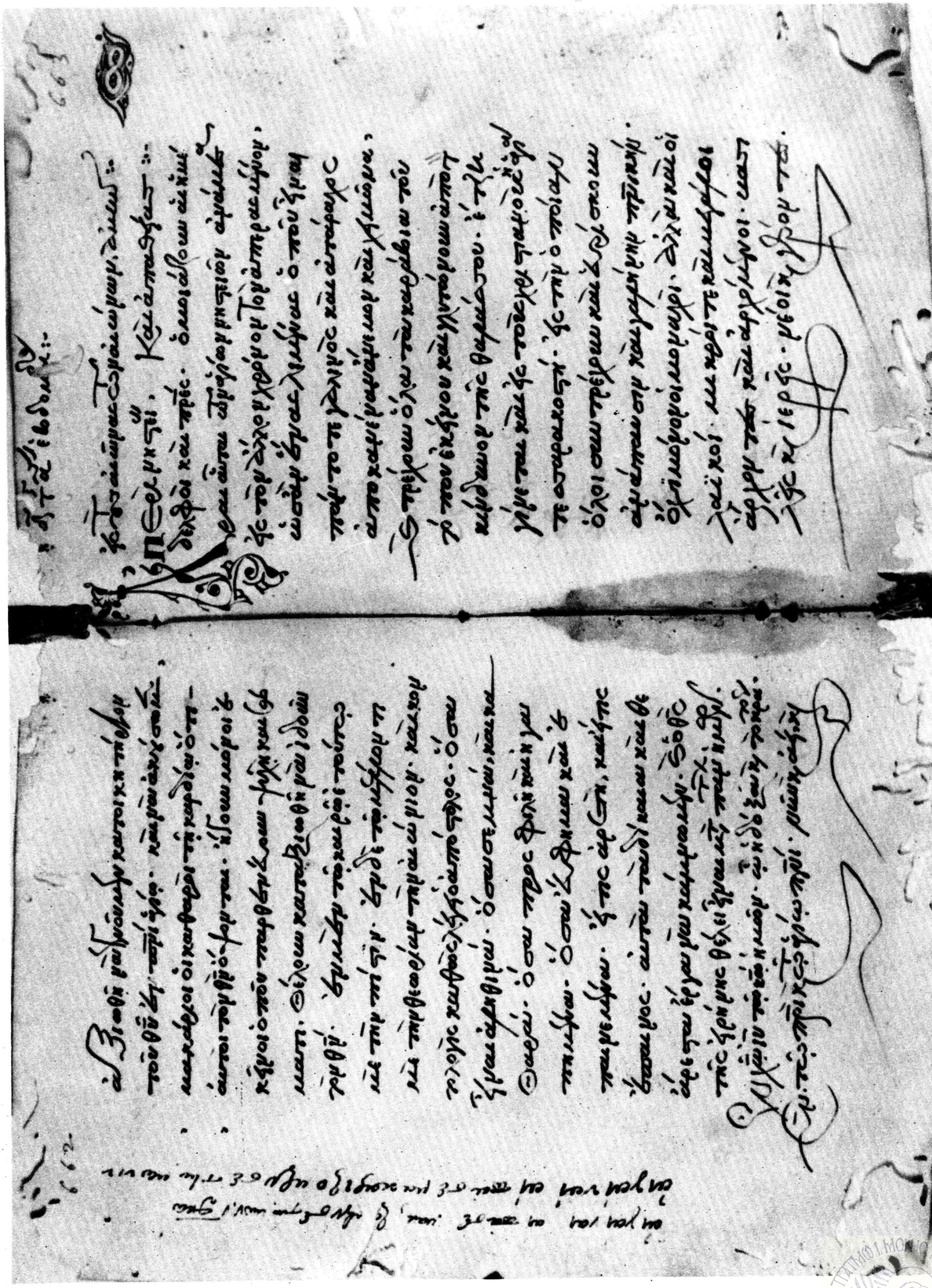
Κῶδιξ 287, ἔτους 1630, φύλ. 141ᵛ

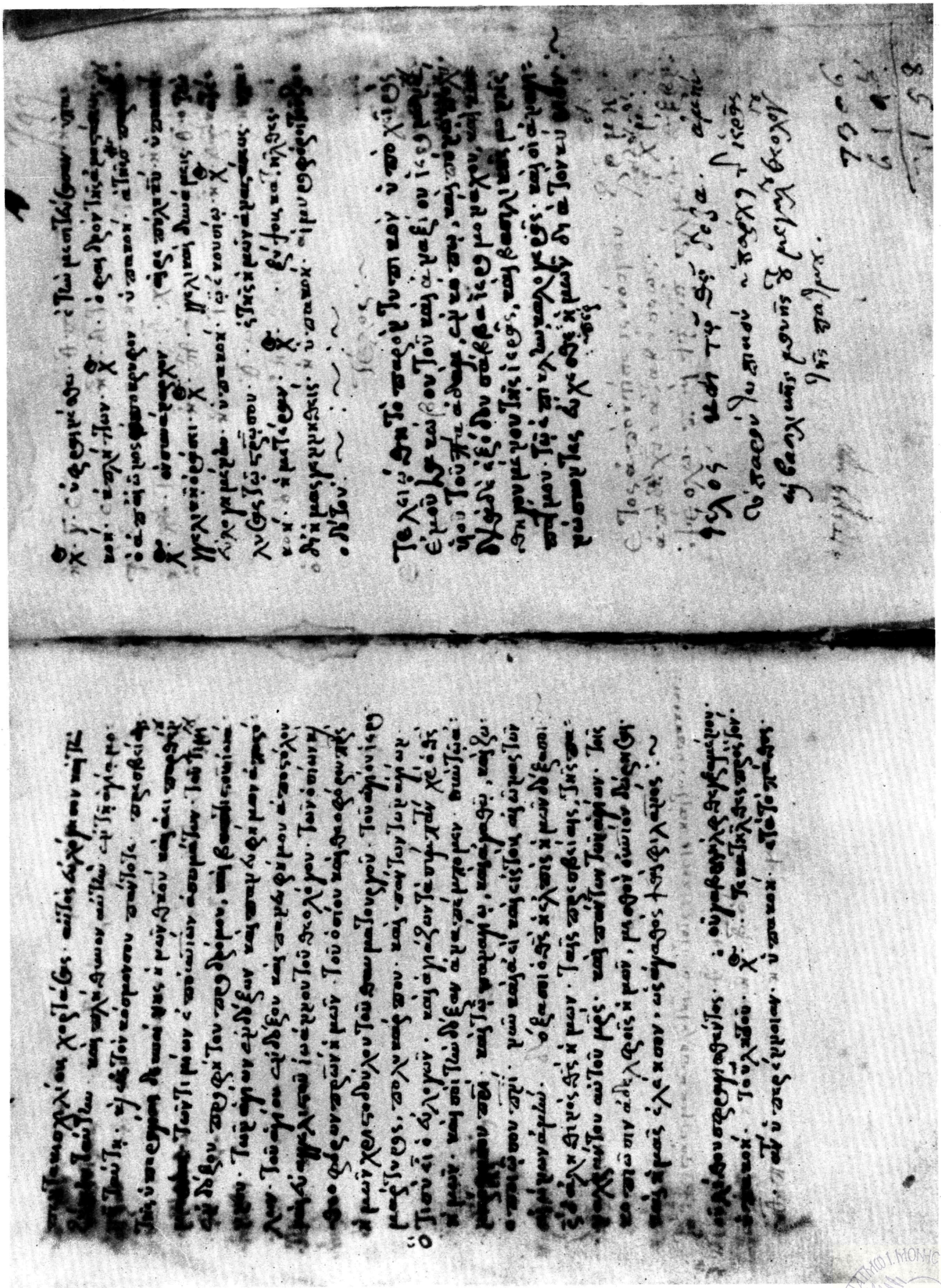
Κῶδιξ 13, ἔτους 1638, πιν. Βᵛ

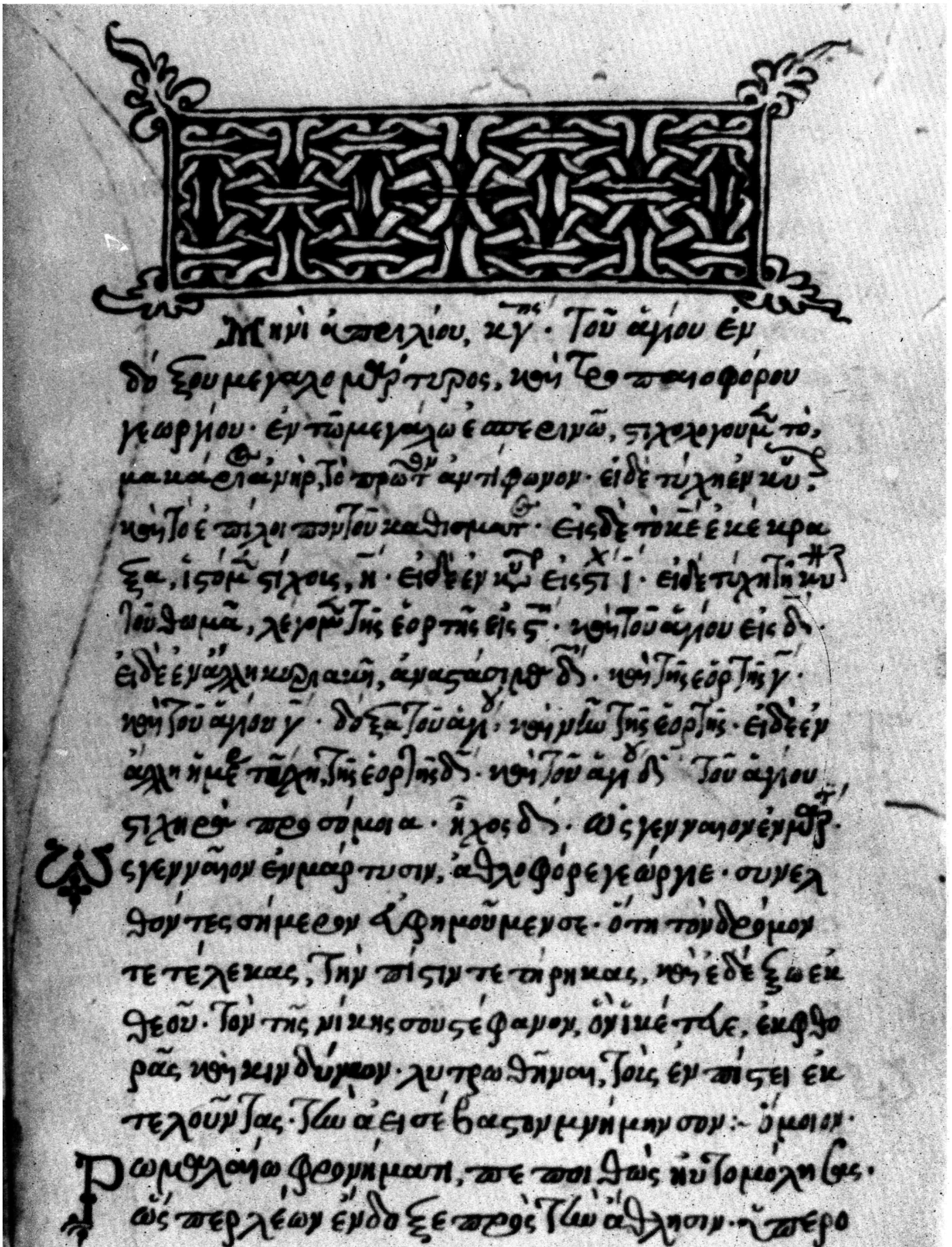
Κῶδιξ 284, ἔτους 1638, φύλ. 5ν - 6

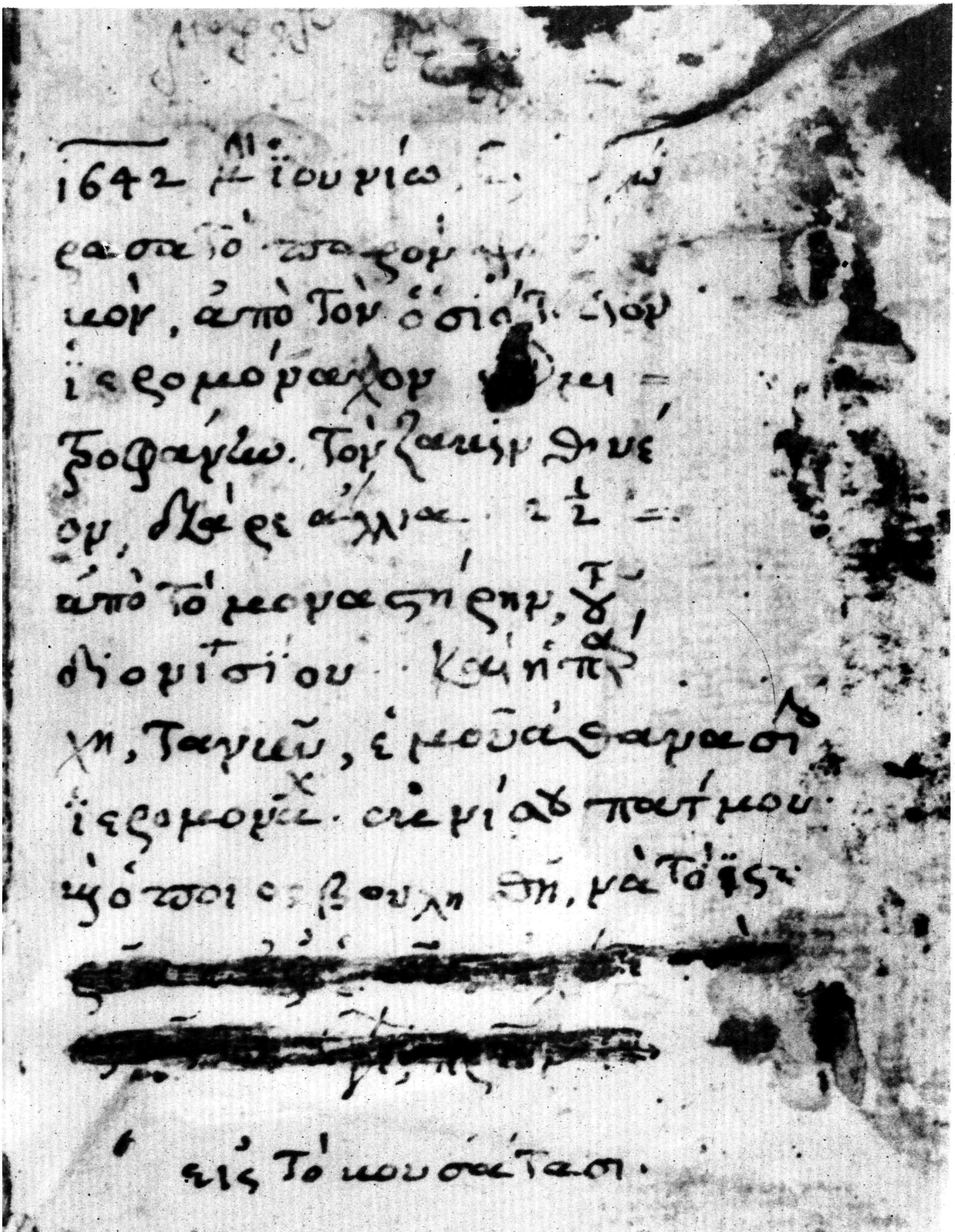
Κῶδιξ 638, ἔτους 1639, σελ. 662 - 663

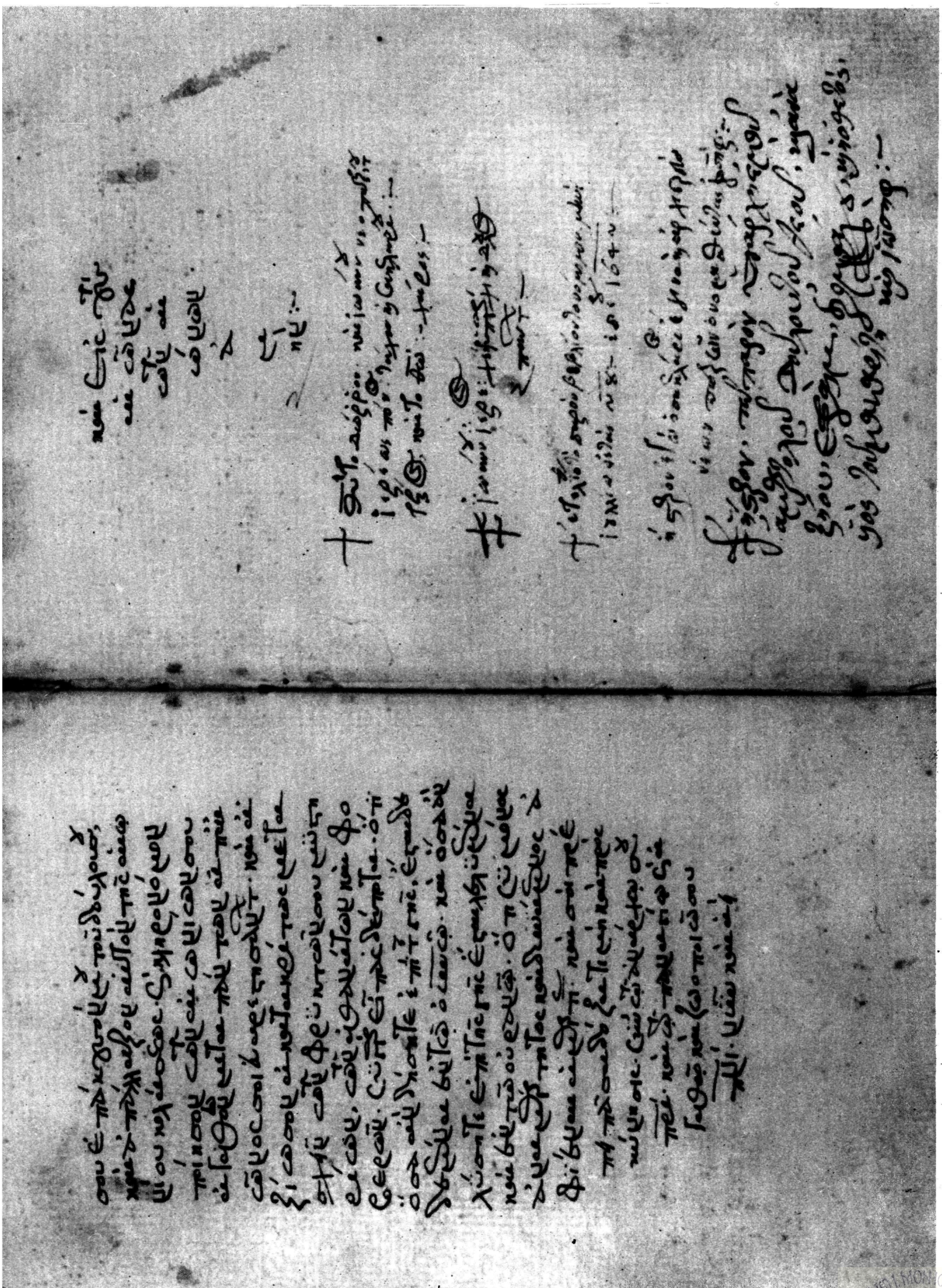
Κῶδιξ 852, ἔτους 1640, σελ. 798 - 799

Μηνὶ ἀπριλίου, κγ΄. Τοῦ ἁγίου ἐν-
δόξου μεγαλομάρτυρος, καὶ τροπαιοφόρου
γεωργίου. Ἐν τῷ μεγάλῳ ἑσπερινῷ, στιχολογοῦμεν τό,
μακάριος ἀνήρ, τὸ πρῶτον ἀντίφωνον. Εἰ δὲ τύχη ἐν κυριακῇ,
καὶ τὸ ε΄ ἐπίλοιπον τοῦ καθίσματος. Εἰς δὲ τὸ κύριε ἐκέκρα-
ξα, ἱστῶμεν στίχους, η΄. Εἰ δὲ ἐν κυριακῇ εἰς ι΄. Εἰ δὲ τύχη τῇ κυριακῇ
τοῦ θωμᾶ, λέγομεν τῆς ἑορτῆς εἰς ϛ΄. καὶ τοῦ ἁγίου εἰς δ΄.
Εἰ δὲ ἐν ἄλλῃ κυριακῇ, ἀναστάσιμα δ΄. καὶ τῆς ἑορτῆς γ΄.
καὶ τοῦ ἁγίου γ΄. Δόξα τοῦ ἁγίου, καὶ νῦν τῆς ἑορτῆς. Εἰ δὲ ἐν
ἄλλῃ ἡμέρᾳ [illegible] τῆς ἑορτῆς δ΄. καὶ τοῦ ἁγίου δ΄. Τοῦ ἁγίου,
στιχηρὰ προσόμοια. Ἦχος δ΄. Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι.
Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν, ἀθλοφόρε γεώργιε. συνελ-
θόντες σήμερον εὐφημοῦμέν σε. ὅτι τὸν δρόμον
τετέλεκας, τὴν πίστιν τετήρηκας, καὶ ἐδέξω ἐκ
θεοῦ. τὸν τῆς νίκης σου στέφανον, ὃν ἱκέτευε, ἐκ φθο-
ρᾶς καὶ κινδύνων. λυτρωθῆναι, τοὺς ἐν πίστει ἐκ-
τελοῦντας. τὴν ἀεισέβαστον μνήμην σου :- Ὅμοιον.
Ῥωμαλέῳ φρονήματι, [illegible]
ὥσπερ λέων [illegible] τῶν ἀθλήσεων. ὑπερο-

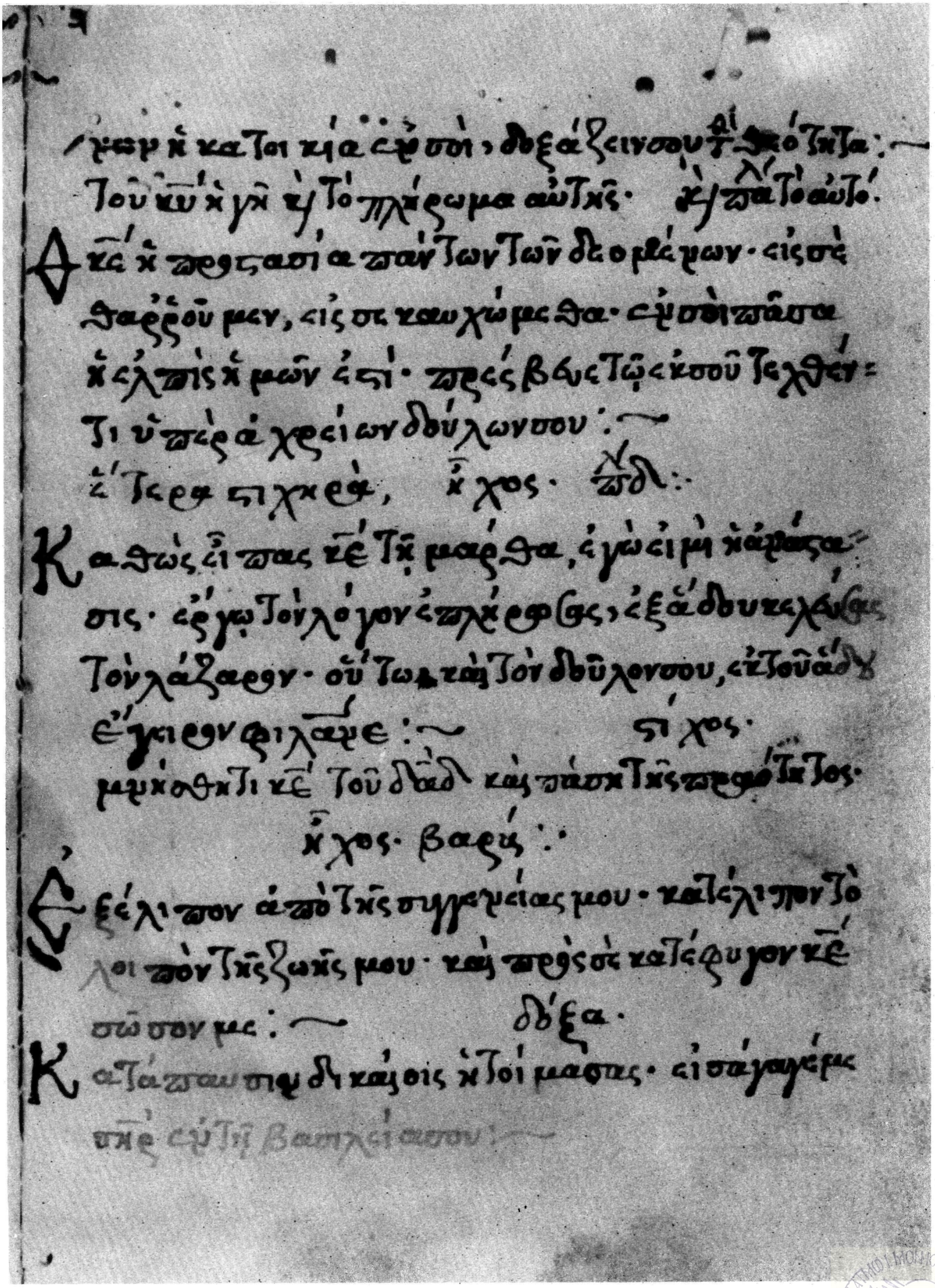
Κῶδιξ 673, ἔτους 1641, φύλ. 210

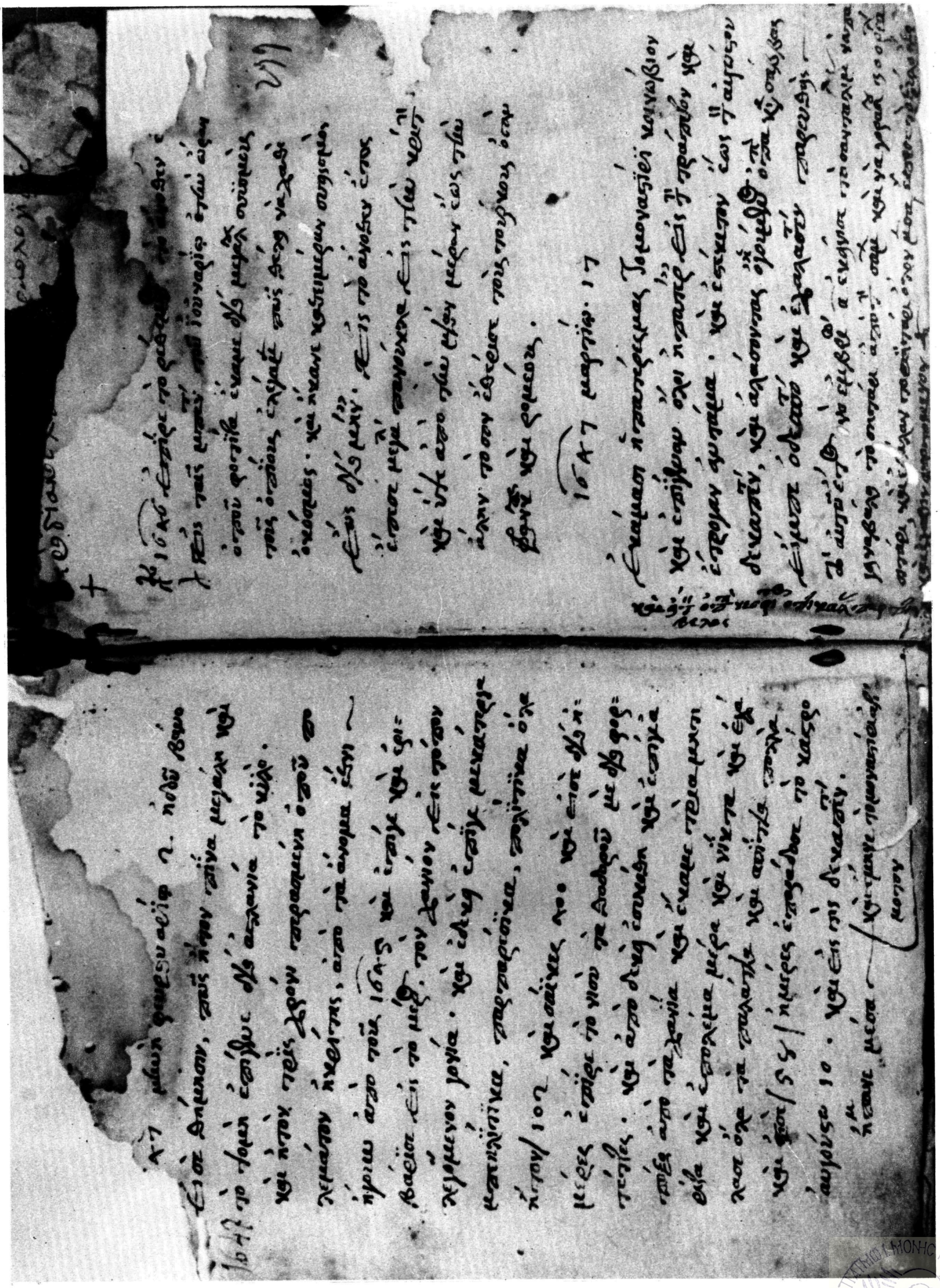
Κῶδιξ 503, ἔτους 1642, πιν. Β^{v}

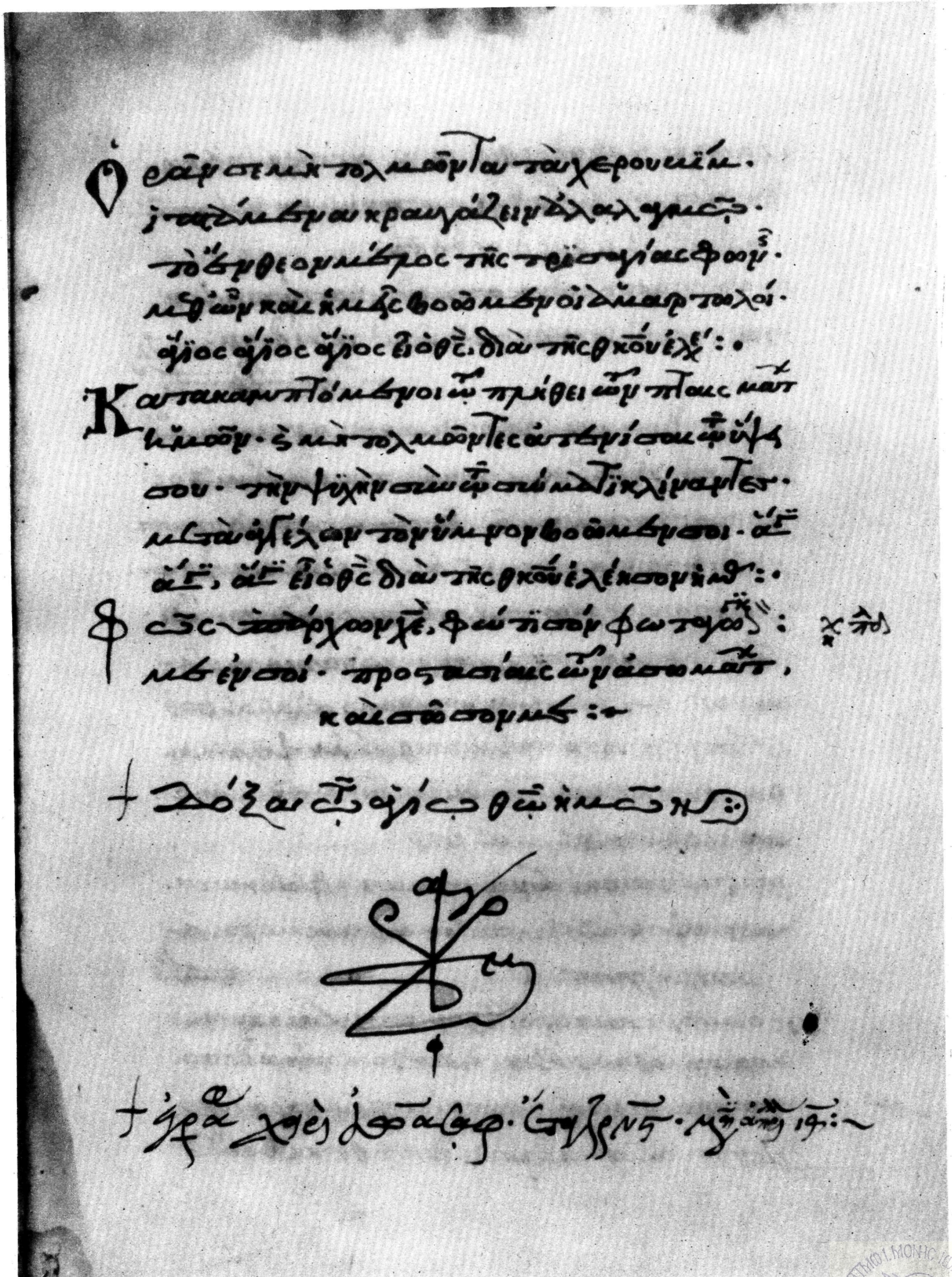
Κῶδιξ 539, ἔτους 1642, φύλ. 78^{v} - 79

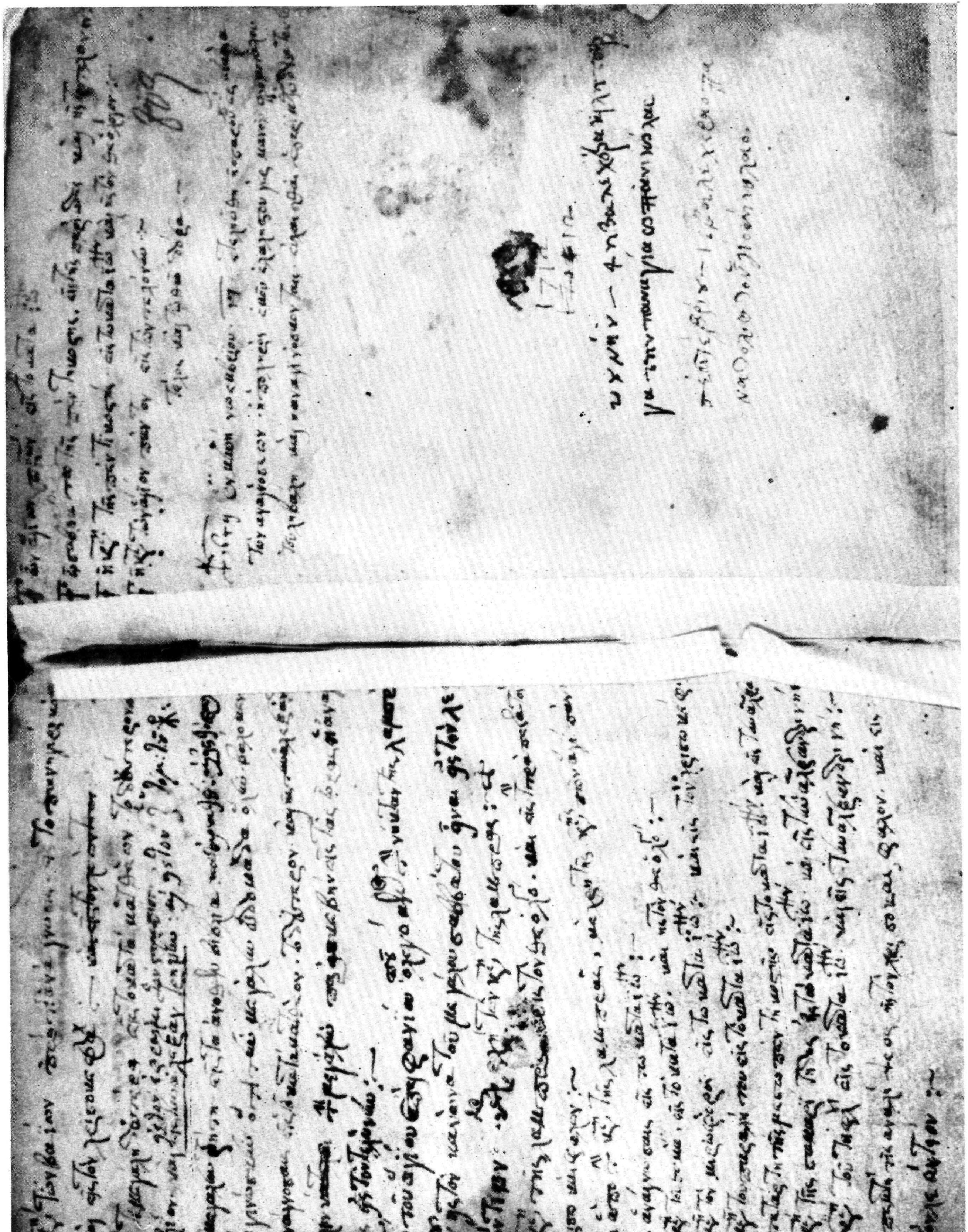
Κῶδιξ 684, ἔτους 1646, φύλ. 27

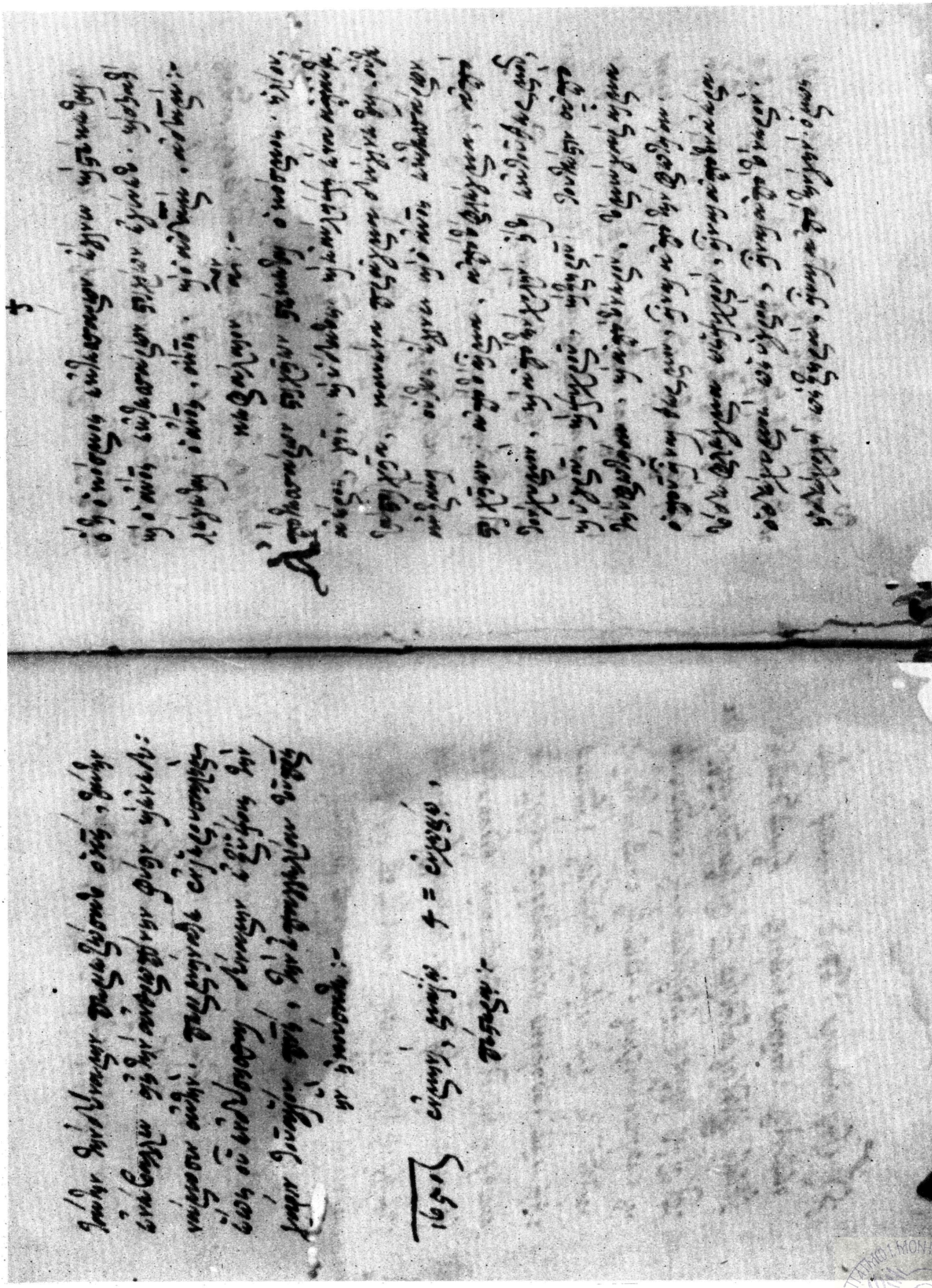
Κῶδιξ 623, ἔτους 1646-7, φύλ. 298ᵛ-299

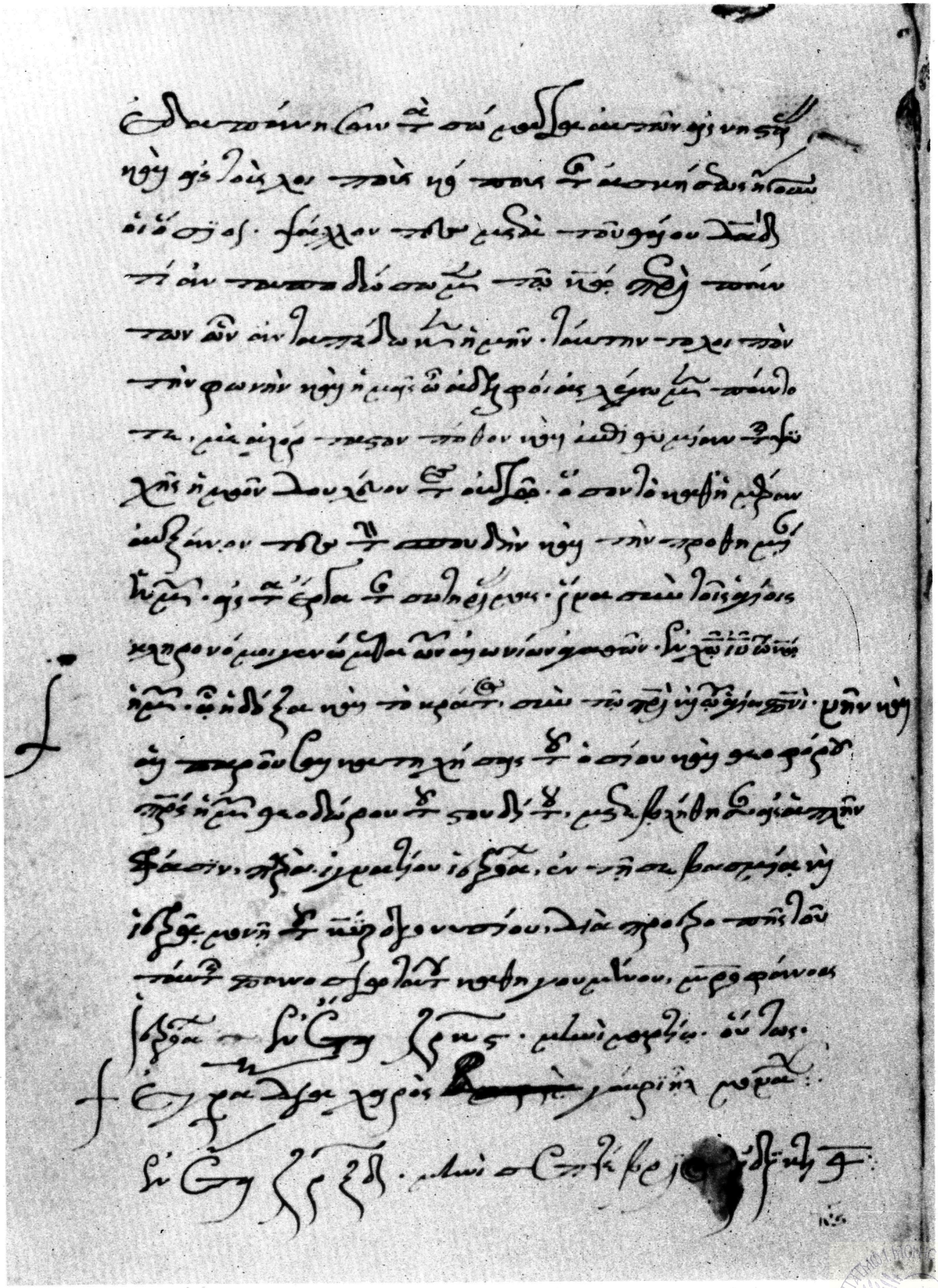
Κῶδιξ 558, ἔτους 1648, φύλ. 131

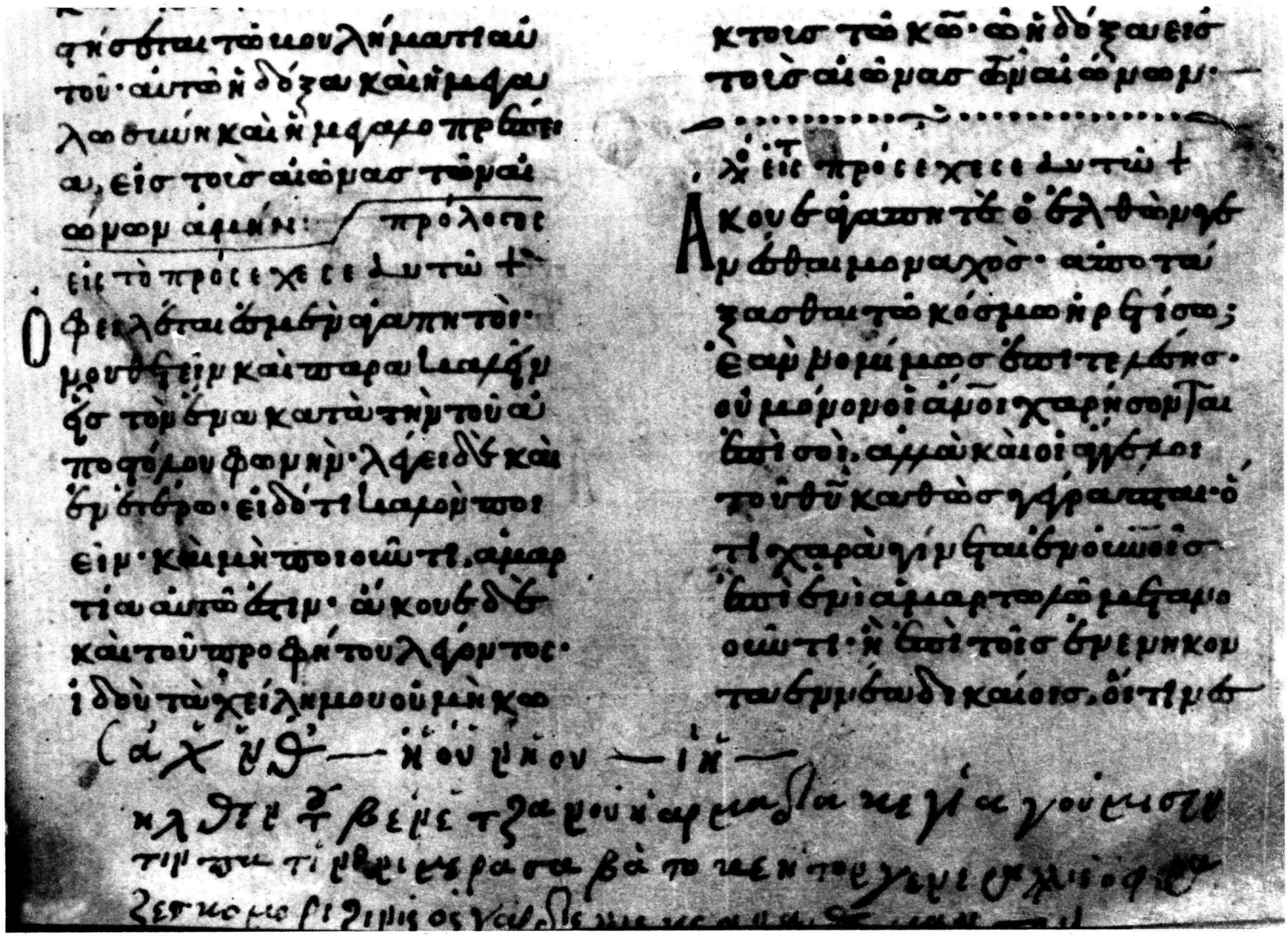
Κῶδιξ 852, ἔτους 1649, σελ. 808 - 809

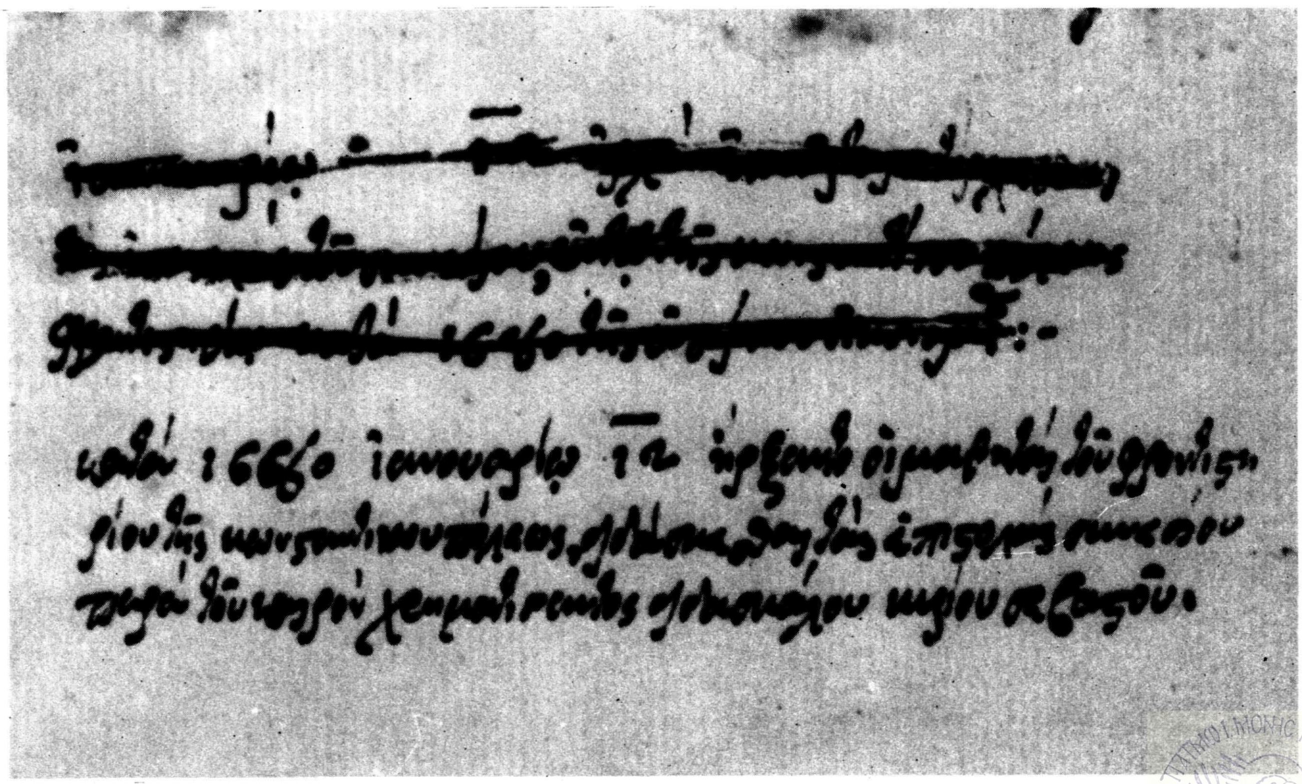
Κῶδιξ 655, ἔτους 1650, φύλ. 51v - 52

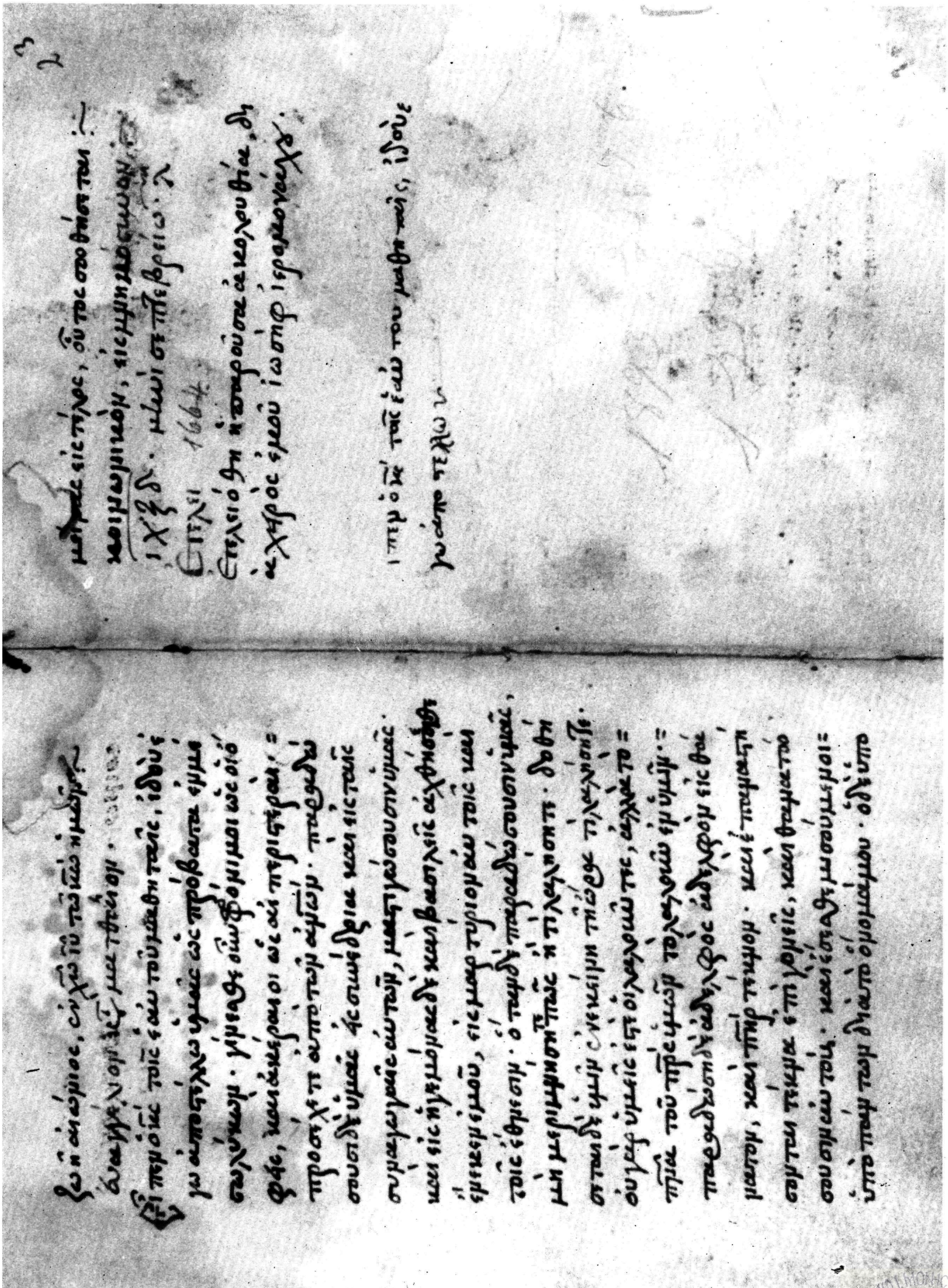
Κῶδιξ 693, ἔτους 1655, φύλ. 188ᵛ

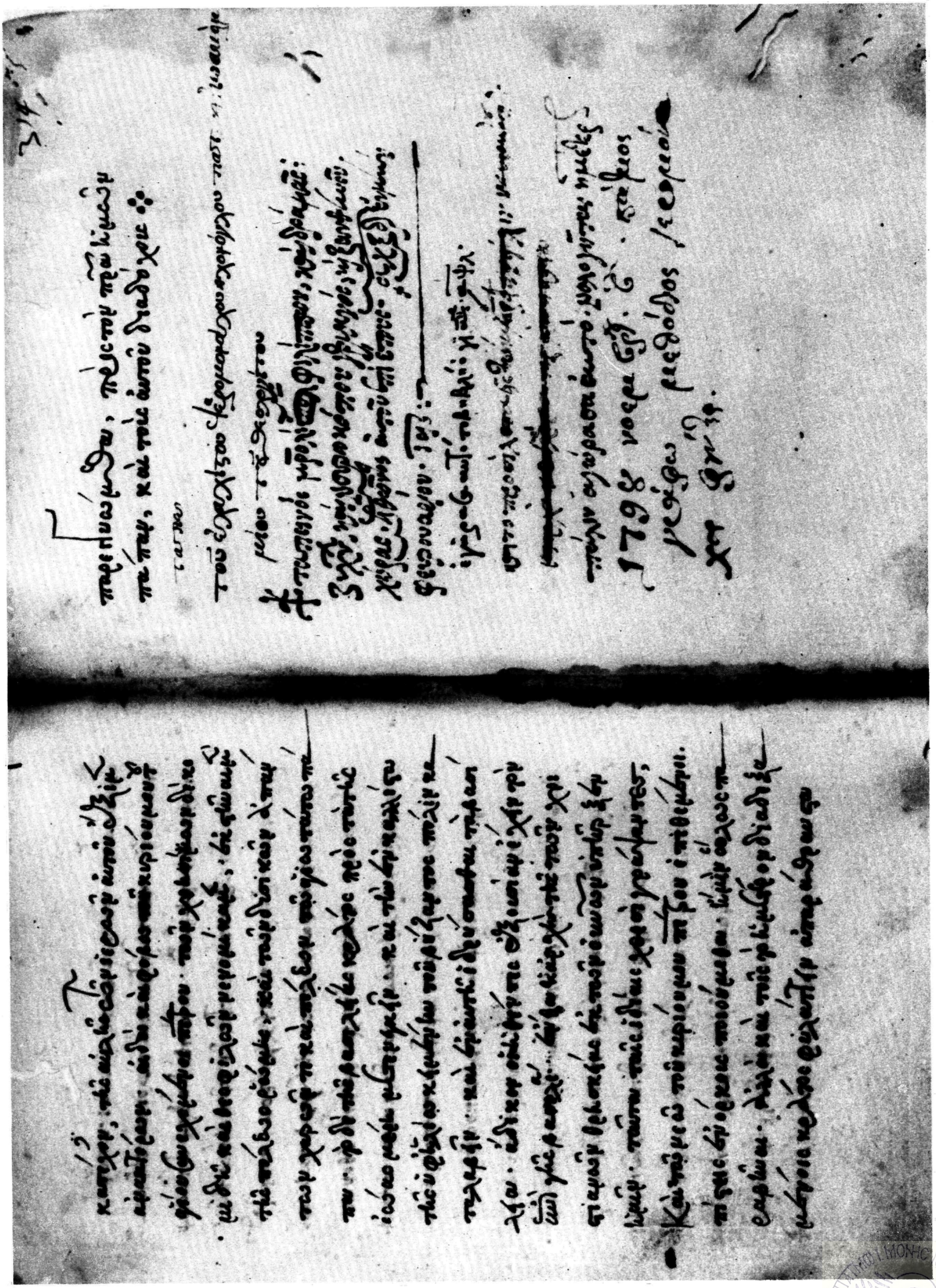
Κῶδιξ 107, ἔτους 1659, φύλ. 30

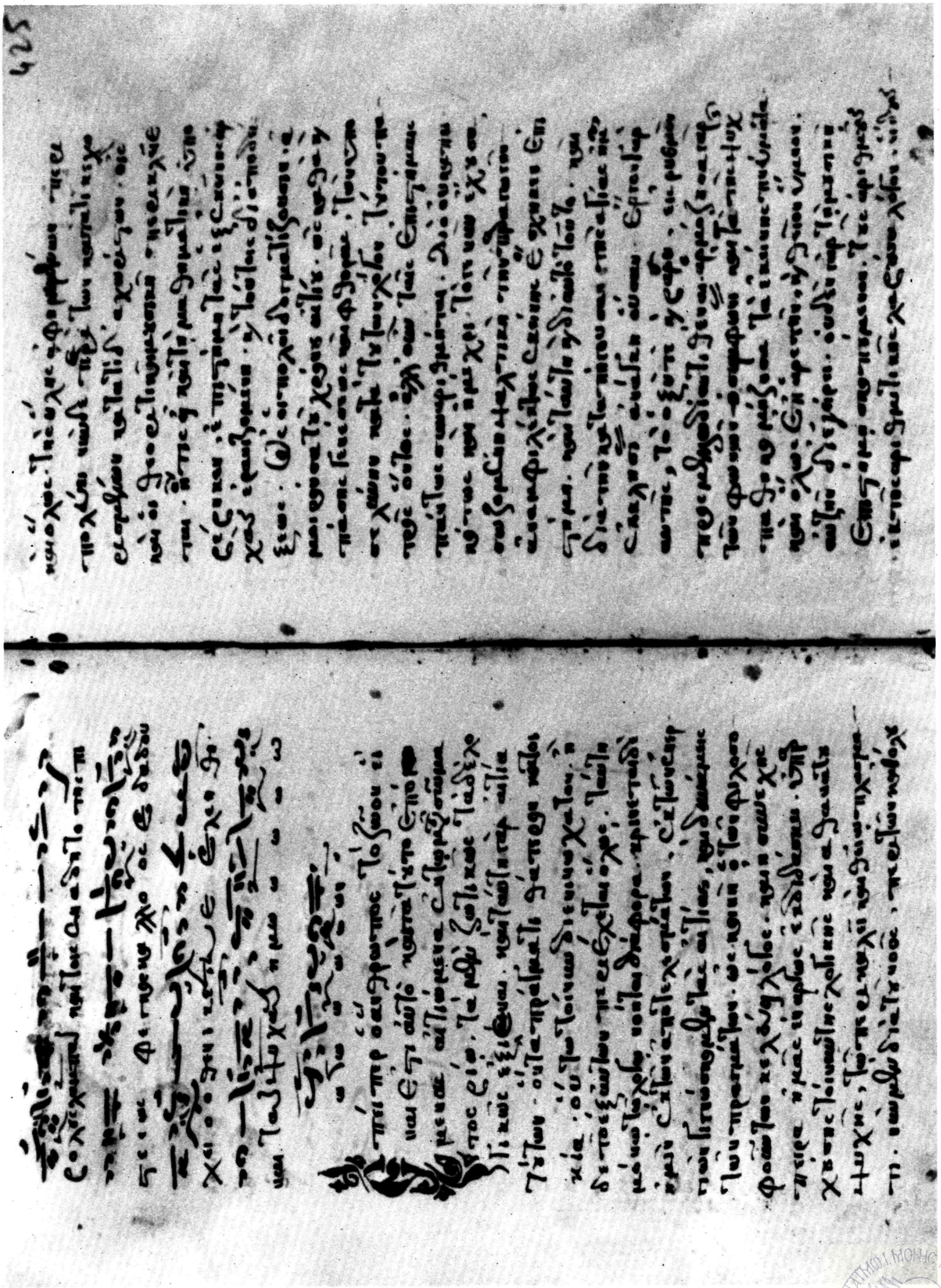
Κῶδιξ 582, ἔτους 1680, φύλ. 7ᵛ

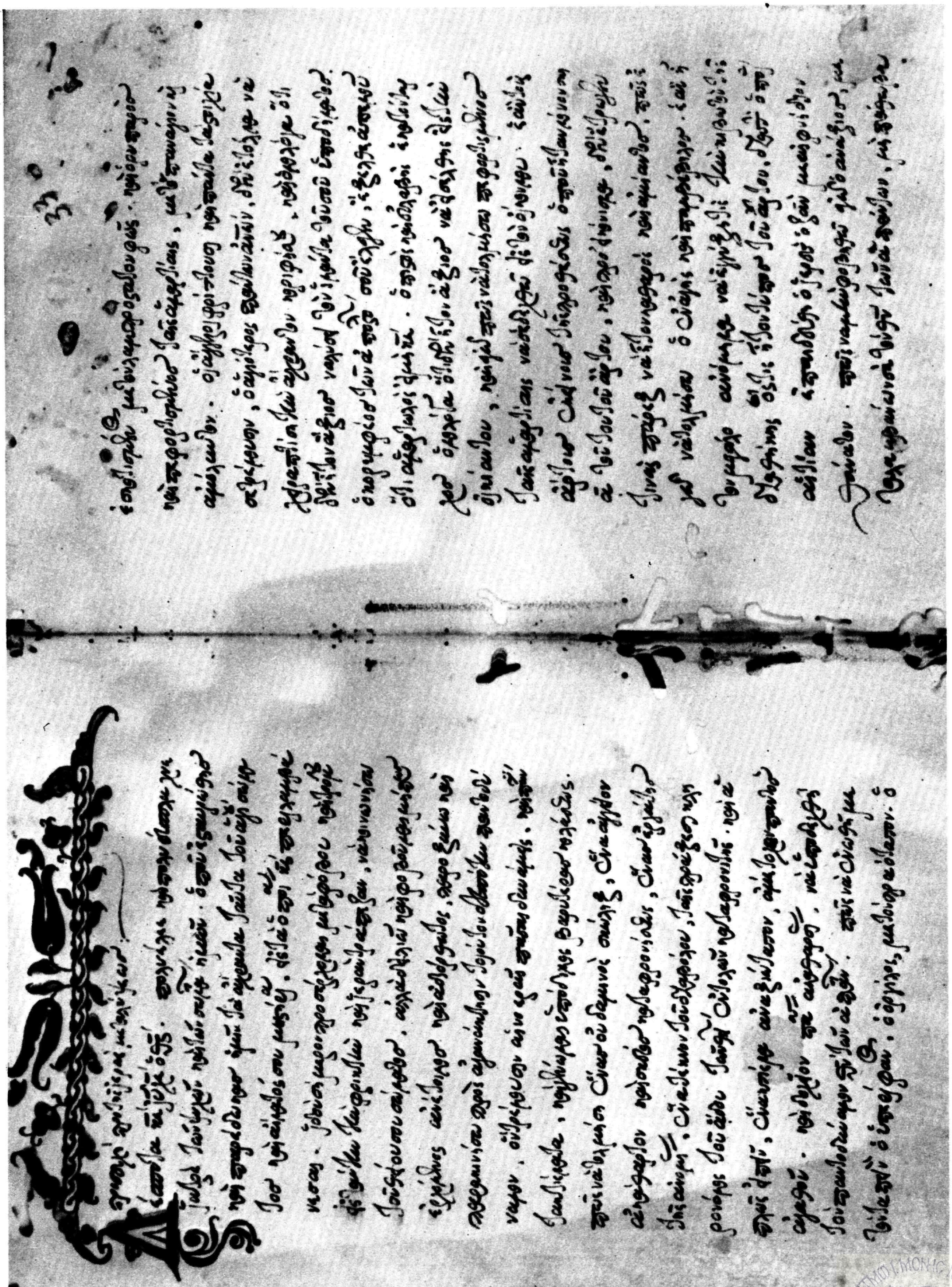
Κῶδιξ 754, ἔτους 1664, φύλ. 22ᵛ - 23

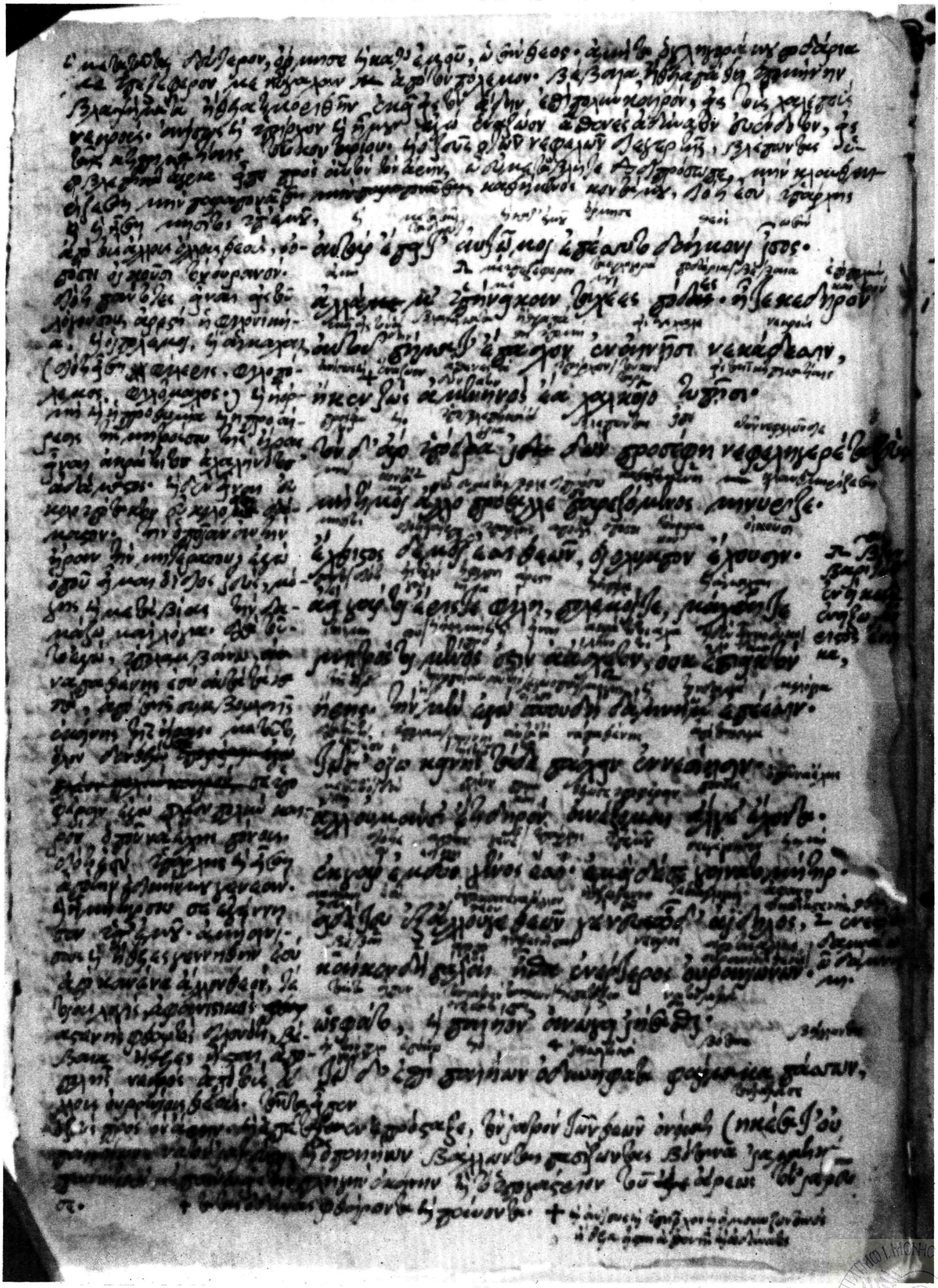
Κῶδιξ 534, ἔτους 1664, φύλ. 313ᵛ - 314

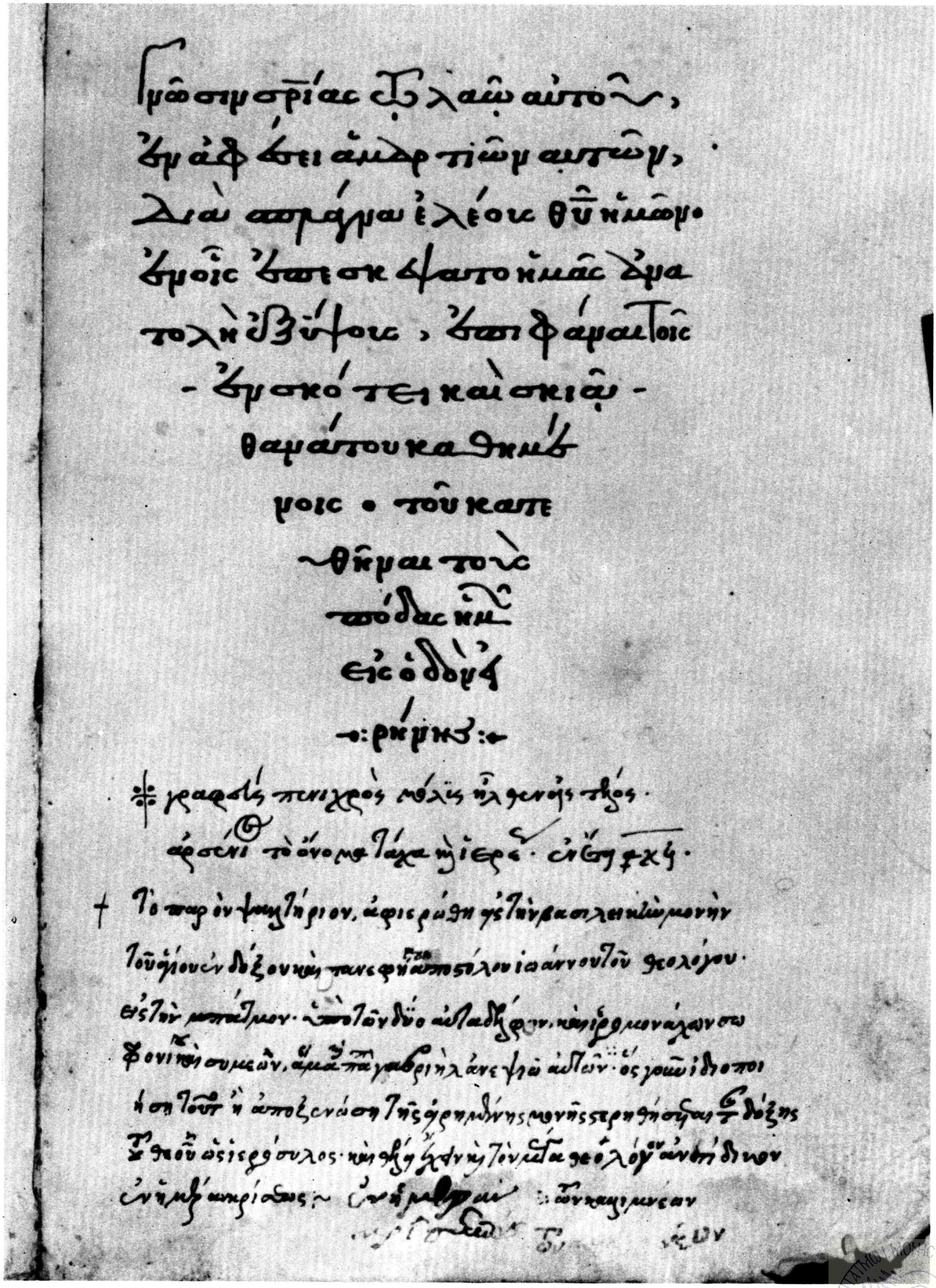
Κῶδιξ 930, ἔτους 1665, φύλ. 424ᵛ - 425

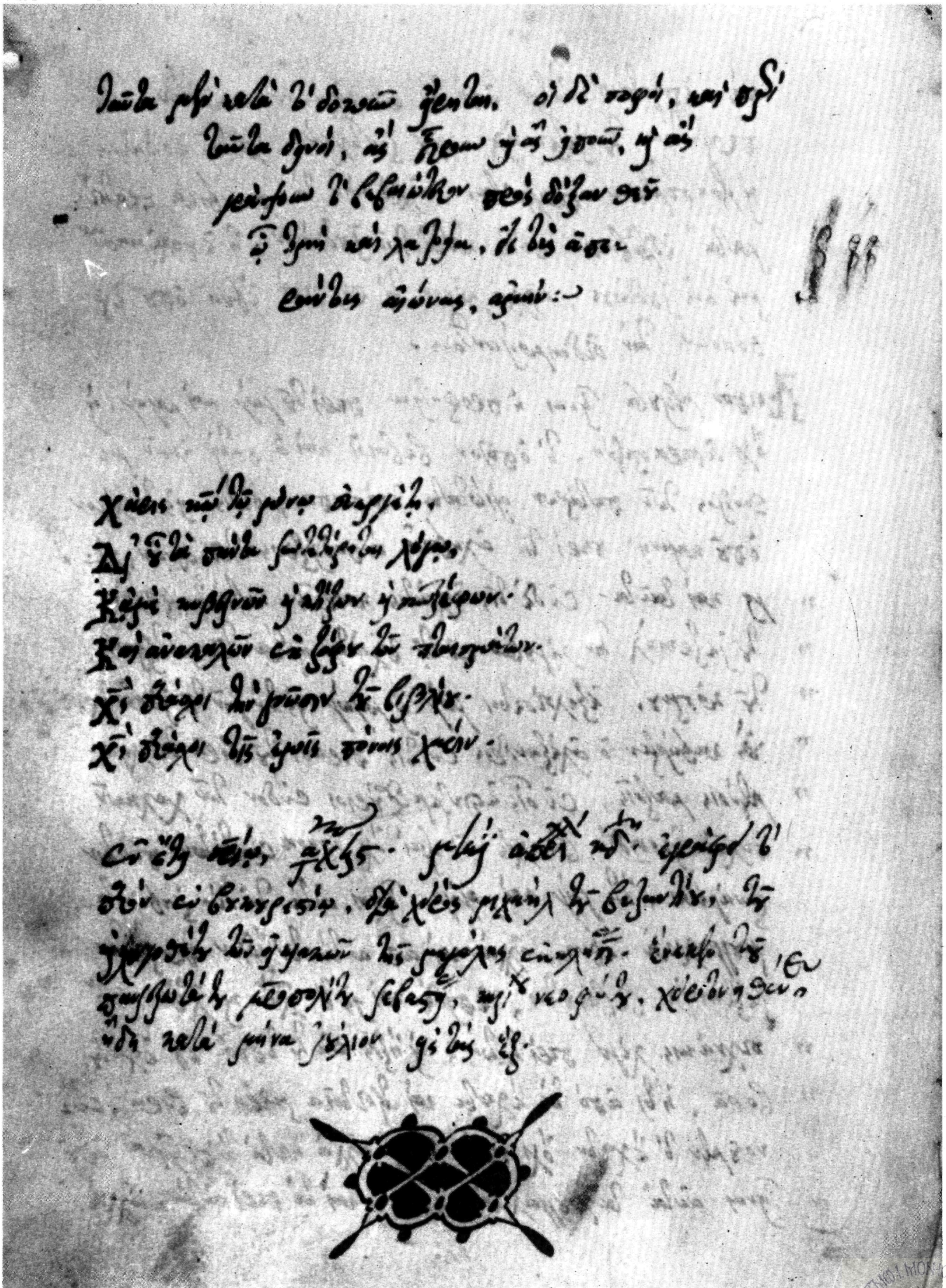
Κῶδιξ 762, ἔτους 1669, φύλ. 32v - 33

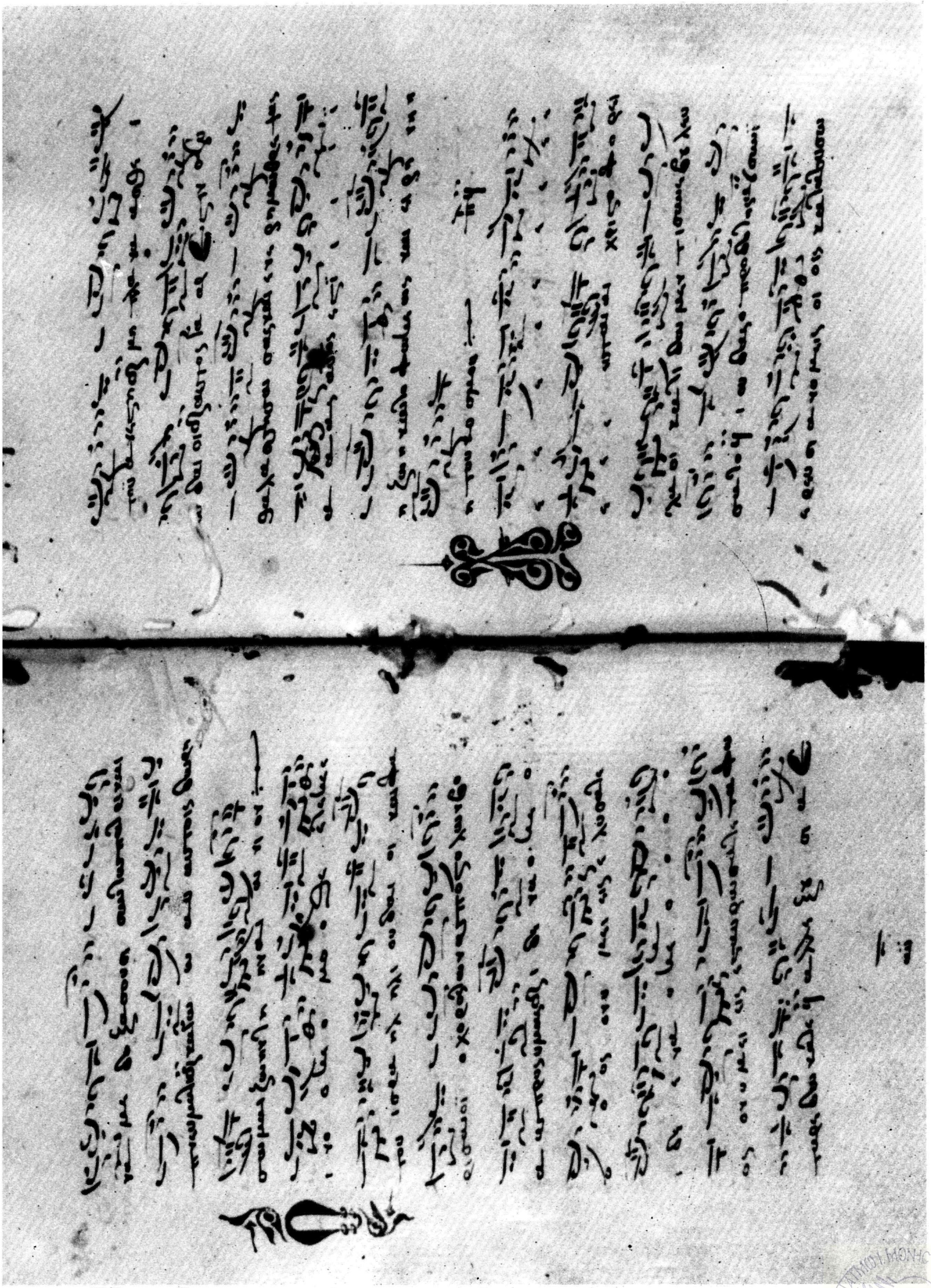
Κῶδιξ 834, ἔτους 1678, φύλ. 90v

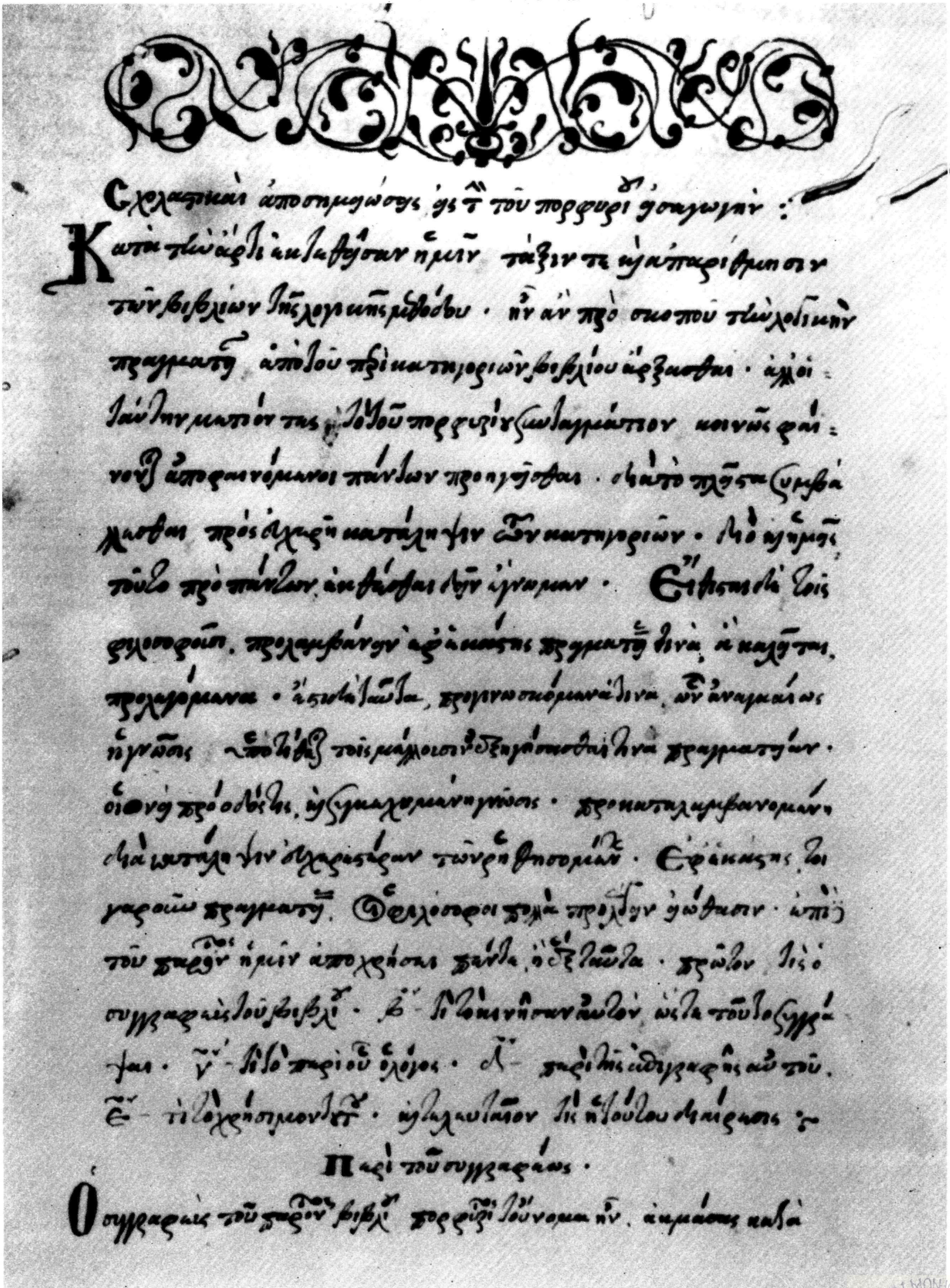
Κῶδιξ 559, ἔτους 1690, φύλ. 250

Κῶδιξ 454, ἔτους 1696, φύλ. 70ᵛ

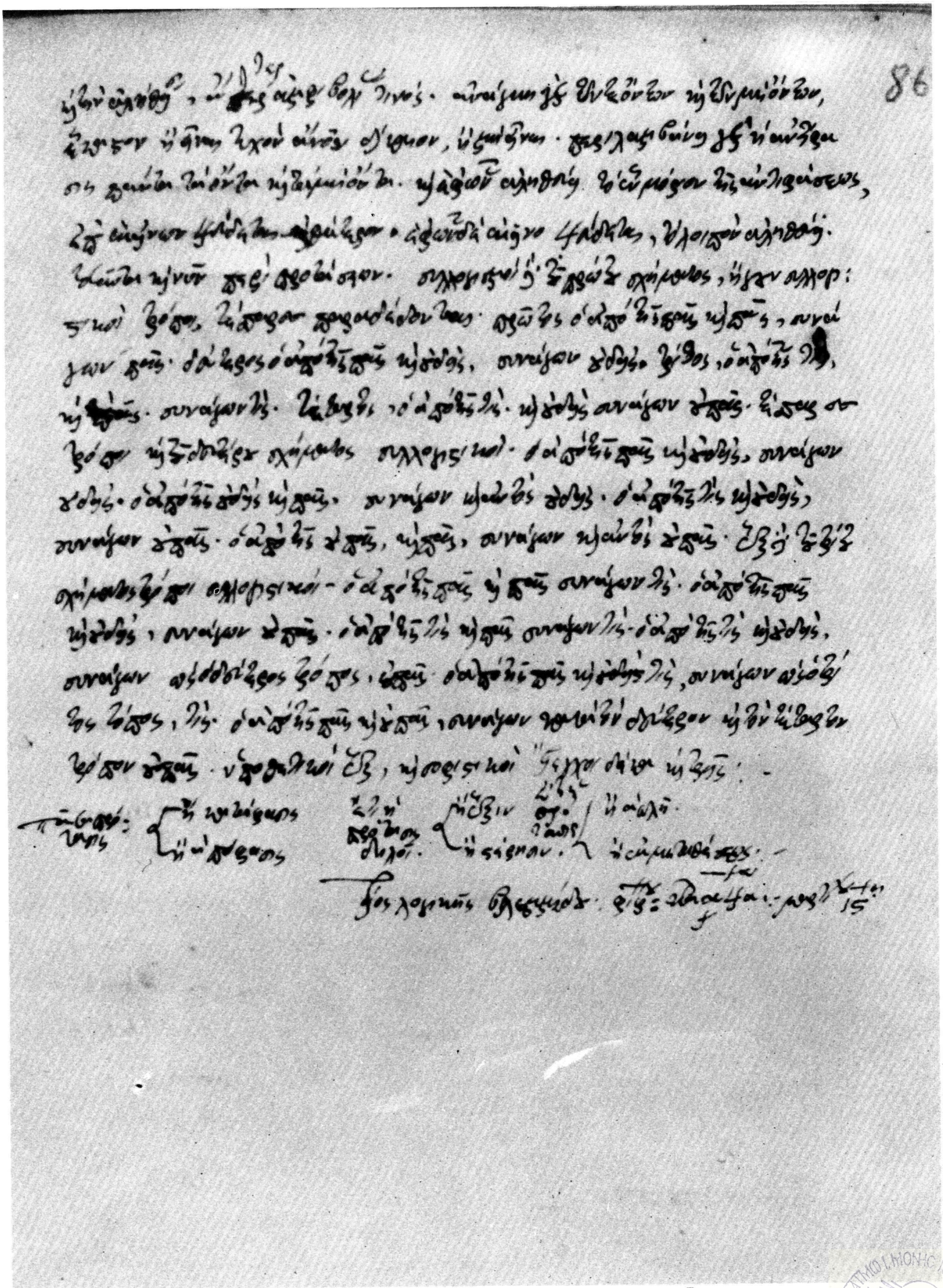
Κῶδιξ 481, ἔτους 1696, φύλ. 177ᵛ - 178

Σχολαστικαὶ ἀποσημειώσεις εἰς τὴν τοῦ Πορφυρίου εἰσαγωγήν :

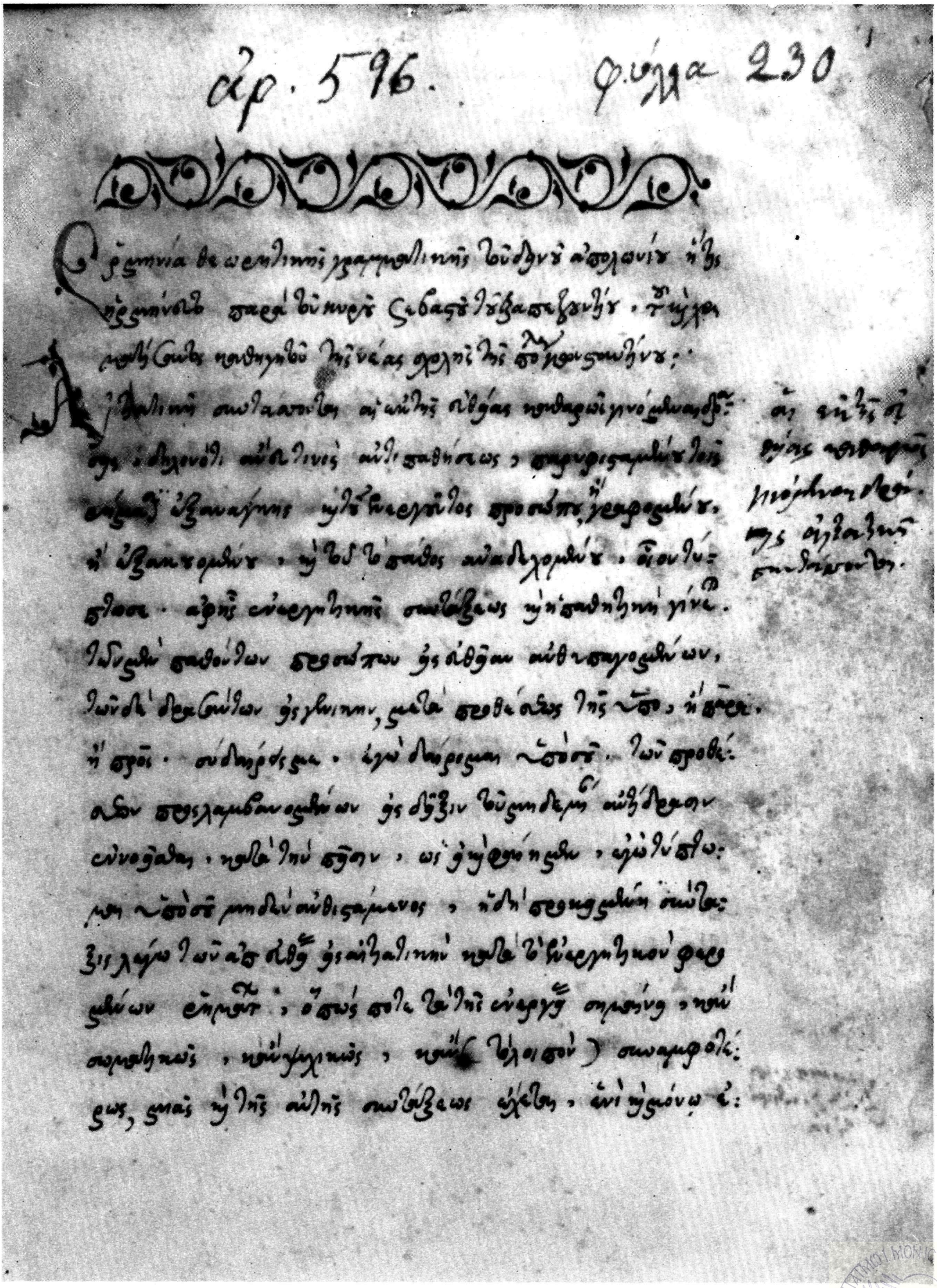
Κατὰ τὴν ἀρχῆθεν ἐπικρατήσασαν ἡμῖν τάξιν τε καὶ ἀπαρίθμησιν τῶν βιβλίων τῆς λογικῆς μεθόδου ·

Περὶ τοῦ συγγραφέως ·

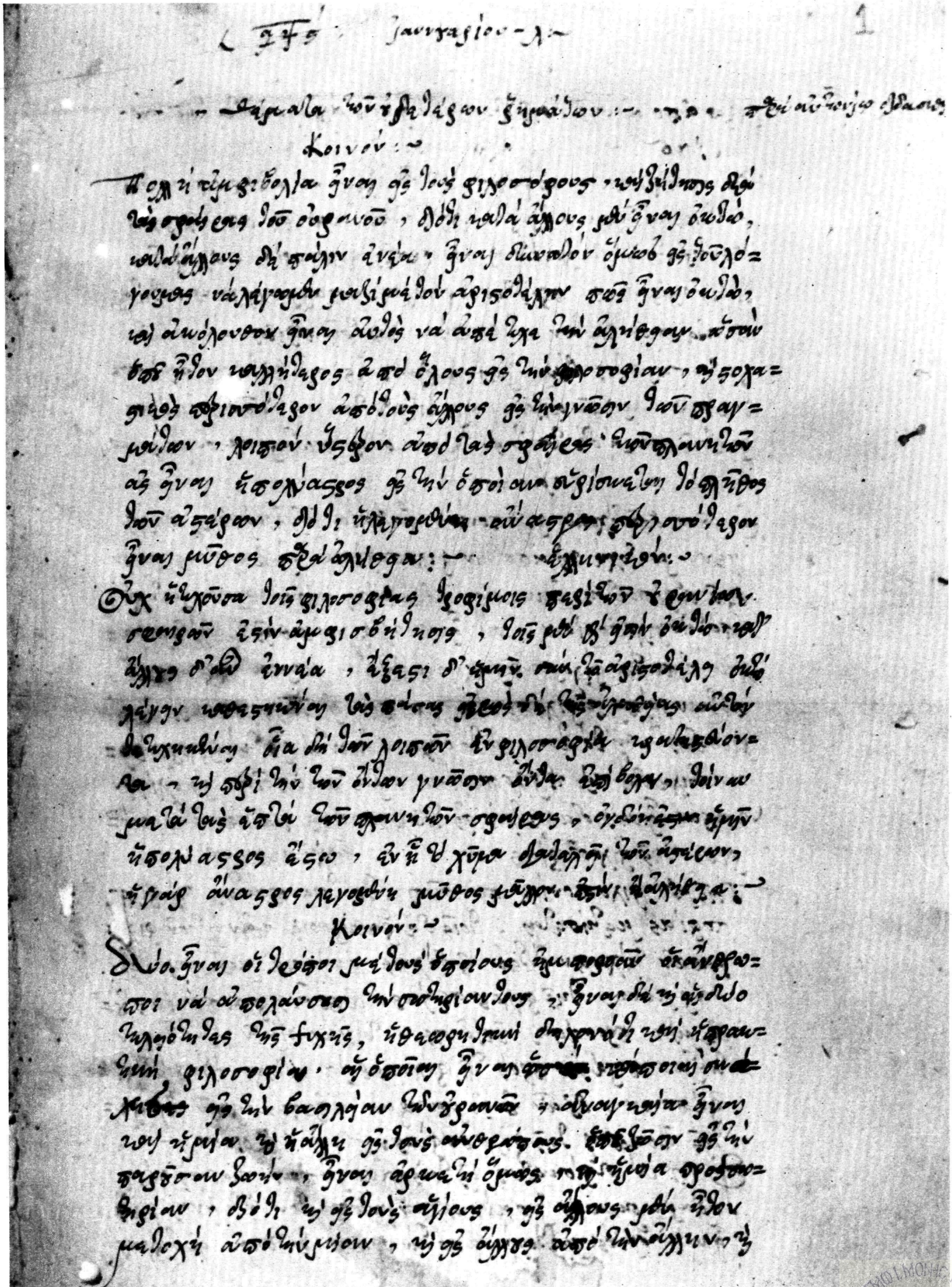
Κῶδιξ 354, ἔτους 1697, φύλ. 1

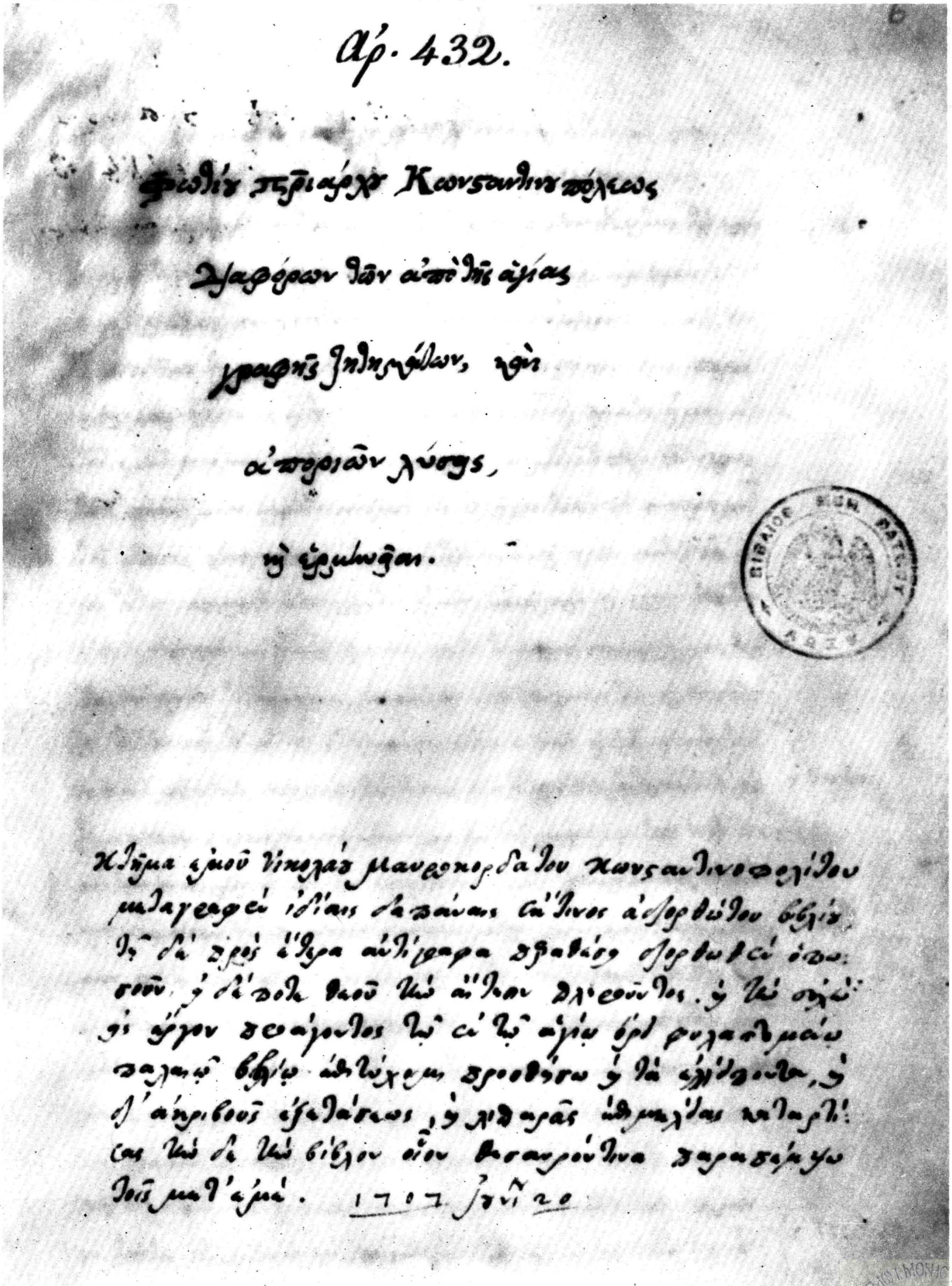
Κῶδιξ 405, ἔτους 1701, φύλ. 86

Κῶδιξ 596, ἔτους 1703, φύλ. 1

Μαθ. Πατμ. 22, ἔτους 1706, φύλ. 1

Ἀρ. 432.

Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως

διαφόρων τῶν ἀπὸ τῆς ἁγίας

γραφῆς ζητημάτων, καὶ

ἀποριῶν λύσεις,

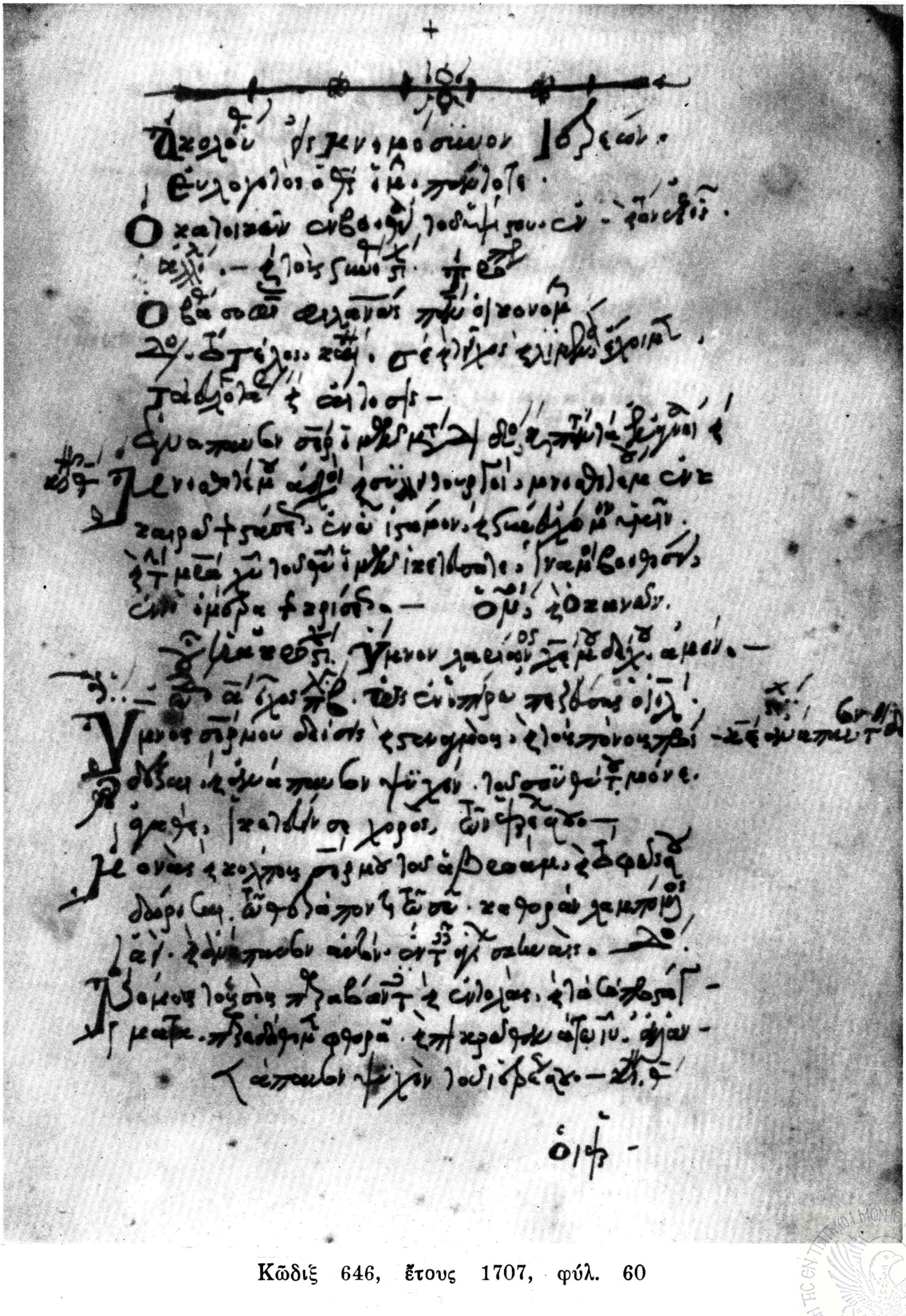
ἐν ἐρμηνείᾳ.

Κτῆμα ἐμοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου Κωνσταντινουπολίτου [illegible]

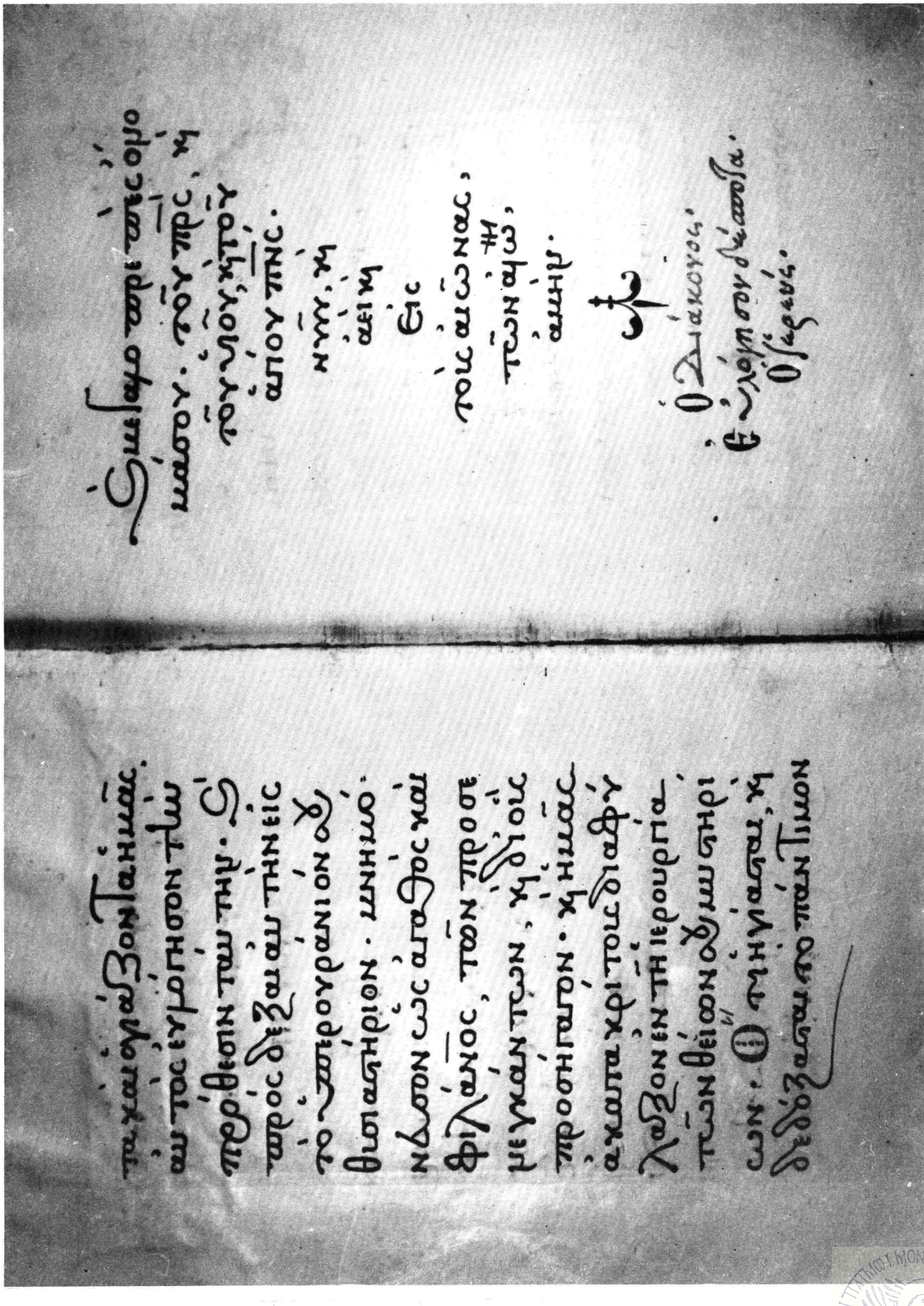
[illegible]

1707 Ἰουνίου 20

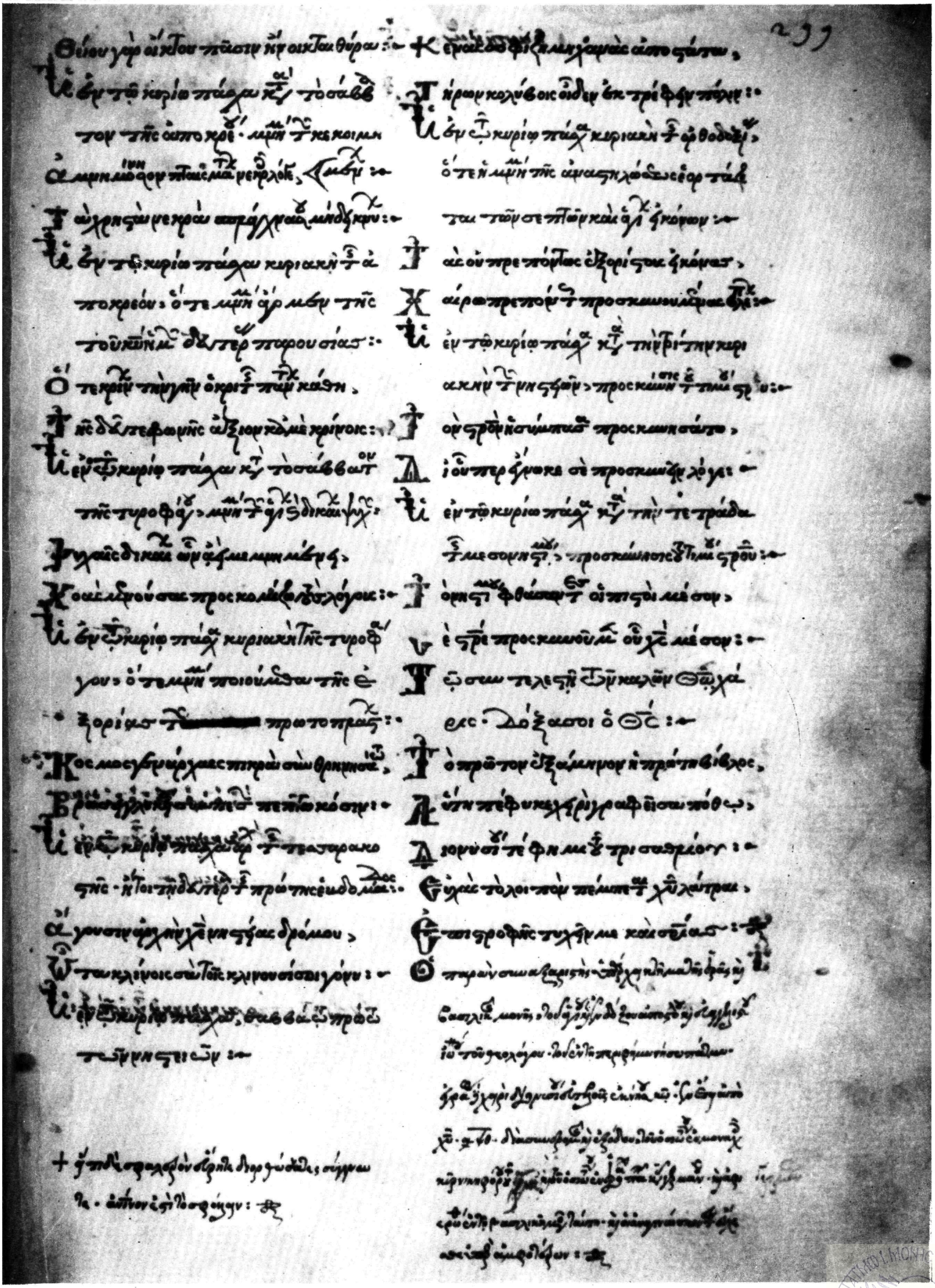
Κῶδιξ 432, ἔτους 1707, φύλ. 6

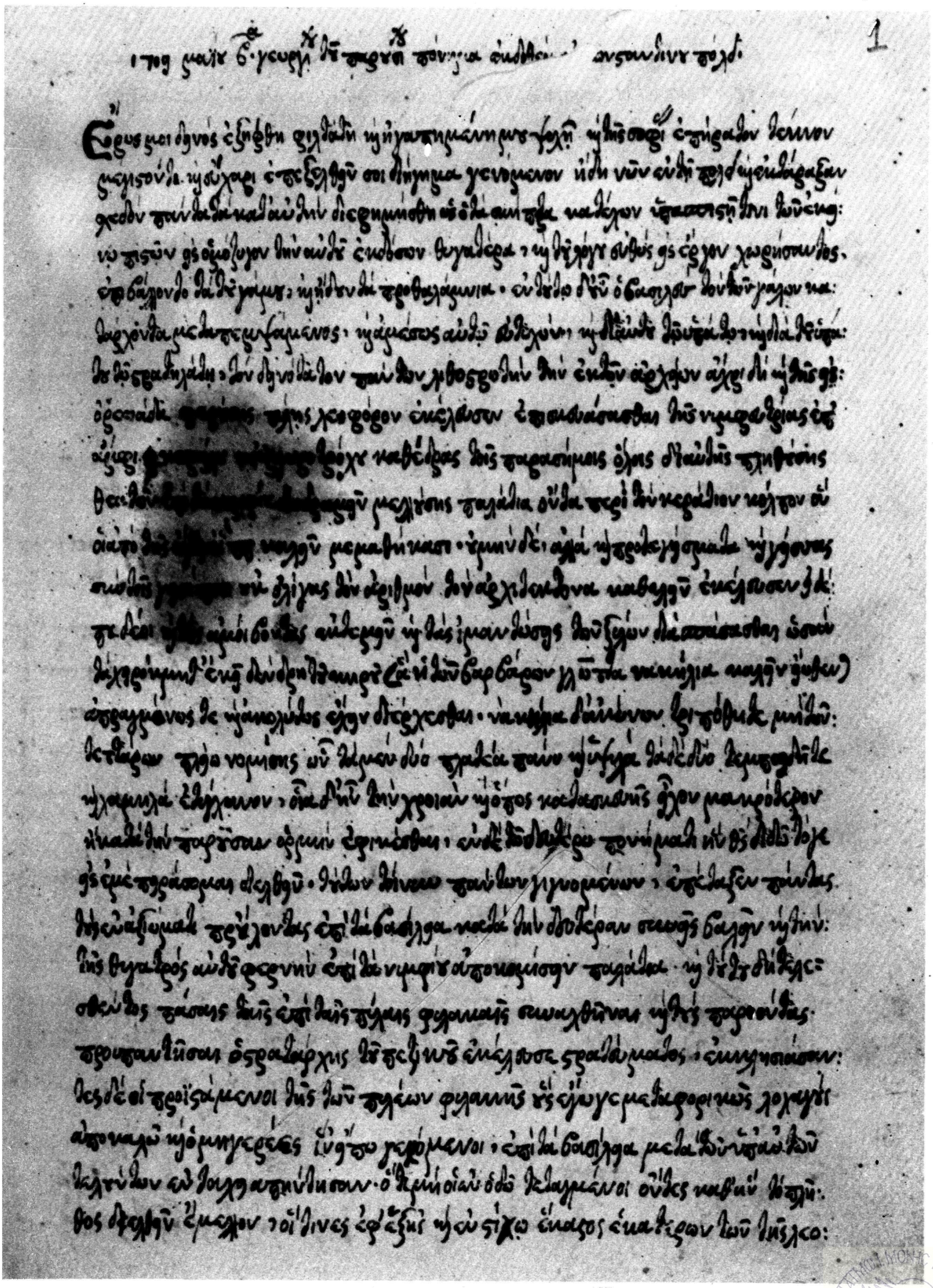
Κῶδιξ 646, ἔτους 1707, φύλ. 60

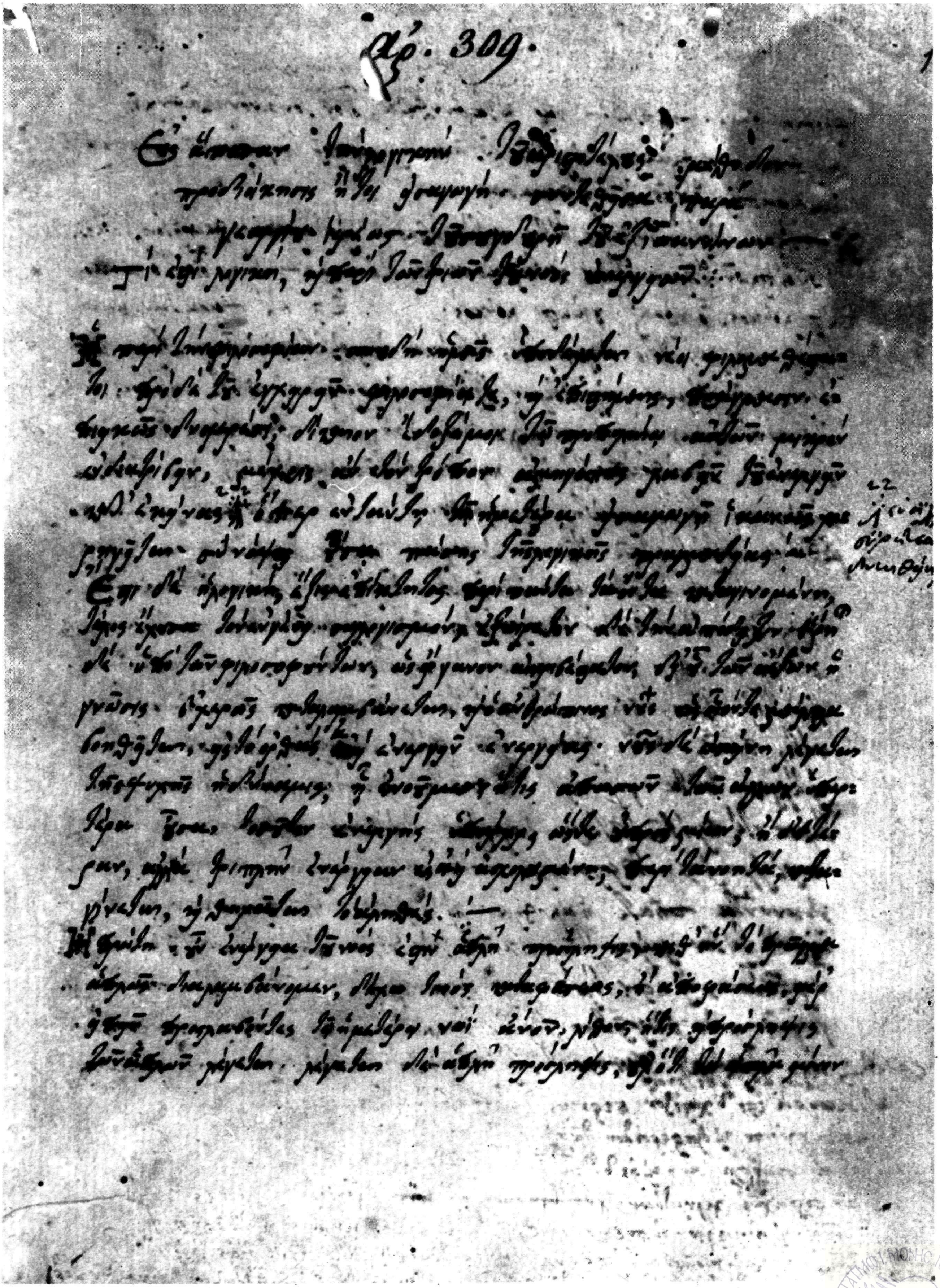
Κῶδιξ 785, ἔτους 1707, φύλ. 2ᵛ - 3

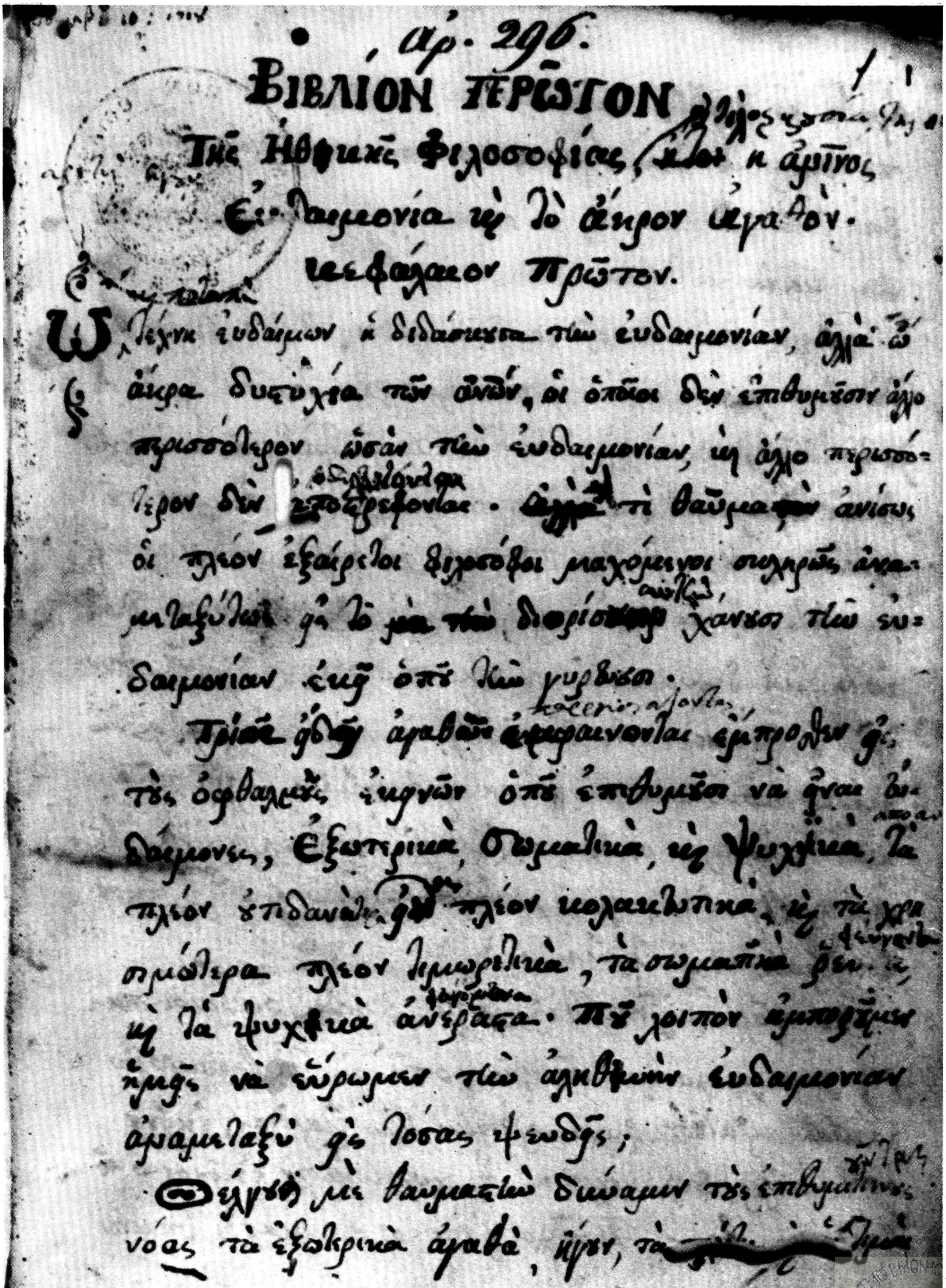
Κῶδιξ 870, ἔτους 1709, φύλ. 299

Μαθ. Πατμ. 143, ἔτους 1709, φύλ. 1

Κῶδιξ 309, ἔτους 1713, φύλ. 1

ἀρ. 296.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Τῆς Ἠθικῆς φιλοσοφίας, ὅπου ἡ ἄριστος εὐδαιμονία καὶ τὸ ἄκρον ἀγαθόν.

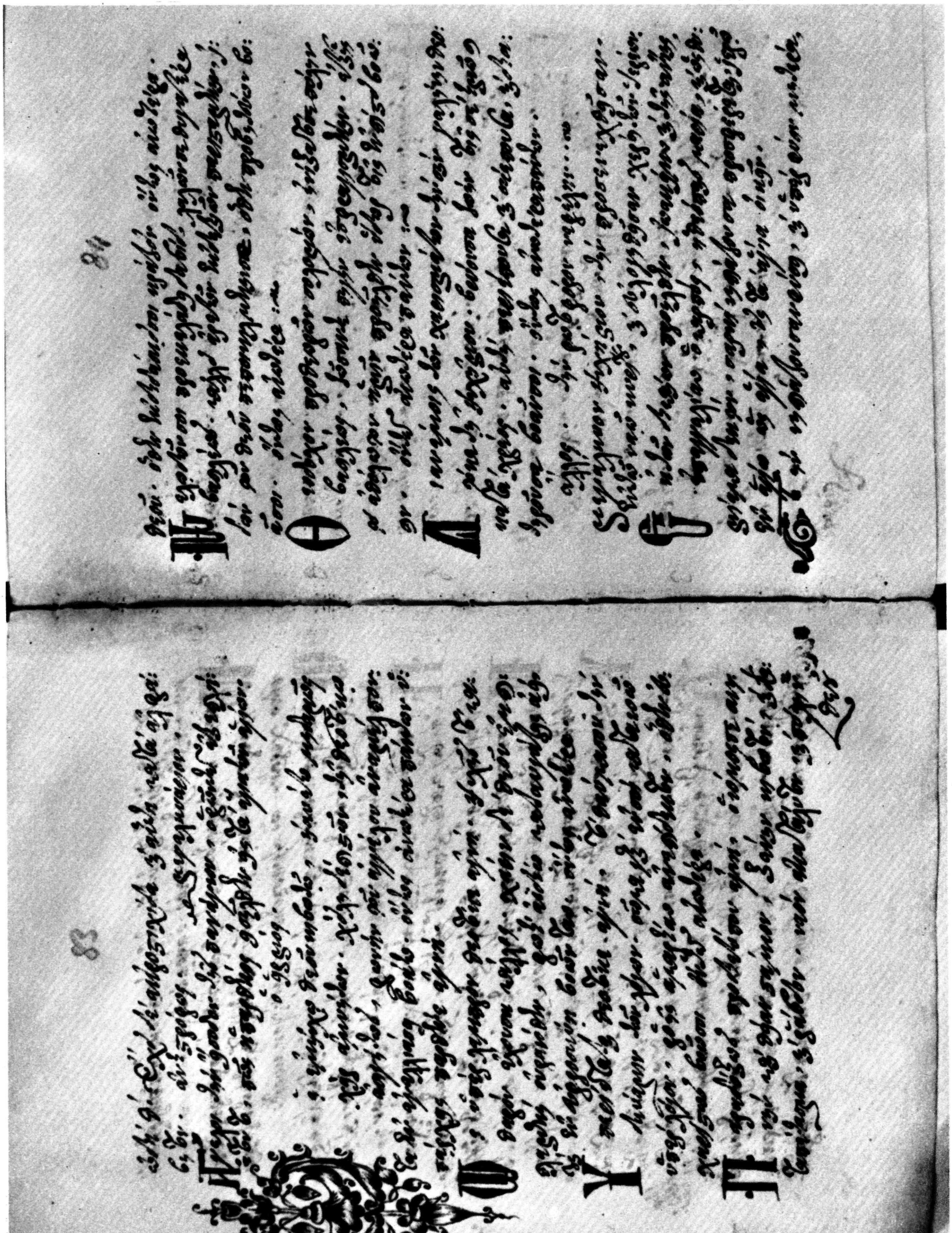
Κεφάλαιον πρῶτον.

Ὢ τέχνη εὐδαίμων ἡ διδάσκουσα τὴν εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ ὢ ἄκρα δυστυχία τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπιθυμοῦσιν ἄλλο περισσότερον ὡσὰν τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ ἄλλο περισσότερον δὲν ἀποστρέφονται. ἀλλὰ τί θαυμαστὸν ἀνίσως οἱ πλέον ἐξαίρετοι φιλόσοφοι μαχόμενοι σκληρῶς ἀναμεταξύ τους διὰ τὸν διορισμὸν χάνουσι τὴν εὐδαιμονίαν ἐκεῖ ὅπου τὴν γυρεύουσι.

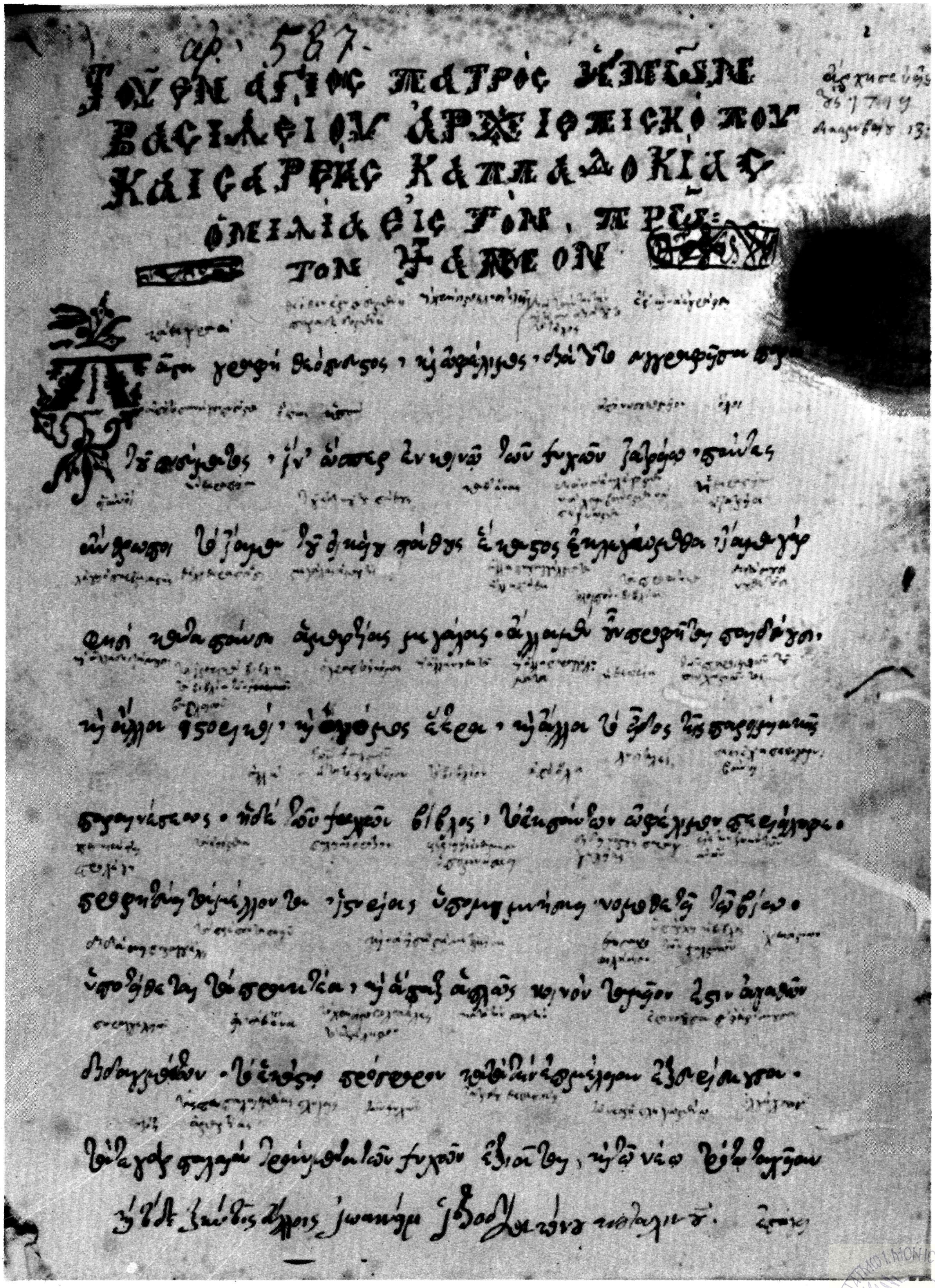
Τρία εἴδη ἀγαθῶν ἐμφαίνονται ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνων ὅπου ἐπιθυμοῦσι νὰ εἶναι εὐδαίμονες, ἐξωτερικά, σωματικά, καὶ ψυχικά. Τὰ πλέον ἐπιδανικὰ εἶναι πλέον κολακευτικά, καὶ τὰ χρησιμώτερα πλέον λιμπιστικά, τὰ σωματικὰ εἶναι ... καὶ τὰ ψυχικὰ ἀνέραστα. πῶς λοιπὸν ἠμποροῦμεν ἡμεῖς νὰ εὕρωμεν τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν ἀναμεταξὺ εἰς τόσας ψευδεῖς;

Θέλγουσι μὲ θαυμαστὴν δύναμιν τοὺς ἐπιθυμητικοὺς νόας τὰ ἐξωτερικὰ ἀγαθά, ἤγουν, τὰ ...

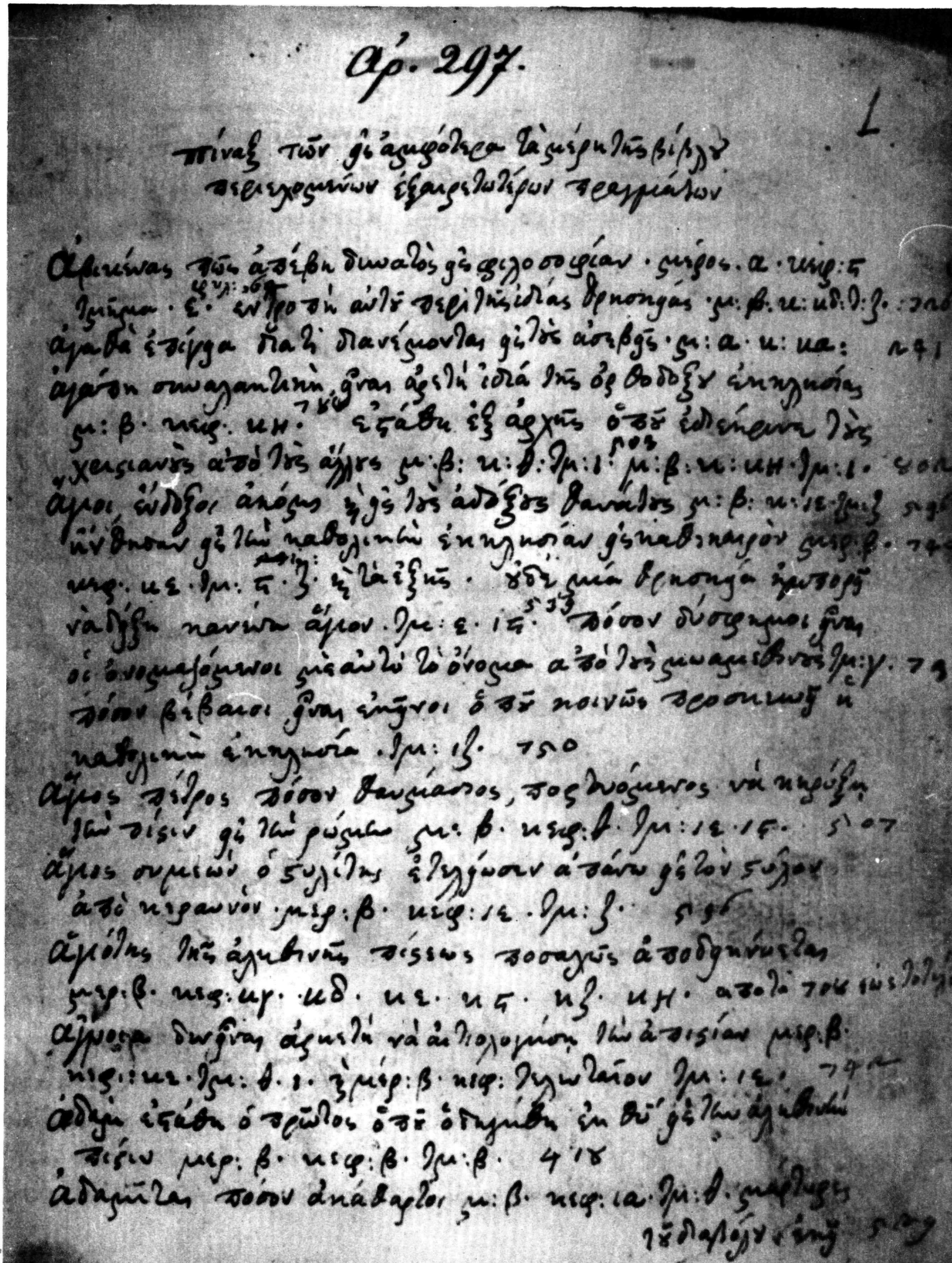
Κῶδιξ 296, ἔτους 1718, φύλ. 1

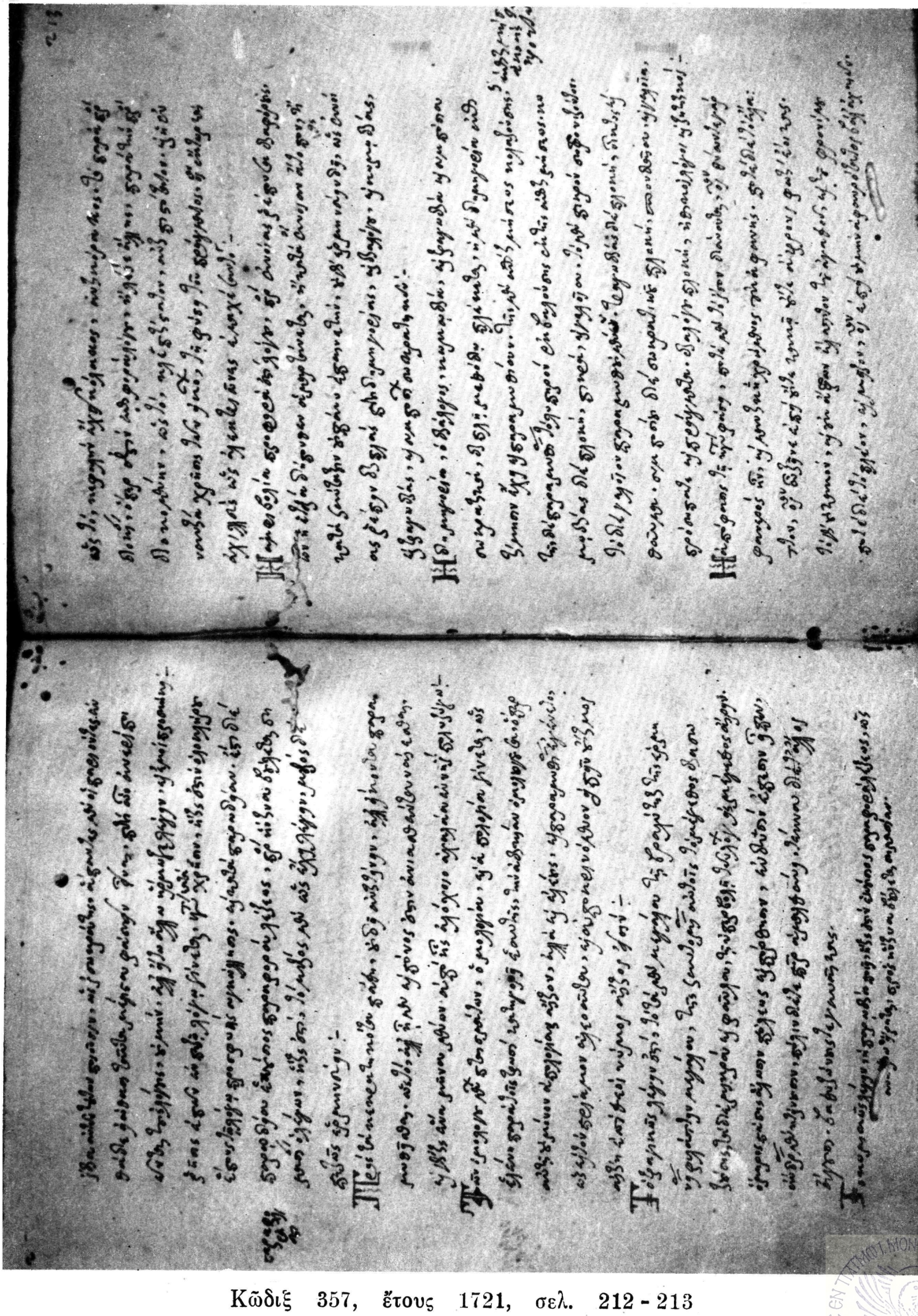
Κῶδιξ 905, ἔτους 1718, σελ. 83 - 84

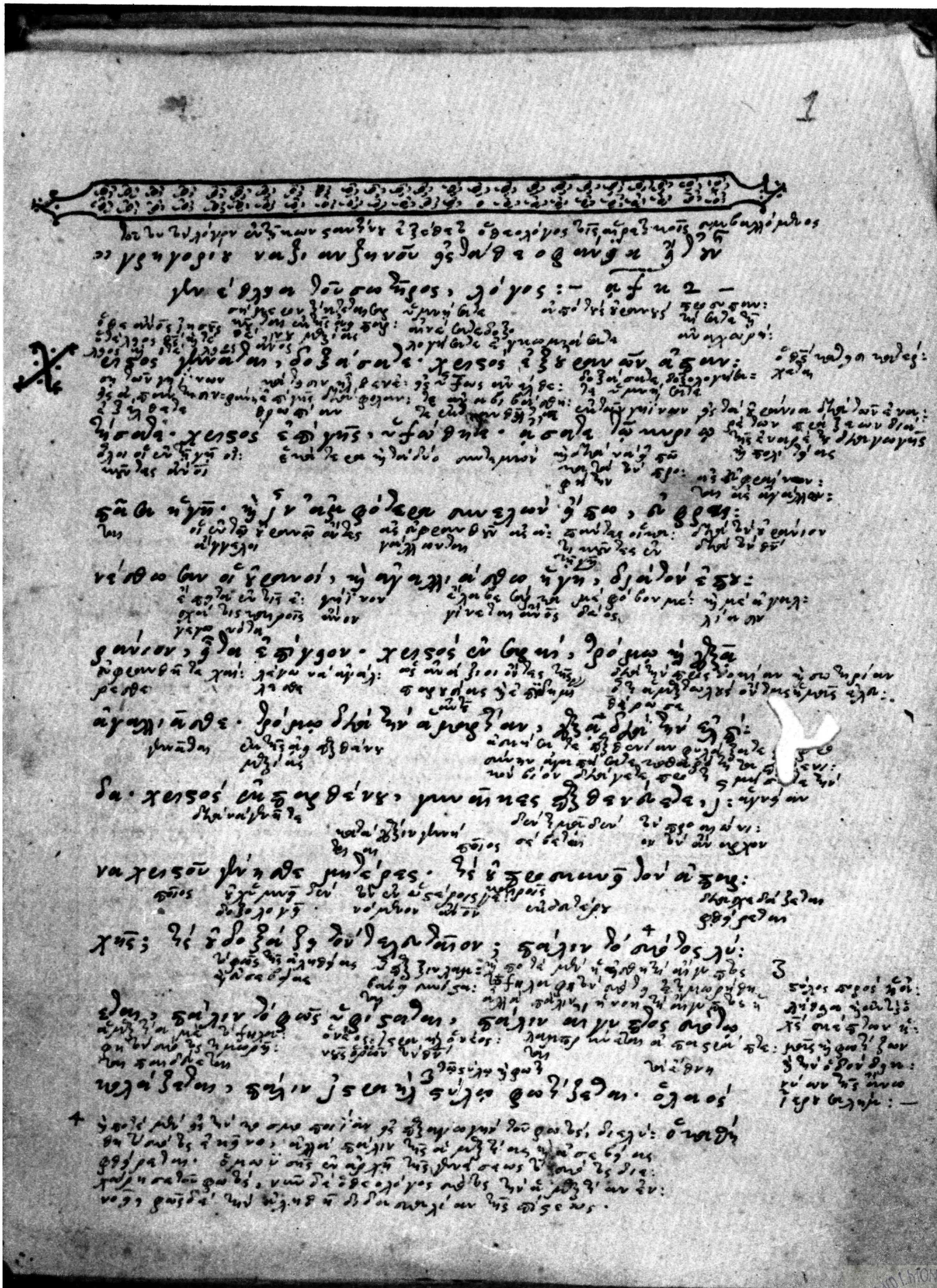
Κῶδιξ 587, ἔτους 1719, σελ. 1

Ἀρ. 297.

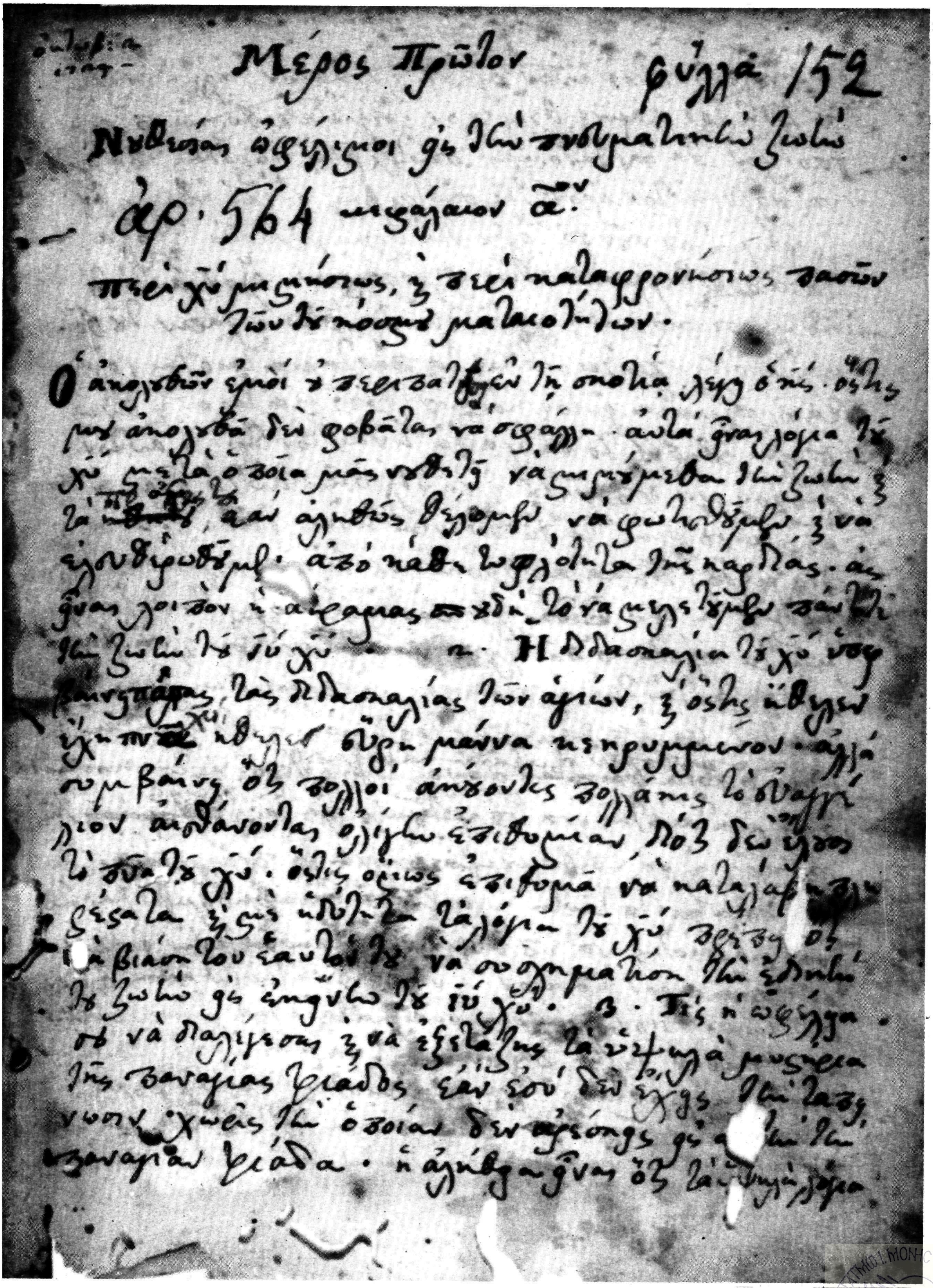
Κῶδιξ 297, ἔτους 1720, φύλ. 17

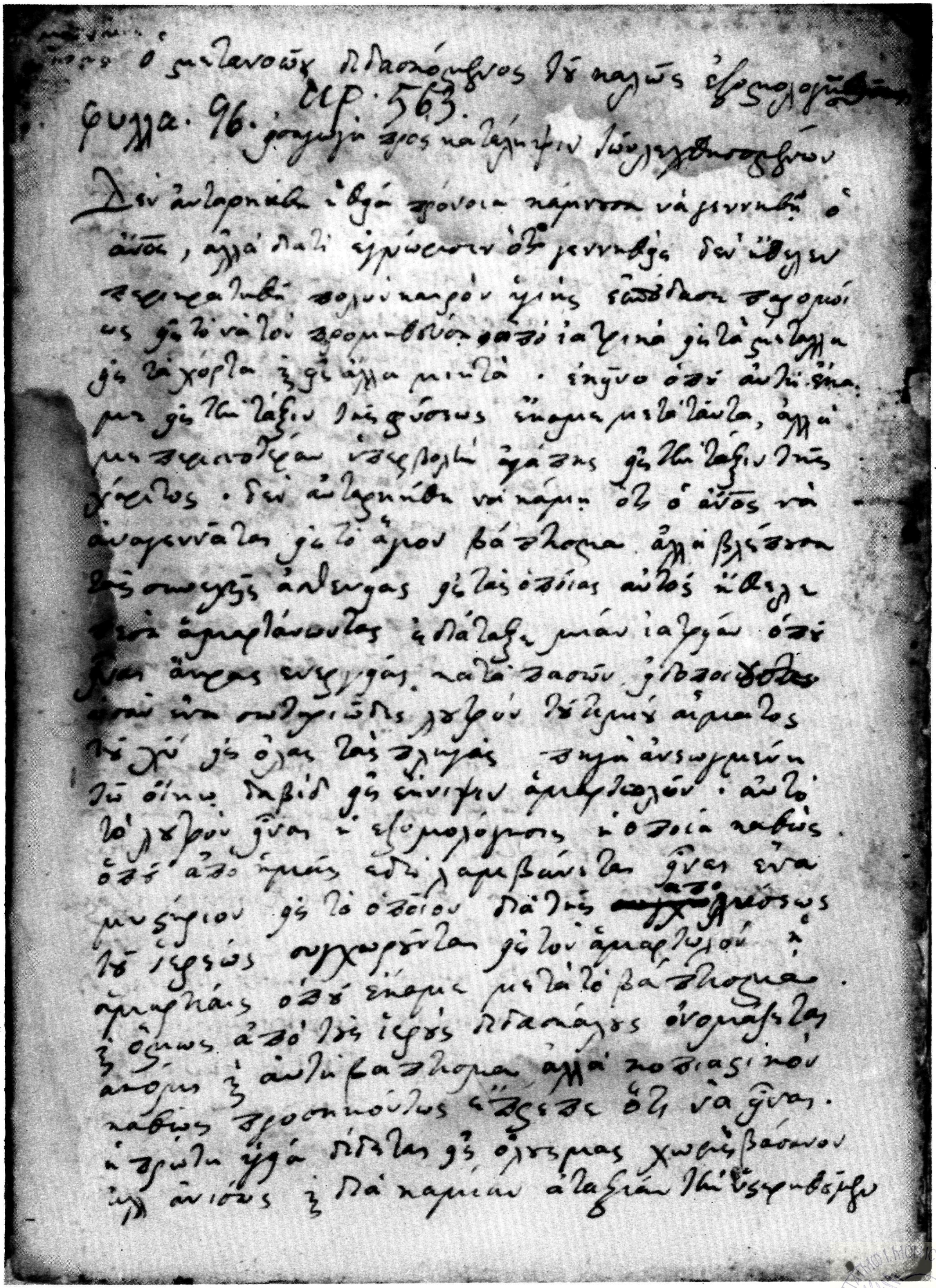
Κῶδιξ 357, ἔτους 1721, σελ. 212 - 213

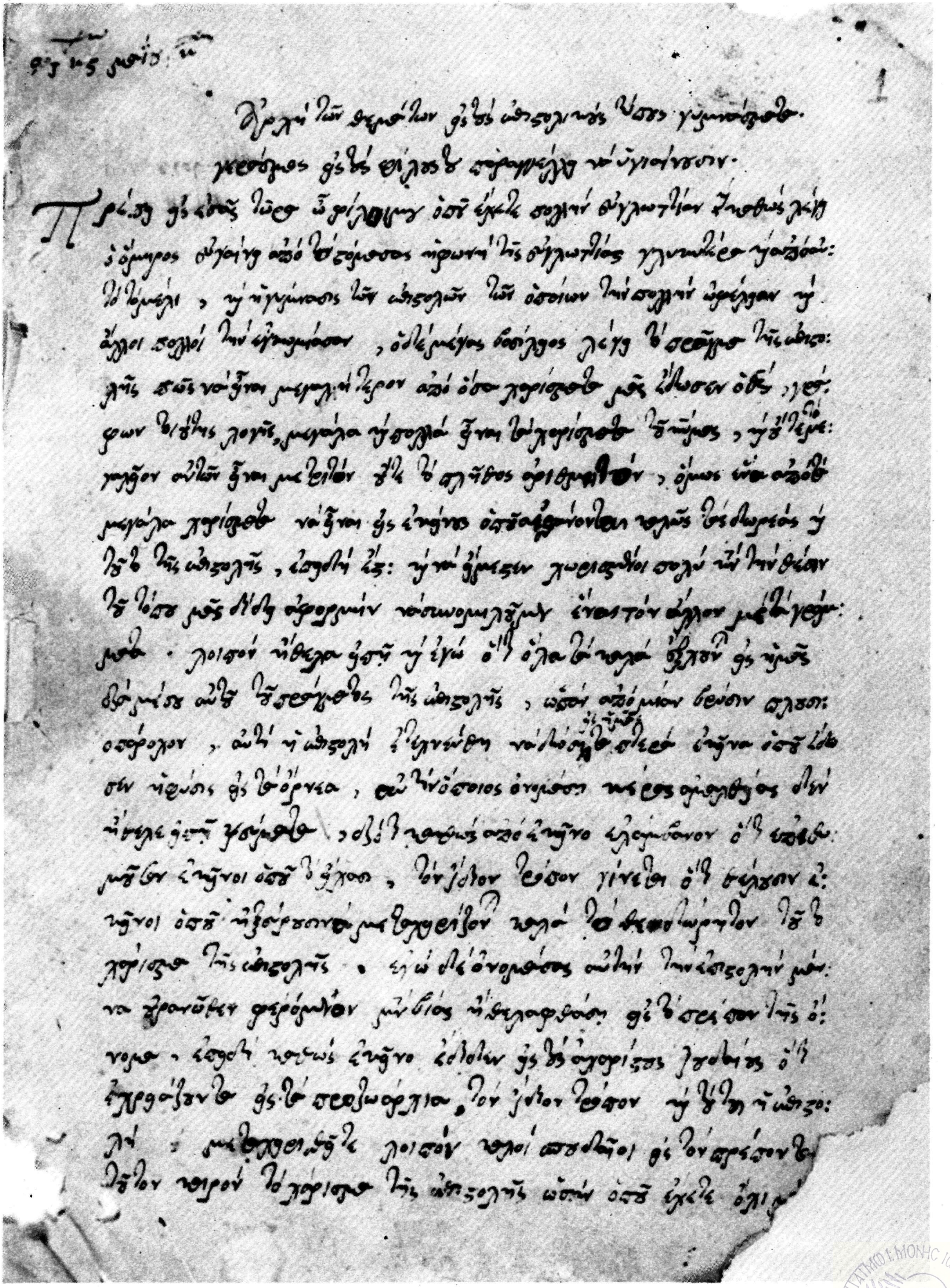
Μαθ. Πατμ. 161, ἔτους 1722, φύλ. 1

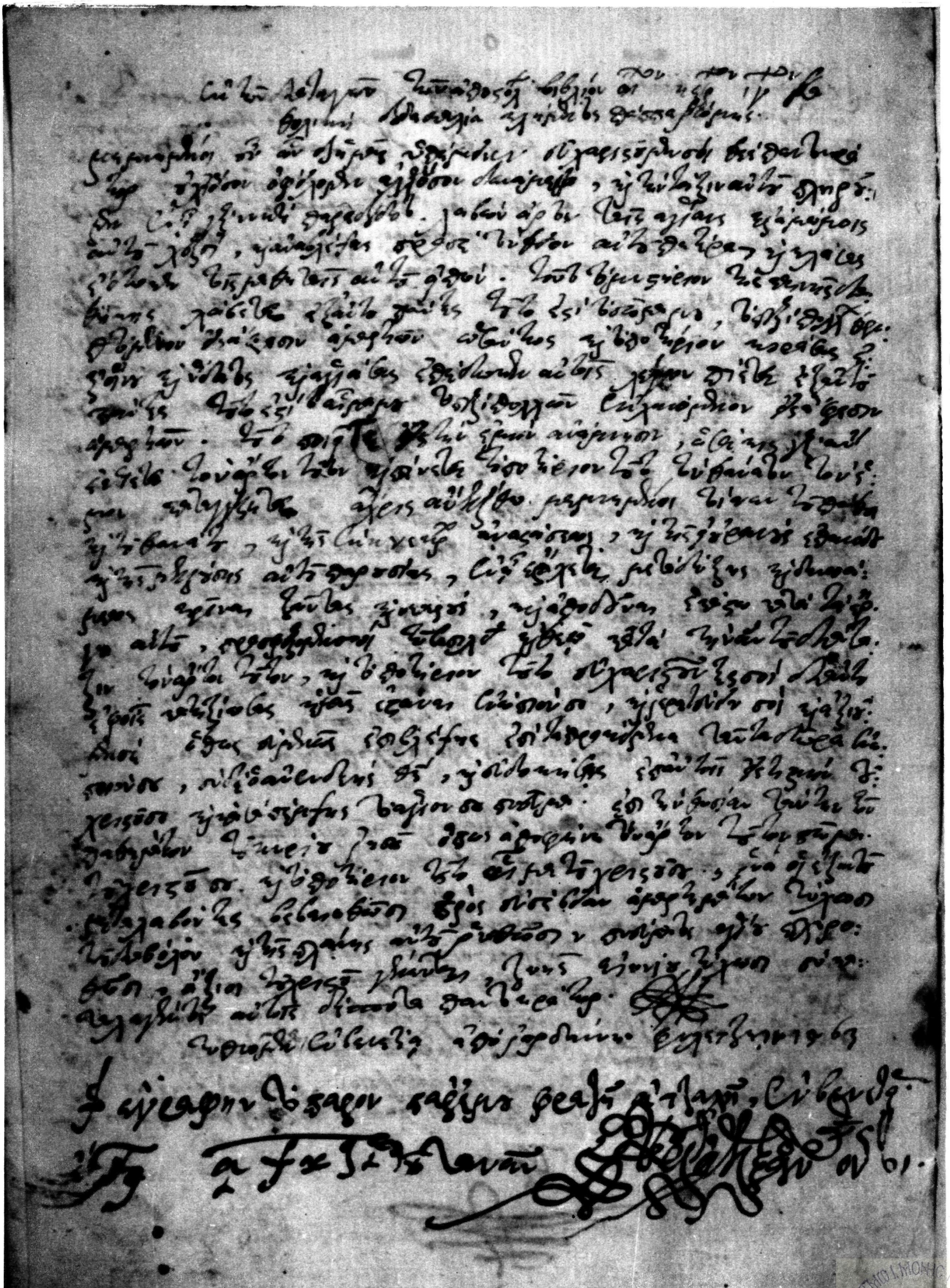
Κῶδιξ 564, ἔτους 1724, σελ. 1

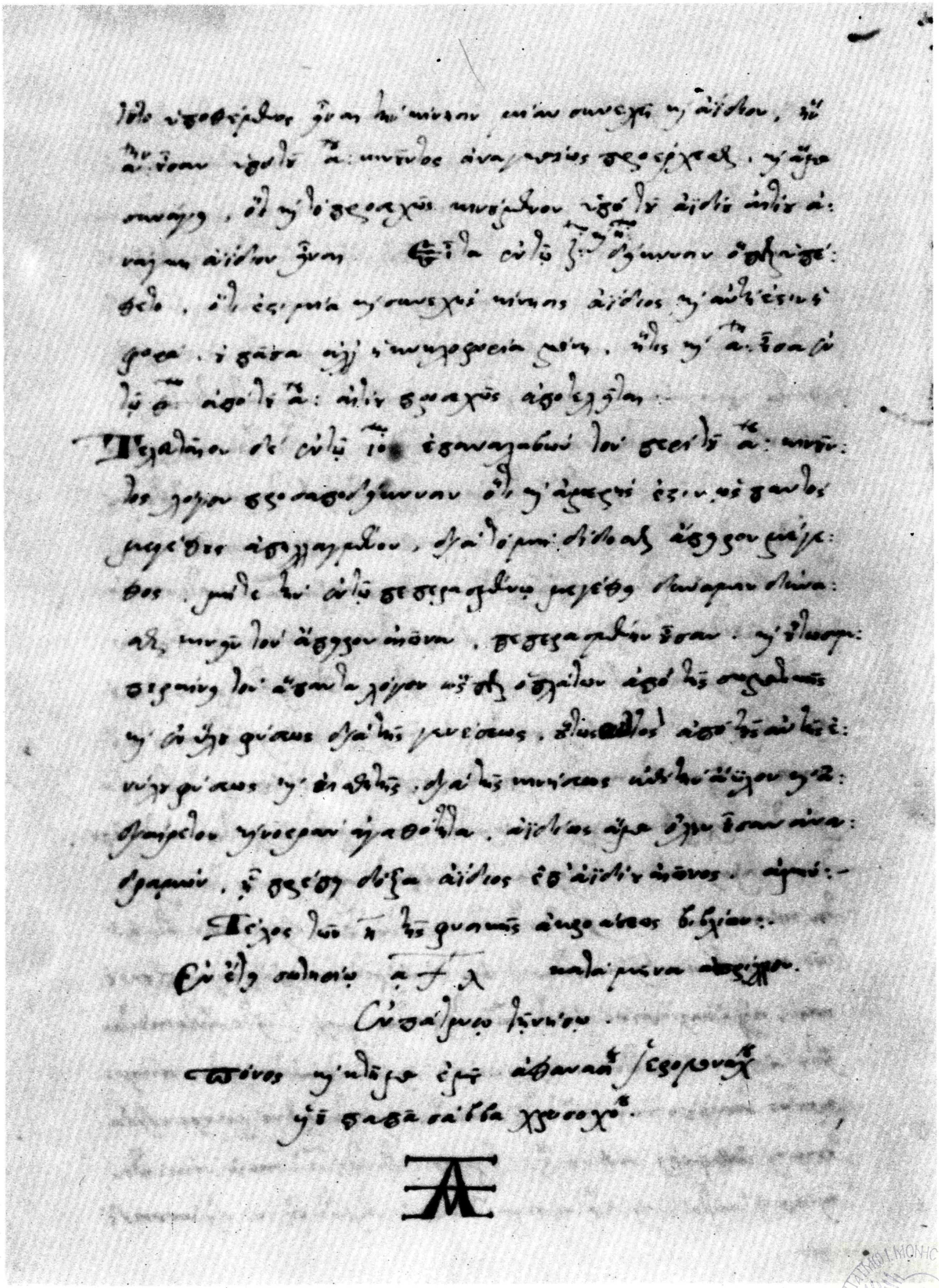
Κῶδιξ 563, ἔτους 1725, φύλ. 1

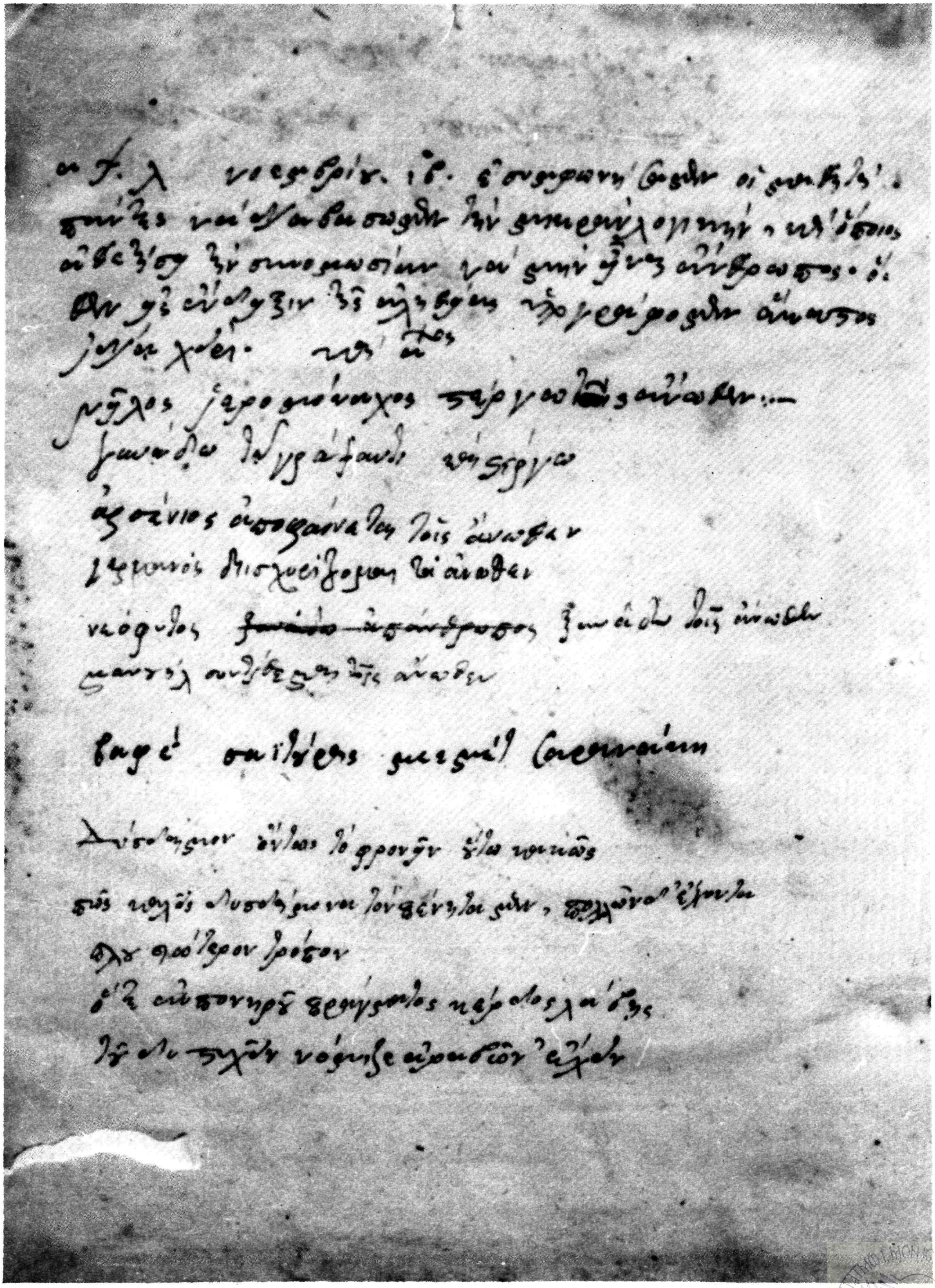
Κῶδιξ 960β, ἔτους 1726, φύλ. 1

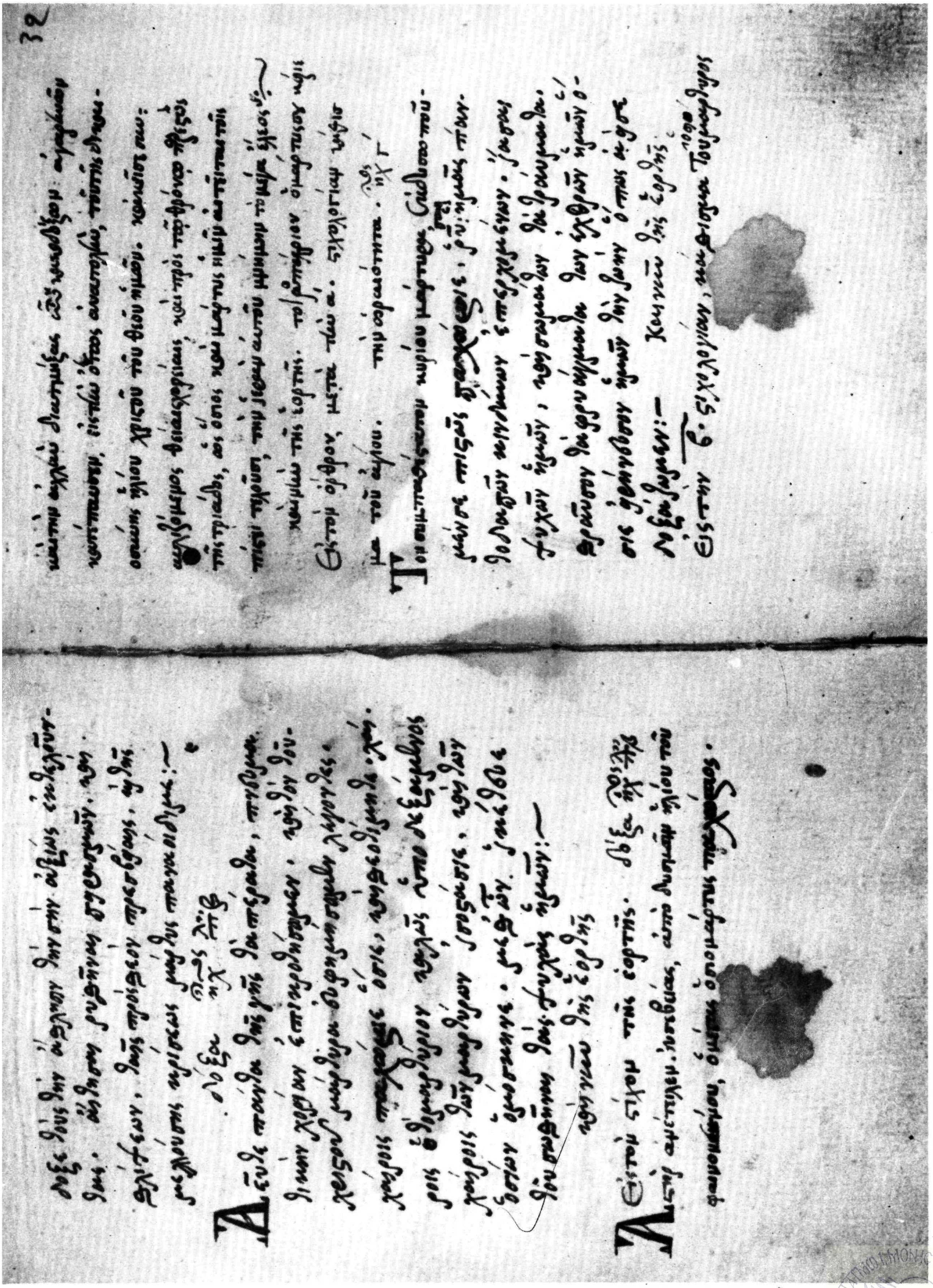
Κῶδιξ 576, ἔτους 1727, σελ. 86

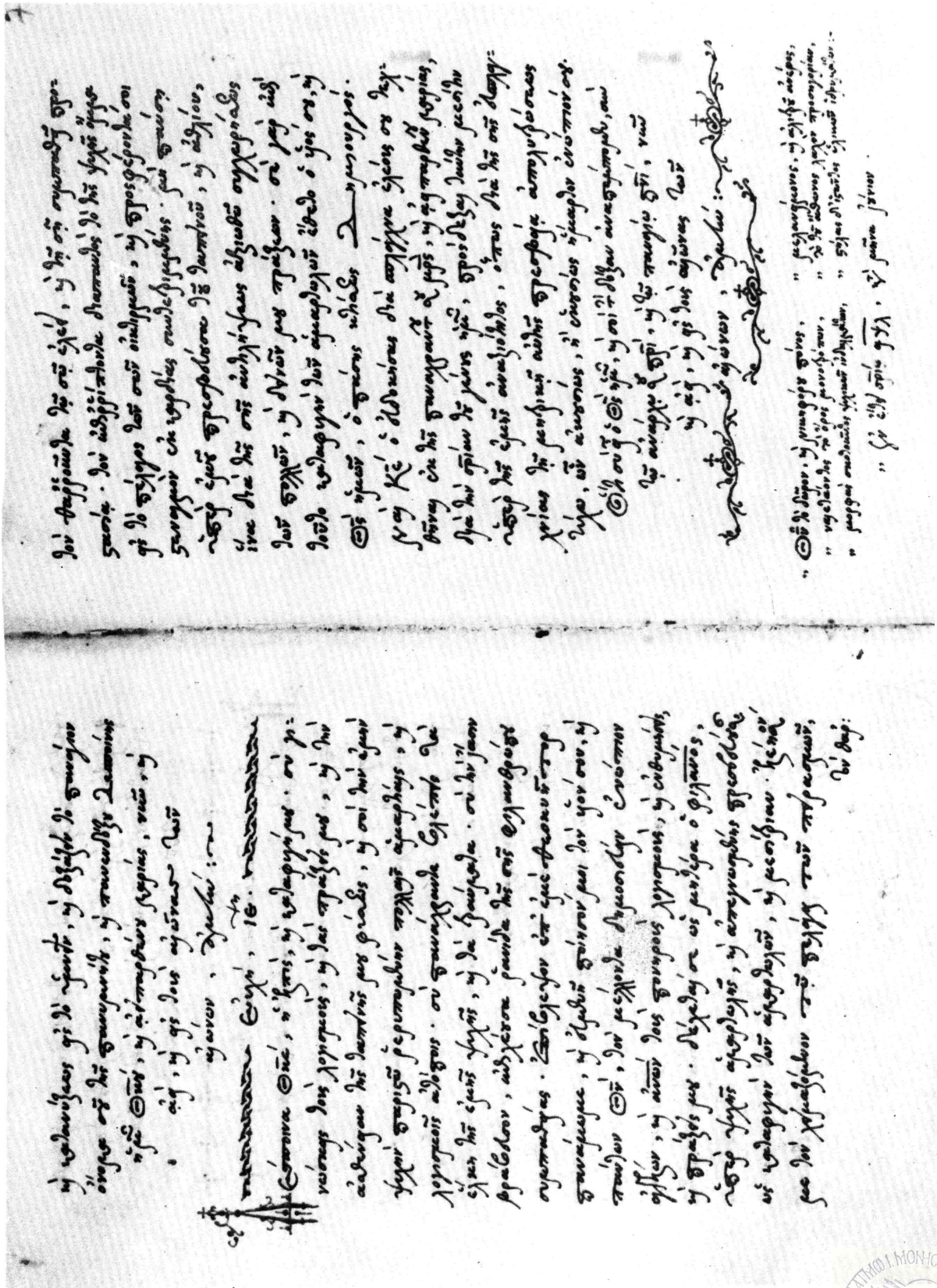
Κῶδιξ 350, ἔτους 1730, φύλ. 476v

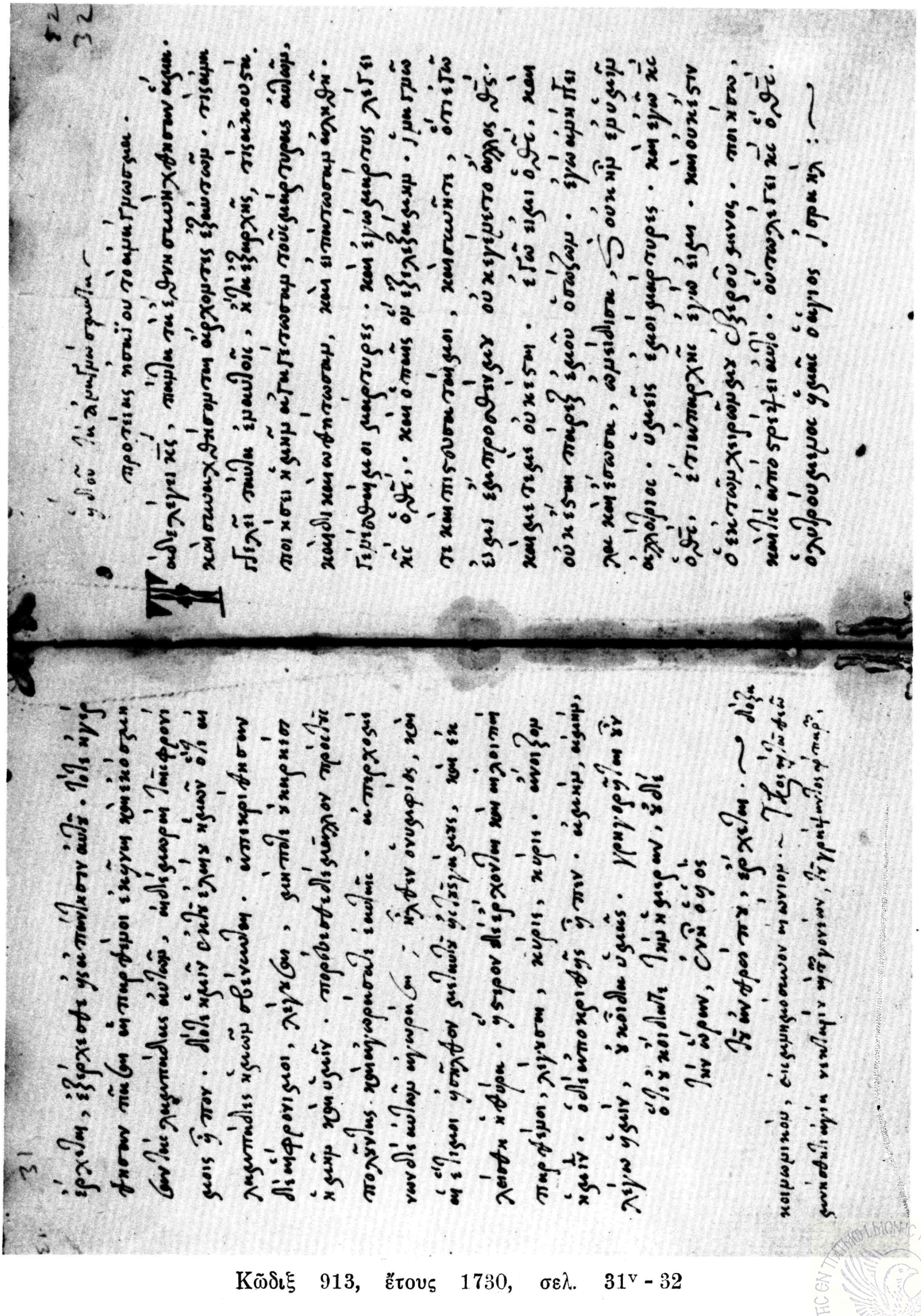
Κῶδιξ 353, ἔτους 1730, σελ. 777

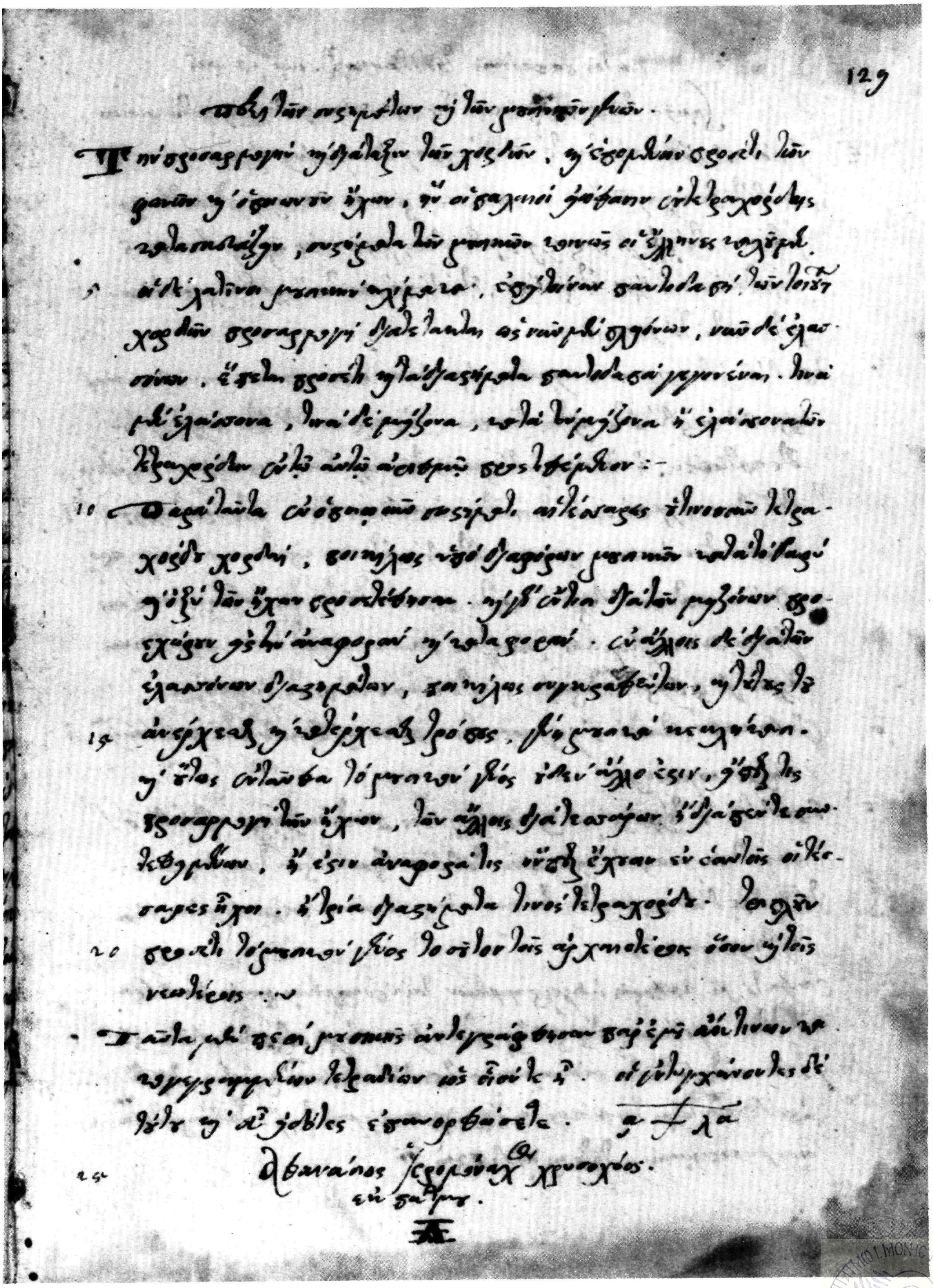
Κῶδιξ 872, ἔτους 1730, φύλ. 31ᵛ - 32

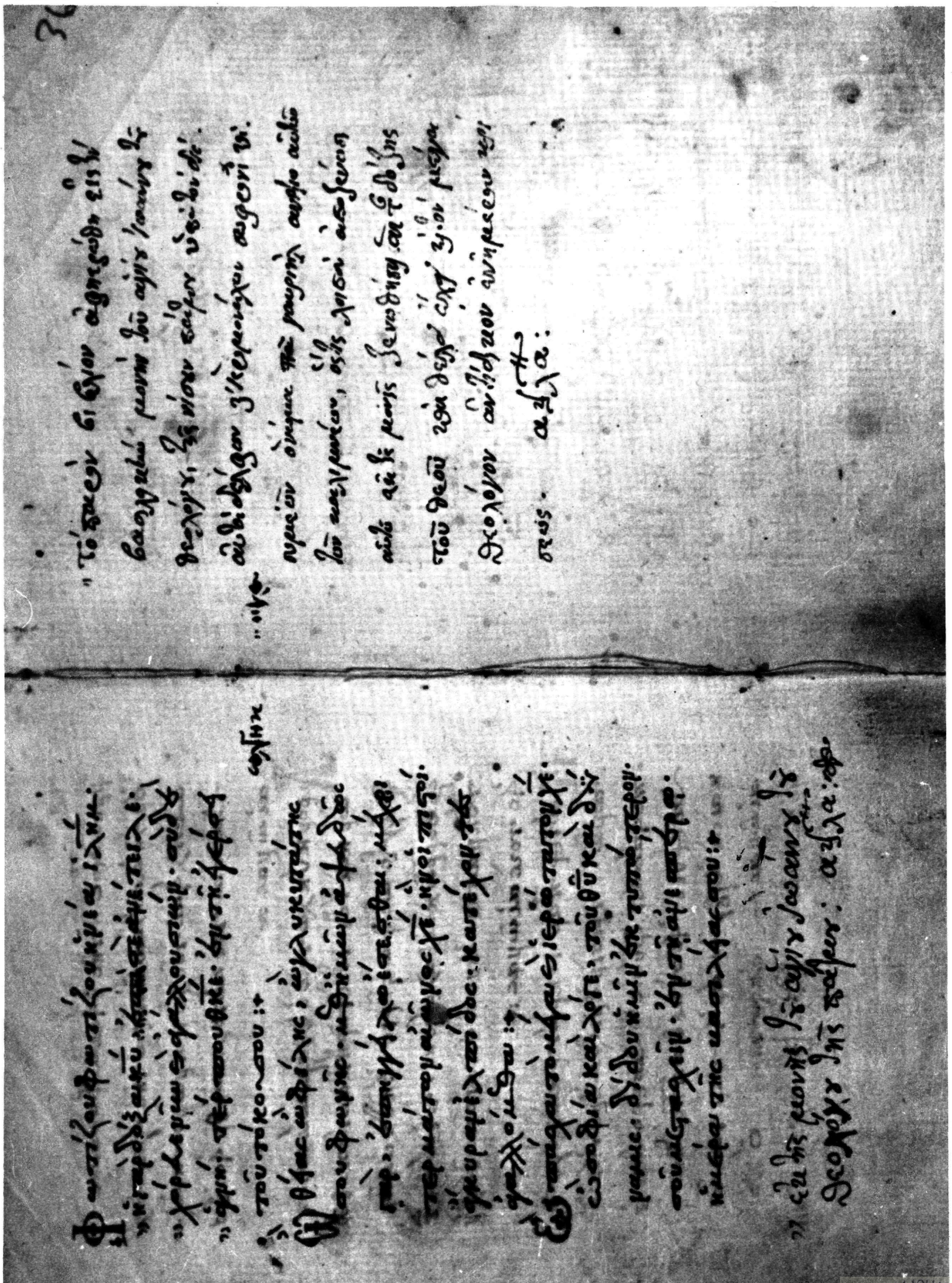
Κῶδιξ 910, ἔτους 1730, φύλ. 69v - 70

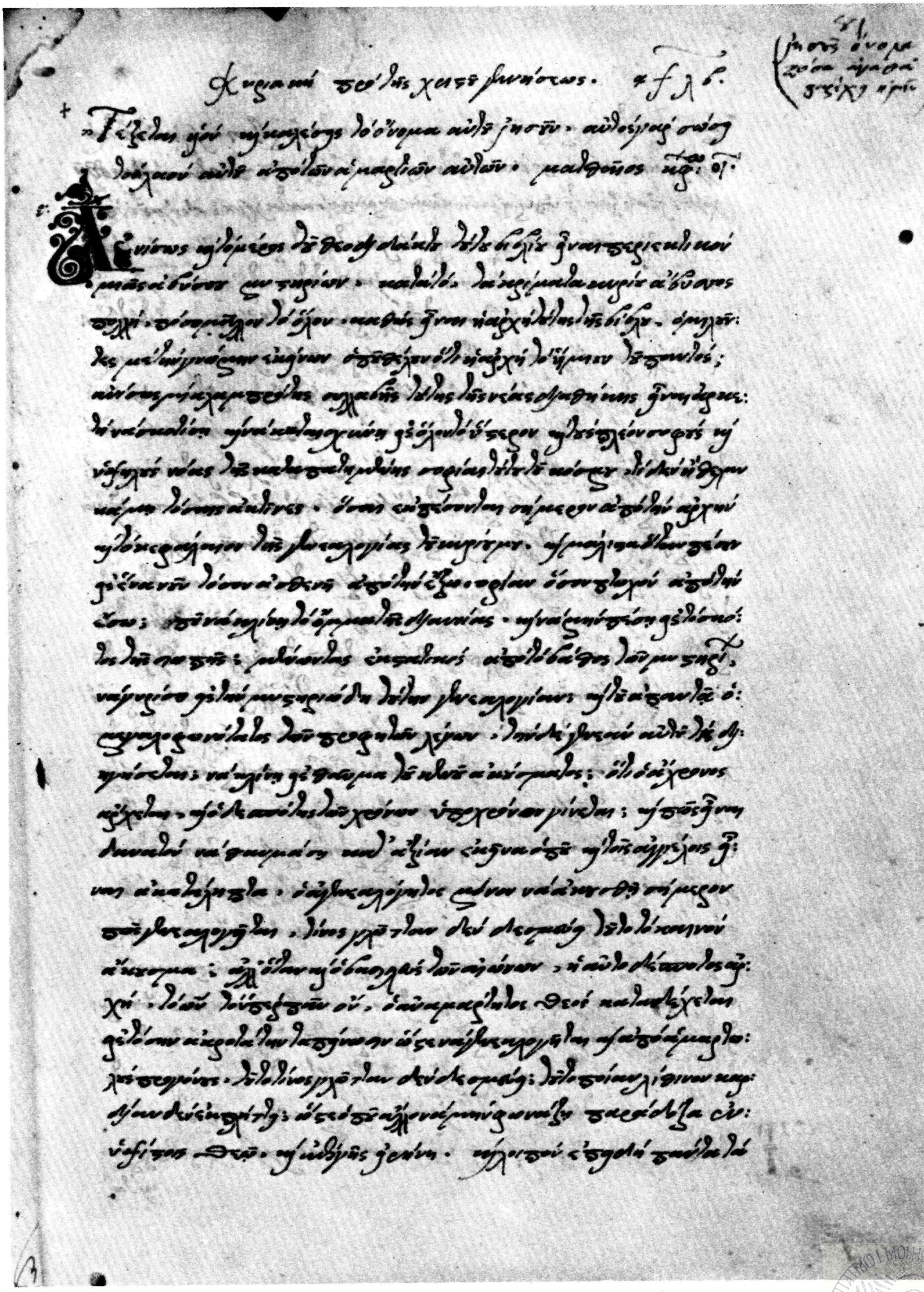
Κῶδιξ 913, ἔτους 1730, σελ. 31ᵛ - 32

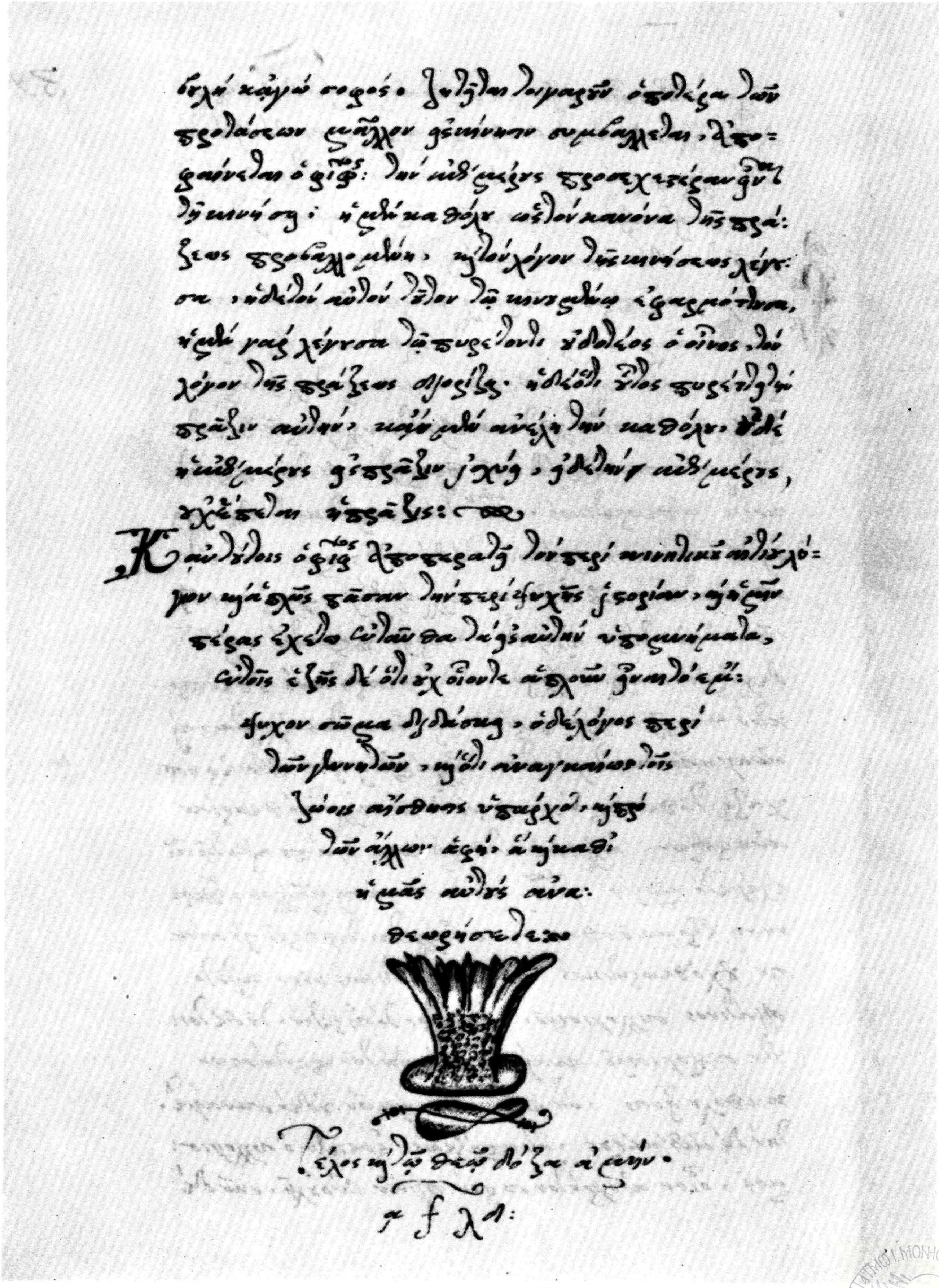
Κῶδιξ 649, ἔτους 1731, σελ. 129

Κῶδιξ 855, ἔτους 1731, φύλ. 35v - 36

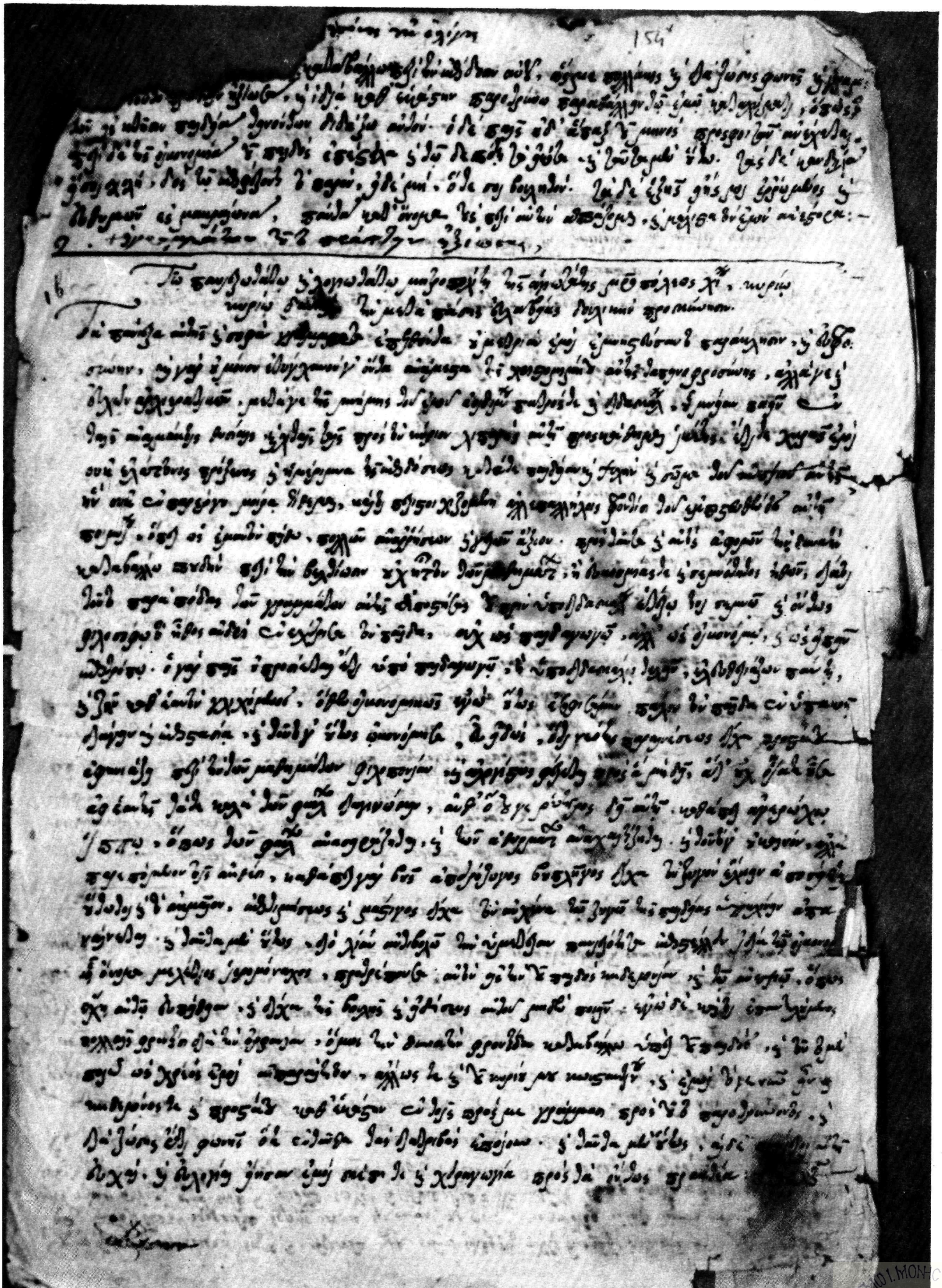
Κῶδιξ 517, ἔτους 1732, σελ. 81

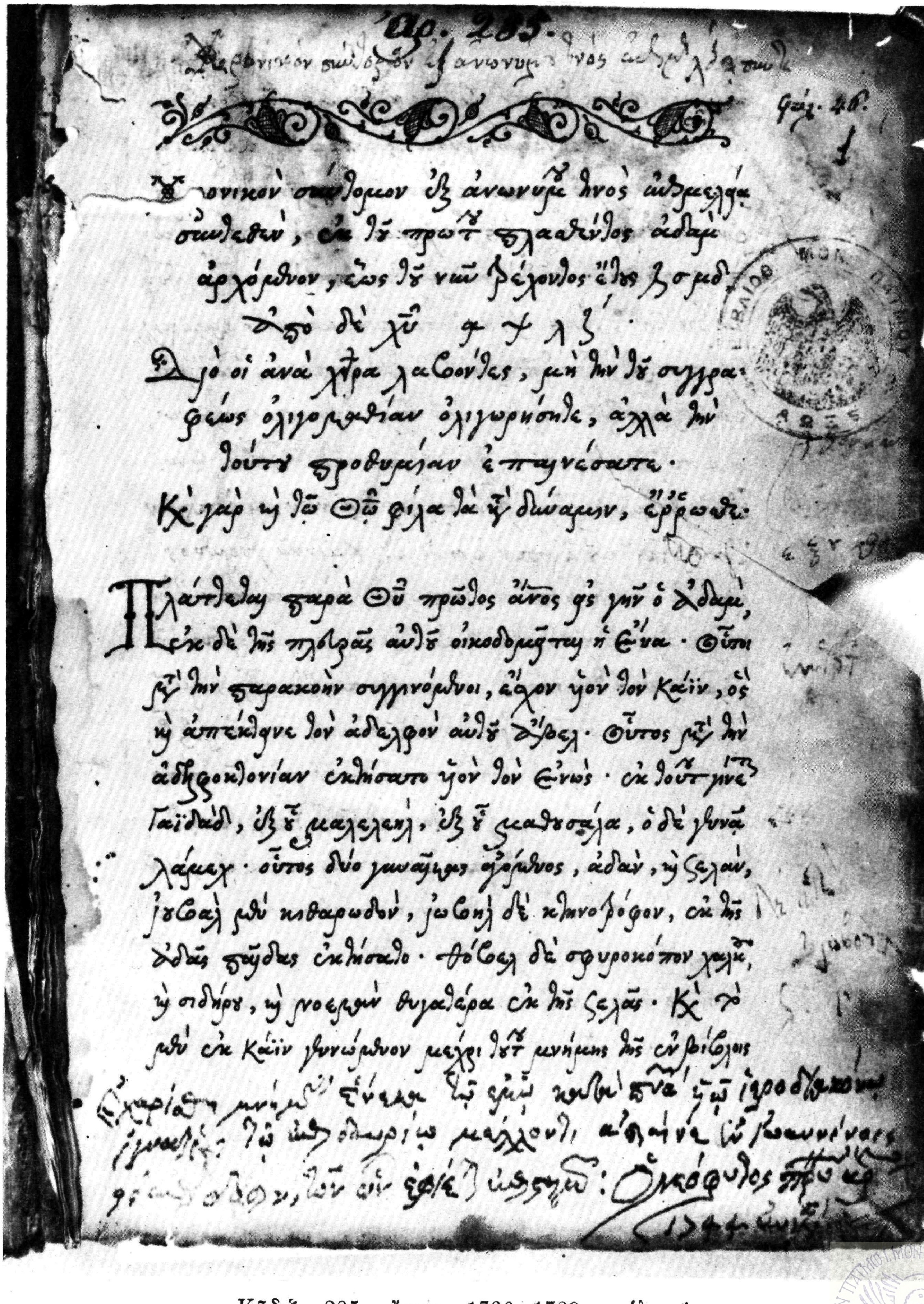
Κῶδιξ 345, ἔτους 1734, φύλ. 320ᵛ

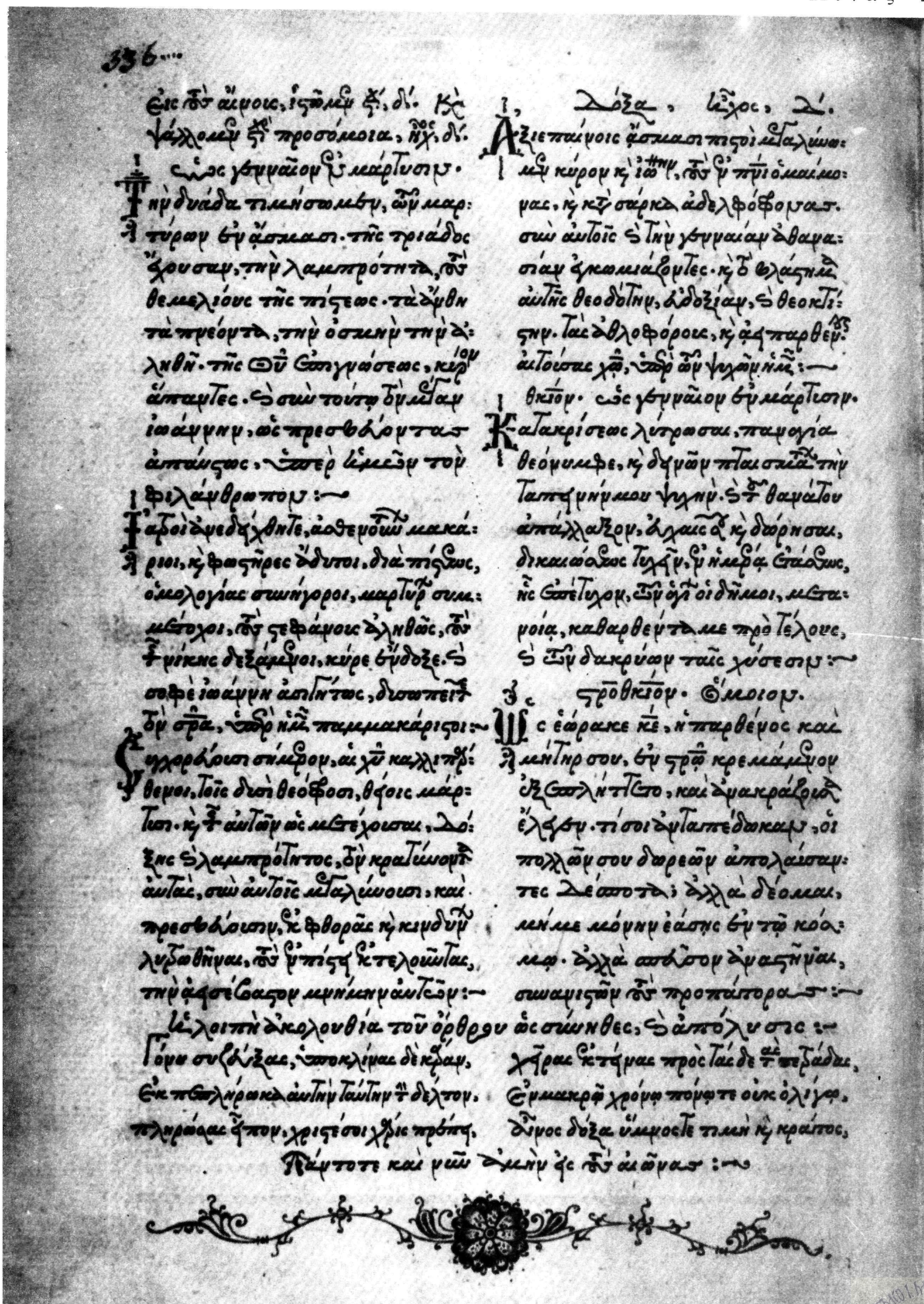
Κῶδιξ 809, ἔτους 1735, φύλ. 1

Κῶδιξ 850, ἔτους 1736-7 φύλ. 154ᵛ

Κῶδιξ 285, ἔτους 1736-1738, φύλ. 1

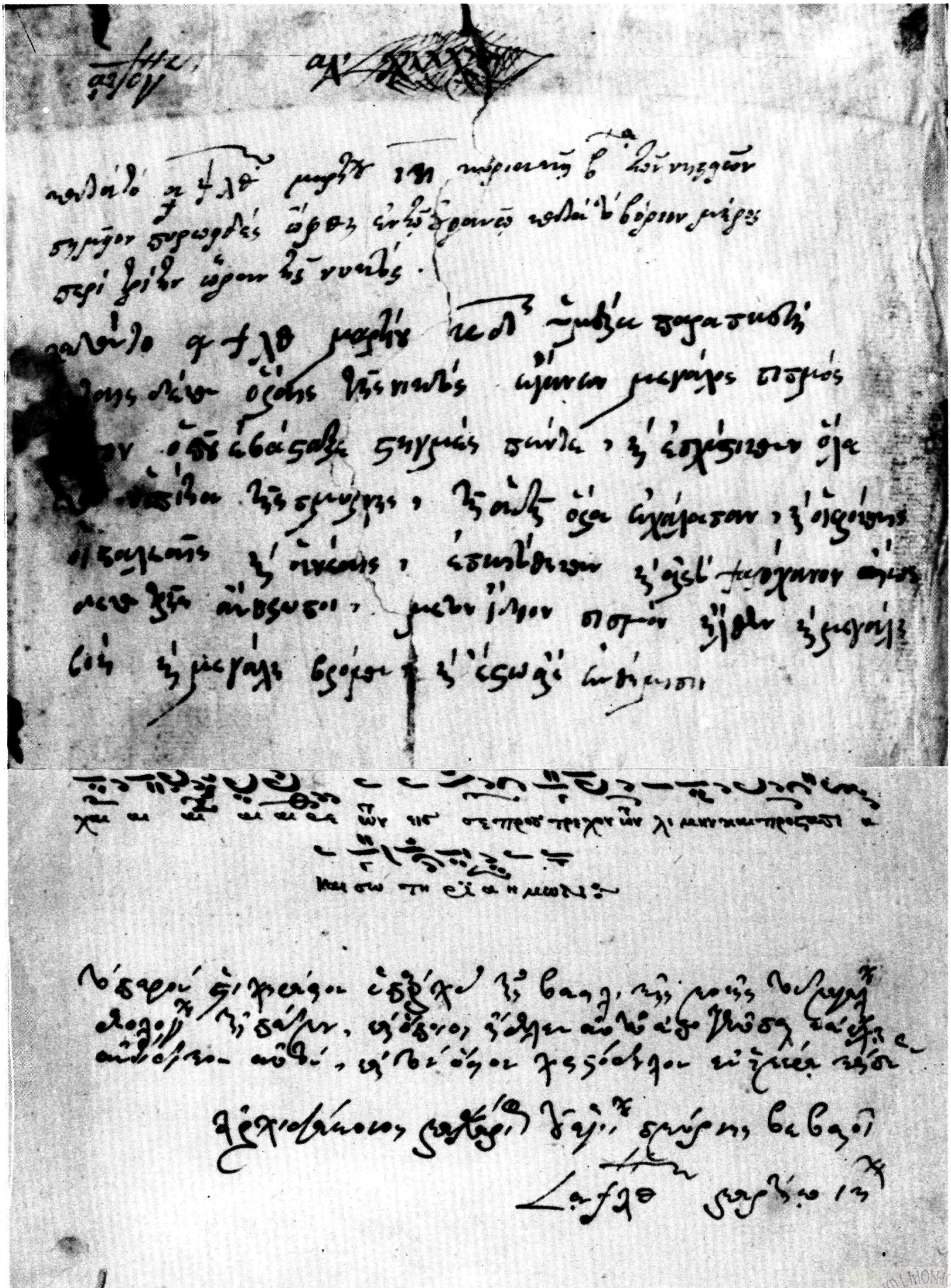

336

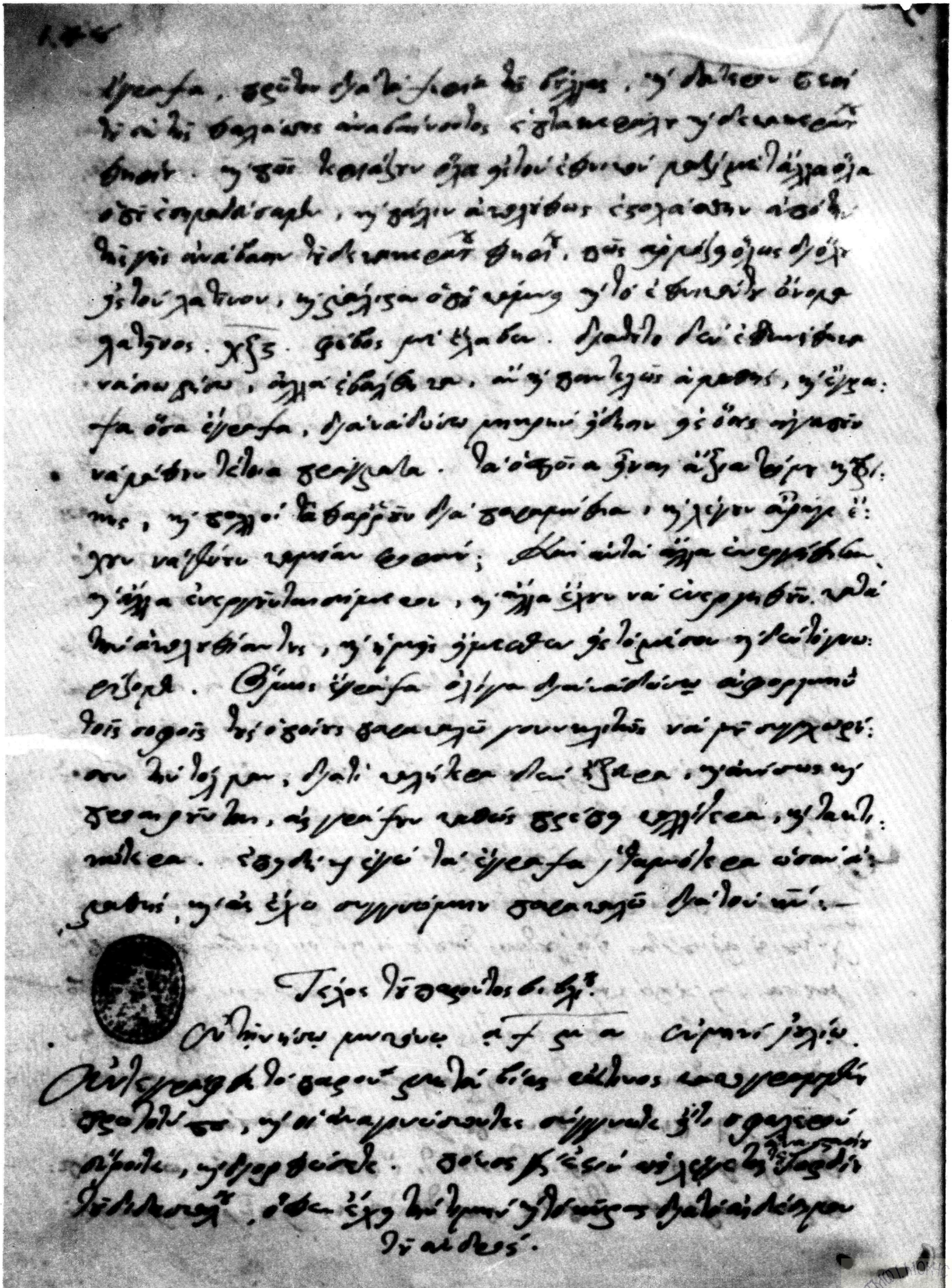
εἰς τοὺς αἴνους, ἱστῶμεν στίχους δ΄. καὶ
ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια, ἦχος δ΄.
Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν·
Τὴν δυάδα τιμήσωμεν, τῶν μαρ-
τύρων ἐν ᾄσμασι· τῆς τριάδος
ἔχουσαν, τὴν λαμπρότητα, τοὺς
θεμελίους τῆς πίστεως· τὰ ἄνθη
τὰ πνέοντα, τὴν ὀσμὴν τὴν ἀ-
ληθῆ· τῆς θεοῦ ἐπιγνώσεως, κῦρον
ἅπαντες· σὺν τούτῳ ἐν μέσῳ
ἰωάννην, ὡς πρεσβεύοντας
ἀπαύστως, ὑπὲρ ἡμῶν τὸν
φιλάνθρωπον:—
Χαροποὶ ἀνεδείχθητε, ἀθλοφόροι μακά-
ριοι, καὶ φωστῆρες ἄδυτοι, διὰ πίστεως,
ὁμολογίας συνήγοροι, μαρτύρων συμ-
μέτοχοι, τοὺς στεφάνους ἀληθῶς, τοὺς
τῆς νίκης δεξάμενοι, κῦρε ἔνδοξε, καὶ
σοφὲ ἰωάννη ἀσιγήτως, δυσωπεῖτε
τὸν σωτῆρα, ὑπὲρ ἡμῶν παμμακάριστοι:—
Συγχορεύουσι σήμερον, αἱ χριστοῦ καλλιπάρ-
θενοι, ταῖς δυσὶ θεόφροσι, θείοις μάρ-
τυσι. καὶ τῆς αὐτῶν ὡς μετέχουσαι, δό-
ξης καὶ λαμπρότητος, ἐν κραταιοῦσαι
αὐτάς, σὺν αὐτοῖς μεγαλύνουσι, καὶ
πρεσβεύουσιν, ἐκ φθορᾶς καὶ κινδύνων
λυτρωθῆναι, τοὺς ἐν πίστει ἐκτελοῦντας,
τὴν ἀεισέβαστον μνήμην αὐτῶν:—
Ἡ λοιπὴ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου
Τόνου συζεύξας, ὑποκλίνας δὲ κάραν,
ἐκπεπλήρωκα αὐτὴν ταύτην τὴν δέλτον.
πληρώσας ἔπου, χριστέ σοι χάρις πρέπει,

Δόξα, ἦχος δ΄.
Ἀξιεπαίνοις ᾄσμασι πιστοὶ μεγαλύνω-
μεν κῦρον καὶ ἰωάννην, τοὺς ἐν πνεύματι ὁμαίμο-
νας, καὶ κατὰ σάρκα ἀδελφόφρονας.
σὺν αὐτοῖς καὶ τὴν γενναίαν ἀθανα-
σίαν ἐγκωμιάζοντες· καὶ τὸ βλάστημα
αὐτῆς θεοδότην, εὐδοξίαν, καὶ θεοκτί-
στην. τὰς ἀθλοφόρους, καὶ ἁγίας παρθένους·
αἰτούσας χριστῷ, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν:—
Θεοτοκίον. Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν.
Κατακρίσεως λύτρωσαι, παναγία
θεόνυμφε, καὶ δεινῶν πταισμάτων τὴν
ταπεινὴν μου ψυχήν. καὶ τοῦ θανάτου
ἀπάλλαξον, ἀλγεινῶν καὶ δώρησαι,
δικαιώσεως τυχεῖν, ἐν ἡμέρᾳ ἐτάσεως,
ἧς ἐπέτυχον, τῷ ἐν ὄρει οἱ δῆμοι, μετα-
νοίᾳ, καθαρθέντα με πρὸ τέλους,
καὶ τῶν δακρύων ταῖς χύσεσιν:—
Σταυροθεοτοκίον. Ὅμοιον.
Ὡς ἑώρακε κύριε, ἡ παρθένος καὶ
μήτηρ σου, ἐν σταυρῷ κρεμάμενον
ἐξεπλήττετο, καὶ ἀνακράζουσα
ἔλεγεν. τί σοι ἀνταπέδωκαν, οἱ
πολλῶν σου δωρεῶν ἀπολαύσαν-
τες δέσποτα; ἀλλὰ δέομαι,
μή με μόνην ἐάσῃς ἐν τῷ κόσ-
μῳ· ἀλλὰ σπεῦσον ἀναστῆναι,
συνανιστῶν τοὺς προπάτορας:—
ὡς συνήθως καὶ ἀπόλυσις:—
χεῖρας ἐκτείνας πρὸς τὰς δεξιὰς τοῦ ...,
ἐν μακρῷ χρόνῳ πόνῳ τε οὐκ ὀλίγῳ.
αἶνος δόξα ὕμνος τε τιμὴ καὶ κράτος,
πάντοτε καὶ νῦν ἀμὴν εἰς τοὺς αἰῶνας:—

Κῶδιξ 862, ἔτους 1737, σελ. 336

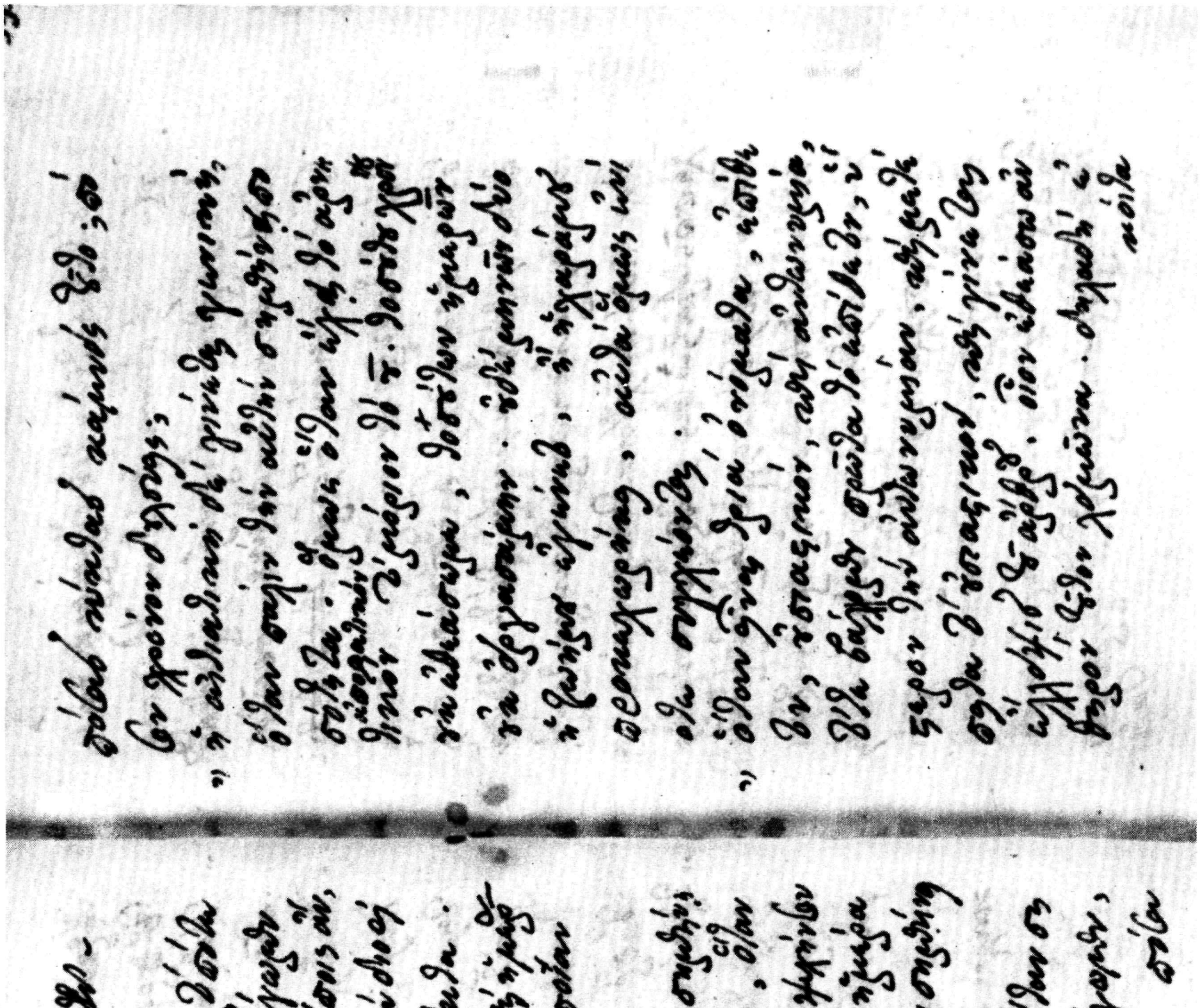
Κῶδιξ 474, ἔτους 1739, πιν. Αᵛ, 130

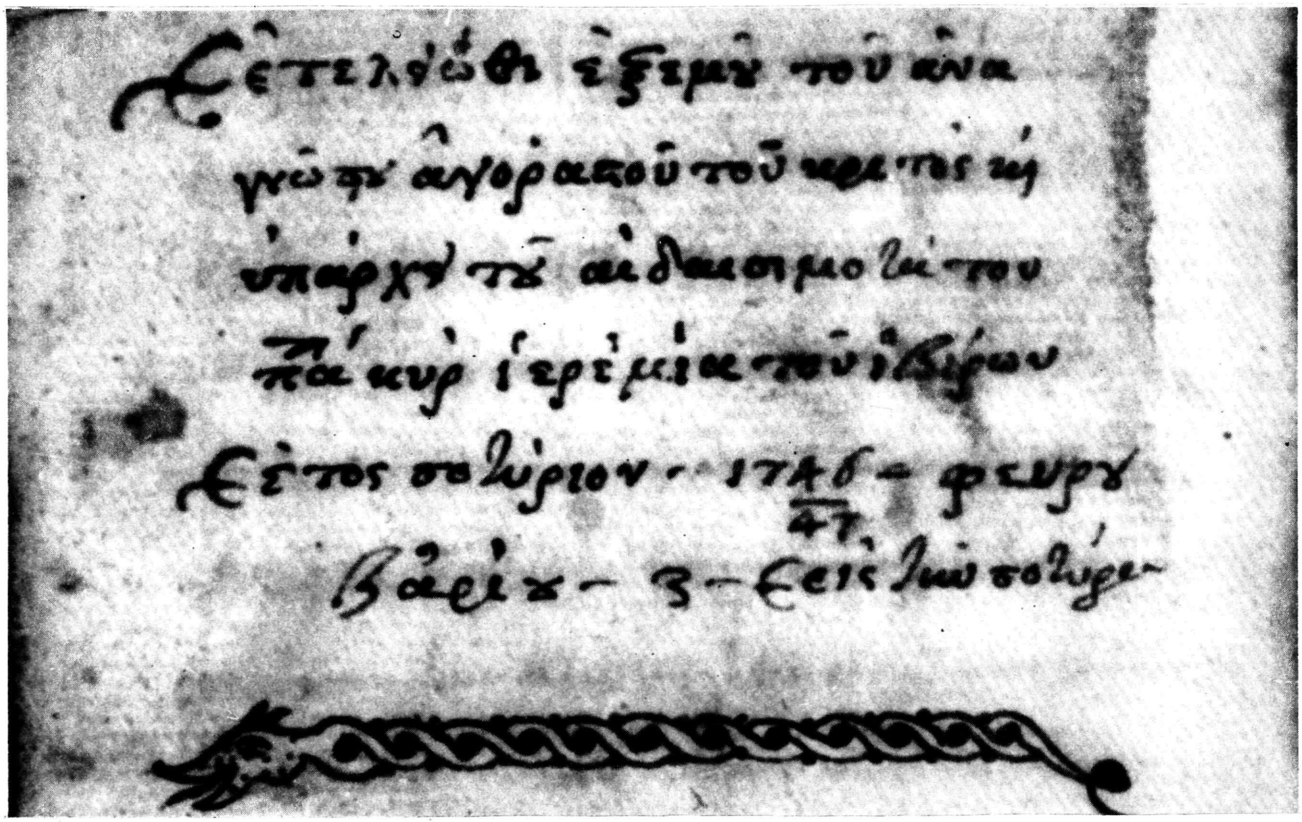
Κῶδιξ 303, ἔτους 1741, φύλ. 82^{v}

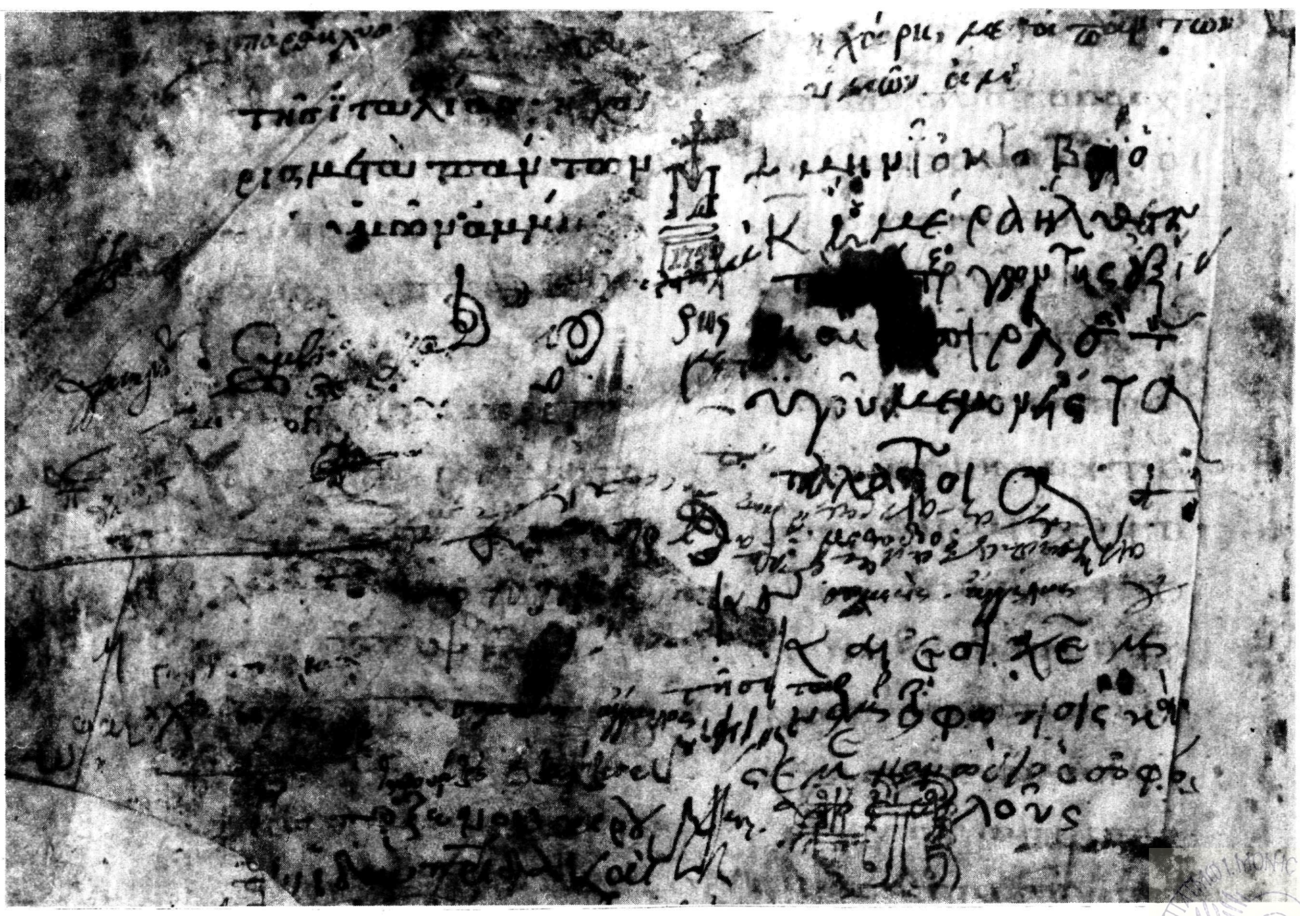
Κῶδιξ 547, ἔτους 1747, φύλ. 1ᵛ - 2

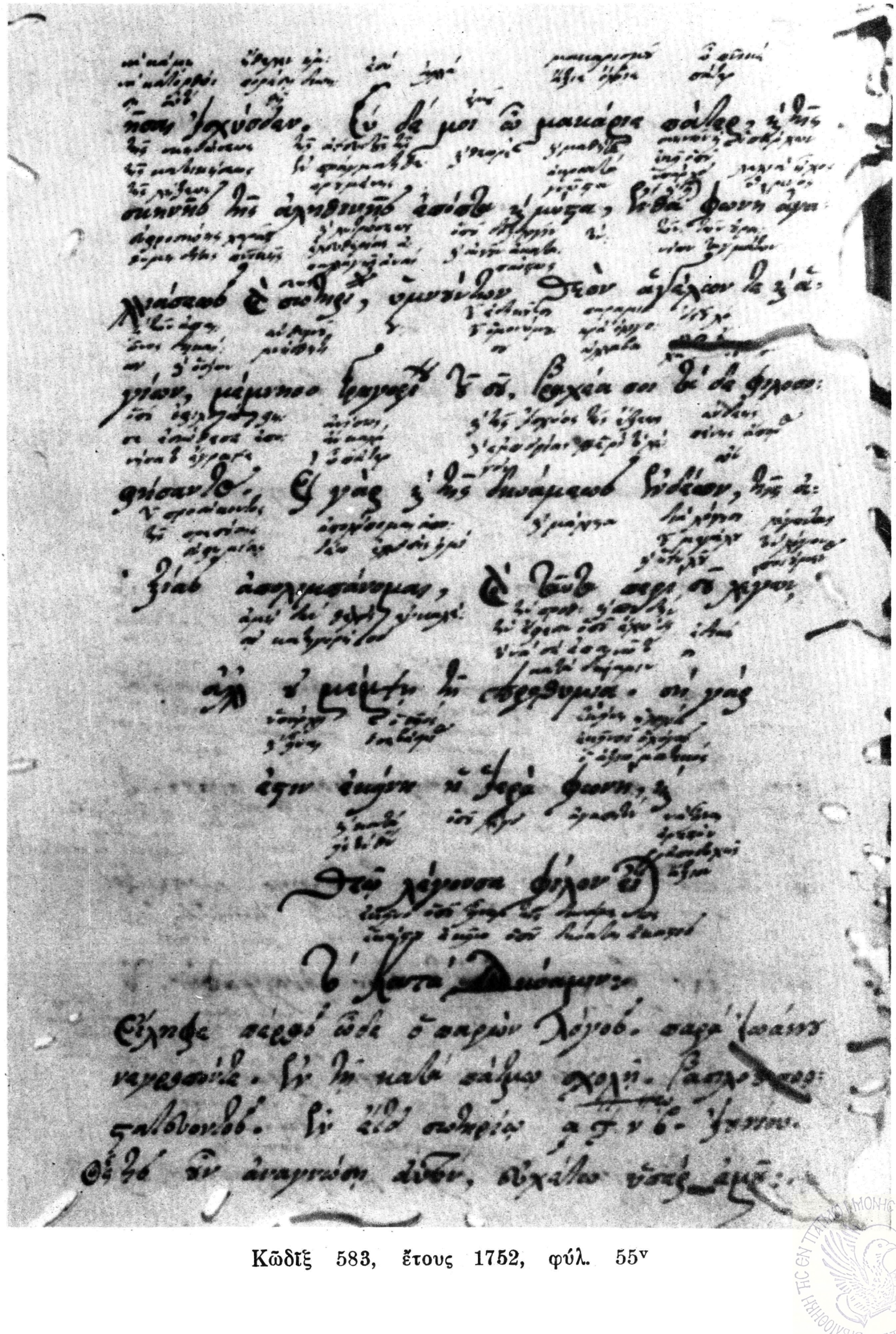
Κῶδιξ 598, ἔτους 1749, σελ. 38-39

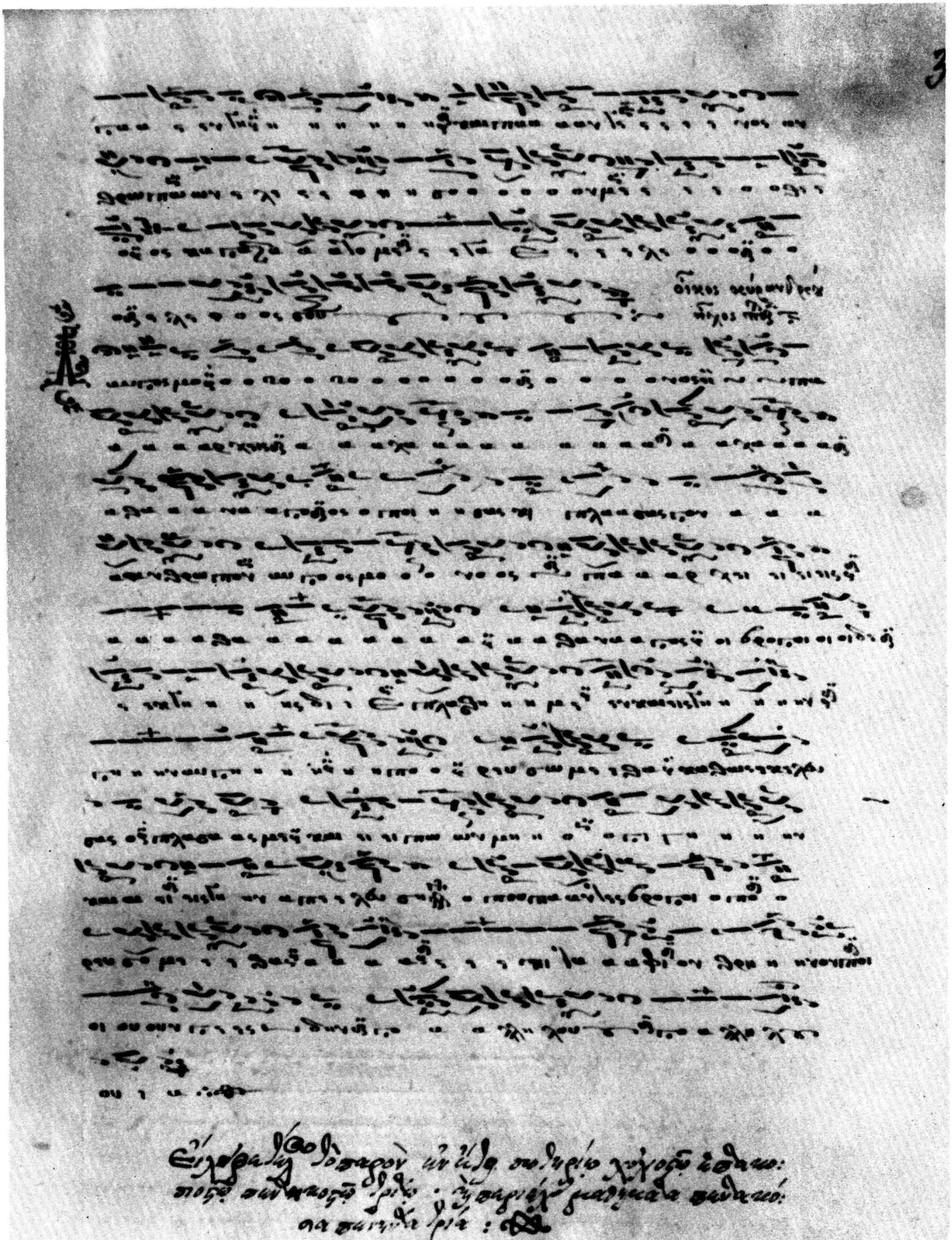
Κῶδιξ 547, ἔτους 1746, φύλ. 151ᵛ

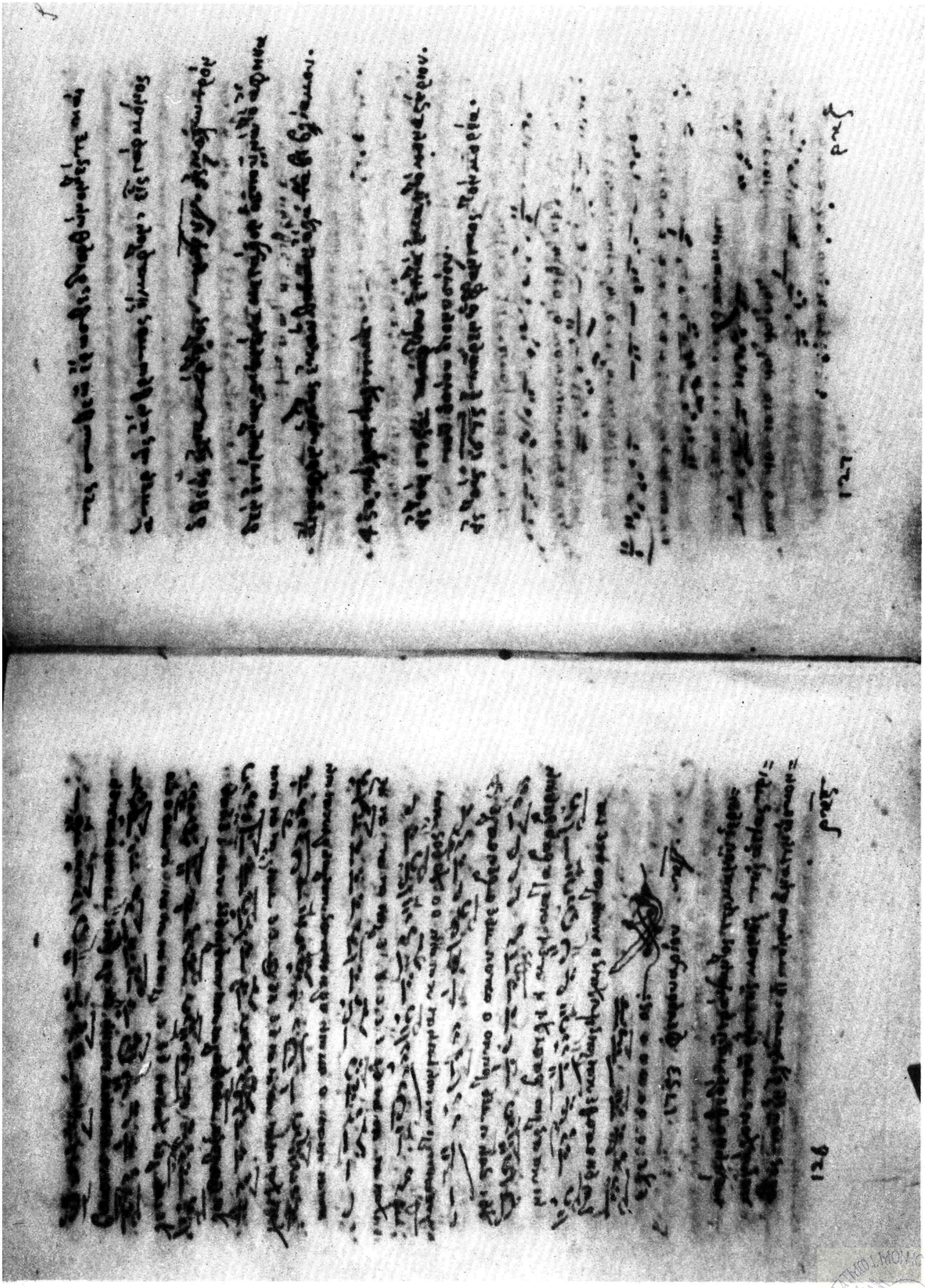
Κῶδιξ 14, ἔτους 1750, φύλ. 253ᵛ

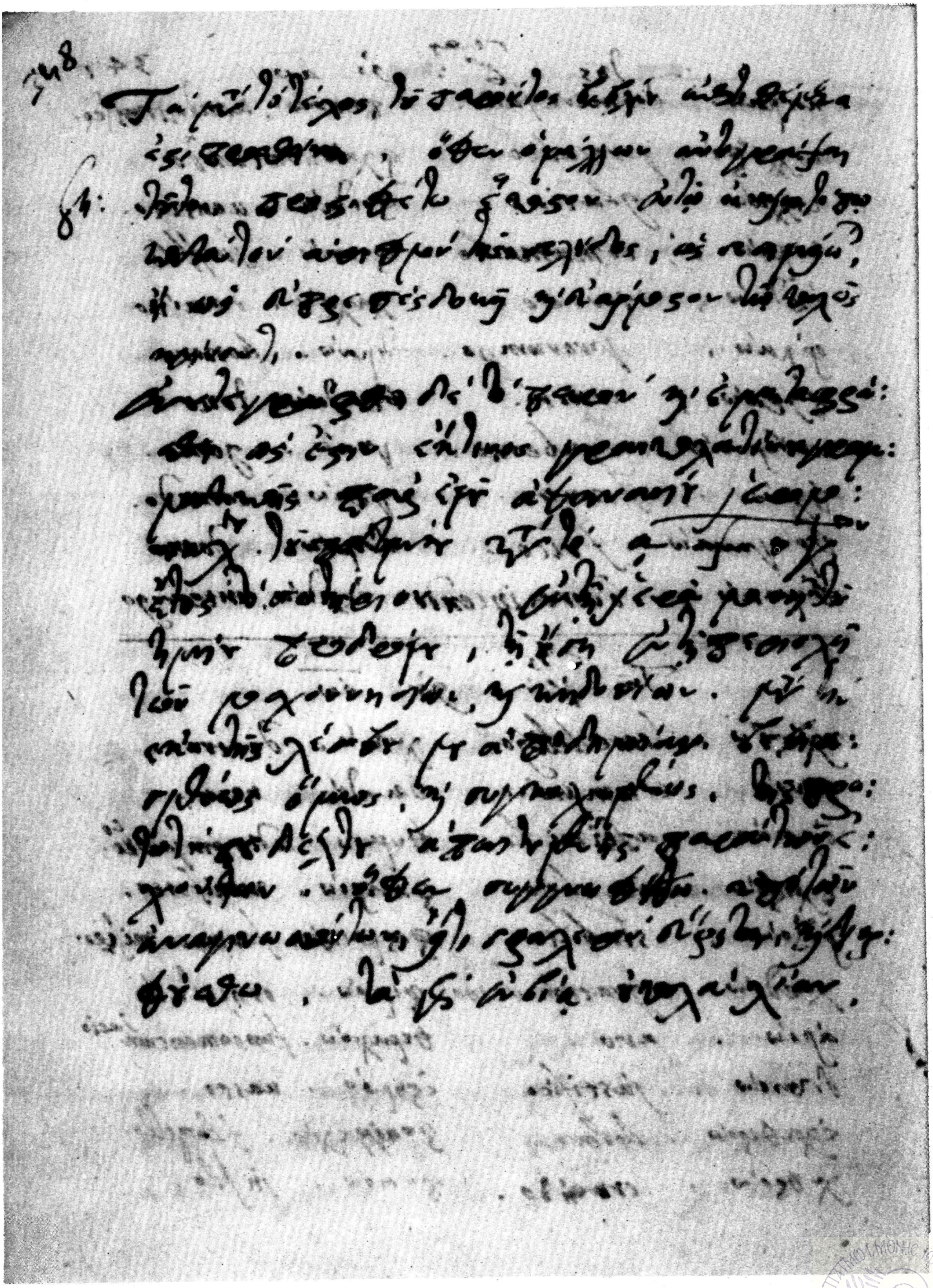
Κῶδιξ 583, ἔτους 1752, φύλ. 55ᵛ

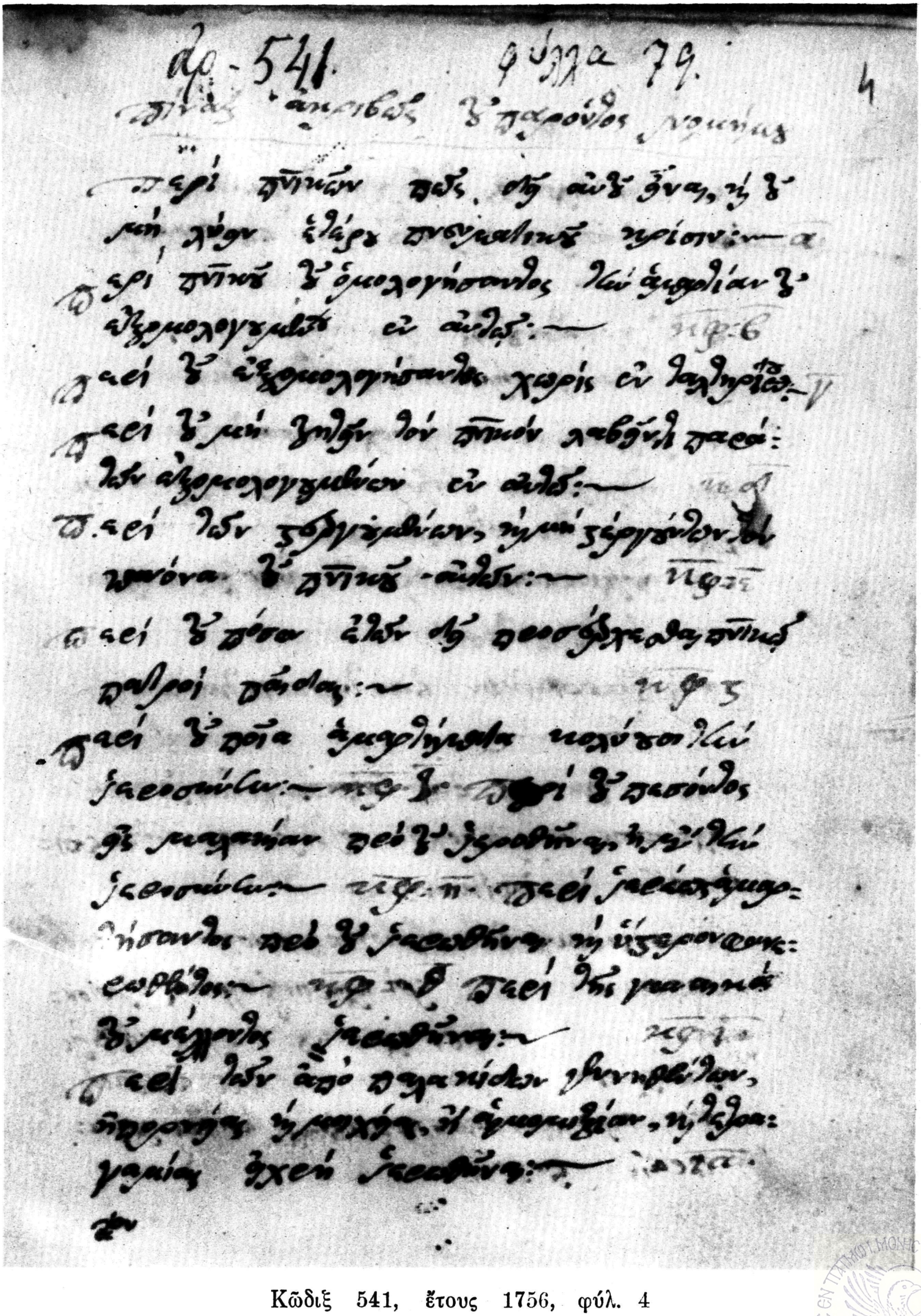
Κῶδιξ 472, ἔτους 1753, φύλ. 373

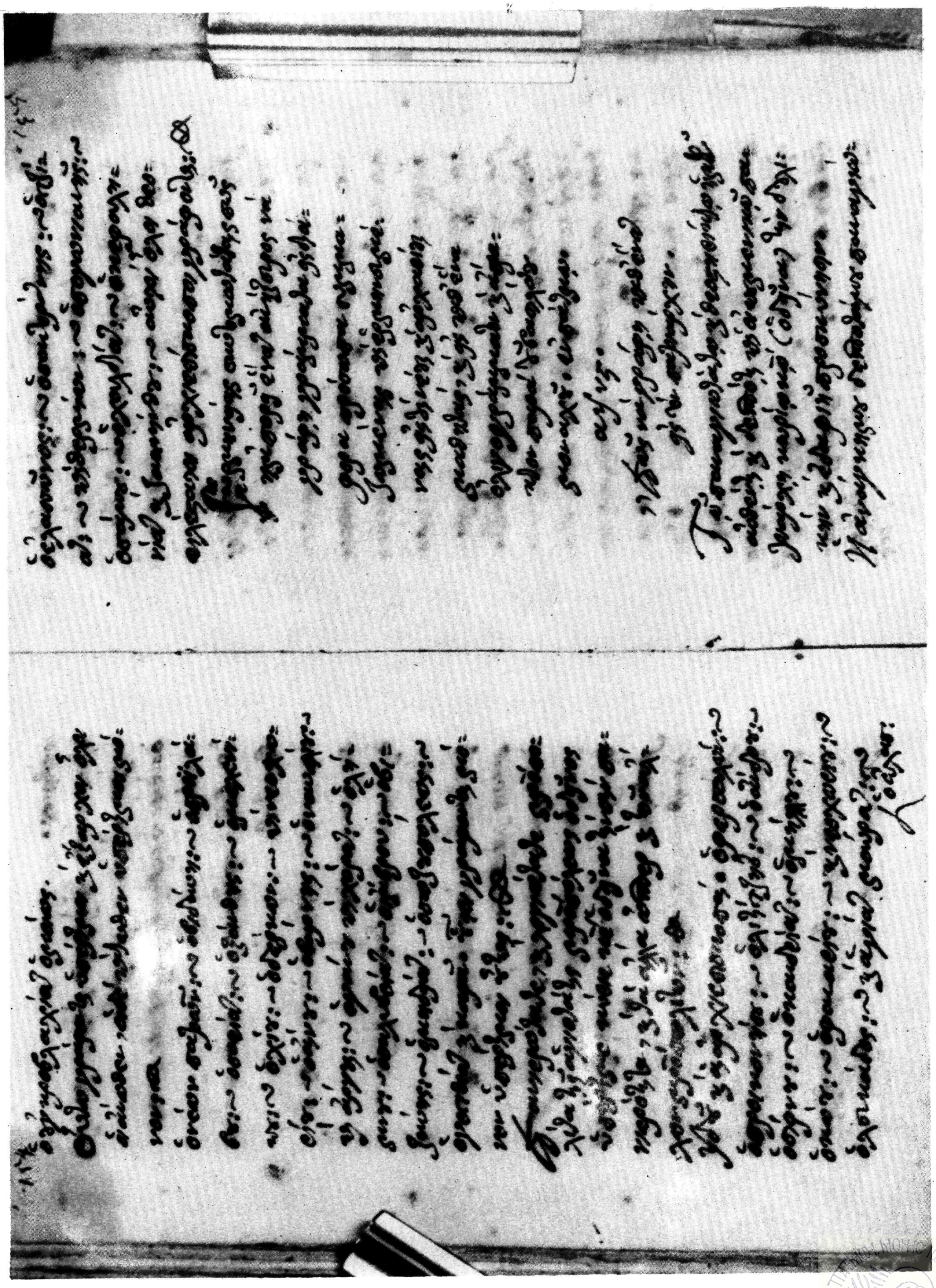
Κῶδιξ 478, ἔτους 1753, φύλ. 501ᵛ - 502

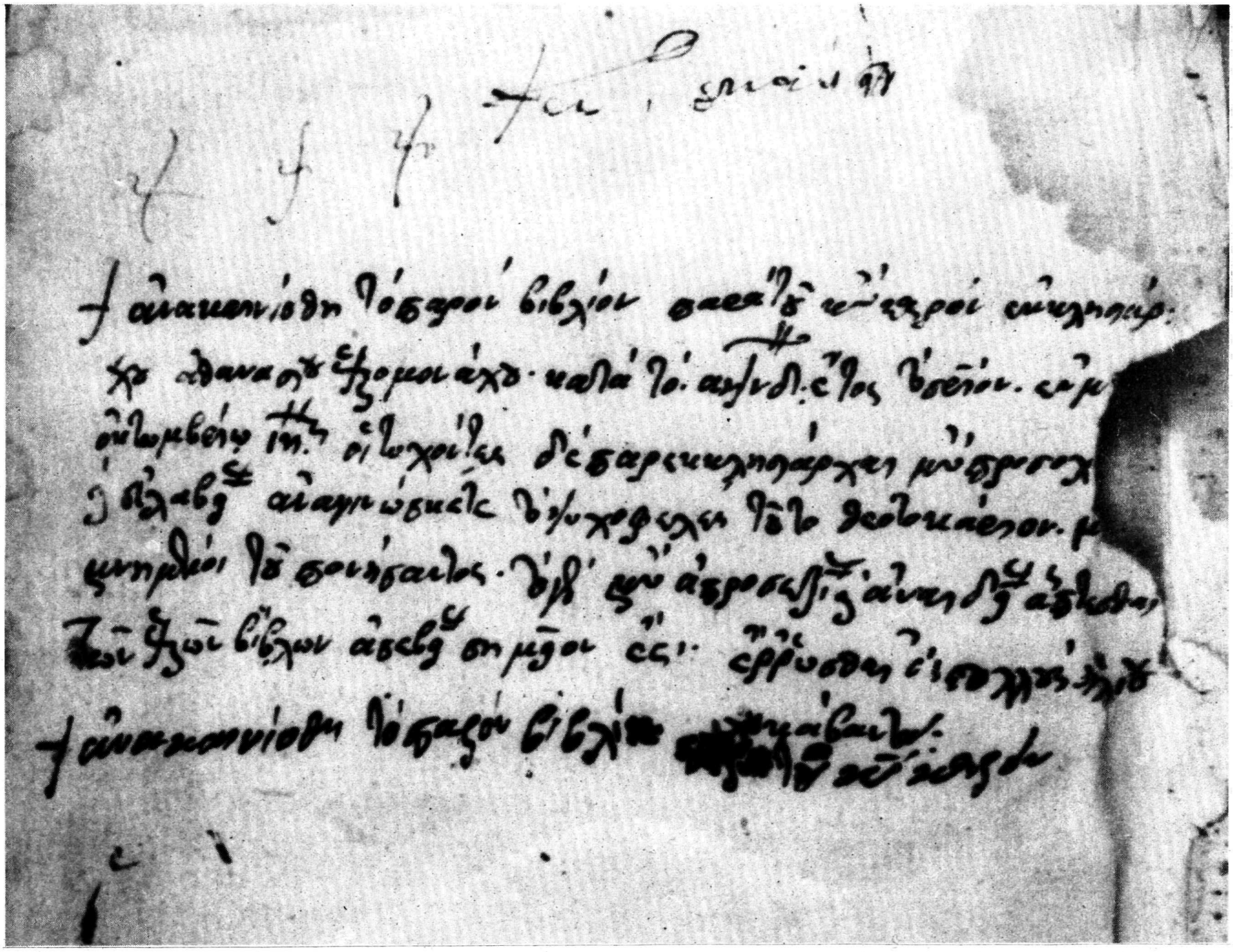
Κῶδιξ 600, ἔτους 1753, σελ. 348

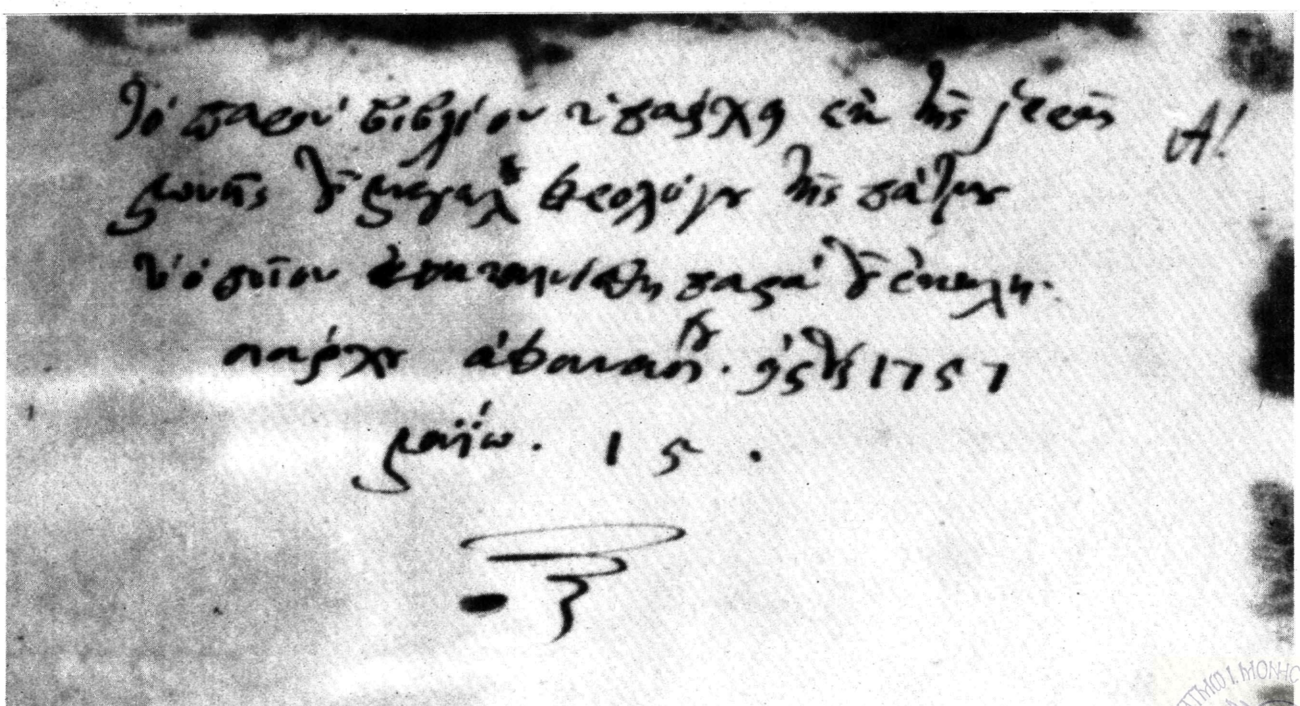
Κῶδιξ 541, ἔτους 1756, φύλ. 4

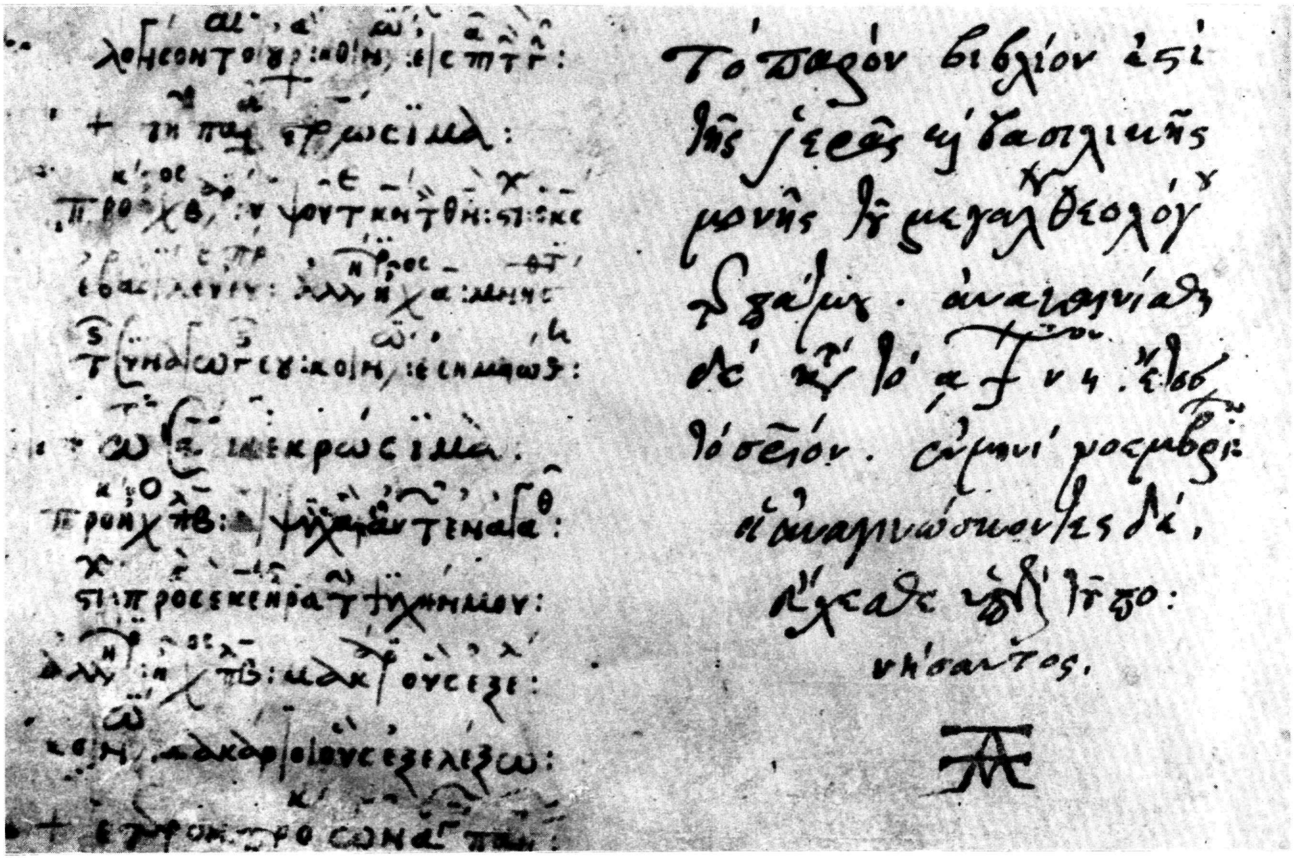
Κῶδιξ 953Α, ἔτους 1756, σελ. 154 - 155

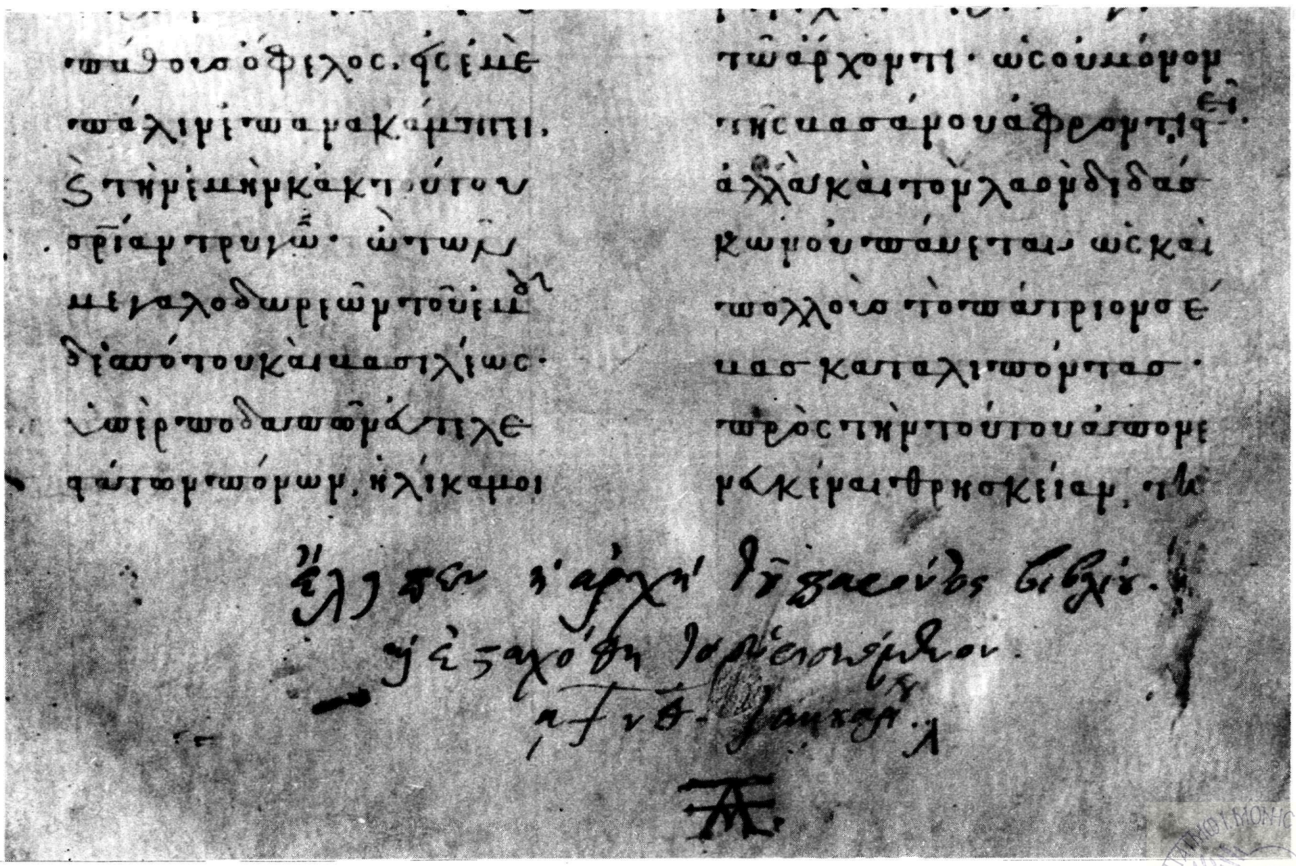
Κῶδιξ 865, ἔτους 1754, φύλ. 297ᵛ

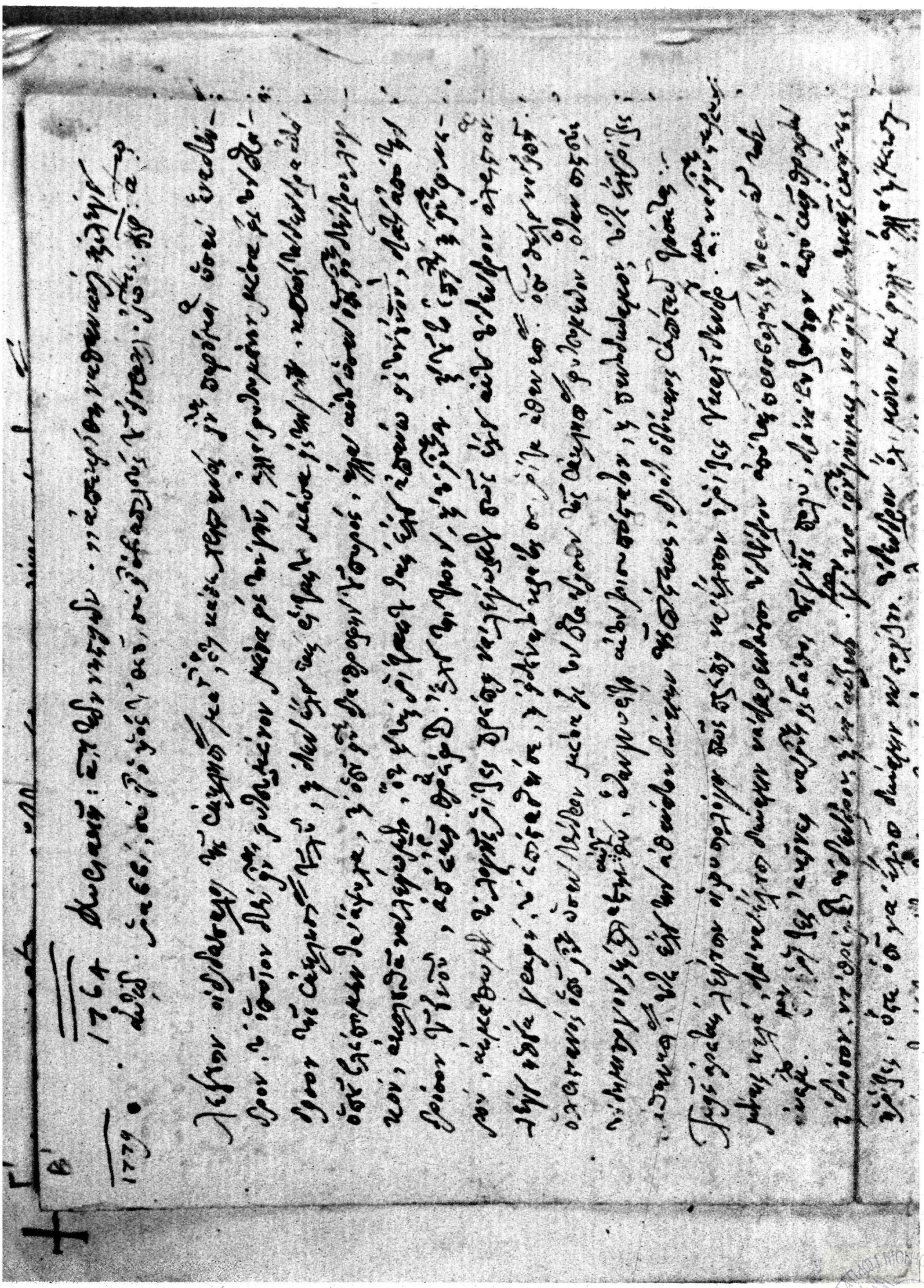
Κῶδιξ 402, ἔτους 1757, φύλ. Α

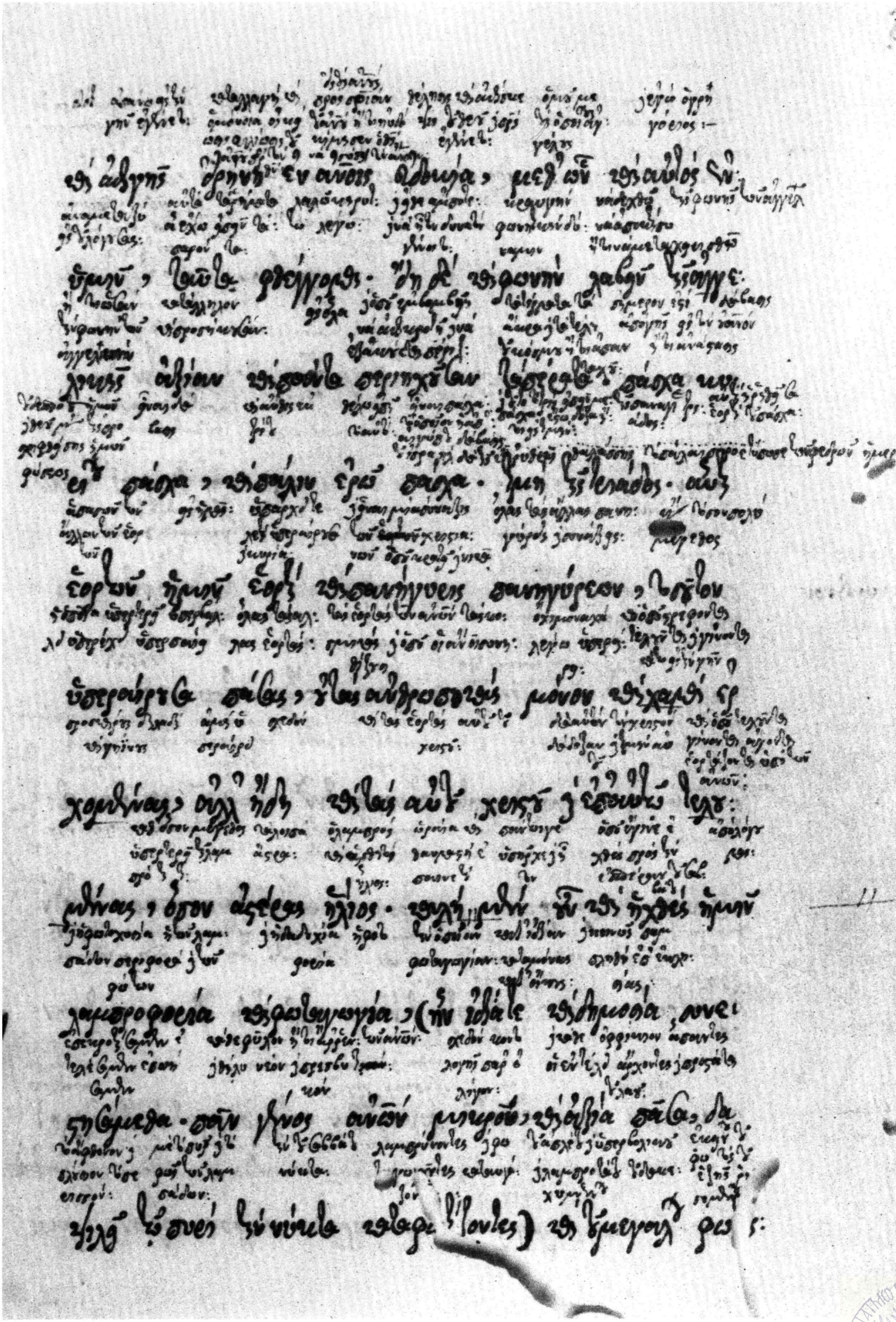
Κῶδιξ 13, ἔτους 1758, φύλ. 264ᵛ

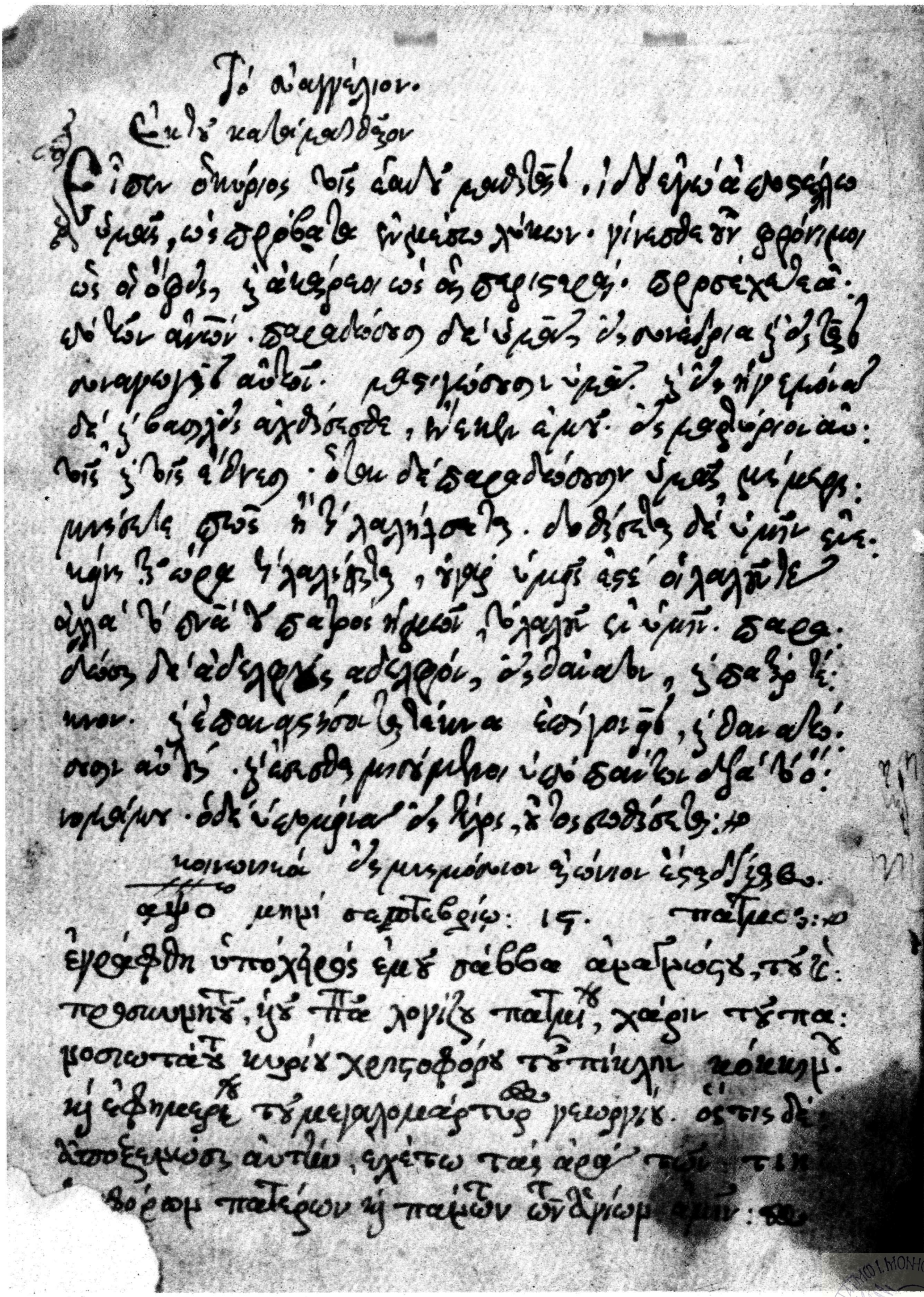
Κῶδιξ 736, ἔτους 1759, φύλ. 1

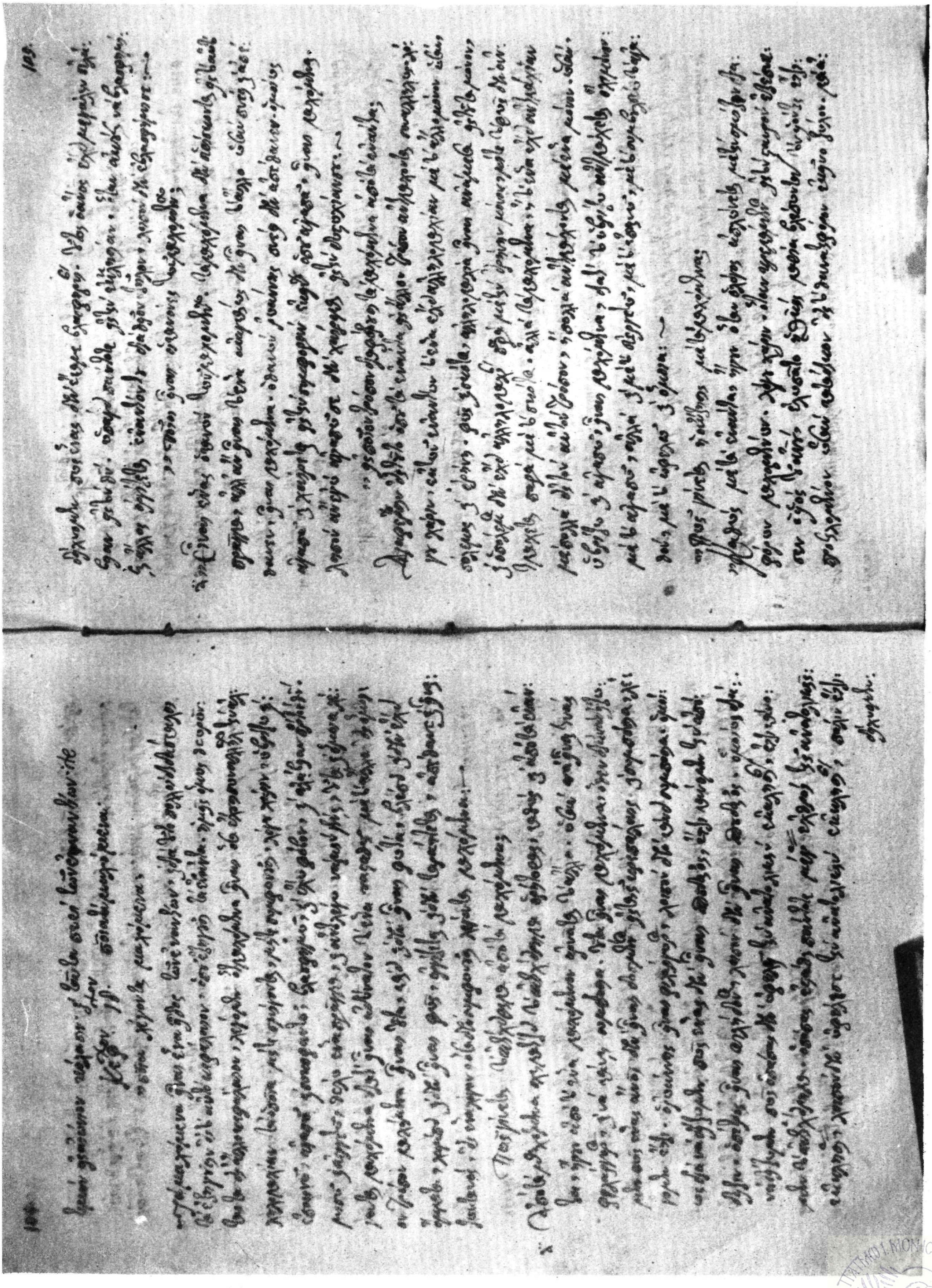
Μαθ. Πατμ. 17, ἔτους 1764, φύλ. Β΄

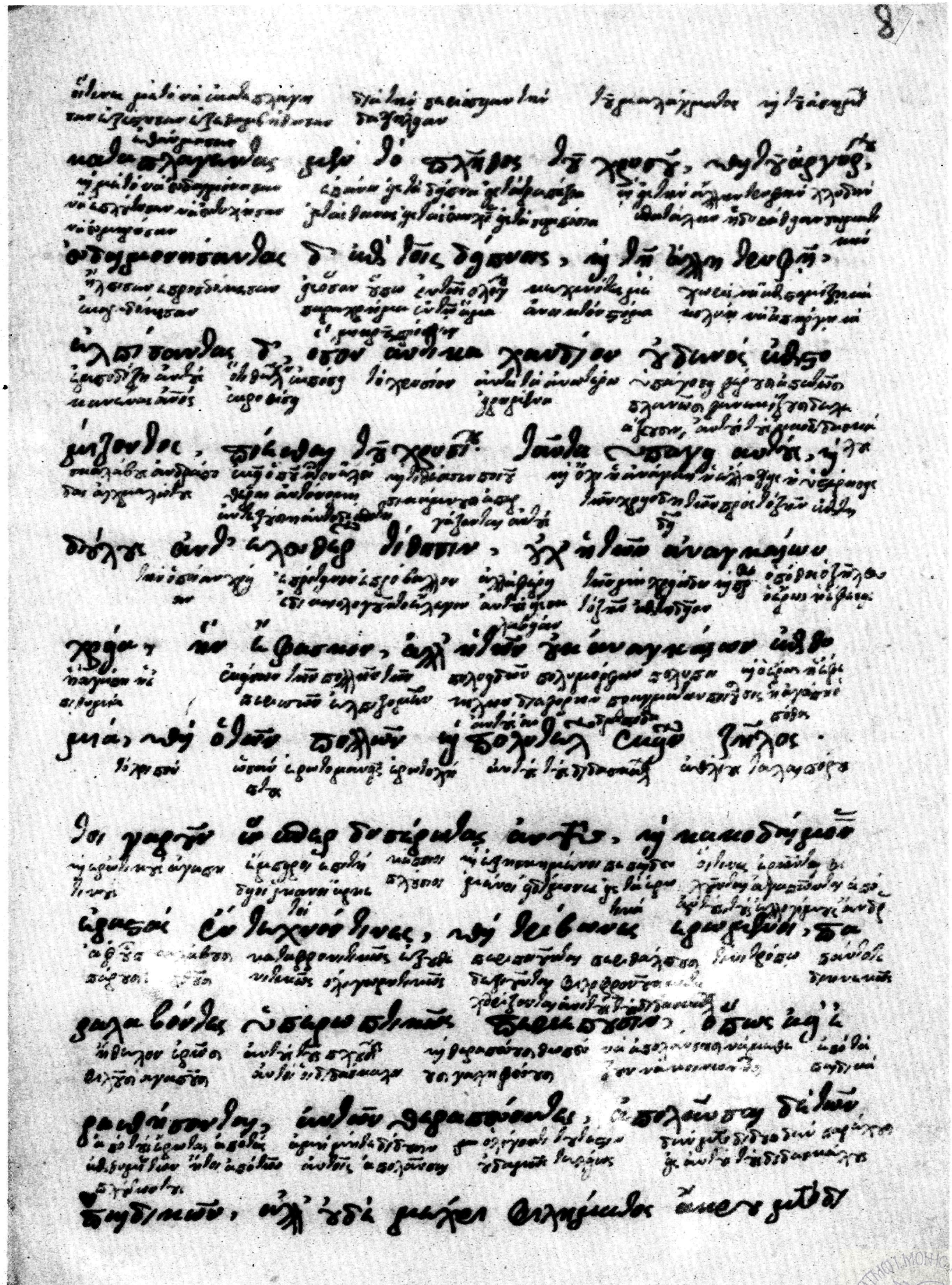
Μαθ. Πατμ. 178, ἔτους 1765, φύλ. 2

Τὸ εὐαγγέλιον.
Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον
Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
ὑμᾶς, ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι
ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί· προσέχετε δὲ
ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας
δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε, ἕνεκεν ἐμοῦ· εἰς μαρτύριον αὐ-
τοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. Ὅταν δὲ παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μερι-
μνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκεί-
νῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε, οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες
ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. Παρα-
δώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέ-
κνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώ-
σουσιν αὐτούς. Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄ-
νομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.
Κοινωνικόν· Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος.
αψο μηνὶ Σεπτεβρίῳ: ις. Πάτμος
ἐγράφθη ὑπὸ χειρὸς ἐμοῦ Σάββα ἁμαρτωλοῦ, τοῦ ἐκ
Πελοποννήσου, υἱοῦ τοῦ παπᾶ [illegible] Πατμίου, χάριν τοῦ πα-
νοσιωτάτου κυρίου Χριστοφόρου τοῦ [illegible]
καὶ ἐφημερεύει τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. Ὅστις δὲ
ἀποξενώσει αὐτήν, ἐχέτω τὰς ἀρὰς τῶν τιη'
θεοφόρων πατέρων καὶ πάντων τῶν ἁγίων· ἀμήν.

Κῶδιξ 755, ἔτους 1770, φύλ. 6v

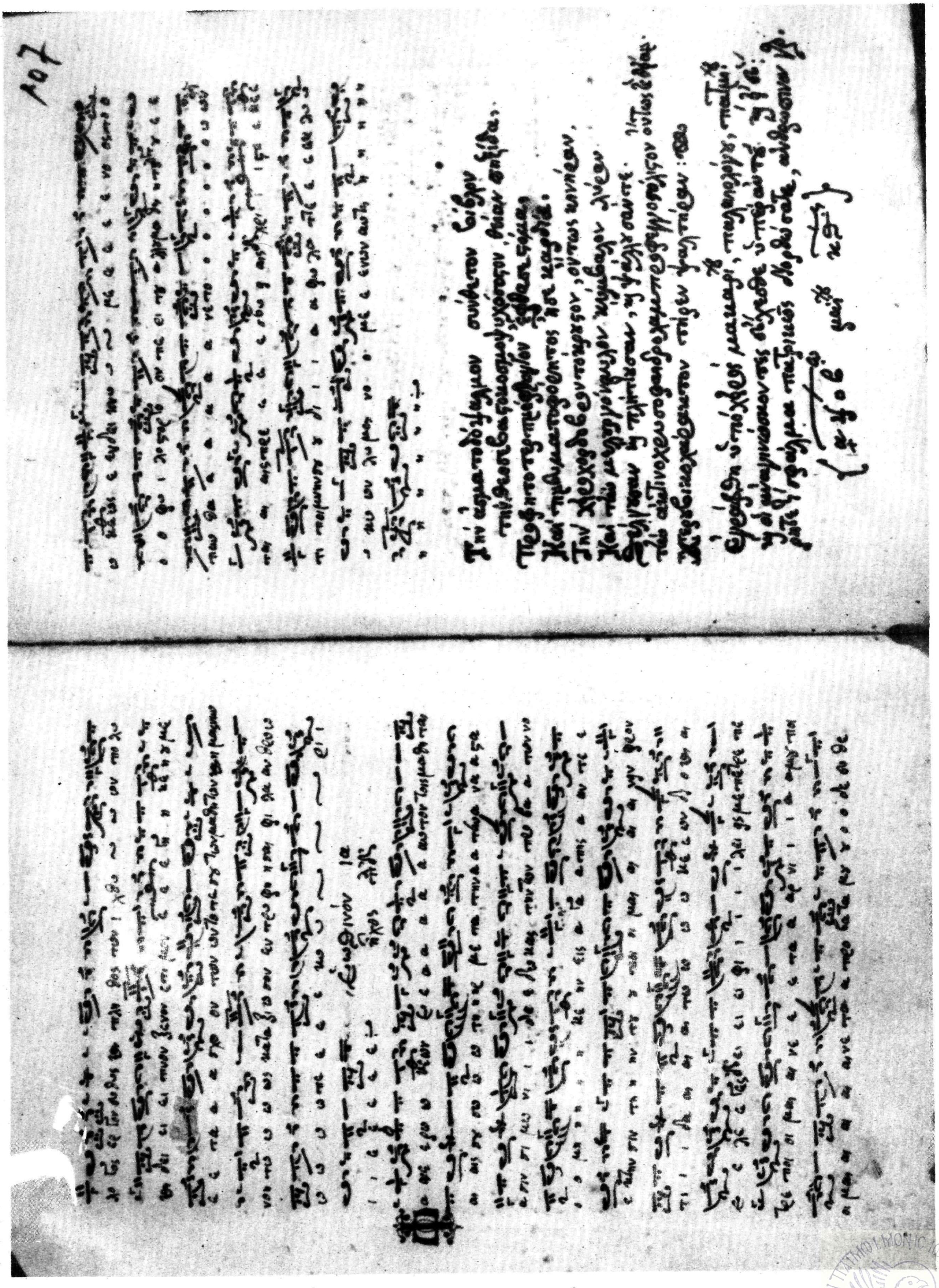

Κῶδιξ 959, ἔτους 1770, σελ. 104 - 105

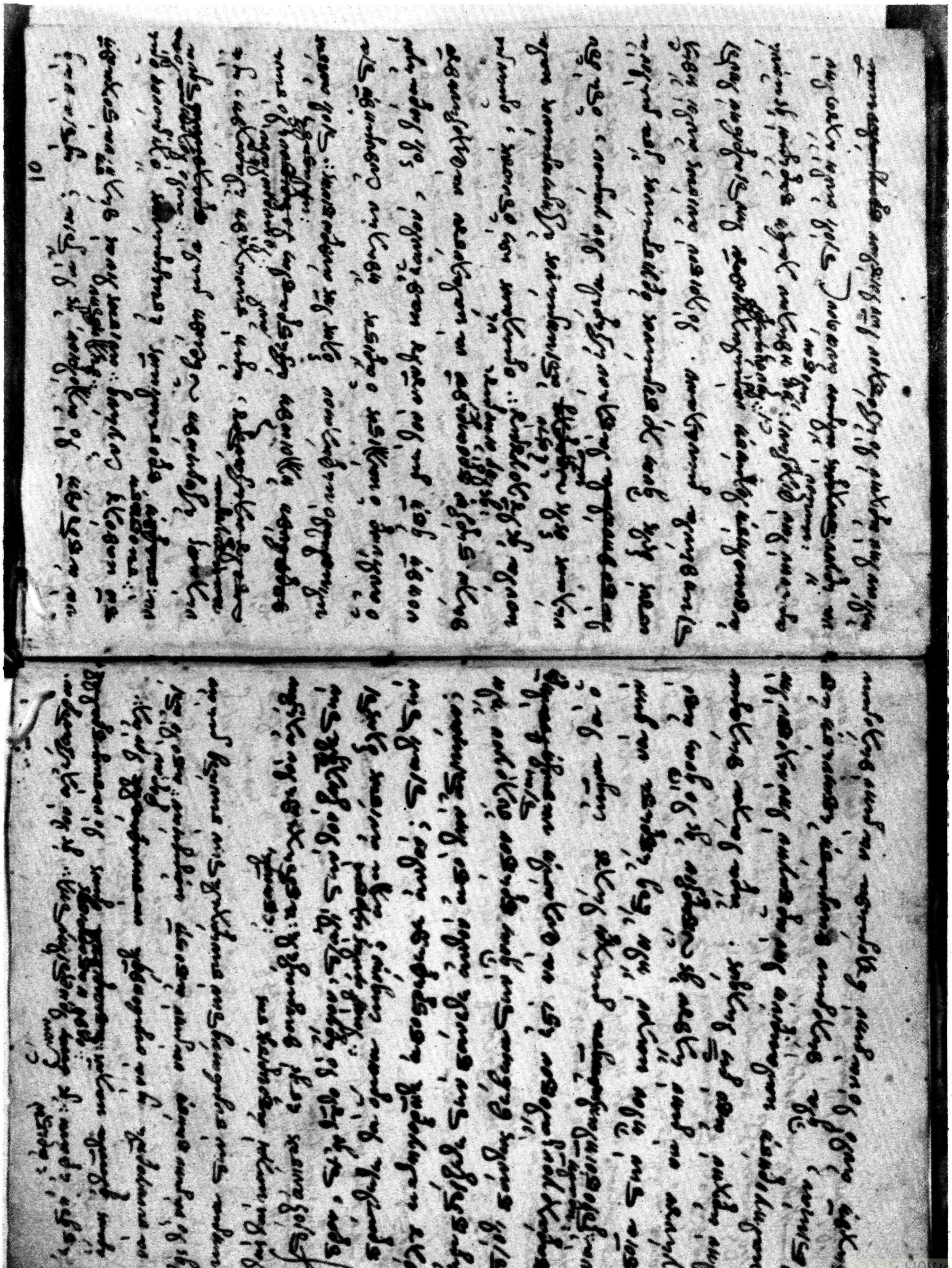

Fragm. Μαθ. Πατμ., ἔτους 1771, φύλ. 8

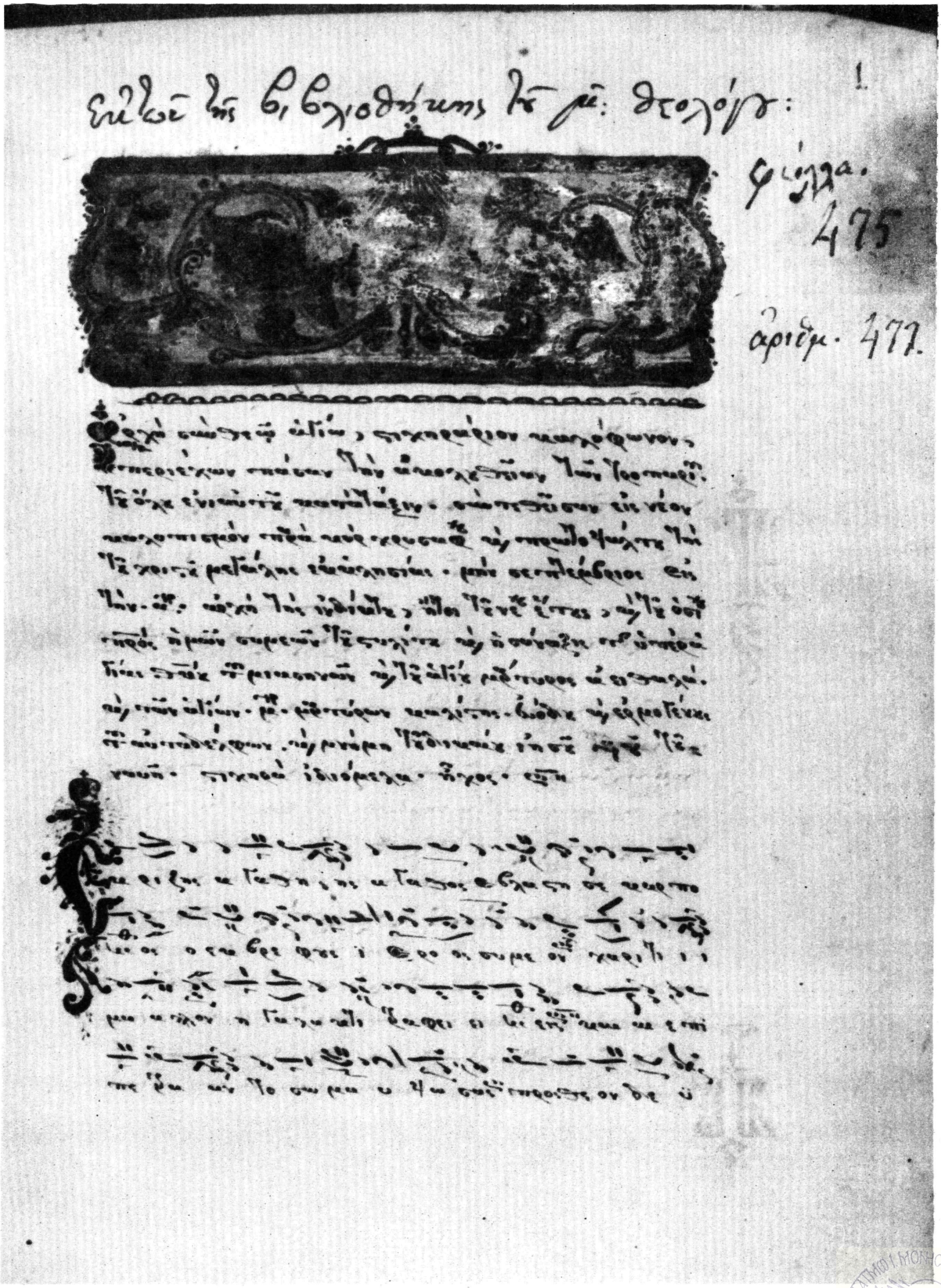
Μελιανός

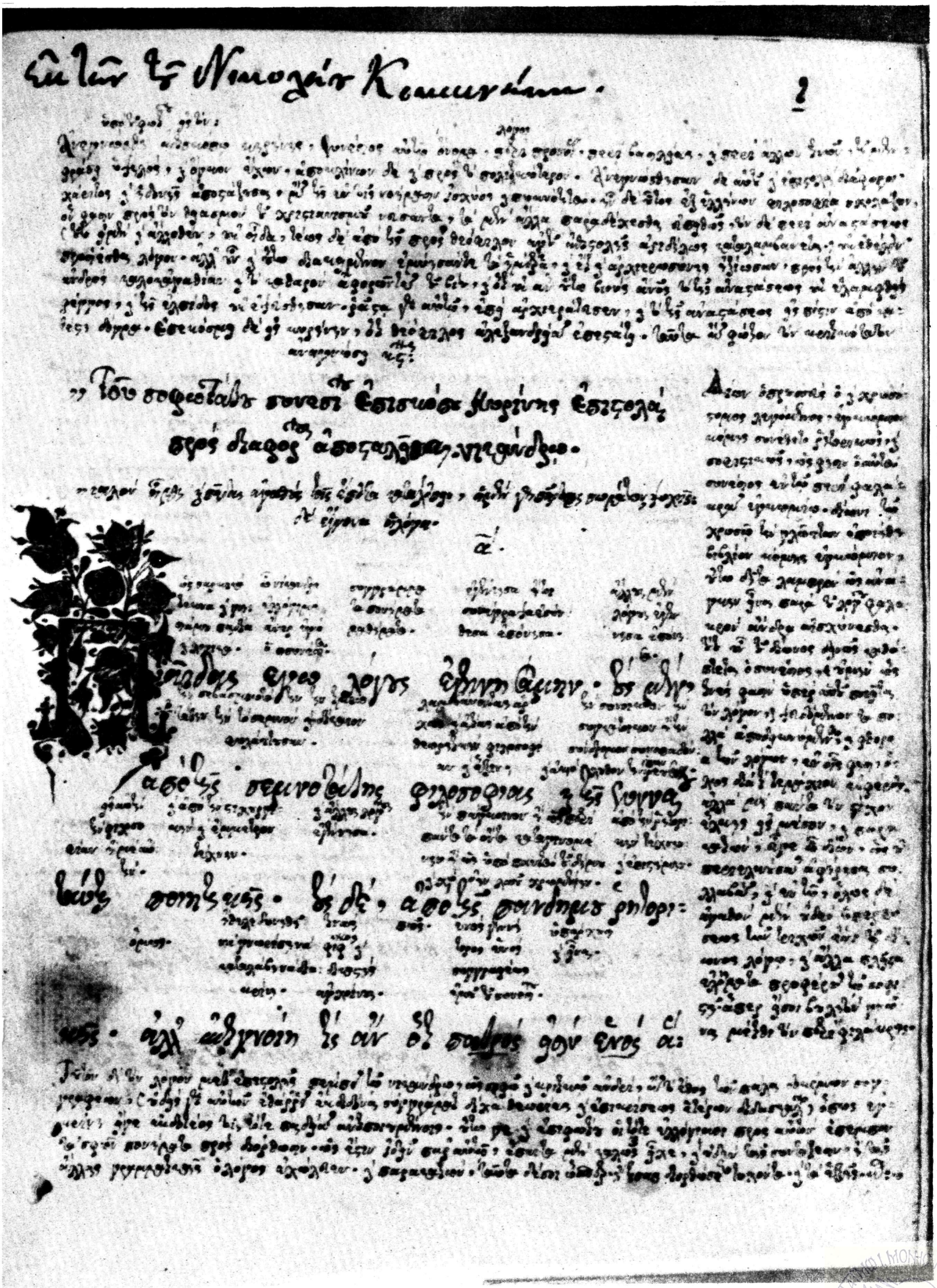
Κῶδιξ 487, ἔτους 1772, φύλ. 106^{v} - 107

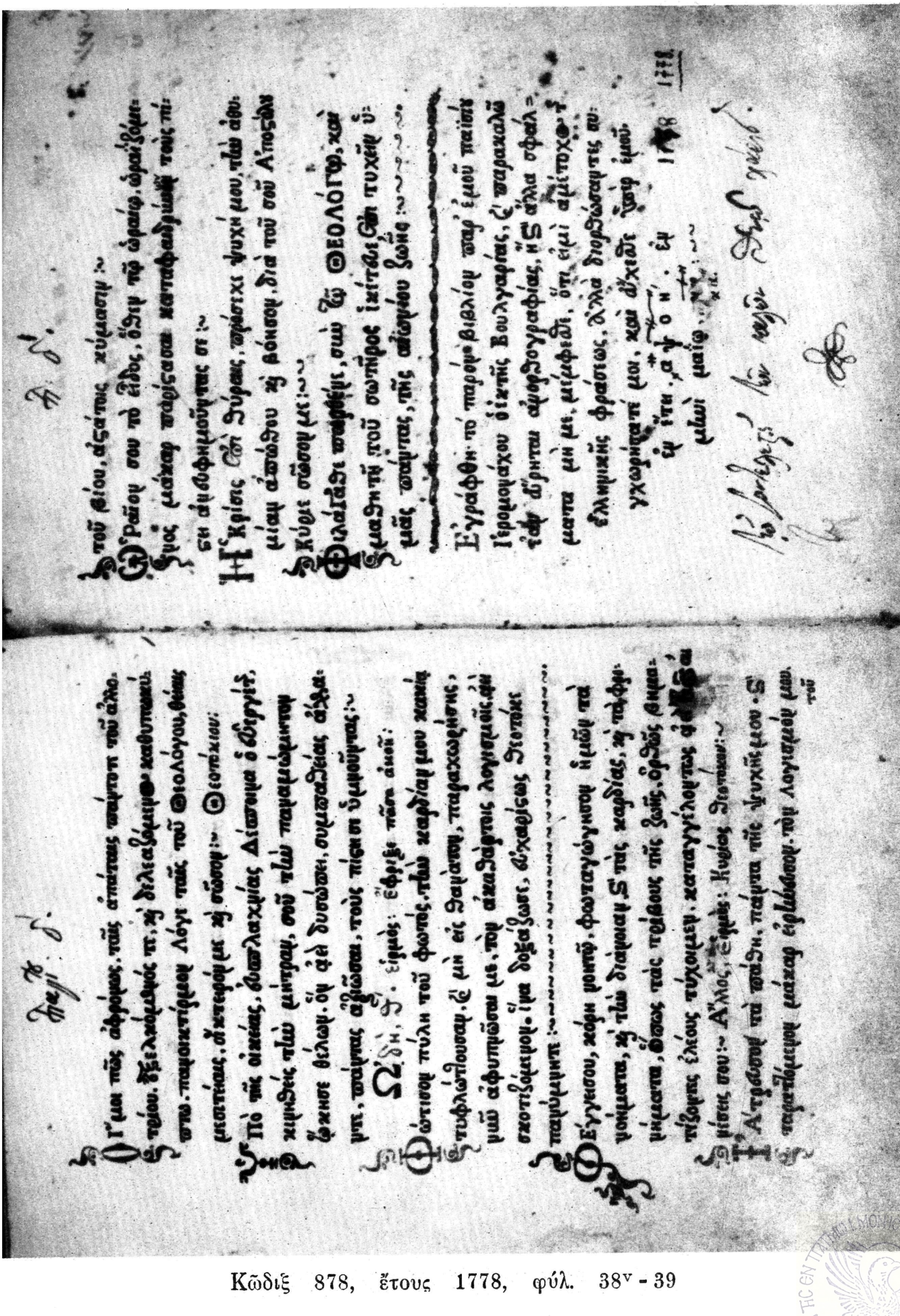
Μαθ. Πάτμ. 103, ἔτους 1772, φύλ. 9v - 10

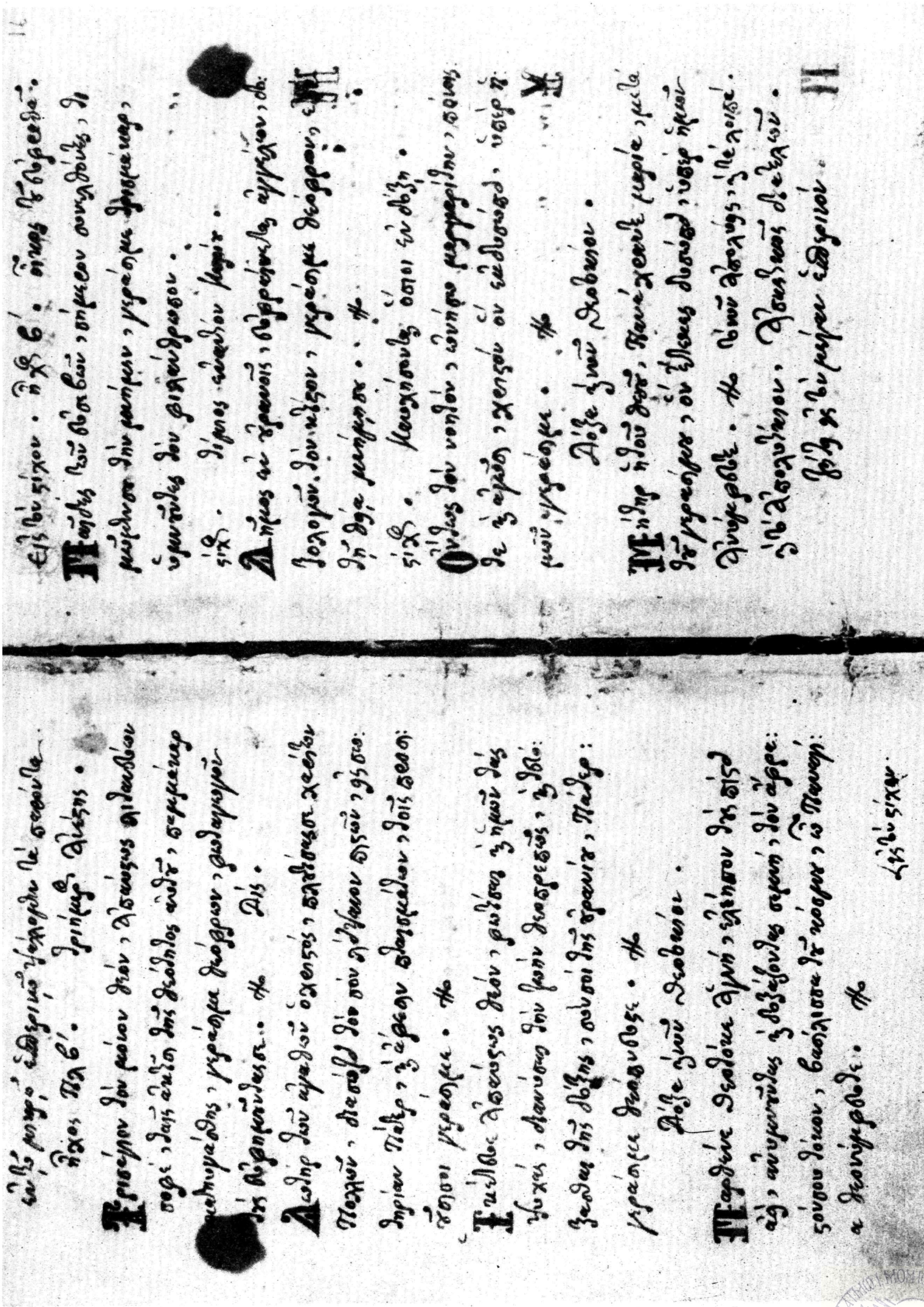
Κῶδιξ 477, ἔτους 1773, φύλ. 1

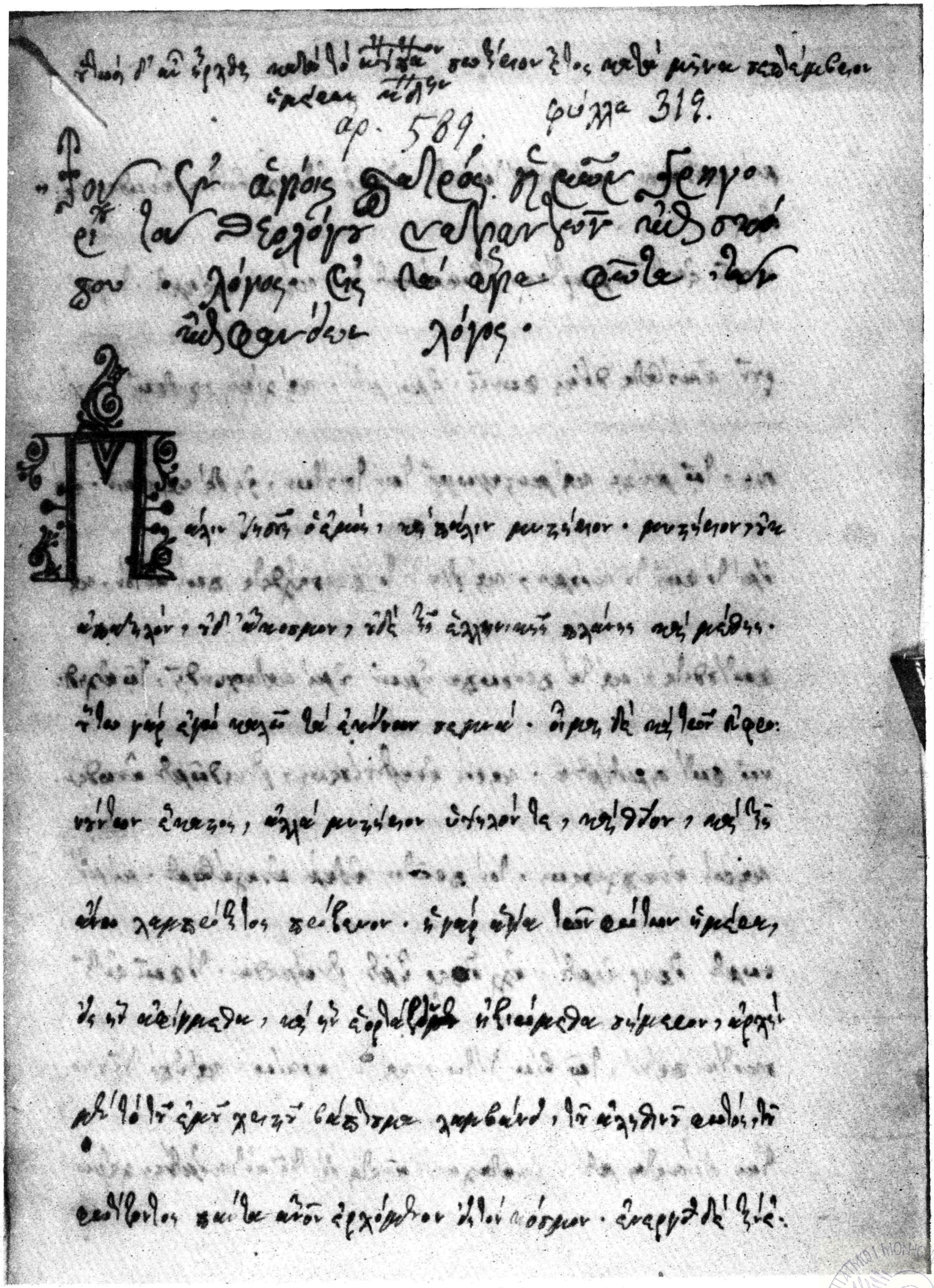
Κῶδιξ 954, ἔτους 1774, φύλ. 1

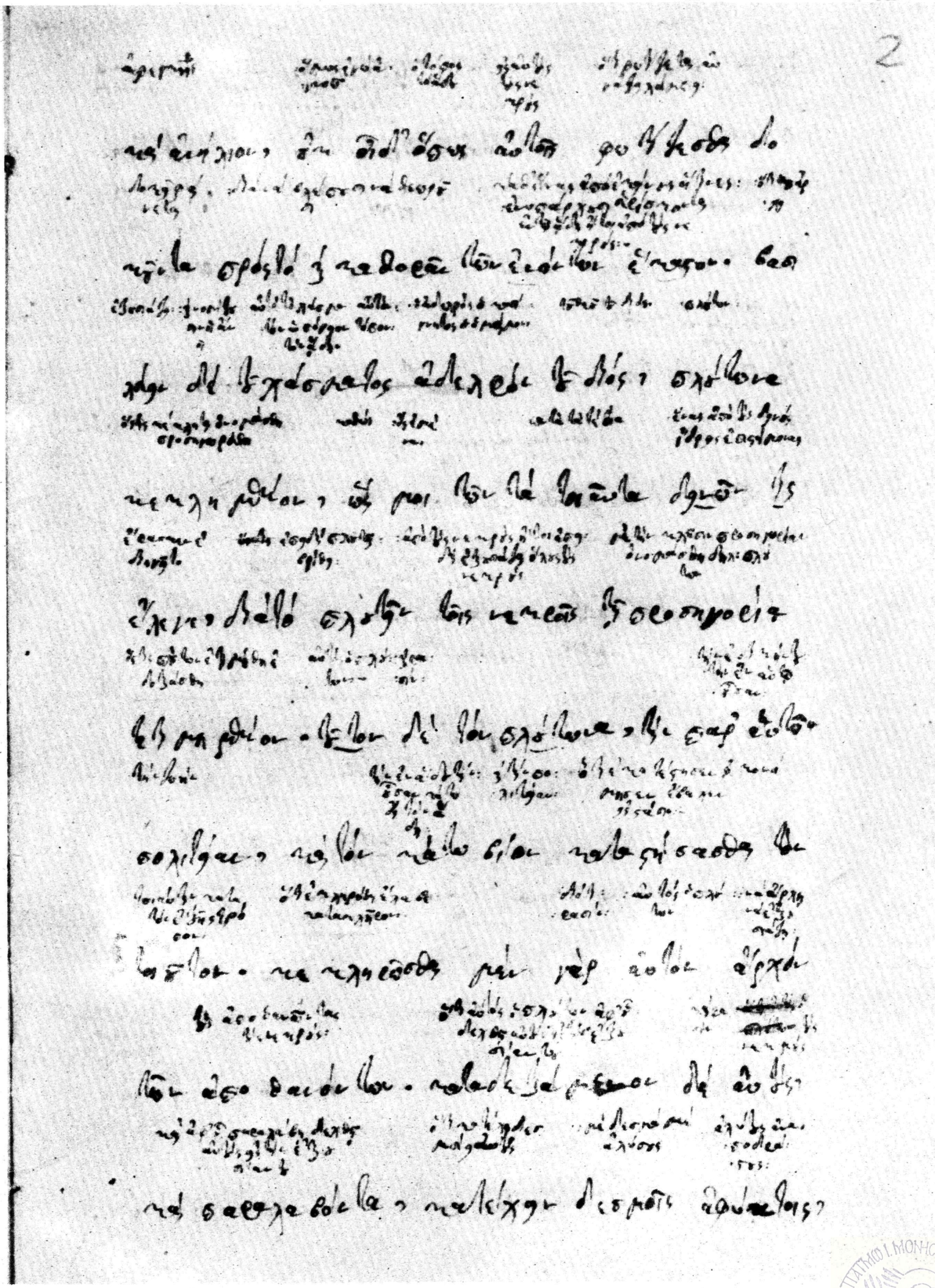
Κῶδιξ 878, ἔτους 1778, φύλ. 38ᵛ - 39

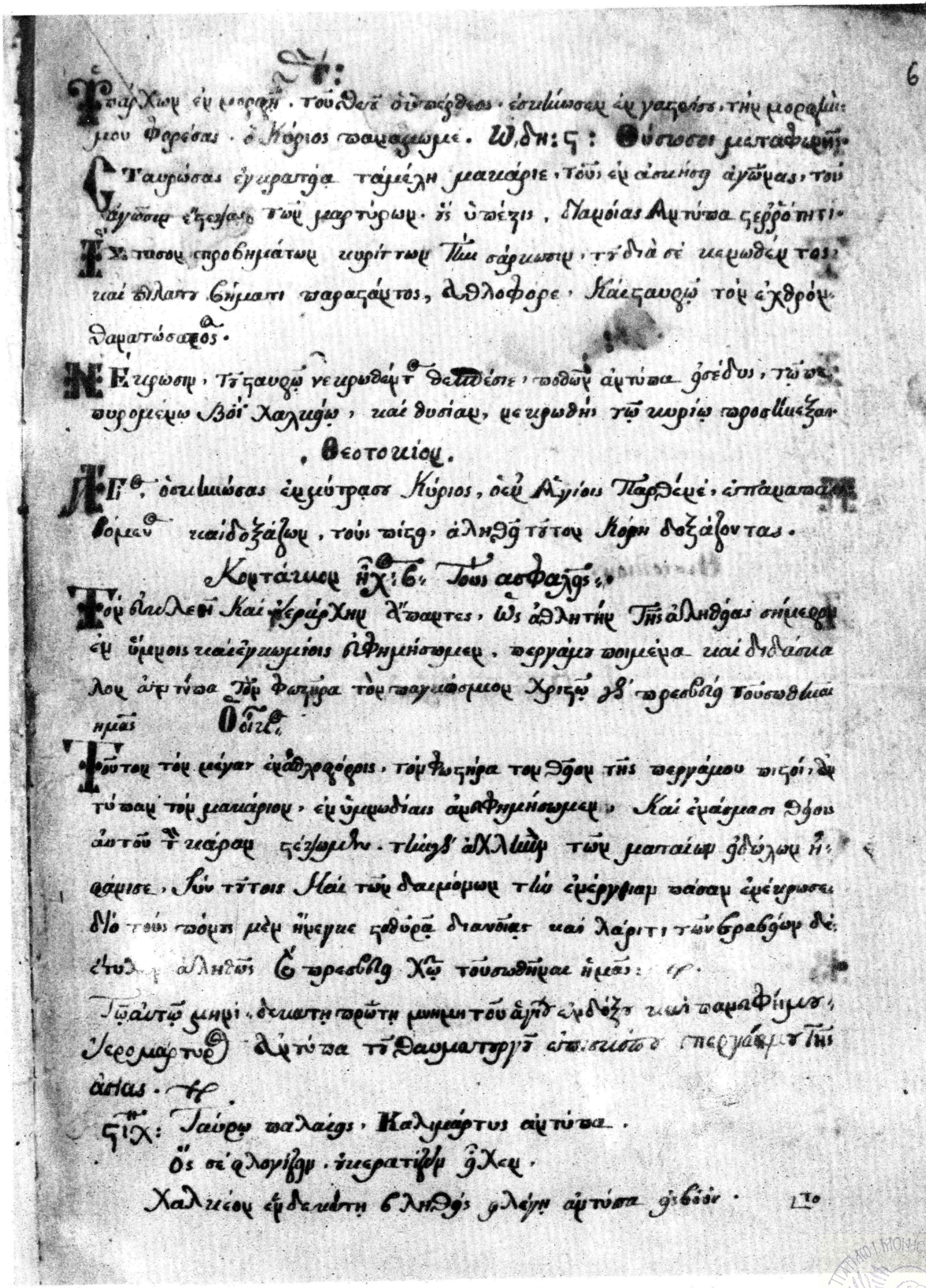
Κῶδιξ 872, ἔτους 1780, φύλ. 15ᵛ - 16

αρ. 589 φύλλα 319.

Κῶδιξ 589, ἔτους 1781, φύλ. 1

Μαθ. Πατμ. 180, ἔτους 1782, φύλ. 2

6

ς΄.

Ὑπάρχων ἐν μορφῇ τοῦ Θεοῦ ὁ ὑπεράγαθος, ἐσμίκρυνσεν ἐν γαστρί σου, τὴν μορφήν μου φορέσας, ὁ Κύριος [illegible]. Ὠδὴ ς΄. Θύσω σοι μετὰ φωνῆς.

Σταυρώσας ἐγκρατῶς τὰ μέλη μακάριε, τοὺς ἐν ἀσκήσει ἀγῶνας, τοὺς ἀγῶνας ἐξήνυσας τῶν μαρτύρων· τῇ ὑπείξει, [illegible] Ἀντίπα [illegible].

Ἐκ τῶν σῶν προβημάτων κρείττων τὴν σάρκωσιν, τὸν διὰ σὲ κακωθέντα σοι καὶ [illegible] βήματι παραχθέντος, ἀθλοφόρε, καὶ σταυρῷ τὸν ἐχθρὸν θανατώσαντος.

Νέκρωσιν τὴν σταυρῷ νεκρωθέντος Θεοῦ δέδεξαι, ποθῶν Ἀντίπα [illegible], τῷ πυρουμένῳ βοῒ χαλκῷ, καὶ θυσίαν μεγίστην τῷ Κυρίῳ προσήνεξαι.

Θεοτοκίον.

Ἐγεννήθη ὁ σμικρυνώσας ἐν μήτρᾳ σου Κύριος, σὲ ἁγίους Παρθένε, ἀπ' [illegible] καὶ δοξάζων, τοὺς πιστῶς ἀληθῶς τοῦτον Κόρη δοξάζοντας.

Κοντάκιον ἦχος β΄. Τοὺς ἀσφαλεῖς.

Τὸν ἱκέτην καὶ ἱεράρχην ἅπαντες, ὡς ἀθλητὴν τῆς ἀληθείας σήμερον ἐν ὕμνοις καὶ ἐγκωμίοις εὐφημήσωμεν, Περγάμου ποιμένα καὶ διδάσκαλον Ἀντίπα τὸν φωστῆρα τὸν παγκόσμιον· Χριστῷ γὰρ πρεσβεύει τοῦ σωθῆναι ἡμᾶς.

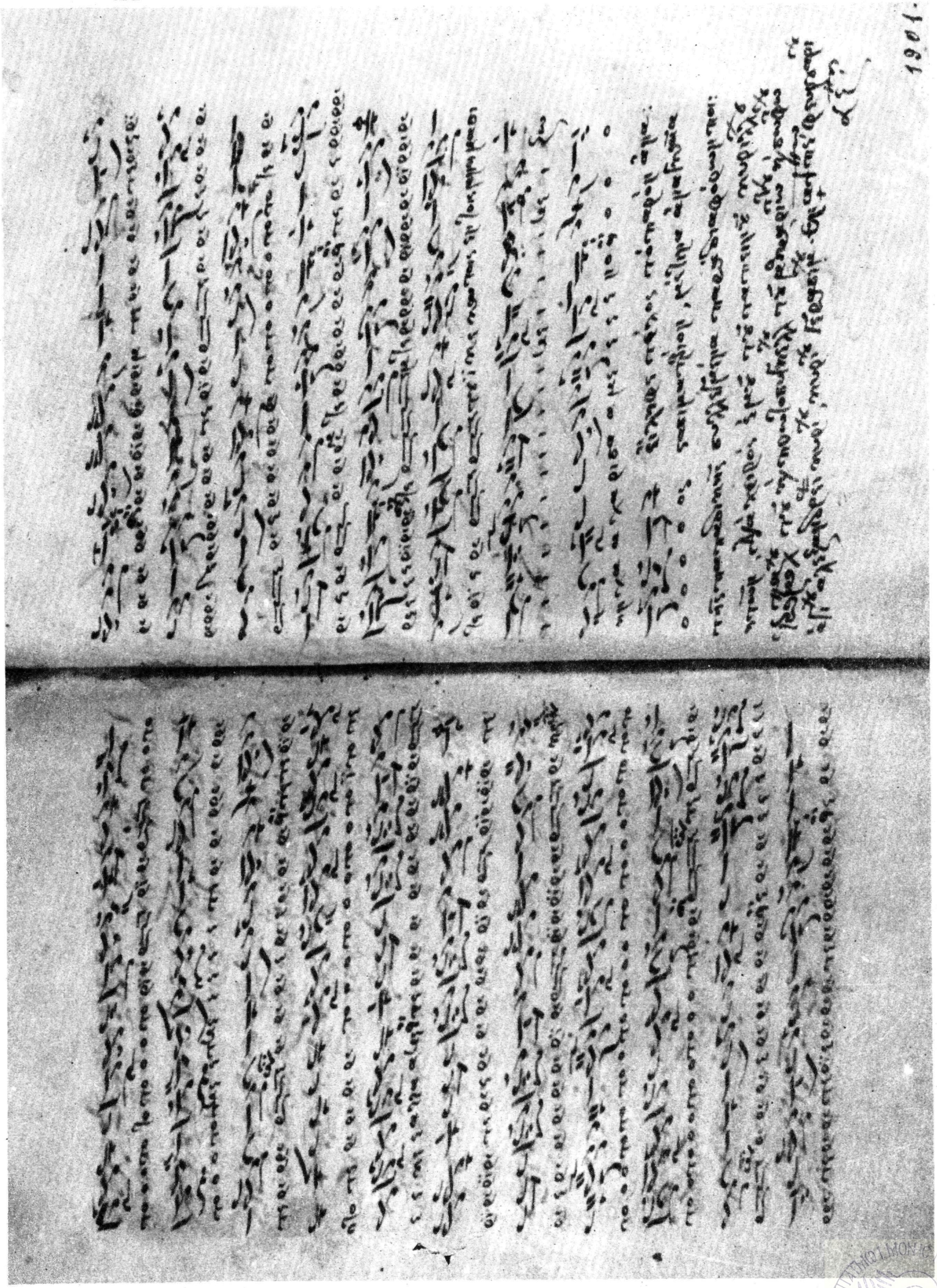
Ὁ οἶκος.

Τοῦτον τὸν μέγαν ἐν ἀθλοφόροις, τὸν φωστῆρα τοῦ ἔθνους τῆς Περγάμου πιστοὶ ἅπαντες τὸν μακάριον, ἐν ὑμνῳδίαις ἀνευφημήσωμεν· καὶ ἐν ᾄσμασι θείοις αὐτοῦ τὴν χάριν [illegible]· τῆς γὰρ ἀχλύος τῶν ματαίων εἰδώλων ἠφάνισε, σὺν τούτοις καὶ τῶν δαιμόνων τὴν ἐνέργειαν πᾶσαν [illegible]· διὸ τοὺς ποιμένας μὲν ἤγειρε καθαρᾷ διανοίᾳ καὶ χάριτι τῶν βραβείων δὲ ἔτυχεν ἀληθῶς· ὃ πρεσβεύει Χριστῷ τοῦ σωθῆναι ἡμᾶς.

Τῷ αὐτῷ μηνὶ ἑνδεκάτῃ(?), μνήμη τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἱερομάρτυρος Ἀντίπα τοῦ θαυματουργοῦ ἐπισκόπου Περγάμου τῆς Ἀσίας.

Στίχ. Ταύρῳ παλαιεῖς, καλλιμάρτυς Ἀντίπα.
Ὃς σὲ [illegible] ἔχειν.
Χαλκέου ἐνδεκάτῃ [illegible] φλέγμ' Ἀντίπα [illegible].

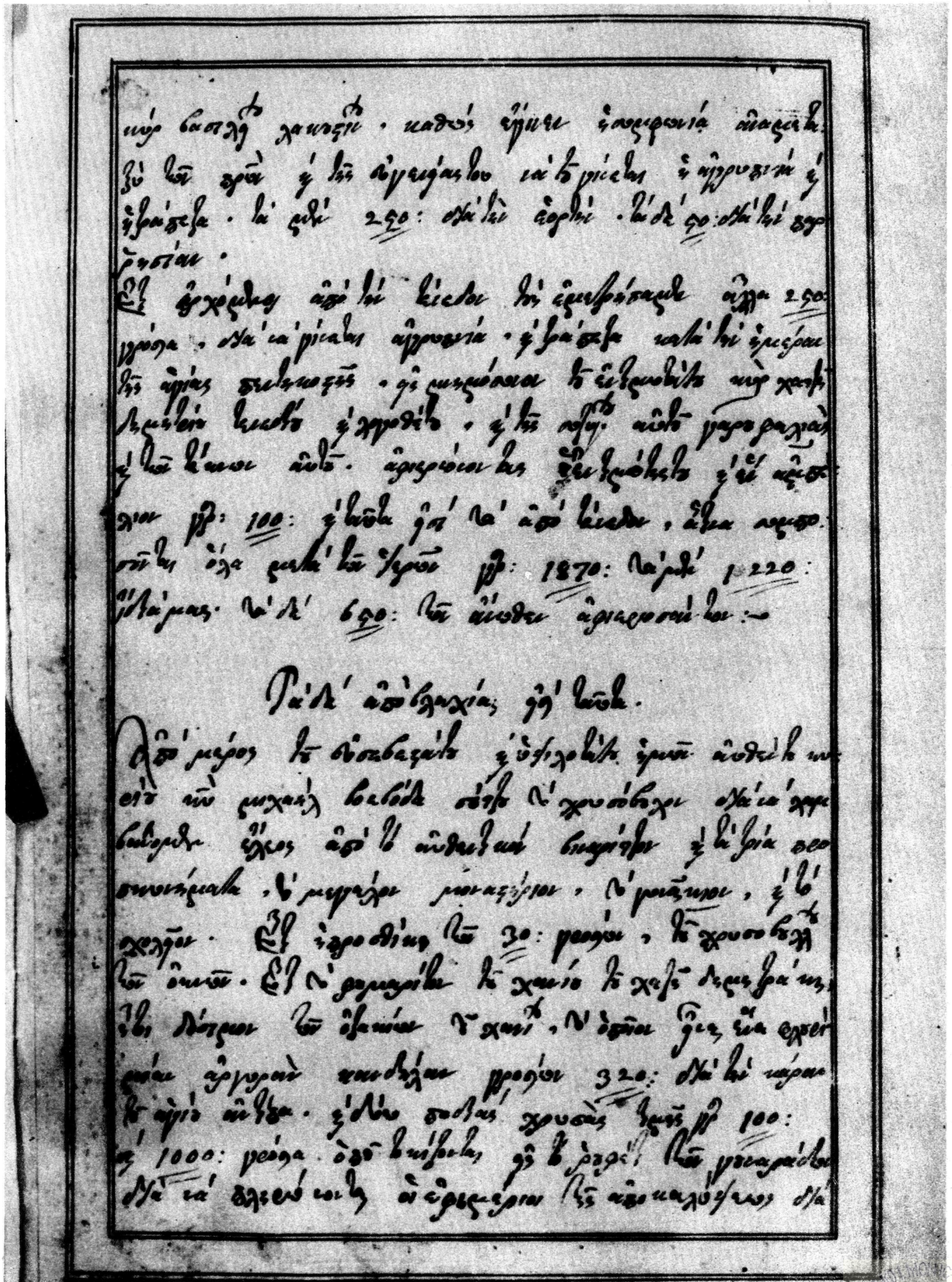
Μαθ. Πατμ. 10, ἔτους 1783, φύλ. 6

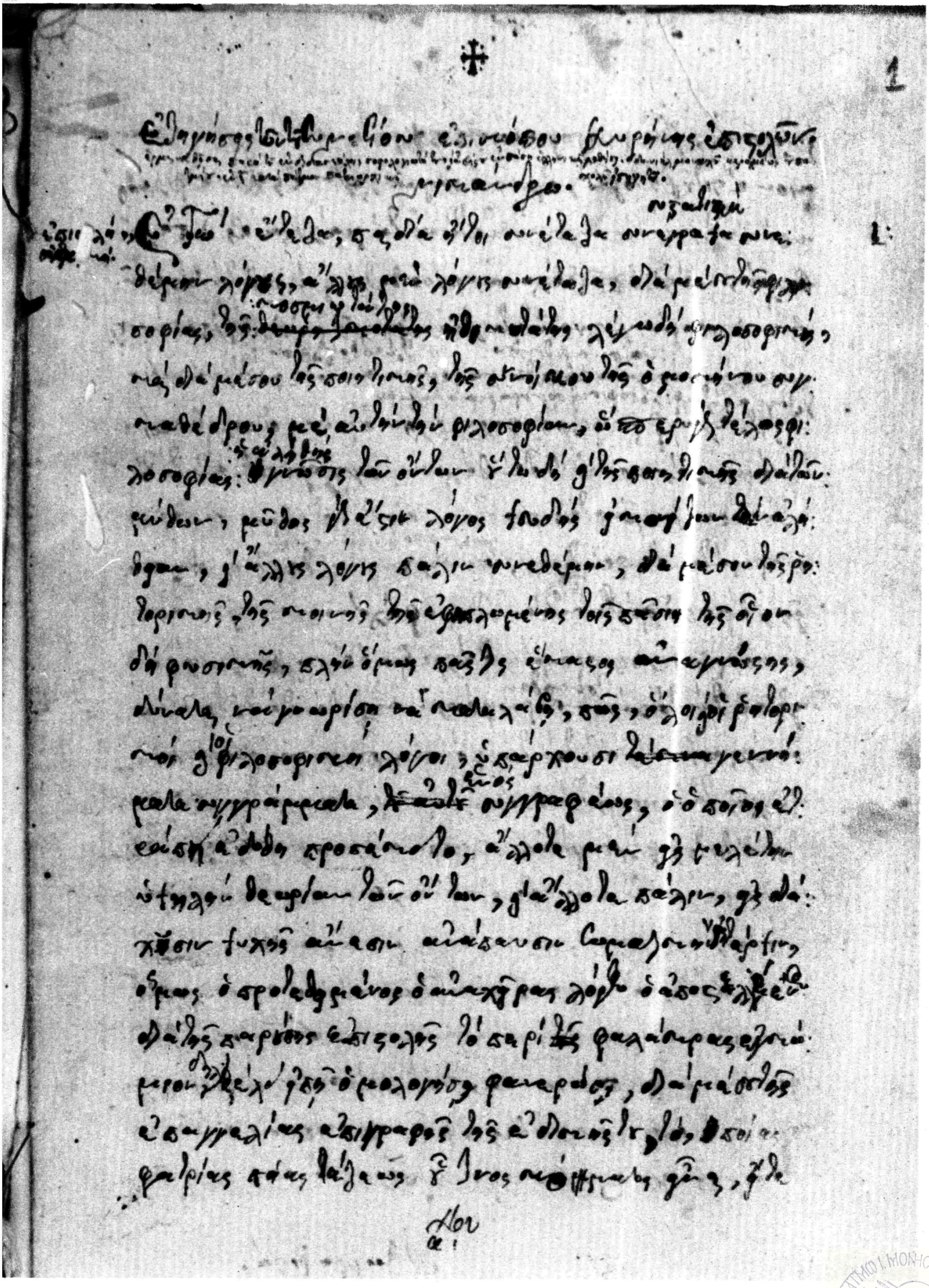
Κῶδιξ 843, ἔτους 1785, φύλ. 166^{v} - 167

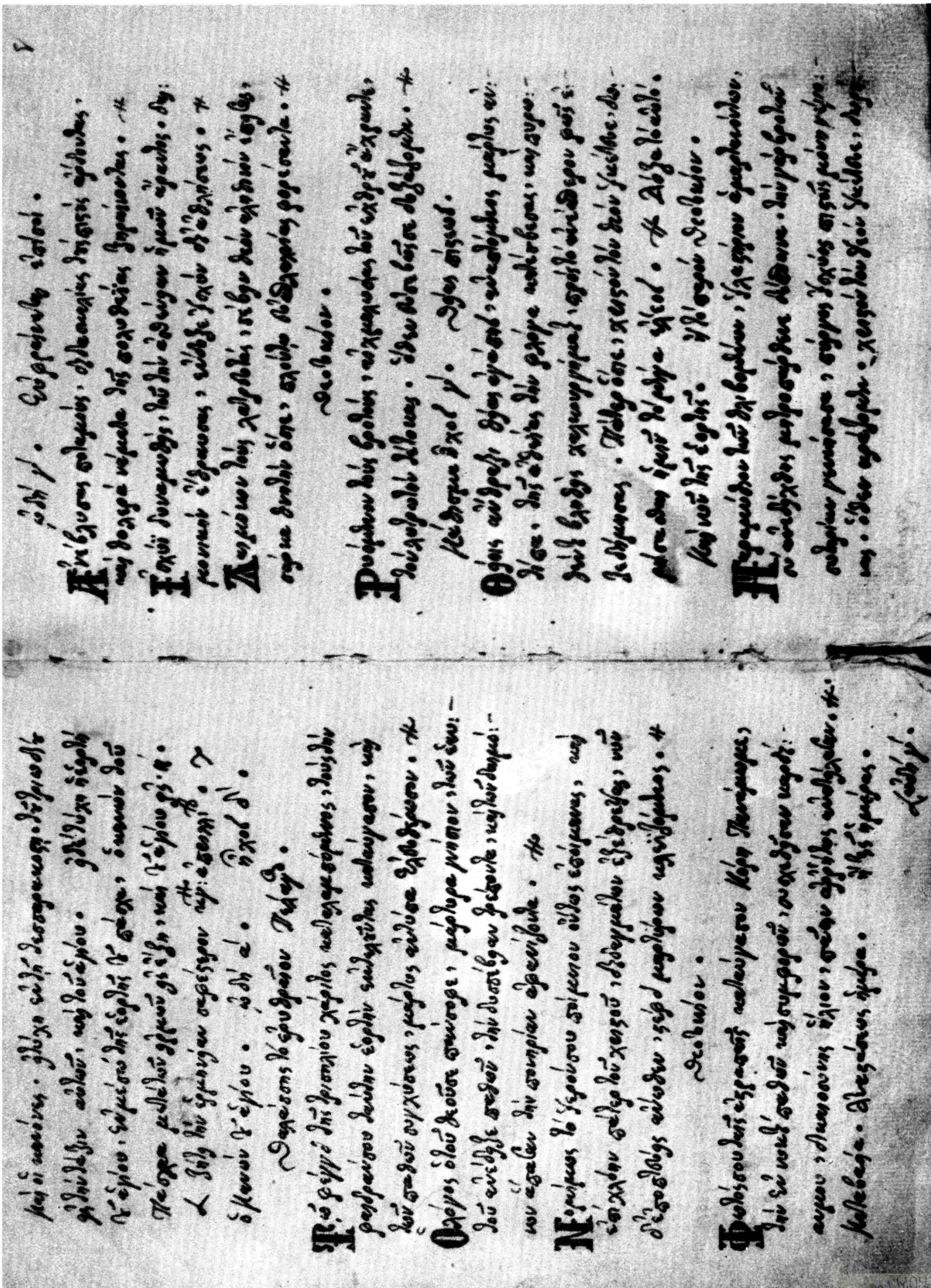
Μαθ. Πατμ. 174, ἔτους 1786, φύλ. 1ᵛ - 2

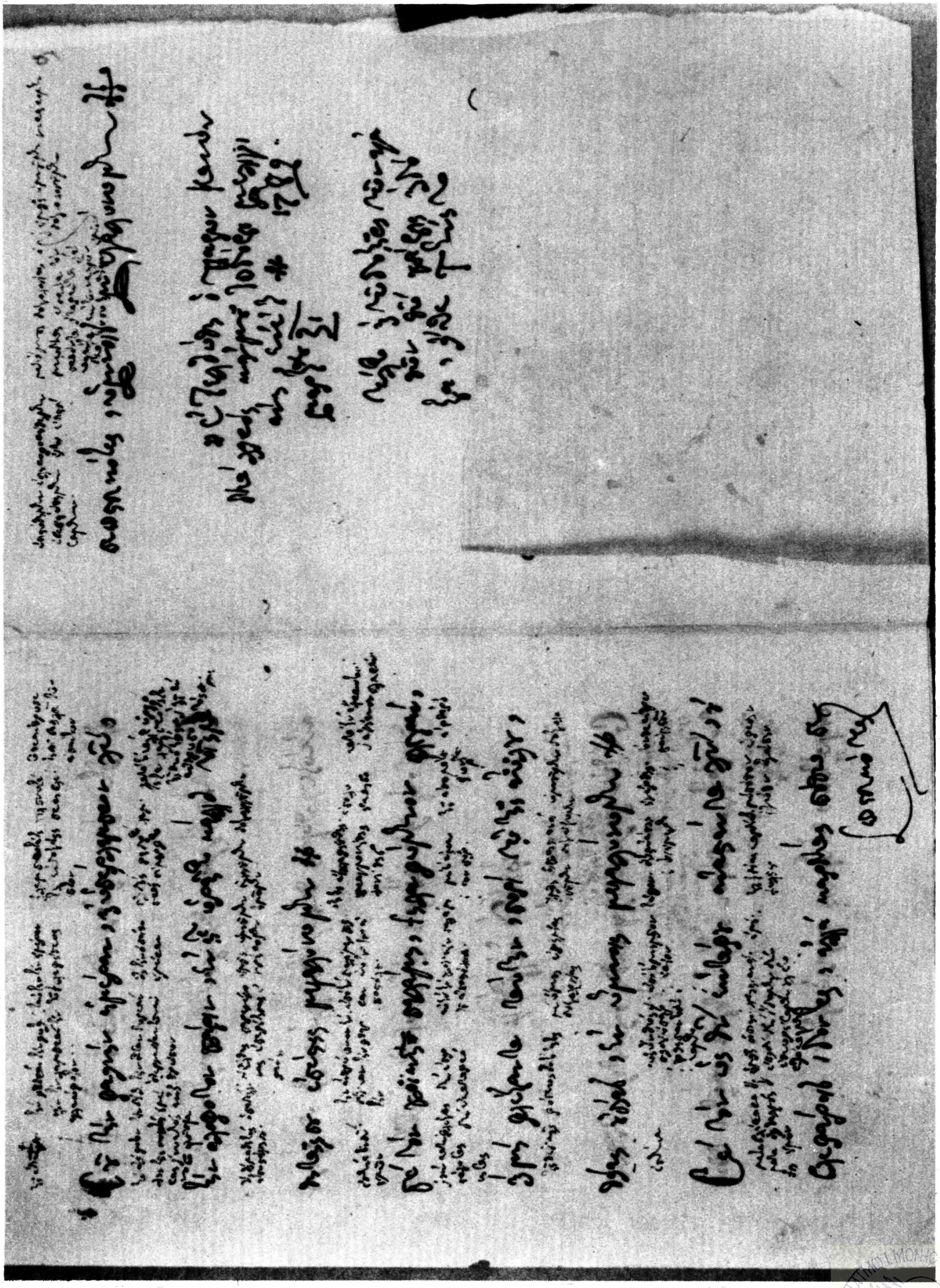
Κῶδιξ 876, ἔτους 1787, σελ. 16

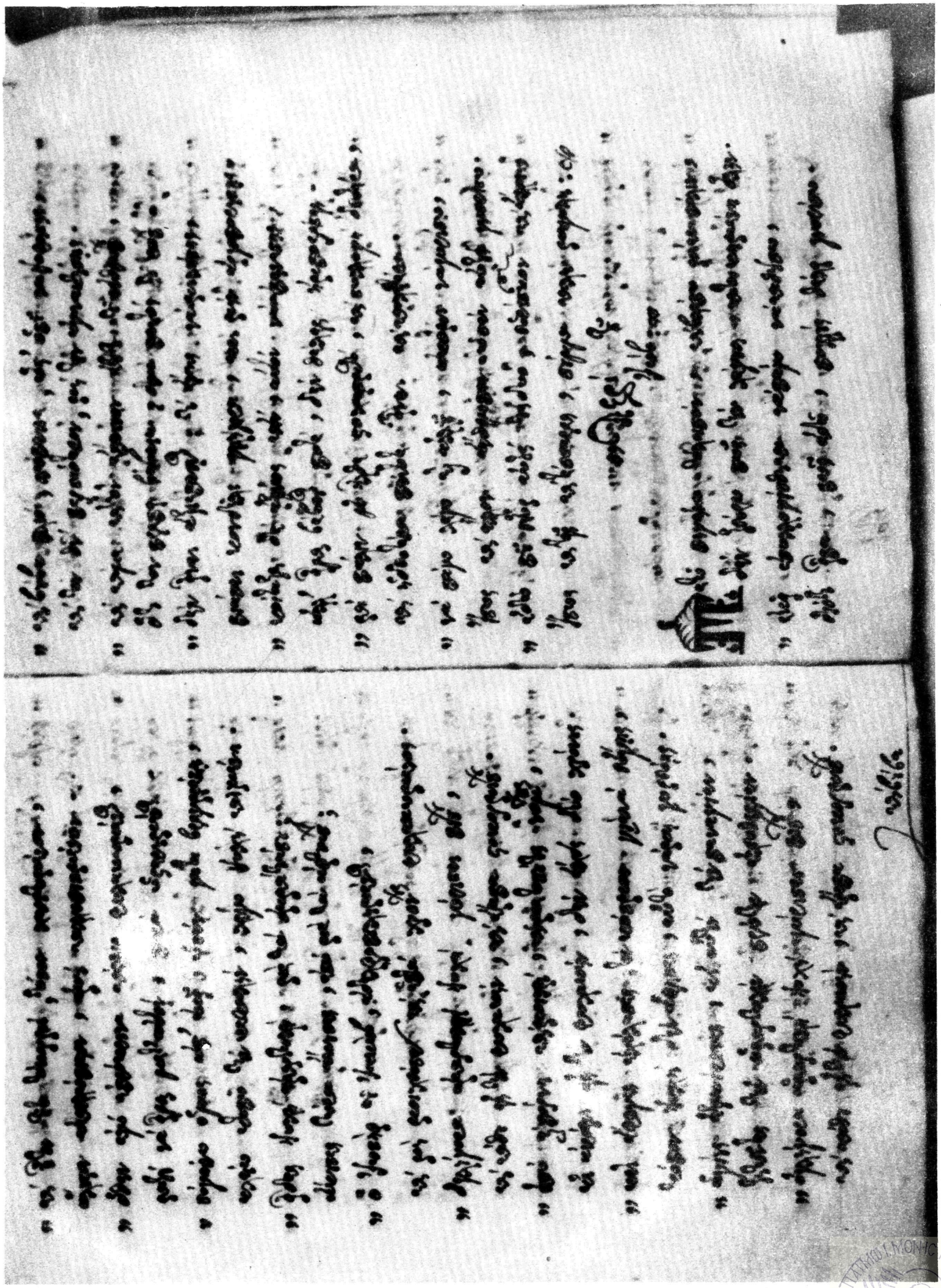
Μαθ. Πατμ. 86, ἔτους 1787, φύλ. 1

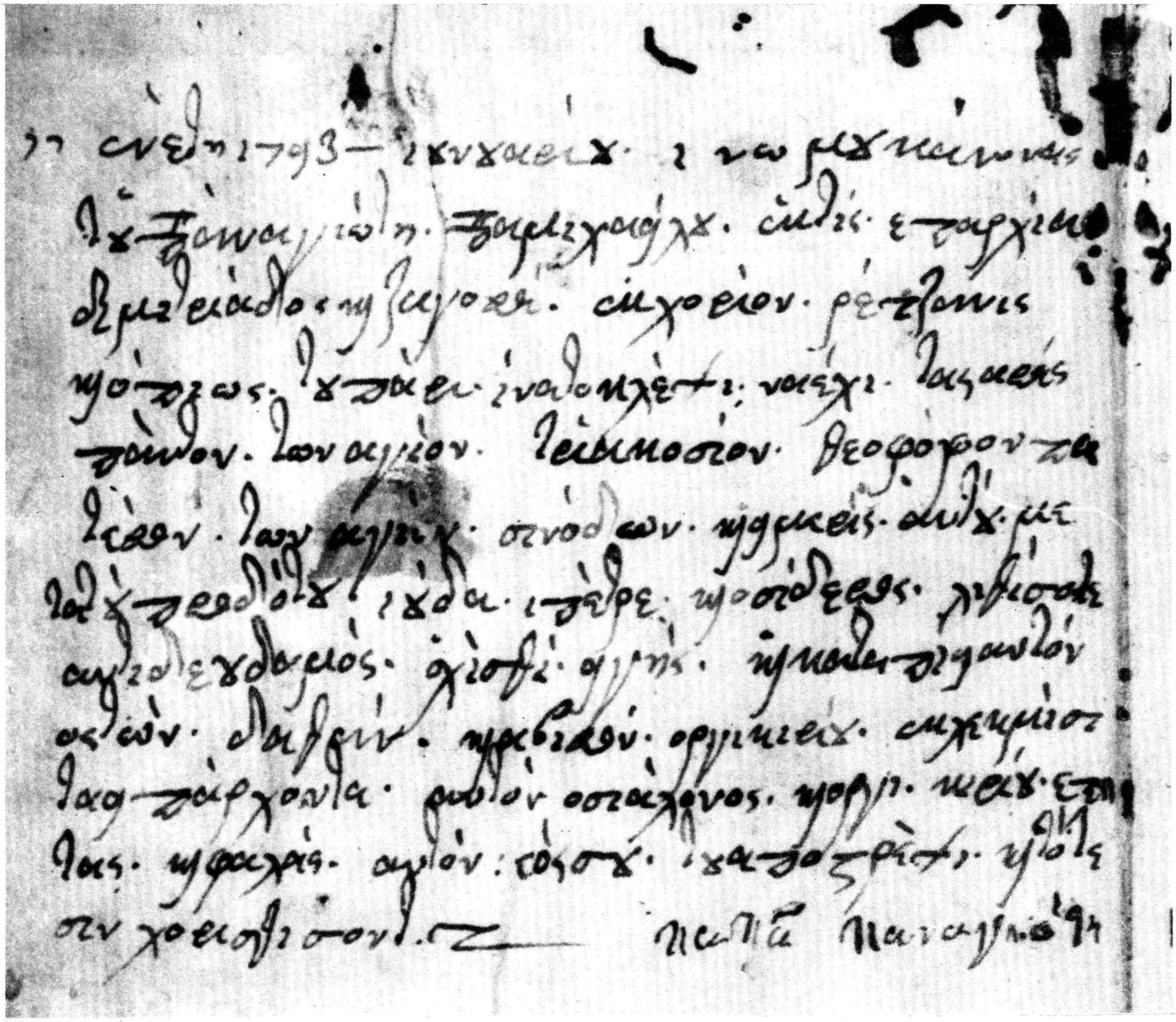
Κῶδιξ 872, ἔτους 1789, φύλ. 7ᵛ - 8

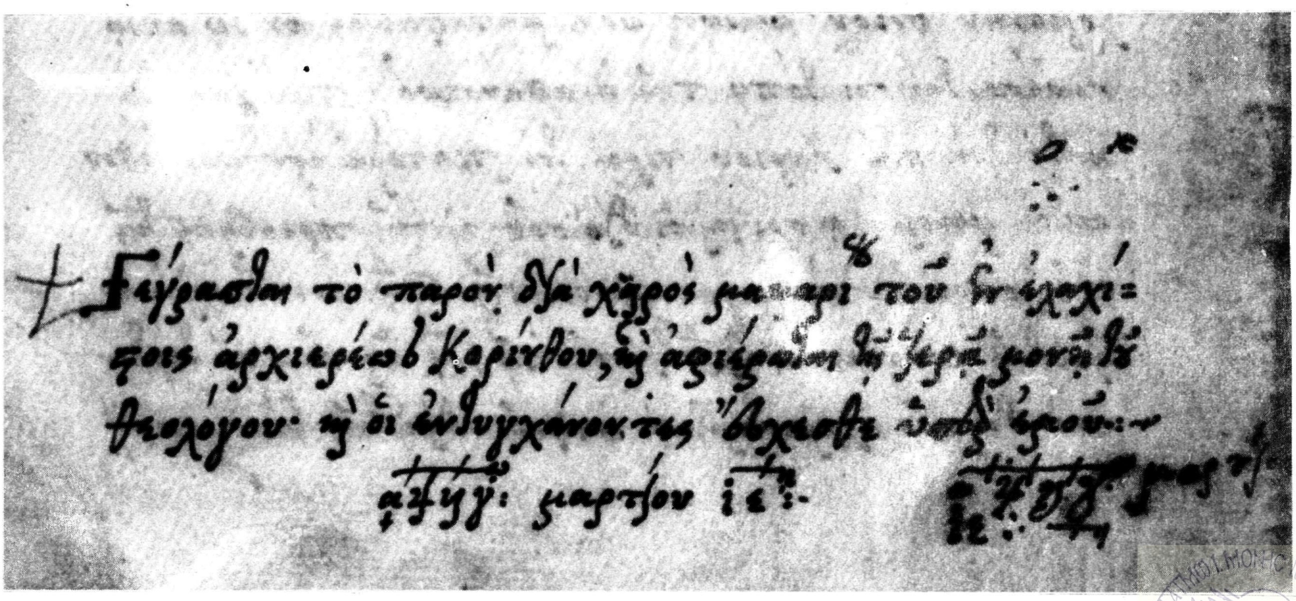
Μαθ. Πατμ. 168, ἔτους 1789, φύλ. 8ᵛ - 9

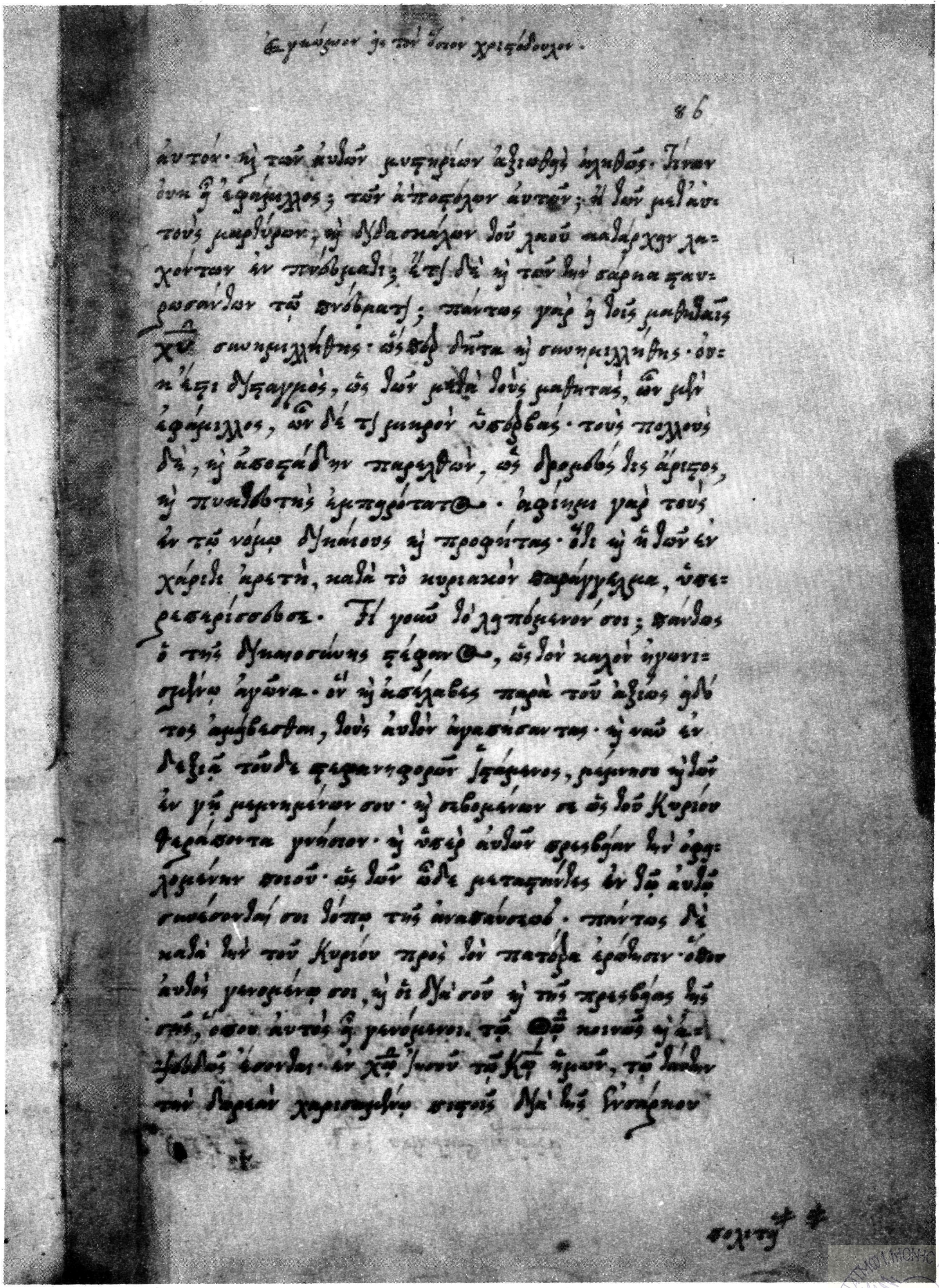
Κῶδιξ 568, ἔτους 1791, φύλ. ϛv - ζ'

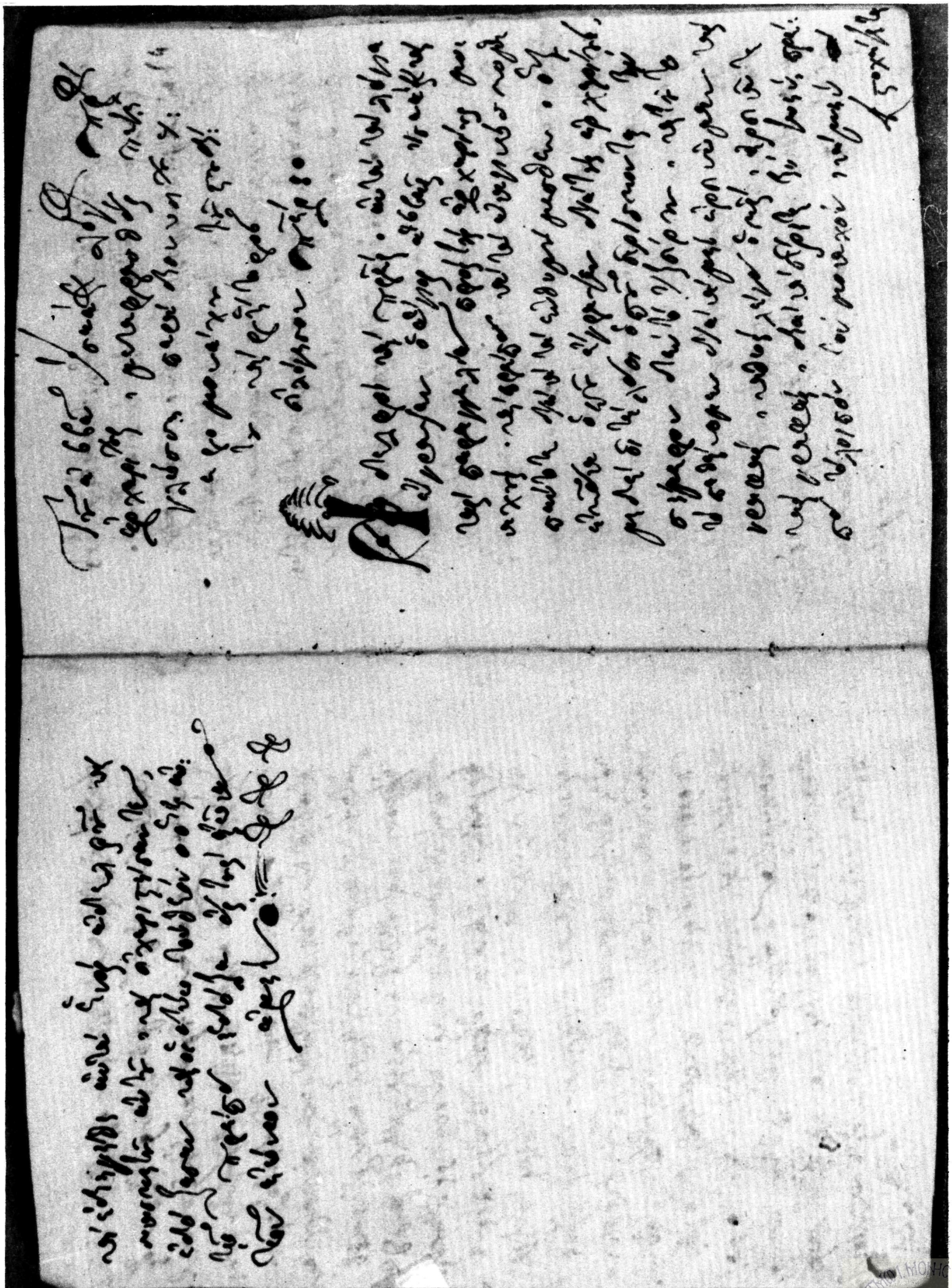
Κῶδιξ 836, ἔτους 1793, πιν. Αv

Κῶδιξ 871, ἔτους 1793, φύλ. 86v

Κῶδιξ 871, ἔτους 1793, φύλ. 86

Κῶδιξ 946, ἔτους 1798, φύλ. 13^{v} - 14

Μελιανώ